

T.C.

AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**HAMZAVÎ'NİN İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN TEVÂRİHİ,
BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. QUART 1634,
1B-67A (İNCELEME, METİN VE DİZİN)**

Hazırlayan

Hüseyin EMEKTAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mustafa KARACA

YÜKSEK LİSANS

Aydın-2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HAMZAVÎ'NİN İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN TEVÂRİHİ,
BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. QUART 1634,
1B-67A (İNCELEME, METİN VE DİZİN)

Hazırlayan

Hüseyin EMEKTAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mustafa KARACA

Aydın-2019

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hüseyin EMEKTAR tarafından hazırlanan **Hamzavî'nin İskender-i Zü'l-Karneyn Tevârihi, Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Quart 1634, 1b-67a (İnceleme, Metin ve Dizin)** başlıklı tez, 31.10.2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan	Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BARDAKÇI	Uşak Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mustafa KARACA	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu **Yüksek Lisans** tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarih ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdürü

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../ 2019

İmza

Hüseyin Emektar

ÖZET

HAMZAVÎ'NİN İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN TEVÂRİHİ, BERLİN DEVLET KÜTÜPHANESİ MS. OR. QUART 1634, 1B-67A (İNCELEME, METİN VE DİZİN)

Hüseyin EMEKTAR

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mustafa KARACA

2019- XVI+ 444 sayfa

Anadolu sahasında Türk dilinin gelişmesinde Arapça ve Farsça manzum ve mensur çeviri eserlerin önemli katkısı vardır. Bu dönemde kaleme alınan mensur ve manzum İskendernâme çevirileri buna örnek olarak gösterilebilir. Bu eserler dönemin Türkçesinin özelliklerini yansıtması bakımından da önemlidir.

İskender'in hayatı, seferleri, olağanüstülükleri çerçevesinde gelişen bu eserler Doğu edebiyatının da yaygın konularından biridir. Hatta İskender-i Zülkarneyn ile Makedonyalı Büyük İskender'in zaman zaman birbiriyle karıştırılmasının, bu konunun sıkça işlenmesinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Çünkü İskendernâme adı altındaki pek çok eserde İskender-i Zülkarney ile Makedonyalı Büyük İskender'in özelliklerini taşıyan üçüncü bir şahıs meydana getirilmiştir.

Bu çalışmada Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Quart 1634 numarada kayıtlı olan ve Hamzavî tarafından telif edilen 24 ciltlik İskendernâme adlı eserin 17. cildinin 1b-67a arası çevriyazısı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İskender, Zülkarneyn, İskendernâme, mensur, Hamzavî

ABSTRACT

HAMZAVÎ'S İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN TEVÂRİHİ, BERLİN STATE LIBRARY MS. OR. QUART 1634, 1B-67A (ANALYSIS-TEXT AND INDEX)

Hüseyin Emektar

MSc Thesis at Literature

Supervisor: Dr. Mehmet Mustafa KARACA

2019-XVI+ 444 pages

Poetic and prosaic translated works in Arabic and Persian have significant contribution to development of Turkish language in Anatolian realm. Poetic and prosaic translations of the Iskendername ("The Book of Alexander") penned during the period can be shown as examples to this. Such works are also important with respect to reflecting characteristics of Turkish of the period.

Such works that develop around life, campaigns, prodigious properties of Alexander the Great are also common subject matters of Eastern Literature. Even it is considered that occasional confusion of Iskender-i Zulkarneyn and Alexander the Great of Macedonia is due to frequent handling of this subject matter. Because many works under the name of Iskendername created a third person who has the characteristics of Iskender-i Zulkarneyn and Alexander the Great of Macedonia.

This study reviews translation of 1b-67a of the 17th volume of the 24-volume work called the Iskendername compiled by Hamzavi which is registered at Berlin Public Library item no. Ms. Or. Quart 1634.

Key Words: Iskender, Zulkarneyn, the Iskendername, prosaic, Hamzavî

ÖNSÖZ

Anadolu sahasında Türk dilinin gelişmesinde Arapça ve Farsça manzum ve mensur çeviri eserlerin önemli katkısı vardır. Bu dönemde kaleme alınan mensur ve manzum İskendernâme çevirileri buna örnek olarak gösterilebilir. Bu eserler dönemin Türkçesinin özelliklerini yansıması bakımından da önemlidir.

İskender'in hayatı, seferleri, olağanüstülükleri çerçevesinde gelişen bu eserler Doğu edebiyatının da yaygın konularından biridir. Hatta İskender-i Zülkarneyn ile Makedonyalı Büyük İskender'in zaman zaman birbiriyle karıştırılmasının, bu konunun sıkça işlenmesinden dolayı olduğu düşünülebilir. Çünkü İskendernâme adı altındaki pek çok eserde İskender-i Zülkarneyn ile Makedonyalı Büyük İskenderin özelliklerini taşıyan üçüncü bir şahıs meydana getirilmiştir.

Genel olarak İskendernâme adıyla bilinen bu eserler aynı zamanda “Kıssa-i İskender”, “Kitâb-ı İskender” gibi farklı adalarla bilinir. 14. ve 15. yüzyıl Batı Türkçesinin özelliklerini yansıtan İskendernâmeler zaman zaman farklı Türk lehçelerinin özelliklerini de bünyesinde barındırması bakımından önemli eserlerdir.

Çalışmamıza konu olan Berlin Devlet Kütüphanesi MS. Or. Quart 1634 numarada kayıtlı yazma Hamzavî'nin İskendernâmesi'nin 17. cildidir. Baştan bir kısmı eksik olan bu eserin başlarında üç sayfa Ahmed Midhat imzalı Tercüman-ı Hakikat'tan “İskender-i Zülkarneyn” adlı bir yazı vardır. Yazı genel hatları ile Büyük İskender ile Zülkarneyn'in aynı kişiler olmadığı üzerinedir. Bu çalışmada 1b-67a varakları çevriyazıya aktarılmış ve gramatikal dizinini hazırlanmıştır.

Bu tezin hazırlanmasında danışmanlığımı üstlenen Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mustafa KARACA'ya ve karşılaştığım problemleri çözmeme yardımcı olan değerli hocalarım, Sayın Arş. Gör. Cihan DOĞAN ve Sayın Arş. Gör. Harun KAYA'ya, metnin oluşturulması, okunması sırasındaki destekleri ve karşılaştığım problemleri çözmemde büyük yardımı olan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI hocama çok teşekkür ederim.

Hüseyin Emektar Aydın, Ekim 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
METİNDE KULLANILAN ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	xv
KISALTMALAR.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
1.1. İskender-i Zülkarneyn Kimdir?.....	3
1.2. İskendernâmeler	4
1.2.1 Türk Edebiyatında İskender Hikayesi	5
1.2.2 Arap Edebiyatında İskender Hikyesi.....	6
1.2.3 Fars Edebiyatında İskender Hikyesi.....	7
1.3 Hamzavî	7
1.4. Hamzavî'nin İskendernâme'si (Kitab-ı İskender).....	8
2. BÖLÜM	11
2.1 Metin Üzerine Bazı Notlar	11
3. BÖLÜM	15
3.1 Metin	15
4. BÖLÜM	147

4.1 Gramatikal Dizin	147
4.2 Özel Adlar Dizini	421
SONUÇ	441
KAYNAKLAR	442
ÖZGEÇMİŞ	444

METİNDE KULLANILAN ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

آ	A, a, E, e, Ā, ā	ص	Ş, ş
ء	'	ض	Đ, đ, Ž, ž
ب	B, b, P, p	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Z, z
ت	T, t	ع	'
ث	S, s	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Q, q
ح	H, h	ك	K, k, G, g
خ	H, h	ك	ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	O, o, Ö, ö, u, ü, ū, V, v,
س	S, s	ه	H, h, a, e
ش	Ş, ş	ی	È, è, I, ı, İ, i, ĩ Y, y,

KISALTMALAR

bkz.: Bakınız

C.: Cilt

Çev.: Çeviren

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

İA: İslam Ansiklopedisi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türk Diyanet Vakfı

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu: Hamzavî'nin Berlin Devlet Kütüphanesi MS. Or. Quart 1634 numarada kayıtlı olan İskendernâme adlı eserinin 17. cildinin 1b-67a arası sayfalarının çevriyazısı ve Gramatikal dizini.

Çalışmanın Önemi: Eski Anadolu Türkçesi döneminin ilk eserlerinden olan bu İskendernâmeler, dönemin dil özellikleri bakımından önemlidir. Bizim üzerinde çalıştığımız ise 16 yy'de yazıya geçirilmiş olup o dönemin ve az da olsa Doğu Türkçesi özellikleri barındırmaktadır. Karşılaştırmalı eser çalışacak olanlar için bir kaynak olacaktır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmamızın ana materyali Hamzavî'nin Berlin Devlet Kütüphanesi MS. Or. Quart 1634 numarada kayıtlı olan İskendernâme adlı eserinin 17. cildinin 1b-66a arası sayfalarıdır. Çalışmamızın birinci bölümünde İskendernâmeler, İskender-i Zülkarneyn, Hamzavî ve çalıştığımız eser hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde eserimizin öne çıkan ve hakkında ayırt edici olduğunu düşündüğümüz notlar gösterilmiştir. Üçüncü bölümde yazma nüsha çevriyazı yoluyla aktarılmıştır. Dördüncü bölümde de eserin gramatikal dizini ve özel adlar dizini oluşturulmuştur. Sonuç kısmında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Yazma nüsha, çevriyazıya aktarılırken bazı eklemeler, çıkarmalar ve düzeltmelere ihtiyaç duyulmuştur.

Yazma nüshanın sayfalarında müstensihe ait herhangi bir numaralandırma olmayıp sonradan Latin harfleriyle numaralandırılmıştır. Biz sayfaları 1b'den başlayacak şekilde yeniden numaralandırdık.

Eserin bazı sayfalarının kenarlarında da satır bulunmaktadır. Bu satırlar konunun akışına göre uygun yere eklenmiş ve dipnot ile belirtilmiştir. Dizinde ise eklendiği satıra dahil edilip özel bir gösterim yapılmamıştır.

Metinde müstensihten kaynaklı bazı yazım ve imla yanlışlarını ve yazmayı tamamen ihmal ettiğini düşündüğümüz yapıları metnin akışına göre doğru olduğunu düşündüğümüz yapılarla değiştirdik. Bu yapıları da köşeli parantez [ ] içerisinde gösterdik.

Müstensihin dalgınlıkla bazı cümleleri ve ekleri tekrar ettiğini veya fazladan yazdığını tespit ettik. Bu yapıları da metinde parantez ( ) işareti içerisinde gösterdik.

Metinde geçen ayetler, biri kırmızı mürekkep ile yazılmak ve diğeri üzeri mor mürekkeple çizilmek üzere iki Şekilde gösterilmiştir. Ayrıca bu ayetlerin mealleri dipnotlarda verilmiştir.

Özel isimler metin bölümünde büyük harflerle yazılmış ve bu adlara gelen hal ekleri kesme iŐaretiyle ayrılmıŐtır.

Metnin daha iyi anlaŐılması için metinde noktalama işaretleri kullanılmıştır.

Çalışmanın Amacı: Çalışmamızın amacı Hamzav tarafından telif edilen Kitab-ı İskender'in 1b-66a arası olan kısmının eviri yazısıyla beraber söz varlığını ortaya koymaktır. Bu çalışmada eserin ne çıkan özellikleri notlar Şeklinde belirtilmiŐ ve yazıldığı dönem hakkında bir fikir edinilmesi sağlamaktır. Ayrıca eserin telif edildiği tarih ile çalıştığımız yazmanın yazıldığı tarih farklı olduğu için hem telif edildiği 14. veya 15. yüzyıl döneminin hem de yazıldığı 16. yüzyıl döneminin Anadolu sahası Türkçesinin ekim eklerinin durumları ve kullanım sıklıkları hakkında okuyuculara bilgi vermek amaçlanmıŐtır.

1. BÖLÜM

Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen Zülkarneyn ile (el-Kehf 18/83-99) maceraları ve yaşadıkları bölge bakımından aralarında benzerlik bulunan Büyük İskender'in hayatı Doğu edebiyatında efsanevi bir şekilde anlatılmıştır. İskender ve onun başından geçenleri konu edinen mensur ve manzum eserler yazılmıştır. Bu eserlerde Büyük İskender, Zülkarneyn'in kişiliği ile iç içe geçirilmiş ve onun kimliğine bürünmüştür.

Doğu Edebiyatında özellikle İslam edebiyatında İskender bir kısmında bir peygamber, bir kısmında bir veli, bir kısmında da dünyayı fetheden hükümdar, büyük bir asker olarak anlatılır. Yunan eserlerini Arapçaya çevrilmeye başlanması ile beraber Doğu'da Türk, Arap, Fars, Hint, Habeş, Moğol, Malaya dillerinde birçok İskender hikayesi çevrilmiş, telif edilmiştir.

1.1. İskender-i Zülkarneyn Kimdir?

Milattan önce 356'da Makedonya'da Kral II. Filip ile Prenses Olimpias'ın oğlu olarak dünyaya gelen Büyük İskender İle Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen Zülkarneyn (el-Kehf 18/83-99) aynı kişi sanılmıştır. Ancak Zülkarneyn ile Büyük İskender birbirinden farklı kişilerdir. Taberi Tarihinde bu durum şöyle anlatılıyor. “Bu Zulkarneyn (İskender için) Allahü Teala'nın Kur'ân-ı Kerîm 'de (Kehf suresi, 83. ayette) andığı kişi değildir. Bunun adı İskender'di. Ye'cüc ve Me'cüc'e set çekmişti. Bu, Hazret-i Musa'dan sonraydı. Bunun adı Zulkarneyn-ı Askar (Küçük Zülkarneyn) derler. Bu, bir adil melik ve Allah'ı tek tanıyan kamil bir kimseydi. Dünyayı adalet ile yönetmişti. Bütün padişahları kendisine boyun eğdirmiş, itaat ettirmişti.” (Taberi, (?): I/450)

Zamanla Büyük İskender'in komutanlığı, hükümdarlığı ile Zülkarneyn'in inancı ve imanı birbiri ile harmanlanıp yeni bir karakter ortaya çıkarılmıştır. Eserlerde de İskender-i Zülkarneyn bu sebeple gayet alim, Allah inancı kuvvetli biri olarak tasvir edilmiştir.

İslam tarihi kaynaklarında Büyük İskender'in savaşları hakkında doğru bilgiler verilmekle beraber hayatı hakkındaki bilgiler ise daha çok efsane niteliğindedir. Büyük İskender edebi metinlerde İran Hükümdarı Dara ile Yunan bir prensesin evliliğinden doğmuştur. İskender tahta çıktıktan sonra atalarının dinin reddedip onların puta taptığını

söylemiş ve kendinin tek Allah'a inandığını ilan etmiştir. Burada da İskender-i Zülkarneyn etkisi görülmektedir.

Sadece İskendernâmelerde değil şiirlerde de İskender-i Zülkarneyn etkisi görülmektedir. Padişahlar ve önemli devlet adamları için yazılan kasideler de bu kişiler İskender'e benzetilmişlerdir.

Cemşîd-i 'ayş ü 'işret ü Dârâ-yı dâr u gîr
Kisrî-i 'adl ü re'fet ü İskender-i zamân

Bâkî

Kaht-rân-rezm ü Nerîmân-'azm Behrâm-intikâm
Kahramân-kahr Sikender-kadr ü Dârâ-âsitân

Nevîzâde Atâyî

Nesîm-âsâ çü fermânın iki deryâyâ şâmildir
Denilsin zât-ı âlî-şânına İskender-i sâni

Nedîm

1.2. İskendernâmeler

Anadolu'dan başlayarak Hindistan'a kadar uzanan seferleriyle bu ülkelerde yaşayan insanların hafızalarında derin izler bırakmış olan İskender'in kişiliği etrafında doğmuş olan bu tür efsanelerin en eski şeklini, onun vakanüvisi filozof Callisthenes'e atfedilen eser vermektedir. Batı dünyasında İskender hakkında yazılanların esas kaynağını Pseudo-Callisthenes (Düzmece Kalistenes) denilen bu kitap teşkil etmiştir. (Ünver, 2000; 557)

İskender hikayesinin doğuya gelişi ise Süryanice İskender Menkıbesi (Neşônô dîle d-Oleksandrôs) olan Hristiyan efsanesinin Pehlevice'ye yapılmış tercümesiyle başlamıştır.

Doğu Edebiyatında özellikle de İslam edebiyatında Kur'ân'da adı geçen Zülkarneyn'e benzeyen İskender'in hayatı efsanevi tarzla ele alınıp üzerine sayısız kitap yazılmıştır. Tarih konulu eserler ve tefsirlerde Zülkarneyn'in *İskender-i Kebîr*, *İskender-i Ekber*, *İskender-i*

Himyerî ve Makedonyalı İskender'in ise *İskender-i Rûmî*, *İskender-i Yunanî* diye anılmasına rağmen, edebi eserlerde bu adlandırmalar birbirine karışmış, Zülkarneyn İskender'in hayatına güçlü biçimde yedirilmiş ve İskendernâme adı verilen bu tür içinde İskender neredeyse tamamen Zülkarneyn kimliğine bürünmüştür. (Yıldırım, 2006; 431-32) Bu İskendernâmeler şu şekilde özetlenebilir:

Dara'nın Yunan prensesinden evliliğinden doğan İskender, yedi yaşından itibaren Aristo'nun eğitiminden geçip yetiştirilmiş. On beş yaşında tahta çıkmıştır. Ülkesini ve halkını Sokrat, Eflatun ve Aristo'nun öğütleriyle yönetmektedir. Rüyasında bir meleğin verdiği kılıç ile ordusunun başına geçip dünyayı fethetmeye karar verir. İran ve Turan'ı. İran Şahı'nın kızı Rüşeng (Roxana) ile evlenir. Zabülistân (Gazne) hükümdarının Gülşâh adlı kızıyla sevişip ülkesini ele geçirir. Ardından Hindistan'ı fetheder ve Hint Prensesi Şâh Banu ile evlenir.

Çin'e geçip Tabgaç Han'ı ve ülkesini bir ejderhadan kurtarır. Dokuz Oğuzlarla karşılaşır. Çeşitli kavimleri emri altına alır. Azerbaycan'da bir kavmi Ye'cuc ve Me'cuc elinden kurtarmak için bir set (sedd-i İskender) yaptırır. Ruslara galip gelir. Kendisini öldürmeye gelen devleri alt eder. Elindeki tıslımlı ayna ile (ayine-i İskender) harikulade olaylar gösterir. Mısır'ı ele geçirip İskenderiye şehrini kurar. Yanındaki alimlere çeşitli kitaplar yazdırır. Kâbe ve Kudüs'ü ziyaret eder. Bir süre sonra hastalanır. Alimler şifa olarak ab-ı hayatı tavsiye ederler. Hızır ile beraber zulümat ülkesinde ab-ı hayatı ararlarsa da Hızır bulur fakat o bulamaz. Bütün çabalara rağmen genç yaşta ölür.

Yukarıdaki şekilde özetleyebileceğimiz İskendernâmeler Doğu edebiyatında da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

1.2.1 Türk Edebiyatında İskender Hikayesi

“İskendernâme'nin Türk edebiyatında işlenişi İran'da yazılmış eserlerin örnek alınmasıyla başlamışsa da bunların konuları İran'dakilerin kopyası durumunda değildir. Mevcut bilgilere göre Türk edebiyatında İskender efsanesinin müstakil bir eser olarak ele alınması XIV. yüzyılda başlamıştır. Bununla beraber Kâşgarlı Mahmud'un *Dîvânü lugâti't-Türk* adlı eserinde “Çigil”, “Uygur”, “Tutmaç” ve “Türkmen” kelimelerini açıklarken Zülkarneyn'den söz etmesi ve onu Fars diliyle konuşturması (*Dîvânü lugâti't-Türk Tercümesi*, I, 393-394; II, 452; III, 415), İskender'in Türkler arasında önceleri bir İran hükümdarı olarak tanındığını gösterir.” (Ünver 2000; 558)

İskendernâmeler manzum ve manzum-mensur olarak farklı türlerde kaleme alınmışlardır. Türk edebiyatında bilinen ilk manzum İskendernâme örneği Ahmedî tarafından yazılmıştır. Ali Şîr Nevâî tarafından kaleme alınan Sedd-i İskenderî bir diğer manzum İskendernâme örneğidir. Ayrıca 16. yüzyılda Ahmed Rıdvân'ın kaleme aldığı İskendernâme de vardır. "Kaynaklarda Karamanlı Figânî'nin yazdığı bugün nüshası olmayan bir İskendernâme'den bahsedilir." Tespit edilen bir başka manzum İskendernâme, Behiştî Ahmed Sinân'a aittir. Eserlerinde sadece İskender'i konu edinen yazarların yanında "Derviş Hayalî, Yahyâ Bey ve Nailî gibi yazarlar eserlerinin bir bölümünde İskender-i Zülkarneyni anlatmıştır." (Altuğ. 2014; 4)

Mensur-manzum karışık İskendernâmelere ise bizim de çalışmamıza konu olan Ahmedî'nin Hamzavî mahlasını kullanan kardeşinin kaleme aldığı¹ Kitab-ı İskender' adlı eseri örnek gösterilebilir. Bu İskendernâme Eski Anadolu Türkçesinin ilk dönemlerinde halkın anlayabileceği sade bir dille kaleme alınmıştır. Bu eserde işlenen konuların bir kısmı Ahmedî'in İskendernâme adlı eserindeki konularla benzerlik göstermektedir. Manzum-mensur karışık İskendernâmelere bir başka örnek ise Figânî tarafından 16. yüzyılda yazılan Tarih-i İskender adlı eserdir.

1.2.2 Arap Edebiyatında İskender Hikyesi

Arap edebiyatında, "Sîretü'l-İskender" adı ile mensur ve kıssahanlar tarafından okunduğuna şüphe olmayan anonim eserlerdir. Bunlardan biri, iki cilt hâlinde Süleymaniye Ktp. Ayasofya 3003 ve 3004'te bulunmaktadır. Eserin meçhul olan toplayıcısı İskender hakkında naklettiği rivayetleri başta Ka'b el-Ahbâr olmak üzere Ebû Abdullâh el-Ahbârî, Ebu'l-Hasan el Bekrî ve Vehb b. Münebbih'e isnat etmekte ve bazen de isim zikretmeyerek "kâle'r-râvî" demeği yeterli görmektedir. Bu bilgilere göre eserin farklı rivayetlerin toplanmasıyla oluşturulduğu söylenebilir. Bu eser, kaleme alındığı tarihte o zaman bilinen ülkeleri fethedip kendisine tabi olması, Batıdan doğuya kadar bir sıra macera, savaş ve zafer halinde, çeşitli olağanüstü olaylar ve varlıklar, İskender'in âb-ı hayatı aramaya gidisi ve

---

¹ Üzerine çalıştığımız esere daha sonradan eklendiğini düşündüğümüz İskender-i Zülkarneyn Tevarihî ismi verilmiş. Eserin bir yerinde Hamzavî'nin mahlasının geçmesi ve ciltler şeklinde yazılmasından dolayı müellifin Hamzavî olduğu kanaati oluşmuştur.

ölümü kitabın muhtevasını oluşturur. Bu eserin daha sonra yazılan mensur Türkçe İskender kıssalarına kaynaklık ettiği kuvvetle muhtemeldir. (Gökyay, 1978: 1089)

Ayrıca Araplar arasında anlatılan bir halk hikâyesini Ebu İshak es-Sûrî Kışşatü'l-İskender adıyla mensur bir kitap haline getirmiştir. Aynı hikâye, Sâsânîler döneminde bir İranlı veya Farsça bilen bir Süryanî tarafından Yunanca'dan Orta Farsça'ya (Pehlevice), oradan Arapça'ya, Arapça'dan da yeni Farsça'ya çevrilmiştir. Günümüze kadar gelen bu çeviri baştan ve sondan eksiktir. (Ünver 2000; 557)

1.2.3 Fars Edebiyatında İskender Hikyesi

Fars edebiyatında İskender'le ilgili efsaneler, İranlı şair ve halk hikâyecileri tarafından farklı şekillerde hem nazım hem nesir olarak kaleme alınmıştır. Bunları şekillerine ve hitap ettikleri kesimlere göre iki grupta toplamak mümkündür. Saray çevresinde eğitim görmüşlere sunulmak üzere telif edilenler mesnevi tarzında, halk kitlelerine hitaben yazılanlar ise nesir halindedir. (Ünver 2000; 557)

Hikayenin ilk manzum şekli Firdevsî'nin Şâhnâme'si içindeki 2500 beyitlik bölümdür. Şâhnâme'de İskender. Rum Hükümdarı Filip'i (Feylekos) yenen ve onun kızı ile evlenen İran hükümdarı Dara'nın oğlu olup kusursuz ve en büyük insani meziyetlere sahip bir hükümdar olarak görünür. (Ünver 2000; 558)

Konunun müstakil olarak ele alınması için biraz daha zaman gerekmiş, Şehnâme'den yaklaşık iki asır sonra Nizâmî, Şerefnâme ve İkbálnâme adlı iki kitapla ilk müstakil İskendernâme'yi yazmıştır. (Avcı, 2013; 28)

Farsça yazılmış bazı İskendernâmeler de şunlardır:

Molla Câmî'nin Hirednâme-i İskenderî'si, Zeynelâbidîn Ali Abdî Beg Nevîdî Şîrâzî'nin Âyîne-i İskenderî'si, Bedreddin Keşmirî'nin İskendernâme'si, Teklü adlı Türk oynağından Hasan Bey İtâbî'nin vd.

1.3 Hamzavî

Hamzavî'nin hayatı hakkında Ahmedî'nin kardeşi olduğu bilgisi dışında bir bilgi yoktur. Nihad Sami Banarlı Hamzavî için, şâirliğinden başka, hattat ve ressam olduğu da söylenen Ahmedî'nin Hamzavî isimli, şâir ve târihçi olduğu bilinen bir de kardeşi vardır, diye

bahseder. (Banarlı, 1983: 388) Kendisi 3 eserin müellifi olarak bilinir. Bunlar Hamzanâme ve İskendernâmedir. (Kitab-ı İskender) Mahlasını müellifi olduğu Hamzanâmelerden almıştır. Kâtip Çelebi'nin Kesfû'z-zünûn isimli eserinde "Kıssa-i İskender" başlığı altında Hamzavî ve eserleri hakkında şunları söylemektedir:

"Bu hikayeyi Hamzavî denen bir adam derlemiştir, bu eser yirmi dört cilttir, bu zat Hamza'nın hikâyesini de yaklaşık olarak bu kadar cilt içinde derlemiştir, bundan dolayı Hamzavî diye ünlü olmuştur. Bu eserlerin ikisi de Türkçedir, kıssacı vaizler arasında elden ele dolaşmaktadır." (Kâtip Çelebi, 2017: III/1064)

1.4. Hamzavî'nin İskendernâme'si (Kitab-ı İskender)

Kâtip Çelebi'nin Kesfû'z-zünûn'unda 24 cilt olduğu belirtilen, Hamzavî'nin İskendernâme adlı eseri üzerine şimdiye kadar kapsamlı bir çalışma yapılmadığı gibi bu eseri tanıtıcı ciddi bir yayım da olmamıştır. Yapılan çalışmalar eserin TDK Kütüphanesindeki bastan ve sondan hayli eksik 441 varaklık nüshasına (A 150) dayanan yüksek lisans tezleridir. Bu nüshayı bütün olarak ele alan tek çalışma Nesrin Feyzioğlu'na (1991) aittir. Feyzioğlu eseri motif yapısı bakımından incelemiştir. (Avcı, 2013; 166) Hamzavî'nin İskendernâme'si üzerine yapılan çalışmalar şunlardır:

Akyol, Aysun (1990), *Hamzavi Kıssa-i İskender, Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi*

Özellikleri, Ankara Ü. SBE, BYLT, Ankara.

Seçkin, Neşe (1991), *Hamzavi Kıssa-i İskender (101a-200bv.) Metin Sözlüğü ve*

Dilbilgisi Özellikleri, Ankara Ü. SBE, BYLT, Ankara.

Bağdemir, Abdullah (1992), *Kitab-ı İskender 200a-300b (Giriş-Metin-Dizin)*,

Ankara Ü. SBE, BYLT, Ankara.

Kalfa, Mahir (1994), *Kıssa-i İskender 301a-405a (Giriş-Metin-Dizin)*, Ankara Ü.

SBE, BYLT, Ankara.

Üzerinde çalıştığımız eser ise İskendernâme'nin 17. cildir. Bu eserin sonundaki "On yedi cild oldu tamâm" ifadesinden anlaşılmaktadır. Eser Berlin Devlet Kütüphanesi MS. Or.

Quart 1634 numarada kayıtlıdır. Eserin 16. yüzyılda kaleme alındığı bilgisi kütüphane kayıtlarında belirtilmiştir. Eserde müellifin mahlasının geçtiği bir de beyit bulunmaktadır.

İş bu sözleri 7 dağı şöyle ki var

Hamzavî'ye söyledüñ ey ihtiyâr (14b/6-7)

Eserin baş kısmı eksiktir. Sayfa numaralaması sonradan yapılmış ve baştan metinle alakalı olmayan 22 sayfalık kısmı da sayfa sayısına dahil edilmiştir. Ancak biz sayfa numaralamasını asıl metnin başladığı yerden 1b şeklinde başlatıp numaralandırdık.

Eserde Ahmed Midhat'ın Tercüman-ı Hakikat gazetesinde yazdığı İskender-i Zülkarneyn yazısı da bulunmaktadır. Bu yazı İskender-i Zülkarneyn ile Büyük İskender'in aynı kişi olmadığı üzerinedir.

1b-67a arası 66 varaklık kısmını çalıştığımız eserin tamamı 181 varaktan oluşmaktadır. Eserin her sayfası 17 satırdır. Bazı sayfaların kenarında da satır bulunmaktadır.

Eser harekeli nesih yazı ile yazılmıştır. Metinde istinsahtan kaynaklı olduğu düşünülen yazı şeklinin değişmesi, hareke kayması, Arapça harflerin karakteristik özelliği olan noktaların yazılmamış olması gibi sıkıntılar mevcuttur.

Eserin dili Batı Türkçesinin ile yazılmakla beraber birkaç yerde Doğu Türkçesi özellikleri de görülmektedir. Kütüphane bilgisinde 16. yüzyıl ibaresi bulunması ile beraber eserde Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin yanında yer yer Osmanlı Türkçesi özellikleri görülmesi bu ibarenin doğru olabileceğini göstermektedir.

Eserde olaylar başlıklar ile ayrılmamıştır. Olaylar birbirine bağlı olarak anlatılır. Çalıştığımız kısımda ise aşağıda sıraladığımız olaylar anlatılmıştır:

Tılsımlanmış bir kapının açılması,

Tahmurad'ın düşmanları ile mücadelesi

Rahip Halil ile İskender'in iman ilgili tartışmaları ve İskender'in Rahibi İslam'a daveti

İskender ve ordusunun Devlerle mücadelesi

İskender ve ordusunun Bebr-serlerle mücadelesi

İskender'in Samin Hükümdarı Nasır ile dostluğu

Hz. Musa kıssası

Hz. Yuşa Kıssası

Mihras Vezir'in Hazinesi

Canus Şah'ın viran şehri

Cam-ı Zerrin adlı hükümdarın sergüzeşti

İskender ve ordusunun iki büyük kuşla savaşı

İskender'in kayanın üstünde oturan kişiyle konuşması

İskender'in Atrin ile mücadelesi

Şehnam'ın devlerle mücadelesi ve oğlu için yaptırdığı mezar.

2. BÖLÜM

2.1 Metin Üzerine Bazı Notlar

1. İncelemesini yaptığımız metinde /a/, /e/, /è/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ olmak üzere toplam dokuz ünlü bulunmaktadır. Ünlüler iki şekilde gösterilmektedir. Birincisi harflerle “ا (Elif), ع (yā), و (vav) ve ه (he)”, ikincisi ise hareke ile “َ (a, e)”, “ِ (è, ı, i) ve “ُ (o, ö, u, ü)”.

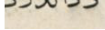
2. Çalıştığımız metinde 8 ünlüye ek olarak /è/ ünlüsü de bulunmaktadır. Yazımda özel bir işaretle gösterilmeyen /è/ ünlüsü kesre “ِ” veya ع (yā) harfi ile gösterilmektedir.

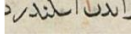
Örnek:

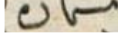
bèş “*beş*”; dè- “*demek*”; èt- “*etmek*”; gece “*gece*”; èy “*ey*”; gèrü “*geri*”; yèdi “*yedi*”; yèr “*yer*”

3. Eserin yazımında müstensihden kaynaklı bazı harekelendirme hatalarına da rastlanmaktadır. Müstensihin harekeleri bazı kelimelerde kısmen bazı kelimelerde ise tamamen ihmal ettiği görülmüştür.

Örnek:

dür-endūd (34b/1)

andan İskender (59b/6)

mismāra (03a/17)

4. Arapça ve Farsça bazı sözcüklerin imlasında zaman zaman yazım yanlışları yapılmıştır. Sözcüklerin fâsîh şekillerinde yer alan uzun ünlüler /ā/, /ī/, /ū/ kimi kelimelerde gösterilmemiştir. Kimi kelimelerde ise uzun ünlü kullanmaması gerekirken uzun ünlü ile yazıldığı tespit edilmiştir. Bazı kelimelerde ise ünsüz harflerin yazımında da yanlışlar tespit edilmiştir. Bu tür kullanımlarda kelimelerin fâsîh şekilleri metinde gösterilmiş, yanlış olduğunu düşündüğümüz şekiller ise dipnotlarda gösterilmiştir.

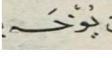

Örnek:

hakimler (hakīmler) (04b/4)

riyāşat (riyāset) (58b/11)

bāṭīl (bāṭıl) (40b/15)

5. Eserde “b, c, ç, d, đ (ž), f, ğ, g, h, ħ, ĩ, j, k, k̄, l, m, n, ñ, p, r, s, ş, ş̄, t, t̄, v, y, z, z̄, z̄” olmak üzere 30 ünsüz harf kullanılmaktadır.

Bunlardan “đ (ž), f, h, ĩ ş, z̄” sadece Arapça ve Farsça kelimelerde, “ħ” (خ) harfî ise Türkçe kelimelerde “yoħsa” , “aħşam” ve “daħı” gibi birkaç örnekte görölmektedir.

6. Çevriyazıya aktardığımız metinde Türkçenin karakteristik seslerinden olan geniz /ñ/’si için özel bir gösterim yoktur. Bunun için “kef” “ك” kullanılmıştır. Ancak “Taṅrı” kelimesinde tamamen, “süñü” kelimesinde ise bir örnekte (15a/7) nun ve kef harfleri “نك” birlikte kullanılarak yazılmıştır.

Örnek:

Taṅrınıñ (44a/8)

7. Metnimizde “g” ve “k” seslerinin yazımında ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır. Bu seslerin yazımı için tek bir işaret (kef ك) kullanılmıştır.

8. Metnimizde /p/’li kelimelerin yazımında /p/ sesi yerine hem /b/ hem de /p/ seslerinin, -ıp, -ip, -up, -üp zarf fiil ekinin de sadece /b/ sesiyle yazıldığı görölmektedir.

Örnek :

topraĝa (64a/3) ;

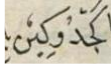
toprak (64a/4)

esip (28a/2)

9. Metnimizde /ç/’li kelimelerin yazımında da düzenli bir kullanım yoktur. /ç/ sesini göstermek için bazen /ç/ bazen de /c/ sesi kullanılmıştır.

Örnek:

aç (12b/16)

geçdügin (13b/17)

10. Metnimizde /t/'li ve /d/'li bazı kelimelerde de düzenli bir imla yoktur. /d/'li kelimelerin bazen /t/'li, /t/'li kelimelerin de bazen /d/'li yazıldığı görülmüştür.

Örnek:

doğrı (65b/6)   toğrı (41b/14)
durur (51b/5)   tırup (07b/12)

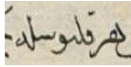
11. /s/ ile yazılan bazı kelimelerde bazen sat “ص”, bazen sin “س” sesleri tercih edilmiştir.

Örnek:

sağ (33b/9)   şağ (40b/5)
saçup (08a/10)   şaçarsañ (29a/7)

12. Metnimizde müstensihten kaynaklı olarak bazı harflerin yazımında eksiklikler mevcuttur. Örneğin /b/, /y/ gibi sesleri yazarken bazı kelimelerde bu seslere ait nokta işaretleri konmamıştır.

Örnek:

Heraqlanūs (22a/15)

13. Türkiye Türkçesinde ünlü uyumunu bozan +ki ekinin bazı örneklerde uyuma girdiği görülmüştür. Bu ek ince sıradan ünlülerle devam eden kelimeler getirilirken kef ك ile kalın sıradan ünlülere geldiğinde ise birkaç örnekte gayın غ ile yazılmıştır.

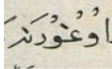

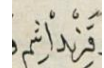
Örnek:

kapudağı (1b/6)
taşındağı (67a/6)

14. Eski Anadolu Türkçesinde küçük ünlü uyumuna birkaç istisna dışında uyulmamıştır. Ancak metnimizde bazı örneklerde küçük ünlü uyumuna uyulduğu görülmektedir.

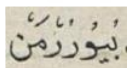

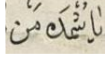

Metinde uyumun varlığı hareketler ve gösterilen ünlü sesler aracılığıyla tespit edilmiştir.

köprü		(01b/4)	öñüne		(07a/11)
luḫfula		(66a/7)	boynuna		(10b/7)
yüzüne		(11a/6)	uğuruna		(16a/8)
gelip		(05a/11)	açıp		(06a/15)
ehlim		(05b/13)	çarındaşım		(18b/5)

15. Metnimizde Doğu Türkçesine ait bazı ek ve kelimelerin de kullanıldığına rastlanmıştır.

Örnek:

kicimleyüp		(60b/4),
buyurur-men		(51a/2)
ümmeṭi-men		(37a/11)
yaşumda-men		(19a/3)
dapa		(26b/17)

3. BÖLÜM

3.1 Metin

1b

[1] Velî ey server-i ‘Irāk bu kālīb tılısmıdur buña ihtiyāt birle var.

Beyt

Zîre kim [2] bu ihtiyāt şöyle ki var

Key gereklü nesnedür ey ihtiyār

Nesr

İskender şâh şöyle deyicek [3] Çihil-pā dahı sebük-bār olup etek miyânına şalup nacaq yalıncaq kılup Hâkq Ta‘âlâ’ya tevekkül [4] édüp köpri başına geldi. Andan kadem köprü üzere başup çıkdı kim yöriye. Köpri [5] şalındı. ‘Irākî eyle şandı kim ortasından üzüldi. Vehm alup kendüyi kubbe kapusına [6] nazar kıldı. Gördi kim ol kapudağı kişi elmāsleyin gözlerle kendüyi gözler. Başın [7] kaldurmuş bir kadem dahı ilerü yörüdi. Buğur ol kişi dizleri üzerine gelüp çinār [8] tılınlayın kollarıla gerindi vü sündi. ‘Irākî bir kadem dahı yörüdi. Ol şahş revân [9] bundan turup elin gürzinün kabzasına urdı, bir kadem dahı yörüdi. [10] Andan ol kişi gürzin kapdı başın şalup kol kaldurup hüm kıldı. [11] ‘Irākî’ye qarşu turdı. ‘Irākî bir kadem dahı yörüdi ol kālīb geldi, bir kadem [12] ol ve bir kadem bu. Anca varışdılar kim tılısmı vezni yerine geldi. ‘Irākî turdı kafasından [13] Restetālīs dön deyü çağırdı. ‘Irākî bir kadem döndi, tılısm-ı kālīb dahı döndi. [14] Dönerek ‘Irākî köpriden endi kālīb dahı kubbe kapusına varup gürzin yanına [15] koyup oturdı. Şâhıla vezîrler tılısm hareketde şöyle ‘aqlıla düzen üstâda taşsın [16] étdiler. Hükemā kavlince Kayfūr çoban gelüp yükünüp dedi kim ey sālâr-ı Rûm icâzet ver köprüye [17] varayım, ol demürden kişi gelicek deste çüb birle urayım, hürd kılayım, köprüyi geçelüm,

2a

[1] kapusını açalum, görelüm, kapuda ne var. Şâh Kayfūr’ı tesellî kılmagıçün eydür: ey Zâl-i zamân [2] elüñden gelür kim qorqmayup Efrâsiyâblara qarşu varup Rüstemlere deste çüb urasın. [3] Velî bu kālīb tılısmıdur şan‘atıla bozmaq gerekdür. Güce göricek er helâk éder andan [4] Restetālīs eydür: Yâ Ze’l-Qarneyn bu kālībuñ çarhı bu köpri başındadır. Lağm-zenlere qazdurmak [5] gerekdür deyüp hakîm işâret étdi. Andan mühendisler gelüp kırk adım

yerden yer kazdılar, [6] yardılar, köprünün altında bir siyah ferse erdiler. Ferşi dağı hendeseyile yerinden kopardılar. [7] Bir ulu kepeng açıldı. Nazar kıldılar. Gördiler kim kepengden aşağı tolab misalinde bir ulu çarh [8] sağ sol zencirlerle gerili. Hakim eydür: Çarhı bozuñ. Andan ferşi dört pare şıdılar. [9] Server götürüp ferş parelerin çarh üzre şaldılar. Çarhı dağı şıdılar. Çarh şınıcağ bir tırağa [10] kopdı kim. selatin ve serverler vehme düşdiler. Andan kubbe babına bakişdılar. Göreler kim ol [11] kapu öninde oturan kalib yüzi üzere düşüp yatur. Buğur şahıla vezirler 'Iraki önleriñce [12] köprüden kandağa geçüp kubbe kapusına geldiler. Tılsım[-1] kalibın araya alup kalib sinesine nazar kıldılar. [13] Birkaç satr yazu gördiler. Eflatin okuyup beyan kırup dedi kim ya Ze'l-Qarneyn-i zaman bu hatı [14] yazan demiş ki

Nazm

Ëy bu iklime gelen kişi ki var

Çün bozasın bu tılsımı ihtiyar

[15] Bilesin bunu düzen kişi ey cân

Qalun adlu bir vezir idi 'ayan

Bu tılsimat [16] içre hem key la-nazir

Kimseyidi beñdeşi yok ey emir

'Ömrüni bu 'ilme şarf etmişidi

[17] Aşlın u fer' in kamu bilmişidi

Bu 'il[i]mden ger bilürseñ sen dağı

Bu tılsıma ben düzince er şahı

[1] Hey ne zaḥmetler çeküp düzdüm yaḳın

Géce gündüz yèdi yıl èy بلیش

[2] Ben çekdügümden zaḥmeti budur murād

Kim du'âyıla kıllalar beni yād

Bu cihāna [3] gelmek ü gitmek ki var

Ḳamu bir hoş ad içündür ihtiyār

Kendü gidüp bunda [4] bir ad ḳoyanuñ

Her maḥalde luḫfila dād ḳoyanuñ

Rūḫımı anda şād u mesrūr [5] olısar

Yatduğı yèr Ravza vü nūr olısar

Şüretā gerçi ki yèrdür

Ölmedi [6] ma' nīde bil ol diridür

Öldi dèyen aña ḫaḳḳā yañılur

Kim ḳamu yèrlerde [7] adı añılur

Ad ḳorısañ seni de yād èdeler

Hoş du'âyıla rūḫuñ şād [8] èdeler

Şād olıcağ cān ölmez şöyle bil

Ꞑuds éline varasın bī-ḳāl u ḳīl

[9]Ger varısa ol éle cānuñda şevḳ

Bunda dün gün tevḥīdile eyle zevḳ

[10] **Nesr**

Eflāṭūn ḳālıbdan bu beyānı ki ḳıldı. Şāhıla vezīrler Ḳālūn vezīr rūḥına [11] du‘ā ḳıldılar. Andan ḳubbe ḳapusına geldiler. Ol ‘Irāḳī gelüp ḳapuya el urdı. Görđi kim [12] içerüden berkilü, muḥkem. Şāh eydür: N’etmek gerek? Serverlerden Mu‘āşım ‘Araḳānī eydür: [13] Éy şāh-ı cihān buña gürz uralum yerinden ayıralum. Şāh tebessüm ḳılup dédi kim yā ‘Araḳānī, [14] gürzi düşmāna ururlar. Bu bāb tılsımıla baḡludur. Bunı gérü tılsımıla açmaḳ gerek. [15] Ve bir daḡı éy kūhī, ḡayf olmaya mı buncılayın ḳıymetī birle bezenmiş bāba gürz urasın, [16] ḡurd² ḳılasın daḡı buncılayın sözi sulṭānlar yanında dilüñe alma yoḡsa ḡacīl [17] düşersin.

Nazm

Müşkil işdürür ḡacālet ihtiyār

Ölmek andan yèg dénüpdür āşikār

3a

[1] **Nesr**

Rāvī eydür: İskender şöyle deýecek ‘Arḳānī inşāfa gelüp şāh [2] öñinde baş ḳodı. Andan Restetālīs ḡaş eydür: Éy şāh-ı cihān, bu bābuñ [3] fethine işāret nesne var ola deýü gözleyelüm, deýüp ḳapuyı gözlediler. [4] Nā-gāḡ dīvārında bir ādem şūretin gördiler. Ol ādem şūreti taşvīr [5] olunmuş, bir elin göbeline urmuş dizi üzre oturmuş ve bir elinüñ yumruḡın [6] düğmiş, bir mismārı yumruḡıla yere doḡur gibi ṭurur. Anı görüp dediler kim yā Ze’l-Ḳarneyn, [7] bu ḳubbe ḳapusuñ miftāḡı bu şūret ḳılduḡı işāretdür. Restetālīs eydür: [8] Bu şūret bir elin göbeline urduḡı dedügidür kim bu ḳapunuñ ortasında [9] vaz‘ olan mismārı yumruḡıla birḳaç urasın tā kim ḳubbe ḳapusu [10] açıla. Buḡur şāhıla selāṭinler³ ol ḳubbenin öñine gelüp

² Metinde “ḡurd” şeklinde yazılmıştır.

³ Metinde “selāṭinler” şeklinde yazılmıştır.

nazar urdılar. Râst [11] kapunuñ iki kanadı ortasında bir merdâne, şahşuñ ayasınca bir mismâr urulu [12] gördiler. Hâkîm işâretin râst görücek şâh serverlere işâret kıldı. [13] ol ‘ Irâkî yedi yumruğ mismâra urdı. Kapu açılmadı. Yedişer yumruğ urdılar açılmadı, yedişer muşt katıyla [14] etvâs urdılar, açılmadı. Hâşıl⁴-ı kelâm yemiş server yedişer yumruğ urdılar açılmadı. [15] Andan İskender Şâh’uñ pehlevânı ol zamânuñ şâhib-kırânı ol Rüstem-i sanî [16] ya‘nî Kaytâs-ı Yünânî ilerü gelüp Sikender Şâh’a du‘â kılıp kapu önüne gelüp [17] turup Hâkîk Ta‘âlâ’ya tevekkül birle yâd kılıp kapudağı mismâra bir muşt urdı.

3b

[1] Şöyle kim kubbe kapusunuñ der⁵ ü dîvârın gümletdi. Bir dağı urdı kapu çehâr-rükniyile [2] ditredi. Bir dağı urunca iki kanad kapu iki yañaya hemân-dem açıldı, [3] zemîn-i zamân sadâ-yı şâ‘iqa⁶ birle. Şâhıla selâtinîler Kaytâs’ı taḥsînlediler. [4] Ve Restetâlîs’uñ tefekkür ve remzin âferînlediler. Şâh dağı egninden eḳâlîm ḥarâcı [5] degir ḥil‘at Kaytâs’a geyürdi. Kaytâs niye Sikender Şâh’dan şâhib-kırânlık [6] ḥil‘atın geydi, devlet ve sa‘âdeti buldı? Hâkîm kavlince Kaytâs kapuyı açıcak [7] şâhuñ önince yörüdi, kubbe kapusından içerü girdi, ne gördi? Yigirmi [8] dört direk üzere kemerler bağlamışlar ve yigirmi dört kemer üzere bir mu‘allâ kubbe [9] kılmışlar. Der ü dîvâr dîvârı ferşi ve saḳfî naḳşından gözler kamaşur. Ferşi [10] ḥâm nuḳreden ve saḳfî muraşşâ‘ câmdan, andan kubbe içi çâr-eyvân ortasında [11] bir zerrîn taḥt, taḥt üzere bir bezm-i şâhî kurulmuş nite ol serîr üzere [12] bir mu‘teber ve muḥteşem şahş oturur. La‘l ve cevâhire müteḡarriḳ olmuş. Karşusına [13] yedi bed-râya beñzer şüret serv-i sehî-kâmet bir şekil rûḥânî karşusına melek-tal‘at [14] zerrîn-püş gulâmlar turur, kimi sâkî kimi ser-dîh kiminüñ elinde la‘lîn ayağ [15] ve kiminüñ zerrîn şurâḥî ve serîrüñ bir kolında sâzendeler, güyendeler oturmuş çeng [16] tutar. Kimi ḳânûn, kimi şeş-tâ ve berbuḡ kimi ergânûn, cümleten ol muḥteşim şâha karşı edebile [17] otururlar. Andan ol muḥteşim şeklüñ dört yanında ol kadar kitâblar ve ol

4a

[1] kadar şanduklar tolu şişeler vardur şarâblar birle ḡolmuş, maḥv olmuş bî-ḳıyâs ve [2] bî-ḥesâb ve altundan, gümüşden ḥavânlar sîm[-i] ḥâmdan ve zerden ‘urûḳ [3] otlar döğülmüş yatur. Ve andan kendü elinde bir tolu câm ḡutmüş oturur. [4] Şâhıla selâtinler anı görüp bildiler

⁴ Metinde “ḥaşıl” şeklinde yazılmıştır.

⁵ Metinde “der-i” şeklinde yazılmıştır.

⁶ Metinde “şa‘iqa” şeklinde yazılmıştır.

kim dirilük hasretinden bir nişân kılmagıçün [5] anları düzüp qomış gitmiş. Andan İskender Şâh dört muqarreb vezîr birle ve [6] ‘Irâkıyile ol taht üzre çıkup ol ulu şeklün boynında bir zerrîn levh gördiler. [7] Şâh işâret kıldı Çehil-pâ’ya, ol levhi alup Eflâṭun Ḥakīm’e vèrdi. Ḥakīm levhde [8] otuz iki satır yazu görüp beyân kıldı. Dèdi kim Bu haṭṭı bu levhe yazan dèmiş kim

[9] Nazm

Éy cihānı seyr kılan şehriyār
Çün getüre seni bunda rûzigār

Bu ṭılsımuñ qubbesine [10] giresin
Tâ ki fetḥ édüp içini göresin

Bilesin kim işbu qubbeyi düzen
Hem bu levḥ [11] üzre bu yazuyı yazan

Aṭlamūs adlu hakīm idi ulu
‘İlm[-i] ḥikmet içre kâmil hoş ḥūlu

Altı [12] yüz yıl ‘ömr sürdi éy fūnūn
‘İlim[-i] ḥikmetle dürüşdi dün ü gün⁷

[13] ‘İlm-i ḥikmetden murâdı âşikār
Ol ḥakīmūñ buyıdı éy şehriyār

⁷ Metinde “düne gün” şeklinde yazılmıştır.

Kim ölüme [14] çäre bulaydı ey cān

Ölmeyüp şöyle qalaydı cāvidān

Dürlü şerbet dürlü [15] ma^c cūn dürlü iş

Düzdi içdi ölmekçün yaz u kış

Çäre olmadı hiç [16] ölüm def^f ine

Çün ecel ere şarābuñ nef^f ine

Biñ yaşayan buña çäre bulmadı

Kimse [17] bu derdüñ devāsın bilmedi

Ger nebī vü ger velī vü ger ḥakīm

Geldi gitdi bu cihāna her ne kim

4b

[1] Ölmek def^f in biri qılmadı

Niçe geldi hem ölümi bilmedi

Dürlü dürlü gerçi tedbīr étdiler

[2] ^c Ākıbet bu ḥasretile gitdiler

Niçe bu ḥasret sözün söyleyelüm

Ya şikāyet mevtden [3] eyleyelüm

Neşr

Rāvī kavlince Eflātūn levhden bu beyānı nitekim kıldı, şāhıla vezīrlar [4] güldi. Andan İskender Şāh eydür: Ėy hākīmler⁸ zihī bī-hayr kim bu Aṭlamūs imiş kim ölmemekçün [5] bunca yıl çalışmış ‘ākıbet cihāndan ḥasretile⁹ gitmiş dēyüp rūḥuna du‘ā [6] kıldılar. Andan ol serīr üzre Ḳamḳamūl birle ol gece ‘ıyş u nüş étdiler, aḥşam oldı [7] yatdılar. Şabāḥ Sikender Şāh ḳubbede her ne kim buldıyısı aldı, ba‘zın ḥazīneye alup [8] ba‘zın server ü selāṭine baḥş édüp her birin serverledi, tesellī eyledi. Şöyle kim şāh-ı [9] cihānı sevüp bed-endīşi gönülden giderüp du‘ālar nişār kıldılar, yine ḳubbeden çıkup [10] süvār oldılar. Andan İskender Ḳamḳamūl’a eydür: Ėy Ḳamḳamūl, ol ‘acāyib ḳālīb [11] dēdügüñ ḳandadur ve varalum, görelüm, dēdi. Andan Ḳamḳamūl daḥı [12] ḳulağuz olup gitdiler, Selāsīl şehrinüñ bu tarafından tağa açılır ḳapusına [13] geldiler, taşra çıkıldılar. Andan ḳapuya ḳarşu geldiler, siyāḥ mermerden ve meyl ve menāre- [14] -mişāl bir ḳālīb gördiler, uzunı yētmiş arış ola. Çevre alup tırdılar. Ammā ol [15] ḳālībuñ başı pīle beñzer, ḳalkānlayın ḳulaḳları, oluḳ-mişāl ḥortūmı altında mağāraveş [16] ağızı, dişleri rişteleyin biz ve dırāz, bir daḥı çaḳ altında gergedān-mişāl [17] bir boynuz var ve sīnesi daḥı gergedān gibi ḳıllu ve bir daḥı tırnağı

5a

[1] on ikişer ammā uzunı her ḳolunuñ tırnağınuñ bir ḳulaç, ḳarnı daḥı develeyin [2] ḳarnı balıḳ-mişāl ve ayaḳları at gibi ḥāre-sīm¹⁰ velī gāyet ulu ve ḳuyruğı [3] ucı ḳaplan başına beñzer bir ḳat bēline ṭolamış ucın çigninüñ üstine ḳomış [4] bir ḳorḳunç ḳabīḥ şekildür kim gören ḳişi vehme düşer. Şāh vezīrlarile şekle [5] biraz teferrüc kıldılar andan İskender Ḳamḳamūl’a eydür: Bu ḳālībı kim düzdi bilür misin? [6] Ḳamḳamūl du‘ā kıldı. Dēdi kim ey şāh her gelenümüz bu ḳālībı şöyle gördi

Nazm

[7] Her gelen gitdi bu durmuşdur ey şāh

Ne onar ne düşüp öldi tebāh

⁸ Metinde “hākimler” şeklinde yazılmıştır.

⁹ Metinde “ḥasretile” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰ Metinde “ḥāre-sim” şeklinde yazılmıştır.

Hem [8] dağı kim düzdügin bilmediler

Neyiçün düzül-di fehm étmediler

Uş henüz tırmışdurur [9] şöyle ki var

Bākīsini¹¹ sen bilürsin şehriyār

Nesr

Çamkamül şöyle deycecek [10] kālība dağı yakın varup sīnesinde birkaç sağır yazu gördiler karşıdan [11] fark olunmadı. Buğur Çayfūr Çoban ilerü gelip edebile Eflātün Hākīm'i götürüp [12] kālīb yazusına rāst karşı getirüp Eflātün ol hağtı bir kāğıda [13] nağil kıldı. Çayfūr dağı Felātün'ı edebile nazarında kōdı. Eflātün ol hağtı [14] okuyup beyān kıldı. Ne dedi?

Nazm

Şöyle dedi şāha Eflātün ki ey şāh

[15] Lāyık olmışdur saña tāc u külāh

Böyle demiş yazan işbu hağtı kim

Ki ey cihān [16] milkin seyr eden hākīm

Çün gelesin işbu benüm tağtuma

Bir nazar eylesin her rağtuma

[17] Göresin şehir-i Selāsil yapusın

Dāyire burcın yüz altmış kapusın

---

¹¹ Metinde “bākīsini” şeklinde yazılmıştır.

Bunı görüben **5b** [1] düzeni bilesin

Hem du^ç â hem anı taḥsîn kılasın

Bil aduma Ṭahrumurâd dërler idi¹²

[Anca benüm] [2] ni^ç metüm yêrler idi

Niçeler pervâz ururdı şem^ç ile

Altı kez yüz biñ dil-âver cem^ç ile

[3] Cem^ç olup her gün ḥünüm yêrler idi

Devletüme hoş du^ç â dërler idi

Altı yüz yıl [4] işbu resme êy şafâ

çÖmr sürdüm ḥükmile ḳafdan ḳafa

Yêdi iḳlîm¹³ ma^ç mûrın gezdüm [5] tamâm

Ḳâf^ç a girdüm yêdi kerre êy hümâm

Altmış altı dîv şehrin almışam

Niçe deryâlara [6] kişi şalmışam

---

¹² Metinde “adı” şeklinde yazılmıştır.

¹³ Metinde “iḳlim” şeklinde yazılmıştır.

Gezmedük yèr omadum èy Őhriyâr

Leyki bulmadum bu yère ben kenâr

[7] Her ne yère vardumısa èy melek

Yardum ètdi baña bu ar-ı felek¹⁴

Her kimüñle oynasam [8] ütdüm anı

Nerre dıvse arvayup ıtdum anı

ılıcumdan ser-te-ser rüy-ı zemîn

[9] Hün[1]la olmıŐ[1]dı èy pıŐ-bîn

‘Ömrümüñ beş yüz yedisinde èy cân

İŞbu [10] Őhri yapuban ıldum mekân

İŞbu ağdan añsuzın bir gün èy Şâh

Yağı [11] geldi üstüme ğâfil nâ-gâh

İŞbu âlıb Őüretinde her biri

Bunda ne var her biri [12] birinden iri

Şöyle okluk kim hisâbı yokdurur

Şöyle kim mür u melaħdan okdurur

---

¹⁴ Metinde “arı felek” Şeklinde yazılmıştır.

[13] Ȧşıla bir demde beni şıdılar

Yüz biñ ايشيني kana yudılar

Şehri kodum ehlim [14] aldum ol zamān

Ȧaçuban tekrār ēle çıkdum ēy cān

Altmış altı yüz biñ er cem^ç [15] eyledüm

Cümlesine istimālet söyledüm

Sürdüm ērdüm düşmen üzre yine hem

[16] Ceng kıldum kırk yēdi gün pīş ü kem

^ç Ākıbet odıla şıdum bunları

Şöyle kim [17] yandı qarara tenleri

Ol kadar kırdum bu kavmi daħı ben

Ger nişān görmek dileriseñ çü sen

6a

[1] Çık bu tağa gör ki neymiş Ȧahmurād

Nice kırmış düşmeni olmışdı şād

Böyle dēyüp [2] ħatm ētmiş iħtiyār

Yazu içre sözini ol şehriyār

Neşr

Rāvī kavlince şāhıla [3] vezīr Eflāṭūn'dan ol ḥaberi eşidüp Ṭahmurād rūḥına du‘ā kıldılar. Andan daḥı nişānlar [4] görmegiçün tağdan yaña yörüdiler. Biraz yer gidüp ol kâlıblayın bir daḥı gördiler. Çevre [5] alup ṭurdılar, anuñ daḥı sīnesinde birkaç satır yazı gördiler. Eflāṭūn okuyup dedi kim [6] bu kâlıblayın şekil yüz biñ er kırğun bu kâlıb altında yatur. Cāmasb ḥakīm kavlince kırk [7] yedi ancılayın kâlıb görüp yazusın okudılar. Bildiler kim ṭah murād ol kavmden kırk [8] yedi kez yüz biñ kırımış. Tekrār ol cihān-gīr¹⁵ rūḥına du‘ā kıldılar, gitdiler. Şehre gelüp [9] ‘ıyş etdiler. Yarındası şāh eydür: Ey Kāmḫamūl, başla varalum ḥācetgāhuñuz [10] şanemiyyeyi görelüm. Kaşferān Şāh'ı çeride koyup, kendüsi on iki biñ kez ḥāş [11] kılıla delim dilāverler ile bile gitdiler. Yedi gün yörüyüp bir şuya erüp ḳondılar. [12] Sī şikārlar bir ‘acāyibce ḳuş ṭutup Sikender şāh nazarına getürdiler. Nite bir gevde ammā iki [13] başı var, dört ayağı var. Başunuñ birisi ṭoğan başına beñzer ve birisi ördek [14] başına beñzer. Ve ayağınuñ ikisi ṭoğan ve ikisi ördek ayağına beñzer. Vaḳtehā ol ḳuş [15] ağızın açıp öter, bir āvāz çıkar kim eşidenüñ cigerin yaḳar. Ve bir daḥı ötdügince [16] gözlerinden yaşlar pertāb urur. Od yaluñı gibi ādemleyin gözlerinden yaş revān [17] olur. Andan şāhıla vezīrlar selāṭīn ve şāḥib-serīrlar ol ḳuşı şöyle göricek

6b

[1] Ğāyet ‘acebleyüp ḥālīḳuñ ḳudretine ḥayrān ḳaldılar.

Nazm

‘Aḳıl bunda nice [2] ḥayrān ḳalmasun

Fıkr[-i] tārīk nice tārīk olmasun

Kim ‘anāşırdan neler muḳīm

[3]Ol ‘Alīm ü ol Ḥakīm ü ol Ḳadīm

Dört zıddı bir yere ḳarışdurur

Düşmeniken [4] gör nice barışdurur

¹⁵ Metinde “cihān-gir” şeklinde yazılmıştır.

İ‘tidālinden bu derdüñ ey emîn

Gör ne şüretler [5] yaradur ol mu‘în

‘Aķ(1) u nefsi, cism ü cānı sen daħı

Birbiriyile barışdursañ [ey] aħı

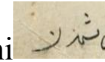
[6]Göreyidüñ ne toğardı ey emîn

İşbu bu derdüñ i‘tidālinden yaķın

Neşr

[7] Rāvī kavlince İskender Şāh ol ‘acebce kuşuñ şeklin ‘acebleyüp ‘Acāyibü’l-Maħlūķāt [8] kitābına naķş étdiler. Ol gece anda yeyüp içüp ķalıp hoş geçdiler. Yarındası şabāħ [9] göç édüp dört gün daħı yürüyüp Ƙamķamūr diyārınıñ hācetgāhı, şanemiyye[’ye] érdiler. [10] Bir mu‘teber ırmağ gördiler. Kenārı cümle bāğ ve bāğçeler ortasında bir ‘acāyib [11] ve bir gāyet ulu [ķapu], çevresinde ħavlı yerine burc ve bārūlar şöyle kim görenler [12] āferīnlediler. İskender rāst ol ķapuya gelüp rahşından éndi. On iki biñ ħāş [13] ķulıla ħavlı ķāpusundan içerü girdiler kim bir ‘acāyib meydān-mişāl ħavlı [14] yédi dürlü mermerden ferş döşenmişdür. Su maķ‘adı füsūs-kārī andan kemer üzre [15] on iki ķubbelü bir deyrir yapmışlar. Dürlü dürlü mermerden velī şöyle ķubbeler kim ķubbe-i [16] Heremān’dan nişān vèrür. Andan taşra ol yapuya teferrüc ķıluraķ mağrib tarafından yaña ķapusına [17] geldiler.

Bir ķapu gördiler kim Dāru’s-selām-mişāl nite ol bu kemer taşınıñ her biri kimi

7a

[1] kimi mercāndan bir mu‘teber kemer bağlamışlar gāyet ulu. Şöyle kemer kim ķavs[-i] ķuzahdan [2] nişān vèrür. Andan kemer için dār-ı bihişt mānendi bir müntehā dār çatmışlar [3] ve iki ķanad ķapu düzmişler aķ gümüñden, bendükşesi kızıl altundan. Şāhıla [4] vezīrler ķapuya ķarşu тұrup yapusın teferrüc éderken içerüden deyrin [5] ķapusu açıldı. Altmış siyāh-pūş rāhibler deyrden çıkdılar. Ol bābuñ iki [6] tarafına şuffe bağlayup iki ķol olup ķulluķ ķaşdına тұrdılar. Kiminüñ elinde [7] sīm kiminüñ zer[-i] ħālişden mücmereler ‘ūd ve ‘anber ve misk ve ‘anber buħūr [8] ķılıp İskender Şāh’a ‘izzet édüp du‘ā ķıldılar. Andan bir uluları gelüp baş urup [9] deddi kim yā Ze’l-Ƙarneyn-i zamān şāz geldüñ şādī getürdüñ. Mübārek

qademüñle diyârimuzı [10] müşerref kılduñ. Deyr-i şanemiyyeye mübârek qademüñ başsun deýüp du‘ â kıldılar. Buğur [11] İskender Şâh Qamqamûl’ı öñüne şalup kırk dört hâş vezirle altmış mübâriz mihterile [12] deyre girdiler. Ne gördiler kim dört yüz kırk ‘ amûd üzre dört tabaqa biribiri [13] üzre key muhkem ve mu‘ teber bünyâd yapmışlar. Aşağasını iki muntehâ eyvân keyvân-mişâl [14] kılmışlar. Birbirine qarşu qubbeler için kıızıl altun birle muşayqal sırçayıla şıvamışlar. [15] Dîvârını dağı qâyim ve şayim muraşşa‘ lâjiverdile naqş édüp cihânda cinân gibi nâdirü’l-vuqu‘¹⁶ [16] düzmişler. Dürlü dürlü taşvirler yazmışlar. Şöyle kim baqıcak gözler qamaşur. Andan [17] ol qubbe içinde on beş biñ ola altun ve gümüş qandiller aşmışlar kevâkib-i sipihr-mişâl yanar. Andan

7b

[1] qubbeler dâyiresine biñ dört yüz deriçeler ve mencereler, revzeneler kılmışlar ve la‘ l-i [2] yâkûtdan câmlar aşğa ferşi hâm naqdden qar gibi ol nuqre¹⁷ ağarur. İskender [3] ol deyr için söyle ârâste ve pîrâste ve munaqqaş ve müzeyyen göricek taşinleyüp [4] eyvândan yañaya yörüdi. Gördi iki mu‘ teber ulu eyvân taq keyvân-mişâl [5] birinde biñ bir ulu put turur sîm ü zerden. Ekşeri siyâh atlasıla pûşide turur. [6] İskender ol putları görüp bir zamân baş şalup durdı. Andan Yûnân dilince Eflâṭûn’a [7] dedü ki

Beyt

Gör bu qavmi kim neye uymışdurur

Bu gümüşden putda ne tuymışdurur

Döge [8] döge öz eli birle düzer

Eskise putun yine kendü bozar

Neşr

Hakîm qâvlince İskender Şâh [9] putları görüp put eyvânından dönüp, ikinci eyvâna geldi gördi kim biñ dört yüz [10] siyâh pûş râhibler şaf bağlayup şaf şaf cümle ayağ üzre turmuşlar her birinüñ öñinde [11] bir şem‘ yanar ‘ üd ü ‘ anberle büyı mevc urup meşâmı mu‘ attar kılar. İskender ol gümrâhları [12] görüp turup bir zamân baqdı. [Ol yañadan şâh dağı eyvân şadrında

¹⁶ Metinde “nâdirü’l-vuqu‘” şeklinde yazılmıştır.

¹⁷ Metinde “naqre” şeklinde yazılmıştır.

Hālīl Rāhib'i gördi. Dört yüz yaşında bir pīr tırımış, dört yüz kendü emsāli pīrlere yanına dizilmiş bile tırur.]¹⁸Ol yañadan dağı biñ dört yüz rāhiblerüñ ulusu [13] Hālīl Rāhib dört yüz dört yaşına erüp küfr ü dālāletile oturmışiken İskender [14] şāh gelüp bir zamān putlara baķup baş şalup söylendi. Kendüden yaña baķup gelürken [15] bu hālete Hālīl gāyet de saht düşdi. Neyçün? Zīrā Hālīl umardı kim İskender [16] deyre¹⁹ girdügi dem putlara secde kıla ve gelüp kendü önünde tırur isti'ānet dileye. [17] İskender Şāh yörüdi. Hālīl dağı gördi kim İskender kendüye gelür, şāhuñ gelişinüñ

8a

[1] mehābeti diler dilemez Hālīl'i yerinden tırğurup kendüye karşı yörütdi. Birbirine [2] erüşüp kol şunuşup görüşdiler. Hākīm kavlince Hālīl gerü şadrına geçdi. İskender'e [3] dağı vüzerāyıla Hālīl karşıasına şandalī kodılar, oturdı. Bāķī selātin ve serverler dağı kimi [4] oturup kimi tırtdılar Hālīl rāhib dağı kendüyi derüp fikre varup gördi kim İskender'e [5] tırmazlanurken İskender'üñ devleti bī-ihtiyār kendüyi yerinden tırğurdu ve kaşı [6] burtardı ve görüşdiler. Hālīl'e bu hālet hoş gelmeyüp kibr ü kīn²⁰ tutup deddi kim Yā ze' l-ķarneyn [7] Kāmķumūl diyārunuñ hācetgāhı deyr-i şanemiyyeyiçün geregi gibi görmedüñ. Şāh eydür: Geregi [8] neyidi? Hālīl rāhib eydür: Geregi buyıdı kim ol girdüğüñ dem putlar önünde secde kılıp [9] gelüp biz uludan isti'ānet dileyedüñ. İskender Şāh bu söze kaķıdı. Kaşdı kıldı kim [10] Hālīl'i helāk ede. Kibr ü hīlim şuyın gāzab odına saķup gāzabın sākın kılıp şabr etdi

[11] Nazm

Er odur baķır-ı gāzab mevc urıcaķ

Kaķımaķ mevcı bu başda tırıcaķ

Def' edüp [12] hışmınuñ boynın ura

Nefsi gūşın 'aķıl eliyle bura

¹⁸ Bu kısım sayfanın yan tarafına yazılmıştır.

¹⁹ Metinde "diyre" şeklinde yazılmıştır.

²⁰ Metinde "kibr-i kīn" şeklinde yazılmıştır.

Er añalar ancalayın âdemi

Âdemî [13] olduñ bulursañ ol demi

Âdemi bulduñısa bulduñ Haqq'ı

Cümle 'ilmüñ sırrını sen de oqı

[14] Oqurısañ sen seni bildüñ bugün

Fâ' ilâtin fâ' ilâtin fâ' ilün²¹

Neşr

Andan İskender [15] ğazabın sâkin kıluv dâdi kim êy Hâlîl put nedür kim âdem aña secde kıla? Zîrâ kim âdem mükerrem, [16] put müsevvâ. Pes cânlu cânсуza secde kıлмақ küfr[-i] muṭlağdur. Ve bir dağı êy bî-ğaber, gelüp ben uludan [17] neyçün isti'ânet dilemedüñ dârsin. Bir kişi kim ħâlîqın qoyup maḥlûқа ṭapa, anuñ ululuğı ne ola kim

8b

[1] andan isti'ânet isteyem.

Nazm

Ulu ol kim nefsinı bilmiş ola

İ' tiğâd aña göre kılmış ola

2

Puta ṭapan ululuğı êy ḥidîv

Şuña beñzer ḥalka mürşid ola dîv

Neşr

İskender şâh [3] şöyle dâyicek Hâlîl kağıdı, ğazab birle dâdi kim êy Rümî, bunca zamândan qalmış ve bunca [4] selâṭin yüzün görmüş ve bunca ululara murâd vârmış putları neyçün

²¹ Metinde “mefâ' ilün” şeklinde yazılmıştır.

begenmeyüp ħorlarsın ki [5] saĥın ey řāh seni ururlar, řař ederler, dedi. Hālīl şöyle deyicek řāhıla vezīrlar [6] gülüşdiler. Bunlaruñ gülüşdüğine Hālīl daĥı biter řaĥıdı, dedi kim yā Sikender söyledüġüm [7] söze nećün gülüşürsüz? řāh eydür: Gülüşecek söz dedüñ, gülenć olduñ, gülüşdiler. [8] Hālīl emr-i ġarībden gülmeġe lāyık ne dedüm? řāh eydür: Dēdüñ kim bunca zamānlar sürmiş putları [9] ħorladuñ dēyü. Eyle olsa put ĥod bir cāmid²² nesnedür. Gelenüñ gidenüñ gelip girdüġin [10] ne bilsün? Gözi yoĥ kim göre, sem‘ i yoĥ kim eşide. Ne bilsün kim ve ne eşitsün kim murād vere veyā [11] andan murād alalar. Nite

Nazm

Bir müsevvā mübtelā nesne durur

Kendü elüñle turgururısañ [12] turur

Düşeni daĥı yèrinden turamaz

Biñi cem‘ olsa bir eri uramaz

Biñ çeküć [13] yer düzülince her biri

Yüz biñin bir demde şıya her şarı

Bir şadem biri yèrinden gidemez

[14] Kendü ĥālīn söyleyüp řerĥ edemez

Nuĥkı yoĥ kim dile gele söyleye

Saña senden [15] bir ĥikāyet eyleye

²² Metinde “cāmed” şeklinde yazılmıştır.

Nesr

Üstād kavlince İskender Şāh şöyle deýicek Hālīl gāzabından kendüden [16] gitdi, dēdi kim ēy Yūnānī bu putlaruñ hem cānı hem dili vardur. Qarşusına cān [17] göziyle görür ve ne şorarsañ müşkülüñ hāl kılur, cevāb vērür. Eyle olsa neden

9a

[1] cāmid²³ olur. İnanmazsañ ulu putumu söyledeyin. Şöyle cevāb vērürse putuma [2] secde kılur mısın? Şāh eydür: Hoş ola. Eger putuñ söylemezse sen dağı putdan [3] vāz gelüp Haqq dīne gire misin ki benüm dīnümdür. Rāhib dēdi kim Belī! Pes ittifāq kılışup [4] ol gümrāh kırk ulu rāhibile yerlerinden turup ol eyvāndan ēnüp putlar eyvānına [5] gelüp bir ulu put üstünden pūşīdesin alup ādem-şekl bir put açdılar. Elvān [6] dürlü kıymetī taş ve kaş birle düzülmiş bezenmiş. Şöyle kim taşıla kaşı şavkından [7] görenüñ gözleri kamaşur. Andan Hālīl kırk rāhib bir ulu put önünde her taraftan [8] secdeler kılup tazarru^c edüp qarşu turdılar. Buğur Hālīl dēdi kim ēy cümle şanemlerüñ [9] ulusu ma^cbūdum, uş İskender Şāh gelüp seni düzmedür deýüp begenmez ve dili yoqdur [10] söylemez deýü horladı. İmdi gayret senüñdür seni hacīl, bizi mağbūn eyleme, söyle. Sen [11] ol bizlere rehber olup delīl olduğıñ gibi anları dağı hacīl eyle, tā kim senüñ önünde biz [12] kuluñ gibi anlar dağı saña secde kılur deýüp kulaq olup turdı. Hakīm kavlince [13] Hālīl Rāhib şanem[i]ne kim söyleyüp kulaq olup turdı. Zamān geçdi cevāb gelmedi. [14] Taşalanup yandı yakıldı. Put önünde tekrār secde kılup yüzün yerlere sürdi, [15] göz yaşın döküp yalvarup dēdi kim ēy ... ma^cbūdum neçün söylemezsin. [16] söylemeyüp düşmeni hor ve hacīl eylemezsin baña küsdüñ ola mı baş cān fedā²⁴ olsun. [17] Ol faşīh lisānıla şīrīn²⁵ kelāmdan beyān kıl, sözüñi söyle bizi şāzumān kılup düşmeni

9b

[1] gamgīn ve hayrān eyle, deýüp kulaq oldı. Yine cevāb gelmedi. Buğur ol terāneden [2] bēş āh kılup yaqasın yırtup başından burnūsın²⁶ etdi yüz yere sürüp ağladı. [3] seylāb-ı çeşmeden yaş yerine kan çağladı. Puta qarşu dizin çöküp oturdı dēdi kim [4] baña söylemedüñ ēy cümle

²³ Metinde “cāmed” şeklinde yazılmıştır.

²⁴ Metinde “fidī” şeklinde yazılmıştır.

²⁵ Metinde “şīrīn” şeklinde yazılmıştır.

²⁶ Metinde “būrñūsın” şeklinde yazılmıştır.

cihāna maqşūd vère[n ma' būdum] söyle ben ğamnāk kuluñı şāz [5] eylemezsın ğünāh kıldumısa tevbe èdeyim, küsdüñise yalvarayım. Dek beni düşmen öñinde [6] hacīl kıılma. Dèyüp yine kulaq oludı zamān geçdi yine cevāb gelmedi. Buğur rāhibüñ [7] üzerine vehm düşüp tırdı andan Eflāṭūn Hākīm dèdi kim èy şāhibü'd-deyr, [8] putuñ neyçün söylemez epsem tırrur uyur ola mı? Tanz eyledi. Bu söze Hālīl yanar oda [9] döndi. Dèdi kim èy Rūmīler cādūlarsız ola mı? Sihrile putumuñ dilin bağladuñuz. Anuñiçün [10] söylemez. Rāhib şöyle dèdüĝine, şāhıla vezīr ĝerü ĝülüşdiler. Andan İskender Şāh [11] eydür: Èy bī-ħaber, put ma' būd mıdur dèrsin? Ma' būd olanı sihir mi tıtar? Ve yāħūd [12] sihir kār èden ma' būd mı olur?

Nazm

Ma' būd oldur kim yaratdı 'ālemi

'Ālem içinde [13] dūrüttdi ādemi

Cümle varı yoqdan ol var eyledi

Nuṭq vèrüp söze yarar [14] eyledi

Ķamu maħlūķāta rızıķın ol vèrür

Her birinüñ kaydını dün ĝün ĝörür

[15] Ne 'aceb ķorsun seni var èdeni

Cismüñi rūħuña yār èdeni

Taṅrıdur dèyü tıparsın [16] düzmeye

Bir kıılı kırķı dèrılse üzmeye

Sen seni dèr ħālıķı bil kimdurur

Milki üzre [17] nicesi ħākımdurur

Gèrù Hakk'dan èriřür saña meded

Yoħsa küfr içre ħalursan tâ-ebed

10a

[1] Neşr

Râvî ħavlince İskender Şâh şöyle dèyicek Hâlîl'üñ küfri deryâsı mevc [2] urdı dèdi kim yâ Ze'l-Ķarneyn, bu benüm putum şimdiye deġin söylerdi, cümle müşkülümi ħall [3] eylerdi, ne şorarsam cevâb vèrürdi. şimdi sizleri görüp söylemez oldı. Bu ne 'aceb [4] ħâldur, dèdi. Andan şâh eydür: Èy râhibü'd-deyr, cânsuz nesne bedîhîdür kim söylemez. [5] ammâ put söyler dèdüġüñ, şeytân-ı racîm gelür putuñ içine girür saña senüñ re'yüñce [6] ve murâduñca ħaber vèrür. Hakk'dan yaña seni ġitmege ħomaz, yoluñ urur. Sen ġafletüñden [7] şanursan kim saña söyleyen putdur. Hâlîl eydür: Kimdür ve nice kişidür kim gelüp puta [8] girürken anı görmezler? Andan İskender şâh eydür: Èy ġâfil²⁷, egerçi řeytânüñ vücûdı [9] ħâricde meşbût degüldür. Velî ef'âlde ġâyet ulu ve ħuvvetlü kimsenedür. Zîrâ kim evvel kim [10] vücûdı yaradıldı 'ibâdetleyidi, felege yol buldı felekden daħı ol ħadar tesbîħ ve [11] tehlîl ħıldı kim Hakk ħâzretinde ħurb buldı, delim 'ilimler ħâřıl ħıldı. Andan kendü ħurbetine [12] 'azze olup Âdem Şafî'ye secde ħılmadı. Merdûd olup Hakk dergâhından sürüldi, [13] ġerü 'âlem-i süflîye²⁸ geldi. Buġur 'Âdem Şafî ucından merdûd-ı ebedî olduġına Âdem [14] Şafî oġlanlarına düşmân oldı. 'Âħıbet Âdem Şafî daħı anuñ fitnessiyile cenâbdan [15] sürülüp, cenâbı anda ħaldı. Andan ötürü Âdem'üñ nesliyle tâ bu deme dek düşmân [16] olupdur cümleten azdurmaġa durupdur. Ol düşmânlıġ sebebîdür kim seni daħı şöyle azdurmuş, [17] yoluñ urmuş. Sen andan ġâfil düşmişsin. (cümleten azdurmaġa

10b

[1] durupdur. Ol düşmânlıġ sebebîdür kim seni daħı şöyle azdurmuş, yoluñ urmuş. [2] Sen andan ġâfil düşmişsin" bu kısım tekrar yazılmıştır)²⁹ Hakk Ta'âlâ'ya maħbûlken sen daħı merdûd olup kendü [3] řalâħuñı fisâda vèrmişsin. Hakk Ta'âlâ celle ve 'âlâ ol merdûda şöyle 'ilim vèrmişdür [4] âdemüñ nefesiyile aġızından içine girür, içinde şamarlarında ħan birle yörür insânüñ [5] şamarlarında ġeçen nesneyi bilür aña ġöre iġvâ vèrür azdurur.

²⁷ Metinde "ġâfil" şeklinde yazılmıştır.

²⁸ Metinde "süflîye" şeklinde yazılmıştır.

²⁹ Parentez içindeki bu kısım tekrar edilmiştir.

Nazm

Hey ne müşkil kimse [6] durur ol delîl

Hey ne ‘izzetlü eyler zelîl

Hey ne şehler önüne tırmışdurur

Anca [7] ‘âlim ‘ilmini vemiş yële

Qaldı ol ‘âlem dağı yële yële

Anca zâhid boynuna urdı sille

[8] Zühdile taqvâsını vërdi sële

Anca ‘ubbâda ‘ibâdetde yaqîn

Vërup iğvâ [9] azdurupdur ol la‘în

Neşr

Ḥakîm qavlince İskender şâh şeytânı bu vechile [10] vaşf edicek, Hâlîl dağı çok aḥbâr diñlemiş kişiyidi, ol ḥaberi eşidüp bir zamân [11] fikre vardı. Yaqîn iletdi kim putlardan gelen âvâz şeytânıdır. Andan yüzün [12] İskender Şâh’a tıutup dëdi kim yâ Ze’l-Ḳarneyn, yaqîn iletdüm kim putlar bâtıll imiş. Sizlerüñ [13] ma‘būduñuz nedir, ya ne dërsiz? Andan şâh eydür: Yâ şâhibü’ d-deyr, bizüm ve cümle maḥlūqātuñ [14] ma‘būdı ol Allâh’dur kim on sekiz biñ ‘âlemi kün demekden yaratdı ve bu ‘âlem şekil [15] ve dâyire tıutup rüsüm ve ḥudūd bildürdi. ‘Arz ve ‘umq ve tül ve qaşr[-ı] bülendî ve ‘arş [16] ve kürsî ve levḥ ve qalem hüveydâ kıldı. ‘Ālem-i lâhūtdan, ‘âlem-i³⁰ nāsūtı icād edüp farq [17] kıldı ve toquz felegi, yëdi aḥteri yaradup müteḥarrik kıldı ve felek-i qamerüñ cevvinde

³⁰ Metinde “‘âlemi” şeklinde yazılmıştır.

11a

[1] ‘ anāşırdan bunca biñ vücūdı kim ‘ ademden vücūda getirüp bī-hadd ve bī-kıyās [2] efrād kıldı ve kūrre-i havāyıla kūrre-i nār³¹ içinde kūrre-i mā’iyi³² müteharrik kılup ve andan içinde [3] arza sūkūn vèrdi ve yèryüzinden ādem ve hayvānı dūrūtdi ve bisāt-ı arzı [4] içre ma‘ ādini eşyā birle rızka sebep yaratdı ve yèdi tamu sekiz Cennet yaratdı [5] ve Cennet içre hūrī ve ğilmān ve vildān ve kuşūr yaratdı ve mārıc-i basīt-ı nārdan [6] ecnās-ı cān dūrūtdi. Cümle maḥlūkāta rızkın vèrür. Cühhālūñ ‘ aybın görür, yüzüne [7] urmaz. Yüzüne urup rızkın kesmez. Kerīm ve Raḥīm ve Ğafūr [ve] settārū’l-‘ uyüb ve ğaffāru’z-zünüb [8] bir ve bī-zevāl Allāh’dur. Aña tıparuz. Şāh şöyle dèyicek yine Hālīl fikre [9] varup bir zamān tırup te’emmül ètdi. Andan dèdi kim yā Ze’l-Ḳarneyn, ol şeytān şimdi [10] neyçün yine gelüp puta girüp ve söylemedi. İskender Şāh eydür: Èy Hālīl, bir kavm kim [11] varuz. Cümle müsülmānlar Allāh’ı bir bilürüz ve mürselleri ḥaḳ bilürüz. Cümle nāzil olan [12] kitāblara ve şuhūflara inanuruz. Eyle olsa bizler varduğumuz mekāna şeytān gelmez. [13] Eger gelürse daḥı iğvā kılmaz. Bu sebebden şeytān gelüp puta girüp söylemedi. [14] Ḥakīm kavlince İskender Şāh dèdügi dem şeytān daḥı ol maḳāma èrüp geldi. [15] Gördi kim bunca zamān zaḥmet çeküp azdurduğı, kendüye mürīd ètdügi kavmi [16] İskender şāh rāst yola kılağuzlar. Buğur şeytāna ol ḥāl ğāyet ‘ār geldi. [17] Ğayretile kışd kıldı kim ol racīm yine puta gire, söyleye. Andan her kınķı put kıtına kim

11b

[1] vardı ise gördi kim bir ferīşte put üzre müvekkel tırup. Ne kıadar kim cidd ü [2] ceḥd³³ kıldı, ol biñ bir putdan birine giremedi. Ğāyet kıaķıdı pes ol kıaķımaḳ [3] birle racīm melek şūretine girüp putlar arasında göründi. Şöyle kim şāhıla vezīrler [4] ve rāhibler cümle bile gördiler nite yaşıllar ğeymiş. Her nazarda bir dūrlü görünür andan [5] yaķın gelüp başıyla selām vèrdi. Pes Hālīl göricek kıtına vardı dèdi kim [6] yüzi kıutlu, özi kıutlu kışi kimsin kim seni göricek ğönlüm nişāt birle [7] tıldı, dèyü işāret ètdi. Put ḥādimleri birer zerrīn mükelled şandalī getürdüler [8] şeytān geçüp oturdı. Ḥazīn āvāz birle dèdi kim èy şanemlerūñ dostı Hālīl, [9] ben putlarūñ cānıyım cümle yaradılmışūñ sulṫānıyam. Pes cihān sarāyında her ne kim ḥayr u şerr [10] olursa baña ma‘ lūmudur. İmdi putlar saña söylemedüğine melūl olma

³¹ Metinde “kūrre-i” şeklinde yazılmıştır.

³² Metinde “mā’iyi” şeklinde yazılmıştır

³³ Metinde “ceht” şeklinde yazılmıştır.

kim putları [11] söylemege ben omadım. ZİR kim bu Sikender putlarıñ dşmndur. Nie kim putları begenmez? Putlar daı [12] Hem-unn bunları begenmez ve hem bu kişi czdur, sihrile ne gerekise ılır. Puta apanları [13] azdurur, yolın urur. Olmasun kim bunuñ szine uyasın bunuñ ivsı ulauna [14] oyasın, putdan yz dndresin, dřmnlarıñı sana gldresin.

Nazm

İşbu [15] putlarıñ senñ řoye ki var

Derdne dermn eder ey merd-kr

Hem murduı [16] senñ putlar vrr

İşnile ayduı yatlar grr

Olmasun kim putları terk edesin

[17] ayre uyup egri yola gidesin

Putlar iltiser seni hem Cennete

Cennet  hr u şarb u ni mete

12a

[1] Hr u ılmn sana putlar vriser

Ehlni yanna putlar driser

Key saın [2] seni bu er azıtmasun

 Aynunn notasını azıtmasun

h edersin şasretile [3] ay u yıl

Yosa yabanda alursın şoye bil

Şoñ sözüñ budur saña gözle beni

[4] Uyma bu er sözine çoğul bunı

Neşr

Ḥakīm kavlince şeytān Hālīl'e şöyle [5] deýicek Hālīl yine küfürden yaña döndi, inandı. İskender birle vezīrlere dağı [6] şeytāndan ol sözi eşidicek bildiler kim ol gelen şeytāndur. 'Ar' ar andan [7] gülüşdiler. Pes Hālīl eydür: Yā Sikender uş cānı yoğ dedüğüñ putlarumuñ [8] cānı geldi. Sen kim olduğıñı baña bildürdi, cāzūyımışsan ve hem putlara düşmān [9] imişsin anuñçün puta bātıı dermişsin. Cümle murādı baña putlar vèrür. Putlardan [10] ğayrı dağı ma' būd mı vardır? Andan İskender Şāh eydür: Ey bed-ağter bu [11] putlar cānım deýen herif, ol vaşf ètdüğüñ şeytāndur. Ammā gürbüz la' indür. Sen [12] putlardan kelām istedüğüñ dem bu merdūd geldi kim yine saña iğvā ède, söyleye. [13] Gördi kim Ḥağğ Ta' ālā'nuñ emriyle birinci kat gökleriñ ikinci katıla melekleri hūbūt [14] èdüp gelüp putlar üzre müvekkel tūrdılar. Buğur racīm melegi görüp putlara [15] giremedi saña öz qolayunca iğvā èdemedi. Melāmet olup 'ārlandı [16] gidemedi. Pes ğayrı çāre bulamayup nā-çār olup melek şūretine girüp [17] geldi kim seni azmağdan ve azğunluğdan olmağa qomaya imdi belkim put

12b

[1] cāmiddür³⁴. Cāmidüñ³⁵ cānı olmaz cān hayātuñdur kim Allāh emri ile gelüp [2] cisme giripdür. Gel imdi putdan vāz gel, rızq vèren Allāh'ı [3] bir bil. Rızq vèren Allāh['a] tap tā kim cümle vehimlerden emīn olasın. İskender [4] Şāh [ve] Hālīl şeytān yüzine bağıdı andan şeytān eydür: Ey Hālīl, bu Sikender [5] kendü tañgrısın getürsün görelüm. Görülmez ma' būda nice tapalum, dedi. [6] Andan Hālīl dağı dedi: Yā Sikender Allāh'ıñ göster tapalum yoğ mı dersin, [7] gel benüm ma' būduma tap. Pes ol söz Şāh-ı cihāna katı geldi kaçd kıldı kim [8] Hālīl'i cümle ruhbanān birle kırdura. Yine şabır şuyın ğazab odına saçup [9] dedi kim: Yā şāhibü'd-deyr bizüm Allāh'umuz hem zāhirdür hem bātıındur anı bu ten [10] gözi [degül] belki cān gözi görür. Bu dem her neye nağar kılsañ ten gözile kılırsan. [11] Zīrā³⁶ kim cānuñ

³⁴ Metinde "cāmetdür" şeklinde yazılmıştır.

³⁵ Metinde "Cāmedüñ" şeklinde yazılmıştır.

³⁶ Metinde "zirā" şeklinde yazılmıştır.

‘aynın bunca yıl ‘ömür içinde bilmedüñ kim cân gözin açasın bu[n]ca [12] zülmet perdesin geçesin. Tâ kim Hâkķ yüzün görüp müşâhede maķâmına eresin.

[13] Nazm

Hâkķ yüzün ten gözi görmez ey paşâ

Yüz bu göz gibi paşâ

[14]Cân gözi gerek göre cânân yüzün

Görmek isteyen yuma bu ten gözin

[15] Ten degül cāndur cihānuñ varlığı

Cân eder ten kısrına mi‘mārlığı

Cân gözin [16] aç kaşruñ içre gör ne var

Şu mudur iş işleyen yâ bād u nār

Hükme eden kimdür [17] içüñe taşuña

Kim getirür bunca gāvğā başuña

Göñlüñe kimdür gelüben oturan

13a

[1] Fikrüne hem bunca ‘ilmi getüren

Kimdürür ‘arşuñda şāh olan yaķın

Kimdürür ferşüñde [2] rāh olan yaķın

Yeyen içen kaşruñ içre kimdurur

Bu ola yük kimsesi kimden [3] düzer

Cân gözün açığaz şöyle ki var

Hep görürsin bunları ey ihtiyâr

Böyle [4] olıcağ lâyıq olur cân gözi

Kim göre ne vechile Allâh yüzi

Añladıñ mı ne [5] dedüm saña bugün

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Neşr

Ḥakīm kavlince İskender Şâh [6] şöyle deyicek Hâlîl Râhib yine şeytân[-ı] la' İn yüzine bağıdı. Andan racīm eydür: [7] Ey Hâlîl bu İskender cāzūdur. Bunda sözler çok anca bî-çâreler bunuñ söziyle [8] azmışdur, putlardan vâz gelmişdür. İmdi bu İskender'e de kim bu görünmez tañrıya [9] tapmazın görünür ma' bûdum varken. Var, senüñ ma' bûduñ saña ve benim ma' bûdum baña. [10] Kim bunuñ fitnesinden emîn olasın. Hâlîl dağı şöyle dedi. Ol gümrâh şöyle dedüğine [11] Sikender Şâh gayrete gelüp yüz Ḥaqq'a tutup dedi kim: *Ḳul câ'el haqqı ve zehekal bâtil*³⁷ [12] *inne'l-bâtile kâne zehūkan*³⁸ su'âl edüp 'ulemâ şordılar kim bu âyet Muḥammed zamânından [13] esbağ gayrı mürsel peygâberlere dağı münzel oldu mı, yoḥsa hemân hâşşaten Muḥammed'e mi [14] münzel oldu? Cevâb verüp dediler kim ittifâk³⁹ bunuñ üzre cārîdur. Furkân'da [15] yedi âyet vardır kim Muḥammed'den aqdem mürsellerüñ kitâblarında dağı nâzil olmuşdur. [16] Ol yedi âyetüñ biri “Ḳul câ'el haqq” âyetüdür, ikinci

³⁷ Metinde “bâtile” şeklinde yazılmıştır.

³⁸ Kur'ân, 17/81. **De ki: Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkumdur.**

³⁹ Metinde “itdifâk” şeklinde yazılmıştır.

küllü men ‘aleyhā fār⁴⁰ üçüncü “*senurīhim* [17] *āyātina*”⁴¹ dördüncü “*mā ḥalkukum*”⁴² ve *lā ba’sukum*”⁴³ beşinci *mā-ḥalaḳtu’l-cinne ve’l-inse*”⁴⁴ altıncı

13b

[1] ve *‘alleme ādeme’l-esmāe küllehā*”⁴⁵ yedinci *subḥānellezī esrā bi-‘abdihi leylen*”⁴⁶ ol mürsellerüñ kitābları [2] ne dilce nāzil oldıysa bu āyetler daḥı ol dilce endi. Andan İskender daḥı ol zamān [3] *ḳul cā’el ḥaḳḳ* āyetin Zebūr’da görmışidi, oḳudı. Oḳuduđı dem maḳbūl olup Ḥaḳḳ izni[y]le [4] ol putlar üzerine müvekkel olan melekler cümlesi *ḳul cā’el ḥaḳḳu ve zeheḳal bāṭıl* dēyü ün [5] étdiler, putları urdılar, yüzleri üzre düşürdiler. Şeyṭān ol ḥāli görüp hezīmet [6] olup gitdi. Andan ruhbānlar putlarıñ yüzün düşdügin görüp vehme düşüp [7] şaşdılar. Zamāndan soñra Hālīl kendüyi dērüp dedi kim ey ḡāfil, Allāh Ta’ālā mürsellere [8] kitāb ḥükmin gönderdi, tā kim ol ḥükümle rāst yol varalar, ol kitāblarda Ḥaḳḳ Ta’ālā [9] demışdür kim ḥaḳ gelicek bāṭıl gider. Bizler daḥı gelüp seni ḥaḳ kitāb ḥükmiyle ḥaḳ dīne da’vet [10] ḳılduḳ. Şeyṭān daḥı gelüp seni bāṭıl dīne da’vet étdi. Ben daḥı ol dem bu āyeti oḳudum. [11] Ḥaḳḳ Ta’ālā ḳudretini izḥār ḳılmađıçün āyet ḥükmin der-ḥāl gösterdi. Şeyṭān[-ı] la’īn gör ḥacīl [12] olup gitdi. Firiştehler putları itdi, düşürdi. Ya’nī şeyṭānıla put bāṭıldur, yétdi. [13] Bizüm da’vetümüz yerine yétdi. Yaḳīn oldı kim Ḥaḳḳ Ta’ālā saña īmān rüzī ḳıla. Velī ey [14] Hālīl gör imdi

⁴⁰ Kur’ân, 55/26. **Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır.**

⁴¹ Kur’ân, 41/53. **Varlığımızın delillerini,** (kainattaki uçsuz bucaksız) ufuklarda ve kendi nefislerinde onlara göstereceğiz ki, o Kur'an'ın gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin, her şeye şâhit olması yetmez mi?

⁴² Metinde “ḥalaḳnā” şeklinde yazılmıştır.

⁴³ Kur’ân, 31/28. (Ey insanlar!) **Sizin yaratılmanız ve öldükten sonra tekrar diriltilmeniz,** ancak bir tek insanı yaratmak ve diriltmek gibidir. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

⁴⁴ Kur’ân, 51/56. **Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım**

⁴⁵ Kur’ân, 2/31. **Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.** Sonra onları meleklerle göstererek, “Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin” dedi.

⁴⁶ Kur’ân, 17/1. Kendisine āyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) **bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götürün** Allah’ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

Nazm

Hayf senüñ ol geçen ‘ömrüñe kim

Yok yere harc eylemişsin ey hakīm

[15] Bunca yılda sen seni bilemedüñ

Ṭā‘ atı senden yaña kılamaduñ

Neşr

Ḥakīm kavlınce [16] Hālīl-i kayyas, Sikender Şāh’dan bu sözi eşidicek kendünüñ dört yüz yıl [17] ‘ömrünü hebā geçdügin bilüp hayf kılup āh édüp el yüzine urup hey-ā-hāy ağlaşdı(lar).

14a

[1] Anda olan rāhibler cümle bile ağlaşdılar. Andan Hālīl gelüp tīz İskender ayağına [2] düşüp dedü kim ey şāh-ı cihān, el benüm etek senüñ. Baña beni yaradanı bildür. Şāh dağı [3] ol İmān şehādeti telkīn kıldı, tevḥīdden haber vèrdi. Buğur zünnārın kesüp [4] ve şalup şıyup şıyup şāh karşına tırup biñ dört mürīdi dağı Hālīl birle [5] İmāna geldiler. Andan ni‘ metler getürüp ol gün deyirde⁴⁷ yèdiler ve içdiler delim haberler açdılar. [6] Şāh, Hālīl’e Hālīl, şāha dürlü dürlü haberler vèrişüp alışdılar. Putları şıyup [7] vidā‘ kıılışdılar. Hālīl çalup Sikender Şāh gidüp Şehr[-i] Selāsil’deki leşkerine geldiler. [8] Andan şāh eydür: Ey Şāh Qamqamūl, hiç diyārūnda ve yā çevre yanūnda saña düşmān kimsene [9] var mıdur? Pes Qamqamūl eydür: Ey şāh-ı cihān iki düşmenüm vardur. Deryā içinde biri, bir ‘acāyib [10] kavmdür. Gemilerile gelürler diyārumuñ bir yanın ururlar, yıqup yaqup ele girenin [11] alup giderler. Ol kavmüñ yèrine Cezīre-i Cālūt dèrler. Anda ben dağı birkaç kez çeri cem‘ [12] édüp ol cezīreye vardum, fetḥ edemedüm. Ve bir düşmenüm dağı vardur Süleymān devrinden ‘aleyhi’s-selām¹³ kalmışdur. Bir kara dīvdür, adı Qancar Şatır-pā’dur⁴⁸, başı ejderhāya, kolları yere karnı ve arqası hayle [14] beñzer. Qaddi var altmış arış. Ol la‘īn dāyimün gelür, bu diyārdan güzel kızlar, maḥbūb [15] oğlanlar çapar. İçümüze dāğ⁴⁹ üzer anı dağı

⁴⁷ Metinde “diyride” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸ Metinde “şatır-pader” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁹ Metinde “tağ” şeklinde yazılmıştır.

getüremeziz. Bu iki düşmene zafer bulmaduğum baña [16] gâyet kahr gelür, deyüp gayretinden Şâh[-1] Kamkamür ağladı. Andan İskender Şâh dağı gayret [17] kılup dedi kim ey Kamkamül, Haqq ‘ömür verürse Kumkumür’dan çıkup leşkeri kurdan Kalısün’a gönderelüm

14b

[1] Bizler gemilere yarağ kılup deryâdan varalum, Haqq râst getirürse düşmânlaruñ [2] dâd u istâd edelüm

Nazm

Zîre Haq’dur oñaran cümle işi

İş başarur aña şıgınan kişi

[3] Bed-gümân olan kişi key dñn olur

Kendü işinde kendüyi mağbñn kılur

Âdem âletdür [4] işi Haq’dur kılan⁵⁰

Neyi neye gereğini hem bilen

Bir çöp uçı yêrde deprenmez ey yâr

Emr [5] kılmayınca aña Girdigâr

Her âdem kim yêr yüzinde olur

Cümle loğma kim boğazdan yudulur

⁵⁰ Metinde “kalan” şeklinde yazılmıştır.

[6] Hakk Ta'âlâ emridurur kılduran

Her kişiye kısmetini bildüren

İş bu sözleri [7] dağı şöyle ki var

Hamzavî'ye söyledüñ ey ihtiyâr

Hakk Ta'âlâ' dur yakın aña yakın

[8] Mağbûn olmayam dersen ey şaffi

Ver şalavât⁵¹ ber-revân-ı Muştافی

Neşir

Taberiyye kavlince [9] İskender Şâh şöyle deyicek Kamkamûl şâz olup şâha du'â kıldı. Şâh dağı çeriye [10] yarağ buyurdı, yüz yigirmi biñ kez yedi eri alıqoyup bâkî on bir kez yüz biñ [11] eri Kaşferân Şâh'a koşup on iki sultân birle andan Kamkamûl⁵² kim sultân[-ı] [12] Diyâr-ı Kumkumûr'dur. Ulu oğlı 'Aqırkanûl'ı qarındaşıyla yüz biñ gergedân-süvârıla [13] Kaşferân Şâh'a hizmetçün vardi. Andan Qaysûn Sultânı Hirqalanûs qarındaşı [14] Aqlamûs'ı Sikender çerisine kulağuz kılip 'azm[-i] Qaysûn edüp gitdiler. Tâ kim varup diyâr[-ı] [15] Qalisûn'da Sikender Şâh gelince turalar. Bu taraftan Sikender dağı üç yüz altmış pâre [16] gemi yarağ kılip yüz yigirmi biñ yetmiş dürlü mağlûkla gemilere girüp 'azm[-i] Cezîre-i Tâmûn [17] kılip gitdiler. Tâ ki Qancar Şatr-pây Dîv'i depeleyeler. Yedi gün râst yelile yürüyüp

15a

[1] sekizinci gün Cezîre-i Tâmûn göründi. Sikender Şâh'a bildirüp dediler kim dîvûñ [2] cezîresi göründi. Gâfil-me-baş! Sikender Şâh dağı yarağ kılip kamu da' vet-ğün [3] vezîrleri, şâhib-teshîrleri, dîvlerle ceng ve cidâl kılmış serverleri, dilâverleri [4] katına cem' kılip

⁵¹ Metinde "şalavat" şeklinde yazılmıştır.

⁵² Metinde "Kumkumûl" şeklinde yazılmıştır.

geceye karşı cezireye  rdiler.    yüz altmış p re gemiyi ken ra sürüp [5] lim n alup t rdiler. Yüz yigirmi bi  er gemiden  ıķup yaraķ kıldılar. On dört bi  [6] atlu řaf ve alaylar baēlayup b ķi   asker cerr r ve manş r ve muzaffer yayaķ oluşturdılar. Andan [7] v zer  serverler n söz ve selebine, er s nesine, at  h sına, s n ler diline, kılıçlar yüzüne, [8] siperler ken rına, g rzler serine, yaylar başına, oēlar peyk nına teş r-i cinn  içun da  vetler [9] yazdılar. Buēur N ķ r ve Peyķ r Efrenc'i gemiler  atında  oyup ş hıla [sel t nler  eri çeküp gittiler. Güneř  ubbe-i felege dikild ēi vaēt  ancar d v n  al  asına  rdiler. Andan  skender ř h cümle da  vet-h nları yanına aldı,  eri  nince  al  aya]⁵³ yörüdiler,  rdiler. Yüz bi  [10] er  al  a[ya]  avuřup t rdiler. El s z u selebe urdılar, ism-i a  zamu birle da  vetleri dile aldılar. [11] ş hıla vez rler daēı  al  a  apusına  arřu řaf baēlayup t rdiler.  ancar D v daēı  arşında f riēu'l-b l [12] bi'l-guduvvi ve'l- ř l⁵⁴ yaturken n -g h  eri ēul vın eşitdi ve yerinden t rup  ayadan⁵⁵ gürzin [13] alup ol gürz-i gir n birle  al  asınu   apusına geldi, ceyš-i  skender'i gördi kim  at [14]  at  al  ayı ve  apuyı baēlayup t rmişlar.  ancar D v, ins n çerisin bu vechile cid le [15] h c mda göricek ē zaba gelüp  akıyup şakıyup bir kez şöyle  ayķırdı kim vaşfa [16] gelmez. şöyle kim ol d yarda taē ve tař řad  ve ř i     birle t ldi

Nazm

şanasın [17] gök gürledi şöyle ki var

Y h d dery  gümledi  y şehriy r

Ancalar vehme d ş ben **15b** [1] şaşdılar

Niceler atdan ařaēa düşdiler

Her alayı biri birine  arılıp⁵⁶

Düşdi ancalar [2] yürekler yarılıp

⁵³ Parentez içinde yazılan kısım yazmanın kenarına yazılmıştır.

⁵⁴ Metinde “ve'l-iş l” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁵ Metinde “ atadan” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁶ Metinde “ arılır” şeklinde yazılmıştır.

Gücüle dèrdi niçeler kendözin

Kendüyi déren kişi açdı [3] gözin

Gözün açanlar ne gördi aşikâr

Şerh édeyim cümlesin saña éy yâr

[4] Şol deme dek sende dil açup yara

Çün şalavât⁵⁷ véresin peygâmbere

Neşr

[5] Hâkîm kavlince şâhıla vezîrler Qancar Dîv'ün gırğışın eşidüp ne ola déyince Qancar [6] dağı qal' asınuñ qapusına érđi. Yéđi yüz yoldaşı dağı ol dîv[-i] la' İnün [7] na' rasından⁵⁸ uyandı. Yaraqlu yarağın alup dersü yerlerinden tırup kibr ü [8] kînile bî-ihtiyâţ qal' a qapusına sürdiler. Şâhıla vezîrler dağı Qancar Dîv'i [9] qal' a qapusından gördiler. Altmış arış qadd ü kâmetile bir la' İn mîl ü menâreleyin [10] tırmuş. Başı ejderhâ-mişâl yanmış, gözleri od gibi yanmış eline qayadan [11] bir gürz-i girân almış, bir çâdır deñlü ola. Velî ol la' İn nefes kim vèrür alur, [12] ağzından burnundan çıkan qara qatrân gibi olur. Kendüyi bürer ve qatrân [13] arasından odlayın şu' leler dağı peydâ olur, berq urur. İskender ol la' İn [14] rû-be-rû görüp da' vet dile alup selâţin ve serverler kılıç yalnızcaq kılıp [15] mübârizler gürz [ve] kûpâller baş üzre şalup dilâverler qollara kendir [16] şarup tîr ü kemân ellere alup dîv-i⁵⁹ la' İne qarşu qal' a qapusına qarşu gırîv kılıp [17] yörüyüp tabl u kös ve köbürge ve dühüller urup şûrnâ vü nefîr ü nây düneyler urup

16a

[1] dersü yörüdiler. Andan Qancar Şatr-pâ dağı gördi kim ceş-i insân gulûv kılıp kendüye [2] gelürler, ol la' İn bir kez yine ra' dvâr na' ra haykırup gürz[-i] girân baş üzre şalup [3] râst Sikender Şâh'a yörüdi. Ardından yéđi yüz dîv[-i] la' İn dağı gırîv kılıp [4] qal' adan çıkup

⁵⁷ Metinde “şalavât” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸ Metinde “na' arasından” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁹ Metinde “dîvü” şeklinde yazılmıştır.

insāna sūrdiler. Şāhıla vezīrlar daḥı da' vet ve tesḥīrlar [5] oḡuyup urdılar. Buḡur dīv vardı, insān geldi. Hemān birbirine ērdüḡi dem [6] da' vet eṣer ḡıldı, bir kez sūrçdı. Andan şāhıla vūzerā⁶⁰ ḡırīv ḡıldılar. Dīv[-i] [7] la' īn daḥı ol leṣkerūñ ḡırīvine⁶¹ ve kendūnūñ sūrçdüḡine ḡaḡıdı. Yıldırımveṣ [8] şaḡıdı, sūra ērdi, ḡürz şaldı. Serverlerden Şāḡūr uḡuruna geldi. Buḡur [9] şöyle urdı kim Şāḡūr Ġūrī ḡurd olup cānın teslīm ḡıldı. Yine Ḳancar'a da' vet [10] eṣer ētdi. Ġerü sūrçdı. Kendüyi dērince Ḳaytās oḡlı Aṭvās sūra ērdi. Tīḡ-i [11] berrān birle ardıradan Ḳancar'ı şöyle çaldı kim arḡasında bir ḡulaç zaḡm urdı. [12] Dīv zaḡm yēyicek yine dīv şöyle ḡayḡırdı kim nicelerūñ zehresi çāk oldı. Andan sūra [13] varup Ḳardāc'ı Mısırī ḡürzile urup zīr ü zeber ḡıldı. Yine siḡir kār ḡılup sūrçdı. [14] Ṭurunca Ḳay[t]ās-i Yūnānī sūra varup ērüp elmās seyfile ol la' īni depere çaldı. Kūnbed gibi [15] baṣın sına sına iki pāre ḡıldı dūşüp cān ber-Cehennem ıṣmarladı Ḳancar(-ı) Dīv dūşicek [16] ḡör imdi⁶²

Nazm

Āferīn ētdi felek şöyle ki var

Ḳavline Ḳaytās'uñ ol dem āṣikār

[17] Ḳancar'ı şol resmile çalduḡıçün

Başı[nı] iki pāre ḡılduḡıçün

Neṣr

ṭaberiyye ḡavlince Ḳaytās

16b

[1] Ḳancar dīvi depeleyicek yēdi yüz dīv çerisi ērdiler. Sikender Şāh'ıla cenge ṭurup [2] buḡur vezīrlar da' vet birle tesḥīr ēdüp dīvleri süst ḡılur ḡördi [3] serverler ḡırrarlardı, dīv[-i] la' īnler daḥı urduḡları mīr ü sipāhīyi ḡurd ēderlerdi. [4] 'Āḡıbet Ḥaḡḡ Ta'ālā kemāl-i kereminden insāna furşat vērüp kimin ḡırup kimin şıyup [5] ṭaḡıtdılar. Andan⁶³ İskender Şāh ol fetḡi ḡörüp

⁶⁰ Metinde “vezirā” şeklinde yazılmıştır.

⁶¹ Metinde “ḡarīvine” şeklinde yazılmıştır.

⁶² Metinde “ḡöremedi” şeklinde yazılmıştır.

⁶³ Metinde “ender” şeklinde yazılmıştır.

nuşret vèren Hakk'a delim [6] şükürler kıldı. Pes Kancar dīvüñ kal'asına girdiler bir mu'teber şehirleyin kal'a [7] gördiler dürlü dürlü kaşır ve sarâylar teferrüc éde bir mu'teber kaşra geldiler. Havlına [8] girüp havlı ortasında kaşra nazar urdılar, bir kaşır-ı mu'allâ gördiler. Şöyle [9] kaşır kim kapusu ve yapusu vaşfa ve beyāna gelmez. Bir kavı⁶⁴ vardır kim müverrihūndan [10] ol kaşruñ bināsınuñ bir taşı hāş ve hāliş zerden, bir taşı hāş sīmden. [11] Buğur şāh[-ı] cihān dört yüz kırık dört ehl-i hikmet feylesof-ı zamān da'vet [12] vezīrlere 'Irākī önlerince kaşra girdiler. Gördiler kim bir kaşır[-ı] mücellā kubbe-i mu'allā [13] kāyim ve nāyim la'ı ü cevāhir birle müstağrak olmış, ortasında kızıl altundan [14] bir taht kurulu, taht üzre bir 'acāyib behīme dīv qarısı oturur. Başı şıgır başına [15] beñzer ve gözleri şöyle 'acūzedür kim görenüñ gözleri korçar ve bir dağı [16] ol qarınuñ dizi üzre dīv-beçe⁶⁵ oturmuş andan ol dīv-beçenüñ⁶⁶ başı [17] ejderhā-ser, berķ-çeşm, hamrā-şūret. Şanasın kim Kancar dīv 'aış eylemiş, ol

17a

[1] dīv beçe⁶⁷ burnından düşmiş. Şāhıla vezīrlere anı görüp gelüp tahta çıkup qarıya [2] qarşu turdılar. Qarı dağı yad ses eşidüp bir eli[y]le gözinüñ kapağın kaldurup [3] baqdı, şāhıla vezīrlere gördi, başın şalup söyleyüp kimlersiz dedi. Ve bunda nice [4] geldüñüz kim oğlum Kancar sizleri görmedi? İmdi turmañ gidiñ vegerni gelür [5] cümleñüzi kırar, dedi. Qarı şöyle dedüğine bunlar gülüşdiler. Andan Eflātūn-ı [6] zebān eydür: Ey 'acūze oğluñı depeledük çerisin tağıtduk andan kaşra girdük. [7] Buğur qarı bu sözi eşidüp kaqıdı, dedi kim ey bī-haberler, benüm oğluma Süleymānlar qarşu [8] turamaz, sizler kimlersiz kim ancılayın nerre dīvi depeleyesiz. Qarı şöyle deycecek İskender [9] Şāh işāret kıldı. Qaytās revān varup Kancar'ıñ başın getürüp qarı önüne [10] şaldı. Qarı görüp kolundan dīv beçeyi⁶⁸ atdı. Oğlunuñ başın tutdı. Dīvler [11] kā' idesince ağladı. Andan başını koyup dīv yavrusın eline aldı, dedi kim yā kavm, kimlersiz [12] kim buncılayın işler étdüñüz? Andan Eflātūn, İskender Şāh'ı gösterüp dedi kim ey [13] dīv-i köhne, gör imdi

⁶⁴ Metinde “kol” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁵ Metinde “piçi” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶ Metinde “piçinüñ” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁷ Metinde “piçe” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁸ Metinde “piçeyi” şeklinde yazılmıştır.

Nazm

Bu dağı uşda Süleymān'durur zamānında

Ki nice ins ü [14] perī cem' olur amānında

Neşr

Ḥakīm kavlınce Eflātūn'dan dīv qarısı bu vaşfı eşidüp [15] İskender Şāh'ı bilüp hayrān oluþtırdı. Buğur Eflātūn eydür: Ėy dīv-i köhne, sen [16] Qancar'uñ nesisin? Ya bu dīv beçe⁶⁹ kimüñdür? Qarı eydür: Ben Qancar anasıyam. Üç biñ yaşında [17] bir erim varıdı, adı Hantūr idi.⁷⁰ Ulu ulu tağları yerinden götürürdi ve bu

17b

[1] dīv beçe⁷¹ dağı oğlumuñ oğlıdur, adı Cāndan'dur. Andan şāh eydür: Ėy vezīrlar, [2] bu qarılıla Qancar'uñ oğlın n'edelüm? Kim[i] eydür: Dīv insānuñ düşmenidür, helāk edelüm [3] kimi eydür: 'Acāyibçün bile alalum gidelüm. Restetālīs eydür: Ol bu qarı ne zamāndan [4] kalıpdur şoralum, dedı. Restetālīs hāş şöyle deyicek Sikender Şāh Eflātūn'a [5] işāret eyledi. Dedi kim bu 'acūze birle dilleş görelüm gördüğünden ve [6] bildüğünden ve 'ömrinüñ güzeşte 'adedinden ne haber vērür, dedı. Buğur Eflātūn [7] dedı kim ey 'acūze hiç bilür misin? Andan qarı eydür: Süleymān zamānında iki biñ dört [8] yüz yaşımıdayıdum ammā Süleymān'dan soñra şayduğum yoğdur, dedı. Şāhıla vezīrlar [9] qarınıñ şeklin 'acebleşdiler ve bunca 'ömrünü tañlaşdılar. Yine Eflātūn eydür: [10] Ėy 'acūze bunca zamān yaş içinde 'acāyib garāyib ne gördüñ? Qarı [11] eydür: Erüm Hantūr⁷² dīv birle Kūh[-i] Qāfdan yörürken bir dīv gördük nüh-ser⁷³ [12] ya nī toğuz başlu. Bir başı ādem, bir başı cāmus, biri pīl, biri kaplan, biri ejdehā, [13] biri gergedān, biri qurd, biri it, biri ayu başlu ve qaddı yüz toğsan arış [14] bir tağ üzre tırmış qal' alayın qayaları qoparup baħr-i muħīte atar. Taş şuya [15] düşüp deryā gümüler ol gümüldüye şāz olup qahqahā birle güler. Anı [16] görücek bizlere haylī⁷⁴ tañ gelüp

⁶⁹ Metinde "biçe" şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰ Metinde "adı" şeklinde yazılmıştır.

⁷¹ Metinde "peçe" şeklinde yazılmıştır.

⁷² Metinde "Canūr" şeklinde yazılmıştır.

⁷³ Metinde "ne-ser" şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴ Metinde "hīle" şeklinde yazılmıştır.

dağı yakın varduğ. Gözi nā-gāh bizlere [17] tuş geldi. apdı, bir aya birle bizleri atdı. aya bizden aşurı gitdi anı

18a

[1] görüp açduđ, so[ñ]ra ardumuzdan érdi. Bir eliyle beni ve bir elüyle erümi [2] apdı deryāya atdı. Kendüsi yine varup  ameline meşgöl oldu. Biz dağı [3] deryāya düşüp hezār cidd ü cehdile deryādan gücile ıup urtulduđ. Dağı [4] artuğ ne adar kim  ömrümüz oldu āf uñ ol arafına uğramaduğ. Şāhıla [5] vezīrler nüh-ser dīvüñ vaşfun eşidüp dediler kim ol ādir, udretinden halk eyler

[6] Nazm

Bir şerer otdan neler hilat⁷⁵ ılır

Kim eşiden vaşfını hayrān ılır

[7] ünkü ādir udretinde ola tām

Ne dilerse yaradur ey nīk-nām

Ol dēr [8] olur ne dilerse ol Ğanī

Şanma kim zağmet eker düzünce anı

Şun  ina ağsend [9] eyā Naqqāş-ı pāk

Seni bir bilmeyenüñ başına hāk

Neşr

Rāvī avlince ancar anası nüh-ser [10] dīvi bu vechile vaşf edicek yine Eflāṭun dedi kim ey dīv[-i] köhne, dağı [11]  acāyib ne gördüñ bunca yıl  ömür içinde? arı eydür: āf diyārında erüm [12] Hānṭūr birle bu yere érüp bir mađāra gördük. apusunuñ ululuğuna ođ [13] atarsañ érmez. Andan mađāra apusında bir dīv arısı oturur. atına gelüp dedük kim [14] Bunda ne

⁷⁵ Metinde “hilat” şeklinde yazılmıştır.

turursın ve bu mağāra içinde ne vardır. Dēdi ki benüm mekānumdurur. Dört [15] biñ yıldur bunda oluram. Dört yüz oğlum, yüz toköz kızum var. Ammā oğlanlarumuñ [16] ve kızlarumuñ oğlı ve kızı üreyüpdür kırk biñ olupdur, dēdi. Dağı ol [17] qarı bir kez mağāraya kaķımaķ birle baķup bir kez çağırdı. Buğur mağāradan

18b

[1] ol kadar dīv çıķdı kim bī-ħadd ü bī-ķiyās vaşfa ve şümāra gelmez. Her çıķan üzerümüze [2] üşdi. Tamām yēdi [gün] kaçduķ anlar ķovdılar. Gücile ķurtulduķ ve bir dağı Kūh[-ı] Ķāf [3] diyārında bir kuş gördüm, bir mağāra ķapusında oturur. Biñ yēdi yıldan soñra [4] ol mağāraya gērü uğradum ol kuş henüz oturur. Baña bu ħāl gāyet ‘aceb geldi. [5] Benden⁷⁶ ulu bir kız qarındaşım varıdı. Bu ħāli aña [eyitdüm]. Eyitdi: Henüz sen dünyāya gelüp [6] dođmamışduñ, ol kuşı gördüm üç biñ yıldur henüz dağı otururdu

Nazm

[7] Bu ne ‘ömr olur ki vemiş Girdigār

Bir kuşa dünyā içinde şehriyār

Kim bu deñlü [8] rüzigār sürmiş yaķın

Hey ne güzeller yüzün görmüş yaķın

‘Āķıbet ol dağı [9] kılmışdur sefer

Bunda kimse bāķī kıalmaz hep gider

Yaşamaķ kerkes gibi biñ yıl ne nef^c

[10] Çün ecel çengāline olmaya def^c

⁷⁶ Metinden “bundan” şeklinde yazılmıştır.

Nesr

Ḥakīm qavlince dīv qarısı ol qışı [11] şöyle vaşf edicek gerü Eflâṭūn eydür: Êy dīv-i köhne, daḥı ne gördüñ? [12] Qarı eydür: Erüm Ḥanṭūr (Canṭūr) birle bir gün Kūh[-ı] Qāf da bir şehr gördük gāyet yedi kat [13] burc u bārū içinde. Şöyle kim her qatı bir dürlü taşdan ammā şöyle taşlar kim [14] kimi yüz kimi yigirmi âdem uzunı var. Andan ol şehrüñ yüz yigirmi qapısı var, her qapunuñ [15] yapısı bir dürlü taşdan. Qapudan qapuya bir at yarışı yer ola. Şehr içre köşk ve sarāylar [16] tolu. Velī şöyle sarāylar kim her birine bir şehh halkı şıgar. Andan sarāylar qapısı [17] daḥı şöyle uludur kim erüm Ḥanṭūr (Canṭūr) dīv seksen arış qaddile qapuya qol şunardı.

19a

[1] erişmedi. Cümle isüz naqqāre⁷⁷ çalınurken, bir dīv qarısı bulduq, şorduq kim bu şehrüñ [2] ma' mūrлуğın görüp 'imāretluğın bilür misin? Bizüm şorduğumuza güldi, cevāb [3] verüp dedi kim iki biñ toqsan yaşumda-men, bunuñ 'imāretluğın gör[me]düm ve eşitmedüm [4] ve bir daḥı eydür: Anamuñ bir anası varıdı. Gāyet tıfliken biñ sekiz yüz yaşındaydı. [5] Aña daḥı bu şehrüñ 'imāretluğın şorduq, dedi kim atamdan ve anamdan biz daḥı bu şehrüñ [6] ma' mūrлуğın şorduq [d]édiler kim biz daḥı bu şehh şöyle kemā-kān vīrān gördük.

Nazm

[7] Eski dünyādur yēñi şanma êy yār

Êy nicelerden qalupdur yādigār

Her gelenler bunu şöyle [8] gördiler

Evvelin biri birine şordılar

Ne evveli bilindi ne ḥod āḥiri

Bāṭınından [9] uş görüñdi zāhiri

⁷⁷ Metinde “naqqare” şeklinde yazılmıştır.

Her geleni bu toğurur ey paşā

Gèrü bu yer toğanı başdan başa

[10] Kimse bunuñ ney[i]dügin bilmedi

Kimse bu müşküli hāl kılmadı⁷⁸

Neşr

İ' tişām Ḥakīm kavlınce dēyü qarı ol ulu [11] şehri vaşf edicek şāhıla vezīrler ol şehriñ ululuğunu gāyet 'acebleşdiler. [12] Zihī himmetlü şehri[y]ār ve bülend-i tācidār kim ancılayın ulu mu' teber şehri yapdurmış dēdiler. [13] Andan yine Eflāṭūn dēdi kim ey dīv-i küh[e]n, Ḳāf' dan gidüp bu mekāna geldüğüñüze [14] sebep ne oldı? Qarı eydür: Süleymān peygāMBER devrinde bir gümrāh dīv varıdı. Adına Atrāk [15] dīv dērler idi. dört biñ dört yaşında idi. Ḳaddi iki yüz arış idi. Seyr kılsa [16] Ḳāf Ṭağı'n bir günde tolaşur idi. Ḳāf' uñ cümle dīvi, perīsi, gūlı, cinni [17] ' ifriti, ehremeni⁷⁹ andan şöyle qorqarlardı kim, adı añılsa yerden yere girürlerdi.

19b

[1] Ol dīvi ne qadar kim Süleymān 'aleyhi's-selām da' vet ētdi varmadı. Süleymān dağı birkaç kerre [2] üzerine çeri[y]le vardı. Boyun vērmedi, çerisin şıdı. Süleymān dağı ol gümrāhı [3] uyup yēdi yıl anı sürdi. Bir gün Atrāk Dīv fırsat bulup gelüp Süleymān'un elinden [4] qamçısın qapdı. Varup baqr-ı mescūra düşdi. Qamçısı qapulduğına Süleymān 'aleyhi's-selām gāyret [5] kılıp yēdi yıl dağı Süleymān anı deryādan istedi, bulımadı. 'Aqıbet Süleymān cihāndan rıhlet [6] edüp gidicek Atrāk dīv çıqıp Kūh[-ı] Ḳāf diyārın yıqıp yaqdı. Neçün siz Süleymān'a muṭī' [7] olduñuz dēyüben. Oğlum Qancar dağı anuñ qorqusından Ḳāf' dan gidüp gelüp bu maqāmı [8] yurt edindi. Qarıdan Atrāk dīv vaşfın eşidicek dēdiler zihī gümrāh kim [9] Süleymān'leyn şāhib-şatvet, şāhib-da' vet elinden qamçısın qapa. Dağı [10] 'āşī olup bunca rüzigār anuñıla temerrüd ve 'inād cemī' -i tavāyife göstere, [11] itā' at ētmeye dēyüp ta' accüb edişürken nā-gāh qaşruñ bir köşe revān [12] gümüşden bir qapu gördiler. Şāh qa[rı]yı alup qapuya gelüp el urdılar. Gördiler kim [13] muhkem, ardından berkilü. Qapunuñ ortasında

⁷⁸ Kimse bu müşküli hāl kılmadı (Bu mısra sayfa kenarına yazılmıştır)

⁷⁹ Metinde "ehremeni" şeklinde yazılmıştır.

bir delük var. Hemân pes qarıya şordılar [14] kim bu çapudan içerü ne vardur. Çarı eydür: Çancar'ıñ hâş hazinesidür. Çarı çapunuñ [15] sağ yanına yaşıl yeşimden bir ferş gösterdi, yedi degirmen taşınca ola, ortasında [16] pülâddan bir halka. Şöyle halka kim âdem içinden geçe. Çarı eydür: Bu çapunuñ kilîdi [17] dili bu ferş altındadır. Gerek olıcağ bu ferşi yaluñuz halkadan götürüp miftâhı

20a

[1] alurdi, çapuyı açup girürdi. Çarı şöyle deycecek ferş üzre gelüp gördiler kim [2] yaluñuz kişi götürececek ferş degül. Buğur yedi gürbüz server gelüp halkayı tutup [3] kuvvet kıldılar yerinden ıramadılar. Buğur şâhuñ behlevânı zamânuñ Nerîmân'ı cihânuñ [4] şâhib-çırânı Çaytaş-ı Yünânî gelüp dedi kim yâ Ze'l-Çarneyn, bu taş yerinden kuvvetile ur [5] taş beñzemez kim 'inâyet-i Hakk birle ve senüñ devletüñ kuvveti[y]le bu taş yerinden ırıla [6] deyüp Server-i Yünân varıp bir kademin taşınıñ bir yanına ve birin bir yanına koyup çol [7] halkaya şundi. Çabzasına halka şıgmadı. İki eliyile çabzayı tutup Hakk Ta'âlâ'yı [8] yâd kıldı. Diñle imdi nite.

Nazm

Bir işe elin şunıcağ bir kişi

Allâh adın yâd edüp [9] çutsun işi

Tâ kim ol [iş] işlene vü yetmeye

Cümle iş Allâh adınsuz bitmeye

Bitmek isterseñ [10] işüñi dâyimün

Çoma dilden Allâh adın ey fünün

Ol işe kim Hakk adı bünyâd ola

[11] Her kim işlerse ol işi şâd ola

Bir işe [el] şunma zinhâr ey güzîn

Añmadın ol [12] arada Allâh adın

Añmayıcağ biñ dürişür[sün] boşa

Bir işüni iltemeyesin başa

Böyle [13] olıcağ koma dilden Hâkķı sen

Tâ işüni başarasın yâ ḥasen

İş başa varıcağaz bulduñ necât

[14] Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilât

Neşr

Ṭaberiyye kavlince Ḳaytās, Allâh adın yâd kıluḫ ḳuvvet édüp [15] ol ferşi yerinden ayırdı. şâh birle vezîrler selâtînler aña taḥsîn étdiler andan ferş [16] altından biri kızıl altun miftâḫ çıkardılar ḳapu delüğine şaldılar yedi kez burup açup [17] girdiler. Bir ḳaşr-ı zîbâ gördiler iki eyvân birbirine ḳarşu ortada bir serîr ḳurulu

20b

[1] serîr üzre bezm urulu. Nite dürlü dürlü güzel ‘ avratlar, güneş yüzlü kızlar, [2] aya beñzer oğlanlar kim[i] ṭurur kim[i] oturur. Andan oğlanlaruñ kimi ser-dîḫ olup oturmuş [3] kimi saḳın olup ayağın ṭurmuş. Velî yaslulayın cümlesi el yüzine urmuşlar. İskender [4] anları görüp ḳarıya eydür: Bunlar kimlerdür. Ḳarı eydür: Oğlum Ḳancar bunları âdemî-zâddan [5] ḳapup getürdi. Bunlaruñla ‘ ıyş éderdi. İskender ol işe gâyet acıyup buyurdu [6] ‘ Irâķî’ye, Ḳancar anasın depeledi. Ol yañadan taḫt öninde baş ḳoyup ağlaşdılar. [7] Şâh anları esirgeyüp istimâlet vèrdi. Ḥâṭırların tesellî eyledi. Her birine [8] luṭfıla nevâzişler aydı. Buğur şâh ḳasruñ eyvânlarına nazâr kıldı. Birinde gördi kim [9] niçe kızları, oğlanları kimin belinden kimin ayağından aşa aşa ḳomışlar. [10] Birinde daḫı nice pîrleri⁸⁰, yigitleri aşaḳomışlar. Şâh

⁸⁰ Metinde “pîrleri” şeklinde yazılmıştır.

serverlere işâret kıldı, [11] varup êndürdiler, gelüp şâh önünde baş koyup ağlaşdılar. Dêdiler kim êy [12] server-i cihân sa‘âdetlü vüçüduñ sen kim derdümüze dermân, zaħmumuza merhem, [13] feryâdumuza meded êrdüñüz. Andan ‘Irâķī eydür: Yâ kavm, beşâret olsun kim bu server, [14] İskender[-i] Zü’l-Ķarneyn’den geldi. Ķancar Dîv depeleyüp öldürdi. Sizleri ħalâş kıldı. [15] Velî sizler daħı kimlersiz. Dêdiler ki her birümüz bir diyârdanuz. Ķancar Dîv bizleri [16] Ķapup bunda getürdi. Bunda olduķca Ķullanurđı, bunda olmaduğı vaķt [17] bizi bu Ķazalara belâlara giriftâr êderdi. Andan Ķor giderdi. Ser-güzeştümüz

21a

[1] budur kim dêduk ve müşâhede daħı kıldıñuz, dëyüp şâha du‘âlar kıldılar. Andan [2] İskender ol Ķavmi ĶamĶamûl’a işmarladı kim diyârlu diyârlarına göndüre. Buğur şâh [3] ol ħücreden çıķup kırķ ħücre daħı bulup açdılar. Cümlesi mâl ü menâl ve gencile tobtolu. [4] Çıķarup cins cins yıgdılar. Kimin ħazîne alup kimin yüz yigirmi biñ mîr ü [5] sipâhîye üleşdürür. On dört gün Ķal‘ada mîr ü sipâhî altuna ber-vechle [6] müstağraķ oldu. Andan şâh ol Ķal‘ayı ĶamĶamûl’a vèrdi. ĶamĶamûl daħı baş urup [7] şâha ‘atâsın Ķabûl êdüp ol cezîreyi memleketine otaķ eyleyüp yèdi oğluyıla [8] yèdi biñ er Ķal‘ada Ķodı. Andan şâh geldi kim Ķancar Ķaşrından çıķa. Yaşıl [9] şırçadan bir mu‘teber Ķubbe gördi. Buğur vüzerâyıla gelüp ol Ķubbeye girdiler. [10] Gördiler bir ulu sin Ķuçup yatur, ol sini çevre alup tûrdılar hicesi [11] taşında yazu gördiler. Eflâţûn oķudı, beyân kıldı.

Nazm

Êy cihâni seyr kılan [12] şehriyâr

Çün getüre seni bunda rûzigâr

İşbu yañasınuñ issi daħı hem

[13] Bir ulu server idi key muħterem

Adına AĶmâr Şeh dèrler idi

Êy niçeler ni‘metin [14] yèrler idi

Devr-i Merrîh şoñuna gelmiş idi

Çok cezîre seyfile almışdı

[15] Dört yüz on yıl ‘ ömr sürmişdi yakın

Âhîrinde ‘ ömrünüñ èy pîş-bîn

[16] İşbu kal‘ ayıla bu kaçrı tamām

Kırk yılda yapmışıdum ve’s-selām

Yıllarıla yurd [17] édindi èy emîn

Hoş şafâlar sürdi bu yakın

Ceng u gavgâdan ferâgatken bu şâh

21b

[1] Key ‘ aceb hâle tutaş oldı ne-gâh

Geldi Kancar adlu bir dîv[-i] la‘în

Ceng eyledi [2] anuñ[1]la èy emîn

Yedi gün érte géce uruşdılar

‘ Âkıbet ol Kancarî Dîv aşikâr

[3] Gâlib olup şıdı Aqmâr’ı èy yâr

Ŧutdı başın kesdi v rmedi am n

Gör ki [4] n' tdi a na bu devr-i zam n

Taht u t ci kendünün şanmışiken

Çarh[-1] d n 'ahdine [5] inanmışiken

D v eliyile şapuban urdı y re

Ŧomadı kim kendüyi g r  d re

[6] Yöre girdi h kile yeks n olup

C nı gidüp cismi bunda f n olup

İş bu h li [7] ç n oğuyup bilesin

Bir vaşıyyet vardur anı kılasın

Ŧancar D v  lmişise ol zam n

[8] Gel ben bu sin başında  y c v n

Çağırasın y di kez şöyle ki var

Ŧancar  D v [9] öldi d y  şehriy r

T  bu sinde Aqm r'a üre haber

Düşmeni  h veled ne  de eşer

[10] Şoñ sözüim budur saña ey haq-şifât

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilât

Neşr

[11] Hâkîm kavline şâh-ı cihân ol beyânı eşidüp revân kendözi varup Aqmâr [12] Şâh'ün başında yedi kez çağırıp dedi kim ey Aqmâr İskender[-i] Zü'l-Ûarneyn gelüp [13] Qancar Dîv'i depeledi. Su 'âl ederlerse kim bir kişinün kabrine çağırsalar cânı eşidür mi? [14] Cevâb budur kim bir kişi kim öle, anı kabre kim koyalar. Ben kabirde cân merâtibince [15] maqâmında ol kişi eger tamuluğusa, tamudan kabrine bir derece açılır. Cân [16] Cehennem'de gördüğü 'azâbı karşı ol dereceden ol kişinün kabrine od saçılır. [17] Cisminün hâki dağı bile 'azâb[-i] elîm görer. Yoq eger ol kişi Cennetlik ise

22a

[1] Hem-çü[n]ân ki Cennetden ol kişinün kabrine bir de[re]ce açılır. Cân Cennetde gördüğü [2] şafânuñ şavkı ol derecelerden kabrine dökülür, ol kişinün dağı cismi toprağı dağı [3] şafalanur. Bu böyle olcaq ger hayrıla ve ger şerrile bir kişi kabri üzre añsalar, [4] ol haber kabre gelen derecelerden varur. Eger na'imde⁸¹ ve eger Cehennem'de haşmına erişür. [5] Qışşa dırâz kılmayalum kim İskender Şâh mâlin alup Qamqamül oğlanların qal'ada koyup [6] gërü gemiye girüp kendüleri 'azm-i Cezîre-i Câlüt êtdiler. On dört gün yürüyüp [7] Cezîre-i Câlüt'a yakın êrdiler. dılar kim niçe çıkalar? Her vezîr bir bir söz [8] dediler. Âhirinde Qamqamül Şâh eydür: Yâ Ze'l-Ûarneyn ben bunda çeriyile bir nice kerre geldüm. [9] Murâdumca limân bulamadum kim çıkam, düşmenile buluşam. İmdi bize gereği budur kim dün [10] içinde bu çeri birle çıkavuz. Bu halka tuymadın görmedin limân ele getirüp [11] dil alavuz gemileri saklayavuz, tâ kim nuşret üzre alup aña göre 'amel edevüz, [12] dëyüp edebile hãmüş oldu. Şâh, vezîrler ile selâtin ve şahib-serîr ile [13] Qamqamül sözün begenüp kırk kanadlu bir 'Arâb müheyyâ kılu. Re'islerün zü-fününün [14] öğürtleyüp deryâ meliklerinden Akrüş'ı, Nakrüş'ı, Nâkür'ı, Baykür'ı kim Efrenc melikleridür, [15] Qaysün meliki Hirqalanüs'ıla Çehil-pây'ıla alup baır yüzine kürek urup kayık sürüp [16] gitdiler. Geceye karşı gelüp cezîreye êrdiler. Kenâra yakın yerde od gördiler, âheste âheste [17] kenâra gelüp tanışdılar. Dêdiler kim varalum odı görelüm dëyüp 'Irâkî'yile Nakrüş

⁸¹ Metinde "na'imde" şeklinde yazılmıştır.

22b

[1] Hirḳalanūs bile gemiden çıḳup ol görinen oda gitdiler, yètdiler. Gördiler bir ulu sürü [2] koyun yatur. İki çoban⁸² od ƙatında ta‘ām yerler ġāfilin. Sūra varup başa [3] düşüp ikisini daḡı tıtdılar. Gemiye getirüp söyletdiler, sözleri añlanmadı. [4] ‘Irāḳī bunu şāha iledelüm dèyüp hay ƙılup göz görmedin gitdiler. [5] Andan İskender Şāh’a èrüp çobanları ‘arz ètdiler. Gördi kim hey’etleri ve ƙāmetleri [6] ādem, velī şūretleri hemān bebri-beyān gözleri ve boynı bebürleyin, aġzı ve boynı [7] hemān ādem, sīnesi ƙurt ve arƙası bebür-miṣāl, salƙım salƙım tülü ve ƙolları [8] elleri ve barmāġı ve tırnaġı ġyā kim insān. Andan uyluġı ve ayaġı minƙārlu [9] ve pençelü şīr-miṣāl, ƙaddleri daḡı otuzar arıṣ ola. Nite

Nazm

Ĥālıḳı görgil ki [10] bir ƙaṭre şuyı

Bunca şūretler düzer ol ƙaṭreyi

Her birin bir dürlü şūretten [11] niṣān

Gösterür görenlere anı ‘ayān

Tā kim anuñ birliğini bilesin

Dir[i]lüġi [12] aña lāyıḳ ƙılasın

Neşr

Rāvī ƙavlinde şāh-ı Rūm ol bebrü-serleri göricek [13] nice tıutup getürdüglerin şordı, dèyüverdiler. Andan Eflāṭuñ ol ƙavmi [14] söyletdi. Dillerin bilüp söyleşüp ḡaberlerin alup şāha i‘lām [15] ƙıldı. Dèdi kim: Yā Ze‘l-Ƙarneyn bu Cezīre-i Cālīm ƙırƙ günlük yermiş, dersü buncılayın [16] ƙavmile tolu imiş. Yèdi ma‘mūr şehri ve yigirmi yèdi mu‘teber ƙal‘ası [17] varımış. Ve sulṭānlarınıñ adına Bābūr bebrü-ser dèrlermiş ve çeri cem‘ ètse

⁸² Metinde “çopan” şeklinde yazılmıştır.

23a

[1] yüz kırk biñ er dèrilürmiş. Kimi äb رلوا kimi neheng رادا atlar binerler. Şäh eydür: [2] Êy hâkîm dè bu çobanlara istimâlet vèr, hoş-dil kıl, tâ kim gönülleri hoş-dil [3] olıcağ bizlere bir mu‘teber limân bulurlarsa kulağuz olup göstèrsünler. Eger bu diyârı [4] fetğ edersevüz begligin bu çobanlara vèrelüm, dèyüp evvel arğalarına birer hil‘at [5] gèyürdiler. Andan ni‘met vèrüp toyurdılar. Andan istimâlet vèrüp şordılar. Anlar dağı [6] dèdiler kim Bâbür Bebrüserüñ bir mu‘teber kal‘ası vardır. Öñi kolay limândur, bu cezîrenüñ [7] cümle gemileri andadurur. Ol kal‘ayı gösterelüm dèdiler. Şäh eşidüp şad olup üç yüz [8] altmış gemîleri yarağ kılup yüz yigirmi biñ er tonadup re’îsler bebrü-serleri alup [9] gemiler öñince, aşup⁸³ gèce kal‘aya geldiler. Çin seğer sancağlar diküp şurnâ vü nefirler [10] dersü gemileri limâna sürdiler. Kal‘a tarafından bebrü-serler dağı gördiler kim deryâ yüzi [11] dersü gemi yelkenile toldı, sürdi, gelür. Buğur ğıriv kılup dört biñ ceng eri [12] kal‘adan enüp limânı çevre alup ceng yarağına tırdılar. Aralarından birin [13] urup i‘lâm[-i] hâl için sultânlarına haber gönderdiler. Andan İskender Şäh’uñ dağı [14] kırk mu‘teber ‘azabı, yigirmi biñ çalış erylile sūra gelüp limâna girdiler. Kōşa kōşa [15] iskeleler urup cenge tırdılar. Mecâl vèrmeyüp darb[-i] seyfile limânı alup bebrü-serleri [16] şıyup kal‘aya koydılar. Andan şahuñ bâkî kal‘a mişâl gemileri gelüp limânı alup [17] lengerleri şalup yüz yigirmi biñ er gemiden çıkup kal‘aya şavağ vèrdiler. Andan mihterler

23b

[1] kal‘a kâpusına karşı İskender Şäh’i için bârigâh kurdılar. Sâyebân ve serâ-perdeler urdılar. [2] Tağt-ı zerrîn kurdılar, şäh oturdı, leşker kal‘ayıla cenge tırdı. Andan buyurdı gögelerden [3] on dört biñ at çıkardılar. Andan Kâytâs’a eydür: Sen dağı on iki biñ [4] süvârla yöri, süvâr ol, var kal‘anuñ dört yanına cüst ü cü kıl [5] tâ ki bebrü-serler sultânı birle ğâfilken leşkerümüz ardın gelüp urmasun. [6] Pes Kâytâs dağı şöyle ki şäh buyurdı fersağha berkitdi, tırup düşmân [7] gözledi. Bu yañadan şahuñ yüz on biñ eri iki gün iki gèce ceng [8] kılup kal‘ayı alup ceng eden erin kırup leşin başın bağre döktiler. Şäh [9] ol fetği görüp şad olup delim dürlü şükürler kıldı. Hâkîm kavlince Sikender [10] Şäh limân kal‘asın alıcağ bebrü-serlerden bebrü-serveri tırup İskender Şäh’a [11] getürdiler nite otuzar arış bir ğurbiz harîf. Andan İskender Şäh şordı kim [12] Sultânunuz kâdadur? Ol şahş dèdi kim Şehr[-i] Salğ dèrler bir tağtığâhı vardır, [13] andadur. Bunlar bunda ol tarağdan Bâbür Bebrü-ser tağtığâhı

⁸³ Metinde “eşüp” şeklinde yazılmıştır.

Şehr-i Salḥ'da şādıkām yeyüp içüp [14] hoş geçüp rūzigār şerrinden felek nikbetinden⁸⁴ düşmān hücumetinden gāfil zevk[-i] [15] temāşāda iken nā-gāh ḥaber érdi kim bir çeri gelüp limānı başup ḳal' ayı alup milküñ [16] eger érmezseñ ḥarāba vèrdi dèyü. Andan Bābūr Bebr-ser ol ḥaberi eşid-üp ol [17] ceyşe ḥaber ḳı lup tamām leşkeri cem' olmadın bī-tevaḳḳuf yanında ḥāzır bulunan

24a

[1] çerisinden kibr ü gāzab ve kīnile gitdi. Géce vü gündüz sürüp dördünci gün [2] şabāḥ ḳal' asına érdi. Ḳaytās daḥı düşmānı görüp şāha bildürdi. Kendü [3] on iki biñ āhen-pūş erile saf ve alayların bağlayup sancaḳ ve ' alemler diküp [4] ṭabl u kebürgelere ceng-i ḥarbī sāz[1]nı urdılar. Ol cānibden bebri-serler şāhı çeri öñince [5] sürüp gelürken gördi kim on iki mu' teber alaylar cebe⁸⁵ vü cevşen gèyüp demüre gārḳ [6] olup sedd-i Sikender-mişāl öñin bağlayup turur. Kendü daḥı anı görüp vehme düşüp [7] şaşup ṭurdı tā kim gèrüden dilāverleri ayırdı. Pes soñra geleni öñ [8] geleninden bu ne ḥāldur dèyü şordı. Bu qarşumuzda ṭuran nedür, dèyü. Andan [9] Bābūr Bebrü-ser eşidüp ḳal' a alınduğuna ve düşmān gelüp qarşusına hüm ve hücumıla [10] ṭurduğuna şöyle ḳaḳıdı kim yıldırım gibi şaḳıdı.

Nazm

Ḥışım ṭıtdı içini vü [11] ṭaşını

Urdı gögsin şaldı birḳaç başını

Taşalandı gāyretinden ağladı

[12] Şöyle kim cān ü cigerler ṭağladı

Ol gāzabıla èndi atından revān

Gèydi [13] cevşenle cebesin èy cüvān

⁸⁴ Metinde “nükbetinden” şeklinde yazılmıştır.

⁸⁵ Metinde “cene” şeklinde yazılmıştır.

Añırdı bebr ü peleng gibi dağı
Diñle imdi kim [14] ne dêrdi⁸⁶ êy ağı

Uş varayım bulayım bu geleni
Ġâfilin gelüp bu al‘ a alanı

İş édeyim [15] aña kim söyleyeler
‘ Ālem içre dāsītān eyleyeler

ırayım hem leşkerin bir almasun
[16] Êşidenler anı bunda gelmesün

İşbu resme dürlü dürlü söyledi
Uz olayınca ġāzablar [17] eyledi

Añmadı Ĥa’ı arada ol delü
Bu sebebden düşiserdurur elü

Ea añma gerek **24b** [1] ol işde er
Tā bula işledügi işde zafer

Ancalar añmaz işini hç éder
Soñra barma [2] dişleyü hayfın gider

---

⁸⁶ Metinde “nedürdi” şeklinde yazılmıştır.

Ḥayfila⁸⁷ gitmeyeyim dërseñ aḥī

Cümle işde yād kıl Ḥaḫḫı daḥı

Tā işüñi [3] başarasin sen bugün

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Neḡr

Ḥükemā kavlince Bābūr Bebrü-ser [4] ol ğazabıla kırk biñ erini alup Ḳayṯās üzre yörüdi. Ḳayṯās daḥı on iki biñ [5] āhen-pūş erile qarşu yörüdi. Rāst kılıç yüzüne eşişüp ğırīv kılup bir birine at [6] sürdiler. Seyf[-i] şārim 'üryān kılup qarışup çatışup cenge ṯurdılar. Bu taraftan [7] Sikender Şāh'a ḥaber édüñ kim düşmān cenge ṯurdı, dëyü. Revān [8] şāh-ı cihān daḥı süvār olup sāir ceysi daḥı bile erüp cenge yörüdi. [9] Şāh erince bebrü-serler Ḳayṯās'ı şıyup ğerüsine sürdiler. İskender Şāh [10] anı ğörüp ḳomañ⁸⁸ düşmān yağmayadur dëyü ün étdi. Yüz biñ er sürüp [11] tuş tuşa qarşu ğıtdi. Revān-ı Seyl-i 'Arīmleyin şağlayu çağlayu erüp ḍarbet[-i] seyf[-i] [12] şārim birle bebrü-serleri yerinden ğötürüp şıyup sürdiler. Delim er kırdılar, ḳaş qarārınca [13] ḳodılar ğeçeye qarşu leşkerine dönüp Sikender şem', [leşker] pervāneveş dëyü [14] cem' olup ğeçe yatup şabāḥ ṯurup ittifaḳ kılup Akırüş'ı Neḳrüş'ı Nāḳūr'ı [15] Bayğūr'ı gemilerde ḳoyup şāh-ı cihān ğüç kılup Bābūr Bebr-ser'ün ardın sürüp [16] ğıtdi. Bābūr daḥı üç ğün ḳaçup taḥṯığāḥı Şehr-i Salıḥ'a ğeldi, arḳasın şehre vërüp [17] ṯurdı. Cümle çerisin cem' kıldı, yüz kırk biñ atlu ve yaya bebrü-ser cem' kılup düşmen

25a

[1] ğözleyüp ṯurdı. Bu taraftan Sikender daḥı yeye içe, ḳona ğoçe el içince yedi [2] ğün yörüyüp sekizinci ğün çin seḥer Bābūr şehrine érdiler. Ol yañadan Bābūr daḥı ceysi [3] Sikender'i ğörüp ğazaba ğelüp ḳaḳıyup şaḳıdı. Pülād ğeyüp yüz kırk biñ [4] bebrü-serler ile süvār olup baḥrivār mevc urup ğürleyü ğümleyü Sikender Şāh'a qarşu [5] yörüdi. Sikender daḥı ğördi kim düşmān sürüp cenge ğelür. Raḫş sürüp server ve selāṯınlere istimālet [6] vërüp sancağına iki ceysi girān-ğış baḥreyn-mişāl birbirine érdiler. İki cānibden ğırīv [7] kılup birbirine at sürüp qarışup ecel peykin atışup ey neceler yaḳa yaḳaya alup [8] dutuşdılar,

⁸⁷ Metinde “ḥayfila” şeklinde yazılmıştır.

⁸⁸ Metinde “ḳavmüñ” şeklinde yazılmıştır.

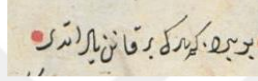
sünüler şunuşdılar, sīneler⁸⁹ sünüşdiler, gürz ü sālifler birle fark üzere [9] döğüşdiler. Seyf-i şārim birle serler sürüyüp hūnlar şaçışdılar, kemendler atup birbirine [10] bağışdılar. Ancalar toķuşup itişdiler aşığa yoķaru sürüşdiler. Güneş kubbe-i felege dikilince [11] çalışdılar, birbirinden cān ve baş alışdılar.

Nazm

Key ‘acāyib ceng olmışdı o gün

[12] Kim döneliden berü bu çarḥ-ı dūn

Ancılayın görmemişdi

[13] Añladı bebrü gümledi gögler kıatı

Sürdügünce ceng eri fīl ü atı

At süheyli er ğırīvinden paşā

[14] Yanķulandı Kūh[-ı] Ḳāf başdan başa

Şanasın ceyš-i Süleymān’dur ēy yār

Ceng ēderler [15] dīvile şöyle ki var

Key ‘acāyib nesne dürlü ceng ü kīn

Kim gelüp düşer bu ḥalk içre yaķīn

⁸⁹ Metinde “sineler” şeklinde yazılmıştır.

[16] Birbirin esirgemez urur biçer

Çanını çana çana alur içer

Bu ‘acebdür cümlesinüñ aşıl bir

[17] Biribirine kıymasına sekişir

Kendü kolıyla çanadın çoparışur

Ceng éder ya‘nı iş éder uruşur

25b

[1] Nicedür gün durdı dehr-i sâl-ğord

Durmadı anuñ gibi ašlā neberd

Bu ne [2] hikmetdür buña ‘aql éremez

Kimsene bu ‘ilmüñ beyānın vèremez

Her kişi kendü bilüsin söyledi

[3] ‘İlmi miçdārı rivāyet eyledi

Var mıdı biri bu maçşūda yaçın

Kendü hālinden haber [4] vèrdi hemīn

Biz dağı öz hālümüzi söyledük

Bir nice dürlü hikāyet eyledü[k]⁹⁰

⁹⁰ Metinde “eyledi” şeklinde yazılmıştır.

Kim [5] hikāyet(i)le bizi yād édeler

Hem du' ādan cānumuz şād édeler

Şād olmaqlık dilerseñ ey şafā

[6] Vèr şalavāt⁹¹ ber-revān-ı Muşafā

Neşr

Hakīm kavlınce bebri-serler çerisi İskender Şāh'ıla [7] ol gün kaç qarārınca ceng ü aşüb etdiler. 'Aķıbet Sikender-i Ze'l-Ķarneyn'e taraf-ı Haķķ'dan [8] 'ināyet olup bebri-serleri şıdılar, geregi gibi kayırdılar. Sikender Şāh ol fetħi görüp nuşret [9] vèren Allāh'a delim şükürler kıldı, andan kondı. Bebri-serler sultānı daħı kaçā, şehrine érđi. [10] Arķasın Ķal'asına vèrüp tırdı. Ol dün daħı sürüldi, şabāħ İskender Şāh [11] buyurđı. Ceng yerinden kırķunuñ leşin ve başın cem' édüp defn kılup göçdiler, düşmān [12] ardın sürüp şehir-i Salħa geldiler key⁹²mu' azzam şehir gördiler şöyle kim Ķal'ası evc[-i] āsumā[n]dan [13] nişān vèrür. Andan ser-leşkerler yüz yigirmi biñ eri altmış alay bağlayup altmış altun başlu [14] mihr-peyker, māh-peyker, 'anķā-peyker, ejderhā-peyker, şır-peyker sancaķ ve 'alemler götürüp şuķķaların [15] açdılar, mihterler tabl ü dühüllere⁹³ kös ve köbürgelere çeng[-i] ħarbīler urdılar, şürnā vü nefīrler de [16] ecel eyerin urdılar. Rāst şehre yörüdiler. Ol yañadan bebri-serler sultān[ı] daħı düşmān érđügin [17] görđi. Yüz yigirmi biñ bebrü-serler ile ĝırīv kılup qarşu gelüp qaruşup ceng kılışdılar.

26a

[1] Güneş Ķubbe-i felege dikilince Ķatı dürüşdiler, gün zevāle döndügi vaķt ol bir ü bī-zevāl [2] Allāh İskender Şāh'a fırsat nuşret vèrdi. Bābūr bebri-seri şıdılar kaçdı, birķaç [3] biñ erile şehrine girdi. Ķalan(ı) çerisin Ķodılar, serkeşlük kılup çalışanın kırdılar. [4] Amān dileyenin koyıvèrdiler. Şehri çevre Ķuşayup Ķondılar. Selātinler İskender Şāh [5] şem'ine cem' olup dīvān Ķurdılar. Şāh düşmānı tekrār şıdıgına bezm Ķurup zerrīn [6] bādiyeler urup sākī vü ser-

⁹¹ Metinde "şalavat" şeklinde yazılmıştır.

⁹² Metinde "kiy" şeklinde yazılmıştır.

⁹³ Metinde "dehllere" şeklinde yazılmıştır.

dihler ayak üzre turdılar. Gümüş barmaklara altun [7] kadehler alup sım-sāk ve sımın-sā^c id sākiler Rāhatü'l-ervāhıla per kılup seyyārevār [8] seyr kılup meclis için müzeyyen édüp selātin ve serverlere, şāhib-serīrlere, mīr ü [9] mübāriz ü mihterlere kuvvet revān şundılar. İki tarafa sāzende ve gūyendeler şaffıla oturup [10] sāzlu sāzın alup gūşimāl vērüp perdeyle birbirine āheng édişdiler. Çeng [11] ve kânūn feryād édüp nāy ve rebāb iñleşdiler. ^cUşşākı muhayyer kılmağıçün rāst nevāda [12] ser-āgāz étdiler. ^cIşk haberinden rāz açdılar. Şāh Zū'l-Ķarneyn bir zamān yēdi vü içdi [13] ^cömre dad vèrmegiçün ^cadl ü dādıla hoş geçdi. Nite

Nazm

^cÖmre dadın vèrenüñ [14] bunda [bu]gün

Yoħsa yarın hayf⁹⁴ urur cāna dögün

Furşatuñ şehrinde şād [15] olmışiken

Devletüñüñ vaqtini hoş gör bu dem

Dem bu demdür dem bu demdür [16] dem bu dem

Kim geçen geçdi gelende ne gele

Dem bu demdür gelmegi koma hele

Yé yēdür tā aldurunca [17] mālūñı

Hoşluğıla geçürigör hālūñı

Dostı hoş tutmağıçündür[ur] bu māl

Ya ^caduvvı **26b** [1] étmegiçün pāyimāl

⁹⁴ Metinde “hayf” şeklinde yazılmıştır.

Bu cihāna gelmek ü gitmek ki var

Vaḳti hoş görmek içündür şehriyār

[2] Neşr

Rāvī ḳavlince İskender Şāh ‘ıyş u nüş ḳılıp yèyüp içüp yatdı. Bebrü-serler [3] sultānı şehre girüp şehrin berkitüp hişārı yarağın ètdi. Tā kim ol dün sürülüp [4] şabāḥ yètdi. İskender ḫalvet süvār olup tāk-hāne ḳapısına ḳarşu ṫurdılar. Andan [5] İskender, Ḳamḳamül Şāh’a eydür: Èy Ḳamḳamül var tercümān birle Bābūrle söyleş, naşīḫat [6] èt istimālet vèr, ḳorḫut. Ola kim er ḳırılmadın bu gümrāḫ ele gire. Pes Ḳamḳamül daḫı [7] ber-çeşm dèyüp şāḫ emri ile Eflātūn Ḥakīm’i⁹⁵ tercümān alup şehriñ tāk-hānesine [8] daḫı yaḳın varup ḫükm[-i] şāḫıla sözin Ḳamḳamül dilinden Eflātūn-ı zamān söyledi. [9] Buğur Bābūr bebrü-ser Ḳamḳamūr Şāh’ı Ḳamḳamül’ı göricek yüz-be-yüz begendi. Ammā Ḳamḳamūr [10] şāḫı Ḳamḳamül, Sikender Şāh’a bende ol dèdügüne hey-ā-hāy ḳaḳıdı. Hemān ol [11] ğazabıla ḳırḳ dört arış ḳadd ü ḳāmetin āhen-püş ḳılıp yigirmi pāre ceng āletin bebrü-ser bād[-i] [12] şeherveş èrdi. Bu yañadan Sikender Şāḫ anı gördi kim şehirden bir ḫışımnāk server [13] çıḳup süre Ḳamḳamül’a èrüp tīg[-i] berrān ḫavāle ḳıldı. Ḳamḳamül nedür dèyince tīg urup başında [14] zaḫm urdı. Şāḫ ḳomañ dèyince Ḳayfūr Çoban⁹⁶ ol Zāl[-i] zamān ve ol şīr-i jiyān ya‘nı [15] serdār[-i] Bercān ne Bercān belki Rüstem-i zamān. Na‘ra ḫayḳırup sūra èrdi, deste çüb [16] birle Bābūr’ı depere şöyle urdı kim atı ve ālātıyla zīr ü zeber ḳıldı. İskender anı görüp [17] kīş urup raḫşın ḳal‘a[ya] dapa sürdi. Ardınca selātīn ve serverler ne kim varıdı.

27a

[1] Ḥāş olandan ḳapuya bile èrdiler. İçeriden bebri-serler cenge ṫurdılar. Bu yañadan Sikender [2] Şāḫ çerisi anı görüp ğırīv ḳılıp deryā-mişāl mevc urup yüz biñ er şehre yörüyüş [3] ḳıldılar. Ḳışşa dirāz ḳılmayalum geceye ḳomayup şehri aldılar. Buğur yüz biñ er şehir içine [4] girdiler, yağma vü tārāş ètdiler tā kim daḫı şehre bir ulu sarāya geldiler. [5] Evvel ‘Irākī girüp gördi kim bebri-serler şāḫınuñ ḫatunları la‘l-i cevāḫir ve zevāḫir içine [6] ğarḳ olup oturmuşlar. Buğur ‘Irākī, ol saṫvetde göricek ğırīv ḳılıp birḳaçı [7] ilerü gelüp dèdiler ki: Ne ḳişi kim Bābūr Bebrü-ser gibi ser-heng ve ser-firāzdan bī-ters ve bāk⁹⁷ gelüp [8] ḫaremine girdüñ, dèdiler. Andan ‘Irākī eydür: Èy bī-ḫaberler, ḳanda giden Bābūr şimdi heft [iḳlīm] [9]

⁹⁵ Metinde “ḫakimi” şeklinde yazılmıştır.

⁹⁶ Metinde “Çopan” şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷ Metinde “pāk” şeklinde yazılmıştır.

şāhı İskender Şāh Zü'l-Ḳarneyn gelüp Bābūr'ı depeledi. Şehri yağma kıldı. Anı eşidüp [10] ol ḥatunlar feryād kılup ağlaştılar. Ol ḥāletde sarāya serverler daḥı gelüp girdiler, ardlarınca [11] Şāh İskender girüp ol ḥatunları görüp tırdı, üzerlerine edeb édüp varmadı. [12] 'Avrat olduklarıçün zīrā kim ḳānūn-ı ezeli şöyledir:

Nazm

Er olanlar 'avrat üzre [13] giricek

Bir nicesin bir arada göricek

Varmamaḳ gerek aralarına hem

Kim edeb degüldür [14] ey muḥterem

Er olana bu edeb şöyle ki var

Key ulu ḥil' atdurur ey şehriyār

Devlet anuñ [15] kim geye edeb ḥil' atın

Bī-edeblikden ' izzetin

Bu edebsüzlük yoz işdür paşā

[16] Cümle ğavgā bundan erişür paşā

Bu edeblügi ḳoma elden cehd kıl

Şan' at eyle kendüñe [17] ey mu' tedil⁹⁸

⁹⁸ Metinde “mu' tedil” şeklinde yazılmıştır.

Tâ ki senden redd ola dürlü belâ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün êy velâ

Neşr

Hükemâ

27b

[1] kavlince, İskender Şâh ol 'avratları görüp edeb édüp durucağ Eflâtün birle 'Irâkî [2] ol hatunlaruñ çatına varup şordılar, içinden birisi eydür: Bâbür Bebrü-serüñ hatunlarıyuz, [3] déyüp on dört yaşında bir bebrü-ser oğlanı ilerü getürüp dediler kim Bâbür [4] bebrü-serüñ oğlıdur déyü. Andan İskender kaşruñ bir şuffesine oturdu. Buyurdu, Bâbür'ün [5] cümle haznesin⁹⁹ ve defînesin ne kim varısa ortaya getürdiler. Kimin hazneye alup [6] kimin selâtin ve serverlere mîr ü mübâriz ve mihterlere, mîr ü sipâhiye miğdârlu miğdârınca [7] bahş édüp cümlesin mâl[-1] ğanîmetile ğanî eyledi. Şöyle kim ol naşîbüñ nişâbından degmedük [8] kimesne qalmadı. Andan şâh-ı cihân ol fetühüñ ferahiyıla 'ıyş u nüş kıilup yedi gün [9] Şehr-i Salıh'da durup çeri kavmi hep ğâretde oldılar andan şâh-ı cihân Sikender[-i] [10] şahib-kırân mażharü'l-emni ve'l-emân ol diyârda emn ü amân¹⁰⁰ kığırdup gèrü ol [11] diyârı Bâbür Bebrü-ser oğlı Bebrüs Bebrü-sere vèrdi. Buğur bebrü- serlerüñ kaçanı gèrü dèrildi. [12] Meger bir nice gündən sonra bir gün İskender ol kavme eydür: Bu cezîre-i Câlüt'da göreceğ¹⁰¹ [13] 'acâyib ve ğarâyibden ne vardur? Buğur Bâtür¹⁰² Bebrü-ser baş urup du'â kıilup dèdi kim [14] êy şâh-ı cihân ne 'acâyib ola baş-ı zamânda kim 'âlî şânuñuñ kâmil nazarı aña [15] müte'alliğ olmamış ola. Velî bu diyârda dağı birkaç 'âlî hazretüñ temâşâ étmege lâyıq [16] nesnelere vardur. Déyüp tekrâr du'â kııldı. Buğur şâh eydür: Nedür? Bâtür bebrü-ser eydür: [17] Bir kıızıl taş vardur, güneş şavkı tokınıcağ şöyle şovuk olur kim şanasın buz içinde yatur.

28a

[1] ämmâ güneş tolnıcağ kemâ-kân gèrü taş olmışdur tabî' atda. Ve bir dağı ol taşa [2] yel esip şovuk doğunsa şöyle ıssı olur, kızar kim ğüyâ kim od içinde yatur. [3] ve bir 'acâyib dağı oldur kim iki çâh vardur. Altı ay birinüñ şuyı taşup birine [4] aqar, ne tolar ve ne tolacaqdur.

⁹⁹ Metinde "hazyenesin" şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁰ Metinde "emin ve amân" şeklinde yazılmıştır.

¹⁰¹ Metinde "göriceğ" şeklinde yazılmıştır.

¹⁰² Metinde "Bâbür" şeklinde yazılmıştır.

Andan şoñra altı ay dañı ‘aksine ol şu [5] giren çāh taşar aķar ol taşup aķan çāha girer. Ne aķanlaruñ aķduđı cenbde [6] şuyı eksilür ve ne ol içine aķılan ķuyı tolar. Ve bir ķaya dañı vardur. Andan [7] her ayda bir dürlü nesne tamlar ammā hıç kimesne bilmez kim ol tamlayan nedür. İskender [8] Şāh ol ģaberleri eşidüp buyurdı. At çekdiler bindi dēdi kim: Yā Bātūr dē, başla, [9] varalum ol dēdügüñ ģarāyibleri görelüm dēyüp gitdiler. Evvel ol kıızıl taşa [10] gelüp çepçevre alup tırdılar. Ol dem kim vardılar, güneş ģāyet kıızgın idi. [11] Buğur şāh-ı cihān ol taşa el urdı. Görđi şöyle şovuk kim barmaķları [12] üşüdür. Şāh anı ‘acebleyüptürürken Ĥaķķ Ta‘ālā emr ile güneş karşıısına tamām [13] ģāyil oldu. Taş üzre ģamām sāye şaldı. Andan bād-ı şimāl esüp taşa tıķundu. [14] İskender Şāh ģerü el urdı. Görđi kim şöyle kıızmış kim ādemüñ barmaķların [15] yaķar. Şāh ol ģāle ģayrān ķalup dēdi kim Ėy ģakīmler bu ne ģikmetdür kim bu taşuñ [16] tabī‘ at güneş ģarrından şovur ve havā berdinden kızar. Andan her ģakīm bilüp fehmi [17] yētdüģince cevāb vērđi. Buğur Soķrať ģakīm eydür: Yā Ze‘l-Ĥarneyn, Ĥaķķ Ta‘ālā ‘ālem[-i]

28b

[1] ‘anāşır kim yaratdı, herģiz¹⁰³ eksük nesnesin ķomadı. Pes bu ‘ālemde buncılayın nesne dañı ģerek [2] idi. Bunı dañı yaratdı. Tā kim ‘ālem[-i] ‘anāşırda sāir ‘āleminüñ bī-ķuşūrluđı ģibi ķuşūr ķalmasun [3] içün. Nite

Nazm

Her neyi kim yaradur Perverdigār

Ĥomaz eksük bir işinde Girdigār

Yērlü [4] yērinde ķılur her düzdüģin

Düzģün içre ķarşu bir bir üzdüģin

Cümlesi [5] yērinde hıç¹⁰⁴ bir kāmı yok

¹⁰³ Metinde “hırgiz” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁴ Metinde “hiç” şeklinde yazılmıştır.

Çünkü Kâdir kudretinde ola tamâm

Cümle icâd ettiği kılur tamâm

[6] Hakk Ta'âlâ işbu taşu da bu dem

'Âlemün eksügiçün yaratdı hem

Neşr

İ'tişâm Hakîm [7] kavlince Sokrât şöyle deycecek. Buğur Bukrât, şâha eydür: Yâ Ze'l-
Kârneyn, Hakk Ta'âlâ işinde kâdirdür [8] ne dilerse yaradur, ol dër olur. Pes ['âlem] içre lafz-
ı kün emriyle nice ğarâyib ve 'acâyib nigâr [9] olup vücûda gelmişdür. Andan izhâr-ı kudret
içün berr ü baħirde zulmet ve nürda bunca [ve] [10] anca nesnelere icâd etmişdür. Pes bu taşu
daħı şöyle yaratdı, dedi.

Nazm

Şan'at izhâr [11] eyledi Şani' ki var

Hâletinde uşbu taşuñ şehriyâr

Kim anı ehl-i başiret¹⁰⁵ göreler

12 'Aqla anuñ neydüğünü şoralar

Şun'ı görüp Şani' i ger bilesin

Biline kim kendüñile [13] bilesin

Şun'uñ(a) içinde eyâ Naqqâş-ı pāk

Seni bir bilmeyenüñ başına ħāk

¹⁰⁵ Metinde "başiret" şeklinde yazılmıştır.

Nesr

Rāvī kavlince [14] Buḳrāt şöyle dēyicek andan Eflātūn Ḥakīm eydür: Yā Ze'l-Ḳarneyn-i zemīn, Ḥaḳḳ Ta'ālā [15] bu taşu birkaç dürlü derde dermān yaratmışdur. Anuñçün bunuñ cevherine [16] bu ḥāşşiyet vėripdurur kim güneş ḥarrından şovuya ve havā burüdetinden kıza. [17] Gör imdi ne vechile

Nazm

‘ Ālem içre her ne ḥilḳat kim durur

Ger ḥacerdür ger şecer ḥayvāndurur

29a

[1] Her biri bir derde dermāndur paşā

Kim dal u ‘ayna kimi dile başa

Derdini vėren [2] devā da yaradur

Birini düzer birine yaradur

Oldurur her ḥastaya olan ḥekīm

3 Zīre andan buldı şıḥḥat(1) her sakīm

Nazm

Eflātūn Ḥakīm şöyle dēyicek Restetālīs [4] ḥakīm eydür: Yā Ze'l-Ḳarneyn ḥükemā her ne kim dēdiler ‘aḳla yaḳīn ḥikmete ḳarīn söylediler. [5] Velī bu taş neydügin hemān bunu yaradan Allāh bilür. Bunu neyçün yaratdı? Ammā bu taş [6] güneşden şovuyup şovuḳdan kızuḡı mişāli Ḥaḳḳ Tebāreke ve Ta'ālā ehl-i ‘aḳla dēmişdür. [7] Şöyle ki şekāvetile gelmişdür ol şekāvet üzre ne ḳadar ‘ilim nūrın şaçarsañ ol şekāvetile [8] gelen vücūd daḡı bed-ter olur ve bu taşu kim güneş ḥarrı toḳunduḡınca şovur. Ve bir daḡı [9] vücūd kim ezelden sa'īd gelmiş olsa nefis hevāsı anı almış olsa gėrü nesīm-i ezelden [10] ol cāna dem ıricek ne ḳadar şovuḳsa ol cān dīn muḥabbetine kızar nite kim bu taş [11] kızar havānuñ berdi toḳunduḡınca

Beyit

Şu cāna bezm-i ezelden bile getürdi nesīb

[12] Zihī sa‘ ādet[-i] devlet zihī kim baht[-i] ‘ acīb

Neşr

Ḥakīm kavlince Restetālīs şöyle dèyicek [13] şāhıla vüzerā¹⁰⁶ ol ḥakīmüñ remzin begenüp āferīn étdiler.

Buğur Eflātūn Ḥavāşş-ı [14] Aḥcār kitābın ele alup nazār kılup ol taşuñ ḥāşşasını bulup beyān kıldı. Dèdi kim [15] Yā Ze‘l-Ḳarneyn bir kişi bu taşdan elmās birle kızup içse, ardınca bir mişkāl zehr içse, [16] Ol kişiye zehir kār kılmaya. Ve bir daḥı ol kişi zehr içse bu taşdan ardınca bir mişkāl [17] ezüp içse zehr cisminden sürüle çıқа, bir kılına ḥatā gelmeye ve yüzünüñ rengi ve levni

29b

[1] müteğayyir olmaya. Yeḳūl Loḳmān Ḥekīm dèyüp du‘ ā kıldı. Şāh eşidüp tecrube kıluñ dèdi. [2] Andan Eflātūn Ḥakīm elmāsıla ol taşdan alup altun ḥavānda içinde ḥal kılup gülāb [3] birle kızup Ḳārūn nām bir kıuluna içürdi. Ardınca zehr vèrdi kār kılmadı. Şāh anı [4] görüp Eflātūn‘ı taḥsīnledi. Buğur şāh buyurdi. Ol taşı elmās birle şıyup kimin ḥazīneye¹⁰⁷ [5] alup kimin server ve selāṭīnlere üleşdürdiler. Buğur şāhıla selāṭīnler andan gidüp ikinci [6] ‘ acāyibe geldiler. Gördiler kim bir ulu ḥavlı bir ucında bir taş çāh ve bir ucında daḥı [7] bir çāh velī ḡāyet mu‘ teber çāhlar andan ol çāhuñ birinüñ şuyı aḳup taşup [8] varup yèrine daḥı dökülür. Andan ol taşğun çāh üzre gelüp tırdılar gördiler. [9] çāhdan çıkan bir şudur kim şāfīluḡı güneşden nişān vèrür andan ikinci çāha [10] geldiler gördiler ol taşğun çāhuñ şuyı gelüp ol çāha dökülür ne şunuñ [11] āvāzesı gelür ve ne dibi görünür ne tıolmuş ve ne tıolacağı bel[l]üdür ve bir daḥı [12] ol aḳan şu dökülüp énerken kim kenārına eczā-yı reşşıye reşşāş éder dökülür, [13] mühreleyin taş olur kimi ḳara vü kimi aḳ. İskender Şāh anı görüp dèdi kim éy ḥakīmler [14] bu çāhlar ne ‘ acebdür altı ay biri taşğun birine éner ve altı ay biri daḥı taşup birine [15] énerken ḳenārına şıçrayan taş olur. Andan Eflātūn eydür: Éy şāh ḥilkāt-ı eşyāda [16] Ḥaḳḳ Ta‘ ālā ḥazretinüñ ol ḳadar ḥikmeti ve ḳudreti var kim vaşfa ve beyāna gelmesi

¹⁰⁶ Metinde “vezirā” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁷ Metinde “hazineye” şeklinde yazılmıştır.

bedî' dūr. [17] 'Aqıl ve fikr ol arada ser-gerdān olur ve bākī kemāl[-i] hikmetin kemāhı kendü bilür

Nazm

30a

[1] 'Aqıl Hakk' uñ hikmetine éremez

Degme dil bundan haberler véremez

Kim ne bilür hikmetini [2] Hālīkuñ

Yā kemāl-i şun' ı fikrin Rāzīkuñ

Neyi neye geregin oldur bilen

Her birini yerlü yerince [3] kılan

Her ne kim kıılır yerindedür tamām

Ne artuğı ne eksügi var éy hümām

Dilerise bahri [4] bir kıatre kıılır

Hükme éderse kıatreye deryā olur

Qādir[-i] mutlaqdur işinde éy cān

[5] Ne dilerse yaradur ol müste' ān

Zıddı yok kim karşı düzdügin yuya

Ortağı yok kim bunu [6] düzme déye

Hem Eḥ[ad]dur hem Şameddür hem Ƙadīm

Mālikü'l-mülki Kerīm ü hem ʿAzīm

Neşr

[7] İ' tişām ḥakīm ḳavlince Eflāṭūn böyle dēyicek şāh-ı cihān sözin taḥşinledi. Andan [8] dēdi kim Ēy ḥakīm[-i] kār-dān, bu ḳuyı kenārında eczā-yı reşşiyeden reşşāş olan şu kim taş [9] olur, hīç ādeme fāyidesi var mıdır? Ḥakīm daḥı Ḥavāşş-ı Aḥcār¹⁰⁸ kitābın eline alup nazār ḳılup [10] dēdi kim yā Ze'l-Ḳarneyn, bu şu kim taş olur iki dürlü rence kefaretdür. Evvel biri bu kim bir kişinüñ [11] bevli tütulsa bu taşuñ ağından bir mişḳāl ezüp içürseler cārī ola, bi-izni'llāhi [12] ta' ālā ve bir daḥı bir kişinüñ selāsil bevl olup sidügi dāyim ṭamlar olsa bu taşuñ ḳarasından [13] içse ayruḳ reşşāş ētmeye yeḳül Loḳmān Ḥekīm dēyüp du' ā ḳıldı. İskender Şāh [14] bu ḥaberi eşidüp buyurdi. Ol çāhlaruñ sepīd ü siyāh ne ḳadar taş varısa ḥazīneye¹⁰⁹ [15] aldılar. Ḥakīm¹¹⁰ ḳavlince ol bir çāhuñ altı ay müddeti ol ḥinde¹¹¹ tamām olup buḡur ma' kūs [16] ol bir ḳuyunuñ şuyı maḥv olup aḥarı aḳmaḡa başladı ol evvelki ṭolı olan ḳuyuya. Andan [17] şāh eydür: Yā Bātūr, ʿacāyibüñ ikisin gördük. Yöri başla varalum üçüncüsün görelüm dēyüp

30b

[1] gitdiler bir küh eteginde şu kenārında bir şaru ḳayaya geldiler. Ġāyet yüksek ol ḳayanuñ [2] dibi taşdan bir ḥavz. Andan ol ḳayadan şu şızundusınlayın ḳatre ḳatre nesne [3] ṭamlar. Andan ḥavz ḳarşusına bir bebri-ser pīr oturmuş ol şızunduları çanaḳ ḳoyup [4] cem' eder. Şāh erüp selām verince pīr ʿizzet ḳılup selām aldı. Şāh eydür: Bu ne kişidür. [5] Andan Bātūr Bebrü-ser baş urup dēdi kim ēy şāh-ı cihān bu ḳayadan ṭamlayan şızundular [6] zāyi' olup yabana telef olmasunçün şeb u rüz muḥāfazāt gūne gūne reng reng [7] on dürlü nesneler getürdiler ammā ol taşdan gözeler içinde birisi şu renginde ve birisi [8] daḥı ḳara biri küḥle-reng biri āsumānī biri şaru ve biri kızıl ve biri yaşıl biri mihrbānī [9] biri al biri fāḥte-reng. Ḥakīm ḳavlince ol eşnāda yine ol gemi geldi kim şızunduları [10] şatun alup giderdi. Andan gemiden birḳaç kişi çıḳup ḳayaya geldiler İskender'i [11] görüp baş urup ṭurdılar. Eflāṭūn

¹⁰⁸ Metinde “aḥcār” şeklinde yazılmıştır.

¹⁰⁹ Metinde “ḥazineye” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁰ Metinde “ḥakim” şeklinde yazılmıştır.

¹¹¹ Metinde “ḥinde” şeklinde yazılmıştır.

şordı kim ne kavmsiz, kıandan gelürsiz, [12] bu şızunduları alup n'edersiz? Aradan bir müşekkelî baş urup dèdi kim uş yakın yèrde bir cezire¹¹² [13] vardır. Adına cezire¹¹³-i Şāmin dèrler. Ol cezirenüñ¹¹⁴ kavmi içinde on iki dürlü renc vardır. [14] Buğur bu on iki levn kıayadan çıkan şızundı ol on iki dürlü renc kefaretdür. [15] Her yıl gelüp alup varuruz, ol dertlere devā kıılıruz.

Nazm

Қādir'i gör қudretile kim n'èder

16 Қamu derde nicesi dermān èder

Dert vèrür yine dermān yaradur

Her yaratduğın [17] bir işe yaradur

Derde dermān zaħma merhem kıılan ol

Cümle rencüñ her şifāsın bilen ol

31a

[1] Kimin ģasta kıılır kimin taḃīb

Kimin eyler 'aceb kimin ģarīb

Kiminüñ elinden dutup kıılır bülend

[2] Kimin 'aczile müstemend

Neşr

Ĥakīm kavlince Eflāṭun bu tevĥīdi söyleyüp yine [3] dèdi kim èy Şāminī, ol on iki dürlü renc kim kavmüñüzde olur nicesi rencdür kim bu şızundular [4] aña kefaret olur. Ol şahş eydür:

¹¹² Metinde “cezre” şeklinde yazılmıştır.

¹¹³ Metinde “cezire” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁴ Metinde “cezirenüñ” şeklinde yazılmıştır.

Kaçan kim Muharrem ayı ola kavmimizün bir nicesinün başı [5] dāyim çarhlayın döner şöyle kim cihānı gözlerinden çıkarur. Bu kayadan Muharrem ayında [6] şızan şu rengindeki şızundu ol başı çevrinene kefaretdür. Ve Şafer ayı olıcağ [7] yer yer havāsından vilāyetümüzün halkınıñ gözleri görmez olur bu kerre, bu Şafer ayında [8] şızan ağ şızundu ol göze kefaretdür devā olur. Ve Rebī' ü'l-evvel olıcağ bir nice [9] kişilerün dili lāl olup dilsüz olur. Eyle olsa bu şızan kara şızundu [10] ol dili lāle kefaretdür. Ol rebī' ü'l-āhır ayında bu diyārumuzun havāsından siñiri [11] çekilür, teşbi' olur. El ve ayak ve barmaklar buruşur bu ayda şızan şızundu aña kefaretdür [12] olur. Cemāziye'l-ülā ayında şancu belürür. Bu ayda şızan āsumānī şızınduyı iledürüz [13] anlarun gibi kişilere kefaretdür. Cemāziye'l-āhır ayı olıcağ niceler lağve¹¹⁵ olur ya' nī [14] ağzı, yūzi, gözü egilür. Bu ayda şızan şaru şu aña şifā olur. Recep ayı toğıcağ [15] yerümüzde ancalar cünün olur. Ve bu ayda şızan kızıl şızundu aña kefaretdür. Ve şa' bān [16] ayı olıcağ diyārumızda bir niceler sübāt rencine mübtelā olurlar şöyle kim iki üç gün [17] uyur, andan uyanur ve bu ayda şızan yaşıl şızundu aña kefaretdür. Ve Ramazān ayı

31b

[1] olıcağ bir niceler kābūs rencine mübtelā olsa ya' nī uykusında ağır başsa [2] sonra uykusundan belliñler. Şöyle kim vehminden gūyā ölürdi. Pes bu ayda şızan [3] mihrbānī şızundu aña kefaretdür. Ve Şevvāl ayı olıcağ bir nice kimesneler ašlā yemege toymaz [4] olurlar. Şöyle kim ta' ām yemekden uşanmazlar helāk olur. Andan bu ayda şızan al reng [5] şızundu aña kefaretdür. Zī'l-ka' de ayı ne kadar hāmile ' avrat varısa hāmlin birağur. [6] Pes bu ayda şızan al şızundu aña kefaretdür. Ve Zī'l-hicce ayı olıcağ tavarumuzun [7] érkegi kırılır. Pes bu mäh içre şızan fāhte-reng şızınduyı şuya katup [8] tavarumuza içürücek¹¹⁶ erkek hayvānumuzdan Hāğğ izni[y]le bu seğāmet geçer dēyü ol [9] Şāminī šāhı du' ā kıldı. Şāhıla selātin, serverler anı eşidüp dēdiler zihī taş kim [10] şızundusı bunca dürlü rence kefaretdür. Andan Eflāṭun Hākīm eydür: Yā Ze'l-Ķarneyn[-i] [11] cihān sen taşı қо ol taşā bunca kerāmet vèren pādişāhı gör imdi nite

¹¹⁵ Metinde “lağvā” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁶ Metinde “içürücük” şeklinde yazılmıştır.

Nazm

Görgil [12] āhîr kıru kıyadan anı

Nice kıdretile kııkardı ol Ğanî

Ħikmetiyle on iki derde devā

[13] Taşdan kııkardüğünü kııldı revā

Taşa böyle nesne vèren müste‘ān

[14] Ādeme dağı yègin vèrür èy cān

Vèrdüğü ādem dağı diñle ni dèr¹¹⁷

Her nefesde derdine [15] dermān èder

Ancanuñ ölü dirildür her demi

Zahm-ı cānuñ olısardur merhemi

[16] Ten dirilden merheme ne i‘ tibār

Merhem ol kim cān dirilde ihtiyār

Cāndur āhîr tende anuñ [17] varluğı

Niye beñzer tenile cān yārluğı¹¹⁸

---

¹¹⁷ Metinde “nidür” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁸ Metinde “yarluğı” şeklinde yazılmıştır.

Bir kuşuñ yavrucağını tutdılar

Bir kafes 32a [1] içre anı habs étdiler

Ol kafesde ya' nî dil ögrene ol

Tâ ki şamtından yola nuṭṭına yol

[2] Ögrenicek ol kuş dili

Lâyık olur olsa Kuds' uñ bülbüli

Pes kafesden kuş buğur [3] pervâz urur

Kuds gülzârına varuban durur

Ten kafesdür kıldı bunda şanıla

Mürğ[-i] [4] cân kudsî olur şanıla

Böyle dèyüben Eflâṭuñ ol zamân

Ḥâmûş oldu şâh öñinde hemân

[5] Neşr

Ḥükemâ kavlince Eflâṭun şöyle dèyicek İskender Şâh dèdi kim éy ḥakîm bu kişilerden [6] sorgur diyârlarunuñ sultânı kimdür ne dîne tıparlar? Eflâṭun Ḥakîm daḥı [7] şordı. Anlar daḥı cevâb vèrüp dèdiler kim Pîşeng Şâh neslinden bir sultânumuz [8] vardur adına Nâşır Şâminî¹¹⁹ dèrler. Eyle olsa sultânumuz olan Nâşır Şâminî gâyet [9] dilâver kişidür ve biz daḥı şatında çok zamân andan qalmış bir sâl-ḥorde, cihân-dîde [10] ' âlim¹²⁰-i rabbânî, zâhid-i sübhânî bir

¹¹⁹ Metinde “şâmenî” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁰ Metinde “âlem” şeklinde yazılmıştır.

pīr vardır nice ‘ulūm görmüştür, fāzıl kişidir. [11] Adına Rebūb Zāhid dērler ḥaylī¹²¹ ehl-i ferheng [ü] dāniş kişidir. Ve zamān-ı evvelde [12] peygāamberlerden ḫalmış bir mu‘teber kitābı vardır. Ol kitābda ol pīr her ne ḥaber [13] vērürse sulṭānumuz anuñıla ḥüküm ve ḥükümet ḫılır. Andan İskender Şāh ol ḥaberi [14] eşidüp dēdi kim ey ḥakīmler Ḥaḫḫ Ta‘ālā ḥazret rāst getürürse varalum pīr-i [15] şerīfile Nāşır’ı görelüm dēyüp ol ḫayadan şızan şızundularuñ kimin [16] Sikender alup kimin Şāminīlere vērdi. Pes buyurdı, yaraḫ ḫıldılar. Nite Ḳamḫamūl’ı gērü [17] Ḳamḫamūr diyārına gönderdi. Andan bebrü-serler sulṭānınuñ oğlu Bebrūsı yēdi biñ bebir-serler

32b

[1] bile alup ol cezīreden delim ni‘am-ı vāfire alup gemilere girüp ‘azm-i cezīre-i Şāmin ḫılıp [2] gitdiler. Giderken nā-gāh şayyādlar deryāda bir cānavar şayd ḫılıp Sikender nazārına getürdiler [3] nite hemān hey’eti ḫuluncuğa beñzer, tüyi şöyle şaru kim za‘ferāndan nişān vērür. Ve başı [4] gözi, ḫulaḫları ata beñzer ve burnı balıḫ gibi ve boynı, gögsi ve ḫırsı ḫunduzlayın [5] ḫıllu ve ḫarnı balıḫ gibi pūllu ve ḫuyruḫı daḫı ḫulun-mişāl ve dōrt ayaḫı daḫı ördek [6] mişāli yaşşı

Nazm

Şāni‘ i görgil ki bir ḫatre şudan

Kim ne vechile yaratmışdur beden

7 Her bir a‘zā bir canāvardan¹²² nişān

Eylemiş şun‘ın zāhir müste‘ān

Anuñıçün kim [8] göresin sen anı

Bilesin ne şun‘¹²³ ḫılmış ol Ğanī

¹²¹ Metinde “ḥayle” şeklinde yazılmıştır.

¹²² Vezin gereḫi kısa yazılmış.

¹²³ Metinde “şan” şeklinde yazılmıştır.

Şun‘ı görüp Şāni‘ i tā bilesin

[9] İ‘ tiķāduñ dağı rüşen kılasın

Neşr

Cāmasb¹²⁴ H,akīm kavlince İskender Şāh ol [10] deryā cānavarcuđın teferrüc kıılırken bir kez cigerden kıuluncaķlayın kişneyüp [11] cān ışmarladı. Andan ölüsin deryāya atup şüret naķşın ‘Acāyibü’l-Mađlūkāt [12] kitābına taşvır kıılıp gitdiler. Gelüp Cezīre-i şāmin’e irdiler andan kıılağuzlar, şāhı [13] bir hoş limāna getürdiler. Limān kenārında bir mu‘teber ķal‘a gördiler. Buđur ķal‘a ķavmi [14] dağı Sikender Şāh’uñ üç yüz altmış gemisin görüp ķorķup ceng [ü] cidāl yarağın [15] kıılınca kıılağuzlar varup ģaberler vėrdiler. Kıal‘a kütvālī dağı ni‘met ve nüzül alup [16] İskender Şāh’a geldi istiķbāl kıılıp ģil‘at geydiler. Andan şāh ol cezīrenüñ [17] sulţānına dillerince nāme yazup Āehli-pā-yı ‘Irākī ķāsīd kıılıp kıılağuz ķoşup

33a

[1] Nāşır’a gönderdi. Buđur gemilerden raĥt ve esbāb çıkarup kıurada ģayme [2] ve ķādırlar sāyebān ve serā-perdeler kıurup oturdılar. Ol yañadan Şāminīler dağı ‘Irākī’yi [3] alup şehr[-i] Āüvār’da Melik¹²⁵ Nāşır’a geldiler. Buđur Melik Nāşır Şāminī¹²⁶ felek nikbetinden [4] rüzīgār şiddetinden düşmān hücumından fāriđu’l-bāl mütenazzımu’l-aĥvāl bi’l-ģuduvvi ve [5] ‘l-āşāl¹²⁷ baĥt u taĥt felek oturmışken nā-gāh Sikender Şāh’uñ elċisi ‘Irākī [6] ģaberin vėrdiler ol ģaberi eşīdüp biraz tefekkür kıılıp emr ėtdi ‘Irākī’yi getürdiler. ‘Irākī [7] ģirüp baş urup şāhuñ nāmesin şundi. Alup okıdılar dėmiş: Éy Sulţān-ı şāmin, [8] İskender Şāh ba‘de’s-selām ve’d-du‘ā ve ģıbbe’t-taĥıyye ve’s-şenā sizlere eydür kim ol Kıamķamūr diyārına geldük, [9] seyfile fetĥ kııldük.¹²⁸ Andan Cezīre-i Cālūt’a gelüp Bābūr Bebrü-ser’le buluşup ceng [10] kıılışup āĥir Bābūr’ı ģarca sürüdük. Buđur ol cezīrede sizlerüñ ģaberin aldük. [11] Pīşeng Şāh neslinden olduđuñı bilüp seni dostluğıla görmege iştiyāk kıılıp [12] uş diyāruña geldük. Kıāsıdıla nāme gönderdük tā kim sizleri görüp buluşup [13] birķaç ģün ‘ömri

¹²⁴ Metinde “Cāmešt” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁵ Metinde “Melek” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁶ Metinde “Şāmenī” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁷ Metinde “İşāl” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁸ Metinde “kııldük” şeklinde yazılmıştır.

hoş görevüz her ne kim dilerseñ vèrevüz eger hoşluğıla gelürseñ [14] şöyle bilesin kim sizleri görmege biz[ler] lăbüd varuruz ve bir dağı ey Nâşır

Nazm

[15] Korkup üşenme bu dem benden sağın

Korkacağ kimse degülün ey güzİN

[16] Milk ü mâluña tamâ' um yokdurur

Key ancılayın nesne bizde çokdurur

Maşşūdumuz [17] sencileyin serveri

Bir nazır görmegdür ey devletlü eri

İhtiyâť étme yamanlık étmezüz

33b

[1] Seni rencide kıluban gitmezüz

Yâr olursañ biz de seni edelüm

Milküñi ma' mür [2] edüben gidelüm

Tâ añasın bizi bizden soñra sen

Tâ ölince hayrıla yâ bü'l-hasen

3 Kaçma devletden yakın gel yâ fetâ

Tâ eresin dağı ulu devlete

Şeh Sikender hoş [4] kişidür hem ulu

Dosta dost düşmene yaman hülû

Bil ey Nâşır soñ sözüm [5] budur saña

Devletün varısa gelegörgil baña

Neşr

Ḥakīm[-i] müteḳaddimūn ḳavlınce [6] Nâşır şâminî, şâh nâmesinden bu ḥaberi eşidicek evvel vehm alup bir zamân [7] durdı. Buğur kendözin devşirüp İskender elçisi ‘Irâķī’ye nazar urdı. [8] Key ‘acâyib vehimnâk ḳorḳunç şekil kişi gördi ‘uḳâb-şüret üzerinde dürlü [9] dürlü sâz u seleb ârâyîde ḳılmış sağ sol ḥancerler daḳınmış, miyânına zengiler şalmış [10] durduğı jîveleyin ḳaynar. Buğur Melik Nâşır Şâminî, ‘Irâķī’yi ol şüretde göricek [11] ‘Irâķī’den İskender kim oldıgın bildi. Revân durup dedi kim şâh, şâd geldi, [12] şâdî getürdi. Mübârek ḳademiyle milki müşerref ḳıldı. Biz bendeleri kereminden ḳulluğa [13] ḳabûl ḳılduḳdan¹²⁹ soñra varuruz, İskender Şâh’a yüz sürüyü ḥizmet ḳılalum [14] tâ ölince deyüp ‘Irâķī’yi] ḥil’ atladi. Ni’ met vèrüp Sikender Şâh’a gönderdi. Andan [15] şehirde yaraḳ buyurdi. Kendüsi serverleriyle süvâr olup İskender’e ḳarşu gitdi. [16] Ol yañadan ‘Irâķī daḫı İskender’e varup evvel âḫir n’êtdügin ḥaber vèrdi. İskender [17] daḫı Melik Nâşır Şâminî gelecegin bilüp şâd oldı. Buyurdi delim selâḫîn ü

34a

[1] serverler Nâşır’a ḳarşu gitdiler varup buluşup görüşüp İskender Şâh’a geldiler. Şâh [2] daḫı gemiden çıkup yüz yigirmi biñ erile dîvân ḳurup otururken Melik Nâşır [3] Şâminî erdi. Ḳonmuş bir çeri gördi kim gözler görmüş degül. Anca kim çeri içince [4] âsitâne-i devlet-nümâ-yı İskender’e geldi gördi kim ḳal’ a-mişâl bir ḳırmızı aḫlas bârgâhı yüz [5] yigirmi biñ mîr ü sipâhî girde-pîç êdüp durmuş. Âdem gülüvsı çarḫ-ı âsumâna êrmiş. [6] Ol ictimâ’ ı Melik Nâşır Deryâ-bâr görüp ḫayrân olup tîz raḫşından ênüp selâḫînler birle [7] İskender dîvânına yörüdiler. Andan şâhuñ altı biñ altı yüz altun çomaḳlu çavuşları [8] ‘ izzet için ḳarşu gelüp Melik Nâşır Deryâ-bâr Şâminî merḫabâ ve ḫabbeze’l-yevm döndiler alup [9] dîvâna girdiler Nâşır daḫı Şâh İskender’i gördi. Nite bir zerrîn serîr ḳurulu çetr-i [10] hümâyûn urulu. Çetir altında serîr üstünde mesned-i şâhenşâhîde bir Süleymân-saḫvet [11] Ferîdün-fiḫnat, Cemşîd-

¹²⁹ Metinde “ḳılduḳden” şeklinde yazılmıştır.

haşmet bir şâh oturmuş. Nâsır Şâminî Sikender'i göricek serîrine [12] karşıydı. Yerde baş urup du'â kıldı. İskender dağı yerinden turup 'izzet kıldı. [13] Nâsır'a yer gösterdiler selâtinler şaffında oturdu. İskender dağı ol melik-zâdeyi [14] 'izzetleyüp merhabaladı. Andan şâh buyurdu, bezm kırdılar ser-dîhler zerrîn bâdiyeler urdılar [15] sîm-sâķ ve sîmîn-sâ' id sâķiler ayağ üzre turdılar. Kıf[-i] menķûrlara el [16] urdılar altun sâgarları yâķût revân birle per kılup kuvvet revân [17] içün ol rûh-râķ-ı reyķânı şaf şaf yürüyüp ehl-i sefâya zevraķlarıyla

34b

[1] dür-endûd mey[-i] muravvaķlar şundılar. ve sâzendeler çeng [ü] kemânçelere ber-ķanûn [u] erģanûn [2] yanınca ehline muģannî olmaģıçün ķol urdılar ve deflere çehâr-tâ ve şeş-tâ yüzine [3] kef urdılar, nâyler urdılar, ğam u endûhı dilden sürdiler ve ğüyendeler [4] nağme-i Dâvud'ıla dem-i Mesîhâveş bülbül[-i] hoş-elĥân olup hezâr-bâr feryâd u fiĝân [5] étdiler. Râst geh 'Irâķ ve geh İşfahân'a gitdiler. 'Uşşâķı muĥayyer kılmaģıçün vaķt gelende [6] şöĥbet[-i] müli kemâline êrgürdiler nite.

Beyt

Ķarındaş ile giricek bu fırsat ü devrân

[7] Demüñi hoş göregör kim ĝerü döner devrân

Neşr

Ĥakîm ķavlınce şâh bezmi [8] düzülince Melik Nâsır Şâminî dağı kendüyi dêrüp dîvâna nażar urdu, kimseler ĝördi kim [9] her biri bir iķlîmüñ¹³⁰ şâhı ve ulusı ve ĥânı, cihân iķlîminüñ sultânı zemîn ü zamân [10] sarâyınuñ server ü ser-ĝirânı, heft kişverüñ mübâriz ve mihter pehlevânı ve dağı dürlü [11] dürlü şüretler şaf şaf kimi dururlar ve kimi otururlar. Buĝur yênilüp içilüp meclis [12] kemâline êrdi. Andan Melik Nâsır Deryâ-bâr Şâminî ayağ üzre turup baş urup [13] dèdi kim êy şâh-ı cihân, 'âlî ĥâzretüñden mütemmâ ve mütevvaķı' olan oldur kim dileĝümüzi [14] ķabûl édüp ķadem-rence kılup taĥtagâhum¹³¹ şeĥr[-i] Ķüvâra gelesin mekânümüzü [15] mübârek ķademüñle müşerref kılasın. İskender dağı varalum dèyüp

¹³⁰ Metinde "iķlimüñ" şeklinde yazılmıştır.

¹³¹ Metinde "taĥtagâhum" şeklinde yazılmıştır.

altmış biñ eri [16] gemide koyup altmış biñ erile göçdiler. Yeye içe göçe Nâşır'uñ tahtgâhı¹³²
[17] Şehr[-i] Çüvâr'a erdiler. Çeri şehirden taşra kondı. Andan on iki biñ erile Melik Nâşır

35a

[1] Şâh'ı alup İskender önine gelüp baş urup du'â kılup dedi kim yâ Ze'l-Çarneyn-i [2] zemîn,
uş cümle varlığum ben bende kem-ter kuluñ, el-ç abdu ve mâ-yemlikü kâne li-mevlâ¹³³ deyüp
[3] kabûl eyle deyü du'â tekrâr kıldı. Şâh dağı ç izzet kılup dedi kim ey server benüm [4]
murâdum sencileyin bir serverdür. Yoğsa mâl ü genci n'etsinler deyüp cümle pîşkeşin yine
[5] Nâşır'a bağışladı. Hâş hil' at geyürüp bêline kemer-i kettânî bağladı. Andan tatlu dille [6]
dedi kim ey Nâşır ne dîne taparsın, Haqq Ta'âlâ'yı nice bilürsin ve tâ' at ne vechile [7] kılursın
ve kangı peygâmbere ümmetisin? Melik Nâşır dedi kim Haqq Ta'âlâ'yı bir bilürem. [8] Ne
ortagı ve ne şerîki vardır. Ne ol kimseden toğdı. Evveldür, âhirdür, zâhirdür, bâındur [9] ve
kamu kullarına rızık vermege kefeldür. Ve bir dağı yâ Ze'l-Çarneyn bir pîr[-i] mübarek
mürşidümüz [10] vardır. Çok rûzigâr görmüş kişidür, zamân-dîde sâl-ğorde eyü yavuz görmüş
[11] pîrdür. Adına Rebûb Pîr derler ve mürsel peygâmbereleden qalmış bir kitabı vardır. Ol
[12] kitabından her ne haber vërse ol yola gidervüz, dîn hükmin anuñıla ederüz. Şâh-ı [13]
cihân bu iğbârı eşidüp dedi kim ol pîr[-i] mübarek şimdi qandadır? Melik Nâşır eydür: [14]
Bir mekânı vardır. Halvet anda olur, eger şâh buyurursa anı bunda getürelüm. Şâh [15] eydür:
Ol, ç azîz pîrdür. Pîr olanlara yigitlerden geregi ç izzet gerekdür

Beyt

Pîre ç izzet [16] kılmağa ey pîş-bîn

Hükme vardır Haqq Ta'âlâ'dan yaqîn

Kim bulara ç izzet ede [17] her cüvân

Tâ kim andan şâkir olmağa müste'ân

¹³² Metinde "tahtgâhı" şeklinde yazılmıştır.

¹³³ Kölenin ve kölenin sahip oldukları efendisininidir.

Pîre ‘izzet êtmeyene er dème

Öldügiyiçün dağı ğuşşa yème

35b

[1] Kimse ‘izzetden ziyân êtmedi hîç

Ûâmetini çarđ anuñ êtmedi pîç

Nesr

Ĥakîm [2] kavlince İskender[-i] Zü'l-Ûarneyn pîrlere ‘izzet gerekdür dèyicek Resteřâlîs Ĥakîm [3] dèdi kim yâ Ze'l-Ûarneyn, râst buyurursız pîrlere ‘izzet farzdur zîrâ kim Ĥađđ Ta‘âlâ [4] kudret birle kemâ-yenbağî ‘izzet ve ĥürmet eder. Velî şol yerlere kim ĥâlîkı vâĥid bilüp [5] mürsellere itâ‘ at kılmış ola. İmdi bu pîri dağı görelüm evşâfına göre zâtına [6] ‘izzet kılalum ve bir dağı bu kışı eger nefsi tatmış ve mâhiyyet ve ĥađđıkatına ‘ilmi [7] yétmiş vücüd ise sizcileyin şâĥib-kırân şâĥ ayağına varduğına ĥâtırî [8] ĥoş olmaz. Zîrâ kim nefsi mağâm-ı ‘irfâna ileden ve mâsivâ-yı Ĥađđ’dan elin çeken [9] cemî‘-i eşyânuñ öñinde ve muĥabbetinde kendüyi ĥâk eyleyüp fenâ-yı tām ĥâşıl kıлмаđıla [10] yol bulur ve illâ bu vücüd eger nefsi bilmez kimse ise lâyığ degüldür kim sencileyin bir ‘âlim [11] ve ‘âmil ve ‘âdil ve kâmil vücüd ancılayın kimesne ayağına vara dèdi. Nite

Nazm

Sen seni bil [12] sen seni

Gör nice kimse yaratmış ol Ĝanî

Gör ki kimler baş urupdur řapuña

Hey ne [13] şehler yüz sürerler řapuña

Yeryüzine ser-te-ser ĥükmüñ yörür

Adluñ eli milki [14] düşmenden şorur

Sen saña kııl ‘ izzeti ‘ ey milke şah

Çünkü sensin ‘ âleme püşt ü penâh

[15] Ger vücûduñ ‘ izzetini bilesin

Aña göre halka ‘ izzet kılasın

Neşr

Ĥükemâ[-y1] müte’ahĥirîn [16] kavlince Restetâlis ĥaş şöyle deýicek buğur İskender Şâh eydür: ‘Ey ĥakîm-i kâridân, [17] devlet sözün söyledüñ, imdi varsunlar evvel ol pîri görüp selâm vèrüp

36a

[1] dêsünler kim İskender Şâh sizleri görmege icâzet ister ne buyurursız deýü. Görelüm [2] ne cevâb vèrür? Biz daĥı cevâbından ne mâhiyyet olduĥın cûdı cevherin bilürüz. Biz daĥı [3] i‘ râz[-1] kelâmı kim ecvibesinden resûlümüzñ göre ol pîr[-i] mübâreküñ nâşî olur, idrâk [4] édüp aña göre ‘âmil olavuz deýüp revân Şa‘ lûs Vezîr birle Çehli pây-ı ‘Irâķî’yi Melik [5] Nâşır Deryâ-bâr Şâminî’ye қоşup Rebûb Zâhid’e gönderdi. Rebûb Pîr daĥı mu‘âmele-i vaĥdet[-i] [6] vâĥidede oturmuşıdı ĥalvetce. Andan Melik Nâşır’ıla ‘Irâķî, Şa‘ lûs’ı görüp pîre geldiklerin [7] ma‘ lûm édüp girüp pîre i‘ lâm kıldılar, icâzet istediler. Pîr icâzet vèrüp Şa‘ lûs’ıla [8] ‘Irâķî ve Nâşır içèrü girüp selâm vèrdiler Rebûb selâmların alup dönüp Nâşır Melik’e eydür: [9] Yâ Nâşır, bunlar ne kişilerdür kim vażi‘ [-1] sîmâları¹³⁴ bu diyâr ĥalkına beñzemez. Andan Melik Nâşır eydür: [10] Yâ pîr[-i] mübârek, milkümize şerîf-i heft-iķlîm şâhı Zü’l-Ĥarneyn Şâh geldi. Bu oturan İskender [11] Şâh’uñ vezîridür ve biri başı ber-â-beri kılıdır. Buğur pîr, İskender ĥaberin eşidüp Şa‘ lûs’ıla [12] ‘Irâķî’ye tekrâr alur gözile bir daĥı nağar ètdi. Gördi kim biri kendüleyin bir mu‘teber u muĥteşem¹³⁵ [13] pîr, şöyle kim ‘ilm-i ĥikmet yüzinde berķ urur. Ve biri Merrîĥ-şekil bir ‘acâyib cüvân, ĥâyet korkunç [14] şûret. Rebûb Pîr ol ikisinden İskender Şâh kim olduĥın bildi. Dèdi kim ‘ey Nâşır, kıanı [15] İskender Şâh, kıandadır? Nâşır eydür: Serimdedür. Rebûb, İskender ĥaberin eşidüp

¹³⁴ Metinde “simâları” şeklinde yazılmıştır.

¹³⁵ Metinde “muĥteşîm” şeklinde yazılmıştır.

şād olup [16] Nāşır'a du'ā kılıp dēdi kim ēy server, Hāzret-i Hāķķ seni hūr u cinān birle şād kılsun kim Sikender [17] Şāh haberiyle beni şād kılduñ, dēyü.

Beyt

Devletüñi Hāķķ senüñ şād eylesün

Ġuşşadan gönlüñi āzād eylesün

36b

Neşr

[1] İ' tişām Hākīm kavlince, Rebüb PİR şükür kılıp dēdi kim ēy Nāşır, bu vezīrile bu serverüñ [2] bunda gelmegden murādı nedür? Andan Şa'lūs eydür: Ęy pīr[-i] 'azīz, ehl-i temīz¹³⁶ İskender selām eder [3] iştıyāk kılıp kim gelse cemāl-i cemīlūñüzle müşerref ola icāzet var mıdur? Şa'lūs Hākīm şöyle [4] dēyicek, Rebüb PİR, Şa'lūs Vezīr'e çıķup yerinden durup dēdi kim ēy vezīr, bu ne sözdür [5] kim dērsin İskender'üñ yüz biñ bencileyin her diyārda kılları var dērsin. Pes lāyık degüldür kim [6] ancılayın şāh bizcileyin faķīri göre gele. Eger İskender Şāh yüz yıllık yolda ise daħı [7] yüz sürüyü varalum, ħızmet kılalum dēyüp Nāşır'ı, Şa'lūs'ı, 'Irāķī'yi geregi gibi 'izzetleyüp [8] şāha gönderdi. Kendü daħı varmaķ yarağın görüp Sikender Şāh'a gitdi. Şa'lūs [9] Vezīr, 'Irāķī'yile öğreddi. Şāh ħāzretine erüp evvel āħir Rebüb PİR n'ētdüğün ve ne ħaber [10] vērdüğün şāha ħaber vērdiler. İskender Şāh daħı bildi kim Rebüb 'izzete lāyık vücüddür. [11] Revān tırup kısar kıpusına kırsu çıķup Rebüb birle görüşdiler. Rebüb, şāha du'ā [12] kılıp dēdi kim yā Ze'l-Ķarneyn-i cihān, Hāķķ Ta'ālā seni 'azīz dostun kim dāyimün bizüm gibi bī-çāre [13] pīrleri 'izzetlersin dēyüp kırsu girüp İskender Şāh serīre geķüp kırsusına zerrīn [14] şandalī kıdılar, oturdı. Şāh, pīri gördi kim 'ilm-i ħikmete ve zühd ü taķvāya müstağraķ bir vücüddür. [15] Ve Rebüb, şāhı gördi devlet ve sa'ādete ve saķvet [ve] şalābete ve ħaşmete¹³⁷ ve mehābete müstağraķ [16] olup Behrām-heybet, Cemşīd-ţal'at, Ĥurşīd-şüret bir şāh oturmuş nice Süleymān'lar kırsu tırur. [17] bu ħālde Melik Nāşır Şāminī'nüñ ħūnı geldi, şalā dēyüp şunuldı. Rebüb daħı bir kez

¹³⁶ Metinde "temiz" şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷ Metinde "ħaşmet" şeklinde yazılmıştır.

37a

[1] şundı daħı [a]yruķ şunmadı. Andan İskender Şāh eydür: Ėy pīr[-i] ‘azīz, ĥūndan neyçūn gerekinleyin yēmedūñ [2] dēyü teklīf ėtdi. Rebūb Pīr dēdi kim ēy şāh-ı cihān, pīrlik ‘ālemidūr mi‘ demüz¹³⁸ şovumuşdur [3] n‘eyleyin ıa‘āmı hażım¹³⁹ kılmaz. Pes ıa‘ām hażım¹⁴⁰ olmayıcaķ emrāza ķarar. Emrāzdan bedene żarar ve ziyān [4] ėrer, helāk olur. Bu yērlerūñ helāklügi çok yēyüp çok iķmeden¹⁴¹ olur. Ĥuzūruñuza ĥod ĥāl maĥfi [5] degüldür, ma‘ lūmdur dēdi.

Nazm

Az yēyen kişi hemīşe sağ olur

Çok yēyenūñ yūregi [6] pūr-dāđ¹⁴² olur

Çok yēmekden ne gelür derd ü ‘anā

Āĥiri n‘olur ‘anānuñ hep fenā

Az yēseñ geydūñ [7] melā‘ik ĥil‘ atın

Çok yēseñ dutduñ behāyim ĥaşletin

Az yēyen ‘İsāleyin göge ėrür

Çok yēyen [8] Ķārūn gibi yēre girür

¹³⁸ Metinde “ma‘ İdemüz” şeklinde yazılmıştır.

¹³⁹ Metinde “hażım” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁰ Metinde “hażım” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴¹ Metinde “iķmeden” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴² Metinde “ıağ” şeklinde yazılmıştır.

Az yemektür cānla ten çāresi

Bes tabībe ya neçün yalvarası

[9] Neşr

Cāmasb Hākīm kavlince hūn yēndi, şükür dēndi. Andan İskender Şāh dēdi ki [10] pīr-i zamān, Allāh'ı niçe bilürsin ve ne dīne taparsın ve kaᅅı peygāmbere ümmetisin? Rebūb [11] eydür: Allāh'ı bir bilürem ve cümle mürsellere i' tiᅅād kılıram. Velī Mūsā peygāmbere ümmeti-men. Şāh eydür: [12] Ėy pīr, Mūsā peygāmbere şoñra nice şāhib-da'vet peygāmbere geldi. Mūsā [13] kitābı hūkmin neşh kıldı. Ol kitāblar hūkmin neyçün dutmaduñ. Pīr eydür: Ėy şāh, dedelerümüñ [14] eline Mūsā'dan ᅅalmış bir kitāb girmiş. Ol kitābuñ hūkmiyle 'amel etmişler. Pes ol kitābuñ [15] hūkmin biz daᅅı elden ᅅoyamaduᅅ, ᅅalduᅅ. Ol sebebden Mūsā ümmeti olduᅅ, ᅅalduᅅ. Şāh [16] eydür: ᅅanı ol kitāb? Bilesince pīr götüürürdi gösterdi. Andan ey pīr, Mūsā peygāmbere aleyhisselām [17] bu cihāna ne vechile gelüp gitdigün ᅅaber ver, diñleyelüm müşerref olup fāyidemend

37b

[1] olalum. Ve server ve selāfınlar daᅅı gelsünler. Hāᅅᅅ Ta'ālā'nuñ ᅅikmet ve ᅅudretine muᅅᅅali' [2] olsunlar. Andan pīr kitābına baᅅup dēdi kim yā Ze'l-ᅅarneyn-i zamān, ol zamān kim Fir'avn [3] Mışır'da şāhıdı. Benī İsrā'il on iki bölük idi. Fir'avn, Benī İsrā'il maşaraya alup [4] dērdi kim Yūsuf peygāmbere 'aleyhi's-selām bizüm ᅅulumuzdur. Bizüm ni' metümüñle ᅅulluᅅ kıluñ. Besleyelüm, gözleyelüm dēr, [5] dāyim söylerdi. Bunuñ üzerine ᅅaylī rüzigār geᅅdi. Bir gün Fir'avn'a müneccimler eyitdiler: Benī [6] İsrā'il'den bir oᅅlan ᅅopusardır. Senüñ helāklüğüñ anuñ elinde[n] olırdur. Fir'avn daᅅı [7] bu ᅅaberi eşidüp endişe-i cān edüp iᅅtiyāt üzerine olup fikr ü firāset edüp [8] çāre bulımadı. Bundan ᅅayrı kim şehir-be-şehir, ᅅarye-be-ᅅarye, vilāyet-be-vilāyet her diyāra nigeᅅbānlar, [9] ᅅāfızlar ᅅodı kim ne ᅅadar ᅅāmile 'avrat varısa cümlesin geᅅede ve gündüzde gözetdürdi. [10] érkek ᅅoᅅanın öldürüp dişisin ᅅodılar. Hūkemā kavlince ba'zı rāvī eydür kim Mūsā [11] İbni Yāmin oᅅlıdur. Ba'zıları eydür Yehūdā oᅅlanlarındandır. Velī 'İmrān belinden gelmişdür. [12] Ve Mūsā Peygāmbere, Mūsā anuñiçün dēdiler kim ağacıla şu içinde bulundu. Mūsā demek [13] 'İbrī dilince şuyıla ağaç demek olur. Çün Mūsā'nuñ anası ᅅāmile oldu, [14] ᅅoᅅurıcaᅅ vāᅅti geᅅdi, müvekkeli gitdi. Mūsā ᅅoᅅdı anası ᅅuşşalandı kim ben kendü [15] 'ayālümü nice öldüreyim? Eger öldürmezisem ᅅorᅅaram kim Fir'avn ᅅuyup ikimüzi bile [16] helāᅅ kıla. Bu ᅅuşşayıla

Mūsā anası yatdı uyudu. *Ve evḥaynā ilā-ummi mūsā en arzı‘lhi*¹⁴³ *ve cā‘ilūhu mine’l-murselīn*¹⁴⁴ [17] düşünde Ḥaḳḳ Ta‘ālā Celle ve ‘alā Mūsā peygāmbereñ anasına vahy kıldı kim oğluñı emzür daḥı

38a

[1] şuya bırak ğuşşalanma korkma *innâ rāddūhu ileyk*¹⁴⁵ biz anı gèrü saña sağ ve [2] selāmet gèrü degürürüz ve hem peygāmbere kıılırız. Pes Mūsā’yı anası emzürüp [3] bir şandugı zıḳlayup Mūsā’yı içine koyup Ḥaḳḳ Ta‘ālā emri ile Nīl Irmağı’na [4] bıraḳdı. Allāh’a ışmarladı. Meger Nīl Irmağı’nuñ birazı ayrılıp Fir‘avn sarāyından yaña [5] giderdi. Ḥaḳḳ Ta‘ālā emri birle Cebra‘īl ‘aleyhi’s-selām gelüp Mūsā şandugın Fir‘avn [6] sarāyından yaña şuya ḳulağuzladı. Ol gece şabāḥ olunca şu Fir‘avn’uñ sarāyına, [7] Mūsā’nuñ şandugın şu getürdi. Güneş toğıcaḳ Fir‘avn ‘avratı şu kenārına [8] geldi. Āsiye Ḥatun ḳaravaşlarıyla sarāy içinde tāze geri kıılırken gördiler kim [9] şu üzre bir şanduk gelür. Buğur cāriyeler ḳarşu varup şandugı alup Āsiye¹⁰ Ḥatun’uñ kenārına getürdiler. Ḥatun şandugı görüp ‘acebledi. Şanduk ağzın [11] açdılar. Gördiler kim şandukda bir ay yüzlü oğlan yatur. Yüzünüñ nūrī ‘alem ‘alem [12] peyveste pertev érür. Āsiye görüp ğāyet şād oldu. Dèdi kim bu oğlanı baña Ḥaḳḳ Ta‘ālā [13] vèrdi

Nazm

Saḳlayayım ben bunu cāndan ‘azīz

Gör ne görklü şūret olur hem temīz

¹⁴³ Kur’ân, 28/7. **Mūsâ’nın annesine, “Onu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu denize (Nil’e) bırak, korkma, üzülme. Çünkü biz onu sana döndüreceğiz ve onu peygamberlerden kılacağız” diye ilham ettik.**

¹⁴⁴ Kur’ân, 28/7. Mūsâ’nın annesine, “Onu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu denize (Nil’e) bırak, korkma, üzülme. Çünkü biz onu sana döndüreceğiz **ve onu peygamberlerden kılacağız**” diye ilham ettik.

¹⁴⁵ Kur’ân, 28/7. Mūsâ’nın annesine, “Onu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu denize (Nil’e) bırak, korkma, üzülme. **Çünkü biz onu sana döndüreceğiz** ve onu peygamberlerden kılacağız” diye ilham ettik.

[14] Êy   aceb şuya bunu kim şaldı ola

Buncılayın iş buña kim kılmış ola

Bunda bir [15] iş vardurur gözleyeyüm

Cân içinde ben bunu gizleyeyüm

Göreyim neye erişür [16] işbu kâr

Bize bunuñla ne dër¹⁴⁶ Perverdigâr

Degme kişi oğlı degül bu êy cân

Çehresinden [17] şöyle belürür nişân

Şöyle dëyüp ol dem Āsiye¹⁴⁷yağın

Başdı bağrına ol oğlanı hemîn

38b

[1] Şanasın kendü toğurdı şehriyâr

Böyle dëdi rāvîler¹⁴⁸ şöyle ki var

Neşr

[2] Hâkîm kavlince Āsiye Mūsâ'yı şöyle bulduğuna gâyet hurrem düşdi *fë't-teķatahû [âlu]*

[3] *fîr'avn [li-yekûne] lehum aduvven*¹⁴⁹ Fir'avn kavmi Mūsâ'yı bulup getürdiler kim Mūsâ

¹⁴⁶ Metinde “nedür” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁷ Metinde “Āsyīye” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁸ Metinde “rāvîler” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁹ Kur'ân, 28/8. **Nihayet Firavun ailesi kendilerine düşman ve üzüntü kaynağı olacak olan o çocuğu bulup aldı.** Şüphesiz Firavun, (veziri) Hâmân ve onların askerleri hata yapıyorlardı.

bunlara düşmân [4] ola. Câmasb Hâkîm eydür: Âsiye Şâm diyârından idi. Lûṭ peygâmbir kızlarından [5] idi. Gâyet şâhîb-cemâl idi. Otuz yıldı kim Fir‘avn’uñ ‘avratıdı. Henüz bikir [6] kız idi Fir‘avn’a ‘ismetinden el vèrmemiş idi. Ammâ aña Fir‘avn gâyet [7] hürmet éderdi. Andan Âsiye Hâtun şu içinden şandığı getürüp [8] Fir‘avn katına getürdi. Dèdi kim éy Meliki’l-zamân senüñ devletüñde dükeli [9] işümüz tamâmdur. Ve illâ halk saña baña ta‘n éderler oğlumuz ve kızımız olmaduğuna. [10] İmdi uş bir oğlan buldum. Melik-zâdeye beñzer anı oğul édinelüm halkuñ [11] ta‘nından kırtulalum. Andan Fir‘avn[-1] la‘în eydür: Éy Âsiye olmasun kim bizi [12] helâk éden oğlan bu olmasun. Âsiye eydür: Éy Meliki’l-zamân müneccimler dèdüğü [13] hükmi geçdi kórğma. Bunu oğul édinelüm. Buncılayın sülâle degme kez ele girmez. Fir‘avn [14] yok dèyü gördi. Âsiye Hâtun Fir‘avn’ı râzî eyledi. Biznillâhi Ta‘âlâ

Nazm

[15] Kaçmağıla çâre olmadı o gün

Râzî oldı ol işe Fir‘avn dün

Yüz [16] dutıcağ gelecek nesne ki var

Kórqu anı redd édemez şehriyâr

Ger selâmet ger melâmetdür kişi

[17] Görmeyince çâre yokdur her işe

Kaçuban şığındığı yèrde bulur

Ol gelecek nesne elbet de gelür

39a

[1] Neşr

Hâkîm kavlince yâ Ze’l-Karneyn, Fir‘avn Mūsā’yı oğul édinüp yaqasından [2] geçürdi. Andan Mūsā’yı emzürecek dâye istediler. Her kimi getürürlerise emmedi. Andan [3] Mısır şehriden kığırdılar kim Fir‘avn’uñ bir oğlı toğdı. Her kimüñ kim südin begenüp [4] emer ise her gün yüz kızıl altun vérelüm. dèdiler. Buğur çok ‘avrat geldi [5] birin emmedi. Fi’l-

cümle Mūsā anası eşidüp geldi. Anı emdi anası dağı görüp Mūsā'yı [6] bildi, şād oldı. Pes Āsiye'de Mūsā anasına çok māl ve menāl vèrdi. Dürlü [7] dürlü hil' atlar geyürdi Hāḫḫ Ta' ālā Mūsā sevgüsin Fir'avn göñlüne şöyle vèrüp [8] müstevlī kıldı kim bir laḫza Mūsā'yı görmese melül olup bī-ḫarār olurdu. Bir gün [9] Fir'avn arḫası üzre yatup Mūsā'yı gögsi üzre yatu[ru]p oynadurdu [10] Mūsā ḫarvadı, Fir'avn'uñ muḫkem saḫalın dutdı. Şöyle kim elinden saḫalın gücile aldı. [11] Bir avuç ḫıl Mūsā'nuñ mübārek avcında ḫaldı. Fir'avn bu işe gāyet ḫaḫıdı: Ēy [12] Āsiye, ben dèdügüm oḫlan bu oḫlandur, bunu öldür. Āsiye eydür: Ēy melik, bu oḫlan [13] ma' şūmdur. Şaḫal dutmaḫ ne bilür. Fir'avn eydür: Bilür ḫaḫdıla dutdı. Andan Āsiye [14] Hātun eydür: Ēy melik, bunuñ ḫaḫdıla tütduḫın şundan bilesin kim iki ḫabaḫ [15] getürüp iki yanına ḫoyalar. Birinde od birinde kıızıl altun ḫoyalar. Eger Mūsā altuna [16] şunarsa bilesin kim ḫaḫdıla dutdı, öldüresin. Ve eger oda şunarsa bil kim [17] oḫlandur ḫaḫdıla ḫılmadı.

Nazm

Böyle olıcaḫ müşkülüñ şöyle ki var

Ḫal olur 39b [1] bunuñıla ēy şehriyār

Bes gümānuñ işbu oḫlandan gider

Uşşı olan saña şöyle mi éder

[2] Bilmedin bunu yitürmek key degül

Ortadan adın getürmek key degül

Buncılayın [3] bir dağı şāḫib-cemāl

Girmez ele degme kez ēy ḫoş-ḫişāl

Neşr

İ' tişām ḫakīm [4] ḫāvlince Āsiye şöyle dèyiceḫ Fir'avn-ı la'İN ḫükm ètdi. Bir ḫabaḫ altunıla bir ḫabaḫ od [5] getürdiler Mūsā'nuñ iki yanında ḫodılar. Mūsā 'azm kıldı kim altuna şuna Hāḫḫ Ta' ālā [6] emri ile Cebrā'ıl erüp Mūsā'nuñ elin oda iletdi. Mūsā odı dutdı, [7] od eline yapışdı. Mūsā eli içinden od eline yapışmışken odla bile aḫzına [8] iletdi. Buḫur ol eline

yapışan od dilin yakdı. Bu sebebden dili pelték¹⁵⁰ oldu. [9] **Su'âl** Eger şorarlarsa od Mūsā'nuñ elini neyçün yakmadı dilin neyçün [10] yakdı? Cevāb vèreyin kim Mūsā eliyile Fir'avn şakalın kıoparmışdı ve dilin [11] yakduğına 'illet meger Fir'avn'a bir kez baba dèmişdi Hakk Ta'ālā eliyile diline mükāfātın [12] vèrdi. Eli yanmadı dili yandı

Nazm

Hikmetu'llāh'ı gör neler kıılır ey yār

Yèrlü yèrinde [13] kamu şöyle ki var

Aç gözünü gör bu hikmet¹⁵¹ yüzini

Añlayugörgil söz ehli sözini

[14] Tā ki senden vèreler saña haber

Bilesin sende ne var ey mu' teber

Bilicek sende seni [15] buldıñ necāt

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt

Neşr

Rāvī kıavlince Mūsā'nuñ dili yanıkak [16] ağladı. Fir'avn ol hāli görüp Mūsā'yı eline alup der-āgüş kıılıp dèdi kim [17] bilümezligile buncılayın hūb-cemāl ođlandan kııkayazduđ dèyüp buyurdı Mūsā'yı

40a

[1] hoş beslediler. Muraşsa' dikme libāslar getürdiler. Buđur Mūsā şöyle oldu kim her bārī sarāydan [2] kııkup seyr ètmeli olsa dört beş yüz melik-zāde kıullarıylan kııkup seyrān [3] kıılıp gèrü sarāya gelürdi. Tā şuña dek kim nā-gāh bir gün kııbıılardan biri kendüye dūşnām [4]

¹⁵⁰ Metinde "peltdek" yazılmıştır.

¹⁵¹ Metinde "hakmet" şeklinde yazılmıştır.

vérđi. Mūsā karşıısına tırup dēdi kim Fir‘avn’ı bu helāk kıılur dēyü. Mūsā karşıısına [5] ol kııbtı düşünām vérdüğüne kaçkıyup urdı, öldürđi. Andan Mūsā, Fir‘avn’dan [6] kıırkıup şehirden gitđi. Fir‘avn ‘avratı eşidüp gāyet perışān oldı. Mūsā dağı [7] şehirden gidicek Nıl Irmağı kenārına gelüp oturdı. Andan Hāķķ Ta‘ālā’nuñ emriyile [8] Cebrā’ıl gelüp selām kıılup dēdi kim yā Mūsā, perışān olma kim Hāķķ Ta‘ālā saña peygāمبرlık [9] vérdi. Mūsā ‘aleyhi’s-selām ol habere şādıkām olup delim şükürler kııldı. Andan Cebrā’ıl [10] eydür: Yoķaru dön Mış’a var Fir‘avn’ı hāķ dıne da‘vet eyle, tā kim Allāh’ı bir ve [11] seni hāķ peygāمبر bilsün. Mūsā dēdi kim yā Emīn, Fir‘avn benden āyāt ve beyyināt ve mu‘cizāt [12] isterse ne cevāb véreyim. Pes Cebrā’ıl eydür: Yā Mūsā, “*usluk yedeke ff-ceybike [13] taħruc beydā’ē (beynā nā)*”¹⁵² Elüñ koynuña koy, yine çıkār Bi-izni’llāhi Ta‘ālā elüñ çırag[-ı] āfitābvār görine. [14] Anı görenler hūcctüñe inanup seni peygāمبر bileler dēyüp Cebrā’ıl[-ı] Emīn gitđi. [15] Mūsā dağı şehre geldi. Fir‘avn’uñ sarāyına geldi. Fir‘avn yatduğı kařruñ rāst [16] penceresine karşı durup yā Fir‘avn dēyü çağırdı. Şöyle kim Fir‘avn Mūsā ‘aleyhi’s-selām āvāzından [17] beliñleyüp uyandı. Andan pencereden aşağa baķup Mūsā’yı görđi, durur. Dēdi kim

40b

[1] yā Mūsā, kıandayıduñ birkaç gün oldı görünmedüñ. Pes Mūsā eydür: Ęy gümrāh Hāķķ Ta‘ālā [2] peygāمبرlık vérdi. Geldim kim seni hāķ dıne da‘vet kıılayım tā ki Allāh’ı bir ve beni [3] mürsel bilesin. Mūsā şöyle dēdüğüne Fir‘avn güldi, řanzıla eydür: Ęy Mūsā, peygāمبرlık [4] āyātı ve beyyinātı ve mu‘cizātı olur. Sen dađı peygāمبر olduñsa mu‘cizāt getür görelüm. [5] Andan Mūsā sağ elin koynuna kıoyup çıkardı. Elinden nūr berķ urdı. Şöyle kim [6] Fir‘avn’uñ gözleri kıamařup hıre olup gērüsine düşđi. Pes kendözin [7] dērup dēdi kim yā Mūsā, ne ‘aceb siħr ü kehānet ögrenmiřsin. Yarın gel seni [8] cāzūlarla bile baħş ētdüreyim dēyüp penceresin yaydı yatdı. Mūsā gitmeyüp [9] pencereye karşı teveccüh[-ı] Hāķķ kıılup oturdı. Anca kim řubħ[-ı] şādık ērdi. Fir‘avn baķdı [10] görđi Mūsā henüz¹⁵³ oturur. Dēdi kim ēy delü, henüz oturur mısın? Mūsā eydür: Belı. [11] Andan Fir‘avn dıvān-hānesine gelüp vezırleri ve kıbtılerüñ uluları geldiler [12] dıvān durdı. Fir‘avn’uñ yēdi cāzūı vardı. Getürdiler, Mūsā gelüp [13] yed-i beyzā gösterdigün habar vérdiler. Cāzūlar dađı yed-

¹⁵² Kur‘ān, 28/32. **Elini koynuna sok. (Alaca hastalığı gibi) bir hastalık sebebiyle olmaksızın bembeyaz bir hâlde çıksın.** Korkudan açılan kolunu kendine çek (toparlan). İşte bunlar, Firavun ve ileri gelen adamlarına (göstermen için) Rabbin tarafından (sana verilen) iki delildir. Çünkü onlar fasık bir kavimdirler.”

¹⁵³ Metinde “henüz” şeklinde yazılmıştır.

i beyzāya sihirler yarak [14] kılıp durdılar. Andan Mūsā'yı kığırdılar, geldi. Cāzūlar ne kadar kim yed-i beyzā dēyü sihirler kim [15] getürdiler. Mūsā cümlesin bāṭıl¹⁵⁴ etdi. Pes cāzūlar ol hāli görüp Mūsā'ya İmān [16] getürdiler. Fir'avn gāzaba gelüp cāzūları aşdurdı. Andan Mūsā'ya kāsıd etdi. [17] Fir'avn 'avratı Āsiye diledi kim Mūsā'ya yardım eyleye. Fir'avn 'avratına kaşıyup

41a

[1] tahtaya mıhladı ve fercin açdı. Andan Āsiye Hıatun yüz Hakk'a dutup eyitdi: [2] *Rabbibni İ'indeke beyten fı'l-cenneti ve neccinī min-Fir'avne*¹⁵⁵ İlahi benümçün Cennetde bir ev [3] yapdur tā ki Fir'avn'dan kırtulam. Hükemā-yı māziye kavlince andan Hakk Ta'ālā celle ve 'alā [4] firiştehlere buyurdu. Nürdan bir ev getürdiler. Āsiye Hıatun'ı anuñ içine koyup havāya [5] çıkardılar. Pes Fir'avn-ı la'İN 'azābından halāş olup Hakk'ıñ civārında emin ve [6] amānda kıldı. Mūsā dağı gitdi. Geldük imdi nite

Nazm

Hakk Ta'ālā sevdügi kılın [7] ey yār

Kırtarur kamu 'azābından ki var

Sevdüginüñ yerini gülşen kıılır

Sevmedügin [8] yerini külhān kıılır

Neşr

Rāvī kavlince yarın kıyametde Muḥammed Muşafā şallallāhu [9] 'aleyhi ve sellem Fir'avn 'avratı Āsiye Hıatun ve 'İsā peygāMBER anası Meryem Nāhide Hakk Ta'ālā'nuñ [10] emriyle helāl edine¹⁵⁶. Bunda söz çok Mūsā Benī 'aleyhi's-selām Mışır'dan gitdüğine bir sebep [11]

¹⁵⁴ Metinde "bāṭıl" şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁵ Kur'an 66/11. Allah, iman edenlere ise, Firavun'un karısını örnek gösterdi. Hani o, **"Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun yaptığı işlerden kuru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!"** demişti

¹⁵⁶ Metinde "edene" şeklinde yazılmıştır

dağı buyıdı kim *Ve deḡalel medīnete ‘alā-hīni gaḡletin.*¹⁵⁷ Bir gün Fir‘avn evinden çıkup [12] bāzār teferrücin kılurken *fe-vecede fihā raculeyni yaḡtetilāni hāzā min-şī‘atihī*¹⁵⁸ Mūsā ‘aleyhi’s-selām [13] gördi kim iki kişi şavaş ederler. Biri kavmi Benī İsrā’il’den biri kıbtīlerden. Buḡur [14] Kıbtī, Benī İsrā’il kavminden olan kişiye güç ederdi. Mūsā eyitdi kıbtīye kim ey [15] kıbtī, şalıver incitme ol faḡīri kim Benī İsrā’il kavmindendir. Kıbtī, Mūsā kelāmına iltifāt [16] kılmayup i‘tibār eylemeyüp gerü tezellüminde oldu. Buḡur kaçıyup *fe-vekeze[hu] mūsâ fe-kaḡâ aleyhi*¹⁵⁹ [17] hükemâ kavlince Mūsā urdı, Kıbtī’yi depeledi. Döndi gerü guşşalandı. Şeytân eşidüp

41b

[1] dēyüp Mūsā gerü eve geldi. Fir‘avn dağı ol Kıbtī öldüğün eşitdi. Velī, kim [2] öldürdüğün bilmedi. Yarındası Mūsā gerü ol mekāna geldi. Gördi kim dün ki [3] Benī İsrā’illü bir kişi ile dağı şavaş kılur. Mūsā eyitdi: Hey kişi neyçün her gün [4] şavaş edersin. Ol kişi eyitdi: *eturīdu en taḡtulenī kemâ kaḡelte nefsen*¹⁶⁰ istersin kim [5] yâ Mūsā ve dilersin kim şol öldürdüğün

---

¹⁵⁷ Kur’ân, 28/15. **Mūsâ, halkın habersiz olduğu bir sırada şehre girdi.** Orada biri kendi tarafından, diğeri düşmanı tarafından; kavga eden iki adam gördü. Kendi tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mūsâ da ona bir yumruk indirip onu öldürdü. Mūsâ, “Bu şeytanın işidir. O, gerçekten apaçık bir saptırıcı düşmandır” dedi.

¹⁵⁸ Kur’ân, 28/15. Mūsâ, halkın habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. **Orada biri kendi tarafından, diğeri düşmanı tarafından; kavga eden iki adam gördü.** Kendi tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mūsâ da ona bir yumruk indirip onu öldürdü. Mūsâ, “Bu şeytanın işidir. O, gerçekten apaçık bir saptırıcı düşmandır” dedi.

¹⁵⁹ Kur’ân, 28/15. Mūsâ, halkın habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada biri kendi tarafından, diğeri düşmanı tarafından; kavga eden iki adam gördü. Kendi tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. **Mūsâ da ona bir yumruk indirip onu öldürdü.** Mūsâ, “Bu şeytanın işidir. O, gerçekten apaçık bir saptırıcı düşmandır” dedi.

¹⁶⁰ Kur’ân, 28/19. Mūsâ, ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak isteyince adam, “Ey Mūsâ! **Dün birini öldürdüğün gibi, beni de öldürmek mi istiyorsun.** Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arabuluculardan olmak istemiyorsun” dedi. Mūsâ, ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak isteyince adam, “Ey Mūsâ! **Dün birini öldürdüğün gibi, beni de öldürmek mi istiyorsun.** Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arabuluculardan olmak istemiyorsun” dedi.

gibi beni dağı öldüresin. Ol kişiden [6] bu haberi eşidüp bildiler kim dün ki Kıbtî'yi Mûsâ öldürmiş. Pes varup Fir'avn'a [7] dediler. Fir'avn egerçi kâfir idi. Velî gâyet 'âzık idi. Pes buyurdı Mûsâ'yı [8] getirüñ katl edelüm. Çana çan olsun deyü. *Ve cā 'e raculun min-aķsa 'l-medīneti [9] yes' ā ķāle yā mûsā*¹⁶¹ Taberiyye çavlince meger bir kişi Şehr çavminden [10] bu hâlete muṭṭali' olup yügürü gelüp dedi kim yā Mûsâ, ol maḳtülün [11] çazası için Fir'avn seni öldürmek ister çareñ varısa kıl deyü. Pes Mûsâ anı eşidip [12] Mışır'dan çıkup gitdi. Buğur Mûsâ yayağ yörüdiği yoğ idi yayağ yörüdi. [13] *Ve lemmā teveccehe tilķā 'e medyene ķāle 'asā rabbi*¹⁶² Çünkü Mûsâ Medyen¹⁶³ tarafından yaña [14] yöneldi. Eyitdi: Ola kim Hağğ Ta'ālā baña toğrı yol göstere dedi. Nite

Nazm

[15] Hoşdurur ele giricek doğrı yol

Şöyle yol kim Őapmaya hiç Şağ ve Şol

Neşr

16 hükemâ çavlince Mûsâ Mışır'dan gidicek tamâm üç gün ta'ām yemedi Şu içmedi [17] Çünkü Mediyen'e geldi, erişdi. Ol kuyuya geldi kim Medineye çavmi her gün ol kuyudan

42a

[1] Őu çeküp tavarların Őıvarurlardı. *Ve vecede min-dūni-him emraeteyni tezūdāni (tezūhā)*¹⁶⁴ Rāvî [2] çavlince Mûsâ gördi kim bir niçe Őālīha 'avratlar Őöyle dururlar, bir bölük koyun egrilmiş [3] bu çāhdan hağğ tavarlu tavarın Őıvarurlar. Ol 'avratlar Őöyle dururlar Mûsâ [4] ilerü varup dedi kim sizler neyçün koyunuñuza Őu vermezsiniz. Pes ol 'avratlar: Koyunuñ [5]

¹⁶¹ Kur'ân, 28/20. **Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi. "Ey Mûsâ! İleri gelenler seni öldürmek için aralarında senin durumunu görüşüyorlar. Şehirden hemen çık. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim"** dedi.

¹⁶² Kur'ân, 28/22. **(Şehirden çıkıp) Medyen'e doğru yöneldiğinde, "Umarım Rabbim beni doğru yola iletir" dedi.**

¹⁶³ Metinde "Medīne" şeklinde yazılmış.

¹⁶⁴ Kur'ân, 28/23. Medyen suyuna varınca, suyun başında (hayvanlarını) sulamakta olan bazı insanlar gördü. Bunların yanında da koyunlarını **suya salmamak için uğraşan iki kız gördü. Mûsâ onlara, "(Koyunlarınızı burada tutmaktaki) maksadınız ne?" dedi.** Onlar, "Çobanlar sulayıp çekilinceye kadar biz koyunlarımızı sulayamayız. Babamız ise çok yaşlı bir adamdır" dediler.

çoğası gâyet uludur çekemezüz dediler. Ba‘ z rāvîler eydürler ol kavm tavarların [6] şıvarıcağ kuyu ağzına bir taş urdılar kırk kişi gücile erüp giderürdi. Pes [7] ‘ avratlar eyitdiler: Ey şebâb kuyunuñ ağzındaki taşı giderimezüz. Mūsâ eyitdi: Hîç [8] kimseneñüz yoğ mıdur kim gele koyunuñuzı şıvara? Eyitdiler: Atamuz vardur velî gâyet pîrdür. [9] Mūsâ ol ‘ avratları esirgeyüp varup çâha Bismillâh [10] dëyüp qol şundi. Bir el taşınlayın çâh ağzından taşı giderüp atdı. Ol ulu çoğa [11] birle yaluñuz, kuyudan şu çekdi. Anlaruñ koyunların şıvardı andan Mūsâ ‘ aleyhi’s-selâm vardı, [12] bir gölgede oturdu. *Qāle rabbi innî limā enzelte ilayye.*¹⁶⁵ Hükemâ kavlince Mūsâ eyitdi: [13] İlähî hâcetüm bir päre etmezdür kim anı ta‘âm edeyim. Bir garîb ve yoğsul ve müstemend ve âvâre [14] ve şayru-van dëyü nâliš etdi. Andan bir âvâze eşidüp kim yâ Mūsâ, garîb oldur kim [15] benüm gibi yaqını yoğdur ve yoğsul oldur kim benüm gibi pâdişâhı yoğdur ve hasta oldur kim [16] benim gibi hekîmi¹⁶⁶ yoğdur ve müstemend oldur kim benüm gibi çäre-sâzi yoğdur ve âvâre oldur kim benüm gibi [17] mağsemi yoğdur dedi. Andan ol taraftan iki kızlar sevinü atalarına gelüp

42b

[1] mâcerâ-yı hâli ve maşdüq[-ı] mağâlî hikâyet edüp haber vërdiler meger kızlaruñ atası [2] Şu‘ ayb peygâmbere ‘ aleyhi’s-selâm idi. Kızlarından Mūsâ haberin eşidicek dedi kim ol yigit [3] ulu’l-‘azm peygâmberdür tırnuñ varuñ okıñ gelsün. *Qālet inne [ebî] yed‘ ūke li-yecziyeye* [4] *ecra mâ-seğayte lenâ, fe-lemmâ câ’ehu ve qaşşa*¹⁶⁷. Pes müverrihün¹⁶⁸ kavlince ol kızlaruñ birisi [5] Mūsâ qatına gelüp edebile selâm vërup eydür kim seni atam oğur. Mūsâ eydür: Niyedür? Kız [6] eydür: Êtdüğüñ eylügüñ mükâfâtın¹⁶⁹ ve ‘ivâz kılmâğ diler. Pes Mūsâ da‘vete icâbet [7] gösterüp tırdı kim gide. Kıza eydür: Sen ardımca yöri. Kız eydür: Sen bu yolu bilmezsin. [8] Mūsâ eydür: Yañılıcağ gösteresin, dëyüp gittiler. Şu‘ ayb peygâmbere qatına yëtdiler. Andan [9] Mūsâ ‘ aleyhi’s-selâm içëri Şu‘ ayb peygâmbere edebile girüp selâm vërdi.

¹⁶⁵ Kur’ân, 28/24. Bunun üzerine Mūsâ onların koyunlarını suladı. Sonra gölgeye çekilip, “**Rabbim! Bana göndereceğın her hayra muhtacım**” dedi

¹⁶⁶ Metinde “hekim” şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁷ Kur’ân, 28/25. Nihayet kızlardan biri utana utana yürüyerek ona gelip, “**Bizim için koyunlarımızı sulamanın ücretini vermek üzere babam seni çağırıyor**” dedi. Mūsâ, onun (Şu‘ ayb’ın) yanına gelip başından geçenleri ona anlatınca Şu‘ ayb, “**Korkma, o zalim kavimden kurtuldun**” dedi.

¹⁶⁸ Metinde “muvağhirün” şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁹ Metinde “mekâfâtın” şeklinde yazılmıştır.

Şu' ayb 'aleyke alup [10] 'izzet kıldı. Mūsā'yı şordı. Mūsā dağı geçen hālin ve kıbtīlerden olan [11] şikāyet maqālın haber vèrdi. *Qāle lā-teḥaf, necevte mine'l-ḳavmi'z-zālimīn*¹⁷⁰ [12] Rāvī ḳavlince Şu' ayb 'aleyhi's-selām eyitdi: Yā Mūsā, ḳorḳma zālimlerden ḳurtulduñ. Anlar Medyen'e¹⁷¹ [13] ḥüküm étmezler, dèdi. Andan Mūsā öñine ta' ām getürdiler, yèdiler. Şükrin dèyediler. *Qāle[t]* [14] *iḥdāhumā yā ebetiste 'cirhu inne ḥayra meniste 'cert*¹⁷² Rāvī ḳavlince Şu' ayb [15] peygāmbereñ bir kıızı eydür. Êy ata n'ola eger bu kişi çobanluğa tutasın bu kişi [16] ğarībdür hem bizüm dağı kimsenemüz yokdur. Hem bu kişi emīndür. Emānet ve diyānete [17] bir er kişidür. Pes Şu' ayb eydür: Êy kızlarum ḳuvvetde şu çekerken gördüñüz ve emānetin

43a

[1] neden bildüñüz? Ol kıız eydür: Êy ata ol vaḳt kim bunı oḳumağa vardum beni ardınca yöritdi, [2] nā-gāh gözüm doḳunup günāhkār olmayayım dèyü. Bu sözi Şu' ayb eşidüp bī-gümān [3] olup ḥaḳīḳat bildi kim Mūsā peygāmbereñdür. Şu' ayb şordı kim yā Mūsā, namāz bilür misin? [4] Eyitdi: Bilürem atam ve ceddüm ḳılduğı namāzı ḳıluram. “*Qāle innī urīdu en unkiḥake* [5] *iḥdebnetyye (iḥdā ibneteyye) hāteyni*¹⁷³. Pes rāvī ḳavlince Şu' ayb eyitdi: Yā Mūsā, ben dilerem kim [6] kızlarumdan birin saña vèrem. Mūsā eyitdi: Benüm saña ḳalıñ vèrmege nesnem yokdur. [7] Şu' ayb eydür: Sekiz yıl ḳoyunum güñ. Sekiz yıl tamām olıcaḳ alasin, dèdi. Mūsā bu [8] rāzī oldı.

¹⁷⁰ Kur'ân, 28/25. Nihayet kızlardan biri utana utana yürüyerek ona gelip, “Bizim için koyunlarımızı sulamanın ücretini vermek üzere babam seni çağırıyor” dedi. Mūsā, onun (Şu' ayb'ın) yanına gelip başından geçenleri ona anlatınca Şu' ayb, “**Korkma, o zalim kavimden kurtuldun**” dedi.

¹⁷¹ Metinde “medīneye” şeklinde yazılmıştır.

¹⁷² Kur'ân, 28/26. **Kızlardan biri, “Babacığım, onu ücretle tut. Herhâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam olacaktır” dedi.**

¹⁷³ Kur'ân, 28/27. **Şu' ayb, “Ben, sekiz yıl bana çalışmana karşılık, şu iki kızımdan birisini sana nikâhlamak istiyorum. Eğer sen bunu on yıla tamamlarsan, o da senden olur. Ben seni zora koşmak da istemiyorum. İnşallah beni salih kimselerden bulacaksın” dedi.**

Beyt

Kim sekiz yıl güde ol koyunu tamām

Tā kızın vère aña ol dem imām

Neşr

[9] Hükemā kavlince Mūsā ‘aleyhi’s-selām Şu‘ ayb peygamberüñ sekiz yıl koyunun gütdi. Va‘ de tamām olıcağ [10] bir kızın Şu‘ ayb Mūsā’ya vèrdi. Mūsā’nün ol kızdan iki oğlu oldı. [11] Bir gün Mūsā eydür: Yā Şu‘ ayb kavm ve kabilemi gāyet göresüm geldi. Varayım iki yıl [12] anda durayım in-şā’allāh gerü geleyim. Pes Şu‘ ayb eyitdi: Yā Mūsā, damuzluğičün [13] yēñi ülüş bu yıl koyunumuñ her kızusu kim başı ağ ve gevdesi kara ola senüñ olsun. [14] Damuzluk için alup-git. Ol yıl Hağğ Ta‘ālā’nuñ iyile cümle koyunuñ [15] başı ağ oldı ve gevdesi qaraca doğdı. Ve yine ikinci yıl Şu‘ ayb eydür: Yā Mūsā, bu yıl [16] her kızu kim başı kara gevdesi ağ doğar senüñ olsun. Be-ğudreti’llāh cümlesi eyle [17] toğdı. Şu‘ ayb bu hāli görüp bildi ki Hağğ’uñ ‘ināyetidür.

Beyt

Zihī sa‘ ādet aña kim 43b [1] Çalap ‘ināyet ède

Ne iş kim işlese işinde hem hidāyet ède

Neşr

Rāvī [2] kavlince ol iki yıl dağı tamām olıcağ Mūsā ‘aleyhi’s-selām bir merkeb alup evini bindürüp koyunun [3] sürüp Mışır’dan yaña gitdi. Dört gün yörüdi. Nā-gāh bir gece katı yel çıkdı. Ğayet [4] karañuluk oldı. Ra‘d u berğ oldı. Her tarafa yıldırımlar şaşıyup èndi. Mūsā’nuñ [5] koyunları tağıldı. Mūsā yol aradı. Sebeb buyıdı ikim Mūsā gidelüm dēyicek ‘avratı [6] dēmişdi kim yā Mūsā, kış günidür şimdi gitmeyelüm ve hem ben hāmileyem doğsun [7] andan gidelüm dēyü. Pes Mūsā dēmişdi kim kavum ve çağmağum vardur, od yağam, dēyü. [8] Andan be-ğudreti’llāh ol dem Mūsā hatunuñ oğlanı ağrısı tutdı. Pes [9] Mūsā ne kadar kim çağmağın taşa çağdı, od dutmadı. Mūsā’nuñ elinden yel çağmağın [10] kapdı. Mūsā ‘āciz kaldı. Andan Hağğ Ta‘ālā bir tağa getdü, nūryıla fi’l-cümle lem‘a men leme‘āt [11] birle tecelli kıldı. Müverrahūn ol tağa Kūh[-i] Tūr-ı Sinā dèrler. Mūsā ol şeb[-i] [12] deycūrda ol tele’lū’-ı envār-ı ilāhī göricek od şandı. *Ķāle li-ehlihimkusū innī [13] ānestu*

*nâren*¹⁷⁴ Pes Mûsâ ‘avratına eydür: Sen dur ben varayım od getüreyim. Mûsâ [14] kaçd kıldı kim ol nûr doḡunan taḡa vara. Hâḡḡ Ta‘âlâ yeri tayy êtdi. Mûsâ der-hâl [15] ol taḡa yetdi. Çıkdı ḡullesine. Gördi kim bir aḡaç yatur. Meger Âdem peyḡamber ‘aleyhi’s-selâm Cennetden [16] duta çıḡduḡı aḡaç oldı kim ‘aşâyıdı. Mûsâ ‘aleyhi’s-selâm eline aldı, şundi kim ol ‘aşâ birle [17] od ala. Ol nûr andan yine bir yere daḡı varup göründi. Mûsâ ‘âciz ü fûrû-mânde ḡaldı.

44a

[1] Andan bir ün êrdi kim *yâ Mûsâ innî enallâhu rabbu’l-‘âlemîn*.¹⁷⁵ *Feḡla‘ na‘leyke, inneke bi’l-vâdi’l-muḡaddesi tuvâ*.¹⁷⁶ Yâ Mûsâ, ben senüñ taḡrıñun daḡı ‘âlemlerüñ taḡrıñıyun. Çıḡar [3] na‘linüñ kim sen pâksın ve pâk yerdesin çün. Mûsâ anı eşitdi na‘lının çıḡardı. [4] Bunda ḡul çoḡdur ammâ ḡaḡıḡât budur kim. *feḡla‘ na‘leyke* dedüḡi Mûsâ çıḡar, göñlüñden [5] oḡluñ ve ‘avratuñ sevgüsin ve mâluñ, tavaruñ, rızıḡun ḡuşşasın bu maḡâm [6] ḡurb-ı Hâḡḡ maḡâmıdır baña yaḡınlıḡ demidür. *Ve enaḡtertuke festemi‘ li-mâ yûḡâ*.¹⁷⁷ Yâ Mûsâ, benî [âdem] içinde [7] seni üründüledüm, peyḡamberlik vêrdüm. Saña dèrem ki bekle emrimi yêrine getür. Ben ol [8] Taḡrıyım kim benden ḡayrı Taḡrı yoḡdur. *Ve eḡımı’s şalâte li-zikri*.¹⁷⁸ Hâḡḡ Ta‘âlâ Mûsâ’ya buyurdi kim [9] namâz ḡıl. Der-hâl ḡıldı. Fâriḡ olıcaḡ Hâḡḡ Ta‘âlâ eydür: *Ve mâ-tilke bi-yemînike yâ Mûsâ*. [10] *Ḳâle hiye ‘aşâye, etevêkke’u ‘aleyhâ ve e’huşşu bihâ ‘alâ-ḡanemî veliye fîhâ meâribu uḡrâ*.¹⁷⁹ Yâ Mûsâ, nedür [11] saḡ elüñdeki? Mûsâ eyitdi: ‘Aşâmdur. Buña ḡayanurum ve buñunıla ḡoyunuma yapraḡ silkerem [12] ve daḡı

¹⁷⁴ Kur’ân, 28/29. Mûsâ, süreyi tamamlayıp ailesiyle yola çıkınca, Tûr tarafında bir ateş görmüş ve **ailesine,**

“Siz burada kalın, ben bir ateş gördüm, (oraya gidiyorum). Umarım oradan size bir haber ya da ısınmanız için ateşten bir kor getiririm” **dedi**

¹⁷⁵ Kur’ân, 28/30. Mûsâ, ateşin yanına gelince, o mübarek yerdeki vadinin saḡ tarafındaki aḡaçtan şöyle

seslenildi: **“Ey Mûsâ! Şüphesiz ben, evet, ben âlemlerin Rabbi olan Allah’ım.**

¹⁷⁶ Kur’ân, 20/12. Şüphe yok ki, ben senin Rabbinim. **Hemen ayakkabılarımı çıkar. Çünkü sen mukaddes vadi Tuvâ’dasın.”**

¹⁷⁷ Kur’ân, 20/13. **Ben seni (peyḡamber olarak) seçtim. Şimdi vahyolunacak şeyleri dinle.**

¹⁷⁸ Kur’ân, 20/14. Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et **ve beni anmak için namaz kıl.**

¹⁷⁹ Kur’ân, 20/17-18: **“Şu saḡ elindeki nedir ey Mûsâ?” Mûsâ dedi ki: “O benim deḡneḡimdir. Ona dayanırım, onunla koyunlarıma yaprak silkelerim. Onunla başka işlerimi de görürüm.”**

nice hâcetüm vardur gayrı bunuñula **Su'âl**: Şorarlarsa kim Hâkķ Ta'âlâ Mûsâ elinde [13] ne varduğın bilürdi ma'lûm olandan su'âl olmaz neyçün şordı. **Cevâb**: [14] Budur kim Mûsâ'nuñ 'aķlı kuvvet dutsun dëyü şordı. Bir dağı bu su'âl Muħammed [15] ümmetinüñ 'aşîlerinedür. Nitekim Hâkķ Ta'âlâ günâhların bi-tamâmihi (bi-tamâmihi) bilürken şorisardur. [16] 'Afv kılısardur. Hâkķ Ta'âlâ'nuñ luťfi bilinmegiçün. Andan Hâkķ Ta'âlâ eyitdi: Yâ Mûsâ, ol benüm [17] 'aşâm dëdügün elüñden bırak. Mûsâ dağı 'aşâsın bıraķdı. Hâkķ emri ile ol

44b

[1] ķurı 'aşâ bir ejderhâ oldı. Mûsâ görüp ķorķup kaçdı. Hâkķ Ta'âlâ eyitdi: [2] Yâ Mûsâ, benüm dëdügün nesneden neyçün kaçarsın. Bu sözde hikmet budur kim bir kimsene hiç [3] bir nesneye dëmeye kim benümdür. Nitekim Mûsâ 'aşâya benümdür dëdi. Elinde ejderhâ oldı.

4 Nazm

Böyle olıcaķ sen dağı ey şehriyâr

Olmasun bir nesneye şöyle ki var

El şunup [5] aña benümdür dëyesin

Ya anuñçün ğuşsa ve ğam yëyesin

Cümle varlıķ şöyle bil ey pîş-bîn

[6] Hâkķ Ta'âlâ'nuñdurur bunda yaķın

Neşr

Hükemâ kavlince şorarlarsa kim Mûsâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm [7] âdî ejderhâdan neyçün ķorķdı. İbrâhîm 'aleyhi's-selâm Nemrüd özinden ķorķmadı. Cevâb [8] budur kim egerçi kim Mûsâ peygâmbere âdî velî ejderhâya gözi ögrenmemişdi. Mûsâ ol [9] ejderhâyı dost önünde görmese düşmân önünde görse ķorķardı. Evvel görmede [10] gözi ögreni. Tâ kim Fir'avn görüp ķorķısardur. Mûsâ ile Fir'avn bu arada fark [11] olısardur. Çün Hâkķ Ta'âlâ Mûsâ'ya dëdi kim *[Kâle] elķihâ yâ Mûsâ. Fe-'elķâhâ fe-'izâ hiye [12] hayyetun tes'â.*¹⁸⁰ Yâ Mûsâ,

¹⁸⁰ Kur'ân, 20/19-20. Allah, "Onu yere at ey Mûsâ!" dedi. Mûsâ da onu attı. Bir de ne görsün o, hızla akan bir yılan olmuş!

bırak elüñdekin. Mūsâ ‘ aşâsın bırağdı, ejderhâ oldı. [13] Korkdı Hakk Ta‘ âlâ eyitdi: Yâ Mūsâ, korkma tut. Tutdı, gèrü bayağı ağaçdan [14] ‘ aşâ oldı. *Lâ-tehaf inneke burhânani ileyke min-rabbike* ya‘ nî yâ Mūsâ benden gayrı [15] kimseneden korkma. Zîrâ kim peygâmbler benden gayrı kimseneden korkmazlar, üşenmezler. [16] Hakk Ta‘ âlâ gèrü hitâb êde kim yâ Mūsâ, elüñi koynuña şok yine çıkar. Velî ‘ aşâdan [17] korkduñlayın korkma. ‘ Aşâdan ne geldiye bundan dağı ol gelür. Pes Mūsâ elin

45a

koynuna şokdı, gèrü çıkardı. Yed-i¹⁸¹ beyzâ oldı. Şöyle kim elinüñ nür-ı şu‘ â‘ indan [2] cemî‘ eşyânuñ gözi kamaşurdı. Ammâ Mūsâ’nuñ kamaşmazıdı. *Lâ-yehâfu ledeyyel* [3] *murselün. İllâ men zaleme.*¹⁸² Pes Hakk Ta‘ âlâ eyitdi: Var Fir‘avn’ı dîne da‘ vet [4] eyle, baña ‘ âşî oldı. Dünyâ ni‘ metine aldandı. İlâhî senüñ katında hâcetüm vardır. Hakk Ta‘ âlâ [5] eydür: Dile ne dilerseñ. Mūsâ eydür: *[Kâle] Rabbişrahîlî şadrî. Ve yessirlî emrî. Vaḥlu’l- [6] ‘uğdeten min-lisânî. Yefkahû [kavlî].*¹⁸³ İlâhî gönümi aç. ‘ İlm-i hikmet vèrgil ve gönül tarlıgını [7] benden gider ve dilümüñ ‘ uğdesin hal êt ve şabrile yavaşlık vèr ve her ne kim [8] buyurduñsa geñez kıl ve hem benüm kavmümden Hârûn’ı baña yoldaş vèr tâ kim emrüñ [9] birle hizmetüñ yèrine getürem. *Kâle kad ütîte su’leke yâ Mūsâ. Ve lekad menennâ* [10] ‘aleyke merraten uḥrâ.¹⁸⁴ İ‘ tişâm Hakîm kavlince pes Hakk Ta‘ âlâ eyitdi: Yâ Mūsâ, ne kim [11] dilek kıldıñsa saña vèrdüm. Nite

¹⁸¹ Metinde “yid-i” şeklinde yazılmıştır.

¹⁸² Kur’ân, 27/10-11. “Değneğini at.” (Mūsâ değneğini attı.) Onu yılanmış gibi hareket eder görünce, dönüp ardına bakmadan kaçtı. (Allah şöyle dedi): “Ey Mūsâ, korkma! **Benim katımda peygamberler korkmazlar.**” **Ancak kim zulmeder** de sonra (yaptığı) kötülüğün yerine iyilik yaparsa bilsin ki şüphesiz ben çok bağışlayıcıyım, çok merhamet edenim

¹⁸³ Kur’ân, 20/25-28. **Mūsâ, dedi ki: “Rabbim! Gönlüme ferahlık ver. İşimi bana kolaylaştır. Dilimdeki tutukluğu çözü ki sözümü anlasınlar.**

¹⁸⁴ Kur’ân, 20/36-37: Allah, şöyle dedi: “İstediğın sana verildi ey Mūsâ! Andolsun, biz sana bir kere daha iyilikte bulunmuştuk.”

Nazm

Zî-sa' âdet evveli kişinüñ bunda kim

Haqq vère ne kim [12] dilerse ey hakîm

Sevdügi kullarınüñ şöyle ki var

Ne dilerse dilegin vèrür ey yâr

13 Nesr

Taberiyye kavlınce yine Haqq Ta'âlâ eydür: Yâ Mûsâ, benüm senüñ üzerüñde çok haqlarım vardır [14] anlarüñ şükrin gerekdür. Dâyim etmek gerek-sin. Evvel bu kim seni ketm-i 'ademden hayyiz-i vücûda [15] getürdüm ve senüñ muhabbetüñi Fir'avn göñline bırağdum. Seni öldürmege kıyamadı ve seni düşmân [16] evinde envâ' dürlü ni' metle bésledüm. Seni Fir'avn şerrinden kırtardum. Kavlı-i müfessirün buña [17] cârî oldı kim. Ol hînde Mûsâ 'avratıçün ve şimdi vücûda gelen oğlancuğıçün hâlet bir guşsa

45b

[1] gelüp gitmegüñ diledi. Hâzret-i Haqq dedı kim yâ Mûsâ, ehl-i beytüñ guşsasın içüñden çıkar kim [2] ben anları saqlaram ve sağ ve selâmet saña teslîm ederem ve kifâf[-ı] nefis içün ve hıfz [3] içün dërseñ kırdlara buyuram kıyonuñı bañlayalar ve arslanlara emr kılam 'avratuñı saqlaya [4] ve geyiklere hüküm kılam oğluña süd vèreler ve önlerinde biraz lâl-mişâl çeşme yaradam. [5] Ve gece 'avratuñ yata. Şabâh başı ucında pişmiş mürğ ve mâhî bula. Bunda söz çok [6] muhaşşal-ı kelâm Mûsâ kaşd kıldı kim gide. Fir'avn'a yigenin ve tayısın bile eyitdi: Fir'avn'uñ [7] çerisi çokdur. Ve hem ben dahı kıatında âdem öldürdüm. *Ve lehum 'aleyye zenbun fe-'ehâfu* [8] *en yaqtulün*.¹⁸⁵ Kırkaram beni duta. *Ķâle lâ-tehâfâ inneni me'akumâ esma'u ve erâ*.¹⁸⁶ [9] Haqq Ta'âlâ eyitdi: Yâ Mûsâ, kırkma kim ben senüñileven, eşidürven ve hem görürven. [10] *Veyağıku şadı velâ yentâliķu lisânî*.¹⁸⁷ Pes Mûsâ eyitdi:

¹⁸⁵ Kur'ân, 26/14: **Bir de onlara karşı ben suçlu durumundayım. Bu yüzden onların beni öldürmelerinden**

korkarım.

¹⁸⁶ Kur'ân, 20/46: **Allah, şöyle dedi: "Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim. İştirim ve görürüm.**

¹⁸⁷ Kur'ân, 26/13: **Göğsüm daralır. Akıcı konuşmam.** Onun için, Hârûn'a da peygamberlik ver (ve onu bana yardımcı yap).

Gönlüm tardur ve dilüm [11] peltekdür. Qarındaşım Hārūn benden mütekellimdür. Haqq Ta'ālā eyitdi: Yā Mūsā, yōri [12] dediklerūn begendüm zīrā kim 'āqıl olan kendüyi ögmez çünki. Haqq Ta'ālā Mūsā'ya [13] Fir'avn'dan qorqma dedi. Mūsā dedi kim Haqq Ta'ālā baña yardımcı olıcaq Fir'avn [14] ne deñlü yavuz ise ben anı helāk kııuram. Allāh emriyle der-hāl Cebra'ıl geldi eyitdi: [15] *Fe-kūlā lehu qavlen leyyinen le'allehu yetezekkeru ev yaḥṣā*.¹⁸⁸ Bu endişe kim etdüñ üşenme anuñ [16] qatına var. añul añul yap yap germlü¹⁸⁹ gibi söyle zīrā kim cūmerd pādişāhuñ [17] elçisi cūmerd keremlü gerekdür. **Su'āl** Şordularsa kim bu ne hikmetdür? Haqq Ta'ālā

46a

[1] Mūsā'ya eyitdi kim yā Mūsā dūşmāna varıcaq yumşaq söyle dēyü. **Cevāb** budur kim [2] mü'minler anı göreler nevmiz olmayalar. Zīrā ne qadar günāh ederlerse Fir'avn günāhı qadar [3] etmeyeler. Qaçan kim mü'minler sine gire, Haqq iki elçi göndüre, biriniñ adı münker birünüñ [4] adı ve nekır ola. Andan Haqq Ta'ālā eyide¹⁹⁰ kim ol benüm quluma yumşaq söyleñ dēyü [5] burada qorqma. Pes imdi sen daḥı ölüben sine giricek [6] *Ėy aḥī İinne eḥzehū eḻimūn şedīdun*¹⁹¹ [7] Hükemā qavlince Haqq Ta'ālā dutduğunu qatı dutar. Andan Haqq Ta'ālā [8] eyitdi: Yā Mūsā, Fir'avn seni urursa qağımağıl ve ni' metlerin söylerse deme kim [9] etdüğüni mi söylersin? Ol, kendü çerisin söylerse sen benüm şıfatlarum söyle. **Su'āl** [10] Eger eydürse kim Fir'avn İmāna gelmeyecegin Haqq Ta'ālā bilürdi yā neçün eyitdi kim *le'allehu* [11] *yetezekkeru ev yaḥṣā*.¹⁹² Ola kim aña ve beni veyā benden qorqa. Cevāb budur kim Haqq Ta'ālā [12] Mūsā peygāmbere Haqq Ta'ālā eger nevmiz etse idi ya'nı dese kim Fir'avn İmāna [13] gelecek degül. Mūsā Fir'avn'a varmağa kāhil dūşerdi. Nübüvvet içinde eydiser [14] idi kim çünki İmāna gelecek degül zaḥmet görüp n'edeyim. Allāh haberin yoq yere ḥarc [15] edeyim deser idi. Ve bir daḥı bu kim Haqq Ta'ālā diledi kim işinde qavı ola ve hem peygāmberler [16] müzdin bula. Çün Mısr'a Mūsā 'azm kııldı. Yolda kārban qavmi görüp [17] bilüp gelüp qarındaşı Hārūn'a ḥaber vērdiler kim Mūsā gelüp dēyü. Pes Hārūn

¹⁸⁸ Kur'ân, 20/44: **Ona yumşak söz söyleyin. Belki öğüt alır, yahut korkar.**

¹⁸⁹ Metinde "gerimli" şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁰ Metinde "eyide" şeklinde yazılmıştır.

¹⁹¹ Kur'ân, 11/102: Zulme sapmış memleketlerin halkını yakaladığında, Rabbinin yakalaması işte böyledir!

Şüphesiz O'nun yakalaması can yakıcı ve şiddetlidir.

¹⁹² Kur'ân, 20/44: **Ona yumşak söz söyleyin. Belki öğüt alır, yahut korkar.**

46b

[1] eşidüp şād oldı. Andan bir menzil yol qala Mūsā'ya 'aleyhi's-selām qarşu vardı. [2] İki hasret birbiriyle buluşup görüşdiler. Ba'zı müverrahūn eydür: Hārūn [3] Mūsā'nūn tīzde¹⁹³ gelecegin vāqı'asında gördi varup buluşdı. Ve ba'zı [4] rivāyet vardur kim Benī İsrā'il kavmi ya'nī Ya'qūbīler Fir'avn'dan gāyet incinmişlerdi. [5] Her dāim hazretine yalvarup dērlerdi: İlāhī bize zahmet ērişdi. Belāya każāya [6] uğraduk dērlerdi. Bu hāletde cem' olup Hārūn'a eyitdiler: Yā Hārūn, var qarındaşuñ [7] Mūsā'yı iste, ola kim bulasın alup gelesin hem seni ve hem bizi bu miñnetden [8] qurtarasın. Ya'nī Fir'avn[-1] la'İnūñ şerr ü zulminden cihānı hālāş edesin kim peygāamberler [9] sizūñ evūñüzden çıqıpdur dēyü. Andan Hārūn 'azm-ı Mūsā 'aleyhi's-selām isteyü gitdi, yolda [10] buluşdı. Gördi kim qarşudan bir kişi gelür, bir 'abā eñinde ve 'aşā elinde bir kişi [11] gelür. Hārūn, Mūsā'yı bildi. Buğur Hārūn Mūsā'ya 'aleyhi's-selām eydür: Qandan gelürsin [12] ve qancarü giderdin? Mūsā eyitdi: Allāh dergāhından geldüm. Pes Hārūn qol şındı. [13] Mūsā'ya eydür kim kimūñ qulusın. Mūsā eyitdi: Ol, kimesnenūñ qulıyam kim cümle 'ālemi yoqdan [14] var eyledi. Hārūn eyitdi: Adı nedür? Mūsā eydür: Allāh'dur. Hārūn ol sözi [15] eşidüp 'aqlı gitdi. Mūsā'yı gāyır zāhid şandı. Bunlar söyleşürken revān kārübān [16] kavmine dağı gelüp ērdiler. Meger Benī İsrā'il'den kārībānda çok ādem varıdı. Hārūn birle [17] buluşup ağlaşdılar. Hārūn kārībān kavmiyle ağlaşup muşāfihā ve mu'ānıka yérine

47a

[1] geldükden şoñra kārübān kavmine eyitdi: Qandan gelürsüz? Eyitdiler: Diyār[-1] Medyen'den. [2] Andan Hārūn eyitdi: Benüm andan bir qarındaşum vardur. Hıç andan haberūñüz var mı? dēdi. [3] Mūsā eyitdi: Qarındaşuñ ne kişidür ve hem adı nedür? Mūsā eyle dēyicek Hārūn eyitdi: [4] Uzun boyludur, hūb şūretlüdür. Dili peltekdür. Be-gāyet eyü kişidür. Ve adı Mūsā'dur. [5] Şu' ayb qatındadır qoyun güder. Anası ve cümle qarındaşları anı göresi geldi. Uş [6] ben anı isteyü giderem, dēdi. Hemān Mūsā eyitdi: Qarındaşuñı göricek bilebilür misin? [7] Pes Hārūn eyitdi: Bilürem. Andan Mūsā 'aleyhi's-selām eyitdi: Uş benem ne sen benüm qarındaşum Hārūn'sın. [8] Buğur sözi Hārūn eşidüp ağladı dēdi kim nite:

¹⁹³ Metinde "tizde" şeklinde yazılmıştır.

Nazm

Hoşdurur iki qarındaş şehriyâr

[9] Birbirinden ayruyiken âşikâr

Şağluğıla bulışa bir gün dağı

Zî-şafâ olur olara ey ağı

[10] İki hasret birbirine êrdigi

Sağ âsân birbirine êrdügi

Neşr

İc tişâm Hâkîm [11] kavlince Hârûn, Mûsâ'yı bilicek eydür: Yâ Mûsâ, xanı beytüñ ve 'ıyâlün? Mûsâ eyitdi: [12] Allâh Ta'âlâ'nuñ emânetindedür. Velî Hârûn Hâkîk Ta'âlâ celle ve 'alâ kemâl-i kereminden [13] ben kılına peygâamberlik vèrüp Fir'avn'a gönderdi. Ve seni baña yâr u yoldaş vèrdi. [14] Yöri imdi varalum Fir'avn'ı haq dîne da'vet kılalum Hârûn eyitdi: [15] *innenâ neḥâfu [en] yefruṭa 'aleynâ ev en yetgâ.*¹⁹⁴ Fir'avn xomaz şimdi bölük bölük kılup her bölügin [16] bir yerde qoyupdur. Mûsâ ve Hârûn qorqup du'â kıldılar. *Ḳâle lâ-teḥâfâ innenî me'akumâ esma'u ve erâ.*¹⁹⁵ [17] Pes Hâkîk Ta'âlâ kemâl-i kereminden eyitdi: Qorqmañ ben sizünle bileven görürven ve eşidürven.

47b

[1] Ve her ne kim gösterem anı kılıñ. Andan Hârûn eyitdi: Yâ Mûsâ, Hâkîk Ta'âlâ saña nice mu'cizât ve âyât [2] ve beyyinât vèrdi? Pes Mûsâ 'aleyhi's-selâm 'aşâsın Hârûn'a gösterdi, ejderhâ oldı. Buğur [3] Hârûn 'aşânuñ ejderhâ olduğın görüp yüreklendi, öglendi. Andan Mışt'a geldiler. [4] Hârûn eyitdi: Yâ Mûsâ, gel eve varalum. Evde qumâş degiştirelüm, tâzelenelüm [5] ve hem qavm ü qabîle seni görüp şâdumân olsunlar, soñra Fir'avn'a varalum. Mûsâ [6] eyitdi: Evvel Fir'avn'a varalum. Allâh Ta'âlâ emrine kâhillük göstermeyelüm. Eyle

¹⁹⁴ Kur'ân, 20/45: Mûsâ ve Hârûn, şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Şüphesiz biz, onun bize karşı aşırı davranmasından yahut azmasından korkuyoruz."

¹⁹⁵ Kur'ân, 20/46: Allah, şöyle dedi: "Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim. İştirim ve görürüm."

olsa [7] ben Allāh emrine kāhil olmazam. İmdi gel berü bile varalum Fir‘avn’a, Allāh haberin vèrelüm. [8] Teblîg-i risālet édüp Allāh emrin yerine getürelüm ve yāhūd yā Hārūn, sen var kavm ü kıbleme [9] haber kııl ben Fir‘avn’a varayum dèdi. Pes Hārūn evlerine varup Benī İsrā’ıl kavmine Mūsā [10] geldügin haber vèrdi. Kavm ve kabīle eşidüp şādumān oldılar. Bu tarafından Mūsā aleyhi’s-selām ayağı [11] toziyıla sürdi. Fir‘avn’un Hakk izniyle kapısına geldi. Meger Fir‘avn’uñ kırk kapucısı [12] vardı. Mūsā gelüp eyitdi: Ey bevvāblar baña yol vèrünü varayım ben ebu’l-vālide Hakk Ta‘ālā’dan [13] haber vèreyim. Kapucılar eyitdi: Ebu’l-vālid kimdür, dèdiler. Biz anı bilmezüz işitmedük, dèdiler. Mūsā [14] eyitdi: Ben bilürem, gireyim bulayım, dèdi. Andan bevvāblar eyitdiler: Yöri git ey çoban [15] bu yer tañgrınuñ evidür. Buña kimsene giremez. İllā meger kim kendünden destür ola, dèdiler [16] Mūsā gördi kim girmege kıomazlar. Hemān bir nağra urdı: Ey bevvāblar, sizler yol vèrmezseñüz [17] ben alayım, dèdi. Ol der-bānlar kıadları kim men‘ edeler, Mūsā’yı dögeler. Mūsā

48a

[1] dağı ‘aşāsın götürüp Fir‘avn kapısınıñ halkasın bir kez urdı. Kapucıların bir kezden [2] ‘aklı gitdi. Mūsā revān içerü girdi. Gördi kim kırk arış yerden yoķaru bir taht [3] üzre Fir‘avn[-ı] la‘ın oturmuş Nıl Irmağı gelüp altından geçer. Benī İsrā’ıl kavminden [4] biñ kıaravaş şaf şaf el bağlayup taht ardında tıururlar. Andan Fir‘avn dağı Mūsā’yı [5] gördi kim yaluñuz, bir herif üstüne ez-gird-rāh bī-tevaqqıf girdi. Fir‘avn, Mūsā’yı göre, [6] dükeli vehm¹⁹⁶ aldı. Gör imdi nite

Nazm

Key ‘acāyib şahş geymiş bir ‘abā

Gelişinden şanki [7] odur zerrīn kabā

Saṭvetile heybeti şöyle ki var

Görenüñ zehresini yarar ey yār

¹⁹⁶ Metinde “vehem” şeklinde yazılmıştır.

[8] Kāhramāna düş gelürse düşüre

Qaytmandan yavuz yaman şaşıra

Yüz biñ erden dönmeyecek [9] yüzi var

Tāli‘ i kuvvetlü hoş yıldızı var

İçi taşı hem şecā‘ atle tolu

Bağışı [10] yaman velī yağşı hūlu

Bir etegin çala komış bêline

Bir ‘aşā eylemiş ağaçdan eline

[11] Neğr

Hükemā kavlince Pīr Rebūb, Mūsā peygāMBER hikāyetin *min-evvelihī ilā-āhīrihī*¹⁹⁷ [12] beyān kim kıldı. İskender’ ile Vezīr Epīr’i taḥsīnlediler. Yine İskender şāh eydür: Ėy [13] pīr[-i] mübārek Mūsā’dan soñra Yūşa‘ ḥalīfe ḥālī¹⁹⁸ yine érdi. Andan pīr-i Rebūb [14] eydür: Yā Ze‘l-Qarneyn, Yūşa‘ bin Nūn gāyet gāzī kişiyidi. Biñ ay elinden kılıç [15] düşmedi. Kāfirlerle ceng-i vācib¹⁹⁹, cān-ı sinān kıldı. Kendöz ceng éderdi şabāḥ [16] olunca, her gēce tāt at éderdi. Müverriḥūn şöyle ḥaber vérdiler kim āḥir zamān peygāMBERİ [17] Muḥammed-i Muştāfā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem eyitdi: Benüm ümmetümde Yūşa‘ bin Nūn’layın

48b

[1] yarar olayıdı, biñ ay gāzā kılayıdı. Resūl şöyle déyicek der-ḥāl muṭavvaḥ bālū’n-nūr [2] Cebrā’īl[-i] Emīn geldi. Eyitdi: Yā Resūlullāh, Ḥaḫḫ Ta‘ālā saña selām kıılır. Eydür: Ḥabībüm [3] hīç guşşalanmasun anuñ ümmetine bir gēce vérdüm adı Qadir’dür. Her kim ol gēce farzından [4] soñra on iki namāz kılsa her rek‘ atında bir Fātiḥa ve bir “İnnā enzelnāhu

¹⁹⁷ Başından sonuna kadar.

¹⁹⁸ Metinde “ḥālī” şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁹ Metinde “ceng ü vācüb” şeklinde yazılmıştır.

ve üç K̄ulhuval̄lāhüeh̄ad [5] s̄uresin okuyup iki rek'atda bir selām tā on iki rek'at tamām olunca Yūṣa' [nuñ] ol biñ [6] ayda kılduğı ğazā eşvābı kadar ' izzüm ve celālum ḥaķıçün şevāb vèrdüm. Ve dağı yā Ze'l-Ķarneyn, [7] Yūṣa' bin Nūn ğāyet 'ādil kişiyidi. Bir ğün kişi gelüp eyitdi: Yā Yūṣa', senüñ [8] ḳavmüñden bir yad kimesne, bir yad ' avrat birle iki [k]işi bir eve girdiler. Yūṣa' dağı varup [9] ardlarınca girdi yaturlar. Yörüdi bī-mecāl ḥarbe birle urup ikisin bile [10] depeledi. Tamām Benī İsrā'il'e terbiyet èdüp edeb ta'allüm èderdi. Bir ğün şöyle oldı kim [11] Yūṣa' 'ı صالح eyitdi: Yā Benī İsrā'il tīz eyidüñ bu ğün ğünāḥ ḳanğıñız eyledi [12] kim bizler anuñ şomlığından şınduğ, dèdi. Anlar dağı èrdiler buldılar meger bir kişi [13] bir kişinüñ yüz dirhem ğümüşin oğurlamış imiş. Yūṣa' buyurdı ol sārīķ oda yağdılar. [14] Yūṣa' buğur varup çeriyile kāfiri şıdı. Ve bir dağı biraz ḳuvvet Benī İsrā'il içinde ḳatı [15] kızlık oldı. Yavlaķ buñaldılar bir ğün Yūṣa' minbere çıkup va'az ètdi, du'ā kıldı. [16] Andan eyitdi: Yā Benī İsrā'il, Ḥaķķ Ta'ālā sizleri dükelinden bañladı. İmdi gerekdür kim [17] sizlerden ğünāḥlu olanlaruñuzda tevbe èdüp tā'at ve 'ibādete meşğül olalar, istiğfār

49a

[1] kıllalar. Zīrā kim işbu kızlık sizüñ ğünāḥuñuzdan olmuşdur. Gelüñ imdi eyidüñ [2] sizlerden ḳanğuñuz ulu ğünāḥ ètdi. Andan ortalarından bir kişi gelüp eyitdi: [3] Yā Yūṣa' bin Nūn, zinā kıldum. Yūṣa' buyurdı ol kişiyi taşıla depelediler. Ol kızlık [4] gitdi. Ol zamān kim Yūṣa' bin Nūn peyğamber oldı. Dört biñ dört yüz 'ālim varıdı [5] Benī İsrā'il içinde Yūṣa' cümlesine naşīḥat èderdi. Yūṣa' Peyğamber Mūsā Peyğamberden [6] soñra toķuz yıl sekiz ay dünyāda olup vefāt ètdi. Ba'zıları eydür elli yıl 'ömr sürüp gitdi.

[7] Nazm

Denk dururken ḳurd raḥş²⁰⁰ oldı revān

Çarḥ elinden defterin dürdi [8] revān

Dünyenüñ işi budur şöyle ki var

Her geleni ğerü gönderür èy yār

²⁰⁰ Metinde "raḥş" şeklinde yazılmıştır.

Bu cihān köpridurur [9] gelen geçer

Bu maāma her ki onarsa goer

Kimse bu dünyāda hı ılmaz arār

Her geleni [10] arca sürer rzigār

Her gelüp birinci gün devrān aı

Gitme dr cihāndan [11] ol dağı

Anı bilmez kim gr gider revān

Bāı almaz kimseye devr-i zamān

Kimse işbu milketi [12] dutmı degül

Bu felekden hı oyun tmı degül

Ger vazi'  ger Őerif  ger naif

[13] arca sürer cümlesin ar[-1] naif

Kimsene bu kmi tebdil edemez

Kimse olmeden [14] urtuluben gidemez

' Āıbet cümle gelen ölür ey cān

a'dan artuı lisergil an

[15] Neşr

Rāvī kavlince Yūşa‘ bin [Nūn] kim öldi. Anuñ dağı on iki halīfesi kaldı. [16] Andan soñra ‘alā-ķulu’l-ķükemayü’l müverrihīn Benī Īsrā’il yétmiş bölük oldı. Her biri bir mezheb kim [17] dutdı. Hıç biribirine beñzemez. Şöyle oldı kim Tevrāt’ı kendü mezheblerine göre tefsīr

49b

[1] étdiler. El-ķākim ortalarına ‘adāvet düşdi. Bākī her ne oldıyısı Hāķķ Ta‘ālā bilür [2] dèdi. Dağı Pīr Rebūb ķāmūş oldı. Şāhıla vezīrlar anı taħsīn ķıldılar. Bir zamān [3] dağı yèyüp içdiler. Andan Īskender Şāh yine tevbe éder. Éy pīr-i ķadīmī sen bu cezīre-i [4] Şāmen’den misin yoħsa bu diyāra soñra mı düşdün? Buğur Rebūb pīr eydür: [5] Yā Ze’l-Ķarneyn, ben belde[-i] Şām²⁰¹ diyārından em atam bāzırgāndı, deryā seferin ķıldık. [6] Nā-gāh ħarāmī gelüp gemümüzi alup atamı şehīd ķılıp beni esīr édüp şatdılar. Gelüp [7] bu diyāra düşdüm. Hāliyā ‘ömr üküşlüğüyle bu deme érişdüm, dèyü. Du‘ā ķıldı. Yine Īskender [8] Şāh eydür: Éy pīr[-i] ‘azīz bunca ‘ömr içinde cihān sarāyında ‘acāyib ve ħarāyib ne gördün? [9] Andan pīr eydür: Yā Ze’l-Ķarneyn, bu diyāra evvel kim geldüm. Bu cezīreye bir ‘acāyib gemi geldi. [10] Şöyle kim ķal‘a-mişāl ve ol gemiden bir acāyib ķavm çıkdılar hey’etleri hemān gūyā insān. [11] Bir başda iki yüzleri var. Biri ādem şūreti biri öküz şūreti. Andan yüzlerinüñ [12] gāh öküz şeklin öñlerine getürüp çevürürler, gāh ādem şeklin çevürürler. Pes [13] birķaçları gemiden çıķup geldiler. Ol bir serverümüz varıdı, adı Ķanvān [14] idi. Ol ķavmi ħoş gördi. Andan ol ķavm çok altun ve gümüş çıķarup koyun [15] ve keçi aldılar. Şöyle ki birine yüz bahā vèrdiler ve bir dağı yā Ze’l-Ķarneyn, ol ķavm kimdür? Bir ‘acāyib [16] alma çıķarup üleşdürdiler. İki alma benüm dağı elüme girdi her biri ādem başınca ola birin yèdüm [17] birin dikdim tepdi. Bir müntehā aģaç oldı, alma vèrdi. Almasından henüz vardur

50a

[1] dèyüp işāret étdi. Vardılar mürīdleri dört alma getürdiler ādem başı gibi [2] görüp āferīnlediler. Birin yèdi şekerden lezīz. Andan Īskender anda yèdi gün durup [3] Rebūb Pīr’le vidā‘ édüp Nāşır’a ħil‘at vèrüp yerinde müstemedd ķıldı. Buğur Melik [4] Nāşır eydür: Éy şāh-ı cihān şimdiden gerü her ķanda kim ķadem koyasın orada biñ dil ü [5] cānıla yüz sürüyüp baş koyavuz ve ķanda kim giderseñ bile gidevüz cihān [6] sarāyın senüñile seyr éderüz ve şimdiden soñra bākī ‘ömri sa‘ādetlü eşigünde geçürürüz [7] dèyüp du‘ā ķıldı. Andan Melik

²⁰¹ Metinde “bende-i Şām” şeklinde yazılmıştır.

Nāşır'ıñ sözi İskender'e gāyet hoş geldi. Ol servere [8] tabl ve 'alem hayl ü haşem²⁰² vėrdi bile alup gitdi. Cāmasb Hākīm²⁰³ eydür: Ol zamān Melik [9] Nāşır'ıñ bir oğlı varıdı. Adı Manşūr idi. Melik Nāşır oğlı Manşūr'ı kendü milkinde velī- 'ahd [10]  d p kendüsi İskender Şāh birle gitdiler. Yedi gün y r y p bir cez re ye rdiler. [11] İskender re'İslere eydür: Bu cez rede 'im rethik var mıdur? Eyd rler:  y şā[h] bu cez reye Cez re-i [12] 'Aķār d rler, har bdur. Velī içinde görececek nesne vardur, d y p du'  kıldılar. Şāh eşidüp [13] gemileri ken ra sürdiler lenger şalup durdılar. Gemiden çadırları çıkarup  uruda  urdılar İskender [14]  ıķup ol gece y y p i  p yatdı. Şab h durup h lıķına 'ib det  ilup şafra-şiken y y p [15] server ve sel f nleriyle on iki biñ erile s v r olup yörüdiler kim cez reyi teferrüc  ılalar. [16] ve aşik r  deler. Andan gemilere g r   anđı tarafa taķd r oldu ise gitdiler h liy  seyr   [17] tem ş   derek şayd u şik r  derek y ridiler. H yl  yer gitdiler bir c navar şik r  tdiler nite  ulancav r

50b

[1] başı deve başına beñzer, boynı atlayın, yelesi var g yet uzun ve  arnı  ablan-miş l [2] ala t l  sağrısı, arkası yağrını  ulanlayın. Velī ke ileyin  ıllu dört ayağı yine develeyin yaşsu [3] tabanlı alnında bir gözi var. Hem n  dem gözine beñzer ela ve kirp kleri karadur. Nite

Nazm

H ķķ Ta' l  [4] g r şudan neler  ıldı

Kim anı görürse hayr n  alur

'Aķl hayr n  almasun mı  y paş 

[5] Kim hem n bir göz yaratmış bir baş 

Neşr

R v   avlince İskender Şāh ol 'ac yibce şekil c navarı [6] bir zam n teferrüc  ilup şüretin 'Ac yib 'l-Maħl k t kitabına naķş  ilup c navarı  z d [7]  ilup gitdiler. Bir yazı ortasında bir mermer direk dikilü gördiler. Uzunı kırķ  ulaķ [8] ola. At sürüp gelüp  evre alup  urdılar anı gördiler kim Fetħ-i Me alib yügürü atdan [9]  ndi. Varup direge arkasın v r p oturdı.

²⁰² Metinde "haşem" şeklinde yazılmıştır.

²⁰³ Metinde "hakim" şeklinde yazılmıştır.

Şanasın kim Süleymân'dur devletine tekiye urdı. [10] Şâh görüp bildi kim Feth'ün yine işareti vardur. Andan İskender eydür: Yâ 'Irâķī, Feth'i [11] söylet görelüm ne söyler, ne neden işaret eyler? Andan 'Irâķī gelüp dèdi kim: Yâ Fetih, ne [12] oturursın. Şâhıla selâfın ve serverler saña munazırdur dur gidelüm, dèdi. Feth [13] yüzüne bakmadı ve dinmedi. 'Irâķī gerü söyledi. Buğur 'Irâķī'nün yüzine aları aları [14] bakup başın şaldı. Yine dinmedi. 'Irâķī eydür: Yâ Fetih ne başuñ şalarsın dur gidelüm. [15] Andan Fetih bir kez haykırup başın şalup eliyle işaret kıilup eydür: Bu kişi[yi] uruñ sürüñ [16] gitsün dèyüp yine kendünün ve kıatına meşgöl oldı. Feth'ün ol sözine şâhıla vezîrler [17] gülüşdiler. Çehil-pâ eydür: Yâ Feth delü mi olduñ? Çevre yanuñda kimse yok uruñ dutuñ dèr buyurırsın.

51a

[1] Feth başın şalup kaçıyup eydür: Delü sencileyin bî-ħaberdür. Ğizmetümde neçün kimsene olmasun [2] kim ben ulu sultân vezîriyim. Yöri çok söyleme var git vegerni buyurur-men başuñ keserler. [3] Yine 'Irâķī eydür: Yâ Fetih nice sultân vezîri olduñ kim şehir yok baht u taht u râhat yok. [4] Hemân bir Feth var kim direk dibinde oturur. 'Irâķī şöyle dèyicek Fetih elin bir birine urup kâhkahâ [5] ile güldi. Şöyle kim Sikender'le vezîrler 'acebleşdiler. Andan 'Irâķī eydür: Yâ Fetih ne kıatı güldüñ. [6] Feth eydür: Saña güldüm kim bu mu'azzam şehri ve bu müzeyyen tahtı ve bu mükerrem bahtı ve bunu yapan [7] rahtı 'aceb nite görmezsin. Benüm vezîrlüğüm remzine érmezsin gör nite. Ğakîm [8] kıavlince şöyle dèyicek şâhıla vezîr²⁰⁴ eylediler kim Feth maţlabınuñ üstünde Feth için [9] oturur. Andan şâh buyurdı. 'Irâķī Feth'i direk dibinden durgurdu, tekrâr şordılar. [10] Şoran kişinün yüzine bakup hayvânlayın durdı. Ve şorutdı. Ğiç direk dibinde söyledügi [11] sözün cevânibde kıaşır olup hemân durdı. Yakın bildiler kim Feth-i Meţalibi söyleden [12] maţlabdur. Pes İskender mühendis ve mu'allimlere buyurdı. Ol diregi yerinden hendese [13] birle düşürdiler, yerini kıazdılar. Bir siyah ferşe érdiler. Anı dağı kıazdılar bir kefeng [14] açıldı. Aşagaya merdübân éner. Andan Çehil-pâ-yı 'Irâķī sebük-bâr olup bir eline [15] fânüs alup ve bir eline nacağ alup kefengden aşaga éndi. Bir nîme kıâ' de görüp kııçdı. [16] Eydür: Yâ Ze'l-Karneyn, Feth'ün işareti râstdur, dèyü. Bir nîme kıâ' de dağı buldı içi [17] tolu mâl-â-mâl var. Andan şâh-ı cihâna Ğaber kııldı. Şâh dağı dört muķarreb vezîre

²⁰⁴ Metinde "vezir" şeklinde yazılmıştır.

[1] yēdi şāhib-serīr, on iki tācidār emīr birle ‘Irākī öñlerince kefengden [2] aşāğa zīr[-i] zemīne ēndiler gördiler kim bir nīme kâ‘[id]e iki eyvān tolu māl ve genc [3] nite ak gümüş ayruca bir țarafa yıgıluțurur ve kıızıl altun ayru yıgılu ve yakūt [4] ve zümürüd ayru ve fırūze ve incü ayru yıgın yıgınlu gevde gevde yıgımlar kōmımlar [5] durur. Şöylece gūyā kim şimdi yıgımlısn. Andan ol iki eyvān ortasında bir [6] gümüş se-pā urulu, ol se-pāya bir altun levh aşılu. Andan ‘Irākī ilerü varup [7] ol levhi alup Eflātūn Hākīm[’e] şundi, hākīm dağı nazar kıldı. Otuz iki [8] satır yazı görüp okuyup beyān kıldı. Dēdi kim yā Ze’l-Ķarneyn, bu ĥatı yazan [9] dēmiş kim ēy rūzigārıla seyr ēde bunda gelen şehriyār, ‘ömre ve devlete tekye uran [10] ihtiyār, bu mekāna ērüp bu levhdeki ĥatı görüp bilsin kim ben dağı zamānumda bir mu‘teber [11] vezīr idüm. Aduma Mihrās Vezīr dērler idi. ēy niceler ni‘metüm yerler idi. Dört yüz [12] yigirmi yıl ‘ömr sürdüm. Delim rūzigārılar geçürdüm. Üç ulu şāha vezīrlük kıldum [13] üçine dağı Nizāmü’l-mülk olup ĥükümetin kabz ü baş elüme aldum çokluk sīm ü [14] zer māl u menāl cem‘ ētdüm. Velī yēyüp yēdürüp māl ü gencile ĥālümü hoş görmedüm andan [15] fikr ētdüm, gördüm kim mālı ben yemeyecek māl ben yer. Varup mālümü cem‘ kıldum [16] bunda defn ētdüm. Bu ‘amūdı mālüm üzere dikdüm ya‘nī bu diregi kimsene [17] yerinden ırmasun ve bu mālı bulmasun. Gör imdi nite

Beyt

‘Ākıbet gör neye 52a [1] erişdi ĥāl

Ben sefer kıldum ve bunda kıaldı māl

Yıgdum ve kendüm bu mālı yēdüm

[2] Ben ölem ayruğa kıala dēmedüm

Neşr

İ‘tişām hākīm kıavlince Eflātūn hākīm bu beyānı kim [3] ētdi. Şāh dağı bildi kim ol māl ü genc Mihrās Vezīr’den kıalmışdur. Pes buyurdi, mālı [4] zīr-i zemīnden kııkardılar. Kimin ĥazīneye²⁰⁵ alup kimin server ü selāfīnlere bağış ēdüp [5] kimin mübārız ve mihterlere ve

²⁰⁵ Metinde “ĥazineye” şeklinde yazılmıştır.

dilâverlere²⁰⁶ üleşdirdi. İrküp yemeyenün rağmına yédiler. [6] Andan ol târîh yazulu zerrîn levhi Feth-i Meţâlib boynuna hamâ 'il kılup yörüdiler, bir vîrân [7] şehre êrdiler. Qadîmden qalup harâb olmuş taş yüzinden burc u bârûsın²⁰⁷ gördiler, [8] her taşı ve otuzar ve kırkar âdem. Andan bir kapusına geldiler. Şöyle kapu kim kırk elli kişi [9] қоşалаşu girürler. Çıkarırken kapuya karşı saf bağlayup divârlar kapunuñ kafalı [10] taşında birkaç satır yazu gördiler. Eflâţun ilerü gelüp ne dilce olduğın bilüp [11] beyân êdüp dedî kim yâ Ze'l-Qarneyn, bu haţtı yazan şöyle Rûşen Qazân demiş ki êy cihânı [12] seyr kılan şehriyâr çün götüre seni bunda rûzigâr. Bu haţtı görüp bilesin kim bunu [13] yazan bu şehri yapup düzen yüz yetmiş yapdurdı salţanatı şuna ırgürmişdi kim [14] bu şehruñ cümle kavmi her gün ol şahuñ ni' metin yerlerdi. Gör imdi nite

Beyt

[15] Görüñ neler getirür zamâna cihân

Kimin ' âleme meşhûr êder kimine nihân

Neşr

Râvî [16] kavlince Eflâţun Hâkîm kapu taşından bu beyânı êtdi. Andan İskender Şâh eydür: [17] Êy vezîrler, zihî himmetlü şâh bu şehri yapduran şehriyârmış kim ni' metin re'âyâdan²⁰⁸

52b

[1] dirîğ kılmazmış dèyüp rûhuna du' â kılup şâh öñince Çehil-pâ yörüyüp ol [2] köhne kapudan ol vîrân şehre girdiler. Dürlü dürlü evler sarâyılar köşk ü mu' allâlar [3] revzeneler manzara gördiler. Velî cümlesi harâb. Câmasb hâkîm kavlince İskender Şâh [4] ol şehruñ için teferrüc kıla yörürken ol şehruñ evlerinüñ derîçelerinden ve manzaralarından 5 ve şu yollarından serverler at birle girüp çıkdılar. Nite

Nazm

Şöyle gitmiş [6] halkı biri qalmamış

Şanasın âdem bu şehre gelmemiş

²⁰⁶ Metinde “dilîr-lâverlere” şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁷ Metinde “bürcü bârûsın” şeklinde yazılmıştır.

²⁰⁸ Metinde “ri'âyâdan” şeklinde yazılmıştır.

Gelmiş illâ yine tîz gitmiş revân

[7] Kõmamış birini hep kırmış kıran

Kasr u köşki kalmış ve olmuş harâb

بوردرا

duymuş [8] âdemî yerin gurâb

Neşr

Rāvî kavlince İskender Şâh ol şehriñ bünyâdları [9] mu‘ teberlüğine ta‘ accüb éde. Râst şehriñ ortasında bir mu‘ allâ hoş sarâya gelirler [10] vîrân. Velî bir havlusı var. Meydân-mişâl çevre dîvârı burc u bārûlayın. Buğur [11] havlı kapusına geldiler, key mu‘ teber kapu gördiler karşı durup yapusına nazâr [12] urdılar. Kemer kilîdinde birkaç satır hatt gördiler. Yazulu hûb ve rûşen kazılı. [13] Andan Eflâṭûn okuyup beyân étدی. Ne dèdi, dèdi kim yâ Ze’l-Ḳarneyn, bu yazuyı [14] yazup koyan dèmiş ki éy rûzigârıla bunda gelen ‘ömr ü devletine ‘azze olan [15] bilesin kim bu şehri, bu kasrı yapan ve bu sarâyı beyân kılan şehriyâr salṭanatı şuña [16] irgürmişdi kim dört yüz taḅl u ‘alem issi emîr, biñ yèdi yüz mübâriz ü dilîr, [17] dört biñ server, altı biñ mihter, yèdi biñ ser-leşker ve yüz yigirmi biñ igeni düzar(a)

53a

[1] her gün kapuya gelüp atdan énüp dururlardı tâ kim benden destûr ola [2] andan sarâya girürleridi. Dèdi nite

Nazm

Şimdi uşda ne gider var ne gelür

Ne durur [3] var ne varur var alur

Ne girür var kapudan ne ḥod çıkar

Şöyle isüz kalmış işbu [4] kavm ü dâr

Neşr

Ḥükemâ kavlince Eflâṭûn Ḥakîm taşdan bu beyânı kim eyitdi kim İskender eşidüp eydür: Éy vezîrler [5] bu havlı kapusından bu nice kimesneler girüp çıkarken görüñ kim nice isüz

kañmışdur [6] dèyüp İskender öñince ‘İrākī havlı kapusından içerü girdiler bir şahñ sarāy-mişāl [7] içi yèdi dürlü muşaykal muşaffā mermerden ferş döşenmiş cümle muқатта‘. Andan şahñ [8] ortasında bir mu‘teber қаsr velī yèr yèr yıkılıp һarāb olmuş. Buğur қаsr kapusına geldiler ki [9] ‘acāyib қаpu gördiler, munakkaş nite ol yèdi dürlü mermerden yèdi kemer bağlamışlar birbiri [10] içinde. Andan kemer için çār-rükün bir dār çatmışlar gāyet mu‘teber yaşıl yeşimden. Andan [11] ol yaşıl taşda birkaç satır yazı yazulu hoş rüşen üstād ne қазılı Eflātūn görüp [12] okudu. Beyān kıldı ne dèdi. Dèdi kim yā Ze‘l-Қarneyn[-i] zamān, bu һаттı yazan dèmiş kim èy taқdırile [13] bunda gelen, bu diyārda bu şehri gören ve bu şehir içinde bu қаsrı bulan bilesin kim bu қаsr [14] kapusunda her gün altı biñ altı yüz altın çomaklı çavuşlar gelüp tertibile dururlardı. [15] Gelüp gidene yol gösterüp ‘izzet қилurlardı. Beni şah kendüleri bende bilürleridi dèdi

[16] Nazm

Şimdi ne şah var ne қул var ne тапу

Şöyle isüz қalmış uş bu қапу

[17] Neşr

Eflātūn һakīm қаsr қаpusı kemeri taşında bu beyān kim kıldı. İskender eşidüp eydüp èy

53b

[1] vezīrlar görüñ kim altı biñ altı yüz çavuş devrān қаpusı nice isüz yatur [2] dèdi. Şāh şöyle dèyiceк Arestetālīs һāş yā Ze‘l-Қarneyn, bir қапу isüz қalduғına [3] ne ta‘accüb èdersin. Pes devrānlar ola ki efrād-ı insāndan ‘ālem tehī olur. Haққ Ta‘ālā [4] kemāl-i қudretin izhār ètmeғiçün yine bir tā‘ife һaққ ardınca zīrā kim gelen gider. Her tolan [5] tehī қalur. Her oturan dursa gerekdür ve her duran ölse gerekdür. Bākī қāyim ve muқīm [6] ve ezel ve ebed ol eһaddür ki һikmet ve қudret anuñdur, dèdi. Hükümüñ tevһīdin [7] istiһsānlayup daһı ‘İrākī öñince қаpuдан қаsr gördiler. Nite dört mu‘teber eyvān [8] keyvān-mişāl birbirine қаrsu ‘ādī ortasında bir taһt, dilşādī taһt üzre [9] bir şah oturur. İki elin sīnesine urmış, қаşusunda bir şüret [10] daһı düzmişler ammā gāyet vehimnāk қorқunç şüret bir elinde bir siyāh һarbe [11] dutar. Dirileyin urmaға durur. Andan şah şeklinüñ yanında bir zerrīn levһ [12] aşılı gördiler sīm zencīr birle durur. ‘İrākī revān taһta çıқup şekil [13] boynında levһi alup Eflātūn Hākīm’e şundu. Eflātūn daһ levһi gördi. [14] Yèryüzinde bir balıқ naқş қılmışlar ve balıқ üzre bir insān şüretin yazmışlar. Bir elin [15] sīnesine urup bir eline bir şaru cisām alup қаrsusına tutup turur ve bir [16] ayağın yoқaru қaldurur. Andan levһüñ bir yüzinde daһı yigirmi sekiz yazulu idi.

[17] Hâkîm eydür: Yâ Ze'l-Ķarneyn, bu levhe bu balıĶ birle insân Şeklin kim naĶŐ kılmışlar.
Dêdükleri

54a

[1] olur kim balıĶ ĥût burcına iŐâretdür ve câm dutan Müşteri adlu yılduza iŐâretdür. [2] Ya' nî demek olur kim bu ĥaĥtı bu levhe Müşteri devrinde yazıldı ammâ âĥirinde yazıldı [3] demek olur. Nitekim ayaĝın yoĶaru Ķaldurupdur. Andan Eflâṫun Hâkîm levĥüñ bir yüzinde [4] iki ĥaĥtı okuyup beyân êtdi. Dêdi kim êy Őâĥ-ı cihân bu yazuyı yazan dêmiŐ kim

Nazm

[5] Êy cihânı seyr êden Őâĥib-Ķırân

Ķün getüre seni bunda bu zamân

Bilesin kim işbu [6] Şehr issi ki var

Hem bu Ķasr u taĥtı²⁰⁹ düzen Şehriyâr

İŞbu Şekli kendüsi düzmiŐdi

[7] Levhe ĥaĥtı elile yazmıŐdı

Adına Cânüs Şeh dêrler idi

Êy niĶeler ni' metin yêrler idi

[8] Yêdi iĶlîmüñ üçin dutmıŐdı

Anca Şehden fîl ü at ütmiŐdi

---

²⁰⁹ Metinde “taĥtı” Şeklinde yazılmıştır.

Leşkerin cem‘ edicek [9] ey şehriyâr

Qırq iki sekiz yüz biñ olurđı ey yâr

Qâf‘a qasd etse qaçardı nerre dīv

Şöyle [10] miydi erlük içre ey hidīv

Başa baş yüz biñ ere urdı özin

Keyvūr Şeh‘den [11] çevürmezdi yüzün

İşbu resme ve kıle ol şehriyâr

Altı yüz yıl ‘ömr sürdi kāmukār

[12] Neşr

Qavlince İskender Şâh, Eflâṭūn‘dan bu beyânı eşidüp Cânūs Şâh cânına [13] du‘â kıldı. Andan eydür: Ey ḥakīmler bu ne ḥikmetdür kim bu öñ gelenler bunca yaş yaşayup [14] ömr-i tavīl sürmişler. Āhiri toymayup ḥasretile gitmişler. Şâh şöyle deyicek Eflâṭūn [15] Ḥakīm eydür: Yâ Ze‘l-Qarneyn, bu dünyâ ömri cāna tatlu ve lezīz geldügi budır kim cān [16] cihāna gelüp ma‘şümken nitekim girdi, gözin dünyâ ‘ömrin gördi bu sebebden [17] eger biñ yıl yaşarısa daḥı gözin açup gördügi ‘ömrden toymaz uşanmaz dünyâ ‘ömr

54b

[1] içinde kemāl kesb eden āḥiret ‘ömrü lezzetin alur anı taleb kıılır. Bularuñ emşâli [2] anlardur kim dünyâ ‘ömrine i‘tibār etmezler, dedı. Andan İskender Şâh ol gün ol vīrān [3] qaşrda qalup yeyüp içüp yatdılar. Şabāḥ süvār oldılar kim ol vīrān şehirden [4] çıqup gideler. Giderken İskender eydür: Ey ḥakīmler ‘aceb bu böyle ḥarāb [5] ne sebebden oldı ola kim eydür: Gālibā ḥalkımı kıran kıırpdur. Ola kim yad yağı gelüp [6] qavminüñ kimin esīr edüp kimin kıırpdur. Ola kim rüzigār üküşlügiyile ḥarāb [7] olupdur ola deyiüp şehriñ bir qapusından daḥı çıqdılar. Gördiler kim ol qapunuñ [8] muqābelesinde bir nişāne yerinde bir mermer direk dikilü ṭurur şāhıla vezīrler çevre [9] alup nazar urup direkde birkaç satır yazı gördiler, Eflâṭūn ḥakīm okudı. [10] Dedi kim yâ Ze‘l-Qarneyn, bu ḥaṭṭı yazan demış kim ey

bunda gelen ‘ömrü devlete garre olan [11] ben ki zamānumda Ṭahmarāş Şāh’ıdum. Bunda geldüm dört biñ dört yüz gemiyile, her gemide biñ [12] müretteb ve mükemmel ve müsellaḥ ademile bu diyāra girdüm. İki yüz yétmiş cezīre gördüm. Kimi ma‘ mūr [13] ve kimi vīrān. Andan bu Cezīre-i ‘Aḳār’a da geldüm. Bu cezīre mu‘ teber ve bu şehir-i ‘Aḳār’ı ma‘ mūr [14] ve ni‘ metin²¹⁰ mevfūr gördüm ve ḳavmüni cüst ve cū ḳaldurdum gördüm kim ḥayvānlayın birbirine [15] ḳarılır, fark ḳılmaz vardum, bu ḳavmi fetḥ étdüm. Yasağ étdüm. Rāh[-ı] rāsta ḳulağuzladum. [16] yasağıla yaman işlerinden yağımadum. Āḥir üzerlerine müvekkeler ḳodum. Gözlediler çāre [17] olmadı. Ben daḥı ağaların depeledüm. Ancasın ḳırdum hergiz çāre ḳılamadum²¹¹. Āḥir ben daḥı üzerlerine

55a

[1] on iki biñ cellādlar üzerine ḥavāle ḳıldum. ‘Āḳıbet on iki biñ cellādumı depeleyüp [2] şehri berkitüp dört yıl menümile ceng ḳıldılar. ‘Āḳıbet şehri alup ‘āk ve ‘āşī olanını ḳırdum. [3] bāḳısin sürgün édüp diyārlarda bölük bölük baḥş ḳıldum. Ol āḥar²¹² [4] diyārlarda durdılar. Ol yaman ḥūların ḳodılar. Ḥaḳḳ ḥazretine lāyık olmağıçün. [5] İskender Şāh bu ḥaberi eşidüp Ṭahmarāş rūḥına du‘ ā ḳıldılar. Gitdiler giderken [6] mīr-şikārları bir ‘ acāyib ḳuş şikār étdiler. İskender Şāh’a getürdiler. Gördiler nite [7] gögercin miḳdārınca ola. Başı ve boynu ḥūrūsa beñzer. Täclu üç gözi [8] var ikisi yerinde biri alında. Ammā alındaki gözi la‘ le beñzer şavḳ ü şu‘ ā‘ [9] vērür. Ve sağ gözi şaru yāḳūtlayın şol gözi gök yāḳūtlayın şāh ol [10] se-çeşm mürğüñ her gözin bir dürlü göricek ḡayet ‘aceblediler. Gör nite

Beyt

[11] Ḳādir’i gör ne ḳudretinden kim n’èder

Ḳatre şudan nicesi ḥoş ḳuş éder

Neşr

[12] İ‘ tişām²¹³ Ḥakīm ḳavlince İskender Şāh ol se-çeşim²¹⁴ ḳuşı görüp şeklin [13] ‘Acāyibü’l-Maḥlūḳāt kitabına naḳş ḳılup gitdiler. Giderken ḳarşularından bir müntehā [14] ve mu‘ teber

²¹⁰ Metinde “tiğmetin” şeklinde yazılmıştır.

²¹¹ Metinde “ḳalamadum” şeklinde yazılmıştır.

²¹² Metinde “āḥir” şeklinde yazılmıştır.

²¹³ Metinde “İ‘ şitām” şeklinde yazılmıştır.

²¹⁴ Metinde “se-çişim” şeklinde yazılmıştır

sebz ü ser-bülend ağaç görüldi. Râst ağaca geldiler. Bir ağaçdur kim [15] biñ kişi sâyesinde şığa. Ol sebz ü ser-bülend şecerüñ sâyesinde bir biñar hûb [16] kevşer-mişâl revân olmış ol devhanuñ dâyiresi çayır ü çemen, yâsemîn, serv-i [17] hırâmân, şakâyık-ı nu‘mân, gül-i gülistân, ‘ar‘ar, ergüvân tolmış. Mürğ hoş elhân birle

55b

[1] nâle ve feryâdla terennüm birle ol diyârı muţarrâ kılmış. Andan biñar üzre ol şaru²¹⁵ [2] mermerden bir server kâlibın düzmişler. Kırk arış ola. Andan karşıasına aq mermerden [3] bir ‘avrat kâlibın düzmişler. Er kâlibı oturur. ‘Avrat kâlibı dirileyin turur. Şâh [4] anları görüp rahşından êndi. Biñar üzre oturdu serverler karşı turdu. [5] Buğur ol er kâlibınuñ sînesinde birkaç satır yazı gördiler. Eflâţun okuyup [6] beyân kıldı. Dêdi kim yâ Ze’l-Karneyn bu haţtı yazan dêmiş ki êy rûzigârıla bunda [7] gelen bu ağaç dibinde kâlibları gören bilesin kim bu er kâlibınuñ ıssı zamânında bir hoş [8] serveri idi. Begler içre adlu şanlı key er idi. Adına Câm[-1] Zerrîn dêrler idi. [9] Meger ben Câm[-1] Zerrîn bir gün zamânında ağaç devhasına êrdüm. Atumdan êndim [10] oturdum ükme ni‘metüm varıdı getürdüm. Bir gün anı gördüm kim bu kâlib şeklinde [11] ‘avrat gelüp selâm vêrdi nâzıla karşıuma durup eydür: Êy Câm[-1] Zerrîn seni [12] bunca zamândur severem. Şabr êdegördüm çâre olmadı. Buğur ‘aşıkam şabr u ârâm [13] êdemedüm. Yüzüm ele alup gelüp uş hâl saña i‘lâm. Gel imdi sen dağı beni kabûl [14] kıl. Olinca saña qaravaş olayım, dêdi. Ben eyitdüm: Kimüñ nesisin? Eyitdi: ‘Aţrîn [15] Şâh ‘avratıyam. Ben eyitdüm: Êy nigâr kimsenüñ ehline qol şunmazam. Naşîbüñ senüñ helâlüñ [16] idi. Var kâni‘ ol dêdüm. Naşîhat êtdüm. Gitmedi sözümi işitmedi bu hâl üzereyiken [17] kazâ vü kudret nâ-gâh bu ‘avratuñ helâli ‘Aţrîn kırk kılıyla çıkageldi. Kendü

56a

[1] ‘avratın benüm katumda gördi, kaqıdı. ‘Avratına şordı. Meger ‘avrat ben el şunmaduğuma [2] incinmiş ilimiş. Andan vehm başı vehminden erine eyitdi: Êy ‘Aţrîn Şâh beni bu kişi kapdı [3] kaşrumdan bunda getürdi. Buğur ‘avratı söziyle ‘Aţrîn baña kaşd êtdi. Üzerüme [4] gülüv êtdiler. Yemînüme inanmadılar. Kışsa-i vâqi‘ üzre taqrîr êtdüm. Câhil kişiyimiş [5] diñlemedi. Gücine gördi, ben dağı gördüm. Olmaz iş bâbından işdi. Süvâr olup [6] ceng kıldum. Âhir ‘Aţrîn’üñ çerisi çoğaldup beni düşürdiler. ‘Avrat söziyle yitürdiler

²¹⁵ Metinde “şavur” şeklinde yazılmıştır.

[7] **Nazm**

‘Avrat ucından yitüp gitdüm ey yâr
Ger eriseñ sen dağı şöyle ki var

[8] **Qomayasın** ‘avrata er hayfını
Erlügile añlar tâ kim seni

‘Avratuñ biñde birin almayalar

[9] **Qol** bularuñ boynına şalmayalar

Ten murādıdur bular ey şehriyâr
Cân murādın [10] kıl taleb ol ihtiyâr

Cân murādıdur murād bunda bugün

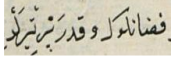
Fâ‘ ilâtün fâ‘ litün [11] fâ‘ ilün

Neşr

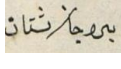
Ḥakīm kavlınce Eflâṭün Ḥakīm bu beyânı kim kıldı. İskender Şâh Câm[-ı] [12] Zerrîn yok yere hayfın bî-günâh ‘avrat ucından gitdüğine riqqat kılup ḥasretile [13] ağladı. Eydür ol serverüñ rûhına du‘ â kıldı. Buğur şâh buyurdu, ol ağaç [14] devḥasına sâķī ve ser-dîhler meclis kurup ‘ıyşa meşgûl oldılar andan şâh eydür: [15] 1‘ Aceb bu mu‘teber ağaç nenüñ ağacı ola. Yemişi dağı biter mi ki deyinca ‘Irâķī revân bir beyân [16] revş gümreyü yerinden durup kemend eline alup ol müntehâ ağacuñ bir şâhına atdı. [17] Kemend qolanı dutdı. ‘Ankebût ağaca çıkup şâh-be-şâh yemiş isterken Çehil-pâ

56b

[1] yüksek şâhda bir yuva gördi. Derim evinden ulu iki qapulı andan [2] bir qapudan başın çıkarmış bir yavru dağı ol bir qapudan başın çıkarmış [3] yaturlar. Velī şöyle başlar kim âdem başından ulu. Yavrular dağı ‘Irâķī’yi görüp [4] çığırışdılar. Şöyle kim ‘Irâķī gibi server

vehminden döndi. Ağaçdan şan‘ atıla [5] endi. Buğur şāhıla vüzerā ol yavrularuñ āvāzından ‘ acebleşince ve ‘ Irākī dahı [6] kuş yavrılarıdur dēyü haber vērüp Sikender Şāh ‘ aceb nice kuş ola dēyince anı [7] gördiler kim havā yüzinden qara bulutlayın iki gışıldı kopdı. Ve uş gelüp [8] endi. Hay nedür dēyince şāhıla selāfīn ve serverler dahı gördiler kim iki ‘ acāyib [9] siyāh kuşlar cevlān kılurken ‘ ankā-mişāl gelüp hışımıla çıgırışup havādan [10] Sīmrūş Şāh’un serverlerinden sāz u selebile qapup alma gibi götürüp havāya [11] ağıdılar. Aşağasına pertāb kıldılar. Düşüp hürd oldılar. Şāhıla serverler anı görüp [12] gırīv kılup dersü yerlerinden durup tīr ü kemān ele alup hāzır müheyyā olunca kuşlar [13] ‘ uqābvār tekrār qanat qapup ve büküp endiler kim uralar. Serverler dahı birbirin [14] kuş nişānlar tıutup tuş tuşa elmās peykānlar ile rāst nazarlar birle [15] gözedüp atup evvel érkekin cigerin kese urdılar. Hemān bir kez çağırup baş ve ayak [16] dürük endi andan dişisi yine pervāz urup havāya ağıp götürdi. Qapduğın [17] atdı, düşüp hürd oldı. Buğur bir dahı énmek dilerken gördi kim érkegi urulup

57a

[1] düşmiş yatur. Anı eyle göricek birkaç ötüp yüz şahrāya tıutup gitdi. Andan şāhıla serverler [2] ol düşen kuş üzerine gelüp gördiler kim bir ‘ acāyib kuş. Ululuqda at miqdārınca ola. Velī [3] her qanadı on altışar arış ve her yūñünüñ yaşsılığı birer qarış ve burnunuñ delükleri [4] bir merdāne şah[ş]uñ ayasınca ola ve burnunuñ minqārı yedişer ola ve yine her [5] qaynağı ikişer qarış ola ve rengi şöyle siyāhdur kim şeb[-i] deycürdan haber vērür. [6] Ammā boynı şöyle aqdur kim billūr[-i] ebyazdan nişān vērür. İskender anı göredururken [7] ol kuşlayın (bir kuşlayın) bir kuş gelüp érdi. Anı görüp bir dahı geldi bir dahı [8] geldi bir dahı geldi. Varduğunca ulalup çoğaldı. Şāh çerisiyile cenge [9] tıurdi. Nite kuşlar havādan ötüp gışırlayup éner bir ādemi qapar havāyıla fenā [10] ortasından qapar aşığa atar éner hürd²¹⁶ olur. Serverler dahı oqıla kuşları [11] urup düşürürler. Cāmasb Hākīm qavlince gece olunca kuşlar insānıla [12] hoş ‘ aşıqāne bir kıldılar. Gece éricek kuşlar gitdiler şāh-ı [13] cihān dahı on iki biñ erile ol gece ağaç devhasında yatdı. Şabāh [14] tıurup kuş cenginde kırılan mīr ü sipāhī erkān birle defn édüp ... [15] sinler düzüp hiceleri taşında tārīhleri yazup qazdılar, kim oldukların [16] ve ol diyāra ne vechile geldiklerin ve ne sebebden öldüklerin beyān étdiler. [17] Ol gün dahı anda olup gece olıcaq yatup rāst ‘ ālemine vardılar

²¹⁶ Metinde “hürd” şeklinde yazılmıştır.

[1] Beyt

Gece olıcağ yatup uyumağ dağı

İş bu cān rāhatluğudur ey aḥī

[2] Neşr

Hükemā kavlince İskender Şāh ol ağaç dibinde yatup şabāḥ güç kılıp [3] gitdiler. Gemilere gelüp girüp deryā yüzine seyr étdiler, dört gün yürüyüp beşinci [4] gün deryā ortasına bir ulu kaya gördiler kim ol kayanuñ üstinde bir kişi [5] oturur. Rāst şāh gemisin kayaya sürdiler érdiler. Gemi mülāccalar gözleyüp [6] şāhıla birkaç vezīrler gemiden çıkup ol yaluñuz kişiuñ katına gelüp gördiler kim [7] bir ‘aceb herīf nite eli ve ne ayağı ve ne gözi var. Şöyle ‘üryān ve biryān oturmuş [8] ot kurısıyıla setrin örtmiş. Yönün Hatt-ı İstivādan yaña dönüp tesbīḥ édüp [9] karşı şükür kıılır. Şāhıla vezīrler çevre alup durdılar. Anuñ hāletine ḥayrān [10] kaldılar. Andan şāh eydür: Éy ḥakīmler bu mübtelā herīf yaluñuz buncılayım, ‘aceb bunlar ne [11] ola. dēdi. Eflāṭūn Ḥakīm eydür: Dilleşelüm dēyüp ilerü vardı, [12] selām vērđi. Ol herīf dağı yad āvāz eşidüp sesirgeyüp selāmın [13] aldı. Eflāṭūn eydür: Yā şahş ne kişisin ve bunda yaluñuz n’eylersin [14] ol mübtelā eydür: Ḥaḥḥ ḥazretinüñ bī-çāre ve zelīl ve ma‘lūl ve āvāre kulıyam. Oturup [15] ḥālīḳ-ı Bī-çūnuma teşekkür kılıram ve zıkr ü tesbīḥ Ḥaḥḥ’ı yoldaş edinmişem neyçün yaluñuz [16] olayım. Andan Eflāṭūn eydür: Éy herīf, Ḥaḥḥ Ta‘ālā saña el ve ayak vērmemiş neñe şükür [17] kıılırsın. Ol kimsene dile gelüp eydür: Evvel şükürüm budur kim meni sāir mümkināt gibi

58a

[1] vücūda getürđi. Ḥayyiz-i vücūda kim‘ ademden ḳadem başdurđı. İkinci şükürüm [2] oldur kim insān eyledi. Ḥayvānāt kısmından eylemedi ve cāmidātdan²¹⁷ kıılmadı [3] üçüncü şükürüm oldur kim müdellel muvaḥḥid kılıp muḳalled kııldum ve rızḳıçün [4] dağı hergiz kimesneye muḥtāc eylemedi. Andan Eflāṭūn eydür: Yā rācil, ḳaç vaḳtdur [5] ve nice zamāndur kim bu mekānda olursın? Ol şahş eydür: Ben beni bileli bunda [6] oluram. Ḥakīm eydür: Ya rızḳ ne vechile elüñe girür? Ol vücūd-ı ḳāni‘ eydür: Her gün ḳuş [7] şabāḥ gelür baña rızḳ getürür. Ol rızḳı loḳma eyler aḡzuma vērür, yērem ve şükürin [8] kılıram. Şāh vezīrile anı eşidüp ol kişiuñ ḥāline taḥsīnlediler. Ol kişiuñ ḳanā‘at [9] ve ḳanā‘atda şanā‘ın āferīn

²¹⁷ Metinde “cāmedātdan” şeklinde yazılmıştır.

kıldılar. Andan Şāh, Çihil-pā-yı ‘Irākī’ye eydür: Yōri [10] var bu biz yēdügümüz ni‘ metden kendü elüñile bu mübtelāya yēdür ve bizimçün du‘ ā [11] ve durūd iste zīrā kim buncılayın şāhib-i riyāset²¹⁸ kişilerün nefesi maḳbūldur. [12] ‘Irākī varup daḫı ḫāş ni‘ metler alup altun tabaḳ birle ol şaḫşuñ öñine [13] vardı eyitdi: Yā abdu’llāh, Rūm sultānı Sikender Şāh saña kendü yēdügi ni‘ metten [14] getürdi. Aç aḡzuñı dudayım, dēdi. ‘Irākī şöyle dēyicek ol ḫerīf güldi. [15] Dēdi kim: Ėy refīḳ, İskender Şāh şabāḫ olsun hemīşe devlet ve sa‘ ādeti, ‘ izzeti, [16] şevketi, saḫveti, şavleti, ziyneti, rif atı, ḫışmeti, salḫanatı, şefe‘ ātı, iḳbāli, ḫelāli, [17] ni‘ meti, memleketi, yevmen-fe-yevmen mezīd olsun. Ben bende-i naḫīf ve za‘ īf Ḥaḳḳ Ta‘ ālā kısmet

58b

[1] ētdügi rızḳa ḳāni‘ em, maḫlūḳ vērdügi rızḳı yēmezem. ‘Irākī eydür: Neyçün? Ol [2] şaḫş[-ı] Ḥaḳḳ-şinās eydür: Eger İskender Şāh’uñ vērdügi ni‘ meti ḳabūl ēdüp yēyecek [3] olursam ḳorḳaram kim Ḥaḳḳ Ta‘ ālā baña ḫışm ēde. Ben vērdügüm rızḳa ḳāni‘ olmadı dēr.

[4] Nazm

Allāh vēridügi rızḳa ḳanā‘ atum vardur

Ḳanā‘ at içre ki şanā‘ atum vardur

[5] Neşr

İ‘ tişām ḳavlince Çehil-pā ne ḳadar kim cehd ētdi ol ḫerīfe şāhuñ ni‘ metinden [6] bir loḳma yēdüremedi. Andan dēdi kim yā şaḫş-ı mübārek, yaluñuzluḳdan uşanmadiñ mı gel seni [7] alalum. Ābādān²¹⁹ yēre varalum. Hem mevt yētişüp ölüreseñ daḫı kim üstüñe bir iki [8] avuç topraḳ örteler, dēdi. Ol ḫerīf şöyle dēdüğine ‘Irākī’nüñ ta‘ accüb ēdüp dēdi [9] kim ēy dilāver Ḥaḳḳ Ta‘ ālā’nuñ sevgüsü içümi ve taşımı bir vechile ihāḫa ḳılmışdur kim [10] tenhā hergiz öñüme düşmez Ḥaḳḳ Ta‘ ālā’nuñ zıkrı bir vechile me’nūs olupdurur kim [11] insān birle olmaḳ baña ḳayd u endīşe gelür. Ėy ḳāşiki siz daḫı gelüp baña bu deñlü [12] incidüp ḡavḡā vērmeye idüñüz dēyüp gērü zıkr ve tesbīḫ ve tehlīle meşḡul [13] oldı. İskender Şāh anı görüp bildi kim ol ḫerīf kendü kendüyle zevḳi var [14] ve zevḳinde şevḳ var

²¹⁸ Metinde “riyāşat” şeklinde yazılmıştır.

²¹⁹ Metinde “ābādān” şeklinde yazılmıştır.

Nazm

Er odur kim kendüyle yār

Oluban zevk eyleye ey şehriyār

[15] Neşr

Müverrihün kavlince İskender Şāh ol herifde ol hāli görüp teḳallatı götürdiler. Yēdi [16] gün yörüdüler sekizinci gün göründi. Şāh mellāhlara şordı: Bu cezīreye [17] ne cezīre dērler? Mellāhlar eyitdiler: Buña Cezīre-i ‘ Amūm dērler. Ābādāndur. Velī sultānın bilmezın

59a

[1] kimdür? Şāh buyurdı re’isler gemileri ol Cezīre-i ‘ Amūma sürdiler. Şeb-i hengām olmadın [2] gēceye qarşu kenāra ērüp limān bulup dersü lenger şalup durdılar şāhiçün ḳuruda [3] hayme ve raht çıkarup ol gēce anda ārām ḳıldılar. İ‘ tişām Ḥakīm kavlince ol cezīrenüñ şāhi [4] gāyet lecūc ve mu‘ ānid ser-keş ḳişidi. Adına ‘ Atrīn dērler idi. Seyf yüzinde Rüstemlere [5] cevāb vērürdi. On altı pāre cezīreye ḥükm ēder idi. Çeri cem‘ etse yüz toḳsan biñ [6] er cem‘ ēderdi. Andan ol cezīre kavmi, İskender o cezīreye ḳıḳduḳın görüp varup sultānları [7] ‘ Atrīn Şāh’a ḥaber ētdiler. ‘ Atrīn daḳı ol on dōrt pāre cezīresine ḥaber vērmedi kendüsi [8] yaraḳına meşḡul oldı. Meger ol zamān ‘ Atrīn’üñ dōrt yüz yaşında bir anası var idi. Adına [9] ‘ Acūze dērler idi. Gāyet mekkāre ve fa‘‘ ale ve dālle bigi ḳarı idi. Andan ol ḳarı gördi kim oḳlı [10] çeri yaraḳındadır. Buḡur oḳlına şordı. ‘ Atrīn’in daḳı anasına dēdi kim Diyār-ı Rūm’a gemiyile yad yaḳı [11] geldi. Fülān limānı aldı. Yaraḳ ḳıluram kim varam anı gāfilin başam. Andan anası eydür: Ciger [12] köşem, evvel beni gönder varayım ol yaḳınıñ hem sultānın göreyim. Ḥīle birle duḳul ḳılayım. Gāfil [13] olsun saña ḥaber bildüreyim ēriş. Başup (Basup) işini tamām eyle. ‘ Atrān daḳı birḳaç iş [14] görmiş ḳişilerile İskender’e gönderdi. Bu taraḑdan İskender daḳı deryā kenārında [15] ol dün yatup şabāḥ turup Ḥālīḳ‘ ina ‘ ibādet ḳılıp Çehil-pā’ya eydür: Yōri birḳaç [16] yoldaşıla bu çeriden dil al. ‘ Irāḳī serverlerden Şāmūs-ı Şāvī, Şāḳūf-ı Rūstenī, Ḳaytamaz Türḳī, [17] Cermīn Kūhīyi alup gitdiler. Ḥaylī yer yörüyüp revān bir yere ērdiler kim yemiş dēreler.

59b

[1] Birḳaç ḳişi aḳaçda yemiş dērerlerdi. Varanları görüp ēnüp ḳaçdılar ‘ Irāḳī’yile [2] serverler ḳaçanları görüp ḳovdılar. Dōrdün dutup İskender Şāh’a getürdiler. Şāh daḳı [3] dīvān tutup oturmışdı. Andan Eflātūn ol ḳişileri söyletdi. Dillerin bilüp [4] söyleşdiler. Dēdi kim ne kavmsiz? Bir ulusı eydür: Bu Cezīre-i ‘ Amūm kavmiyüz ‘ Atrān [5] adlu sultānumuz vardur.

Eflâṭūn eyitdi: andadur? Eyitdi: Bir mu‘teber Őhr taḥṭıgāhı [6] vardu[r] adı ‘Akād’dur anda olur. Andan İskender-i Zü’l-arneyn, Eflâṭūn Ḥakīm’e eydür: Yâ ḥakīm, [7] de ‘Aṭrān’a dilince nāme yaz, iŐtiyāk ḥaberlerin dur, da‘vet kıl. ḤoŐluęıla geleydi [8] ola mı, dedi. Eflâṭūn daḥı Őāḥ emri ũzre nāme yazdı. Eydür: Őāḥ nāmeyi aytamāz Tũrk’e [9] vērũp ol kiŐilerũn ikisin alıoyup ikisin aytamāz’a oŐup gũnderdi. Gelũrken [10] ‘Aṭrān anasına arŐu uğradılar. GũrũŐũp ŐoruŐdılar. aytamāz eyitdi: İskender Őāḥ [11] elisi aytamāz Tũrk’em dedi. āŐıdıluęa ‘Aṭrān’a giderem, dedi. ‘Acũze revān ḥıle [12] birle atdan enũp gelũp aytamāz Tũrk’ile gũriŐdi. ‘İzzet kılup eydür: Ęy aŐıd [13] İskender Őāḥ[ũn] ol varacaęuñ sulṭānuñ anası benem. Oęlum İskender Őāḥ geldũęin [14] eŐidũp orup beni gũnderdi kim varam ol Őāḥuñ ayağı gũbārına duḥũl ılam. [15] Ve oğlum daḥı gelũp ḥıẓmet kılur, deýũp Sikender Őāḥ’a gidelũm, dũn, emek ekme, [16] deýũ aytamāz’ı dũndũrdi. İskender’e yağın varıcağ aytamāz Tũrk ũndin gelũp [17] Őāḥa i‘lām ıldı. Őāḥ daḥı eli geldũęin eŐidũp buyurdi. Yũz yigirmi biñ er

60a

[1] dersũ gemiden ıup dıvān ṭutup durırlar. Ol yañadan ‘Acũze daḥı gelũp [2] dıvāna girdi. Serfır ũzre Sikender’i gũrdi. Revān baş urdi. ḥācibler yer [3] gũsterdiler. Őandalı odılar oturdi Őāḥ arŐusına. Andan İskender Őāḥ’ı gũrdi.

[4] Beyt

Devlete lāyık oturmiŐ bir vũcũd

Kim felekler aña ederler vũcũd

[5] Neşr

Ḥũkemā avlince ‘Aṭrān anası İskender’i bu Őaṭvetde gũrũp yũkũnũp [6] yine baŐ urdi. İskender daḥı rũ-be-rũ ‘Acũze’yi gũrdi. Nite zamānlar ‘ũmr sũrmiŐ [7] bir arı, yũzi buruŐmiŐ bira likā olmiŐ kim ḥı gũzler yũzni gũrmesũn andan ‘Acũze [8] eydũr: Ęy Őāḥ-ı cihān oğlum ‘Aṭrān uluñ selām edũp yũz yere sũrũr. Eydũr kim: [9] Ben Őāḥ Zũ’l-arneyn’ũn ulıyam. Őād geldi, Őādı getũrdi. Mũbārek ādemiyile diyarı [10] mũŐerref ıldı, deýũp kendũ daḥı devlete lāyık yara ıldurur kim ‘ālı ḥāzretũne gele [11] bende ola ḥıẓmetũnde ullu ıla, ma‘zũr dut, eŐidũp tıẓcek gelmedũęin [12] deýũp ‘Acũze gerũ baŐ urdi. Őāḥ daḥı anı merḥabālayup ‘izzetledi. ‘Acũze daḥı [13] bileklerin ekdi. Őāḥ daḥı ‘izzet iũn ḥil’atladı. Gũnderirdi kim oęluñ becid gelsũn [14] gũrelũm, sefer ũzreyũz dedi. ‘Acũze baŐ urup gitdi. ‘Acũze gidicek Restetālīs [15] ḥāŐ eydũr: Yâ Ze’l-arneyn, ‘Aṭrān’dan anası āŐıdıluęa

geldügi hiç benüm gönlüme hoş [16] gelmedi. İskender eydür: Nite? Hakîm Hâş eydür: Eger ‘Atrân’uñ bizümle râstluğı olsa [17] kendüleyin er gönderürdi. Kim bile ne hîlesi vardur kim ‘avrat gönderdi. Gâfil olma.

60b

[1] Nazm

Er olan gâfil gerekmezdür ey yâr

Böyle demiş ulular şöyle ki var

[2]Gâfletüñ gâyet de soñı şüm olur

Şıbgat eden gâfleti meşüm olur

Gâfil olan [3] devletinden tîz düşer

Başına miñnet arularu üşer

Neşr

Müverrihün kavlince Restetâlis [4] şöyle deýicek İskender buyurdi. On dört biñ atlu çerisi at kicimleyüp er cebelenüp [5] şöyle hâzır durdılar. Ol yañadan dañı ‘Atrân anasın vardı. İskender’i [6] tamâm gördüğünleyin haber vèrdi. Eyitdi: Düşmeni sözile gâfil kıldum. Var üstün [7] ur, dersü kır tâ kim eşiden bir dañı diyâruña gelmesün ve bir dañı bu kim yarar. Koyun [8] ve şıgır cem‘ eyle ‘asker azıgı için birkaç gün eglenüp gıdâ eylemek için ‘âkıl²²⁰ [9] kişiler ile becid sür. Düşmene göndür leykin şöyle kişilerle düşmân görüp anlardan [10] sırra vâkıf olmaya ve keyfiyyetine muṭṭalı‘ olmaya tâ kim bu fikr[-i] şavâb, haṭâyâ mübeddel [11] olmaya. Zîrâ kim düşmân anuñıla eglenidursun tâ kim n’ètdüğünü tuymaya. Oğlı dañı [12] anası sözüyle dört biñ koyun ve kuzu, biñ şıgır gönderdi İskender’e. Ol cânibden [13] İskender dañı ‘Atrân’a muntazır dururken ‘Atrân gönderdügi koyun ve şıgır vardı. [14] ‘Atrân’ı şordılar uş hazînesin alup duḥûle gelür. Yad yere bir gün ardumuzca [15] ‘aḡablâyü hizmetüñüze erişür, dediler. Şâh nice Arestetâlis eydür: ‘Atrân eglenüp [16] nesne

²²⁰ Metinde “‘âkıl” şeklinde yazılmıştır.

gönderdiğinden murād budur kim çerisini cem‘ kıladurur. Dünyâyıla bize muḥabbet-güsterde [17] dilenür kim tā kim bizi gāfılın başa düşe dedı.

Nazm

Çok bilmiş kişiye 61a [1] beñzer bu var

Şöyle bil bundan ḥazer gèrek ḥazer

Tā elem èrmeye andan ṭapuña

Yavuz [2] ad adanmaya ḳapuña

Neşr

Ḥakīm ḳavlince Arestetālīs şöyle dèyicek İskender daḫı [3] ‘Aṭrān’dan ḥaylī iḥtiyāṭ kıldı. Buyurdı ol iki biñ ḥāş ḳullar içine cebe gèyüp [4] şāhuñ ḳafāsına ḳol ḳılıç ḳabzasına urup durdılar. Andan serverlerden [5] Şāmūs-ı Şāvī, Şākūf-ı Rūstenī, Emyāṭ-ı Mısrī, Aḳvāş-i Ḳāhırī, Müselsel-i Sistānī biñ [6] güzīde erile ‘Aṭrān’dan yaña gönderdi. Buğur buyurudı Ḳayfūr Çoban ḳırk oğlu, biñ altı [7] yüz çoban birle Ḳaylasūn-ı Ḳahrahā’yı dört yüz ḳarındaşyıla Kitvāl بزنور biñ yoldaşyıla [8] Tenselūs ḳıl barāḳ biñ ḳoldaşyıla Ḳartınūs Seg-ser biñ eşiyile Ṭaynul Gürk-ser biñ [9] kişiyile, şır-serler meliki biñ yoldaşyıla, اشقير Peleng-ser biñ ḥāldaşyıla, ‘Aşfar Ḥırş-ser [10] biñ kişiyile, Pīrūs Bebr-ser eşiyile, Metmelāḳ-ı Zengī biñ ḳara ceng-çū ḳırd-ı şemşīrden [11] Zengīyile, Maḳṭū‘-ı Ḥabeşī biñ Ḥabeşīyile, Halhal Kūhī biñ kūhīyile, on iki biñ er olup [12] şāh ordusından bir fersaḫ yèr ilerü varup ‘Aṭrān ṭarafına göz ve ḳulaḳ olup [13] durdılar. Ol yañadan daḫı ‘Aṭrān yüz altmış biñ atlu ve yayaḳ çeriyi ‘arz ḳılıp anası birle [14] danışdı. Anası eydür: Şimdi saña geregi budur kim çerüñi bir ṭarafdan daḫı düşmān üzre [15] gönderesin. Sen delim ni‘ met alup üküş beleklerle İskender’e varup duḫūl ḳılıp ḥīle birle [16] senüñem dèyesin. Anı mihmān ḳılıp belek çekdüğüñ vaḳt çerüñ èrsün bir avuç düşmāndur, [17] at ayacağına vèresün. ‘Aṭrān anası sözin ḳabūl ḳılıp çerisin anasıyla bir yañadan gönderdi

61b

[1] kendüsi delim ni‘ met alup ‘acāyib ḡarāyib belekler düzüp iş görmüş yoldaşlarıyla [2] dört biñ erile sürüp İskender’e gitdi. Ol İskender’üñ kāşifleri birle buluşup [3] görışdiler. Andan sorışdılar, birbirine ‘izzet ḳılışdılar. Şāh kāşifleri daḫı alup ‘Aṭrān’ı [4] şāha döndiler. Şākūf

öñdin varup ‘Atrā[n] ne hālle²²¹ geldügin İskender’e bildürdi. [5] Şāh dağı buyurdı birkaç dilāverler aña qarşu gitdiler. Ol tarafından ‘Atrān dağı on [6] iki biñ qaravul ardına érdi. Dürlü dürlü şūretler görüp hayrān oldu, tā kim İskender [7] Şāh’a érdi. Ne gördi kim deryā kenārında bir mu‘ teber çeri konmuş. ‘Acāyib ġarāyib yaşıl [8] kızıl ve şarı sāyebānlar²²² ve serā-perdeler urulmuş, dürlü dürlü hayme ve çādırlar kurulmuş. [9] Andan ordunuñ kurudan yanına on iki biñ süvār alup şaf bağlayup durmuş [10] ‘Atrān anı dağı geçüp İskender Şāh dīvānına érdi. Altun çomaqlu çavuşlar qarşu [11] gelüp ‘izzet kı lup merhabāladılar. Andan ‘Atrān kibr ü kīn ile atdan enüp dört biñ [12] er kafāsınca beglerin alup şāh dīvānına girdi, gördi kim altmış biñ kişi kemer mīr ü [13] sipāhī bir kırmızı atlas bārigāhı sağ ve şol kol kol girde-pīç edüp durmuşlar ortada [14] bir zerrīn serīr üzre çetr-i hümāyūn urmuşlar altında Süleymān-sīret, Cemşīd-fiṭnat bir şāh [15] oturmuş kafāsında on iki biñ muraşsa‘ kemerlü zerrīn külāhlu kullar şaf dutup kol [16] kılıç kabzasına el urup durmuşlar. ‘Atrān[-1] ‘Amūmī İskender’üñ bu tañtanasını görüp [17] müte‘accib ve müteḡayyir oldu. Kendü kendüye dēdi kim

Nazm

Zihī mehābet zihī sa‘ ādet ü baḡt

62a

[1] Zihī šalābet ü ḡaşmet zihī ‘adālet ü baḡt

Neḡr

Şāhuñ bu vechile devletin ‘ayne’l-yaḡīn [2] müşāhede éderken ‘aceb şeytānlayın gözlerini perdeleyüp inşāf étmeyüp kendüyi enāniyyet [3] āyinesinde görüp kibr ü kīnile revān ol gümrāh, İskender serīri öñinde varup baş urdı. [4] İskender dağı ‘izzetçün yerinden durup buyurdı. Serverler şaffında şandalī ḡodılar, ‘Atrān [5] oturdu. Dört biñ nökeri kafāsın bekleyüp ṭurdu. İskender dağı nazar urdı gördi kim [6] hīç ‘Atrān duḡūle gelmiş kişiye beñzemez. Gör nite

Nazm

Kendü kendü bilüsinde key ulu

[7] Kibr ü kīnile içi ṭaşı ṭolu

²²¹ Metinde “hālle” şeklinde yazılmıştır.

²²² Metinde “sāyibānlar” şeklinde yazılmıştır.

Dört yanını karşı gözler cüsteler

Bakıcağ şehden yaña başın [8] şalar

Gâh gâh gögsin geçürür ol hidiv

Âdem içre gördi kim nerre dîv

Nesr

Taberiyye [9] kavlince İskender Şâh, ‘Atrân’ı bu vechile görüp müşâhede kılıcağ añlayup [10] neye geldüğün bildi. İhtiyâğ kıldı. Buğur ol gümrâh peşkeşlerin ve beleklerin çeküp eydür: [11] Yâ Ze’l-Karneyn, ben bendeyi kulluğa kabûl kıl. Tâ ölince eşigünde hizmet kılalum, [12] ‘izzet bulalum. İskender dağı pîşkeşlerin kabûl kılup bir habbesin kendü için alıkomayup [13] mecmû‘ın ‘Atrân öninde bî-kuşûr üşleştirdi. Serverler, selâtinleri ganî [14] kıldı. Şöyle kim ‘Atrân, İskender Şâh’uñ saħâvetin görüp taħsîn kıldı. Andan İskender’uñ [15] ħûnı gelüp mecmû‘ı döşendi. Şalâ dendi mîr ü sipâhî yemege kol şundı. Andan ‘Atrân [16] anası yüz altmış biñ erile erişdiler İskender’i başadüşdiler. Buğur yüz altmış biñ [17] er gıriv kılup kılıç ‘uryân edüp atların dersü ceys-i İskender’e sürdiler seyl-i ‘arîmleyin

62b

[1] sağlayu êrdiler. Bu taraftan İskender gördi kim ahsuzın gıriv koydu. Der-hâl [2] bildi kim çeri êrdi, başgun vèrdi. Andan İskender Şâh çıkup yerinden tûrdı. Tîğ-i berrân [3] ‘uryân kıldı. Hükemâ kavlince ‘Atrân dağı gördi kim çeri êrdi. Andan ol gümrâh na‘ra [4] haykırup yerinden tûrup taraba tahtası gibi bir elmâs seyf yakıncağ kılup İskender [5] Şâh’a kaşd kıldı. İskender dağı ‘Atrân kendüye gelür göricek na‘ra urup karşıladı. [6] hükemâ kavlince Müjdâd[-ı] Sindü oğlı Cüvânbaht, İskender yanında tûrmışdı. Revân [7] ol şâhzâde na‘ra urup garr-nemiş kılup tîğ[-ı] ‘uryân edüp süre, ‘Atrân’a êrdi [8] depere hay denince bî-mecâl söyle çaldı kim kalemvâr başı sînesine dek iki şakğ [9] kıldı. Ol gümrâh düşüp cân Cehennem’e işmarladı. Buğur ‘Atrân’uñ çerisi erişdi. Revân [10] Kaytâs on iki biñ erile âhenpûş at sürüp êrdi. Êren ‘Amûm çerisinüñ [11] önün alup cenge durdılar. Andan Qâyfûr Çoban, Qaylasûn-ı Qahrahâ’yı ol varan [12] mezkûr tavâyif birle varup êren çerinüñ ardın alup cenge tûrdılar. İ‘tişâm Hâkîm [13] kavlinde ‘Atrân çerisi güneş kûbbe-i felege dikilince bir ceng-i ‘azîm kıldılar kim zemîn-i [14] zamân, çarğ-ı âsumân inledi vü gümledi. Buğur ‘Atrân anası

‘Acūze gördi kim [15] ceng içinde oğlunuñ āvāzı gelmez. Andan ‘Atrān oğlu ‘Atrīn²²³’e eydür: [16] Atañ na‘rasını belürmez. İskender katına ergus, dedi. ‘Atrīn-i ‘Amūmī [17] dağı on yedi biñ kez erile na‘ra haykırup raş sürüp İskender Şāh bārgāhı

63a

[1] üzre vardı. Ceng kıla ceng kıla şol yere vardı kim atasın dutmuşlardı. [2] Leşin gördi at sürüp üstüne varup delim er diledi. Bu tarafından İskender [3] dağı gördi kim kırk yedi arış kıdd ü kāmēt bir pehlevān delim dilāverler ile erüp [4] ‘Atrān leşi üzre ceng eder. Şāh dağı serverlere işāret etdi. Serverlerden [5] dağı Rüstēm[-i] Dāsītān bende leri Şehmār ve Āşgāl ra‘d u berķ-rāy oğlanları [6] helhelān ki Marān Qaytuğan raşlar sürüp İskender işāret etdügi ‘Atrīn’i araya [7] alup cenge turdılar. Ceng ederken Şehmār ‘Atrīn’e bir kez urdı, yüzi üzre [8] düşürdi. ‘Atrīn düşücek Cezīre-i ‘Amūm çerisi şındı. Zīrā kim ceng içinde [9] pādīşāhları dağı düşürdi. Gör imdi nite

Nazm

Şāh düşücek ceng içinde şehriyār

[10] Leşkeri düşmāna olmaz pāyidār

Zīrā şāhdur baş ere her leşkerūñ

Devletidür ceng [11] eden cümle erūñ

Baş düşücek ne kıdar dura ayak

Başsuz el nice dutabile dayak

[12] Neşr

Müverrihūn kavlince ‘Atrān ölüp oğlu ‘Atrīn düşücek çerileri şındı. [13] ‘Atrīn’i bağlayup ceng eden ser-leşkerlerin kırup amān dileyen ālūdesin şoydular koyuvèrdiler. [14] İskender ol fetħi görüp nuşret veren Allāh’a delim şükürler kıldılar. Andan Qaytās [15] eydür: Fetħ mübārek olsun deyyü şāha du‘ā kıılınca şāh eydür: Düşmenūñ ey Qaytās [16] kaçanın gör kıanda

²²³ Metinde “‘Atrayin” şeklinde yazılmıştır.

gider, d y . Rev n,  ayt s dağı on iki bi  erile sınığup kaçan [17] çeriyi  ovdı.  skender dağı b rig hına gelüp ser re oturdu. Andan  ehm r'ile   ğg l 'Atr n'i eli

63b

[1] bağlu, cigeri tağlu  ah siy setine getürdiler. D diler kim y  Ze'l- arneyn, hem  e d  men eli [2] bağlu dili tağlu  ar u a  or²²⁴ u  ak r ve  ac l gelsün.  skender dağı 'Atr n'i²²⁵ gördi kim  ır  [3] y di arı   add u  amet pehlev n anca alı mı  kim cebe v  cev en üzerinde ri teleyin [4] biil p  anı  aılmı .  ah 'Atr n'i  oyle c v n göricek  ıymadı. Pes 'Ir k 'ye [5]  ah eydür: Y  'Ir k   orgur bu nev-c v n kimdür ve kim n nesid r? R st n d s n [6] ba  ölümden  urtarsun vegerni hel k olur.

Nazm

Doğrı sözden kim ola [7] yüz burtarur

Doğrı söz ba  ölümden  urtarur

Doğrı söz  adrin  der  a  u  [8] bülend

Ki iyi egri söz eyler müstemend

Doğrı sözden kimse   sr n bulmadı

Doğrı [9] söz d yen pe m n olmadı

Neğr

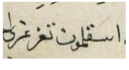
R v   avlince  ah  oyle d yicek andan 'Ir k , 'Atr n'e [10] kimsin d y   ordı. 'Atr n eyd r: 'Atr n oğlıyam. Buğur  ah eyd r:  anı atanu  [11] anası? Ol men m d  men md r, anuñıla ben m  aydum vardur. 'Atr n eyd r: Cengde bileydi eri [12]  ınıca   adı.  ah eyd r:  y 'Atr n anı ba a bulıv r seni  z d  ılayım.  ah  oyle [13] d yicek 'Atr n,  skender'e d di kim y  Ze'l- arneyn-i cih n anı bulma   s ndur. Vel  atam [14]  h li ne oldu. 'Ir k  dağı 'Atr n²²⁶'i

²²⁴ Metinde " or"  eklinde yazılmıştır.

²²⁵ Metinde "'Atr n"  eklinde yazılmıştır

²²⁶ Metinde "'Atr n"  eklinde yazılmıştır.

atasınıñ ölüsi üzre getürdi. Atası ölüsün [15] rû-be-rû görüp ağladı. ‘İrâkî eydür: Ağlama şükür kıl kim kılıç yüzinde ele girmedüñ [16] amân bulduñ. Andan şâh buyurdı, ceng yêrine yörüyüp kendülerinden kırılan leş ü [17] başı cem‘ kıldılar kim hâş serverler gördiler hür-ı

mağribî Aḥzīm-i Hıṭâyī

64a

[1] düşmiş. Gelüp şâha bildürdiler. Şâh anlaruñçün gâyet perîşân düşdi. Buyurdı [2] üçin daḡı erkân birle götürüp remzgâhuñ bir nişâne yêrinde defn kıldılar. Ol ‘izz ü [3] nâzıla nâzük bêslenmiş Taṅrı kara toprağa koydılar. Gör imdi nite

Beyt

Hey neler girmişdurur [4] şöyle ki var

İşbu toprak içine ey şehriyâr

Neşr

Câmasb Hâkīm kavlince ol dilâverleri [5] defn kılıp ol gece anda ârâm édüp şabâh gemiler katında yigirmi biñ er koyup bâkî [6] leşkerile İskender Şâh ‘Atrân oğlu ‘Atrîn²²⁷’i alup tahtgâhları Şehr-i ‘Akād’a gittiler. [7] ol taraftan ‘Atrân anası otuz biñ erile çaça gelüp arqaların şehre vêrüp [8] durdılar. Ol yañadan daḡı Qaytâs on iki biñ erile gelüp şehre yakın êrüp bir şu [9] gördi, at diñlendürdi. Er öñlendürdi andan Şâmûs’a eydür: Êy [10] Şâvî yörü düşmân şehri tarafın gör çaça gelen çeri neydür ve n’eyler. Şâmûs [11] daḡı Şâkûf birle at sürüp gelüp êrüp şehre durdılar. Anı gördiler kim şehr [12] tarafından kırık elli kişi at sürüp kendülerinden yaña gelür, anlara görünmedin döndiler, [13] gelüp Qaytâs’a haber vêrdiler. Qaytâs daḡı çerisin iki bölüp bir bölügin buşu koyup [14] bir bölügin alup ilerü yörüdi. Tâ kim gelenleri araya alalar iki yêrde buşu edeler. [15] Çünkim iki bölük olup kimin atdılar döndi. Qaytâs yoldaşlarına eydür: Düşmân [16] gâfil degüldür gêrülerin cüst ü cü eyleyüp ammâ siz daḡı şöyle cehd êdüñ kim bunlar [17] duymadan cümlesin ele getürevüz dèyüp yêl yügrüşlü tâze cenâblar binüp dilâverler kimin

64b

[1] dutup durdılar. Anca kim ‘Amümîler kâşifleri daḡı gelüp êrdiler. kimin erin gördiler [2] Bunlar nedür dèyüp dönince iki taraftan Qaytâs ve serverler gemin açup çıkdılar. [3] At

²²⁷ Metinde “‘Atrin” şeklinde yazılmıştır.

sürdiler. ‘ Amūmīler daḥı at sürenleri görüp köprü tutup kaçdılar. Dilāverler [4] daḥı yeg atlarıyla erüp kırkıdan bir eksügin tutdular ammā birinūñ atına ermedi [5] gitdi. ‘ Arḳān-ı Kūhī daḥı dutmadı, ardın sürdi. Andan Ḳaytās dutgunlara kimler [6] dēyü şordı. Bir öñlüsi eydür: ‘ Aṭrīn kāşifler cüsteleyü döndük, uşbu ḥāle [7] erdük. Ḳaytās eydür: Ḳanı ‘ Aṭrān anası ‘ Acūze? Eytidiler: Otuz biñ kaçā gelüp [8] arḳasın şehre vēridurur. Ḳaytās[-ı] Yūnānī eşidüp dutsaḳları gönderüp kendüsi [9] iki biñ erile şehre üzre gitdi. Andan Ḳaytfūn-ı Ḳalūnī Ḳaytās.a eydür: Ėy [10] server-i Yūnānī ‘ Arḳān[-ı] Kūhī düşmenūñ birin ḳova gitdi yaluñuz. Becid yörüyüp [11] yarı kılmaḳ gerek. Ḳaytās daḥı çeriyi at yerinde ḳoyup kendüsi yetmiş behlüvān birle [12] ‘ Arḳān ardın sürdiler. ‘ Arḳān daḥı ol kişi ḳova şehre ilette. ‘ Amūmīler daḥı [13] ‘ Acūze birle durup yol gözlerken nā-gāh anı gördiler kim göndürdükleri kāşifūñ [14] birin bir pūlād-pūş server sürmiş gelür. Otuz biñ erile anı görüp gırıv kılup [15] süvār oldılar. At sürüp serverler ḳarşu vardılar. Ḳaçā gelene erüp ḥāl nedür [16] dēyü şordılar. Ol daḥı ḥikāyeti ḥaber vērdi. Andan ‘ Arḳān’ı yaluñuz görüp kīş [17] urup altmış ve yetmiş miḳdārı dilāver, at ‘ Arḳān[-ı] Kūhī’ye ḳarşu sürdiler.

65a

[1] ‘ Arḳān daḥı raḥşından yegin binmiş idi. Gördi kim ḳova getürdüğü kişi çeriyeye erdi. [2] Çeriden er seçilüp ḳarşu geldi. ‘ Arḳān daḥı Ḥaḳḳ Ta‘ ālā’ya daḥı tevekkül edüp ḡayret [3] ve ḥamiyyet kılup na‘ ra ḥayḳırup gürz[-i] girān baş üzre şalup yaluñuz ol yetmiş [4] kişiyeye ḳarşu gitte. Yel gibi yette yetmiş kişiyeye birbirine ḳardı ve ḳatdı. Kimin gürz ile urup [5] ḥurd ette, kimin atından ḳapup atdı. Yetmişin daḥı şıyup gērüsine sürte. Kendü [6] döndi düşmānı meydāna çekte. Düşmān daḥı dört yüz dilāver alup ‘ Arḳān ardın [7] sürdiler ‘ Arḳān daḥı gērüsün gözleyü, ilerüsün izleyü giderken ḳarşusından yetmiş [8] serverler erdiler. ‘ Arḳān bildi kim gelenler eş u yoldaşdur. Bunları görüp ḳıvandı. [9] Gör imdi n’eder

Nazm

İşi yoldaş biribirin gözlemek

Ḳanda gitte dēyü izin [10] izlemek

Ḥoşdurur ḳıvandurur yoldaşını

Er ḳıvana ortaya ḳor başını

Nesr

11 Hükemâ kavlince ‘Arkân[-i] Kūhî eş ü yoldaşın gelür görüp kîş urup garr-nemiş [12] kılup döndi. Ardınca gelene dört yüz dilâvere at sürdi. Gêrûden Qaytâs [13] dağı ‘Arkân’uñ dilâverlügin görüp na‘ ra urup yêtmiş pehlevân birle raşşlar sürüp [14] êrdiler düşmene seyf[-i] şârim urdılar depere çaldıkların hıyâr gibi iki pâre kıldılar ve muharref [15] çaldıklarınuñ başın revân bir kolıla sînesine dek perrân uçurdılar dört yüz [16] dilâvere baş kapusını kıldılar. Buğur serverler gayret kılup el bir êdüp düşmeni [17] şıyup gêrüsine sürdiler. Andan gêrûden dört biñ ‘Amümîler dağı êrdiler.

65b

[1] Qaytâs anı görüp meydân vèrüp dönüp gêrüsine düşmeni sürdiler ya‘ nî kaçça gibi [2] olup gêrüsün naşş êde gözede düşmeni geregi gibi çekdiler. Buğur ol gelen [3] dört biñ ‘Amümîler Qaytâs’ı şındı şanup sürdiler. Ol tarafından İskender [4] çerisi êrdiler. Qaytâs anı görüp yine na‘ ra urup yêtmiş serverile dutup dört biñ [5] ere seyf urup birbirine kırdılar kırdılar, tâ kim on biñ er êrdiler. Dört biñ eri [6] yêrden götürüp yêrden sürdiler, şehre üzre döñdiler. Andan ‘Amümîler otuz biñ [7] olup bahrlayın mevc urup sürdiler. Karşu gelüp ceys[-i] İskender’e karışup [8] katişup cenge êndiler. ‘Amümîler ceng ü âhenüñ birle dutup devlet ve nuşrete çâre [9] bulmadılar. Gör imdi nite

Nazm

Kişiye devlet ü nuşret Hudâ’dan êrer êy yâr

[10] Ne zûr u bâzûyıludur ne darb u harb ve ne dâr

Nesr

Hükemâ kavlince ‘Amümîler [11] cengile furşata çâre bulmayıcak şındılar. Kimini ‘Acûze birle şehre getürdiler, kimi [12] tağıldı. Qaytâs ceng êden düşmeni kova şehrüñ kapusına bile êrdi. Kapu üzre [13] ‘acâyib garâyib ceng ü cevlân kıldı. Birkaç yêrde zağm yêdi. Kaş kararınca çalışup [14] dönüp kındı. ‘Acûze dağı şehri berkidüp on dört biñ ceng eriyile düşmeni gözleyüp [15] durdı. Ol tarafından İskender dağı sürüp Şehr-i ‘Akād’a gelürken Qaytâs gönderdüğü [16] tutsaklara karşu uğradı, şorup hikâyeti bilüp ‘Acûze kâsdına dirâhtân birle [17] gitdi. Bu tarafından şabâh olıcak Qaytâs dağı on iki biñ erile süvâr olup, âhen-püş olup

66a

[1] karşı tırınca bu tarafda yüz biñ erile İskender dağı vardı. ‘Acūze dağı varan [2] çeriye görüp şehrinün berkligini tekiye édüp tırdı. Qaytās dağı İskender’e varup [3] olan hāli i‘lām kıldı. Şāh-ı cihān dağı Qaytās’a taḥsīn kılup şehri kuşayup [4] tırdı. Andan Şāh: ‘Irākī, ‘Atrān oğlu ‘Atrīn²²⁸’i al, şehre karşı var göster. [5] Şehri ‘Acūzeden dile vērürse hoş eger vērmezse şehre karşı ‘Atrān oğlu [6] ‘Atrīn’i mecāl vërme, aş. ‘Irākī dağı bebr ve peleng eger bu işāret étđi. Amān bilmez [7] cellādlar ‘Atrīn’i alup ‘Irākī önlerince şehrinün tāc-hānesine karşı gelüp durdılar [8] çağırđılar kim kanı ‘Acūze gelsün oğlunuñ oğlın görsün şehri vërsün [9] eger vërmezse soñ peşmān aşşı kılmaz. ‘Atrīn’i aşaruz ve hem şehri aluruz dëyüp [10] revān birle dār ağacın dikdiler. Andan şehirden ‘Acūze dağı ‘Atrīn’i giriftār göricek [11] āh étđi, yüzün yırtđı. Revān burcdan aşāğa éndi. Şehrinün kapusın açup gelüp [12] İskender Şāh’dan amān diledi. Şāh dağı amān vërüp buyurđı. ‘Atrīn’ün kayd u bendin²²⁹ [13] giderdiler. Hil‘at[-ı] hāş gëyürdiler. Andan vezīrler dëdiler kim éy ‘Atrīn yörü var [14] başuñ atañdan qalmış her ne nesneñ varısa getür berü dëyü

Beyt

Baş [15] olmadan kırtarıcağ éy güzīn

Key şükr ana gerekdür yaqīn

Neşr

İ‘tişām Hākīm [16] qavlince İskender, vezīrleri şöyle dëyicek ‘Atrīn(i)²³⁰ dağı varup atasından ve ecdādından [17] qalmış hazinelelerin açup māl, genc ve kul ve qaravaş ve raht ve qumāş alup İskender Şāh’a

66b

[1] geldi. Pişkeş étđi. Şöyle kim ‘Atrīn’ün getürdüğine āferīn taḥsīn étđiler. İskender [2] dağı qabül kılup selāfīn ve serverlere üleşdürđi. ‘Atrīn dağı İskender Şāh’uñ [3] saḥāvetin gāyet ‘acebledi. İskender dağı atası diyārın gerü ‘Atrīn’e vërđi. [4] Andan dëdi kim éy ‘Atrīn, atañ bizümle yamanlıq kıldı, yamanlıq buldı. Sen dağı bizümle [5] ne éderseñ anı bulasın. ‘Atrīnī

²²⁸ Metinde “‘Atrin” şeklinde yazılmıştır.

²²⁹ Metinde “‘kaydı bendin” şeklinde yazılmıştır.

²³⁰ Metinde “‘Atrin” şeklinde yazılmıştır.

dağı dedi kim ey şâh bencileyin kimseleri kulluğa kabûl [6] kılsañ ölince[ye] hizmet kılalum dëyüp baş urdı. ‘Atrîn şöyle dëyicek şâh [7] luftula eydür: Ey ‘Atrîn bu diyâra gelmeden murâd sencileyin şâhzâdelerile bu fânî [8] dünyâda birkaç gün rûzigâr el vërdügince hoş geçevüz dëyüp ‘Atrîn’i tesellî [9] ëdüp istimâletledi. Yine İskender dedi kim ey ‘Atrîn bu diyârda görecek ‘acâyib ve ğarâyib [10] ne var ola dëyü. Andan ‘Atrîn eydür: Ey şâh evvel bu şehri-i ‘Akâ[d]’da bir sin vardur [11] hiceleri taşında dürlü dürlü yazuları vardur, oğunmaz. Ve bir dağı bir tağda bir mağâra [12] vardur. İçine giden ğaruñ varup dibin bulumaz. Şöyle irâkdur kim kanda varduğı bilinmez. [13] ‘Atrîn şöyle dëyicek şâh-ı cihân eyitdi: Ey ‘Atrîn Hâkķ Ta‘âlâ ‘ömr vërürse yarına [14] çıkarısavuz varup ol dedigün ‘acâyiblerin görevüz dëyüp ol gece yëyüp içüp [15] yatup uyuyup yarındası çin şabâh olup turup Hâlık’a ‘ibâdet kılup serverlerle [16] süvâr olup Çehilpâ-yı ‘Irâķî revân ve revân önüne şalup eydür: Ey ‘Atrîn başla [17] varalum ol dedügün nesneleri görelüm, dedi. ‘Atrînî dağı öne düşüp girdiler şehre

67a

[1] girüp bir köşesinde bir hoş mekâna ërdiler. Nite evvel serv-i ser-bülend ağaç devhasından [2] buñar çıkup revân olmuş. Çevresi çayır ve çemen, sünbül ve ergavân, benefşe ve şamrân, reyhân [3] ve za‘ ferân, lüle[-i] nu‘ mân dil-sitân birle bezenmiş. Buğur râst çemen şahınıñ sahtında bir ‘acâyib, [4] ulu sin kuçup yatur. Sin elvân dürlü dürlü mermer birle bezenmiş ‘acâyib ve ğarâyib [5] nakışlar urulmuş bir zamân durup sinün mu‘ teberlügin teferrüc kıldılar. Uzunluğın [6] yetmiş yedi arış ölçdiler. Andan Eflâṭun hicesi taşındağı haṭṭı okuyup beyân ëtdi [7] dedi ki yâ Ze‘l-Ķarneyn, bu haṭṭı yazan demiş kim ey melik-i cihâni devletile seyir kılan, taḳḳîr[-i] [8] zebânı ve hikmet-i Şamedânî birle bunda gelen bilesin kim bu sinün issi ki²³¹ Murâd Şâh oğlu [9] Şehnâm’ıdı. Cezîre-i ‘Amûm birle yigirmi dört cezîreye hükm ëderdi. Ceyşile kanda dërlese [10] gider dağı kılıç yüzine gelicek şahramânlara kan-feşân²³² dururdu. Hışm ëdicek nerre [11] dïvlere yılan kuşatdururdu. Yüz biñ erden yalunuz yüz çevürmezidi. Na‘ra urıcaḳ [12] deryâlayın ceyşler durmazıdı. Kerr ü ferrle Şehnâm ‘ömr sürerken dïv-i Ķumḳum üzerine [13] geldi on yedi gün dïv-i gümrâhile ceng kıldı. Dïvün toḳuz oğlın depeledi. ‘Âķıbet [14] Ķumḳum Dïv’i şıyup ḳovdı. Bu ḳabri oğlu üzerine ol şâh

²³¹ Metinde “key” şeklinde yazılmıştır.

²³² Metinde “kan-feşan” şeklinde yazılmıştır.

düzdi, bu târîhi yazdı. [15] Ya‘nî bu yazuyı görenler bileler kim cihân milkine kimler gelüp kimler gitdi

Beyt

Hey neler [16] gelmişdurur ey iḥtiyār

Bu cihānuñ milkine şöyle ki var

Neşr

Ḥükemā kavlince Aresteḫālīs [17] Ḥakīm hıce taşından bu beyanı ‘ayān étđi. Şāh daḫı Şehnām rūḫına du‘ā étđi. Şandalī

4. BÖLÜM

4.1 Gramatikal Dizin

A

- āb** -1-: Su.
ā. 23a/1
- ‘abā** -2- : Kaba kumaş.
‘a. 46b/10, 48a/6
- ābādān** -2-: Bayındır.
ā. 58b/7
ā.+ dur 58b/17
- abdu’llāh** -1-: Allah’ın kulu.
a. 58a/13
- ‘acāyib** -36-: Garip, tuhaf, alışılanın dışında.
‘a. 04b/10, 06b/10, 06b/13, 14a/9, 16b/14, 17b/10, 18a/11, 25a/11, 25a/15, 27b/13, 28a/3, 28b/8, 33b/8, 36a/13, 48a/6, 49b/8, 49b/9, 49b/10, 49b/15, 53a/9, 55a/6, 56b/8, 57a/2, 61b/1, 61b/7, 65b/13, 66b/9, 67a/3, 67a/4; (‘a. ol- “yadırganmak”) 27b/14;
‘a.+ ce 06a/12, 50b/5
‘a.+ çün bile 17b/3
‘a.+ e 29b/6
‘a.+ lerin 66b/14
‘a.+ üñ 30a/17
- ‘aceb** -17-: 1. Acaba.
‘a. 09b/15, 38a/14, 51a/7, 54b/4, 56a/15, 56b/6, 57b/10
‘a.+ dür 25a/16, 29b/14
2. Tuhaf, şaşırıcı, garip.
‘a. 10a/3, 21b/1, 40b/7, 57b/7, 62a/2; (‘a. eyle-) 31a/1; (‘a. gel-) 18b/4
‘a.+ ce 06b/7
- ‘aceble-** -6-: Şaşırmak.
‘a.- di 38a/10, 66b/3
‘a.- diler 55a/10
‘a.- yüp 06b/1, 06b/7
‘a.- yüptürürken 28a/12
- ‘acebleş-** -4-: Şaşırmak.
‘a.- diler 17b/9, 19a/11, 51a/5
‘a.- ince 56b/5
- acı-** -1-: Acımak.
a.- yup 20b/5
- ‘acīb** -1-: Eşi bulunmaz.

‘a. (baht-ı ‘a. “eşi bulunmaz talih”) 29a/12	a.- dı 02a/7, 03b/2, 07a/5, 51a/14 a.- madı 03a/13, 03a/14 a.- ur 04b/12, 21b/15, 22a/1
‘āciz -2-: Gücsüz, zayıf. ‘ā. 43b/17; (‘ā. ıal- “yetersiz kalmak”) 43b/10	ad -38-: Ad. a.+ ı 02b/7, 05b/1, 14a/13, 17a/17, 17b/1, 19a/17, 20a/10, 46a/3, 46a/4, 46b/14, 47a/3, 47a/4, 48b/3, 49b/13, 50a/9, 59b/6; (a. adan- “ad koymak”) 61a/2; (a. için) 02b/3; (a. koy-) 02b/4; (a. ko-) 02b/7 a.+ ın 20a/8, 20a/10, 20a/12, 20a/14, 39b/2 a.+ ına 19a/14, 21a/13, 22b/17, 30b/13, 32a/8, 32a/11, 35a/11, 54a/7, 55b/8, 59a/4, 59a/8 a.+ insuz 20a/9 a.+ uma 05b/1, 51b/11
‘acūze -5-: Kocakarı. ‘a. 17a/6, 17b/7, 17b/10; (‘a. birle) 17b/5 ‘a.+ dūr 16b/15	
‘acz -1-: Gücsüzlük. ‘a.+ ile 31a/2	
aç- -26-: Açmak. a. 12b/16, 39b/13, 45a/6, 58a/14 a.- alum 02a/1 a.- anlar 15b/3 a.- asın 12b/11 a.- dı 15b/2, 41a/1 a.- dılar 09a/5, 21a/3, 25b/15; (haberler a.- “bilgi vermek”) 14a/5 (rāz a.- “saklı olanı ortaya çıkarmak”) 26a/12, 38a/11 a.- ıcağaz 13a/3 a.- ıcağ 03b/6 a.- ıp 06a/15 a.- mağ 02b/14 a.- up 20a/1, 20a/16, 54a/17, 64b/2, 66a/11, 66a/17; (yara a.-) 15b/4	
açıl- -12-: Açılmak. a.- a 03a/10	‘adālet -1-: Doğruluk. ‘a. 62a/1 adan- -1-: Ad almak. a.- (ad a.- ad koymak) 61a/2 ‘adāvet -1-: Düşmanlık. ‘a. (‘a. düş- “düşmanlık girmek”) 49b/1 ‘aded -1-: Sayı. ‘a.+ inden 17b/6 ādem -35-: İnsan.

ā. 03a/4, 08a/15, 11a/3, 14b/3,
14b/5, 17b/12, 18b/14, 19b/16,
22b/6, 22b/7, 31b/14, 34a/5, 45b/7,
46b/16, 49b/11, 49b/12, 49b/16,
50a/1, 50b/3, 52a/8, 52b/6, 56b/3,
62a/8

ā.+ e 30a/9, 31b/14

ā.+ i 08a/12, 08a/13, 09b/13, 57a/9

ā.+ ile 54b/12

ā.+ leyin 06a/16

ā.+ üñ 10b/4, 28a/14

‘adem -2-: Yokluk.

‘a.+ den 11a/1; (ketm-i ‘a. “ruh ve
vücut yaratılmadan önce ilk
yaratılan, öz”) 45a/14, 58a/1.

ādem-şekl -1-: İnsana benzer.

ā. 09a/5

ādemī -2-: İnsanla ilgili.

ā. 52b/8; (ā. ol-) 08a/12

ādemī-zād -1-: İnsan.

ā.+ den 20b/4

adım -1-: Adım.

a. 02a/5

ādī, ‘ādī -3-: Sıradan, alelade.

ā. 44b/7, 44b/8, ‘ā. 53b/8

‘ādil -2-: Doğruluktan ayrılmayan.

‘ā. 35b/11, 48b/7

‘adl -2-: Doğruluk.

‘a. 26a/13

‘a.+ üñ 35b/13

adlu -6-: 1. Adlı.

a. 02a/15, 04a/11, 21b/1, 54a/1,
59b/5

2. Ünlü, meşhur.

a. (a. şanlı “tanınan, ünlü”) 55b/8

‘aduvv-1-: Düşman.

‘a.+ ı 26a/17

āferīn -3-: Beğenme.

ā. 66b/1; (ā. ét- “beğenmek, takdir
etmek”) 16a/16, 29a/13

āferīnle- -4-: Beğenmek.

ā.- diler 03b/4, 06b/12, 50a/2,
58a/9

āfitābvār -1-: Güneş gibi.

ā. (çirāğ-ı ā. “güneşe benzeyen
mum”) 40a/13

‘afv -1-: Bağışlama.

‘a. (‘a. kııl- “bağışlamak”) 44a/16

ağ- -2-: Yükselmek.

a.- dılar 56b/11

a.- up 56b/16

ağa -1-: Lider, baş.

a.+ ların 54b/17

a.- ma 63b/15

ağaç -23-: Ağaç.

a. 37b/13, 43b/15, 43b/16, 49b/17,
55a/14, 55b/7, 55b/9, 56a/13,
56a/15, 57a/13, 57b/2, 67a/1

a.+ a 55a/14, 56a/17

a.+ da 59b/1

a.+ dan 44b/13, 48a/10, 56b/4

a.+ dur 55a/14

a.+ ı (a. ola) 56a/15

a.+ ıla 37b/12

a.+ ın (dār a. dik-) 66a/10

a.+ uñ 56a/16

ağlaş- -7-: Ağlaşmak.

a.- dılar 13b/17, 14a/1, 20b/6,
20b/11, 27a/10, 46b/17

a.- up 46b/17

ağrı -1-: Sancı.

a.+ sı 43b/8

āh -5-: ah.

ā. (ā. kı1- “feryat etmek”) 09b/2
21b/9, (ā. èt- “İnlemek”) 12a/2,
13b/17, 66a/11

ağar- -1-: Beyazlamak.

a.- ur 07b/2

āḡar -1-: Başka, diğer.

ā. 55a/3

ā.+ ı 30a/16

ağır -1-: Ağır.

a. (a. baş-)31b/1

aḡar -1-: Çay, dere.

a.+ ı 30a/16

ağız -13-: ağız

a.+ ı 04b/16, 22b/6, 31a/14

a.+ ın 06a/15, 38a/10

a.+ ına 39b/7, 42a/6

a.+ ındaki 42a/7

a.+ ından 10b/4, 15b/12, 42a/10

a.+ uma 58a/7

a.+ uñı 58a/14

aḡbār -1-: Haberler.

a. 10b/10

‘**aḡd** -1-: Yemin, ant.

‘a.+ ine 21b/4

āhen -1-: Demir.

ā.+ uñ birle 65b/8

ağla- -9-: Ağlamak

a.- dı 09b/2, 14a/16, 17a/11,
24a/11, 39b/16, 47a/8, 56a/13,
63b/15

āhen-pūş -5-: Zırlı.

- ā. 24a/3, 24b/5, 62b/10; (ā. kıl-
“zırhlandırmak”) 26b/11; (ā. ol-
“Zırhlanmak”) 65b/17
- āheng** -1-: Ses uygunluğu.
ā (ā. êdiş-) 26a/10
- āheste** -2-: Yavaş.
ā. 22a/16
- ahī** -7-: Arkadaş.
a. 06b/5, 24a/14, 24b/2, 46a/6,
47a/9, 49a/10, 57b/1
- āhir** -16-: Son, en sonra.
ā. 31b/12, 31b/16, 33a/10, 33b/16,
36b/9, 54b/16, 54b/17, 56a/6; (ā.
zamān) 48a/16.
ā.+ dūr 35a/8
ā.+ i 19a/8, 37a/6, 54a/14
ā.+ inde 21a/15, 22a/8, 54a/2
- āhīret** -1-: Öbür dünya.
ā. 54b/1
- ahsend** -1-: Aferin.
a. 18a/8
- ahşam** -1-: Akşam.
a. 04b/6
- ahter** -1-: Yıldız.
a.+ i 10b/17
- āhū** -1-: Göz.
ā.+ sına 15a/7
- aķ** -10-: Ak, Beyaz.
a. 07a/3, 29b/13, 31a/8, 43a/13,
43a/15, 43a/16, 51b/3, 55b/2
a.+ dur 57a/6
a.+ indan 30a/11
- aķ-** -8-: Akmak.
a.- an 28a/5, 29b/12
a.- anlarıñ 28a/5
a.- ar 28a/4, 28a/5
a.- duğı 28a/5
a.- mağa 30a/16
a.- up 29b/7
- ‘aķ** -1-: Asi.
‘ā. (‘ā. ve ‘āšī ol-) 55a/2
- ‘aķabla-** -1-: ??
‘a.- yu 60b/15
- aķdem** -1-: Önce.
a. 13a/15
- ‘aķıbet**-14-: Nihayet, sonunda.
‘ā. 04b/2, 04b/5, 05b/16, 10a/14,
16b/4, 18b/8, 19b/5, 21b/2, 25b/7,
49a/14, 51b/17, 55a/1, 55a/2,
67a/13
- ‘aķıl / ‘aķıl** -14-: Akıl, us.

‘a. 06b/1, 06b/5, 08a/12, 29b/17,
30a/1, 50b/4; (a.  r- “anlamak”)
25b/2
‘a.+ a 28b/12, 29a/4; (ehl-i ‘a.
“Bilgi sahibi kimse”) 29a/6
‘a.+ ı 44a/14, (‘a. git- “Şaşırmak”)
46b/15, 48a/2,
‘a.+ ıla 01b/15

akıl- -1-: Akılmak.
a.- an 28a/6

‘ākıl -1-: Akıllı.
a. (‘ā. ol-) 45b/12, ‘ā, 60b/8

‘aks -1-: Ters.
‘a.+ ine 28a/4

al- -132-: 1. (Herhangi bir şeyi) Tutup
yerinden ayırarak elinde veya
yanında bulundurmak.
a.- dı 17a/11, 43b/16
a.- ma (dil ne a.- (mecaz)) 02b/16
a.- up 04a/7, 09a/5, 29a/14, 29b/2,
33a/7, 38a/9, 39b/16, 51b/7; (dile
a.-) 15b/14; (ya a ya aya a.-)
25a/7
a.- urd  20a/1
2. (Bir şeyi) Kullanmak veya
gerekeni yapmak  zere yanında
bulundurmak.

a.- mış 15b/11

a.- up 15a/13, 15b/07, 15b/16,
26a/7, 26a/10, 30a/9, 32b/1, 50a/8,
51a/15, 56a/16, 56b/12, 58a/12,
61a/15, 61b/1, 66a/17

a.- ur 53a/3; (nefes a.- v r-)
15b/11

3. Sahip olmak, ele geçirmek, elde
etmek.

a.- dılar 30a/15

a.- dı 04b/7

a.- du  ( berin a.-) 33a/10

a.- ı (a.-  o-) 14b/10, 59b/9,
62a/12

a.- mayalar 56a/8

a.- mış 29a/9

a.- up 04b/7, 14a/11, 21a/4, 22a/5,
27b/5, 29b/5, 32a/16, 52a/4,
53b/13, 53b/15, 60b/14;
( berlerin a.-) 22b/14

a.- ur 25a/16

4. (Bir kişi veya toplulu u)
Beraberinde g t rmek veya
getirmek.

a.- 66a/4

a.- alar (araya a.-) 64a/14

a.- dı 15a/9

a.- dum 05b/14

a.- up 19b/12, 22a/15, 23a/8,
24b/4, 26b/7, 32b/15, 33a/3, 34a/8,
35a/1, 46b/7, 59a/17, 61b/3, 61b/9,
61b/12, 62b/11, 62b/12, 64a/6,
64a/14, 65a/6, 66a/7; (yüzüm ele
a.-) 55b/13

5. Satın almak.

a.- dılar 49b/15

a.- up 30b/12, 30b/15; (şatun a.-)
30b/10

a.- ur (a. gözile nażar ét-
“beğenmek”)

6. Sağlamak, elde etmek, temin
etmek.

a.- a 43b/17

a.- alar (murād a.-) 08b/11

a.- ayım 47b/17

a.- up 43b/2; (a.- bile) 43a/14

7. Kapmak, öğrenmek.

a. (dil a.-) 59a/16

a.- avuz (dil a.-) 22a/11

a.- up (dil a.-) 22a/11

8. Sarmak, çevirmek.

a.- alar (araya a.-) 64a/14; (murād
a.-) 08b/11

a.- up (araya a.-) 02a/12, 63a/6;
(çepçevre a.-) 28a/10; (çevre a.-)
04b/14, 06a/5, 21a/10, 23a/12,
50b/8, 54b/8, 57b/9

9. Kabul etmek.

a.- dı (selām a.-) 30b/4; (selāmın
a.-) 57b/12

a.- up (selāmın a.-) 36a/8,
(‘ aleyke a.-) 42b/9

10. Fethetmek, zaptetmek.

a.- anı 24a/14

a.- dı 59a/11

a.- dılar 27a/3

a.- ıcağ 23b/10

a.- mışam 05b/5

a.- mışıldı 21a/14

a.- up 23a/15, 23a/16, 23b/8,
23b/15, 55a/2

a.- uruz 66a/9

11. (Bir kimse ile) Evlenmek.

a.- asın 43a/7

12. Kaplamak, tutmak (mecaz).

a.- dı (vehm a.-) 48a/6

a.- up (vehm a.-) 01b/5, 33b/6

13. Üstlenmek, devralmak.

a.- dum 51b/13

14. Çalmak.

a.- up 49b/6

15. Duymak, hissetmek.

a.- ur (lezzetin a.) 54b/1

16. Kurtarmak.

a.- dı (elinden a.-) 39a/10

al -3-: Kırmızı.

a. 30b/9, 31b/4, 31b/6

ala -2-: Karışık renkli, alaca, benekli.

a. 50b/2

aları -2-: Dik dik.

a. (a. aları baĸ- “dik dik bakmak”)

50b/13

ālāt -1-: Aletler, silahlar.

ā.+ ıyla 26b/16

alay -5-: Alay, birlik.

a. 25b/13

a.+ ı 15b/1

a.+ lar 15a/6, 24a/5

a.+ ların 24a/3

aldan- -1-: Aldanmak.

a.- dı 45a/4

aldur- -1-: Aldırmak.

a.- -unca 26a/16

‘ālem -22-: Alem, dünya.

‘ā. 10b/7, 10b/14, 24a/15, 28b/17,

53b/3; (‘ā.- i lāhūt “ilahi alem”)

10b/16; (‘ā.- i nāsūt “dünya

hayatı”) 10b/16; (‘ā.- i süflī “dünya

alemi”) 10a/13; (‘ā.- i ‘anāşır

“maddi dünya”) 28a/17, 28b/2

‘ā.+ de 28b/1

‘ā.+ e 35b/14, 52a/15

‘ā.+ i 09b/12, 10b/14, 46b/13

‘ā.+ idür 37a/2

‘ā.+ ine 57a/17

‘ā.+ inüñ 28b/2

‘ā.+ lerüñ 44a/2

‘ā.+ üñ 28b/6

‘ālem -6-: Bayrak.

‘a. 38a/11, 50a/8, 52b/16

‘a.+ ler 24a/3, 25b/14

ālet -2-: Alet.

ā.+ dür 14b/3

ā.+ in 26b/11

‘aleyke -1- : Senin üzerine olsun.

‘a. (‘a. al- “selam almak”) 42b/9

alın- -1-: Alınmak.

a.- duĸuna 24a/9

alın -3- Alın.

a.+ ında 50b/3, 55a/8

a.+ ındaki 55a/8

- alış-** -2-: Alıp verme
a.- (cân ve baş a.- “birbirini öldürmek”) 25a/11; (haberler veriş-a.-) 14a/6
- ‘âlî** -4-: Yüce, ulu.
‘â. 27b/14, 27b/15, 34b/13, 60a/10
- ‘Alîm** -1-: Çok bilen, Allahın sıfatlarından biri.
‘a. 06b/3
- ‘âlim** -4-: Bilgin, ilim sahibi.
‘â. 10b/7, 35b/10, 49a/4; (‘â.- i rabbânî “Gönlünü Allah’a vermiş ilim sahibi”) 32a/10
- Allâh** -31-: Allah.
A. 12b/1, 13a/4, 20a/8, 20a/9, 20a/10, 20a/12, 20a/14, 26a/2, 29a/5, 45b/14, 46a/14, 46b/12, 47b/7, 47b/8, 58b/4
A.+ a 12b/3, 25b/9, 63a/14; (A. ışımarla- “Allaha emanet etmek”) 38a/4
A.+ dur 10b/14, 11a/8, 46b/14
A.+ ı 11a/11, 12b/2, 37a/10, 37a/11, 40a/10, 40b/2
A.+ umuz 12b/9
A.+ uñı 12b/6
- Allâh Ta‘âlâ** -3-: Yüce Allah.
A. 13b/7, 47b/6
- A.+ nuñ 47a/12
- alma** -6-: Elma.
a. 49b/16, 49b/17, 50a/1; (a. gibi) 56b/10
a.+ sından 49b/17
- alt** -9-: Alt.
a.+ ında 02a/6, 04b/15, 04b/16, 06a/6, 34a/10, 61b/14
a.+ ındadır 19b/17
a.+ ından 20a/16, 48a/3
- altı** -20-: Altı.
a. 04a/11, 05b/2, 05b/3, 05b/5, 05b/14, 28a/3, 28a/4, 29b/14, 30a/15, 34a/7, 52b/17, 53a/14, 53b/1, 54a/11, 59a/5, 61a/6
- altıncı** -1-: Altıncı.
a. 13a/17
- altışar** -1-: Altışar.
a. 57a/3
- altmış** -20-: Altmış.
a. 05a/17, 05b/5, 05b/14, 07a/5, 07a/11, 14a/14, 14b/15, 15a/4, 15b/9, 23a/8, 25b/13, 32b/14, 34b/15, 34b/16, 61a/13, 61b/12, 62a/16, 64b/17
- altun** -23-: Altın.

a. 07a/17, 20a/16, 25b/13, 26a/6,
29b/2, 34a/7, 34a/16, 39a/4,
39a/15, 49b/14, 51b/3, 51b/6,
53a/14, 58a/12, 61b/10; (a. birle)
07a/14
a.+ a 21a/5, 39a/15, 39b/5
a.+ dan 04a/2, 07a/3, 16b/13
a.+ ıla 39b/4

ālūde -1-: Bulaşmış.
ā.+ sin 63a/13

amān -10-: Yalvarma, bağışlanma.
a. 27b/10; (a. vèr-) 21b/3
a. (a. bul- “kurtulmak ”) 63b/16a,
66a/6 (a. dile- “teslim olmak”)
26a/4, 63a/13, 66a/12; (a. vèr-
“bağışlamak”) 66a/12
a.+ da 41a/6
a.+ ında 17a/14

‘**amel** -3-: İş, eylem.
‘a. (‘a. èt- “hareket etmişler ”)
22a/11, 37a/14
‘a.+ ine 18a/2

‘**āmil** -2-: Bir işi eylemi yapan.
‘ā. 35b/11, (‘ā. ol-) 36a/4

ammā -22-: Ama, fakat.
a. 04b/14, 05a/1, 06a/12, 10a/5,
12a/11, 17b/8, 18a/15, 18b/13,
26b/9, 28a/1, 28a/7, 29a/5, 30b/7,

38b/6, 44a/4, 45a/2, 53b/10, 54a/2,
55a/8, 57a/6, 64a/16, 64b/4

‘**amūd** -2-: Direk, sütun.

‘a. 07a/12

‘a.+ ı 51b/16

añ- -10-: Adını söylemek, zikretmek.

a.- a 46a/11

a.- alar 08a/12, 56a/8

a.- asın 33b/2

a.- madı 24a/17

a.- madın 20a/11

a.- mağ 24a/17

a.- mayıcağ 20a/12

a.- maz 24b/1

a.- salar 22a/3

ana -34-: Anne.

a.+ mdan 19a/5

a.+ muñ 19a/4

a.+ sı 18a/9, 19a/4, 37b/13, 37b/14,

37b/16, 38a/2, 39a/5, 41a/9, 47a/5,

59a/8, 59a/11, 59b/13, 60a/5,

60a/15, 60b/12, 61a/14, 61a/17,

62a/16, 62b/14, 63b/11, 64a/7,

64b/7; (a. birle) 61a/13

a.+ sın 20b/6, 60b/5

a.+ sına 37b/17, 39a/6, 59a/10,

59b/10

a.+ sıyam 17a/16

a.+ sıyıla 61a/17

‘**anā** -2-: Güçlük, zahmet.

‘a. 37a/6	a.- yup 62a/9
‘a.+ nuñ 37a/6	
‘anāşır -4-: Unsurlar.	añlan- -1-: Anlaşılmak.
‘a. (âlem-i ‘a.) 28b/1	a.- madı 22b/3
‘a.+ da (‘âlem-i ‘a.) 28b/2	añsuzın -2-: Ansızın, aniden.
‘a.+ dan 06b/2, 11a/1	a.+ 05b/10, 62b/1
‘anber -3-: Kül renginde güzel kokulu bir madde.	añul -2-: Yavaş.
‘a. 07a/7	a. (a. añul “yavaş yavaş”)45b/16
‘a.+ le 07b/11	
añıl- -2-: Anılmak.	‘ār -1-: Utanma, haya.
a.- sa 19a/17	‘ā. (‘ā. gel- “zoruna gitmek”)
a.- ur 02b/7	11a/16
añır- -1-: Kükremek, bağırmak.	ara -12-: Orta, ara, meydan.
a.- dı 24a/13	a.+ da 24a/17, 27a/13, 29b/17, 44b/10
	a.+ dan 30b/12
‘anqā-mişāl -1-: Anka gibi.	a.+ larına 27a/13
‘a. 56b/9	a.+ larından 23a/12
	a.+ sında 11b/3
‘anqā-peyker -1-: Anka yüzlü.	a.+ sından 15b/13
‘a. 25b/14	a.+ ya (a. al- “etrafını çevirmek”)
	02a/12, 63a/6, 64a/14
‘ankebüt -1-: Örümcek.	ara- -1-: Aramak.
‘a. 56a/17	a.- dı 43b/5
añla- -5-: Anlamak.	‘Arāb -1-: Arap.
a. 14b/7	‘A. 22a/13
a.- dı 25a/13	
a.- diñ mı 13a/4	ārām -3-: Dinlenmek, yerleşmek.
a.- yu görgil 39b/13	

ā. (ā. èt-) 64a/5; (sabr u ā. èt-
“beklemek”) 55b/12; (ā. kııl-) 59a/3

‘ar‘ar¹ -1-: Dikenli ardıç ağacı, dağ servisi.
‘a. 55a/17

‘ar‘ar² -1- [yk]: Kahkaha.
‘a. (‘a. gülüş-“kahkaha atmak”) 12a/06

ārāste -1-: Süslenmiş, süslü.
ā. 07b/3

ārāyīde-1-: Süslenme.
ā. (ā. kııl- “süslenmek”) 33b/9

ard -23-: Art.
a.+ ımca 42b/7
a.+ ın 23b/5, 24b/15, 25b/12,
62b/12, 64b/5, 64b/12, 65a/6
a.+ ına 61b/6
a.+ ınca 26b/17, 29a/15, 29a/16,
29b/3, 43a/1, 53b/4, 65a/12
a.+ ında 48a/4
a.+ ından 16a/3, 19b/13
a.+ larınca 27a/10, 48b/9
a.+ umuzca 60b/14
a.+ umuzdan 18a/1

arış -14-: Arşın.
a. 14a/14, 15b/9, 17b/13, 18b/17,
23b/11, 26b/11, 48a/2, 57a/3,
63a/3, 63b/3, 67a/6; (a. idi) 19a/15;
(a. ol-) 04b/14, 22b/9, 55b/2

arqa -11-: Arka.
a.+ ların 64a/7
a.+ larına 23a/4
a.+ sı 14a/13, 22b/7, 39a/9, 50b/2
a.+ sın 24b/16, 25b/10, 50b/9,
64b/8
a.+ sında 16a/11

‘ārlan- -1-: Utanmak
‘ā.- dı 12a/15

arslan -1-: Aslan
a.+ lara 45b/3

‘arş -2-: İslam inancına göre
göğün en yüksek katı.
‘a. 10b/15
‘a.+ uında 13a/1

ardıradan -1-: Arkadan, geriden.
a.+ 16a/11

artuq¹ -2-: Artık, başka.
a. 18a/4
a.+ ı 49a/14

artuq² -1-: Fazla.
a.+ ı 30a/3

aru -1-: Arı.
a.+ ları 60b/3

‘arż -3-: Sunmak.

	‘a. 10b/15; (‘a. ét-) 22b/5; (‘a. kı1-) 61a/13	aşıl/ aşı -2-: Önemli olan, maksat, amaç. a. 25a/16 a.+ ın 02a/17
arż	-2- Yeryüzü, dünya. a.+ a 11a/3 a.+ ı (bisât-ı a.+) 11a/3	aşıl- -2-: Asılmak. a.- u 51b/6, 53b/12
aş-	-6-: Asmak. a. 66a/6 a.- a 20b/9; (a.- kıom-) 20b/10 a.- aruz 66a/9 a.- mışlar 07a/17	‘āşī -4-: Baş kaldıran, isyan eden. ‘ā. (‘ā. ol-)19b/10, 45a/4, ‘ā. (‘āk ve ā. ol-)55a/2 ‘ā.+ lerinedür 44a/15
‘aşā	-15-: Uzun sopa, değnek. ‘a. 44b/1, 44b/14, 46b/10; (‘a. birle) 43b/16; (‘a. eyle- “asa yapmak”) 48a/10 ‘a.+ dan 44b/16, 44b/17 ‘a.+ m 44a/17 ‘a.+ mdur 44a/11 ‘a.+ nuñ 47b/3 ‘a.+ sım 44a/17, 44b/12, 47b/2, 48a/1 ‘a.+ ya 44b/3 ‘a.+ yıldı 43b/16	āsitāne -1-: Eşik. ā. (ā.-i devlet-nümā-yı İskender) 34a/4 ‘asker -2-: Asker. ‘a. 15a/6, 60b/8
āsān	-2-: Kolay. ā. 47a/10 ā.+ dur 63b/13	aşlā -2-: Kesinlikle. a. 25b/1, 31b/3
aşdur-	-1-: Astırmak. a.- dı 40b/16	aşşı -1-: Yarar, fayda. a. (a. kı1-) 66a/9
		āsumān -3-: Gökyüzü ā. (çarḥ-ı ā. “kader, talih”) 62b/14 ā. + a (çarḥı ā.) 34a/5 ā. + dan (evc-i ā. “gögün en yüksek noktası”) 25b/12
		āsumānī -2-: Gök renginde, açık mavi.

	â. 30b/8, 31a/12		a. 15a/7, 18b/15, 23b/3, 24b/5, 25a/7, 25a/13, 28a/8, 50b/8, 54a/8, 57a/2, 60b/4, 62b/10, 63a/2, 64a/9, 64a/11, 64a/12, 64b/3, 64b/11, 64b/15, 64b/17, 65a/12; (a. ; (a. ayagina vèr- “üstünden geçmek”) 61a/17; (a. birle) 52b/5; (a. gibi) 05a/2
aşağa	-11-: Aşağı. a. 02a/7, 07b/2, 15b/1, 25a/10, 40a/17, 51a/15, 51b/2, 57a/10, 66a/11 a. düşdiler a. èndi a.+ sına 56b/11 a.+ sını 07a/13 a.+ ya 51a/14		a.+ a 32b/4 a.+ dan 15b/1, 50b/8, 53a/1, 59b/12, 61b/11 a.+ ı 25a/13, 26b/16 a.+ ına 64b/4 a.+ ından 24a/12, 65a/5 a.+ lar 23a/1 a.+ larıla 64b/4 a.+ ların 62a/17 a.+ layın 50b/1 a.+ umdan 55b/9
‘âşik	-1-: Aşik. ‘â.+ am 55b/12		
‘âşikâne	-1-: Aşikçasına. ‘â. 57a/12		
âşikâr	-7-: Belli, açık. â. 02b/17, 04a/13, 15b/3, 16a/16, 21b/2, 47a/9; (â. èt- “ortaya çıkarmak”) 50a/16	at-	-14-: Atmak. a.- ar 17b/14, 57a/10 a.- arsañ (oç a.-) 18a/12 a.- dı 17a/10, 17b/17, 18a/2, 42a/10, 56a/16, 56b/17, 65a/5 a.- dılar 64a/15 a.- up 25a/9, 32b/11, 56b/15
âşüb	-1-: Kargaşa. â. (ceng ü â. èt- “savaşmak”) 25b/7		
aş-	-1-: Aşmak. a.- up 23a/9		
aşurı	-1-: Aşarak. a. 17b/17	ata	-20-: Baba. a. 42b/15, 43a/1 a.+ larına 42a/17 a.+ m 42b/5, 43a/4, 49b/5, 63b/13 a.+ mdan 19a/5 a.+ mı 49b/6
at	-41-: At.		

a.+ muz 42a/8	āvāze -2-; Feryat, nara.
a.+ ñ 62b/16, 66b/4	ā. 42a/14
a.+ ñdan 66a/14	ā.+ si 29b/11
a.+ nuñ 63b/10	
a.+ sı 42b/1, 63b/14, 66b/3	‘avrat -39-: Kadın, eş.
a.+ sın 63a/1	‘a. 27a/12, 31b/5, 37b/9, 39a/4,
a.+ sından 66a/16	55b/3, 55b/11, 56a/1, 56a/6, 56a/7,
a.+ sınıñ 63b/14	56a/12, 60a/17; (‘a. birle) 48b/8
	‘a.+ a 56a/8
‘aṭā -1-: Bağış, ihsan.	‘a.+ ı 38a/7, 40a/6, 40b/17, 41a/9,
‘a.+ sın 21a/7	43b/5, 56a/3
	‘a.+ içün 45a/17
atış- -1-: Karşılıklı birbirine atmak.	‘a.+ ıdı 38b/5
a.- up 25a/7	‘a.+ ın 56a/1
	‘a.+ ına 40b/17, 43b/13, 56a/1
aṭlas -3-: bir tür ipekli kumaş.	‘a.+ ıyam 55b/15
a. 34a/4, 61b/13	‘a.+ lar 20b/1, 42a/2, 42a/3, 42a/4,
a.+ ıla 07b/5	42a/7
	‘a.+ ları 27b/1, 42a/9
atlu -4-: Atlı, süvari.	‘a.+ uñ 44a/5, 45b/5, 55b/17, 56a/8
a. 15a/6, 24b/17, 60b/4, 61a/13	‘a.+ uñı 45b/3
‘aṭs -1-: Hapşırmak.	avuç -4-: Avuç.
‘a. (‘a. eyle-) 16b/17	a. 39a/11, 58b/8, 61a/16
	a.+ ında 39a/11
āvāre -3-: Perişan, çaresiz.	
ā. 42a/13, 42a/16, 57b/14	ay¹ -2-: Ay.
	a. 38a/11
āvāz -7-: Ses, seda; çığlık.	a.+ a beñzer 20b/2
ā. 10b/11, 57b/12; (ā. birle) 11b/8;	
(ā. çık-) 06a/15;	ay² -32-: Yılın ayrıldığı on iki
ā.+ ı 62b/15	bölümden her biri.
ā.+ ından 40a/16, 56b/5	a. 12a/3, 28a/3, 28a/4, 29b/14,
	30a/15, 48a/14, 48b/1, 49a/6

- a.+ da 28a/7, 31a/11, 31a/12, 31a/14, 31a/15, 31a/17, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 48b/6
- a.+ ı 31a/4, 31a/6, 31a/13, 31a/14, 31a/16, 31a/17, 31b/3, 31b/5, 31b/6
- a.+ ında 31a/5, 31a/7, 31a/10, 31a/12
- ay-** -1-: Söylemek.
a.- dı (nevâzîşler a.-) 20b/8
- aya** -2-: Aya, avuç içi.
a.+ ınca 03a/11; (a. ola) 57a/4
- ayağ / ayak** -27-: Ayak.
a. 03b/14, 07b/10, 34a/15, 34b/12;
(k) a. 26a/6, 31a/11, 56b/15, 57b/16, 63a/11
a.+ ı 06a/13, 22b/8, 32b/5, 47b/10, 50b/2, 57b/7, 59b/14
a.+ ın 20b/3, 53b/16, 54a/3
at a.+ ına vèresün 61a/17
a.+ ına 06a/14, 14a/1, 35b/7, 35b/11
a.+ ından 20b/9
a.+ ınıñ 06a/14
a.+ ları 05a/2
- ‘ayāl** -1-: Evlat, çocuk.
‘a.+ umı 37b/15
- ‘ayān** -3-: Açık, belli.
‘a. 02a/15, 22b/11; (‘a. èt-) 67a/17
- āyāt** -3-: Belirtiler, mucizeler.
ā. 40a/11, 47b/1
ā.+ ı 40b/4
- ‘ayb** -1-: Ayıp, utanılacak şey.
‘a.+ ın 11a/6
- āyet** -8-: Kur’ân-ı Kerîm’in her bir cümlesine verilen ad.
ā. 13a/12, 13a/15, 13b/11
ā.+ i 13b/10
ā.+ in 13b/3
ā.+ ler 13b/2
ā.+ üdür 13a/16
ā.+ üñ 13a/16
- ayır-** -3-: Ayırmak.
a.- alum 02b/13
a.- dı 20a/15, 24a/7
- āyine** -1-: Ayna.
ā. + sinde (kendüyi enāniyyet ā. gör-) 62a/2
- ‘ayn** -3-: Göz.
‘a.+ a 29a/1
‘a.+ ın 12b/11
‘a.+ uñ 12a/2
- ‘ayne’l-yakīn** -1-: Gözle görerek bilmek.
‘a. 62a/1
- ayrıl-** -1-: Ayrılmak.
a.- up 38a/4

<p>ayru -5-: Ayır. a. 51b/3, 51b/4 a.+ ca 51b/3 a.+ yiken 47a/9</p>	<p>a'zam -1-: En büyük. a'. +1 (ism-i a. birle "Allahın isimleri ile") 15a/10</p>
<p>ayruk -3-: Başka, diğer. a. 30a/13, 37a/1 a.+ a 52a/2</p>	<p>azdur- -8-: Doğru yoldan çıkarmak, ayartmak. a.- duğı 11a/15 a.- mağa 10a/16; (a.- dur-) 10a/17 a.- miş 10a/16, 10b/1 a.- updur 10b/9 a.- ur 10b/5, 11b/13</p>
<p>ayu -1-: Ayı. a. 17b/13</p>	<p>azgunluk -1-: Doğru yoldan çıkmışlık. a.+ dan 12a/17</p>
<p>az- -2-: Doğru yoldan sapmak. a.+ mağdan 12a/17 a.- mişdur 13a/8</p>	<p>azık -1-: yemek, katık; kumanya. a.+ ı (a. için) 60b/8</p>
<p>az -4-: Az. a. 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/8</p>	<p>azıt- -1-: Doğru yoldan sapmak. a.- masun 12a/2</p>
<p>a'zā -1-: Organ. a. 32b/7</p>	<p>'azik -1-: ?? 'ā. idi 41b/7</p>
<p>'azāb -4-: Acı, ızdırıp. 'a. ('a.- ı elīm gör-) 21b/17 'a.+ ı 21b/16 'a.+ ından 41a/5, 41a/7</p>	<p>'azim -1-: Büyük. 'a. (ceng-i 'a. kıl- "büyük savaş yapmak") 62b/13</p>
<p>'azab -1-: Piyade; Donanma askeri. 'a.+ ı 23a/14</p>	<p>'aziz -6-: Yüce, değerli. 'a. 35a/15, 36b/12, 38a/13; (pīr-i 'a. "değerli kimse") 36b/2, 37a/1, 49b/8</p>
<p>āzād -3-: Özgür, serbest. ā. (ā. eyle- "serbest bırakmak") 36a/17; (ā. kıl-) 63b/12, 50b/6</p>	

‘**azm** -6-: Karar, niyet; yola çıkma..
‘a. (‘a. kı1-) 39b/5, 46a/16; (‘a.- i Cezîre-i Câlût ét-) 22a/6; (‘a.- i Qaysûn ét-) 14b/14 (‘a.- i Cezîre-i Sâmin kı1-) 32b/1; (‘a.- i Cezîre-i Tāmûn kı1-) 14b/16

‘**azze** -2-: Üstünlük.
‘a (‘a. ol- “üstün görmek”) 52b/14, 10a/12

B

bâb -6-: Kapı.
b. 02b/14
b.+ a 02b/15
b.+ ına 02a/10
b.+ ından 56a/5
b.+ uñ 03a/2, 07a/5

baba -1-: Baba.
b. 39b/11

bād -3-: Rüzgar, yel
b. 12b/16; (b.- ı seherveş “seher yeli gibi”) 26b/11; (b.- ı şimāl) 28a/13

bādiye -2-: Şarap küpü, kadeh.
b.+ ler (b. ur-) 34a/14; 26a/6

bāğ -1-: Bahçe.
b. 06b/10

bāğçe -1-: Bahçe.
b.+ ler 06b/10

bağır -1-: Göğüs.
b.+ ına 38a/17

bağışla- -1-: Bağışlamak, ihsan etmek.
b.- dı 35a/5

bağla- -17-: Bağlamak.
b.- dı 35a/5
b.- duñuz 09b/9
b.- mışlar 03b/8, 07a/1, 53a/9
b.- yup 07b/10, 15a/6, 15a/14, 24a/3, 24a/6, 25b/13, 48a/4, 63a/13; (şaf b.-) 15a/11, 52a/9, 61b/9; (şuffe b.-) 07a/6

bağlu -3-: Bağlı.
b. 63b/1, 63b/2
b.+ dur 02b/14

bahā -1-: Fiyat.
b. (b. vèr-) 49b/15

baħr / baħir -8-: Deniz.
b. 22a/15 (b.- ı ğazab) 08a/11; (b.- ı mescūr “dalgalı deniz”) 19b/4; (b.- i muħit “okyanus”) 17b/14
b.+ de 28b/9
b.+ e 23b/8
b.+ i 30a/3

- b.+ layın 65b/7
- baḥreyn-miṣāl** -1-: İki deniz gibi.
b. 25a/6
- baḥirvār** -1-: Deniz gibi.
b.- 25a/4
- baḥş** -1-: Tartışma, iddialaşma.
b. (b. ètdür-) 40b/8
- baḥş** -4-: Verme, bağış.
b. ; (b. èt-) 04b/8, 27b/7, 52a/4; (b. kııl-) 55a/3
- baḥt** -6-: Nasip, ikbal.
b. 33a/5, 51a/3, 61b/17, 62a/1; (b.- ı ‘ acīb “bkz. ‘ acīb”) 29a/12
b.+ ı 51a/6
- baḫ-** -14-: Bakmak.
b.- dı 07b/12, 12b/4, 13a/6, 17a/3, 40b/9
b.- ıcak 07a/16
b.- ıcaḫ 62a/7
b.+ madı 50b/13
b.- up 07b/14, 18a/17, 37b/2, 40a/17, 51a/10; (aları aları b-) 50b/13
- bāk** -1-: Korku, kaygı.
b. (bī-ters ve b. “korkusuzca”) 27a/7
- baḫış-** -2-: Bakışmak.
b.- dılar 02a/10, 25a/10
- baḫış** -1-: Bakış.
b.+ ı 48a/9
- bākī** -13-: Ebedi, ölümsüz.
b. 08a/3, 14b/10, 15a/6, 23a/16, 29b/17, 49b/1, 50a/6, 53b/5, 64a/5; (b. ḫal-) 18b/9, 49a/11
b.+ sin 55a/3
b.+ sini 05a/9
- balıḫ** -6-: Balık.
b. 53b/14, 54a/1; (b. birle) 53b/17; (b. gibi) 32b/4, 32b/5
- balıḫ-miṣāl** -1-: Balık gibi.
b. 05a/2
- bālū’n-nūr** -1-: Nur kanatlı, Hz. Cebrail için.
b. 48b/1
- bañla-** -2-: Yüksek sesle bağırarak; seslenmek.
b.- dı 48b/16
b.- yalar 45b/3
- barışdur-** -2-: Barıştırmak.
b.- sañ 06b/5
b.+ ur 06b/4
- bārī** -1-: ??

b. 40a/1

b. (b. vèr-) 62b/2

bārigāh / bārgāh -5-: Sultan çadırı.

b. 23b/1

b.+ ı 34a/4, 61b/13, 62b/17

b.+ ına 63a/17

başiret -1-: Anlayış, feraset.

b. (ehl-i b. “anlayış sahibi”) 28b/11

basit -1-: Yayıcı, yayan.

(māric-i b.- ı nār) 11a/5

barmaq -6-: Parmak.

b. 24b/1

b.+ ı 22b/8

b.+ lar 31a/11

b.+ lara 26a/6

b.+ ları 28a/11

b.+ ların 28a/14

başt -2-: Genişleme, yayma.

b. 27b/14, 51b/13

baş -114-: Baş.

b. 09a/16, 15b/15, 16a/2, 21a/6, 54a/10, 56b/15, 63a/11, 63b/6, 65a/3, 66a/14; (b. ère) 63a/10 (b.

ço-“saygı duymak”) 03a/2, 20b/6, 20b/11, 50a/5; (b. şal-) 01b/3, 07b/6, 07b/14, 17a/3, 24a/11, 50b/14, 50b/15, ; (b. ur- “saygı ile eğilmek”) 07a/8, 27b/13, 30b/5, 30b/11, 30b/12, 33a/7, 34a/12, 34b/12, 35a/1, 35b/12, 60a/2, 60a/6, 60a/12, 60a/14, 62a/3, 66b/6; (b. kapusını kıl-) 65a/16

b.+ a 19a/9, 20a/12, 20a/13, 25a/14, 27a/16, 29a/1, 50b/5, 54a/10

b.+ da 08a/11, 49b/11

b.+ dan 19a/9, 25a/14

b.+ ı 04b/15, 06a/13, 14a/13, 15b/10, 16b/14, 16b/16, 17b/12, 31a/4, 31a/6, 32b/3, 36a/11, 43a/13, 43a/15, 43a/16, 45b/5,

bārū -4-: Kale duvarı, hisar burcu.

b. 18b/13

b.+ lar 06b/11

b.+ layın 52b/10

b.+ sını 52a/7

baş- -10-: 1. Basmak 2. Baskın yapmak.

b.- a 22b/2; (b.- düş-) 62a/16, 60b/17

b.- am 59a/11

b.- dı 38a/17

b.- sa (ağır b.-) 31b/1

b.- sun 07a/10

b.- up 01b/4, 23b/15, 59a/13

başdur- -1-: Bastırmak (yaratmak).

b.- (kadem b.- “yaratmak”) 58a/1

başgun -1-: Baskın.

50b/1, 55a/7, 56a/2, 62b/8, 63b/7,
63b/17; (âdem b. gibi) 50a/1

b.+ ın 01b/6, 01b/10, 16a/15,
17a/3, 17a/9, 17a/10, 21b/3, 23b/8,
25b/11, 50b/14, 50b/15, 51a/1,
56b/2, 65a/15; (b. şal- “baş
çevirmek”) 62a/7

b.+ ına 01b/4, 05a/3, 06a/13,
06a/14, 15a/8, 16b/14, 18a/9,
28b/13,
50b/1, 60b/3

b.+ ınca (b. ola) 49b/16

b.+ ında 21b/8, 21b/12, 26b/13

b.+ ındadır 02a/4

b.+ ından 09b/2, 56b/3

b.+ ını 16a/17, 17a/11, 24a/11,
65a/10

b.+ ıyla 11b/5

b.+ lar 56b/3

b.+ uñ 50b/14, 66a/14

b.+ uña 12b/17

b.+ uñı 51a/2

b.+ unuñ 06a/13

başar- -3-: Başarmak.

b.- asın 20a/13, 24b/3

b.- ur 14b/2

başla- -5-: 1. Başlamak.

b.- dı 30a/16

2. Öne düşmek, başa geçmek.

b. 06a/9, 28a/8, 30a/17, 66b/16

başlu -3-: Başlı.

b. 17b/12, 17b/13, 25b/13

başsuz -1-: Başsız.

b. 63a/11

bâtil -6-: Doğru ve hak olmayan.

b. 12a/9, 13b/9, 13b/10; (b. ét-)
40b/15

b.+ dur 13b/12

b. imiş 10b/12

bâtin -3-: İç yüz.

b.+ dur 12b/9, 35a/8

b.+ ından 19a/8

bayağı -1-: Sıradan.

b. 44b/13

ba' z/ ba' zı -8-: Birkaçı, kimi.

b. 37b/10, 42a/5, 46b/3, 46b/2

b.+ ın 04b/7, 04b/8

b.+ ları 37b/11, 49a/6

bâzâr -1-: Pazar.

b. 41a/12

bâzîrgân -1-: Tüccar.

b.+ dı 49b/5

bâzū -1-: Güç, kuvvet.

b.+ yıladur 65b/10

bebr / bebür -3-: Kaplan.

b.+ 66a/6; (b. ü peleng gibi) 24a/13

b.+ leyin 22b/6

b.+ i 04b/9

bebri-beyân -1-: Kaplamı andıran.

b. 22b/6

bed-gümân -1-: Kötülük düşünen.

b. (b. ol-) 14b/3

bebri-ser -13-: Kaplan başlı.

b.+ 24a/4, 24b/17, 30b/3

b.+ i 26a/2

b.+ ler 24b/9, 25b/6, 25b/9,
25b/16, 27a/1, 27a/5; (b. ile) 25a/4

b.+ leri 24b/12, 25b/8

bed-rây -1-: Kötü düşünceli.

b.+ a 03b/13

bed-ter -1-: Daha kötü, pek kötü.

b. (b. ol-) 29a/8

bebir-server -1-: Kaplanbaşlılar başı.

b.+ i 23b/10

beden -2-: Beden, vücut.

b. 32b/6

b.+ e 37a/3

bebür-mişâl -1-: Kaplana benzer.

b. 22b/7

bedîc -1-: Benzeri ve örneği olmayan.

b.+ dür 29b/16

bebrü-ser -16-: bkz. bebri-ser.

b. 22b/17, 25a/13, 26b/9, 26b/11,
27b/3

b.+ ler 23a/10, 23b/5, 26b/2
32a/17; (b. ile) 25b/17

b.+ lerden 23b/10

b.+ leri 22b/12, 23a/8, 23a/15

b.+ lerüñ 27b/11

bedihî -1-: Apaçık, belli.

b.+ dür 10a/4

beg -2-: Bey.

b.+ ler 55b/8

b.+ lerin 61b/12

becid -3-: Çabuk, acele, hemen.

b. 60a/13, 60b/9; (b. yörü-) 64b/10

beğâyet -1-: Son derece, pek çok.

b. 47a/4

bed-ahter -1-: Talihsiz.

b. 12a/10

begen- -9-: Beğenmek.

b.- di 26b/9

b.- düm 45b/12

b.- meyüp 08b/4

b.- mez 09a/9, 11b/11, 11b/12

b.- üp 22a/13, 29a/13, 39a/3

bed-endiş -1-: Kötü düşünen.

beglig -1-: Beylik.
b.+ in 23a/4

behāyim -1-: Dört ayaklı hayvanlar.
b. 37a/7

behīme -1-: Dört ayaklı hayvan.
b. 16b/14

behlevān -1-: Pehlivan.
b.+ ı 20a/3

behlūvān -1-: Pehlivan.
b. (b. birle) 64b/11

Behrām-heybet -1-: Behram gibi
heybetli.
B. 36b/16

bekle- -2-: Beklemek.
b. 44a/7
b.- yüp 62a/5

Be-ḳudreti'illāh -2-: Allahın
kudretiyle.
b. 43a/16, 43b/8

bēl -5-: 1. Bel.
b.+ inden 20b/9
b.+ ine 05a/3, 35a/5, 48a/10
2. Soy, sülb.
b.+ inden 37b/11

belā -a-: Bela.
b. 27a/17
b.+ lara 20b/17
b.+ ya 46b/5

belde -1-: Diyar, şehir.
b. (b.- i Şām) 49b/5

belek -4-: 1. Hediye, armağan.
b. 61a/16
b.+ ler 61b/1
b.+ lerile 61a/15
b.+ lerin 62a/10

belī -2-: Evet.
b. 09a/3, 40b/10

beliñle- -2-: uykudan sıçrayarak
koru ile uyanmak, şaşırmaq.
b.- r 31b/2
b.- yüp 40a/17

belki -2-: Olabilir, olabilir ki.
b. 12b/10, 26b/15

belkim -1-: Olabilir, olabilir ki.
b. 12a/17

bellü -1-: Belli, açık.
b.+ dür 29b/11

belür- -3-: Belirmek.
b.- mez 62b/16

b.- ür 31a/12 (nişân b.- “belli olmak”) 38a/17

ben -149-: Ben.

b. 02a/17, 02b/2, 05b/6, 05b/17, 08a/16, 09b/4, 11b/9, 11b/11, 13b/10, 14a/11, 17a/16, 21b/14, 22a/8, 35a/2, 37b/14, 38a/13, 38a/15, 39a/12, 43a/5, 43b/6, 43b/13, 44a/2, 44a/7, 45b/2, 45b/7, 45b/9, 45b/14, 47a/6, 47a/13, 47a/17, 47b/7, 47b/9, 47b/12, 47b/14, 47b/17, 49b/5, 51a/2, 51b/10, 51b/15, 52a/1, 52a/2, 54b/11, 54b/17, 55b/9, 55b/13, 55b/14, 56a/1, 56a/5, 58a/5, 58a/17, 58b/3, 60a/9, 62a/11

b.+ cileyin 36b/5, 66b/5

b.+ de 53a/15

b.+ den 18b/5, 33a/15, 40a/11, 45a/7, 45b/11, 46a/11, 53a/1; (b. ğayrı) 44a/8, 44b/14, 44b/15

baña 05b/7, 09a/16, 09b/4, 11b/10, 12a/8, 12a/9, 13a/9, 14a/2, 14a/15, 18b/4, 33b/5, 38a/12, 38b/9, 41b/14, 44a/6, 45a/4, 45a/8, 45b/13, 47a/13, 47b/12, 56a/3, 58a/7, 58b/3, 58b/11, 63b/1

b.+ em 47a/7, 59b/13

b.+ i 02b/2, 05b/13, 09b/5, 12a/3, 14a/2, 18a/1, 36a/17, 40b/2, 41b/5, 43a/1, 45b/8, 46a/11, 49b/6, 51b/15, 53a/15, 55b/15, 56a/2, 56a/6, 58a/5, 59a/12, 59b/14

b.+ üm 05a/16, 09a/3, 10a/2, 12b/7, 13a/9, 14a/2, 17a/7, 18a/14, 35a/3, 43a/6, 44a/16, 44b/2, 45a/8, 45a/13, 46a/4, 46a/9, 47a/2, 47a/7, 48a/17, 49b/16, 51a/7, 56a/1, 60a/15, 63b/11; (b. gibi) 42a/15, 42a/16

b.+ ümçün 41a/2

b.+ ümdür 44b/3, 44b/5

bend -1-: Bağlama, engel.

b. +in (kayd u b. gider- “tutsağın ellerini çözmek”) 66a/12

bende -7-: Kul, köle.

b. 35a/2; (b.- i naḥîf ve za‘îf “zayıf ve güçsüz kul”) 58a/17; (b. ol-) 26b/10, 60a/11

b.+ leri 33b/12, 63a/5

b.+ yi 62a/11

beñdeş -1-: Eş, benzer.

b.+ i 02a/16

bendükşe -1-: Kapı kirişi.

b.+ si 07a/3

benefşe -1-: Menekşe.

b. 67a/2

benî -2-: Oğullar.

b. 41a/10, 44a/6

Benî İsrâ’îl -16-: İsrail Oğulları.

- B. 37b/3, 41a/14, 41a/15,
46b/4,47b/9, 48a/3, 48b/11,
48b/14, 48b/16,
49a/5, 49a/16
B.+ den 37b/5, 41a/13, 46b/16
B.+ e 48b/10
- Benī İsrā'illü** -1-: İsrail oğullarından olan.
B. 41b/3
- beñze-** -23-: Benzemek.
b.- mez 20a/5, 36a/9, 49a/17, 62a/6
b.- r 03b/13, 04b/15, 05a/3, 06a/13,
06a/14, 08b/2, 14a/14, 16b/15,
31b/17, 32b/3, 32b/4, 38b/10,
50b/1, 50b/3, 55a/7, 61a/1; (aya b.)
20b/2; (la^c le b.) 55a/8
- ber-ā-ber** -1-: Birlikte.
b.+ i 36a/11
- ber-Cehennem**-1-: Cehennem üzere.
b. (b. ısmarla-) 16a/15
- ber-çeşm** -1- Göz üstüne. (Başım
gözüm üstüne).
b. 26b/7
- ber-kanūn** -1-: Kanun üstünde
(Müzik).
b. 34b/1
- ber-revān** -1-: ...da yolla.
- b. (b.- ı Muştafī) 14b/8, (b.- ı
Muştafā) 25b/6
- ber-vech** -1-: Bu yol ile.
b.+ le 21a/5
- berbuṭ** -1-: Bir tür telli çalgı.
b. 03b/16
- berd** -2-: Soğuk.
b.+ i 29a/11
b.+ inden 28a/16
- berķ** -4-: Şimşek.
b. (b. ol-) 43b/4; (b. ur-“şimşek
çakmak”) 15b/13, 36a/13, 40b/5
- berķ-çeşm** -1-: Şimşek gözlü.
b. 16b/17
- berķ-rāy** -1-: Şimşek düşünceli.
b. 63a/5
- berkilü**-2-: Sağlamlaştırılmış; kilitli.
b. 02b/12, 19b/13
- berkit-** -4-: Sağlamlaştırmak.
b.- di 23b/6
b.- üp 26b/3, 55a/2, 65b/14
- berklik**-1-: Sağlamlık.
b.+ ini 66a/2
- berr** -1-: Kara, toprak.

b. 28b/9

berrān -3-: Keskin

b. (tīġ-i b. “keskin kılıç”) 26b/13,
62b/2; (tīġ-i b. birle) 16a/10

berü -3-: Beri.

b. 66a/14; (b. bile) 47b/7;
(döneliden b.) 25a/12

besle / bēsle- -3-: Beslemek.

b.- diler 40a/1
b.- düm 45a/16
b.- yelüm 37b/47

bēslen -1-: Beslenmek.

b. - miş 64a/3

bēş -4-: Beş.

b. 05b/9, 07a/17, 09b/2, 40a/2

beşāret-1-: Müjde, İyi haber.

b. (b. ol-) 20b/13

bēşinci-2-: Beşinci.

b. 13a/17, 57b/3

bevvāb-3-: Kapıcı.

b.+ lar 47b/12, 47b/14, 47b/16

bevl -2-: Çiş, idrar.

b. (b. ol-) 30a/12
b.+ i 30a/11

beyān -29-: Açıklama, anlatma.

b. 56a/15; (b. èt-) 52a/11, 52b/13,
54a/4, 57a/16, 67a/6; (b. kııl-) 02a/13,
04a/8, 05a/14, 09a/17, 21a/11, 29a/14,
48a/12, 51b/8, 52b/15, 53a/12, 53a/17, 55b/6

b.+ a 16b/9; (b. gel-) 29b/16

b.+ ı 21b/11, , 53a/4, 54a/12, 67a/17;
(b. èt-) 52a/2, 52a/16; (b. kııl-) 02b/10,
04b/3, 56a/11

b.+ ın (b. vèr-) 25b/2

beyt -2-: Ev; ev halkı.

b.+ üñ 47a/11 (ehl-i b.) 45b/1

beyyināt -3-: Delil.

b. 40a/11; (b. vèr-) 47b/2
b.+ ı 40b/4

bezen- -3-: Bezenmek.

b.- miş 02b/15, 09a/6, 67a/3, 67a/4

bezm -6-: Meclis, topluluk.

b. (b.- i ezel) 29a/11; (b. kıır-) 26a/5,
34a/14; (b.- i şāhī kıırul-) 03b/11;
(b. urul-) 20b/1
b.+ i 34b/7

bıraķ- -8-: Bırakmak.

b. 38a/1, 44a/17, 44b/12

b.- dı 38a/4, 44a/17, 44b/12

b.- dum 45a/15

b.- ur (ħamlin b.) 31b/5

biñar / buñar -4-: Pınar, çeşme.
b. 55a/15, 55b/1, 55b/4, 67a/2

bi-çäre -3-: Çaresiz.
b. 36b/12, 57b/14
b.+ ler 13a/7

bi-gümân -1-: Şüphesiz.
b. (b. ol-) 43a/2

bi-edeblük -1-: Edebsizlik.
b. den 27a/15

bi-günâh -1-: Günahsız.
b. 56a/12

bi-ğaber -5-: Habersiz, bilgisiz.
b. 08a/16, 09b/11
b.+ ler 17a/7, 27a/8
b.+ dür 51a/1

bi-ğadd -2-: Sınırsız; sayısız.
b. 11a/1, 18b/1

bi-ğayr -1-: Hayırsız.
b. 04b/4

bi-ğesâb -1-: Sayılamayacak kadar
çok.
b. 04a/2

bi-ihtiyâr -1-: Gayriihtiyari, kendisi
istemeden.
b. 08a/5

bi-ihtiyâţ -1-: Tedbirsizce.
b. 15b/8

Bi-iznillâhi Ta‘âlâ -3-: Allah’ın izniyle.
B. 30a/11, 38b/14, 40a/13

bi-kâl u kîl -1-: Dedikodusuz.
b. 02b/8

bi-karâr -1-: Kararsız
b. (b. ol-) 39a/8

bi-kıyâs -3-: Ölçüsüz.
b. 04a/1, 11a/1, 18b/1

bi-kuşûr -1-: Eksiksiz,
kusursuz.
b. 62a/13

bi-kuşûrluĝ -1-: Kusursuzluk.
b.+ 1 (b. gibi) 28b/2

bi-mecâl -2-: Halsiz, bitkin.
b. 48b/9, 62b/8

bi-ters -1-: Korkusuz
b. (b. ve bâĝ “bkz. bâk”) 27a/7

bi-tevaĝkuf -1-: Durmaksızın.
b. 23b/17, 48a/5

bi-zevâl -2-: Sonsuz, sonu olman.
b. 11a/8, 26a/1

- biç-** -1-: Biçmek.
b.- er 25a/16
- biçe (bece)** -1-: Çocuk.
b. 17a/16
- biçil-** -1-: Biçilmek
b.- üp 63b/4
- bigi** -1-: bkz. gibi ??
b. 59a/9
- bihişt** -1-: Cennet.
b. (dār-ı b. "cennet yurdu") 07a/2
- bikir** -1-: Bakire.
b. 38b/5
- bil-** -129-: Bilmek.
b. 02b/6, 02b/8, 09b/16, 05b/1, 12a/3, 33b/4, 35b/11, 39a/16, 44b/5 61a/1; (bir. b.) 12b/3
b.- di 33b/11, 36a/14, 36b/10, 39a/6, 43a/3, 43a/17, 46b/11, 50b/10, 52a/3, 58b/13, 62a/10, 62b/2, 65a/8
b.- diler 04a/4, 06a/7, 12a/6, 41b/6, 51a/11
b.- düğinden 17b/6
b.- düñ 08a/14
b.- düñüz 43a/1
b.- e 60a/17
b.- e bilür misin 47a/6
- b.- eler 40a/14, 67a/15
b.- eli 58a/5
b.- emedüñ 13b/15
b.- en 14b/4, 30a/2, 30b/17
b.- esin 02a/15, 04a/10, 05b/1, 21b/7, 22b/11, 28b/12, 28b/13 32b/8, 33a/14, 35b/15, 39a/14, 39a/16, 39b/14, 40b/3, 52a/12, 52b/15, 53a/13, 54a/5, 55b/7, 67a/8
b.- esince 37a/16
b.- eydi 63b/11
b.- ıcek 39b/14, 47a/11
b.- medi 04a/17, 04b/1, 19a/10, 41b/2
b.- mediler 05a/8
b.- medin 39b/2
b.- medüñ 12b/11
b.- meyenüñ (bir b.)18a/9, 28b/13
b.- mez 28a/7, 35b/10, 49a/11, 66a/6
b.- mezin 58b/17
b.- mezsın 42b/7
b.- mezüz 47b/13
b.- miş 60b/17; (b.- ol-) 08b/1
b.- mişidi 02a/17
b.- sin 51b/10
b.- sün 08b/10, 40a/11
b.- ümezligile 39b/17
b.- üp 13b/17, 17a/15, 22b/14, 28a/16, 33a/11, 33b/17, 35b/4, 46a/17, 52a/10, 59b/3, 65b/16
b.- ür 10b/5, 29a/5, 29b/17, 30a/1, 39a/13, 49b/1
b.- ürđi 44a/13; 46a/10

<p>b.- ürem 43a/4, 47a/7, 47b/14; (bir b.) 35a/7, 37a/11</p> <p>b.- ürken 44a/15</p> <p>b.- ürleridi 53a/15</p> <p>b.- ürseñ 02a/17</p> <p>b.- ürsin 05a/9, 35a/6, 37a/10</p> <p>b.- ürüz 36a/2; (bir b.-) 11a/11; (hağ b.-) 11a/11</p> <p>b.- ür misin 05a/5, 17b/7, 19a/2, 43a/3</p> <p>b.- üsin 25b/2</p> <p>b.- üsinde 62a/6</p>	<p>bilek -1-: Bilek.</p> <p>b.+ lerin 60a/13</p>
<p>bilin- -2-: Bilinmek.</p> <p>b.- di 19a/8</p> <p>b.- meğiçün 44a/16</p>	<p>bilin- -2-: Bilinmek.</p> <p>b.- e 28b/12</p> <p>b.- mez 66b/12</p>
<p>billür- -9-: Bildirmek.</p> <p>b.- 14a/2</p> <p>b.- di 24a/2, 61b/4; (hudüd b.-) 10b/15, 12a/8</p> <p>b.- diler 64a/1</p> <p>b.- en 14b/6</p> <p>b.- eyim (haber b.-) 59a/13</p> <p>b.- üp 15a/1</p>	<p>billür -1-: Parlak.</p> <p>b. (b.- ı ebyaz “parlak beyaz”) 57a/6</p>
<p>bile -21-: İle, birlikte, beraber.</p> <p>b. 06a/11, 07b/12, 11b/4, 14a/1, 17b/3, 21b/17, 22b/1, 24b/8, 27a/1, 29a/11, 32b/1, 37b/15, 39b/7, 40b/8, 43a/14, 45b/6, 47b/7, 48b/9, 50a/8, 65b/12</p> <p>b.+ ven 47a/17</p>	<p>biñ -140-: Bin.</p> <p>b. 04a/16, 05b/2, 05b/13, 05b/14, 06a/6, 06a/8, 06a/10, 06b/12, 07a/17, 07b/1, 07b/5, 07b/9, 07b/12, 08b/12, 10b/14, 11a/1, 11b/2, 14a/4, 14b/10, 14b/12, 14b/16, 15a/5, 15a/9, 17a/16, 17b/7, 18a/15, 18a/16, 18b/3, 18b/6, 18b/9, 19a/3, 19a/4, 19a/15, 20a/12, 21a/4, 21a/8, 23a/1, 23a/8, 23a/11, 23a/14, 23a/17, 23b/3, 23b/7, 24a/3, 24b/4, 24b/10, 24b/17, 25a/3, 25b/13, 25b/17, 26a/3, 27a/2, 27a/3, 32a/17, 34a/2, 34a/5, 34a/7, 34b/15, 34b/16, 34b/17, 36b/5, 48a/4, 48a/8, 48a/14, 48b/1, 48b/5, 49a/4, 50a/4, 50a/15, 52b/16, 52b/17, 53a/14, 53b/1, 54a/9, 54a/10, 54a/17, 54b/11, 55a/1, 55a/15, 57a/13, 59a/5, 59b/17, 60b/4, 60b/12, 61a/3, 61a/5, 61a/6, 61a/7, 61a/8, 61a/9, 61a/10, 61a/11, 61a/13,</p>

61b/2, 61b/6, 61b/9, 61b/11,
61b/12, 61b/15, 62a/5, 62a/16,
62b/10, 62b/17, 63a/16, 64a/5,
64a/7, 64a/8, 64b/7, 64b/9, 64b/14,
65a/17, 65b/3, 65b/4, 65b/5, 65b/6,
65b/14, 65b/17, 66a/1, 67a/11

b.+ de 56a/8

b.+ i 08b/12

b.+ in 08b/13

bin- -5-: Binmek.

b.- di 28a/8

b.- dürüp 43b/2

b.- erler 23a/1

b.- miş idi 65a/1

b.- üp 64a/17

binā -1-: Bina, yapı.

b.+ sinuñ 16b/10

bir -502-: Bir.

b. 01b/7, 01b/8, 01b/9, 01b/11,
01b/12, 01b/13, 02a/6, 02a/7,
02a/9, 02a/15, 02b/3, 02b/4,
02b/15, 03a/4, 03a/5, 03a/6, 03a/8,
03a/11, 03a/17, 03b/8, 03b/11,
03b/12, 03b/13, 03b/15, 04a/3,
04a/4, 04a/6, 04b/14, 04b/16,
04b/17, 05a/1, 05a/3, 05a/4,
05a/12, 05a/16, 05b/10, 05b/13,
06a/4, 06a/11, 06a/12, 06a/15,
06b/3, 06b/10, 06b/11, 06b/13,
06b/15, 06b/17, 07a/1, 07a/2,
07a/8, 07b/5, 07b/6, 07b/11,

07b/12, 07b/14, 08a/16, 08a/17,
08b/9, 08b/11, 08b/12, 08b/13,
08b/15, 09a/5, 09a/7, 09b/16,
10b/10, 11a/8, 11a/9, 11a/10,
11a/11, 11b/1, 11b/2, 11b/4, 12b/3,
14a/9, 14a/10, 14a/12, 14a/13,
14b/4, 14b/10, 15a/15, 15b/9,
15b/11, 16a/2, 16a/6, 16a/11,
16b/6, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 16b/10,
16b/12, 16b/14, 16b/15, 17a/2,
17a/17, 17b/11, 17b/12, 17b/14,
17b/17, 18a/1, 18a/6, 18a/9,
18a/12, 18a/13, 18a/17, 18b/2,
18b/3, 18b/5, 18b/7, 18b/12,
18b/13, 18b/15, 18b/16, 19a/1,
19a/4, 19a/14, 19a/16, 19b/3,
19b/11, 19b/12, 19b/13, 19b/15,
19b/16, 20a/6, 20a/8, 20a/11,
20a/12, 20a/17, 20b/15, 21a/9,
21a/10, 21a/13, 21b/1, 21b/7,
21b/13, 21b/14, 21b/15, 22a/1,
22a/3, 22a/7, 22a/8, 22a/13, 22b/1,
22b/10, 23a/3, 23a/6, 23b/11,
23b/12, 23b/15, 24a/15, 24b/5,
25a/16, 25b/4, 26a/1, 26a/12,
26b/12, 27a/4, 27a/13, 27b/3,
27b/4, 27b/12, 27b/17, 28a/3,
28a/6, 28a/7, 28b/3, 28b/4, 28b/5,
28b/13, 29a/1, 29a/8, 29a/15,
29a/16, 29a/17, 29b/3, 29b/6,
29b/7, 29b/9, 29b/11, 30a/4,
30a/10, 30a/11, 30a/12, 30a/15,
30a/16, 30b/1, 30b/2, 30b/3,
30b/12, 30b/17, 31a/4, 31a/8,

31a/16, 31b/1, 31b/3, 31b/17,
32a/7, 32a/9, 32a/10, 32a/12,
32b/2, 32b/6, 32b/7, 32b/10,
32b/13, 33a/14, 33a/17, 33b/6,
34a/3, 34a/4, 34a/9, 34a/10,
34a/11, 34b/9, 35a/4, 35a/7, 35a/9,
35a/11, 35a/14, 35b/6, 35b/10,
36a/12, 36a/13, 36b/14, 36b/16,
36b/17, 37a/11, 37a/14, 37b/5,
37b/6, 38a/3, 38a/9, 38a/11,
38a/14, 38b/10, 39a/3, 39a/8,
39a/11, 39b/3, 39b/4, 39b/11,
40a/3, 40a/10, 40b/2, 41a/2, 41a/4,
41a/10, 41a/11, 41b/3, 41b/9,
42a/2, 42a/6, 42a/10, 42a/12,
42a/13, 42a/14, 42b/15, 42b/17,
43a/10, 43a/11, 43b/2, 43b/3,
43b/10, 43b/15, 43b/17, 44a/1,
44a/14, 44b/1, 44b/2, 44b/3, 44b/4,
45a/17, 46a/15, 46b/1, 46b/10,
47a/2, 47a/9, 47a/16, 47b/16,
48a/1, 48a/2, 48a/5, 48a/6, 48a/10,
48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/7, 48b/8,
48b/10, 48b/12, 48b/13, 48b/14,
48b/15, 49a/2, 49a/16, 49b/2,
49b/9, 49b/10, 49b/11, 49b/13,
49b/15, 49b/17, 50a/9, 50a/10,
50a/17, 50b/3, 50b/5, 50b/6, 50b/7,
50b/15, 51a/4, 51a/13, 51a/14,
51a/15, 51a/16, 51b/2, 51b/3,
51b/5, 51b/6, 51b/10, 52a/6, 52a/8,
52b/9, 52b/10, 53a/6, 53a/8,
53a/10, 53b/2, 53b/4, 53b/8, 53b/9,
53b/10, 53b/11, 53b/14, 53b/15,

53b/16, 54a/3, 54b/7, 54b/8, 55a/6,
55a/10, 55a/13, 55a/14, 55a/15,
55b/2, 55b/3, 55b/7, 55b/9, 55b/10,
56a/15, 56a/16, 56b/1, 56b/2,
56b/15, 56b/17, 57a/2, 57a/4,
57a/7, 57a/9, 57a/12, 57b/4, 57b/7,
58b/6, 58b/7, 58b/9, 58b/10, 59a/8,
59a/17, 59b/4, 59b/5, 60a/4, 60a/7,
60b/14, 61a/12, 61a/14, 61a/16,
61a/17, 61b/7, 61b/13, 61b/14,
62a/12, 62b/4, 62b/13, 63a/3,
63a/7, 64a/2, 64a/8, 64a/13,
64a/14, 64b/4, 64b/6, 64b/14,
65a/15, 66b/10, 66b/11, 67a/1,
67a/3, 67a/5; (b. dağı “tekrar”)
03b/1, 03b/2, 06a/15, 28a/1,
36a/12, 57a/7, 57a/8, 60b/7; (el b.
ët-) 65a/16

b.+ i 08b/13, 13a/16, 17b/12,
17b/13, 29b/14

b.+ in 22b/10, 43a/6

b.+ inde 07b/5

b.+ isi 06a/13

b.+ ümüz 20b/15

biraz -6-: Biraz.

b. 05a/5, 06a/4, 33a/6, 45b/4,
48b/14

b.+ ı 38a/4

birbiri / biribiri -25-: Birbiri.

b. 07a/12, 53a/9

b.+ n 25a/16, 56b/13, 65a/9

b.+ nden 25a/11, 47a/9

b.+ ne 07a/14, 08a/1, 16a/5,
20a/17, 25a/6, 25a/7, 25a/9,
25a/17, 26a/10, 47a/10, 49a/17,
53b/8, 54b/14, 61b/3, 65a/4, 65b/5
b.+ yile 06b/5, 46b/2

birer -3-: Birer

b. 11b/7, 23a/4, 57a/3

bir -74-: Kişi zamiri

b. 04b/1, 05b/11, 06b/17, 14a/9,
15b/1, 19a/8, 20a/16, 25b/3, 29a/1,
29b/14, 30a/10, 30b/8, 30b/9,
34b/9, 36a/11, 36a/12, 36a/13,
40a/3, 41a/13, 49a/16, 49b/11,
49b/16, 52b/6, 55a/8

b.+ n 04b/8, 20a/6, 23a/12, 39a/5,
49b/16, 49b/17, 50a/2, 56a/8,
64b/10, 64b/14

b.+ nde 20b/8, 20b/10, 39a/15

b.+ nden 05b/12

b.+ ne 11b/2, 15b/1, 18b/16, 19a/8,
20b/7, 24b/5, 28a/3, 29a/2, 29b/14,
49b/15, 51a/4

b.+ ni 29a/2, 30a/2, 52b/7

b.+ nüñ 07b/10, 09b/14, 28a/3,
29b/7, 46a/3, 64b/4

b.+ si 27b/2, 30b/7, 42b/4

birinci -2- Birinci.

b. 12a/13, 49a/10

birkaç -30-: Birkaç.

b. 02a/13, 03a/9, 05a/10, 06a/5,
14a/11, 19b/1, 24a/11, 26a/2,
27b/15, 28b/15, 30b/10, 33a/13,
40b/1, 52a/10, 52b/12, 53a/11,
54b/9, 55b/5, 57a/1, 57b/6, 59a/13,
59a/15, 59b/1, 60a/7, 60b/8, 61b/5,
65b/13, 66b/8

b.+ ı 27a/6

b.+ ları 49b/13

birle -93-: “ile” edatı.

b. (‘acūze b.) 17b/5, 64b/13;
(‘Acūze b.) 65b/11; (āhenüñ b.)
65b/8; (altun b.) 07a/14; (anası b.)
61a/13; (at b.) 52b/5; (‘aşā b.)
43b/16; (‘avrat b.) 48b/8; (āvāz b.)
11b/8; (balıķ b.) 53b/17; (behlüvān
b.) 64b/11; (cevāhir b.) 16b/13;
(cinān b.) 36a/16; (çeri b.) 22a/10;
(çoban b.) 61a/7; (çüb b.) 01b/17,
26b/15; (darbet-ı seyf-i şārim b.)
24b/12; (da‘vet b.) 16b/2; (dil-sitān
b.) 67a/3; (dirahtān b.) 65b/16; (dīv
b.) 17b/11; (Eflāṭūn b.) 27b/1;
(elḥān b.) 55a/17; (eli b.) 07b/8;
(elmās b.) 29a/15, 29b/4; (emīr b.)
51b/1; (emri b.) 38a/5; (emrūñ b.)
45a/8; (erkān b.) 57a/14, 64a/2;
(eşyā b.) 11a/4; (ğazab b.) 08b/3;
(gül-āb b.) 29b/3; (gürz-i girān b.)
15a/13; (Hālīl b.) 14a/4 (Ḥaṇṭūr b.)
18a/12, 18b/12; (ḥarbe b.) 48b/9;
(Hārūn b.) 46b/16; (hendese b.)
51a/12; (ḥikmeti şamedānī b.)

67a/8; (h̄ile b.) 59a/12, 59b/11, 61a/15; (ih̄tiyāṭ b.) 01b/1; (ʿināyet-i Ḥaḫḫ b.) 20a/5; (insān b.) 58b/11; (İskender b.) 12a/5; (İskender Şāh b.) 50a/10; (ismi aẓmi b.) 15a/10; (ḫaḫḫahā b.) 17b/15; (ḫaḫımaḫ b.) 11b/3, 18a/17; (Ḳamḫamūl b.) 04b/6; (ḫan b.) 10b/4; (ḫaṣ b.) 09a/6; (kāşifleri b.) 61b/2; (ḫaya b.) 17b/17; (ḫıymetī b.) 02b/15; (ḫoḡa b.) 42a/10; (ḫudret b.) 35b/4; (lemaʿāt b.) 43b/10; (mermer b.) 67a/4; (naẓarlar b.) 56b/14; (nişāt b.) 11b/6; (pehlevān b.) 65a/13; (Rebūb b.) 36b/11; (revān b.) 34a/16, 66a/10; (ruhbānān b.) 12b/8; (şadā-yı şāʿiḫa b.) 03b/3; (şāiḫā b.) 15a/16; (sālifler) b. 25a/8; (selāṭınler b.) 34a/6; (seyfi şārim b.) 25a/9; (sultān b.) 14b/11; (sultānı b.) 23b/5; (şāh b.) 20a/15; (Şāḫūf b.) 64a/11; (şarāblar b.) 04a/1; (Şaʿsalūs Vezīr b.) 36a/4; (Cezīre-iʿ Amūm b.) 67a/9; (ṭabaḫ b.) 58a/12; (ṭavāʿif b.) 62b/12; (tercümān b.) 26b/5; (terennüm b.) 55b/1; (tevekkül b.) 03a/17; (tiḡ-i berrān b.) 16a/10; (vezīr b.) 04a/5; (zencīr b.) 53b/12

birlik -1-: Birlik, teklik “Allahın birliḡi”.
b.+ ini 22b/11

biryān -1-: Kebap.

b. 57b/7

bisāt -1-: Dünya.
b. (b.- ı arz) 11a/3

Bismillāh -1-: Allah’ın adıyla.
B. 42a/9

bit¹ -2-: Bitmek
b.- mek 20a/9
b.- meye 20a/9

bit² -1-: Bitki için topraktan yeşerip çıkmak.
b.- er mi 56a/15

biter -1-: Beter.
b. 08b/6

biz¹ -1-: Katı bir şeyi dikerken iḡne geçirecek yeri delmek için kullanılan, çelikten yapılmış, sivri uçlu.
b. 04b/16

biz² -54-: Biz.
b. 08a/9, 09a/11, 18a/2, 19a/5, 19a/6, 25b/4, 32a/9, 33a/14, 33b/1, 33b/12, 36a/2, 37a/15, 38a/1, 47b/13, 58a/10
b.+ cileyin 36b/6
b.+ de 33a/16
b.+ den 17b/17, 33b/2
b.+ e 22a/9, 38a/16, 46b/5, 60b/16

b.+ i 09a/10, 09a/17, 20b/17,
25b/5, 33b/2, 38b/11, 46b/7,
60b/17

b.+ imçün 58a/10

b.+ ler 11a/12, 13b/9, 14b/1,
48b/12

b.+ lere 09a/11, 17b/16, 23a/3

b.+ leri 17b/17, 20b/15

b.+ üm 10b/13, 13b/13, 12b/9,
19a/2, 37b/4, 42b/16; (b. gibi)
36b/12

b.+ ümle 60a/16, 66b/4

b.+ in 08a/12

b.+ ina 56a/9

b.+ ında 04a/6, 53b/13

b.+ u 55a/7

b.+ una 10b/7, 52a/6

b. vèrmedi 19b/2

boz- -4-: Bozmak.

b.- ar 07b/8

b.- asın 02a/14

b.- maḳ 02a/3

b.- uñ

bi'l-ḡuduvvi ve'l-āṣāl-2-: Sabah ve
akşam.

b. 15a/12, 33a/4

böl- -1-: Bölmek.

b.- üp 64a/13

bi-tamāmiḥi -1-: Tamamıyla.

b. 44a/15

bölük -11-: Bölük, parça.

b. 42a/2, 47a/15; (b. idi) 37b/3; (b.

bölük) 55a/3; (b. bölük ḳıl-)

47a/15; (b. ol-) 49a/16, 64a/15

b.+ in 47a/15, 64a/13, 64a/14

boğaz -1-: Boğaz.

b.+ dan 14b/5

böyle -13-: Böyle.

b. 05a/15, 06a/1, 13a/3, 20a/12,

22a/3, 30a/7, 31b/13, 32a/4, 38b/1,

39a/17, 44b/4, 54b/4, 60b/1

boş -1-: Boş.

b.+ a 20a/12

boylu -1-: Boylu.

b.+ dur 47a/4

bu -528-: Bu.

1. Bu (İşaret Sıfatı)

b. 01b/1, 01b/2, 02a/3, 02a/4,

02a/13, 02a/14, 02a/15, 02a/16,

2a/17, 02b/2, 02b/10, 02b/14,

03a/2, 03a/7, 03a/8, 04a/8, 04a/9,

04a/10, 04a/11, 04a/17, 04b/2,

boynuz-1-: Boynuz.

b. 04b/17

boyun -12-: Boyun.

b.+ ı 22b/6, 32b/4, 50b/1, 57a/6

04b/3, 04b/4, 04b/12, 05a/5, 05a/6,
05b/6, 05b/7, 05b/17, 06a/1, 06a/6,
06b/4, 06b/6, 06b/17, 07b/7,
07b/15, 08a/6, 08a/9, 08a/11,
08b/16, 09b/8, 10a/15, 10b/9,
10b/14, 11a/13, 11b/11, 11b/12,
12a/2, 12a/10, 12a/12, 12b/4,
12b/9, 12b/10, 12b/13, 12b/14,
13a/7, 13a/8, 13a/12, 13b/2,
13b/10, 13b/16, 14a/14, 14a/15,
14b/6, 14b/15, 15a/14, 17a/7,
17a/14, 17a/16, 17a/17, 17b/2,
17b/3, 17b/5, 18a/10, 18a/12,
18a/14, 18b/4, 18b/5, 18b/7, 19a/1,
19a/5, 19a/6, 19a/9, 19a/10,
19a/13, 19b/7, 19b/14, 19b/16,
19b/17, 20a/4, 20a/5, 20b/13,
20b/17, 21a/16, 21a/17, 21b/4,
21b/6, 21b/8, 21b/9, 22a/10,
22b/15, 23a/2, 23a/3, 23a/4, 23a/6,
23b/7, 24a/14, 24a/17, 24b/6,
25a/1, 25a/12, 25a/15, 25b/2,
25b/3, 26a/15, 26a/16, 26a/17,
26b/1, 26b/6, 26b/12, 27a/1,
27a/14, 27a/15, 27a/16, 27b/12,
27b/15, 28a/15, 28b/1, 28b/6,
28b/10, 28b/11, 28b/15, 28b/16,
29a/5, 29a/8, 29a/10, 29a/15,
29a/16, 29b/14, 30a/8, 30a/10,
30a/11, 30a/12, 30a/14, 30b/4,
30b/5, 30b/12, 30b/14, 31a/2,
31a/3, 31a/5, 31a/7, 31a/9, 31a/10,
31a/11, 31a/12, 31a/14, 31a/15,
31a/17, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 31b/7,

31b/8, 32a/5, 33a/15, 33b/6, 34b/6,
35a/13, 35b/5, 35b/6, 35b/10,
36a/9, 36a/10, 36b/1, 36b/17,
37a/4, 37a/17, 37b/7, 37b/16,
38a/12, 38a/16, 39a/11, 39a/12,
39b/8, 39b/13, 41b/6, 41b/10,
42a/3, 42b/7, 42b/15, 42b/16,
43a/2, 43a/7, 43a/13, 43a/15,
43a/17, 44a/5, 44a/14, 44b/2,
44b/10, 45b/15, 46b/6, 47b/10,
47b/15, 48b/11, 49a/8, 49a/9,
49a/11, 49a/12, 49a/13, 49b/3,
49b/4, 49b/7, 49b/9, 50a/11,
50b/15, 51a/6, 51b/8, 51b/10,
51b/16, 51b/17, 52a/1, 52a/2,
52a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/14,
52a/16, 52a/17, 52b/6, 52b/13,
52b/15, 53a/4, 53a/5, 53a/12,
53a/13, 53a/16, 53a/17, 53b/17,
54a/2, 54a/4, 54a/5, 54a/6, 54a/12,
54a/13, 54a/15, 54a/16, 54b/4,
54b/10, 54b/12, 54b/13, 54b/15,
55a/5, 55b/6, 55b/7, 55b/10,
55b/16, 55b/17, 56a/2, 56a/11,
56a/15, 57b/10, 58a/5, 58a/10,
58b/11, 58b/16, 59a/14, 59a/16,
59b/4, 60a/5, 60b/10, 61b/16,
62a/1, 62a/9, 62b/1, 63a/2, 63b/5,
64b/6, 65b/17, 66a/1, 66b/7,
66b/9, 66b/10, 67a/7, 67a/8, 67a/14,
67a/15, 67a/16, 67a/17

2. Bu (İşaret Zamiri)

b. 01b/12, 02b/13, 05a/7, 10a/2,
10a/3, 12a/4, 13a/2, 17a/13, 18b/7,

19a/9, 22a/3, 24a/8, 24a/14,
25a/16, 25b/1, 28a/15, 30a/10,
36b/4, 38b/12, 40a/4, 45a/14,
45b/17, 46a/15, 46b/7, 54a/13,
60b/7, 61a/1, 66a/6
b.+ dur 02b/2, 12a/3, 21a/1,
21b/10, 21b/14, 22a/9, 33b/5,
44a/4, 44a/14, 44b/2, 44b/8, 46a/1,
46a/11, 49a/8, 54a/15, 57b/17,
60b/16, 61a/14
b.+ lar 20b/4, 56a/9
b.+ lara 35a/16
b.+ laruñ 54b/1, 56a/9
b.+ ña 01b/1, 04a/16, 25b/2,
38a/14, 44a/11, 45a/16, 47b/15,
58b/17,
b.+ nca 04b/5, 08b/3, 08b/4,
08b/8, 11a/1, 11a/15, 12b/11,
12b/17, 13a/1, 13b/15, 17b/9,
17b/10, 18a/11, 19b/10, 22b/10,
28b/9, 31b/10, 31b/11, 49b/8,
54a/13, 55b/12
b.+ ncılayım 02b/15, 02b/16,
17a/12, 22b/15, 28b/1, 38a/14,
38b/13, 39b/2, 39b/17, 57b/10,
58a/11
b.+ nda 02b/3, 02b/9, 04a/9,
05b/11, 06b/1, 13a/7, 17a/3,
18a/14, 18a/15, 18b/9, 20b/16,
21a/12, 21b/6, 22a/8, 23b/13,
24a/16, 26a/14, 32a/3, 35a/14,
36b/2, 38a/14, 41a/10, 44a/4,
44b/6, 45a/11, 45b/5, 51b/9,
51b/16, 52a/1, 52a/12, 52b/14,

53a/13, 54a/5, 54b/10, 54b/11,
55b/6, 56a/3, 56a/10, 57b/13,
58a/5, 67a/8
b.+ ndan 01b/9, 27a/16, 30a/1, ,
44b/17, 61a/1; (b. gayrı)37b/8
b.+ nı 02b/14, 02a/15, 05a/17,
12a/4, 19a/7, 22b/4, 28b/2, 29a/5,
30a/5, 38a/13, 38a/14, 38a/15,
38b/13, 39a/12, 39b/2, 43a/1,
51a/6, 52a/12
b.+ nlar 17a/5, 23b/13, 36a/9,
46b/15, 57b/10, 64a/16, 64b/2
b.+ nlara 38b/3
b.+ nları 05b/16, 11b/12, 13a/3,
20b/4, 65a/8
b.+ nlaruñ 08b/6
b.+ nlaruñla 20b/5
b.+ nuñ 11b/13, 13a/7, 13a/10,
13a/14, 19a/3, 19a/10, 28b/15,
37b/5, 39a/14
b.+ nuñıla 39b/1, 44a/11
b.+ nuñla 38a/16
b.+ nuñula 44a/12
b.+ yıldı 04a/13, 08a/8, 41a/11,
43b/5

buğur -83-: Bundan sonra, daha sonra,
şimdi.

b. 01b/7, 02a/11, 03a/10, 05a/11,
07a/10, 09a/8, 09b/1, 09b/6,
10a/13, 11a/16, 12a/14, 14a/3,
15a/9, 16a/5, 16a/8, 16b/2, 16b/11,
17a/7, 17a/15, 17b/6, 18a/17,
20a/2, 20a/3, 20b/8, 21a/2, 21a/9,

23a/11, 26b/9, 27a/6, 27a/3,
27b/11, 27b/13, 27b/16, 28a/11,
28a/17, 28b/7, 29a/13, 29b/4,
29b/5, 30a/15, 30b/14, 32a/2,
32b/13, 33a/1, 33a/3, 33a/10,
33b/7, 33b/10, 34b/11, 35b/16,
36a/11, 38a/9, 39a/4, 39b/8, 40a/1,
41a/13, 41a/16, 41b/12, 46b/11,
47a/8, 47b/2, 48b/14, 49b/4, 50a/3,
50b/13, 52b/10, 53a/8, 55b/5,
55b/12, 56a/3, 56a/13, 56b/5,
56b/17, 59a/10, 61a/6, 62a/10,
62a/16, 62b/9, 62b/14, 63b/10,
65a/16, 65b/2, 67a/3

bugün -5-: Bugün.

b. 08a/14, 13a/5, 24b/3, 26a/14,
56a/10

buğür -1-: Tütsü.

b. (b. kıl- "tütsülemek") 07a/7

bul- -50-: 1. Arayarak veya aramadan
bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

b.- amayup (çâre b.-) 12a/16
b.- an 53a/13
b.- asın 46b/7
b.- ayım 24a/14, 47b/14
b.- dı 03b/6, 51a/16; (kurb b.-)
10a/11; (yamanlık b.-) 66b/4; (yol
b.-) 10a/10
b.- dılar 48b/12
b.- dıyısı 04b/7
b.- duğ 19a/1

b.- dum 38b/10

b.- duñ 08a/13; (amân b.-) 63b/16

b.- duñısa 08a/13

b.- ıvêr 63b/12

b.- madum 05b/6

b.- mağ 63b/13

b.- masun 51b/17

b.- umaz 66b/12

b.- up 21a/3, 29a/14, 38b/3, 59a/2;
(fırşat b.-) 19b/3

b.- ur 38b/17

b.- urlarsa 23a/3

2. (Kaybedilen bir şeyi) Tekrar elde
etmek

b.- dı (şıhhat b.-) 29a/3

b.- ımadı 19b/5

b.- ursañ 08a/13

3. Erişmek, ulaşmak.

b.- alum (‘ izzet b.-) 62a/12

b.- aydı (çâre b.-) 04a/14

b.- asın 66b/5

b.- diñ (necât b.-) 39b/15

b.- duğuna 38b/2

b.- duñ (necât b.-) 20a/13

b.- ımadı (çâre b.-) 37b/8

b.- madı (çâre b.-) 04a/16; (hüsrân
b.-) 63b/8

b.- madılar (çâre b.-) 65b/8

b.- maduğum (zafer b.-) 14a/15

b.- mayıcağ (çâre b.-) 65b/11

b.- ur (yol b.-) 35b/10

4. Uygun görüp seçmek.

b.- amadum 22a/9

bulun- -2-: 1. Bulunmak.

b.- dı 37b/12

2. Beklemek.

b.- an (h azır b.-) 23b/17

buluş/buluş- -10-: Buluşmak.

b.- am 22a/9

b.- a 47a/9

b.- dı 46b/3, 46b/10

b.- up 33a/9, 33a/12, 34a/1, 46b/2,

46b/17, 61b/2

bulut -1-: Bulut.

b.+ layın 56b/7

buñal- -1-: Bunalmak, sıkıntaya uğramak.

b.- dılar 48b/15

bur- -2-: Burmak, b kmek.

b.- a 08a/12

b.- up 20a/16

burada -1-: Burada.

b. 46a/5

burc¹ -6-: Kale kulesi.

b. 06b/11, 18b/13, 52a/7, 52b/10

b.+ dan 66a/11

b.+ ın 05a/17

burc² -1-: Zodyak  zerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri

b.+ ına 54a/1

burn  -1-: ??

b.+ sın (b.  t-) 09b/2

burtar- -2-: Surat asmak.

b.- dı (kaşı b.-) 08a/5

b.- ur 63b/7

bur det -1-: Soğukluk.

b.+ inden 28b/16

burun -5-: Burun.

b.+ ı 32b/4

b.+ ından 15b/12, 17a/1

b.+ unuñ 57a/3, 57a/4

buruş- -2-: Buruşmak.

b.- miş 60a/7

b.- ur 31a/11

buşu -2-: Pusu.

b. (b.  t-) 64a/14, (b. koy-) 64a/13

b y -1-: Koku.

b.+ ı 07b/11

buyur- -40-: Buyurmak.

b.- am 45b/3

b.- dı 23b/2, 23b/6, 25b/11, 27b/4,

28a/8, 29b/4, 30a/14, 32a/16,

33b/17, 34a/14, 39b/17, 41b/7,

44a/8, 48b/13, 49a/3, 51a/9,

51a/12, 52a/3, 56a/13, 59a/1,

59b/17, 60b/4, 61a/3, 61b/5, 62a/4,

63b/16, 64a/1, 66a/12; (yarağ b.) 14b/10, 33b/15 b.- du 20b/5, 41a/4 b.- duña 45a/8 b.- ırsın 50b/17 b.- udı 61a/6 b.- ur-men 51a/2 b.- ursa 35a/14 b.- ursız 35b/3, 36a/1	b.- er 15b/12
buz -1-: Buz. b. 27b/17	bü'l-ḥasen -1-: Çok güzel b. 33b/2
bük- -1-: Bükmek. b.- üp 56b/13	cādū -1-: Büyücü, sihirbaz. c.+ larsız (c. ola mı) 09b/9
bülbül -2-: Bülbül. b. (b.- i ḥoş-elḥān ol- “güzel sesli bülbül olmak”)34b/4 b.+ i 32a/2	cāhil -1-: Bilgisiz. c. 56a/4
bülend -3-: Yüksek, ulu. b. (b.- i tācidār) 19a/12; (b. ét) 63b/8; (b. kı1-) 31a/1	cām¹ -2- : Kadeh. c. 04a/3, 54a/1
bülendī -1-: Yükseklik, ululuk. b. (kaşr-ı b. “yükseklik makamı”) 10b/15	cām² -2-: Cam. c.+ dan 03b/10 c.+ lar 07b/2
bünyād -3-: 1. Temel, esas. b. 07a/13 (b. ol-) 20a/10 b.+ ları 52b/8	cāmid -4-: Cansız. c. 08b/9; (c. ol-) 09a/1 c.+ dür 12b/1 c.+ üñ 12b/1
bür- -1-: Bürmek.	cāmidāt -1-: Cansızlar. c.+ dan 58a/2
	cāmus -1-: Manda. c. 17b/12
	cān¹ -63-: Can. c. 02a/15, 02b/8, 04a/14, 05b/9, 05b/14, 08b/16, 09a/16, 12b/1,

16a/15, 21b/14, 21b/15, 22a/1,
29a/10, 30a/4, 31b/14, 31b/16,
31b/17, 38a/15, 38a/16, 49a/14,
54a/15, 56a/9, 56a/10, 57b/1,
62b/9; (endīşe-i c. èt-) 37b/7; (c.
gözi) 12b/10, 12b/11, 12b/14,
12b/15, 13a/3, 13a/4;(c. ışmarla-
“ölmek”) 32b/11; (c.- ı sinān kııl-)
48a/15; (c. u cigerler tağla-), (c. ve
baş alış- “birbirini öldürmek)
25a/11; (mürğ-i c. “can kuşu”)
32a/4

c.+ a 26a/14, 29a/10, 29a/11,
54a/15

c.+ dan 38a/13

c.+ dur 12b/15, 31b/16

c.+ ı 06b/5, 08b/16, 12a/7, 12a/8,
12b/1, 21b/6, 21b/13

c.+ ıla 37a/8, 50a/5

c.+ ım 12a/11

c.+ ın (c. teslīm kııl-) 16a/9

c.+ ina 54a/12

c.+ ıyım 11b/9

c.+ umuz 25b/5

c.+ uñ 12b/11; (zağmı c. “can
yarası”) 31b/15

c.+ uñda 02b/9

cān² -1-: Cinler.

c. (ecnās-ı c. “cinlerin çeşitleri)
11a/6

cānān -1-: Sevgili.

c. 12b/14

cānavar -4-: Canlı, hayvan.

c. 32b/2, 50a/17

c.+ ı 50b/5, 50b/6

c. + dan 32b/7

cānavarcuğ -1-: Hayvanıkcık.

c.+ ın 32b/10

cānib -3-: Yan, yön

c.+ den 24a/4, 25a/6, 60b/12

cānlu -1-: Canlı

c. 08a/16

cānsuz -2-: Cansız

c. 10a/4

c.+ a 08a/16

cārī -3-: 1. Akan.

c. (c. ol-) 30a/11, 45a/17

2. Yürürlükte olan, geçerli.

c.+ dur 13a/14

cāriye -1-: Hizmetçi.

c.+ ler 38a/9

cāvidān -1-; Baki, kalıcı.

c. çal- “kalıcı olmak”) 04a/14

cāzū -9-: Büyücü, sihirbaz.

c.+ dur 11b/12, 13a/7

c.+ lar 40b/13, 40b/14, 40b/15

c.+ ları 40b/16

- c.+ larıla bile 40b/8
c.+ sı 40b/12
c.+ yımışsan 12a/8
- cebe** -4-: Zırh.
c. 24a/5, 63b/3 (c. gëy-
“zırhlanmak”) 61a/3
c.+ sin 24a/13
- cebelen-** -1-: Zırhlanmak, Zırh
giymek.
c.- üp 60b/4
- cedd** -1-: Ata.
c.+ üm 43a/4
- cehd** -5-: Uğraşma, çaba.
c. (c. èt- “çabalamak”) 58b/5,
64a/16; (cidd ü c. kııl-) 11b/1,
27a/16,
c.+ ile (cidd ü c.) 18a/3
- Cehennem** -3-: Cehennem.
C.+ de 21b/16, 22a/4
C.+ e (C. ışmarla- “kötü birini
öldürmek”) 62b/9
- celâl** -1-: Yücelik, ululuk.
c.+ um 48b/6
- cellâd** -3-: İdam hükmünü yerine
getirmekle görevli kimse.
c.+ lar 55a/1, 66a/7
c.+ umı 55a/1
- cem^c** -24-: Toplama.
c. (c. èt-) 14a/11, 22b/17, 25b/11,
30b/4, 51b/14, 54a/8, 59a/5, 59a/6;
(c. eyle-) 60b/8, 05b/14; (c. kııl-)
60b/16; (c. kııl-) 15a/4, 24b/17,
24b/17, 51b/15, 63b/17; (c. ol-)
05b/3, 08b/12, 17a/14, 23b/17,
24b/14, 26a/5, 46b/6
c.+ ile 05b/2
- cemâl** -1-: Yüz, çehre.
c.- i cemâl (yüz güzelliği) 36b/3
- Cemâziye'l-âhîr** -1-: Kameri ayların
altıncısı.
C. 31a/13
- Cemâziye'l-ülâ** -1-: Kameri ayların
beşincisi.
C. 31a/12
- cemî^c** -3-: Bütün, hep.
c. (c.- i eşyâ) 35b/9, 45a/2; (c.- i
tavâyif) 19b/10
- cemîl** -1-: Güzel.
c.+ üñüzle (cemâl-i c.) 36b/3
- Cemşîd-fiṭnat** -1-: Cemşit gibi zeki
C. 61b/14
- Cemşîd-ḥaşmet** -1-: Cemşit gibi
heybetli.

C. 34a/11

c.+ inde 57a/14

Cemşid-ṭal'at -1-: Cemşit yüzlü

C. 36b/16

ceng-çū -1-: Savaşçı

c. 61a/10

cenāb -3-??

c.+ dan 10a/14

c.+ ı 10a/15

c.+ lar 64a/17

Cennet-8-: Cennet

C. 11a/4, 11a/5, 11b/17

C.+ de 22a/1, 41a/2

C.+ den 22a/1, 43b/15

C.+ e 11b/17

cenb -1-: Yan, yön

c.+ de 28a/5

Cennetlik -1-: Cennetlik

c. ise 21b/17

ceng -55-: Savaş

c. 15a/3, 21a/17, 23a/11, 23a/12, 25a/13, 25a/15, 25b/7, 25b/11, 26b/11, 33a/9, 62b/15, 63a/8, 63a/9, 63b/16, 65b/8, 65b/13, 65b/14; (ceng ü cevlan kıl-); (c. ü cidāl yarağın kıl-) 32b/14 ; (c.- i vācib) 48a/15; (c.- i 'azīm kıl- "bkz. 'azīm") 62b/13; (c. ét-) 23b/8, 25a/14, 25a/17, 48a/15, 63a/4, 63a/7, 63a/10, 63a/13, 65b/12; (c. eyle-) 21b/1; ; (c. kıl-) 05b/16, 23b/7, 25b/17, 55a/2, 56a/6 63a/1, , 67a/13; (c. ol-) 25a/11; (ceng yarağına ṭ-) 23a/12
c.+ de 63b/11
c.+ e 16b/1, 24b/8, 25a/5 , 65b/8;
(c. dur-/ṭur-) 23a/15, 23b/2, 24b/6, 24b/7, 27a/1, 57a/8, 62b/11, 62b/12, 63a/7
c.+ ile 65b/11

cerrār -1-: Çekici, çeken; ağır hareket eden ordu.

c. 15a/6

cevāb -19-: Yanıt, cevap

c. 09b/6, 09a/13, 09b/1, 21b/14, , 44b/7, 46a/1, 46a/11 (c. vēr-) 09a/1, 28a/17, 08b/17, 10a/3, 13a/14, 19a/2, 32a/7, 36a/2, 39b/10, 40a/12, 59a/5
c.+ ından 36a/2

cevāhir-3-: Kıymetli taşlar

c. (c. birle) 16b/13; (la' l-i c. "lal taşı ") 27a/5
c.+ e 03b/12

cevānib -1-: Yanlar, yönler

c.+ de 51a/11

cevher -2-: Maya, öz; Değerli taş

c.+ in 36a/2

c.+ ine 28b/15

cevlân -1-: Dolaşmak, dönmek

c. (ceng ü c. kı1-) 65b/13; (c. kı1-)

56b/9

cevşen -3-: Zırh

c. 24a/5, 63b/3

c.+ le 24a/13

cevv -1-: Yer ile gök arası, uzay

c.+ inde 10b/17

ceyş -11-: Ordu

c. (c.- i girân-gîş) 25a/6; (c.- i insân) 16a/1; (c.- i İskender)

15a/13, 25a/2, 65b/7; (c.- i Süleymân) 25a/14

c.+ e 23b/17; (c.- i İskender) 62a/17

c.+ i 24b/8

c.+ ile 67a/9

c.+ ler 67a/12

cezire -27-: Ada

c. 21a/14, 30b/12, 54b/12, 54b/13, 58b/17, 59a/6

c.+ de 33a/10, 50a/11

c.+ den 32b/1

c.+ nün 23a/6, 30b/13, 32b/16,

59a/3

c.+ si 15a/2

c.+ sine 59a/7

c.+ ye 14a/12, 15a/4, 22a/16, 49b/9, 50a/10, 50a/11, 58b/16, 59a/5, 59a/6, 67a/9

c.+ yi 21a/7, 50a/15

cidâl -3-: Savaş.

c. (ceng ü c. yarağın kı1-) 32b/14;

(c. kı1-) 15a/3

c.+ e 15a/14

cidd -2-: Çalışmak.

c. (cidd ü cehdile); (c. ü cehd kı1-) 11b/1

ciger -6-: Ciğer

c. (c. köşem “Çok sevilen bir kimse için kullanılan hitap sözü”) 59a/11

c.+ den 32b/10

c.+ i (c. tağlu) 63b/1

c.+ in 56b/15; (c. yaq-)06a/15

c.+ ler (cân u ciger tağla-)24a/12

cihân -57-

c. 05a/15, 11b/9, 34b/9, 49a/8, 49b/8, 50a/5, 52a/15, 67a/15;

(server-i c.) 20b/12; (şâh-ı c.)

02b/13, 03a/2, 14a/2, 14a/9,

16b/11, 21b/11, 24b/8, 24b/15,

27b/8, 27b/9, 27b/14, 28a/11,

30a/7, 30b/5, 34b/13, 35a/12,

37a/2, 50a/4, 54a/4, 57a/12, 60a/8,

66a/3, 66b/13; (Ze'l-Çarney-n-i c.)

31b/11, 36b/12, 63b/13

c.+ a 02b/2, 04a/17, 09b/4, 37a/17;
(c. gel-) 26b/1, 54a/16, (şâh-ı c.)
12b/7, 51a/17
c.+ da 07a/15
c.+ dan 04b/5, 19b/5, 49a/10
c.+ ı 04a/9, 21a/11, 31a/5, 46b/8,
52a/11, 54a/5; (melik-i c.) 67a/7;
(şâh-ı c.) 04b/8
c.+ uñ 12b/15, 20a/3, 67a/16

cism -7-: beden, gövde
c. 06b/5
c.+ e 12b/2
c.+ i 21b/6, 22a/2
c.+ inden 29a/17
c.+ inüñ 21b/17
c.+ üñi 09b/15

civār -1-: Çevre, yakın yer
c.+ ında 41a/5

cihān-dīde -1-: Görmüş geçirmiş,
tecrübeli.
c. 32a/9

cūd -1-: Cömert
c.+ ı 36a/2

cihān-gīr -1-: Dünyanın fatihi
c. 06a/8

cūmerd -2-: Cömert, Eli açık
c. 45b/16, 45b/17

cinān -2-: Cennetler
c. (c. birle) 36a/16; (c. gibi) 07a/15

cūhhāl -1-: Bilgisizler, cahiller
c.+ üñ 11a/6

cinn -1-: Cin
c.+ i 19a/16

cümle -57-: Bütün, tam
c. 06b/10, 07b/10, 08a/13, 09a/8,
09b/4, 09b/13, 10a/2, 10b/13,
11a/6, 11a/11, 11b/9, 12a/9, 12b/3,
12b/8, 14b/2, 14b/5, 15a/9, 19a/1,
20a/9, 23a/7, 24b/2, 24b/17,
27a/16, 27b/5, 28b/5, 30b/17,
35a/2, 35a/4, 37a/11, 43a/14,
44b/5, 46b/13, 47a/5, 49a/14,
52a/14, 53a/7, 63a/11, 19a/16 (c.
bile) 11b/4, 14a/1
c.+ ñüzi 17a/5
c.+ si 13b/4, 20b/3, 21a/3, 28b/4,
43a/16, 52b/3

cinnī -1-: Cinlerden olan
(teşhīr-i c. için “cinleri etkilemesi
için”) 15a/8

cins -2-: Tür
c. (c. cins) 21a/4

cisām -1-: Cisimler
c. 53b/15

c.+ sin 15b/3, 27b/7, 37b/9, 40b/15, 49a/13, 64a/17	ç.- dılar 66a/8
c.+ sine 05b/15, 49a/5	ç.- salar 21b/13
c.+ sinüñ 25a/16	ç.- up 21b/12, 56b/15
c.+ ten	
cümleten -2-: Hep birden	çağla- -2-: Çağlamak
c. 03b/16, 10a/16, 10a/17	ç.- dı 09b/3
	ç.- yu 24b/11
cünün -1-: Delilik	çāh -18-: Kuyu
c. (c. ol-) 31a/15	ç. 28a/3, 28a/5, 29b/6, 29b/7, 29b/8, 42a/10
cüstele- -2-: Araştırmak	ç.+ a 28a/5, 29b/9, 29b/10, 42a/9
c.- r 62a/7	ç.+ dan 29b/9, 42a/3
c.- yü 64b/6	ç.+ lar 29b/7, 29b/14
	ç.+ laruñ 30a/14
cüst u cū -3-: Araştırma	ç.+ uñ 29b/7, 29b/10, 30a/15
c. (c. eyle-) 64a/16; (c. ıaldır-) 54b/14; (c. ıl-) 23b/4	çağ -1-: Tam
	ç. 04b/16
cüvān -5-: Delikanlı, genç	çāk -2-: Yarık, yırtık
c. 21b/8, 24a/13, 35a/17, 36a/13, 63b/4	ç. oldı 16a/12
	çağ- -1-: Vurarak kıvılcım çıkarır duruma getirmek.
Ç	ç.- dı (çağmağın taş a ç.-) 43b/9
çādır -4-: Çadır, otağ	çağmak -2-: Çağmak (nesne)
ç. 15b/11	ç.+ ın 43b/9; (ç. taş a çağ-) 43b/9
ç.+ lar 33a/2, 61b/8	ç.+ um 43b/7
ç.+ ları 50a/13	
çağır- -8-: Çağırmaq	çal- -7-: Vurmak.
ç.- asın 21b/8	ç.- a 48a/10
ç.- dı 01b/13, 18a/17, 40a/16	

ç.- dı 16a/11; (depere ç.-) 16a/14,
62b/8
ç.- dıklarınıñ (muħarref ç.-)
65a/14
ç.- duğıçün 16a/17
ç. duğların (depere ç.-) 65a/14

Çalap -1-: Allah
Ç. 43b/1

çalın- -1-: Çalınmak (müzık aleti)
ç.- urken 19a/1

çalış¹ -5-: Savaşmak
ç.- anın 26a/3
ç.- dılar 25a/11
ç.- mış 63b/3
ç.- up 65b/13

çalış² -1-: Çalışmak
ç.- mış 04b/5

çāliš -1-: Savaş, ceng
ç. 23a/14

çanak -1-: Çanak, tabak
ç. 30b/3

çār-eyvān -1-: Dört köşk
ç. 03b/10

çār-rükün -1-: Dört ayak
ç. 53a/10

çäre -14-: 1. Çıkar yol.
ç. 38b/17; (ç. bul-) 12a/16, 37b/8,
65b/8, 65b/11; (ç. kı1-) 54b/17; (ç.
ol-) 04a/15, 38b/15
ç.+ ñ 41b/11
2. İlaç, tedbir.
ç. (ç. bul-) 04a/14, 04a/16 (ç. ol-)
54b/16, 55b/12
ç.+ si 37a/8

çäre-sāz -1-: Çare bulan
ç.+ ı 42a/16

çarĥ¹ -1; Gökyüzü, felek
ç. 35b/1, 49a/7; (ç.- ı āsumān
“gökyüzü”) 34a/5, 62b/14; (ç.- ı
dün “aşşağılık felek”) 21b/4,
25a/12; (ç.- ı felek) 05b/7; (ç.- ı
naĥīf “alçak felek”) 49a/13

çarĥ² -7-: Tekerlek
ç. , 02a/7, 02a/9
ç.+ ı 02a/8, 02a/9, 02a/4
ç.+ layın 31a/5

çat- -2-: Birbirine bağlamak, tutturmak
ç.- mışlar 07a/2, 53a/10

çavuş -4-: Çavuş
ç. 53b/1
ç.+ lar 53a/14, 61b/10
ç.+ ları 34a/7

çayır -1-: Yeşillik, çimenlik

ç. 55a/16, 67a/2	çeng -5-: Bir tür yaylı müzik aleti ç. 03b/15, 26a/10, 34b/1 (ç.- i harbî “savaşta hücum sırasında çalınan parçalar”) 24a/4, 25b/15
çehâr-rûkn -1-: Dört direk ç. + iyile 03b/1	çengâl -1-: Çengel, pençe ç.+ ine (ecel ç. “ölümün pençesi”) 18b/10
çehâr-tâ -1-: Bir tür müzik aleti. ç. 34b/2	çepçevre -1-: Çepçevre ç. (ç. al- “etrafını sarmak”) 28a/10
çehre -1-: Yüz ç.+ sinden 38a/16	çeri / çerü -57-: Asker, ordu ç. 14a/11, 15a/9, 15a/12, 22b/17, 23b/15, 24a/4, 27b/9, 34a/3; (ç. birle) 22a/10, 34b/17, 59a/5, 59a/10, 61b/7, 62b/2, 62b/3, 63b/11, 64a/10 ç.+ de 06a/10 ç.+ den 59a/16, 65a/2 ç.+ leri 63a/12 ç.+ nüñ 62b/12 ç.+ si 16b/1, 25b/6, 27a/2, 45b/7, 56a/6, 60b/4, 62b/9, 62b/13, 63a/8, 65b/4 ç.+ sin 15a/14, 17a/6, 19b/2, 24b/17, 26a/3, 46a/9, 61a/17, 64a/13 ç.+ sinden 24a/1 ç.+ sine 14b/14 ç.+ sini 60b/16 ç.+ sinüñ 62b/10 ç.+ siyile 57a/8 ç.+ ye 14b/9, 65a/1
çek- -17-: Çekmek ç.- di 42a/11, 60a/13, 65a/6 ç.- diler 28a/8, 65b/2 ç.- düğümden 02b/2 ç.- düğüñ 61a/16 ç.- emezüz 42a/5 ç.- en 35b/8 ç.- er (zaḥmet ç.-) 18a/8 ç.- erken 42b/17 ç.- me (emek ç.-) 59b/15 ç.- üp 02b/1, 15a/9, 42a/1, 62a/10 (zaḥmet ç.-) 11a/15	
çekil- -1-: Çekilmek ç.- ür 31a/11	
çeküç -1- [Et. çeküş/ çekük < Fa]: Çekiç. ç. 08b/12	
çemen -3-: yeşillik, çimen ç. 55a/16, 67a/2, 67a/3	

ç.+ ñ 61a/16	çık- -63-: Çıkmak
ç.+ ñi 61a/14	ç. 06a/1
ç.+ yi 61a/13, 63a/17, 64b/11, 66a/2	ç.- a 21a/8, 29a/17
ç.+ yile 22a/8, 48b/14	ç.- ageldi 55b/17
ç.+ yle 19b/2	ç.- alar 22a/7
çeşme -2-: Çeşme	ç.- am 22a/9
ç. 45b/4	ç.- an 15b/12, 18b/1, 29b/9, 30b/14
ç.+ den (seylâb-ı ç. “göz”) 09b/3	ç.- ar 44a/2, 44a/4, 53a/3 (âvâz ç.- “bağırma”) 06a/15
çetr / çetir -1- :Çadır, gölgelik	ç.- arken 53a/5
ç. 34a/9, 34a/10, 61b/14	ç.- arsavuz 66b/14
çevre -13-: Çevre	ç.- avuz 22a/10
ç. 14a/8, 26a/4, 50b/17, 52b/10; (ç. al- “çevresini sarmak”) 04b/14, 06a/5, 21a/10, 23a/12, 50b/8, 54b/8, 57b/9	ç.- ayazduğ 39b/17
ç.+ si 67a/2	ç.- dı 01b/4, 18b/1, 43b/3, 43b/15, 51a/15
ç.+ sinde 06b/11	ç.- dılar 04b/13, 07a/5, 49b/10, 52b/5, 54b/7, 64b/2
çevrinene -1-: ??	ç.- duğı 43b/16
ç. 31a/6	ç.- duğın 59a/6
çevür- -4-: Çevirmek	ç.- dum 05b/14
ç.- mezdi 54a/11	ç.- up 04a/6, 04b/9, 14a/17, 15a/5, 16a/4, 17a/1, 18a/3, 19b/6, 21a/3, 22b/1, 23a/17, 26b/13, 30b/10, 34a/2, 36b/4, 40a/2, 41a/11, 41b/12, 48b/15, 49b/13, 50a/14, 53b/12, 54b/4, 56a/17, 57b/6, 60a/1, 62b/2, 67a/2; (karşu ç.- “karşılama”) 36b/11
ç.- mezidi 67a/11	ç.- updur 46b/9
ç.- ürler 49b/12	çığırış- -2-: Karşılıklı bağırma.
çığırış- -2-: Karşılıklı bağırma.	ç.- up 56b/9,
ç.- dılar 56b/4	ç.- dılar 56b/4
çıkar- -22-	çıkar- -22-
ç. 45b/1, 40a/13, 44b/16	ç. 45b/1, 40a/13, 44b/16
ç.- dı 31b/12, 40b/5, 44a/3, 45a/1	ç.- dı 31b/12, 40b/5, 44a/3, 45a/1

ç.- dılar 20a/16, 23b/3, 41a/5, 52a/4	ç.- dı 57a/8
ç.- duğunu kıldı 31b/13	çoğalt- -1-: Çoğaltmak
ç.- ken 52a/9	ç.- up 56a/6
ç.- mış 56b/2	
ç.- up 21a/4, 33a/1, 49b/14, 49b/16, 50a/13, 59a/3	çok -24-: Çok
ç.- ur 31a/5	ç. 10b/10, 13a/7, 21a/14, 32a/9, 35a/10, 37a/4, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 39a/4, 39a/6, 41a/10, 45a/13, 45b/5, 46b/16, 49b/14, 51a/2, 60b/17
çırâğ -1-: Lamba, mum	ç.+ dur 44a/4, 45b/7
ç. (ç.- ı âfîtabvâr) 40a/13	ç.+ durur 05b/12, 33a/16
çigin -1-: Omuz	
ç.+ inüñ 05a/3	çokluk -2-: Çokluk
çinâr -1-: Çınar	ç. 05b/12, 51b/13
ç. 01b/7	
çin-şabâh -1-: Tan yerinin ağarmakta olduğu zaman.	çomaklı -2-: Savaşlarda kullanılan, baş kısmı yuvarlak ve ağır sopa.
ç. 66b/15	ç. 34a/7, 53a/14, 61b/10
çin-seher -2-: bkz. çin-şabâh	çök- -1-: Çökmek
ç. 23a/9, 25a/2	ç.- üp 09b/3
çoban -8-: Çoban	çöp -1-: Çöp
ç. 22b/2, 47b/14; (ç. birle) 61a/7	ç.
ç.+ lara 23a/2, 23a/4	çüb -3-: Ağaçtan yapılmış değnek.
ç.+ ları 22b/5	ç. 02a/2, 14b/4; (ç. birle) 01b/17, 26b/15
çobanluk -1-: Çobanlık	çü -1-: Çünkü
ç.+ a 42b/15	ç. 05b/17
çoğal- -1-: Çoğalmak	

çün	-15-: Çünkü ç. 02a/14, 04a/9, 04a/16, 05a/16, 15b/4, 18b/10, 21a/12, 21b/7, 37b/13, 41b/13, 41b/17, 44a/3, 44b/11, 46a/16, 52a/12, 54a/5	d. 01b/3, 01b/7, 01b/8, 01b/9, 01b/11, 02a/17, 02b/15, 02b/16, 03b/4, 04b/16, 04b/17, 05a/1, 05a/10, 06a/3, 06a/4, 06a/5, 06b/9, 07a/15, 07b/12, 07b/17, 08a/3, 08a/4, 08b/6, 08b/12, 09a/2, 09a/11, 09a/12, 10a/10, 12a/10, 13b/9, 14a/12, 15a/11, 18a/3, 18a/10, 18a/16, 18b/11, 19a/5, 19b/9, 21a/3, 24a/13, 27a/4, 31b/14, 33a/2, 37a/1, 44a/2, 49b/2, 49b/3; (bir d.) 03b/1, 03b/2, 06a/15, 28a/1, 36a/12, 57a/7, 57a/8, 60b/7; (henüz d.) 18b/6
çünki	-5-: Çünkü. ç. 18a/7, 28b/5, 35b/14, 45b/12, 46a/14	
çünkim	-1-: Çünkü ç. 41a/17, 64a/15	
D		
da	-1-: Bağlaç olan “da/de” d. 28b/6. 29a/2	2. da / de bağlacı d. 01b/13, 01b/14, 02a/6, 02a/9, 04b/11, 05a/8, 05a/13, 05b/17, 06b/5, 08a/3, 08a/16, 10a/14, 10a/16, 10b/1, 10b/2, 10b/7, 10b/10, 11a/13, 11a/14, 11b/11, 12a/5, 12b/6, 13a/10, 13a/13, 13a/15, 13b/2, 13b/10, 14a/2, 14a/4, 14a/11, 14a/15, 14a/16, 14b/7, 14b/9, 14b/15, 15a/2, 15a/11, 15b/6, 15b/8, 15b/13, 16a/1, 16a/3, 16a/4, 16a/7, 16b/3, 16b/15, 17a/2, 17a/13, 17b/1, 17b/16, 18a/2, 18b/2, 18b/8, 18b/17, 19a/4, 19a/6, 19b/1, 19b/2, 19b/5, 19b/7, 20b/10, 20b/15, 21a/1, 21a/6, 21a/12, 21b/17, 22a/2, 22b/3, 22b/9, 23a/5, 23a/10, 23a/13, 23b/3, 23b/6, 24a/2, 24a/6, 24b/2, 24b/4, 24b/8, 24b/16, 25a/1,
dād¹	-2-: Adalet, doğruluk d. (d. koy-) 02b/4 d.+ ıla 26a/13	
dād²	-1- : Verme, veriş d. (d. u istād “”) 14b/2	
dad	-2-: Tat d. (d. vèr-) 26a/13 d.+ ın 26a/13	
dāğ	-2-: Yara d. 14a/15	
dahı	-357-: 1. Daha	

25a/2, 25a/5, 25b/4, 25b/9, 25b/10,
25b/16, 26b/6, 26b/8, 27a/10,
27b/15, 28a/3, 28a/4, 28a/6, 28b/1,
28b/2, 28b/10, 29a/8, 29a/16,
29b/6, 29b/8, 29b/11, 29b/14,
30a/9, 30a/12, 30b/8, 32a/6, 32a/7,
32a/9, 32b/5, 32b/9, 32b/14,
32b/15, 33a/14, 33b/3, 33b/16,
33b/17, 34a/2, 34a/9, 34a/12,
34a/13, 34b/8, 34b/10, 34b/15,
35a/3, 35a/9, 35a/17, 35b/5, 35b/6,
36a/2, 36a/5, 36b/6, 36b/8, 36b/10,
36b/17, 37a/15, 37b/1, 37b/6,
37b/17, 39a/5, 39b/3, 40a/6,
40a/15, 40b/4, 40b/13, 41a/6,
41a/11, 41b/1, 41b/3, 41b/5,
42b/10, 42b/16, 43b/2, 43b/17,
44a/12, 44a/14, 44a/17, 44b/4,
44b/17, 45b/7, 46a/5, 46a/15,
46b/16, 47a/9, 48a/1, 48a/4, 48b/6,
48b/8, 48b/12, 48b/14, 49a/11,
49a/15, 49b/15, 49b/16, 51a/13,
51a/16, 51a/17, 51b/7, 51b/10,
51b/13, 52a/3, 53b/7, 53b/10,
53b/13, 53b/16, 54a/17, 54b/7,
54b/17, 55b/13, 56a/5, 56a/7,
56a/15, 56b/2, 56b/3, 56b/5, 56b/8,
56b/13, 56b/17, 57a/10, 57a/13,
57a/17, 57b/1, 57b/12, 58a/4,
58a/12, 58b/7, 58b/11, 59a/7,
59a/10, 59a/13, 59a/14, 59b/2,
59b/8, 59b/15, 59b/17, 60a/1,
60a/6, 60a/10, 60a/12, 60a/13,
60b/5, 60b/11, 60b/13, 61a/2,

61a/13, 61a/14, 61b/3, 61b/5,
61b/10, 62a/4, 62a/5, 62a/12,
62b/3, 62b/5, 62b/17, 63a/3, 63a/4,
63a/5, 63a/9, 63a/16, 63a/17,
63b/2, 63b/14, 64a/2, 64a/8,
64a/11, 64a/13, 64a/16, 64b/1,
64b/3, 64b/4, 64b/5, 64b/11,
64b/12, 64b/16, 65a/1, 65a/2,
65a/5, 65a/6, 65a/7, 65a/13,
65a/17, 65b/14, 65b/15, 65b/17,
66a/1, 66a/2, 66a/3, 66a/6, 66a/10,
66a/12, 66a/16, 66b/2, 66b/3,
66b/4, 66b/5, 66b/11, 66b/17,
67a/10, 67a/17

dağın- -1-: Takınmak
d.- mış 33b/9

dal -1-: Sırt
d. 29a/1

dalâlet -1-: Yoldan çıkmak
d.+ ile 07b/13

dâlle -1-: ??
d. 59a/9

damuzluk -2-: Yalnızca döl almak
amacıyla yetiştirilen iyi nitelikli
hayvan.
d. (d. için) 43a/14
d.+ için 43a/12

danış- -1-: Danışmak

d.- dı 61a/14	45a/3; (d. kıl-) 13b/9; 40b/2, 47a/14, 59b/7
dāniş -1-: Bilgili d. 32a/11	d.+ e 42b/6 d.+ ler 15a/8 d.+ leri 15a/10
dapa -1-: Tarafına, yönüne, -e doğru. d. 26b/17	d.+ ümüz 13b/13
dār¹ -6-: Ev d. 07a/2, 53a/4, 53a/10, 65b/10 (d.- ı bihişt) 07a/2	da‘vet-ḥūn -2-: Dua okuan, büyü bilen. d. 15a/2 d.+ ları 15a/9
dār² -1- : İdam sehpası d. (d. ağacın dik-) 66a/10	dayağ -1-: Destek d. 63a/11
darb -2-: Vurma, vuruş d. 65b/10, (d.- ı seyf “kılıçla vurma”) 23a/15	dāye -1-: Anne d. 39a/2
darbet -1-: Vurma, vuruş d. (d.- ı seyf-i şarım “keskin kılıç darbesi”) 24b/11	dāyim -5-: Sürekli d. 30a/12, 31a/5, 37b/5, 46b/5; (d. etmek gerek-) 45a/14
Dāru’s-selām-miṣāl -1- Cennet’in kapılarından biri gibi d. 06b/17	dāyimūn -3-: Sürekli d. 14a/14, 20a/10, 36b/12
dāsītān -1-: Destan d. (d. eyle-) 24a/15	dāyire -4-: Çevre d. 05a/17; (şekil ve d. tut-) 10b/15 d.+ si 55a/16 d.+ sine 07b/1
da‘vet -18-: Davet; Dua d. , 15b/14, 16a/4, 16a/6, 16a/9, 16b/11 (d. birle) 16b/2; (d. ét-) 13b/10, 19b/1; (d. eyle-) 40a/10,	dè- -393-: Demek, söylemek d. 13a/8, 23a/2, 28a/8, 59b/7 d.- di 01b/16, 02a/13, 02b/13, 04a/8, 04b/11, 05a/6, 05a/14, 06a/5, 07a/9, 07b/7, 08a/6, 08a/15,

08b/3, 08b/5, 08b/6, 08b/16, 09a/3,
09a/8, 09a/15, 09b/3, 09b/7, 09b/9,
10a/2, 10a/4, 10b/12, 11a/9, 11b/5,
11b/8, 12b/5, 12b/6, 12b/9, 13a/10,
13a/11, 13b/7, 14a/2, 14a/17,
17a/3, 17a/5, 17a/7, 17a/11,
17a/12, 17b/4, 17b/5, 17b/6, 17b/7,
17b/8, 18a/10, 18a/14, 19a/3,
19a/5, 19a/13, 20a/4, 21b/12,
22b/15, 23b/12, 27b/13, 28a/8,
28a/15, 28b/10, 29a/14, 29b/1,
29b/13, 30a/8, 30a/10, 30b/5,
30b/12, 31a/3, 32a/5, 32a/14,
33b/11, 34b/13, 35a/1, 35a/3,
35a/6, 35a/7, 35a/13, 35b/3,
35b/11, 36a/14, 36a/16, 36b/1,
36b/4, 36b/12, 37a/2, 37a/5, 37a/9,
37b/2, 38a/12, 38b/1, 38b/8,
39b/16, 40a/4, 40a/8, 40a/11,
40a/17, 40b/7, 40b/10, 41b/10,
41b/14, 42a/4, 42a/17, 42b/2,
42b/13, 43a/7, 44b/3, 44b/11,
45b/1, 45b/13, 47a/2, 47a/6, 47a/8,
47b/9, 47b/14, 47b/17, 48b/12,
50b/11, 50b/12, 51b/8, 52a/11,
52b/13, 53a/2, 53a/12, 53a/15,
53b/2, 53b/6, 54a/4, 54b/2, 54b/10,
55b/6, 55b/14, 57b/11, 58a/14,
58a/15, 58b/6, 58b/8, 59a/10,
59b/4, 59b/8, 59b/11, 60a/14,
60b/17, 61b/17, 62b/16, 63b/13,
66b/4, 66b/5, 66b/9, 66b/17, 67a/7,
d.- digüñ 66b/14
d.- diklerüñ 45b/12

d.- diler 03a/6, 13a/14, 15a/1,
18a/5, 19a/6, 19a/12, 19b/8,
20b/11, 20b/15, 22a/8, 22a/17,
23a/6, 23a/7, 27a/7, 27a/8, 27b/3,
29a/4, 31b/9, 32a/7, 37b/12, 39a/4,
41b/7, 42a/5, 47b/13, 47b/15,
60b/15, 63b/1, 66a/13,
d.- dügi 11a/14, 38b/12, 44a/4
d.- dügidür 03a/8
d.- dügine 09b/10, 13a/10, 17a/5,
40b/3, 58b/8
d.- dügüm 39a/12
d.- dügüñ 04b/11, 10a/5, 12a/7,
28a/9, 66b/17
d.- dügün 44a/17, 44b/2
d.- dügüne 26b/10
d.- dük 18a/13, 21a/1
d.- dükleri 53b/17
d.- düm 08b/8, 13a/5, 55b/16
d.- düñ 08b/7, 08b/8
d.- me 35a/17, 46a/8
d.- medüm 52a/2
d.- mek 37b/12; (d. ol-) 37b/13,
54a/2, 54a/3
d.- mekden 10b/14
d.- meye 44b/3
d.- miş 02a/14, 04a/8, 05a/15,
33a/7, 51b/9, 52a/11, 52b/14,
53a/12, 54a/4, 54b/10, 55b/6,
60b/1, 67a/7
d.- mişdi 39b/11, 43b/6, 43b/7
d.- mişdür 13b/9, 29a/6
d.- nince 62b/8

d.- r 28b/8, 37b/4, 38a/16, 49a/10,
50b/17, 58b/3
d.- rdi 24a/14, 37b/4
d.- rem 44a/7
d.- rler idi 19a/15, 21a/13, 51b/11,
54a/7, 55b/8, 59a/4, 59a/9; (du'ā
d.-) 05b/3
d.- rler 05b/1, 14a/11, 23b/12,
30b/13, 32a/8, 32a/11, 35a/11,
43b/11, 50a/12, 58b/17
d.- rlerdi 46b/5, 46b/6
d.- rlermiş 22b/17
d.- rlese 67a/9
d.- rmişsin 12a/9
d.- rseñ 14b/8, 24b/2, 45b/3
d.- rsin 08a/17, 09b/11, 12b/6,
36b/5
d.- rsiz 10b/13
d.- se 46a/12
d.- ser idi 46a/15
d.- sün 63b/5
d.- sünler 36a/1
d.- ye 30a/6
d.- yediler 42b/13
d.- yen 02b/6, 12a/11, 63b/9
d.- yesin 44b/5, 61a/16
d.- yicek yine 11a/8
d.- yicek 01b/2, 03a/1, 05a/9,
08b/3, 08b/5, 08b/15, 10a/1, 12a/5,
13a/6, 14b/9, 17a/8, 17b/4, 20a/1,
28b/7, 28b/14, 29a/3, 29a/12,
30a/7, 32a/5, 35b/2, 35b/16, 36b/4,
39b/4, 43b/5, 47a/3, 48b/1, 51a/4,
51a/8, 53b/2, 54a/14, 58a/14,

60b/4, 61a/2, 63b/9, 63b/13,
66a/16, 66b/6, 66b/13
d.- yince 15b/5, 26b/13, 26b/14,
56a/15, 56b/6, 56b/8
d.- yü 01b/13, 03a/3, 08b/9,
09a/10, 09b/15, 11b/7, 13b/4,
19a/10, 21b/9, 23b/16, 24a/8,
24b/10, 24b/13, 24b/7, 27b/4,
31b/8, 35a/3, 36a/1, 36a/17, 37a/1,
38b/14, 40a/16, 40a/4, 40b/14,
41b/8, 41b/11, 42a/14, 43a/2,
43b/7, 43b/7, 44a/14, 46a/1,
46a/17, 46a/4, 46b/9, 49b/7,
51a/16, 56b/6, 59b/16, 59b/16,
63a/15, 63a/16, 63b/10, 64b/15,
64b/5 65a/9, 66a/14, 66b/10
d.- yüben 19b/7, 32a/4
d.- yüp 02a/5, 03a/3, 04b/5, 06a/1,
07a/10, 09a/9, 09a/12, 09b/1,
09b/6, 14a/16, 19b/11, 20a/6,
21a/1, 22a/12, 22a/17, 22b/4,
23a/4, 26b/7, 27b/3, 27b/16, 28a/9,
29b/1, 30a/13, 30a/17, 32a/15,
33b/14, 34b/15, 35a/2, 35a/4,
36a/4, 36b/7, 36b/13, 36b/17,
38a/17, 39b/17, 40a/14, 40b/8,
41b/1, 42a/10, 42b/8, 50a/1, 50a/7,
50a/12, 50b/16, 52b/1, 53a/6,
54b/7, 57b/11, 58b/12, 59b/15,
60a/10, 60a/12, 64a/17, 64b/2,
66a/9, 66b/6, 66b/8, 66b/14
d.- yüverdiler 22b/13

de

-4-: Bağlaç olan “da/de”

d. 02b/7, 07b/15, 08a/13, 25b/15, 33b/1, 38b/17, 60b/2	degirmen -1-: Değirmen d. 19b/15
dede -1-: Dede, ata d.+ lerümüz 37a/13	değiştir- -1-: Değiştirme d.- elüm (kumâş d.- “kıyafet değiştirme) 47b/4
def -4-: Savma savuşturma, kovma. d. (d. ét-) 08a/11; (d. ol-) 18b/10 d.+ in 04b/1 d.+ ine 04a/16	degme -4-: Sıradan, herhangi bir d. 30a/1, 38a/16; (d. kez) 38b/13, 39b/3
def -1-: Bir tür vurmali çalgı d.+ lere 34b/2	degül -17-: Değil d. (dutmuş d.) 49a/12; (ferş d.) 20a/2; (gelecek d.) 46a/13, 46a/14; görmüş d. 34a/3; key d. 39b/2; oğulu d. 38a/16; (oyun ütmiş d.) 49a/12; (ten d.) 12b/15 d.+ dür (ğâfil d.) 64a/16; (meşbüt d.) 10a/9; (edeb d.) 27a/13; (lâyık d.) 35b/10, 36b/5; (maḥfî d.) 37a/4 d.+ ün (kimse d.) 33a/15
define -1-: Hazine d.+ sin 27b/5	
defn -5-: Gömmek d. (d. ét-) 51b/16, 57a/14; (d. kııl-) 25b/11, 64a/2, 64a/5	
defter -1-: Defter d.+ in (d. dür- “hesabını görmek, öldürmek”) 49a/7	degür- -1-: Ulaştırmak, erişirmek d.- ürüz 38a/2
degin -1-: Kadar. d. (şimdiye d.) 10a/2	dehr -1-: Dünya d. (d.- i sâl-ḥord “yaşlı dünya”) 25b/1
deg- -1-: Değmek. d.- medük 27b/7	dek -2-: Kadar d. 09b/5, (deme d.) 10a/15, 15b/4; (sînesine d.) 62b/8, 65a/15; (şuña d.) 40a/3
degir -1-: Değer, değerli d. 03b/5	

delil -2-: Rehber, Kılavuz d. 10b/6; (d. ol- gibi) 09a/11	d.+ den 01b/17 d.+ e 24a/5
delim -16-: Çok d. 06a/11, 10a/11, 14a/5, 16b/5, 23b/9, 24b/12, 25b/9, 32b/1, 33b/17, 40a/9, 51b/12, 61a/15, 61b/1, 63a/2, 63a/3, 63a/14	dên- -3-: Denmek, söylenmek d.- di 37a/9, 62a/15 d.- üpdür 02b/17
delü -4- d. 24a/17, 40b/10, 51a/1: (d. mi)50b/17	denk -1-: Eşit, eş. d. (d. dur-) 49a/7
delük -3-: Delik d. 19b/13 d.+ ine 20a/16 d.+ leri 57a/3	deñlü -4-: Kadar. d. , 18b/7, 45b/14, 58b/11; (d. ola) 15b/11
dem -35-: 1. Zaman, an d. 07b/16, 08a/8, 11a/14, 12a/12, 12b/10, 13b/3, 13b/10, 16a/5, 16a/16, 26a/15, 26a/16, 28a/10, 28b/6, 33a/15, 38a/17, 43a/8 d.+ de 05b/13, 08b/13 d.+ dür 26a/15, 26a/16 d.+ e 49b/7, (d. deg) 10a/15, 15b/4 d.+ i 08a/13 d.+ idür 44a/6 d.+ üñi 34b/7 2. Nefes d. 29a/10 (d.- i Mesîhâveş “”) 34b/4 d.+ de 08b/13 d.+ i 31b/15	depele-- 14-: Öldürmek. d.- di 20b/6, 21b/13, 27a/9, 41a/17, 48b/10, 67a/13 d.- diler 49a/3 d.- dük 17a/6 d.- düm 54b/17 d.- yeler 14b/17 d.- yesiz 17a/8 d.- yicek 16b/1 d.- yüp 20b/14, 55a/1
demür -2-: Demir	depere -4-: Başına, tepesine d. (d. çal-) 16a/14, 62b/8, 65a/14; (d. ur-) 26b/16
	depren- -1-: Kımıldamak d.- mez 14b/4
	der -2-: Kapı d. 03b/1, 03b/9

- dér-** -13-: Toplamak
d. 09b/16, 18a/7, 31b/14
d.- di 15b/2
d.- e 21b/5
d. - eler (yemiş d.-) 59a/17
d.- en 15b/2
d.- erlerdi (yemiş d.-)59b/1
d.- ince 16a/10
d.- iser 12a/1
d.- üp 08a/4, 13b/7, 34b/8, 40b/7
- der-ḥāl**-5-: O anda, hemen.
d. 13b/11, 43b/14, 44a/9, 45b/14,
48b/1, 62b/1
- der-āgūş** -1-: Kucaklama.
d. (d. kı1-) 39b/16
- der-bān** -1-: Kapıcı
d.+ lar 47b/17
- dere / dert** -15-: Dert, üzüntü, hastalık.
d. 30b/16, 37a/6
d.+ e 28b/15, 29a/1, 30b/16,
30b/17, 31b/12
d.+ ine 31b/14
d.+ ini 29a/1
d.+ lere 30b/15
d.+ ümüze 20b/12
d.+ üñ 04a/17, 06b/4, 06b/6
d.+ üñe 11b/15
- derece** -5-: Bulunan yer, mevki.
- d. 21b/15, 22a/1
d.+ den 21b/16
d.+ lerden 22a/2, 22a/4
- dergāh** -2-: Huzur, kat
d.+ ndan 10a/12, 46b/12
- deriçe** -2-: Pencere
d.+ ler 07b/1
d.+ lerinden 52b/4
- déril-** -3-: Toplanmak
d.- di 27b/11
d.- se 09b/16
d.- ürmiş 23a/1
- derim** -1-: Kafes; kuş yuvası
d. (d. evi) 56b/1
- dermān** -8-: İlaç, çare
d. 20b/12, 28b/15, 30b/16, 30b/17;
(d. ét-) 11b/15, 30b/16, 31b/15
d.+ dur 29a/1
- dersü** -10-: Hep, hepsi, baştan başa
d. 15b/7, 16a/1, 22b/15, 23a/10,
23a/11, 56b/12, 59a/2, 60a/1,
60b/7, 62a/17
- deryā** -22-: Deniz
d. 14a/9, 15a/17, 17b/15, 22a/14,
23a/10, 30a/4, 32b/10, 49b/5,
57b/3, 57b/4, 59a/14, 61b/7

d.+ da 32b/2
d.+ dan 14b/1, 18a/3, 19b/5
d.+ lara 05b/5
d.+ layın 67a/12
d.+ sı 10a/1
d.+ ya 18a/2, 18a/3, 32b/11

deryā-miṣāl -1-: Deniz gibi, sayısız.

d. 27a/2

deste -3-: Demet, tutam

d. 01b/17, 02a/2, 26b/15

destūr -2-: İzin

d. (d. ol-) 47b/15, 53a/1

devā -5-: İlaç, çare

d. 29a/2, 31b/12; (d. kıl-) 30b/15;
(d. ol-) 31a/8

d.+ sın 04a/17

deve -3-: Deve

d. 50b/1

d.+ leyin 05a/1, 50b/2

devḥa -4-: Büyük ağaç

d.+ nuñ 55a/16

d.+ sına 55b/9, 56a/14

d.+ sında 57a/13

d.+ sından 67a/1

devlet -26-: 1. Devlet.

d. 35b/17, 65b/8

d.+ den 33b/3d

d.+ e 51b/9, 54b/10, 60a/4, 60a/10

d.+ idür 63a/10

d.+ ile 67a/7

d.+ inden 60b/3

d.+ ine 50b/9, 52b/14

d.+ üme 05b/3

d.+ üñi 36a/17

d.+ üñde 38b/8

d.+ üñüñ 26a/15

2. Mutluluk, saadet, ululuk

d. 03b/6, 36b/15, 58a/15; (sa' âdet-i

d.) 29a/12

d.+ e 33b/3

3. Ululuk, yücelik.

d. 27a/14u, 65b/9

d.+ i 08a/5

d.+ in 62a/1

d.+ üñ 20a/5, 33b/5

devlet-nümā -1-: Saadet gösteren.

d. (āsītāne-i d.- yı İskender) 34a/4

devletlü -1-: Devletli

d. 33a/17

devr -6-: Zaman, çağ

d. (d.- i Merrīḥ) 21a/14; (d.- i

zamān) 21b/4, 49a/11

d.+ inde 19a/14, 54a/2,

d.+ inden 14a/12

devrān -5-: Dünya, felek, talih

d. 34b/6, 34b/7, 49a/10, 53b/1

d.+ lar 53b/3

dévşir -1-: toplamak
d.- üp 33b/7

deycür -2-: Karanlık
d.+ da (şeb-i d. “karanlık gece”)
43b/12, 57a/5

deyr / deyr -9-: Manastır, Kilise
d. 06b/15, 07b/3; (d.- i şanemiyye)
07a/10; 08a/7
d.+ de 14a/5
d.+ den 07a/5
d.+ e 07a/12, 07b/16
d.+ iñ 07a/4

dırahtân -1-: Ağaçlar
d. (d. birle) 65b/16

dırâz -2-: Uzun
d. 04b/16; (d. kııl-) 22a/5, 27a/3

dik- -5-: Dikmek
d.- diler (dâr ağacın d.-) 66a/10
d.- dim 49b/17
d.- düm 51b/16
d.- üp 23a/9, 24a/3

dikil- -6-: Dikilmek
d.- dügi 15a/9
d.- ince 25a/10, 26a/1, 62b/13
d.- ü 50b/7
d.- ü тұрur 54b/8

dik- -1-: İğne ile birleştirme
d.- me 40a/1

dil¹ -43-: 1. Dil (organ)
d. 15b/4, 30a/1; (d. al-) 22a/11,
59a/16
d.+ den 20a/10, 20a/13
d.+ e 29a/1; (d. al- “büyü
okumak”) 15a/10, 15b/14; (d. gel-)
08b/14, 57b/17
d.+ i 08b/16, 09a/9, 31a/9, 31a/10,
39b/8, 39b/12, 39b/15, 47a/4
d.+ in 09b/9, 39b/8, 39b/9, 39b/10
d.+ ine 39b/11
d.+ le (tatlu d.) 35a/5
d.+ üm 45b/10
d.+ ümüñ 45a/7
d.+ üñe (d. al-) 02b/16
2. Dil, lisan.
d. 32a/1
d.+ ce 13b/2, 52a/10
d.+ i 32a/2
d.+ ince 07b/6, 37b/13, 59b/7
d.+ inden 26b/8
d.+ lerin 22b/14, 59b/3
d.+ lerince 32b/17
3. Birçok aletin uzun, yassı ve
genellikle hareketli bölümleri
d.+ i 19b/17
d.+ ine 15a/7
dil² -3-: Gönül.
d. 50a/4
d.+ den 34b/3

d.+ i 63b/2

dil-sitān -1-: Gönül alan
d. (d. birle) 67a/3

dilāver-17-: Yiğit
d. 05b/2, 32a/9, 58b/9, 64b/17,
65a/6
d.+ e 65a/12, 65a/16
d.+ ler ile 63a/3
d.+ ler 15b/15, 61b/5, 64a/17,
64b/3; (d. ile) 06a/11
d.+ lere 52a/5
d.+ leri 15a/3, 24a/7, 64a/4

dilāverlük -1-: Yiğitlik
d.+ in 65a/13

dile- -27-: Dilemek, istemek
d. 45a/5, 66a/5
d.- di 40b/17, 45b/1, 46a/15, 63a/2;
(amān d.-) 66a/12
d.- medüñ (isti'ānet d.-) 08a/17
d.- mez 08a/1
d.- r 08a/1, 42b/6
d.- rem 43a/5
d.- rise 30a/3
d.- riseñ 05b/17
d.- rken 56b/17
d.- rse 18a/7, 18a/8, 28b/8, 30a/5,
45a/12
d.- rseñ 25b/5, 33a/13, 45a/5
d.- rsin 41b/5
d.- ye (isti'ānet d.-) 07b/16

d.- yedüñ (isti'ānet d.-) 08a/9
d.- yen (amān d.-) 63a/13
d.- yenin (amān d.-) 26a/4

dilek -3-: Dilek, istek
d. (d. kııl-) 45a/11
d.+ in 45a/12
d.+ ümüzi 34b/13

dilen- -1-: Dilenmek
d.- ür 60b/17

dilfr -1-: Yiğit
d. 52b/16

dilleş- -1-: Konuşmak
d. 17b/5
d.- elüm 57b/11

dilsüz -1-: Dilsiz
d. (d. ol-) 31a/9

dilşādī -1-: Sevinçli, gönlü hoş
d. 53b/8

dīn -13-: Din, Allah'a inanma
d. 29a/10, 35a/12
d.+ e 09a/3, 13b/9, 13b/10, 32a/6,
35a/6, 37a/10, 40a/10, 40b/2,
45a/3, 47a/14
d.+ ümdür 09a/3

din- -2-: Söylemedi
d.- medi 50b/13, 50b/14

diñle- -6-: Dinlemek

d. 20a/8, 24a/13, 31b/14

d.- medi 56a/5

d.- miş 10b/10

d.- yelüm 37a/17

diñlendür- -1-: Dinlendirmek

d.- di 64a/9

dip -8-: Bir şeyin en alt kısmı

d.+ i 29b/11, 30b/2

d.+ in 66b/12

d.+ inde 51a/4, 51a/10, 55b/7,
57b/2

d.+ inden 51a/9

direk -10-: Direk

d. 03b/8, 50b/7, 51a/4, 51a/9,
51a/10, 54b/8

d.+ de 54b/9

d.+ e 50b/9

d.+ i 51a/12, 51b/16

dirhem-1-: Eski bir para çeşidi, gümüş
sikke.

d. 48b/13

diri -3-: Sağ, canlı

d.+ dür 02b/6

d.+ leyin 53b/11, 55b/3

dirîğ -1-: Esirgeme

d. (d. kı1-) 52b/1

dirilt- -3-: Canlandırmak

d.- e 31b/16

d.- en (ten d.-) 31b/16

d.- ür 31b/15

dirilük -2-: Canlılık

d. 04a/4

d.+ i 22b/11

diş -1-: Diş

d.+ leri 04b/16

dişi -2-: Dişi

d.+ si 56b/16

d.+ sin 37b/10

dişle- -1-: Isırmak

d.- yü 24b/2

ditre- -1-: Titremek

d.- di 03b/2

dīv -57-: Dev

d. 05b/5, 08b/2, 16a/5, 16a/12,
16b/1, 16b/14, 16b/16, 16b/17,
17a/1, 17a/10, 17a/11, 17a/14,
17a/16, 17b/1, 17b/2, 17b/11,
18a/13, 18b/1, 18b/10, 18b/17,
19a/1, 19a/14, 21b/5, 54a/9, 62a/8,
(d.- i gümrah) 67a/13; (d.- i köhne)
17a/13, 17a/15, 18a/10, 18b/11 (d.-
i kühen) 19a/13; (d.- i la'ın) 16b/3,

15b/6, 15b/16, 16a/3, 16a/6, 21b/1;
(d. birle) 17b/11
d.+ dūr 14a/13
d.+ i 14b/17, 17a/8, 18a/10, 19b/1,
19a/16
d.+ ile 25a/15
d.+ ler 17a/10
d.+ lere 67a/11
d.+ leri 16b/2
d.+ lerile 15a/3
d.+ se 05b/8
d.+ ũñ 15a/1, 16b/6, 18a/5, 67a/13

dīvān -11-: Meclis, toplantı
d. 34a/2; (d. dur) 40b/12; (d. ur-)
26a/5; (d. ut-) 59b/3, 60a/1
d.+ a 34a/9, 34b/8, 60a/2
d.+ na 34a/7, 61b/10, 61b/12

dīvān-hāne -1-: Toplantı yeri
d.+ sine 40b/11

dīvār / divār -7-: Duvar
d. 03b/9
d.+ ı 03b/9, 52b/10
d.+ ın 03b/1
d.+ ında 03a/4
d.+ ımı 07a/15
d.+ lar 52a/9

diyānet-1-: Dindarlık
d.+ e 42b/16

diyār -340-: Memleket, ũlke

d. 36a/9
d.+ a 37b/8, 49b/4, 49b/7, 49b/9,
54b/12, 57a/16, 66b/7
d.+ da 15a/16, 27b/10, 27b/15,
36b/5, 53a/13, 66b/9
d.+ dan 14a/14
d.+ danuz 20b/15
d.+ ı 23a/3, 27b/11, 55b/1, 60a/9
d.+ ın 19b/6, 66b/3
d.+ ina 32a/17, 33a/8
d.+ ında 18a/11, 18b/3
d.+ ından 49b/5; (d. idi) 38b/4
d.+ inuñ 06b/9
d.+ larda 55a/3, 55a/4
d.+ larına 21a/2
d.+ larunuñ 32a/6
d.+ umızda 31a/16
d.+ ımuızı 07a/9
d.+ umuñ 14a/10
d.+ umuzuñ 31a/10
d.+ uña 33a/12, 60b/7
d.+ uñda 14a/8
d.+ unuñ 08a/7

diyārlu-1-: Memleketteñ
d. 21a/2

diz -4-: Diz
d.+ i 03a/5, 16b/16
d.+ in 09b/3
d.+ leri 01b/7

dizil- -1-: Dizilmek, sıralanmak
d.- miş 07b/12

doğ- -4-: Doğmak d.- ar 43a/16 d.- dı 43a/15 d.- mamışduñ 18b/6 d.- sun 43b/6	dögün--1-: Dövünmek d. 26a/14
doğrı -3-: Doğru d. (d. söz) 63b/6, 63b/7; (d. yol) 41b/15	dögüş- -1-: Dövüşmek, savaşmak. d.- diler 25a/9
doğ- -1-: Çakmak, kakmak d.- ur (d. gibi) 03a/6	dök- -2-: Dökmek d.- diler 23b/8 d.- üp 09a/15
doğun- -3-: Dokunmak d.- an 43b/14 d.- sa 28a/2 d.- up 43a/2	dökül- -5-: Dökülmek. d.- üp 29b/12 d.- ür 22a/2, 29b/8, 29b/10, 29b/12
dost -6-: Arkadaş d. 33b/4, 44b/9 d.+ a 33b/4 d.+ ı 26a/17, 11b/8 d.+ un 36b/12	dön- / dön- -27-: Dönmek. d. 01b/13, 40a/10, 59b/15 d.- di 01b/13, , 12a/5, 41a/17, 56b/4, 64a/15, 65a/6, 65a/12; (yanar oda d.) 09b/9 d.- diler 34a/8, 61b/4, 64a/12, (ñ)65b/6 d.- dügi 26a/1 d.- dük 64b/6 d.- eliden berü 25a/12 d.- er 31a/5, 34b/7 d.- erek 01b/14 d.- ince 64b/2 d.- meyecek 48a/8 d.- üp 07b/9, 24b/13, 36a/8, 57b/8, 65b/1, 65b/14
dostluk- -1-: Arkadaşlık d.+ ıla 33a/11	
dög- -3-: Dövmek d.- e 07b/7, 07b/8 d.- eler 47b/17	
dögül -1-: Dövülmüş d.+ miş 04a/3	döndür- -2-: Döndürmek d.- di 59b/16

d. (yüz d.-) 11b/14

dördüncü -2-: D

d. 13a/17, 24a/1

dört -71-: Dört

d. 02a/8, 03b/8, 03b/17, 04a/5,
06a/13, 06b/3, 06b/9, 07a/11,
07a/12, 07b/1, 07b/9, 07b/12,
07b/13, 13b/16, 14a/4, 15a/5,
16b/11, 17b/7, 18a/14, 18a/15,
19a/15, 21a/5, 21a/15, 22a/6, 23a/11,
23b/3, 23b/4, 26b/11, 27b/3, 32b/5,
40a/2, 43b/3, 49a/4, 50a/1, 50b/2,
51a/17, 51b/11, 52b/16, 52b/17,
53b/7, 54b/11, 55a/2, 57b/3, 59a/7,
59a/8, 60b/4, 60b/12, 61a/7, 61b/2,
61b/11, 62a/5, 62a/7, 65a/6, 65a/12,
65a/15, 65a/17, 65b/3, 65b/4, 65b/5,
65b/14, 67a/9

d.+ ün 59b/2

döşen- -2-: Döşenmek

d.- di 62a/15

d.- miş 53a/7

d.- mişdür 06b/14

du‘â -38-: Allah’a yalvarma, yakarış.

d. 05b/1; (d. dē-) 05b/3; (d. èt-) 67a/17; (d. iste-) 58a/10; (d. kıl- “dua etmek”) 02b/11, 03a/16, 04b/5, 05a/6, 06a/3, 06a/8, 07a/8, 07a/10, 14b/9, 27b/13, 27b/16, 29b/1, 30a/13, 31b/9, 34a/12,

35a/1, 35a/3, 36a/16, 36b/11,
47a/16, 48b/15, 49b/7, 50a/7,
50a/12, 52b/1, 54a/13, 55a/5,
56a/13, 63a/15

d.+ dan 25b/5

d.+ lar (d. kıl-) 21a/1

d.+ lar 04b/9

d.+ yıla 02b/2, 02b/7

duhūl -4-: Girme, katılma

d. (d. kıl-) 59a/12, 59b/14, 61a/15

d.+ e 60b/14, 62a/6

dūn -3-: Alçak, aşağılık.

d. (çarh-ı d.) 21b/4, 25a/12; (d. ol “alçalmak”) 14b/3

dur- -67-: 1. Hareketi sonlandırmak, durmak.

d.- dılar 50a/13, 59a/2, 64a/8

d.- madı 25b/1

d.- mazıdı 67a/12

d.- ucağ 27b/1

d.- ur 53a/2

2. Durmak, beklemek.

d. 43b/13

d.- ayım 43a/12

d.- dı 07b/6, 33b/7, 51a/10, 65b/14;
(dīvān d.-) 40b/12

d.- dılar 40b/14, 55a/4, 57b/9,
61a/4, 61a/13, 61a/13, 64a/11,
64b/1, 66a/7; (hāzır d.-) 60b/5

d.- duğı 33b/10

d.- ırlar 60a/1

d.- miş 34a/5, 61b/9
d.- mişlar 61b/13, 61b/16
d.- up 40a/16, 52b/11, 64b/13,
67a/5
d.- ur 40a/17, 53b/12
d.- urken (muntazır d.-) 60b/13
3. Ayağa kalkmak
d. 50b/12, 50b/14, 59b/7
d.- dı 51a/11
d.- up 33b/11, 36b/4, 56a/16,
56b/12, 62a/4
d.- urlardı 53a/1, 53a/14
d.- urlar 42a/2, 42a/3
4. Ayakta durmak, dikilmek
d.- a 63a/11
d.- up 55b/11
d.- urlar 34b/11
5. Bir yerde bir süre beklemek,
yaşamak.
d.- an 53b/5
d.- dı 25b/1
d.- mışdur 05a/7
d.- sa 53b/5
d. - sun (egleni d.) 60b/11
d.- up 27b/9, 50a/2
d.- ur 32a/3
6. Başlamak.
d.- dılar (cenge d.-) 62b/11
d.- updur (azdurmaya d.-) 10a/17
d.- ur (urmağa dur-)
7. Uyanmak
d.- up 50a/14

durğur- -1-: Doğrulamak, ayağa kaldırmak.
d.- dı 51a/9
đurs -1-: Diş.
đ.+ ı 32b/4
durūd -1-
d. iste 58a/11
dut- -34-: 1. Kavramak, tutmak.
d.- a 45b/8; (d.- abil-) 63a/11 (d. çık-) 43b/16
d.- an 54a/1
d.- ar 53b/11;
d.- ayım 58a/14
d.- dı 39a/10, 39a/13, 39a/16,
39b/6, 56a/17
d.- mağ 39a/13
d.- up (elinden d.- “yardımcı olmak”) 31a/1
d.- up 65b/8
2. Ele geçirmek, yakalamak
d.- madı 64b/5
d.- mışdı 54a/8
d.- mışlardı 63a/1
d.- uñ 50b/17
d.- up 59b/2, 64b/1
3. Takip etmek, izinden gitmek.
d.- dı 49a/17
4. Benimseyip desteklemek.
d.- ar (katı d.- “sahip çıkmak”) 46a/7

d.- duğunu 46a/7
d.- duğ 37a/7
d.- maduğ 37a/13
d.- miş (d.- degül) 49a/12
5. Beklenen sonucu vermek
d.- madı 43b/9
6. Yerleşmek, bulunmak.
d.- miş 52b/7
7. Yönelmek.
d.- ıcağ (yüz d.-)38b/15
d.- up 65b/4; (yüz d.) 41a/1
8. Yardımcı fiil
d.- sun (kuvvet d.) 44a/14
d.- up (şaf d.-) 61b/15

dutđun -1-: Tutsak, esir
d.+ lara 64b/5

dutsağ -1-: Tutsak, esir
d.+ ları 64b/8

dutuş -1-: Tutuşmak
d.- dılar 25a/8

duy- -1-: Duymak
d.- madan 64a/17

düg- -1-: Bükmeğ, burmak
d.- miş 03a/6

dühül -1-: Davul
d.+ ler 15b/17

d.+ lere 25b/15

dükeli -2-: Hep, bütün, hepsi

d. 38b/8, 48a/6

d.+ nden 48b/16

dün -10-: Gece

d. 02b/9, 04a/12, 09b/14, 22a/9,

25b/10, 26b/3, 38b/15, 41b/2,

41b/6, 59a/15

düneyler -1-: ??

d. 15b/17

dünyä -12-: Dünya

d. 18b/7, 45a/4, 54a/15, 54a/16,
54a/17, 54b/2

d.+ da 49a/6, 49a/9, 66b/8

d.+ dur 19a/7

d.+ ya (d. gel-) 18b/5

d.+ yıla 60b/16

dünye -1-: Dünya

d.+ nüğ 49a/8

dür- -1-: Sarmak, tomar hale getirmek

defterin

d.- di 49a/7

dür-endüd -1-: İnciyle bezenmi.

d. 34b/1

<p>dürlü -52-: Türlü</p> <p>d. 04a/14, 04a/15, 06b/14, 09a/6, 11b/4, 14a/6, 18b/13, 18b/15, 22b/10, 23b/9, 25a/15, 25b/4, 27a/17, 28a/7, 28b/15, 30a/10, 30b/7, 30b/13, 30b/14, 31a/3, 31b/10, 33b/8, 33b/9, 34b/10, 34b/11, 39a/6, 39a/7, 53a/7, 53a/9, 55a/10; (d. dürlü “çeşit çeşit”) 04b/1, 06b/15, 07a/16, 14b/16, 16b/7, 20b/1, 24a/16, 52b/2, 61b/6, 61b/8, 66b/11, 67a/4; (envā^c d.) 45a/16</p>	<p>d.- dün 49b/4</p> <p>d.- e (başa d.-) 60b/17</p> <p>d.- en 57a/2</p> <p>d.- eni 08b/12</p> <p>d.- er 05a/4, 25a/15, 60b/3</p> <p>d.- erdi (kâhil d.-) 46a/13</p> <p>d.- ersin (hacîl d.-) 02b/16</p> <p>d.- ıcek 16a/15, 63a/9, 63a/11, 63a/12</p> <p>d.- iserdurur 24a/17</p> <p>d.- medi 48a/15</p> <p>d.- mez 58b/10</p> <p>d.- miş 17a/1, 57a/1, 64a/1</p> <p>d.- mişsin (ğâfil d.-)10a/17, 10b/2</p> <p>d.- üben (vehme d.-)15a/17</p> <p>d.- ücek 63a/8</p> <p>d.- üp 02a/11, 05a/7, 14a/2, 16a/15, 17b/15, 18a/3, 22b/3, 56b/11, 56b/17, 62b/9, 66b/17; (vehm d.-) 09b/7, 13b/6, 24a/6</p>
<p>dürük -1-: Dürülmüş, bükülmüş</p> <p>d. 56b/16</p>	<p>d. 56b/16</p>
<p>dürüş - / düriş - -3-: Uğraşmak, çabalamak.</p> <p>d.- di 04a/12</p> <p>d.- diler 26a/1</p> <p>d.- ürsün 20a/12</p>	<p>düş¹ -1-: Rüya</p> <p>d.+ inde 37b/17</p>
<p>dürüt -3-: Yaratmak</p> <p>d.- di 09b/13, 11a/3, 11a/6</p>	<p>düş² -1-: Rastlamak</p> <p>d. (d. gel-) 48a/8</p>
<p>düş- -48-: Düşmek</p> <p>d.- di 15b/1, 19b/4, 40b/6; (hurrem d.-) 38b/2; (perîşân d.-) 64a/1; (saht d.-) 07b/15; (‘ adâvet d.-) 49b/1</p> <p>d.- diler 15b/1; (başa d.) 62a/16; (vehme d.-) 02a/10</p> <p>d.- dügin 13b/6</p> <p>d.- düm 49b/7</p>	<p>düşmân -32-: Düşman</p> <p>d. 14a/8, 23b/6, 23b/14, 24a/9, 24b/7, 24b/10, 25a/5, 25b/11, 25b/16, 33a/4, 44b/9, 45a/15, 60b/11, 61a/14, 64a/10, 64a/15, 65a/6; (d. gör-) 60b/9; (d. imişsin)</p>

12a/8; (d. ol-) 10a/14, 10a/15,
38b/3

d.+ a 02b/14, 46a/1, 63a/10

d.+ dur 11b/11, 61a/16

d.+ ı 24a/2, 26a/5, 65a/6

d.+ laruñ 14b/1

d.+ laruñı 11b/14

düşmānlık -2-: Düşmanlık

d. 10a/16, 10b/1

düşmen -26-: Düşman

d. 05b/15, 09b/5, 24b/17, 63b/1

d.+ den 35b/14

d.+ e 14a/15, 33b/4, 60b/9, 65a/14,

d.+ i 06a/1, 09a/16, 09a/17, 21b/9,

60b/6, 65a/16, 65b/1, 65b/2,

65b/12, 65b/14

d.+ idür 17b/2

d.+ iken 06b/3

d.+ ile 22a/9

d.+ üm 14a/12

d.+ üm 14a/9

d.+ ümdür 63b/11

d.+ üñ 63a/15, 64b/10

düşnām -2-: Sövme, sövüp sayma.

d. (d. vēr-) 40a/3, 40a/5

düşür- -8-: Düşürmek

d.- di 13b/12, 63a/8, 63a/9

d.- diler 13b/5, 51a/13, 56a/6

d.- e 48a/8

d.- ürlər 57a/11

düz- -30-: :Yapmak

d.- di 04a/15, 05a/5, 67a/14

d.- dügin 05a/8, 28b/4, 30a/5

d.- düm 02b/1

d.- en 01b/15, 02a/15, 04a/10,
52a/13, 54a/6

d.e eni 05b/1

d.- er 07b/8, 13a/3, 22b/10, 29a/2

d.- ince 02a/17

d.- me 30a/6

d.+ medür 09a/9

d.- meye 09b/16

d.- mişdi 54a/6

d.- mişler 07a/3, 53b/10, 55b/2,
55b/3; (nādirü'l-vuqū' d.-) 07a/15

d.- ünçe 18a/8

d.- üp 04a/5, 57a/15, 61b/1

düzara -1-: ??

d. 52b/17

düzgün-1-: Düzgün

d. 28b/4

düzül- -3-: Düzülmek

d.- di 05a/8

d.- ince 08b/13, 34b/8

d.- miş 09a/6

E

ebed -2-: Sonu olmayan

e. 09b/17, 53b/6	e. 27a/14, 27a/15, 48b/10; (e. degül) 27a/13; (e. ét-) 27a/11, 27b/1
ebedī -1-: Sonsuz e. (merdūd-ı e. ol- “sonsuzla kadar kovulmuş olmak”) 10a/13	e.+ ile 03b/16, 05a/11, 05a/13, 22a/12, 42b/5, 42b/9
ebu'l-vālid -2-: ?? e. 47b/13 e.+ e 47b/12	edeblik -1-: Terbiye, saygı. e.+ i 27a/16
ebyāz -1-: Ak, bembeyaz e.+ dan (billūr-ı e.) 57a/6	edebisūzlük -1-: Saygısızlık, terbiyesizlik. e. 27a/15
ecdād -1-: Atalar, dedeler e.+ ından 66a/16	édin- -6-: Edinmek, sahip olmak è.- di (yurt è.-) 19b/8, 21a/16 è.- e (helāl è.-) 41a/10 è.- elüm (oğul è.-) 38b/10, 38b/13 è.- mişem (yoldaş è.-) 57b/15 è.- üp 39a/1
ecel -4-: Ölüm. e. (e. çengāli) 18b/10; (e. ér- “ölmek”) 04a/16; (e. eyerin ur-) 25b/16; (e. peyki) 25a/7	édiş- -1-: Birlikte yapmak. è.- diler (āheng è.-) 26a/10 è.- ürken (ta ^c accüb è.-) 19b/11
ecnās -1-: Cinsler. e. (e.- ı cān “bkz. cān”) 11a/6	ef āl -1-: Eylemler, işler. e.+ de 10a/9
ecvibe -1-: Cevaplar. e.+ sinden 36a/3	efrād -2-: Kişiler. e. (e.-ı insān) 53b/3; (e. kııl-) 11a/2
eczā -2-: Madde, kısım. (e.- yı reşşiyeye “serpilen madde”) 29b/12, 30a/8	eger -26-: Eğer e. 09a/2, 11a/13, 21b/15, 21b/17, 22a/4, 23a/3, 23b/16, 33a/13, 35a/14, 35b/6, 35b/10, 36b/6,
edeb -12-: Saygı, terbiye, ar	

37b/15, 39a/15, 39a/16, 39b/9,
42b/15,46a/10, 46a/12, 54a/17,
58b/2, 60a/16, 66a/5, 66a/6, 66a/9

e.+ i 39b/13
e.+ im 05b/13
e.+ ine 34b/2, 55b/15
e.+ üñi 12a/1

egerçi -3-: Gerçi

e. 10a/8, 41b/7, 44b/8

ehremen -1-: Şeytan, dev.

e.+ i 19a/17

egil- -1-: Eğilmek

e.- ür 31a/14

ejdehâ -1-: Hayali korkunç bir yaratık;
kertenkele.

e. 17b/12

egin -1-: Sırt, arka

e.+ inden 03b/4

ejderhâ-8-: bkz. ejdeha

eglen- -3-: Oyalanmak

e.- i dursun 60b/11

e.- üp 60b/8, 60b/15

e. 44b/3, 44b/1, 44b/12, 47b/2,
47b/3

e.+ dan 44b/7

e.+ ya 14a/13, 44b/8

e.+ yı 44b/9

egri -2-: Eğri

e. (e. söz) 63b/8; (e. yol) 11b/17

ejderhâ-mişâl -1-: Ejderhaya benzer.

e. 15b/10

egril- -1-: Eğrilmek

e.- miş 42a/2

ejderhâ-peyker -1-: Ejderha yüzü.

e. 25b/14

Ehad -1-: Bir, tek

E.+ dur 30a/6, 53b/6

ejderhâ-ser -1-: Ejderha başı.

e. 16b/17

eħak -1-: Çok, yakışır

e. 24a/17

eķālīm -1-: Ülkeler, memleketler.

e. 03b/4

ehl -12-: Sahip, malik

e. (e.- i başİret) 28b/11; (e.- i beyt)
45b/1; (e.- i ferheng) 32a/11; (e.- i
ħikmet) 16b/11; (e.- i sefâ) 34a/17;
(e.- i temİZ) 36b/2; (e.- i ' aql) 29a/6

ekşer -1-: Genellikle.

e.+ i 07b/5

eksil- -1-: Eksilmek.

e.- ür 28a/6

eksük -5-: Eksik.

e. 28b/1, 28b/3

e.+ için 28b/6

e.+ in 64b/4

e.+ i 30a/3

el -108-: El (organ).

e. 13b/17, 14a/2, 20b/3, 31a/11, 42a/10, 48a/4, 57b/16, 63a/11; (e.

bir ét- “birleşmek”) 65a/16; (e. şun) 44b/4, 56a/1; (e. ur- “el sürmek,

dokunmak”) 02b/11, 15a/10, 19b/12, 28a/11, 28a/14, 34a/15,

61b/16; (e. vèr-) 38b/6, 66b/8

e.+ den 27a/16, 37a/15

e.+ e 14a/10, 26b/6, 29a/14, 41b/15, 56b/12, 64a/17; (e. gir-) 38b/13, 39b/3, 63b/15; (e. getir-) 22a/10; (yüzüm e. al-) 55b/13

e.+ i 35b/13, 39b/7, 39b/12, 57b/7, 63a/17, 63b/1; (e. birle) 07b/8

e.+ ile 54a/7

e.+ in 01b/9, 03a/5, 03a/8, 20a/8, 35b/8, 39b/6, 40b/5, 44b/17, 51a/4, 53b/9, 53b/14

e.+ inde 03b/14, 04a/3, 07a/6, 44a/12, 44b/3, 46b/10, 53b/10

e.+ inden 19b/3, 19b/9, , 37b/6, 40b/5, 43b/9, 48a/14, 49a/7; (e. al-) 39a/10; (e. dut-) 31a/1

e.+ ine 15b/10, 17a/11, 30a/9, 37a/14, 39b/7, 39b/8, 39b/16, 43b/16, 48a/10, 51a/14, 51a/15, 53b/15, 56a/16

e.+ ini 39b/9

e.+ inüñ 03a/5, 45a/1

e.+ iyile 20a/7, 21b/5, 39b/10, 50b/15

e.+ iyle 08a/12, 17a/2, 18a/1, 39b/11

e.+ lere 15b/16

e.+ leri 22b/8

e.+ üme 51b/13; (e. gir- “sağlamak”) 49b/16

e.+ üñ 40a/13

e.+ üñdeki 44a/11

e.- üñdekin 44b/12

e.+ üñden 44a/17; (e. gel- “yapabilmek, becerebilmek”) 02a/2

e.+ üñe 58a/6

e.+ üñi 44b/16

e.+ üñile 58a/10

e.+ üñle 08b/11

e.+ üyle 18a/1

ël -5-: Ülke, diyar

è. 25a/1

è.+ e 02b/9, 05b/14

è.+ ine 02b/8

è.+ ü 24a/17

ela -2-: Ela, göz rengi.

a. 50b/3

elbet	-1-: Şüphesiz e. 38b/17	em	-1-: Amca e. 49b/5
elçi	-6-: Elçi, haberci è. 46a/3, 59b/17 è.+ si 33a/5, 33b/7, 45b/17, 59b/11	emānet	-3-: Güvenli, güvence e. 42b/16 e.+ in 42b/17 e.+ indedür 47a/12
elem	-1-: Üzüntü, keder. e. 61a/1	emek	-1-: Çaba, emek e. (e. çek-“yorulmak”) 59b/15
elhān	-1-: Ezgiler, melodiler. e. birle 55a/17	emīn	-10-: Güvenilir e. 06b/4, 06b/6, 21a/17, 21b/2, 27b/10, 41a/5; (e. ol-) 12b/3, 13a/10 E. 40a/11 e.+ dūr 42b/16
elīm	-1-: Çok üzücü, çok elem verici. e. (‘ azāb-ı e. gör-) 21b/17	emīr	-3-: Yönetici e. 02a/16, 52b/16; (e. birle) 51b/1
elli	-3-: Elli e. 49a/6, 52a/8, 64a/12	emr	-23-: Buyruk e. (e.- i ġarīb “tuhaf söz”) 08b/8; (e. èt-) 33a/6; (e. kı1-) 14b/,445b/3 e.+ i 26b/7, 59b/8 (e. birle) 38a/5; (e. ile) 12b/1, 38a/3, 39b/6, 44a/17 e.+ idurur 14b/6 e. ile 28a/12 e.+ imi 44a/7 e.+ in 47b/8 e.+ ine 47b/6, 47b/7 e.+ iyile 12a/13, 28b/8, 40a/7, 45b/14 e.+ iyle 41a/10
elmās	-7-: Bir tür kıymetli taş. e. 16a/14, 56b/14, 62b/4; (e. birle) 29a/15, 29b/4 e.+ ıla 29b/2 e.+ leyin 01b/6		
elvān	-2-: Rengarenk e. 09a/5, 67a/4		
em-	-4-: Emmek e.- di 39a/5 e.- er ise 39a/4 e.- medi 39a/2, 39a/5		

e.+ üñ birle 45a/8	enāniyyet -1-: Kibir, kendini beğenmişlik.
emrāz -2-: Hastalık	e. (kendüyi e. āyinesinde gör-) 62a/2
e.+ a (e. qar- “hastalığa bulaşmak”)	
37a/3	
e.+ dan 37a/3	endīşe -3-: Kaygı, korku
	e. (e. ét-) 45b/15; (e.- i cān ét-) 37b/7; (qayd u e. gel-) 58b/11
emşāl -1-: Benzer	
e.+ i 07b/12, 54b/1	
	endūh -1-: Gam, keder
emzür -3-: Emzirmek	e.+ 1
e.- 37b/17	
e.- ecek 39a/2	envā^c -1-: Çeşitli, türler
e.- üp 38a/2	e. (e. dürlü) 45a/16
	envār -1-: Nurlar, ışıklar
ên- -30-: İnmek	e. (tele ³ lü ³ -i e.- ı ilāhī “ilahi nurların parıldaması”) 43b/12
è.- di 01b/14, 06b/12, 13b/2, 24a/12, 43b/4, 50b/9, 51a/15, 55b/4, 56b/5, 56b/8, 56b/16, 66a/11	
è.- diler 51b/2, 56b/13, 65b/8	epsem -1-: Sessiz, susmuş.
è.- dim 55b/9	e. (e. tur-) 09b/8
è.- er 29b/14, 51a/14, 57a/9, 57a/10	
i.- erken 29b/12, 29b/15	er -93-: Erkek, yiğit, koca
è.- mek 56b/17	e. 02a/3, 05b/14, 06a/6, 08a/11, 08a/12, 12a/2, 12a/4, 15a/5, 15a/7, 15a/10, 21a/8, 23a/1, 23a/8, 23a/17, 24b/1, 24b/10, 24b/12, 25a/13, 26b/6, 27a/2, 27a/3, 27a/12, 27a/14, 35a/17, 42b/17, 55b/3, 55b/5, 55b/7, 56a/8, 58b/14, 59a/6, 59b/17, 60a/17, 60b/1, 60b/4, 61a/11, 61b/12, 62a/17, 63a/2, 64a/5, 64a/9, 65a/2, 65a/10, 65b/5; (e. idi) 55b/8
è.- üp 09a/4, 23a/12, 34a/6, 53a/1, 59b/1, 59b/12, 61b/11	
ëndür -1-: İndirmek	
i.- diler 20b/11	
eñ -1-: Sırt	
e.+ inde 46b/10	

e.+ den 48a/8, 67a/11
e.+ e 54a/10, 65b/5
e.+ i 08b/12, 14b/10, 14b/11,
23a/11, 23b/7, 25a/13, 25b/13,
33a/17, 34b/15, 65b/5
e.+ ile 24a/3, 24b/5, 26a/3, 34a/2,
34b/16, 34b/17, 50a/15, 57a/13,
61a/6, 61b/2, 62a/16, 62b/10,
62b/17, 63a/16, 64a/7, 64a/8,
64b/9, 64b/14, 65b/17, 66a/1
e.+ im 17a/17
e.+ in 23b/8, 64b/1
e.+ ine 56a/2
e.+ ini 24b/4
e.+ iseñ 56a/7
e.+ iyile 65b/14
e.+ üm 17b/11, 18a/11, 18b/12,
18b/17
e.+ ümi 18a/1
e.+ üñ 63a/11
e.+ yile 23a/14

èr-

-105-: Ulaşmak, Kavuşmak
è. 02a/17
è.- di 15b/6, 16a/8, 16a/10, 18a/1,
24a/2, 25b/9, 26b/12, 26b/15,
34a/3, 40b/9, 44a/1, 48a/13, 57a/7,
61b/6, 61b/7, 61b/10, 62b/2, 62b/3,
62b/7, 62b/10, 65a/1, 65b/12;
(ḥaber è.-) 23b/15; (kemāline è-)
34b/12
è.- diği 47a/10
è.- diler 02a/6, 06b/9, 15a/4, 15a/9,
16b/1, 22a/16, 25a/2, 25a/6, 27a/1,

32b/12, 34b/17, 46b/16, 48b/12,
50a/10, 51a/13, 52a/7, 57b/5,
59a/17, 62b/1, 64b/1, 65a/8,
65a/14, 65a/17, 65b/4, 65b/5, 67a/1
(yakın è.-) 22a/7
è.- düği 16a/5, 47a/10
è.- düğün 25b/16
è.- dük (ḥāle è.-) 64b/6
è.- düm 05b/15, 55b/9
è.- düñüz (meded è.-) 20b/13
è.- è 21b/9; (baş è.-) 63a/10; (ecel
è.-) 04a/16
è.- emez 30a/1; (aql è.-) 25b/2
è.- en 62b/10, 62b/12
è.- er 65b/9; (zarar ve ziyān è.-)
37a/3
è.- esin 33b/3; (maḳāmına è.-)
12b/12
è.- ıcek 29a/10, 57a/12
è.- ince 24b/9
è.- iş 59a/13
è.- medi 64b/4
è.- meye 61a/1
è.- mez 18a/13
è.- mezsın 51a/7
è.- mezseñ 23b/16
è.- miş 34a/5
è.- sün 61a/16
è.- üp 06a/11, 07b/13, 16a/14,
18a/12, 22b/5, 24b/8, 24b/11,
26b/13, 30b/4, 36b/9, 39b/6, 42a/6,
51b/10, 59a/2, 63a/3, 64a/8,
64a/11, 64b/4, 64b/15; (maḳāma è.-
) 11a/14

	è.- ür 37a/7, 38a/12		e. 54a/10 e.+ ile 56a/8
erġanūn	-2-: Bir tür çalgı e. 03b/16, 34b/1	erte	-1-: Ertesi è. 21b/2
erġavān	-1-: bkz. erġuvān e. 67a/2	es-	-2-: Esmek e.- ip 28a/2 e.- üp 28a/13
erġuvān	-1-: Bir tür süs ağacı. e. 55a/17	esbāb	-1-: Lazım olan şeyler e. 33a/1
erġūr-	-2-: Ulaştırmak, eriştirmek è.- 62b/16 è.- diler (kemāline è.)34b/6	esbağ	-1-: Önce gelen e. 13a/13
eriş-	-14-: Bir yere varmak, ulaşmak. è.- di 41b/17, 52a/1, 62b/9; (zaḥmet è.-) 46b/5 è.- diler 62a/16 è.- düm 49b/7 è.- medi 19a/1 è.- üp 08a/2, 24b/5 è.- ür 22a/4 27a/16, 38a/15, 60b/15; (meded) 09b/17	eşer	-3-: Etki e. (e. èt-) 16a/10, 21b/9; (e. kı1-) 16a/6
erkān	-2-: Adet, yol yöntem e. (e. birle) 57a/14, 64a/2	esīr	-1-: Tutsak e. (e. èt-) 49b/6; 54b/6
erkek	-5-: Erkek è. 31b/8, 37b/10 è.+ i 31b/7, 56b/17 è.+ in 56b/15	esirge-	-3-: Acımak e.- mez 25a/16 e.- yüp 20b/7, 42a/9
erlük	-2-: Yiğitlik	eski	-2-: Eski e. 19a/7 e.+ se 07b/8
		eşnā	-1-: An, sıra e.+ da 30b/9

eşvâb -1-: Sevaplar

e.+ 1 48b/6

eş -4-: Benzeri, kendi gibi

è. 65a/8, 65a/11

è.+ iyile 61a/8, 61a/10

eşik -2-: Kapı önü basamağı

è.+ ünde 50a/6, 62a/11

eşit- -64-: İştirmek, duymak.

è.- di 15a/12, 41b/1, 44a/3

è.- e 08b/10

è.- en 18a/6, 60b/7

è.- enler 24a/16

è.- enüñ 06a/15

è.- ıcek 12a/6, 13b/16, 19b/8,
33b/6, 42b/2

è.- ip 41b/11

è.- medi 55b/16

è.- medüm 19a/3

è.- medük 47b/13

è.- sün 08b/10

è.- üp 06a/3, 10b/10, 15b/5, 17a/2,
17a/7, 17a/14, 18a/5, 21b/11,
23a/7, 23b/16, 24a/9, 27a/9, 28a/8,
29b/1, 30a/14, 31b/9, 32a/14,
33a/6, 35a/13, 36a/11, 36a/15,
37b/7, 39a/5, 40a/6, 41a/17, 41b/6,
42a/14, 43a/2, 46b/1, 46b/15,
47a/8, 47b/10, 50a/12, 53a/4,
53a/17, 54a/12, 55a/5, 57b/12,
58a/8, 59b/14, 59b/17, 60a/11,
64b/8

è.- ür mi 21b/13

è.- ürven 45b/9, 47a/17

eşyâ -3-: Nesnelere

e. (e. birle) 11a/4

e.+ da (hilkat-ı e. “yarıtılan
nesnelere”) 29b/15

e.+ nuñ (cemî‘-i e.) 35b/9, 45a/2

êt- -271-: Etmek, yapmak

è. (hal è.) 45a/7; (naşîhat è.) 26b/5

è.- di (âferîn è.-) 16a/16; (âh è.-)

66a/11; (alur gözile nazâr è.-)

36a/12, (bâtil è.-) 40b/15; (beyân

è.-) 52a/2, 52b/13, 54a/4, 67a/6;

(beyânı è.-) 52a/16 (burnūsın è.-)

09b/2; (cehd è.-) 58b/5 (da‘vet è.-)

13b/10, 19b/1 (du‘â è.-) 67a/17;

(emr è.-) 33a/6; (eşer è.-) 16a/10;

(günâh è.-) 49a/2; (hord è.-) 65a/5;

(hüküm è.-) 39b/4; (işâret è.-) 02a/5,

11b/7, 50a/1, 63a/4, 66a/6; (kâsd

è.-) 40b/16, 56a/3; (nâliş è.-)

42a/14; (pîşkeş è.-) 66b/1; (şabr è.-

) 08a/10; (tayy è.-) 43b/14; (teklîf

è.-) 37a/2; (te‘emmül è.-) 11a/9 (ün

è.-) 24b/10; (yaraqın è.-) 26b/3;

(yardum è.-) 05b/7 (va‘az è.-)

48b/15; (vefât è.-) 49a/6; (‘ayân è.-

) 67a/17

è.- digün (icâd è.-) 28b/5;

è.- diler (âferîn è.-) 29a/13; (âşüb

è.-) 25b/7; (‘azm-i Cezîre-i Câlüt

è.-) 22a/6; (beyân è.-) 57a/16;

(fiġān è-) 34b/4; (ġulüvv è-) 56a/4; (ħaber è-) 59a/7; (ħabs è-) 32a/1; (naqş è-) 06b/8; (ser-āġāz) è. 26a/12; (seyr è-) 57b/3; (şayd u şikār è-) 50a/17; (şikār è-) 55a/6; (taħsīn è-) 01b/15, 20a/15, 66b/1; (tārāş è-) 27a/4; (tedbīr è-) 04b/1; (tefsīr è-) 49a/17; (ün è-) 13b/4; (‘arz è-) 22b/5; (‘ıyş è-) 06a/9; (‘ıyş u nūş è-) 04b/6
è.- dügi; (işāret è-) 63a/6; (kısmet è-) 58a/17; (mürīd è-) 11a/15;
è.- dügüm (vaşf è-) 12a/11
è.- düġüñ 42b/6
è.- düġüñi mi 46a/9
è.- düm (cem^ç è-) 51b/14; (fetħ è-) 54b/15; (defn è-) 51b/16; (fikr è-) 51b/15 (naşīhat è-) 55b/16; (taqrīr è-) 56a/4; (yasaġ è-) 54b/15
è.- dūñ (endīşe è-) 45b/15
è.- dūñüz (işler è-) 17a/12
è.- e gördüm (şabr è-) 55b/12
è.- e (eşer è-) 21b/9; (helāk è-) 08a/10; (ħışm è-) 58b/3; (hidāyet è-) 43b/1; (ħitāb è-) 44b/16; (iġvā è-) 12a/12; (neħaş è-) 65b/2; (seyr è-) 51b/9; (ta^çaccüb è-) 52b/9; (teferrüc è-) 16b/7; (‘ināyet è-) 43b/1; (‘izzet è-) 35a/16
è.- eler (āşikār è-) 50a/16; (buşu è-) 64a/14; (men^ç è-) 47b/17; (şād è-) 02b/7, 25b/5; (yād è-) 02b/7, 25b/5

è.- elüm, 33b/1 (helāk è-) 17b/2; (dād u istād è-) 14b/2; (ķatlı è-) 41b/8;
è.- emedi (iġvā è-) 12a/15
è.- emedüm (fetħ è-) 14a/12; (şabr u ārām è-) 55b/12
è.- emez (redd è-) 38b/16; (şerħ è-) 08b/14 (tebdīl è-) 49a/13
è.- en (ceng è-) 23b/8, 63a/10, 63a/13, 65b/12; (helāk è-) 38b/12; (ħüküm è-) 12b/16; (kār è-) 09b/12; (kesb è-) 54b/1; (seyr è-) 05a/16, 54a/5; (şıbgat è-) 60b/2
è.- eni (var è-) 09b/15; (yār è-) 09b/15
è.- er 12b/15, 55a/11; (büleñd è-) 63b/8; (cem^ç è-) 30b/4; (ceng è-) 25a/17, 63a/4; (dermān è-) 11b/15, 30b/16, 31b/15; (helāk è-) 02a/3 (hıç è-) 24b/1; (iş è-) 25a/17; (meşhūr è-) 52a/15; (ħürmet è-) 35b/4; (‘izzet è-) 35b/4; (selām è-) 36b/2; (şöyle mi è-) 39b/1; (tevbe è-) 49b/3
è.- er idi (ħüküm è-) 59a/5
è.- erdi (cem^ç è-) 59a/6; (ceng è-) 48a/15; (giriftār è-) 20b/17; (güç è-) 41a/14; (ħüküm è-) 67a/9; (ħürmet è-) 38b/7; (naşīhat è-) 49a/5; (reşāş è-) 29b/12; (tā^çat è-) 48a/16; (te^çallüm è-) 48b/10; (‘ıyş è-) 20b/5
è.- erek (seyr ü temāşā è-) 50a/17; (şikār è-) 50a/17

- è.- erem (teslīm è.-) 45b/2
 è.- erken (ceng è.-) 63a/7;
 (müşâhede è.-) 62a/2; (teferrüc è.-)
 07a/4
 è.- erler (ceng è.-) 25a/14; (şavaş
 è.-) 41a/13; (taş è.-) 08b/5; (ta' n è.-
) 38b/9 (vücüd è.-) 60a/4
 è.- erlerdi (hurd è.-) 16b/3
 è.- erlerse (günâh è.-) 46a/2 (su'âl
 è.-) 21b/13
 è.- erse (hüküm è.-) 30a/4
 è.- erseñ 66b/5
 è.- ersevüz (feth è.-) 23a/4
 è.- ersin (âh è.-) 12a/2; (şavaş è.-)
 41b/4; (ta' ccüb è.-) 53b/3
 è.- erüz 35a/12; (seyr è.-) 50a/6
 è.- esin (halâş è.-) 46b/8; (terk è.-)
 11b/16
 è.- evüz ('amel è.-) 22a/11
 è.- eyim 42a/13, (harc è.-) 46a/14,
 (iş è.-) 24a/14, (şerh è.-) 15b/3;
 (têvbe è.-) 09b/5
 è.- ıcek (cem' è.-) 54a/8; (hışm è.-
) 67a/10; (vaşf è.- ıcek) 10b/10,
 18a/10, 18b/11, 19a/11
 è.- me (ihtiyâţ è.-) 33a/17
 è.- medi 35b/1 (pîç è.-) 35b/1;
 (ziyân è.-) 35b/1
 è.- mediler (fehm è.-) 05a/8
 è.- mege (temâşâ è.-) 27b/15
 è.- megiçün (ızhâr è.-) 53b/4;
 (pâyimâl è.-) 26b/1
 è.- mek (dâ'im è. gerek-) 45a/14
 è.- meli (seyr è.- olsa) 40a/2
 è.- meye (itâ' at è.-) 19b/11; (reşâş
 è.-) 30a/13
 è.- meyeler 46a/3
 è.- meyene ('izzet è.-) 35a/17
 è.- meyüp (inşâf è.-) 62a/2
 è.- mezler (hüküm è.-) 42b/13;
 (i' tibâr è.-) 54b/2
 è.- mezüz (yamanlık è.-) 33a/17
 è.- miş (hatm è.-) 06a/2
 è.- mişdür (icâd è.-) 28b/10
 è.- mişidi (şarf è.-) 02a/16
 è.- mişler ('amel è.-) 37a/14
 è.- se idi (nevmîz è.-) 46a/12
 è.- se (cem' è.-) 22b/17, 59a/5;
 (kâsd è.-) 54a/9
 è.- üben (ma' mür è.-) 33b/1
 è.- üñ (cehd è.-) 64a/16; (haber è.-
) 24b/7
 è.- üp (âh è.-) 13b/17; (ârâm è.-)
 64a/5; (başş è.-) 04b/8, 27b/7,
 52a/4; (beyân è.-) 52a/11; (cem' è.-
) 14a/11, 25b/11; (def' è.-) 08a/11;
 (defn è.-) 57a/14; (edeb è.-) 27a/11,
 27b/1; (el bir è.-) 65a/16; (endîşe-i
 cân è.-) 37b/7; (esîr è.-) 49b/6,
 54b/6; (feryâd è.-) 26a/11; (feth è.-
) 04a/10; (fıkr ü firâset è.-) 37b/7;
 (girde-pîç è.-) 34a/5, 61b/13; (göç
 è.-) 06b/9; (hikâyet è.-) 42b/1
 (hübüt è.-) 12a/13; (icâd è.-)
 10b/16; (idrâk è.-) 36a/3; (kabûl è.-
) 21a/7, 34b/14, 58b/2; (kılıç
 'uryân è.-) 62a/17; (kuvvet è.-)
 20a/14; (ma' lûm è.-) 36a/7;

(müzeyyen è.-) 26a/8; (nağş è.-) 07a/15; (rıhlet è.-) 19b/5; (selām è.-) 60a/8; (suāl è.-) 13a/12; (sürgün è.-) 55a/3; (ta ^ç accüb è.-) 58b/8; (tažarru ^ç è.-) 09a/8; (teblīg-i risālet è.-) 47b/8; (tekye è.-) 66a/2; (terbiyet è.-) 48b/10; (tesbīh è.-) 57b/8; (tesellī è.-) 66b/8; (teshīr è.-) 16b/2; (tevbe è.-) 48b/17; (tevekkül è.-) 01b/3, 65a/2; (tīg ^ç uryān è.-) 62b/7; (velī- ^ç ahd è.-) 50a/9; (vidā ^ç è.-) 50a/3; (yād è.-) 20a/8; (^ç azm-i Kaysūn è.-) 14b/14; (^ç izzet è.-) 07a/8	e.+ e 41b/1, 47b/4, 48b/8 e.+ idür 47b/15 e.+ inde 45a/16 e.+ inden 41a/11; (derim e.) 56b/1 e.+ ini 43b/2 e.+ ler 52b/2 e.+ lerine 47b/9 e.+ lerinüñ 52b/4 e.+ üñüzden 46b/9
etmek -1-: Ekmek. e.+ dür 42a/13	evc -1-: Zirve, doruk e.- i āsumāndan 25b/12
ètdür- -1-: Etirmek bağş è.- eyim 40b/8	evşāf -1-: Nitelikler, vasıflar e.+ ma (e. göre) 35b/5
etek -4-: 1. Elbisenin belden aşağı kalan bölümü. e. 01b/3, 14a/2 e.+ in 48a/10 2. Dağ kenarı. e.+ inde 30b/1	evvel -23-: Önce e. 10a/9, 23a/4, 28a/9, 30a/10, 33b/6, 33b/16, 35b/17, 36b/9, 44b/9, 45a/14, 47b/6, 49b/9, 56b/15, 57b/17, 59a/12, 66b/10, 67a/1 27a/5 e.+ de (zamān-ı e.) 32a/11 e.+ dür 35a/8 e.+ i 19a/8, 45a/11 e.+ in 19a/8 e.+ ki 30a/164
eṭvās -1-:?? e. (e. ur-) 03a/14	èy -226-: Hey, ey è. 01b/1, 01b/2, 01b/16, 02a/1, 02a/14, 02a/15, 02a/16, 02b/1, 02b/13, 02b/15, 03a/2, 04a/9, 04a/12, 04a/13, 04a/14, 04b/4, 04b/10, 05a/6, 05a/7, 05a/14,
ev -13-: Ev e. 41a/2, 41a/4 e.+ de 47b/4	

05a/15, 05b/4, 05b/5, 05b/6, 05b/7,
05b/9, 05b/10, 05b/14, 06a/9,
06b/4, 06b/6, 08a/15, 08a/16,
08b/2, 08b/3, 08b/5, 08b/16, 09a/8,
09a/15, 09b/4, 09b/7, 09b/9,
09b/11, 10a/4, 10a/8, 11a/10,
11b/8, 11b/15, 12a/10, 12b/4,
12b/13, 13a/3, 13a/7, 13b/7,
13b/13, 13b/14, 14a/2, 14a/8,
14a/9, 14a/17, 14b/4, 14b/7, 14b/8,
15a/17, 15b/3, 17a/6, 17a/7,
17a/12, 17a/15, 17b/1, 17b/7,
17b/10, 18a/7, 18a/10, 18b/11,
19a/7, 19a/9, 19a/13, 20a/10,
20a/11, 20b/11, 21a/11, 21a/13,
21a/15, 21a/17, 21b/2, 21b/3,
21b/8, 21b/10, 21b/12, 23a/2,
24a/13, 24a/14, 25a/7, 25a/14,
25b/5, 26b/5, 27a/8, 27a/14,
27a/17, 27b/14, 28a/15, 29b/13,
29b/15, 30a/3, 30a/4, 30a/8, 30b/5,
31a/3, 31b/14, 32a/5, 32a/14,
33a/7, 33a/14, 33a/15, 33a/17,
33b/4, 34b/13, 35a/3, 35a/6,
35a/16, 35b/14, 35b/16, 36a/14,
36a/16, 36b/1, 36b/2, 36b/4, 37a/1,
37a/2, 37a/12, 37a/13, 37a/16,
38a/14, 38a/16, 38b/8, 38b/11,
38b/12, 39a/11, 39a/12, 39a/14,
39b/1, 39b/3, 39b/12, 39b/14,
40b/1, 40b/3, 40b/10, 41a/7,
41a/14, 42a/7, 42b/15, 42b/17,
43a/1, 44b/4, 44b/5, 45a/12, 46a/6,
47a/9, 47b/12, 47b/14, 47b/16,

48a/7, 48a/12, 49a/8, 49a/14,
49b/3, 49b/8, 50a/4, 50a/11, 50b/4,
51b/9, 51b/11, 52a/11, 52a/17,
52b/14, 53a/4, 53a/12, 53a/17,
54a/4, 54a/5, 54a/7, 54a/9, 54a/10,
54a/13, 54b/4, 54b/10, 55b/6,
55b/11, 55b/15, 56a/2, 56a/7,
56a/9, 57b/1, 57b/10, 57b/16,
58a/15, 58b/9, 58b/11, 58b/14,
59b/12, 60a/8, 60b/1, 63a/15,
63b/12, 64a/4, 64a/9, 64b/9, 65b/9,
66a/13, 66a/15, 66b/4, 66b/5,
66b/7, 66b/9, 66b/10, 66b/13,
66b/16, 67a/7, 67a/16

eyā -2-: Hey, ey
e. 18a/9, 28b/13

eyer -1-: Eyer
e.+ in (ecel e. ur- "Ölüme gitmek")
25b/16

eyt- / eyit- -166 -: Söylemek.
e.- di 18b/5, 41a/1, 41a/14, 41b/3,
41b/4, 41b/14, 42a/7, 42a/12,
42b/12, 43a/4, 43a/5, 43a/6,
43a/12, 44a/11, 44a/16, 44b/1,
44b/13, 45a/3, 45a/10, 45b/6,
45b/9, 45b/10, 45b/11, 45b/14,
46a/1, 46a/8, 46a/10, 46b/12,
46b/13, 46b/14, 47a/1, 47a/2,
47a/3, 47a/6, 47a/7, 47a/11,
47a/14, 47a/17, 47b/1, 47b/4,
47b/6, 47b/12, 47b/13, 47b/14,

48a/17, 48b/2, 48b/7, 48b/11,
48b/16, 49a/2, 53a/4, 55b/14,
56a/2, 58a/13, 59b/5, 59b/10,
60b/6, 66b/13
e.- diler 37b/5, 42a/7, 42a/8, 46b/6,
47a/1, 47b/14, 58b/17, 64b/7
e.- düm 55b/14, 55b/15
e.- e 46a/4
e.- iser idi 46a/13
e.- üñ 48b/11, 49a/1
e.- üp 53a/17
e.- ür 02a/1, 02a/4, 02a/8, 02b/12,
03a/1, 03a/2, 03a/7, 04b/4, 04b/10,
05a/5, 06a/9, 08a/7, 08a/8, 08b/7,
08b/8, 09a/2, 09b/11, 10a/4,
10a/7, 10a/8, 10b/13, 11a/10, 12a/7,
12a/10, 12b/4, 13a/6, 14a/8, 14a/9,
17a/6, 17a/15, 17a/16, 17b/1,
17b/2, 17b/3, 17b/7, 17b/9, 17b/11,
18a/11, 18b/11, 18b/12, 19a/4,
19a/14, 19b/14, 19b/16, 20b/4,
20b/13, 22a/8, 23a/1, 23b/3, 26b/5,
27a/8, 27b/2, 27b/12, 27b/16,
28a/17, 28b/7, 28b/14, 29a/4,
29b/15, 30a/17, 30b/4, 31a/4,
31b/10, 33a/8, 35a/13, 35a/15,
35b/16, 36a/8, 36a/9, 36a/15,
36b/2, 37a/1, 37a/11, 37a/13,
37a/16, 37b/10, 37b/11, 38b/4,
38b/11, 38b/12, 39a/12, 39a/13,
39a/14, 40a/10, 40a/12, 40b/1,
40b/3, 40b/10, 42b/5, 42b/6, 42b/7,
42b/8, 42b/15, 42b/17, 43a/1,
43a/7, 43a/11, 43a/15, 43b/13,

44a/9, 45a/5, 45a/13, 46b/2,
46b/11, 46b/13, 46b/14, 47a/11,
48a/12, 48a/14, 48b/2, 49a/6,
49b/4, 49b/8, 49b/9, 50a/4, 50a/8,
50a/11, 50b/10, 50b/14, 50b/15,
50b/17, 51a/1, 51a/3, 51a/5, 51a/6,
51a/16, 52a/16, 53a/4, 53b/17,
54a/13, 54a/15, 54b/4, 54b/5,
55b/11, 56a/13, 56a/14, 57b/10,
57b/11, 57b/13, 57b/14, 57b/16,
57b/17, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/9,
58b/1, 58b/2, 59a/11, 59a/15,
59b/4, 59b/6, 59b/8, 59b/12, 60a/8,
60a/15, 60a/16, 60b/15, 61a/14,
62a/10, 62b/15, 63a/15, 63b/5,
63b/10, 63b/11, 63b/12, 63b/15,
64a/9, 64a/15, 64b/6, 64b/7, 64b/9,
66b/7, 66b/10, 66b/16,
e.- ürler 42a/5, 50a/11
e.- ürse 46a/10

eyle -10-: Öyle

e. 01b/5, 43a/16, 57a/1; (e. ol-)
08b/9, 08b/17, 11a/12, 31a/9,
32a/8, 47a/3, 47b/6

eyle -57-: Yapmak.

e. (cem^ç e.) 60b/8; (da^çvet e.)
40a/10, 45a/3; (ḥacīl e.) 09a/11;
(ḥayrān e.) 09b/1; (ḫabūl e.) 35a/3;
(şan^çat e.) 27a/16; (tamām e.)
59a/13, (tevḥīdile e.) 02b/9
e.- di (ceng e.) 21b/1; (ğanī e.)
27b/7; (ğazablar e.) 24a/16; (günāh

e.) 48b/11; (insān e.) 58a/2; (işāret e.) 17b/5; (izhār e.) 28b/10; (rāzī e.) 38b/14; (rivāyet e.) 25b/3; (ṭanz e.) 09b/8; (tesellī e.) 04b/8, 20b/7; (var e.) 09b/13, 46b/14; (yarar e.) 09b/13
e.- diler 51a/8
e.- dük (ḥikāyet e.) 25b/4
e.- düm (cem^c e.) 05b/14
e.- me (maḡbūn e.) 09a/10
e.- medi (ḥayvānāt e.) 58a/2; (muḥtāc e.) 58a/4
e.- mek (ḡidā e. için) 60b/8
e.- meyüp (i^c tibār e.) 41a/16
e.- mezsın (ḥacīl e.) 09a/16; (şāz e.) 09b/4
e.- miş (nişān e.) 32b/7; (‘aşā e.) 48a/10; (‘aṭs e.) 16b/17
e.- mişsin (ḥarc e.-) 13b/14
e.- r 58a/7, (ḥalk e.) 18a/5; (işāret e.) 50b/11; (müstemend e.) 63b/8; (zelīl e.) 10b/6; (‘aceb e.) 31a/1
e.- rdi (ḥall e.) 10a/2
e.- sün (āzād e.) 36a/17; (şād e.) 36a/17
e.- ye (ḥikāyet e.) 08b/15; (yardım e.) 40b/17; (zevk e.) 58b/14;
e.- yeler (dāsītān e.) 24a/15
e.- yelüm (şikāyet e.) 04b/2
e.- yesin (naẓar e.) 05a/16
e.- yüp (cüst ü cū e.) 64a/16; (ḥāk e.) 35b/9; (oṭaḡ e.) 21a/7

eylüg -1-: İyilik

e.+ üñ 42b/6

eyü -2-: İyi.
e. 35a/10, 47a/4

eyvān -13-: Kemerli yüksek bina, sofa.
e. 07a/13, 07b/4, 07b/12, 20a/17, 51b/2, 51b/5, 53b/7
e.+ a 07b/9
e.+ dan 07b/4, 09a/4
e.+ ina 09a/4
e.+ indan 07b/9
e.+ larına 20b/8

ez- -2-: Ezmek.
e.- üp 29a/17, 30a/11

ez-gird-rāh -1-: Bir anda, hızlıca.
e. 48a/5

ezel -4-: Başlangıcı olmayan zaman.
e. 53b/6
e.+ den 29a/9; (bezm-i e.) 29a/1;
(nesīm-i e.) 29a/9

ezelī -1-: Başlangıcı olmayan
e. (kānūn-ı e. “önceden beri uyulan yasa/töre”) 27a/12

F

fa‘‘ale -1-: Ortalık karıştıran, fitneci.
f. 59a/9

fāhte-reng -2-: Yabani güvercin renkli. f. 30b/9, 31b/7	Fātiha -1-: Kur'ân-ı Kerîm'in 1. suresi. F. 48b/4
faķîr -2-: Aciz. f.+ i 36b/6, 41a/15	fāyide -1-: Fayda, yarar. f.+ si 30a/9
fān -1-: Ölümlü (vezin gereği) f. olup 21b/6	fāyide-mend -1-: Yararlı, faydalı. f. (f. ol-) 37a/17
fānî -1-: Ölümlü. f. 66b/7	fāzîl -1-: Erdemli. f. 32a/10
fānûs -1-: Uzun ayaklı süslü fener. f. 51a/15	fedā -1-: Vazgeçme, uğruna verme. f. (f. ol-) 09a/16
fāriğ -1-: Rahat, sıkıntıdan uzak. f (f. ol- "rahatlamak") 44a/9	fehîm -2-: Anlama, anlayış. f. étmediler 05a/8 f.+ i 28a/16
fāriğû'l-bāl -2-: Kaygısız. f. 15a/11, 33a/4	felek -15-: Gökyüzü, gezegen. f. 16a/16, 23b/14, 33a/3, 33a/5; (çarķ-ı f.) 05b/7; (f.- i ķamer "Ayın bulduğu kat") 10b/17 f.+ den 10a/10, 49a/12 f.+ e 10a/10; (ķubbe-i f. "gökyüzündeki en üst nokta") 15a/9, 25a/10, 26a/1, 62b/13 f.+ i 10b/17 f.+ ler 60a/4
farķ -5-: Başkalık, mesafe. f. 25a/8, 44b/10; (f. ķıl-) 10b/16, 54b/1; (f. ol-"fark edilmek, görölmek") 05a/11	
farz -2-: Zorunluluk. f.+ dur 35b/3 f.+ ından 48b/3	
faşîh -1-: Anlaşılır şekilde düzgün ve yanlısız söylenen. f. 09a/17	fenā -3-: Yok olma. f. 37a/6, 57a/9; (f.- yı tām) 35b/9

fer^c -1-: Kol, şube, asıl olmayan. f.+ in 02a/17	f. 34b/4; (f. u figān èt-) 26a/11; (f. kı1-) 27a/10 f.+ la 55b/1 f.+ umuza 20b/13
ferāgat -1-: Vazgeçme. f.+ ken 21a/17	fetā -1-: Genç, yiğit f. 33b/3
ferah -1-: Gönül açıklığı, sevinç. f.+ ıyla 27b/8	feth -12-: Açma açılma, ele geçirme. f. 63a/15; (f. èt-) 04a/10, 14a/12, 23a/4, 54b/15; (f. kı1-) 33a/9 f.+ i 16b/5, 23b/9, 25b/8, 63a/14 f.+ ine 03a/3 f.+ üñ 27b/8
ferc -1-: Dişilik organı. f.+ in 41a/1	feylesof -1-: Filozof. f.- ı zamān 16b/11
ferheng -1-: İlim. f. (ehl-i f.) 32a/11	figān -1-: İztırapla bağırma, feryat. f. (feryād u f. èt-) 34b/4
Feridūn-fiṭnat -1-: Feridun gibi zeki. F. 34a/11	fikr -10-: Düşünce. f. 29b/17, 37b/7; (f.- şavāb “doğru düşünce”) 60b/10 (f.- i tārīk) 06b/2; (f. èt-) 51b/15; (f. ü firāsr̄t èt-) 37b/7 f.+ e (f. var-) 08a/4, 10b/11, 11a/8 f.+ in 30a/2 f.+ üñe 13a/1
ferr -1-: geri çekilme, kaçma. f.+ le (f. ü kerr “vur kaç”) 67a/12	fil -2-: Fil. f. 25a/13, 54a/8
fersah -2-: Bir uzunluk ölçüsü. f. 61a/12 f.+ a 23b/6	firāset -1-: Anlayış, çabuk kavrama.
ferş -18-: Zemin, döşeme f. 02a/8, 02a/9, 06b/14, 07b/2, 19b/15, 19b/17, 20a/1, , 20a/15, 53a/7; f. degül 20a/2 f.+ e 02a/6, 51a/13 f.+ i 02a/6, 03b/9, 19b/17, 20a/15 f.+ üñde 13a/1	
feryād -5-: Çılgılık; yardım isteme.	

f. (fıkr ü f. ét-) 37b/7

f. (f. al-) 43b/17

firite / firite -2-: Melek.

f. 11b/1

f.+ ler 13b/12

f.+ lere 41a/4

füsüs-kārī -1-: ??

f. 06b/14

G

firūze -1-: Açık mavi renkte, effaf olmayan kıymetli ta.

f. 51b/4

affāru'z-zūnūb -1-: Günahları örten.

. 11a/7

fisād -1-: Kötülük, bozgunculuk

f.+ a (f. vēr-) 10b/3

āfil -14-: Dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse).

. 05b/11, 10a/8, 13b/7, 23b/14,

60b/1; (. degül.) 64a/16 (. düş-)

10a/17, 10b/2; (. ıl-) 60b/6; (.

ol-) 59a/12, 60a/17, 60b/2

.+ ken 23b/5

fitne -2-: Bozgunculuk.

f.+ sinden 13a/10

f.+ siyile 10a/14

āfil-me-bā -1-: Dikkatsiz olma!

. 15a/2

fi'l-cümle -2-: Bir hayli.

f. 39a/5, 43b/10

āfilin -3-: Gafilce.

. 22b/2, 24a/14, 60b/17

. başam 59a/11

fusat -6-: Fırsat.

f. 26a/2, 34b/6; (f. bul-); 19b/3 (f.

vēr-) 16b/4

f.+ a 65b/11

f.+ u 26a/14

aflet -3-: Dikkatsizlik, dalgınlık.

.+ i 60b/2

.+ u 60b/2

.+ unden 10a/6

fūlān -1-: Belirsiz bir ey, falan.

f. 59a/11

āfur -1-: Çok efkat gösteren, baılayan Allah'ın isimlerinden.

. 11a/7

fūnūn -2-: Fenler.

f. 04a/12, 20a/10

fūrū-mānde -1-: Yorgun, bitkin.

gāh -4-: Bazen.
g. 49b/12; (g. gāh “ara sıra”) 62a/8

ġālib -1-: Kazanan, yenen.
ġ (ġ. ol-) 21b/3

ġālibā -1-: Sanırım, anlaşılan.
ġ. 54b/5

ġam -2-: Kaygı, keder, iç darlığı.
ġ. 34b/3 (ġ. yè-“kederlenmek”)
44b/5

ġamām-1-: Bulut
ġ. 28a/13

ġamġin -1-: Gamlı, kederli
ġ. 09/1

ġamnāk -1-: Gamlı, kederli.
ġ. 09b/4

Ġanī -6-: 1. Hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün ihtiyâcını karşılayan (Allah’ın isimlerinden).
Ġ. 18a/8, 31b/12, 32b/8, 35b/12
2. Zengin.
g. (ġ. eyle-) 27b/7; (ġ. kııl-) 62a/13

ġanīmet -1-: Düşmandan alınan mal.
ġ. + ile (māl-ı ġ.) 27b/7

ġār -1-: Mağara

ġ.+ uñ 66b/12

ġarāyib -10-: Tuhaf, şaşılacak şeyler
ġ. 17b/10, 28b/8, 49b/8, . 61b/1,
61b/7, 65b/13, 66b/9, 67a/4
ġ.+ den 27b/13
ġ.+ leri 28a/9

ġāret -1-: Düşmanın malını yağma etmek.
ġ.+ de (ġ. ol-) 27b/9

ġarīb -5- 1. Kimsesiz, zavallı
ġ. 42a/13, 42a/14
ġ.+ dür 42b/16
2. Anlaşılmayan, tuhaf
ġ. 31a/1
ġ.+ den (emr-i ġ.) 08b/8

ġarķ -2-: Bir şeye bol miktarda sahip olmak.
ġ. (ġ. ol-) 24a/5, 27a/6

ġarr-nemiş -2-: ??
(ġ. kııl-) 62b/7, 65a/11

ġarre -1-: Gafil kişi.
ġ (ġ. ol-) 54b/10

ġavġā -4-: Dövüş, savaş.
ġ. 12b/17, 27a/16; (ġ. vèr-) 58b/12
ġ.+ dan 21a/17

ġāyet -43-: Çok, pek çok, son derece.

<p>ğ. 05a/2, 06b/1, 06b/11, 07a/1, 07b/15, 10a/9, 11a/16, 11b/2, 14a/16, 18b/4, 18b/12, 19a/4, 19a/11, 20b/5, 28a/10, 29b/7, 30b/1, 32a/8, 36a/13, 38a/12, 38b/2, 38b/5, 38b/6, 39a/11, 40a/6, 41b/7, 42a/5, 42a/8, 43a/11, 43b/3, 46b/4, 48a/14, 48b/7, 50a/7, 50b/1, 53a/10, 53b/10, 55a/10, 59a/4, 59a/9, 60b/2, 64a/1, 66b/3</p>	<p>ğ.+ ıla 24a/12, 24b/4, 26b/11 ğ.+ ın 08a/10, 08a/15 ğ.+ ından 08b/15 ğ.+ lar (ğ. eyle-) 24a/16</p>
<p>ğayr -1-: Başka bir kimse, başkası. ğ.+ e 11b/17</p>	<p>ğāzī -1-: Allah yolunda savaşıp şehit olmadan dönen kişi. ğ. 48a/14</p>
<p>ğayret -9-: Çaba, uğraşma. ğ. 09a/10; (ğ. kı1-) 14a/16, 19b/4, 65a/2, 65a/16 ğ.+ e (ğ. gel-) 13a/11 ğ.+ ile 11a/17 ğ.+ inden 14a/16, 24a/11</p>	<p>ğēce -29-: Akşam, gece g. 02b/1, 04b/6, 06b/8, 21b/2, 23a/9, 23b/7, 24a/1, 24b/14, 38a/6, 43b/3, 45b/5, 48a/16, 48b/3, 50a/14, 57a/11, 57a/12, 57a/13, 57a/17, 57b/1, 59a/3, 64a/5, 66b/14 g.+ de 37b/9 g.+ ye 15a/4, 24b/13, 27a/3, 59a/2; (g. karşı) 22a/16</p>
<p>ğayrı -9-: Başka ğ. 12a/16, 13a/13, 44a/12, 46b/15; (benden ğ.) 44a/8, 44b/14, 44b/15; (bundan ğ.) 37b/8; (ğ. dağı) 12a/10</p>	<p>ğēç- -27-: Geçmek g.- di 08a/2, 09a/13, 09b/6, 26a/16, 37b/5, 37b/14, 38b/13; (ğoş g.-) 26a/13 g.- diler (ğoş g.-) 06b/8 g.- düğün (hebā g.) 13b/17 g.- e 19b/16 g.- elüm 01b/17 g.- en 10b/5, 13b/14, 26a/16 42b/10 g.- er 31b/8, 48a/3, 49a/9 g.- esin 12b/12 g.- evüz (ğoş g.-) 66b/8 g.- üp 02a/12, 11b/8, 36b/13, 61b/10; (ğoş g.-) 23b/14</p>
<p>ğazā -2-: Allah yolunda savaş. ğ. 48b/6; (ğ. kı1-) 48b/1</p>	
<p>ğazāb -15-: Öfke. ğ. 08a/10, 12b/8, 24a/1; (bağır-ı ğ.) 08a/11; (ğ. birle) 08b/3 ğ.+ a (ğ. gel-) 15a/15, 25a/3, 40b/16</p>	

g.- ürigör 26a/17

geçür- -4-: Geçirmek

g.- di 39a/2

g.- düm 51b/12

g.- ür 62a/8

g.- üruz 50a/6

geh -2- bkz. gāh

g. 34b/5

gör- -395-: 1. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak

g. 38a/13, 39b/13, 63a/16, 64a/10

g.- di 01b/6, 03b/7, 05a/6, 07b/4, 07b/9, 07b/12, 07b/17 15a/13, 16a/1, 16b/2, 17a/3, 20b/8, 21a/9, 22b/5, 24a/5, 25a/5, 25b/17, 26b/12, 27a/5, 33b/8, 34a/3, 34a/4, 34a/9, 34b/8, 38b/14, 40a/17, 40b/10, 41a/13, 41b/2, 42a/2, 43b/15, 46b/3, 46b/10, 48a/2, 48a/5, 53b/13, 60a/2, 60a/3, 60a/6, 61b/7, 61b/12, 62a/5, 62b/1, 62b/3, 63b/2, 65a/1

g.- diler 02a/7, 02a/13, 03a/4, 03a/12, 04a/6, 04b/14, 05a/10, 06a/4, 06a/5, 06b/10, 06b/17, 07a/12, 11b/4, 15b/9, 16b/7, 16b/8, 16b/12, 19a/8, 19b/12, 19b/12, 20a/17, 21a/11, 22a/16, 22b/1, 23a/10, 25b/12, 29b/8, 32b/13, 38a/11, 50b/7, 50b/8, 51b/2, 52a/7,

52a/10, 52b/11, 52b/12, 53a/9, 53b/7, 53b/12, 54b/7, 54b/9, 55b/5, 56b/7, 56b/8, 57b/6

g.- dük 18a/12, 18b/12

g.- düm 18b/3, 18b/6

g.- e 08b/10

g.- elüm 02a/1, 04b/11, 12b/5, 28a/9, 30a/17, 66b/17

g.- en 05a/4, 53a/13, 55b/7

g.- enler 06b/11, 67a/15

g.- enüñ 09a/7, 16b/15

g.- evüz 66b/14

g.- ıcek 27a/13, 62b/5, 66a/10

g.- medi 17a/4

g.- medüm 19a/3

g.- megiçün 06a/4

g.- mek 05b/17, 12b/14

g.- mesün 60a/7

g.- mez 12b/13; (g. ol-) 31a/7

g.- mezler 10a/8

g.- miş 18b/8

g.- sün 66a/8

g.- üp 03a/6, 04a/8, 06a/7, 07b/6, 07b/9, 07b/12, 10a/3, 12a/14, 12b/12, 13b/5, 13b/6, 15b/14, 17a/1, 17a/10, 19a/2, 20b/4, 24a/2, 24a/6, 24b/10, 25a/3, 26b/16, 27a/2, 29b/13, 32b/14, 34a/6, 38a/12, 39b/16, 44b/1, 44b/10, 47b/3, 50a/2, 51a/15, 51b/8, 51b/10, 52a/12, 53a/11, 55a/12, 56b/3, 56b/11, 57a/7, 59a/6, 59b/1, 59b/2, 60a/5, 61b/6, 61b/16, 63b/15, 64b/3, 64b/14, 64b/16,

65a/8, 65a/11, 65b/1, 65b/4, 66a/2;

(kendüyi enāniyyet āyinesinde g.)

62a/2

g.- ürven 45b/9, 47a/17

2. Şahit olmak

g. 07b/7 13b/11, 21b/3, 35b/12,
50b/4, 51b/17, 55a/11,

g.- 11b/1, 28a/11, 28a/14, 54a/16,
56b/17, 62a/8,

g.- digi 21b/16, 22a/1, 54a/17

g.- düğünden 17b/5

g.- düm 51b/15, 54b/14,

g.- düñ 17b/10, 18a/11, 18b/11,
49b/8

g.- düñüz 42b/17

g.- eler 46a/2

g.- elüm 36a/1, 40b/4,

g.- enler 40a/14

g.- enlere 22b/11

g.- enüñ 48a/7

g.- er (‘ azāb-ı elīm g.-) 21b/17

g.- ıcek 06a/17, 15a/15, 27a/6,
33b/10, 43b/12, 55a/10, 57a/1,
63b/4

g.- mede 44b/9

g.- memişdi 25a/12

g.- mese 44b/9

g.- mezsın 51a/7

g.- miş 08b/4, 35a/10; (g.- degül)
34a/3

g.- mişdür 32a/10

g.- mişidi 13b/3

g.- se 44b/9

g.- üñ 52a/15, 53a/5, 53b/1

g.- üp 16b/5, 18a/1, 23b/9, 29b/4,
58b/13, 58b/15, 62a/14, 63a/14,
65a/13,

g.- ür 11a/6

g.- ürse 50b/4

3. Anlamak, kavramak, sezmek

g. 06a/1, 06b/4, 12b/16, 13b/14,
16a/16, 17a/13, 28b/17, 30b/15,
31b/11, 35b/12, 39b/12, 48a/6,
51a/7, 51b/17, 52a/14, 55a/10,
62a/6, 63a/9, 64a/3, 65a/9, 65b/9

g.- di 02b/11, 08a/4, 11a/15,
12a/13, 15b/3, 36a/12, 36b/14,
36b/15, 47b/16

g.- düm 56a/5

g.- e 13a/4

g.- eler 28b/11

g.- elüm 50b/11, 60a/14,

g.- esin 32b/8

g.- eyim 38a/15

g.- eyidüñ 06b/6

g.- gil 22b/9, 31b/11, 32b/6;
(añlayu g.) 39b/13

g.- ıcek (güce g.) 02a/3

g.- meyince 38b/17

g.- üp 04a/4, 25b/8, 28b/12,
32b/8, 36a/6, 40b/15, 43a/17,
46a/14, 62a/9

g.- ür 08b/17, 12b/10

g.- ürsin 13a/3

4. Karşılaşmak, rast gelmek,

g.- di 56a/1, 56b/1, 59a/9, 63a/2,
63a/3, 64a/9,

g.- diler 20a/1, , 21a/10, 29b/6,
29b/10,

g.- düğünleyn 60b/6

g.- dük 17b/11,

g.- düm 55b/10

g.- e 48a/5

g.- eler 02a/10

g.- ıcek (11b/5, 11b/6, 22b/12,
26b/9, 34a/11, 47a/6

g.- üben 05a/17

g.- ücek 03a/12, 17b/16

g.- üp 27a/11, 27b/1, 30b/11,
39a/5, 46a/16, 55b/4

5.Farketmek

g.- di 62b/14

g.- diler 38a/8, 57b/4, 63b/17,
64a/11, 64b/1, 64b/13

g.- medin 22a/10, 22b/4

g.- üp 38a/10, 50b/10

6.Ziyaret etmek., yanına gidip
görüşme

g.- dük 30a/17

g.- e (g. gel-) 36b/6

g.- elüm 06a/10, 22a/17, 32a/15,
35b/5,

g.- esi (g.- gel-) 47a/5

g.- esüm (g. gel-) 43a/11

g.- eyim 59a/12

g.- medüñ 08a/7

g.- megdür 33a/17

g.- mege 33a/11, 33a/14, 36a/1

g.- mese 39a/8

g.- üp 33a/12, 35b/17

7.Seyr etmek, temaşa etmek.

g.- diler 52b/3, 55a/6, 57a/2,

g.- dük 19a/6,

g.- düm 54b/12

g.- ecek 27b/12, 50a/12, 66b/9

g.- edururken 57a/6

g.- esin 04a/10, 05a/17

g.- ıcek 07b/3,

8. Yapmak, etmek

g.- miş (iş g.-) 59a/13, 61b/1

g.- üp (yarağın g.) 36b/8,

g.- ür 09b/14, 11b/16

9. Yardımcı Fiil

g. (hoş g.-) 26a/15

g.- di (hoş g.-) 26a/15, 49b/14

g.- düm (şabr êde g.-) 55b/12

g.- e (gerek g.) 12b/14

g.- e gör (hoş g.-) 34b/7

g.- evüz (hoş g.-) 33a/13

g.- medüm (hoş g.-) 51b/14

g.- mek (hoş g.- içün) 26b/1

g.- miş (rüzigâr g.-) 35a/10

g.- üp (düşmân g.-) 60b/9;

(kendüyi enâniyyet âyinesinde g.)

62a/2;

geliş -1-: Gelme durumu, geliş
g.+ inüñ 07b/17

gem -1-: At ağzına takılan demir.
g.+ in 64b/2

gemi / gemü -42-: Gemi.

g. 14b/16, 23a/11, 30b/9, 49b/9,
57b/5

g.+ de 34b/16, 54b/11

g.+ den 15a/5, 22b/1, 23a/17,
30b/10, 34a/2, 49b/10, 49b/13,
50a/13, 57b/6, 60a/1

g.+ ler 15a/9, 23a/9, 64a/5

g.+ lerde 24b/15

g.+ lerden 33a/1

g.+ lere 14b/1, 14b/16, 32b/1,
50a/16, 57b/3

g.+ leri 22a/11, 23a/7, 23a/8,
23a/10, 23a/16, 50a/13, 59a/1

g.+ lerile 14a/10

g.+ müzi 49b/6

g.+ sin 32b/14, 57b/5

g.+ ye 22a/6, 22b/3

g.+ yi 15a/4

g.+ yile 54b/11, 59a/10

genc -6-: Hazine.

g. 51b/2, 52a/3, 66a/17

g.+ i 35a/4

g.+ ile 21a/3, 51b/14

geñez -1-: Kolay.

g. (g. kı1-) 45a/8

ger -18-: Eğer.

g. 02a/17, 02b/9, 04a/17, 05b/17,
22a/3, 28b/12, 28b/17, 35b/15,
38b/16, 49a/12, 56a/7

gerçi -2-: Aslına bakılırsa.

g. 02b/5, 04b/1

gerek -31-: Lazım, şart olan.

g. 02b/12, 02b/14, 24a/17, 27a/13,
64b/11; (g. idi) 28b/1 (g. ol-)
19b/17

g.+ dür 02a/3, 02a/5, 35a/15,
35b/2, 45a/14, 45b/17, 48b/16,
53b/5, 66a/15

g.+ i 08a/8, 22a/9, 35a/15, 61a/14;
(g. gibi) 08a/7, 25b/8, 36b/7, 65b/2

g.+ in 30a/2

g.+ ini 14b/4

g.+ inleyin 37a/1

g.+ ise 11b/12

g.+ sin (dā'im etmek g.) 45a/14

gèrek -2-: bkz. gerek.

g. 12b/14, 61a/1

gerek- -1-: Gerekmek

g.- mezdür 60b/1

gereklü -1-: Gerekli

g. 01b/2

gergedān -2-: Gergedan

g. 17b/13; (g. gibi) 04b/17

gergedān-miṣāl -1-: Gergedandana
benzer.

g. 04b/16

gergedān-sūvār -1-: Gergedan

binicisi.

g.+ ıla 14b/12

geri -1-: Geri.

g. (g. kı1- “gelmek”) 38a/8

geril- -1-: Gerilmek.

g.- ü 02a/8

gerin- -1-: Gerinmek.

g.- di 01b/8

germlü- -1-: Hızlı hızlı.

g. (g. gibi) 45b/16

gèrū -48-: Geri

g. 02b/14, 08a/2, 09b/10, 09b/17,
10a/13, 16a/10, 18b/4, 18b/11,
19a/9, 21b/5, 22a/6, 27b/10,
27b/11, 28a/1, 28a/14, 29a/9,
32a/16, 34b/7, 38a/1, 38a/2, 40a/3,
41a/16, 41a/17, 41b/1, 41b/2,
43a/12, 44b/13, 44b/16, 45a/1,
49a/8, 49a/11, 50a/4, 50a/16,
50b/13, 58b/12, 60a/12, 66b/3

g.+ den 24a/7, 65a/12, 65a/17

g.+ lerin 64a/16

g.+ sin 65b/2

g.+ sine 24b/9, 40b/6, 65a/5,
65a/17, 65b/1

g.+ sün 65a/7

get- -2-: Gitmek.

g.- dü 43b/10

getür- -70-: Getirmek

g. 40b/4, 44a/7, 66a/14

g.- di 20b/5, 20b/16, 29a/11, 38a/7,
38b/8, 56a/3, 58a/14, 63b/14; (şādī
g.-) 33b/12, 60a/9; (vücūda g.-)
58a/1

g.- diler 06a/12, 23b/11, 27b/5,
30b/7, 32b/2, 32b/13, 33a/6,
38a/10, 38b/3, 39b/5, 40a/1,
40b/12, 40b/15, 41a/4, 42b/13,
50a/1, 55a/6, 59b/2, 63b/1, 65b/11;
(īmān g.-) 40b/15

g.- dügi (ķova g.-) 65a/1

g.- dügine 66b/1

g.- düglerin 22b/13

g.- düler 11b/7

g.- düm 55b/10; (ḥayyiz-i vücūda
g.) 45a/14

g.- düñ (şādī g.-) 07a/9

g.- e 04a/9, 21a/12, 54a/5

g.- elüm 35a/14, 47b/8

g.- em 45a/9

g.- emeziz 14a/15

g.- en 13a/1

g.- evüz 64a/17

g.- eyim 43b/13

g.- mek 39b/2

g.- sün 12b/5

g.- üñ 41b/8

g.- üp 05a/12, 14a/5, 17a/9, 22b/3,
38b/7, 39a/15, 49b/12; (ele g.-)
22a/10; (ilerü g.-) 27b/3; (vücūda
g.-) 11a/1
g.- ür 12b/17, 52a/15, 58a/7
g.- ürlerise 39a/2
g.- ürse (rāst g.-) 14b/1, 32a/14

gevde -6-: Beden, vücut.

g. 06a/12, 51b/4
g.+ si 43a/13, 43a/15, 43a/16

gey- / **gèy-** -10-: Giymek.

g.- di 03b/6, 24a/12
g.- diler 32b/16
g.- düñ 37a/6
g.- e 27a/15
g.- miş 11b/4, 48a/6
g.- üp 24a/5, 25a/3; (cebe g.-)
61a/3

geydür- -1-: Geydürmek.

g.- di 39a/7

gèyik -1-: Geyik

g.+ lere 45b/4

gèyür- -4-: Giydirmek.

g.- di 03b/5
g.- diler 23a/5, 66a/13
g.- üp 35a/5

gez- -2-: Gezmek.

g.- düm 05b/4

g.- medük 05b/6

ğidā -1-: Yemek.

ğ. (ğ. eyle-) 60b/8

ğilmān -2-: Cennette hizmet eden
delikanlılar.

ğ. 11a/5, 12a/1

ğırğış -1-: Gürültü.

ğ.+ ın 15b/5

ğıriv -15-: Bağırma, bağrışma.

ğ. 16a/6
ğ.+ inden 25a/13
ğ.+ ine 16a/7
ğ. kılpup 15b/16, , 23a/11, 24b/5,
25a/6, 25b/17, 27a/2, 27a/6,
56b/12, 62a/17, 64b/14; (ğ. kılp-) 16a/3; (ğ. koy-) 62b/1

ğışilt- -1-: Kanat çırpılmak.

ğ.- u 56b/7

ğışırıl- -1-: Çığlık atmak.

ğ.- yup 57a/9

gibi -42-: Gibi

g. (ādem başı g.) 50a/1; (alma g.)
56b/10; (anlaruñ g.) 31a/13; (anuñ
g.) 25b/1; (at g.) 05a/2; (Bābūr
Bebrü-ser g.) 27a/7; (balık g.)
32b/4, 32b/5; (bebr ü peleng g.)
24a/13; (benüm g.) 42a/15, 42a/16;

(bī-kušūrluđı g.) 28b/2; (bizim g.) 36b/12; (cinān g.) 07a/15; (delīl olduđuñ g.) 09a/11; (dođur g.) 03a/6; (‘ Irāķī g.) 56b/4; (geregi g.) 08a/7, 25b/8, 36b/7, 65b/2; (gergedān g.) 04b/17; (germlü g.) 45b/16; (göz g.) 12b/13; (hıyār g.) 65a/14; (kerkes g.) 18b/9; (künbed g.) 16a/14; (od g.) 15b/10; (öldürdüđün g.) 41b/5; (sāir mümkināt g.) 57b/17; (kaça g. ol-) 65b/1; (kar g.) 07b/2; (taraba tahtası g.) 62b/4; (Kārūn g.) 37a/8; (katrān g.) 15b/12; (kuluñ g.) 09a/12; (yaluñı g.) 06a/16; (yèl g.) 65a/4; (yıldırım g.) 24a/10

gider- -6-: Gidermek.

g. 45a/7
g.- diler (kayd u bendin g.-) 66a/12
g.- imezüz 42a/7
g.- üp 04b/9, 42a/10
g.- ürdi 42a/6

gir- -83-: Girmek.

g.- di 03b/7, 21b/6, 26a/3, 48a/2, 48a/5, 48b/9, 54a/16, 60a/2, 61b/12 (elüme g.-) 49b/16
g.- diler 06b/13, 07a/12, 16b/6, 16b/12, 20a/17, 21a/9, 23a/14, 27a/4, 27a/10, 34a/9, 48b/8, 52b/2, 53a/6
g.- dügi 07b/16

g.- düğüñ 08a/8
g.- dük 17a/6
g.- düm 05b/5, 54b/12
g.- düñ 27a/8
g.- e 11a/17, 26b/6, 46a/3
g.- emedi 11b/2, 12a/15
g.- emez 47b/15
g.- e misin 09a/3
g.- en 28a/5
g.- eni 63b/6
g.- enin 14a/10
g.- er 28a/5
g.- esin 04a/10
g.- eyim 47b/14
g.- icked 27a/13, 34b/6, 41b/15, 46a/5
g.- ipdür 12b/2
g.- medüñ (ele g.-) 63b/15
g.- mege 47b/16
g.- mez (ele g.-) 38b/13, 39b/3
g.- miş 37a/14
g.- mişdurur, 64a/3
g.- üp 11a/10, 11a/13, 11b/3, 12a/16, 14b/16, 16b/8, 22a/6, 26b/3, 27a/5, 27a/11, 32b/1, 33a/7, 36a/7, 36a/8, 36b/13, 42b/9, 52b/5, 53a/5, 57b/3, 67a/1
g.- ür 10a/5, 10b/4, 37a/8, 53a/3, 58a/6
g.- ürdi 20a/1
g.- ürken 10a/8
g.- ürler 52a/9
g.- ürlerdi 19a/17
g.- ürleridi 53a/2

girān -4-: Ağır	55a/5, 55a/13, 57a/12, 57b/3, 59a/17, 61b/5, 64a/6, 66b/17
g. (gürz-i g. "ağır gürz") 15b/11, 16a/2, 65a/3 (gürzi g. birle) 15a/13	g.- dügin 08b/9 g.- dügine 41a/10, 56a/12 g.- düm 56a/7 g.- e 42b/7, 45b/6 g.- eler 54b/4 g.- elüm 17b/3, 33b/2, 43b/5, 43b/7, 50b/12, 50b/14, 59b/15 g.- emedi 12a/16 g.- emez 08b/13, 49a/14 g.- en 27a/8, 66b/12 g.- ene 53a/15 g.- enüñ 08b/9 g.- er 13b/9, 18b/9, 24b/2, 39b/1, 49a/11, 53a/2, 53b/4, 63a/16, 67a/10 g.- erdi 20b/17, 30b/10, 38a/5 g.- erdin 46b/12 g.- erem 47a/6, 59b/11 g.- erken 32b/2, 54b/4, 55a/5, 55a/13, 65a/7 g.- erler 14a/11 g.- erseñ bile 50a/5 g.- ervüz 35a/12 g.- esin 11b/17 g.- evüz 50a/5 g.- icked 19b/6, 40a/7, 41b/16, 60a/14 g.- iñ 17a/4 g.- me 49a/10 g.- medi 55b/16 g.- mege 10a/6 g.- megüñ 45b/1
girān-giş -1-: ??	
g. (ceyş-i g.) 25a/6	
girde-piç -2-: Yuvarlak olup toplanmak.	
g. (g. èt-) 34a/5, 61b/13	
Girdigār -3-: Allah	
G. 14b/5, 18b/7, 28b/3	
giriftār -2-: Tutulmuş, yakalanmış.	
g. 66a/10; (g. èt-) 20b/17	
git- -140-: Gitmek	
g. 43a/14, 47b/14, 51a/2 g.- di 04a/17, 05a/7, 08b/16, 13b/6, 13b/12, 17b/17, 24a/1, 24b/11, 24b/16, 33b/15, 36b/8, 37b/14, 40a/6, 40a/14, 41a/6, 41b/12, 43b/3, 46b/9, 49a/4, 49a/6, 50a/8, 57a/1, 60a/14, 61b/2, 64b/5, 64b/9, 65a/4, 65a/9, 65b/17, 67a/15; 'aklı g.- 46b/15, 48a/2; (kova g.-) 64b/10 g.- digün 37a/17 g.- diler 04b/2, 04b/12, 06a/8, 06a/11, 14b/14, 14b/17, 15a/9, 22a/16, 22b/1, 22b/4, 28a/9, 30b/1, 32b/2, 32b/12, 34a/1, 34b/5, 50a/10, 50a/16, 50a/17, 50b/7,	

g.- mek 02b/3, 26b/1
g.- meyelüm 43b/6
g.- meyeyim 24b/2
g.- meyüp 40b/8
g.- mezüz 33b/1
g.- miş 04a/5, 04b/5, 52b/5, 52b/6
g.- mişler 54a/14
g.- sün 50b/16
g.- tiler 42b/8
g.- üp 02b/3, 06a/4, 14a/7, 19a/13,
19b/7, 21b/6, 29b/5,

gizle- -1-: Gizlemek, saklamak.
g.- yeyüm 38a/15

göbek -2-: Göbek.
g.+ ine 03a/5, 03a/8

göç -2-: Yer değiştirme, taşınma.
g. (g. ét-) 06b/9
g.+ e 25a/1

göç- -4-: Başka yere gitmek.
g.- diler 25b/11, 34b/16
g.- e 34b/16
g.- er 49a/9

gögüs -4-: Göğüs.
g.+ i 32b/4, 39a/9
g.+ in 24a/11, 62a/8

göge -1-: Yirmi altı çift kürekle çekilen,
bir savaş gemisi türü.
g.+ lerden 23b/2

gögercin -1-: Güvercin.
g. 55a/7

gök¹ -4-: Gök, gökyüzü.
g. (g. gürle-) 15a/17
g.+ e 37a/7
g.+ ler 25a/13
g.+ lerüñ 12a/13

gök² -1-: Yeşile çalan mavi.
g. 55a/9

gölge -1-: Gölge
g.+ de 42a/12

gönder- -26-: Göndermek.
g.- 59a/12

g.- di 13b/8, 32a/17, 33a/1, 33b/14,
36a/5, 36b/8, 47a/13, 59a/14,
59b/9, 59b/14, 60a/17, 60b/12,
61a/6, 61a/17

g.- diler (haber g.-) 23a/13

g.- düği 60b/13, 65b/15

g.- düğinden 60b/16

g.- dük 33a/12

g.- elüm 14a/17

g.- esin 61a/15

g.- irdi 60a/13

g.- üp 64b/8

g.- ür 49a/8

g.- ürdi 60a/17

göndür- -3-: bkz. “gönder-”

g. 60b/9
g.- dükleri 64b/13
g.- e 21a/2, 46a/3

göñül -12-: Gönül.

g. 45a/6
g.+ den 04b/9
g.+ ine 45a/15
g.+ leri 23a/2
g.+ üm 11b/6, 45b/10
g.+ üme 60a/15
g.+ ümi 45a/6
g.+ üñden 44a/4
g.+ üñe 12b/17
g.+ üne 39a/7
g.+ üñi 36a/17

gör- -396-: Görmek

g. 06a/1, 06b/4, 07b/7 12b/16,
13b/11, 13b/14, 16a/16, 17a/13,
21b/3, 28b/17, 30b/15, 31b/11,
32a/6, 35b/12, 38a/13, 39b/12,
39b/13, 48a/6, 50b/4, 51a/7,
51b/17, 52a/14, 55a/10, 55a/11,
62a/6, 63a/9, 63a/16, 64a/3,
64a/10, 65a/9, 65b/9
g.- di 01b/6, 02b/11, 03b/7, 05a/6,
07b/4, 07b/9, 07b/12, 07b/17,
08a/4, 11a/15, 11b/1, 12a/13,
15a/13, 15b/3, 16a/1, 16b/2, 17a/3,
20b/8, 21a/9, 22b/5, 24a/5, 25a/5,
25b/17, 26b/12, 27a/5, 28a/11,
28a/14, 33b/8, 34a/3, 34a/4, 34a/9,
34b/8, 36a/12, 36b/14, 36b/15,

38b/14, 40a/17, 40b/10, 41a/13,
41b/2, 42a/2, 43b/15, 46b/3,
46b/10, 47b/16, 48a/2, 48a/5,
53b/13, 54a/16, 56a/1, 56a/5,
56b/1, 56b/17, 59a/9, 60a/2, 60a/3,
60a/6, 61b/7, 61b/12, 62a/5, 62a/8,
62b/1, 62b/3, 62b/14, 63a/2, 63a/3,
63b/2, 64a/9, 65a/1 (hoş g.-)
26a/15, 49b/14
g.- digi 21b/16, 22a/1, 54a/17
g.- diler 02a/7, 02a/13, 03a/4,
03a/12, 04a/6, 04b/14, 05a/10,
06a/4, 06a/5, 06b/10, 06b/17,
07a/12, 11b/4, 15b/9, 16b/7, 16b/8,
16b/12, 19a/8, 19b/12, 20a/1,
20a/17, 21a/10, 21a/11, 22a/16,
22b/1, 23a/10, 25b/12, 29b/6,
29b/8, 29b/10, 32b/13, 38a/8,
38a/11, 50b/7, 50b/8, 51b/2, 52a/7,
52a/10, 52b/3, 52b/11, 52b/12,
53a/9, 53b/7, 53b/12, 54b/7, 54b/9,
55a/6, 55b/5, 56b/7, 56b/8, 57a/2,
57b/4, 57b/6, 63b/17, 64a/11,
64b/1, 64b/13
g.- düğünleyin 60b/6
g.- dük 17b/11, 18a/12, 18b/12,
19a/6, 30a/17
g.- düm 18b/3, 18b/6, 51b/15,
54b/12, 54b/14, 55b/10, 56a/5;
(şabr êe g.-) 55b/12
g.- düñ 17b/10, 18a/11, 18b/11,
49b/8
g.- düñüz 42b/17
g.- düğünden 17b/5

g.- e 08b/10, 13a/4, 48a/5; (gèrek
g.) 12b/14; (g. gel-) 36b/6
g.- ecek 27b/12, 50a/12, 66b/9
g.- edururken 57a/6
g.- e gör (hoş g.-) 34b/7
g.- eler 02a/10, 28b/11, 46a/2
g.- elüm 02a/1, 04b/11, 06a/10,
12b/5, 17b/5, 22a/17, 28a/9,
30a/17, 32a/15, 35b/5, 36a/1,
40b/4, 50b/11, 60a/14, 66b/17
g.- en 05a/4, 53a/13, 55b/7
g.- enler 06b/11, 40a/14, 67a/15
g.- enlere 22b/11
g.- enüñ 09a/7, 16b/15, 48a/7
g.- er (‘ azāb-ı elīm g.-) 21b/17
g.- esi (g.- gel-) 47a/5
g.- esin 04a/10, 05a/17, 32b/8
g.- esüm (g. gel-) 43a/11
g.- evüz 66b/14 (hoş g.-) 33a/13
g.- eyim 38a/15, 59a/12
g.- eyidüñ 06b/6
g.- gil 22b/9, 31b/11, 32b/6;
(añlayu g.) 39b/13
g.- icked 02a/3, 06a/17, 07b/3,
11b/5, 11b/6, 15a/15, 22b/12,
26b/9, 27a/6, 27a/13, 33b/10,
34a/11, 43b/12, 47a/6, 55a/10,
57a/1, 62b/5, 63b/4, 66a/10
g.- mede 44b/9
g.- medi 17a/4
g.- medin 22a/10, 22b/4
g.- medüm 19a/3, 51b/14
g.- medüñ 08a/7
g.- megdür 33a/17

g.- mege 33a/11, 33a/14, 36a/1
g.- megiçün 06a/4
g.- mek 05b/17, 12b/14 (hoş g.-
içün) 26b/1
g.- memişdi 25a/12
g.- mese 39a/8, 44b/9
g.- mesün 60a/7
g.- meyince 38b/17
g.- mez 12b/13; (g. ol-) 31a/7
g.- mezler 10a/8
g.- mezsın 51a/7
g.- miş 08b/4, 18b/8, 35a/10,
61b/1; (g.- degül) 34a/3; (iş g.-)
59a/13; (rūzigār g.-) 35a/10
g.- mişdür 32a/10
g.- mişidi 13b/3
g.- se 44b/9
g.- sün 66a/8
g.- üben 05a/17
g.- ücek 03a/12, 17b/16
g.- üñ 52a/15, 53a/5, 53b/1
g.- üp 03a/6, 04a/4, 04a/8, 06a/7,
07b/6, 07b/9, 07b/12, 10a/3,
12a/14, 12b/12, 13b/5, 13b/6,
15b/14, 16b/5, 17a/1, 17a/10,
18a/1, 19a/2, 20b/4, 23b/9, 24a/2,
24a/6, 24b/10, 25a/3, 25b/8,
26b/16, 27a/2, 27a/11, 27b/1,
28b/12, 29b/4, 29b/13, 30b/11,
32b/8, 32b/14, 33a/12, 34a/6,
35b/17, 36a/6, 36b/8, 38a/10,
38a/12, 39a/5, 39b/16, 40b/15,
43a/17, 44b/1, 44b/10, 46a/14,
46a/16, 47b/3, 47b/5, 50a/2,

50b/10, 51a/15, 51b/8, 51b/10,
52a/12, 53a/11, 55a/12, 55b/4,
56b/3, 56b/11, 57a/7, 58b/13,
58b/15, 59a/6, 59b/1, 59b/2, 60a/5,
61b/6, 61b/16, 62a/3, 62a/9,
62a/14, 63a/14, 63b/15, 64b/3,
64b/14, 64b/16, 65a/8, 65a/11,
65a/13, 65b/1, 65b/4, 66a/2;

(düşmān g.-) 60b/9

g.- ür 08b/17, 09b/14, 11a/6,
11b/16, 12b/10

g.- ürse 50b/4

g.- ürsin 13a/3

g.- ürven 45b/9, 47a/17

göre -8-: Göre.

g. 36a/3; (aña g.) 08b/1, 10b/5,
22a/11, 35b/15, 36a/4; (evşāfına g.)
35b/5; (mezheblerine g.) 49a/17

görklü -1-: Güzel.

g. 38a/13

görül- -1-: Görülmez.

g.- mez 12b/5

görün- / görün--15-: görünmek.

g.- di 11b/3, 15a/1, 15a/2, 19a/9,
43b/17, 55a/14, 58b/16

g.- e 40a/13

g.- en 22b/1

g.- medin 64a/12

g.- medüñ 40b/1

g.- mez 13a/8

g.- ür 11b/4, 13a/9, 29b/11

görüş-/ görüş- -8-: Görüşmek.

g.- di 59b/12

g.- diler 08a/2, 08a/6, 36b/11,
46b/2, 61b/3

g.- üp 34a/1, 59b/10

göster- -20-: Göstermek.

g. 12b/6, 66a/4

g.- di 13b/11, 19b/15, 37a/16,
47b/2

g.- digün 40b/13

g.- diler 34a/13, 60a/3

g.- e 19b/10, 41b/14

g.- elüm 23a/7

g.- em 47b/1

g.- esin 42b/8

g.- meyelüm 47b/6

g.- sünler 23a/3

g.- üp 17a/12, 53a/15; (icābet g.-)
42b/6

g.- ür 22b/11

götür- -15-: Götürmek.

g.- di 56b/16

g.- diler 58b/15

g.- e 52a/12

g.- ecek 20a/2

g.- üp 02a/9, 05a/11, 19b/17,
24b/12, 25b/14, 48a/1, 56b/10,

64a/2, 65b/6

g.- ürđi 17a/17, 37a/16

göz -57-: Göz
g. 09a/15, 22b/4, 50b/5; (g. ve kulağ ol- “gözetlemek”) 61a/12; (g. gibi) 12b/13
g.+ e 31a/8
g.+ i 08b/10, 12b/13, 17b/16, 32b/4, 44b/8, 44b/10, 45a/2, 50b/3, 55a/7, 55a/8, 55a/9, 57b/7; (cân g.) 12b/10, 12b/14, 13a/4,
g.+ ile 12b/10 (alur g. nazâr ét.-) 36a/12
g.+ in 12b/15, 15b/3, 54a/16, 54a/17, 55a/10; (cân. g.) 12b/11, 12b/14, 13a/3
g.+ ine 50b/3
g.+ inüñ 17a/2
g.+ iyle 08b/17
g.+ ler 03b/9, 07a/16, 34a/3, 60a/7
g.+ leri 09a/7, 15b/10, 16b/15, 22b/6, 31a/7, 40b/6
g.+ lerile 01b/6
g.+ lerinden 06a/16, 31a/5
g.+ lerini 62a/2
g.+ ü 31a/14
g.+ üm 43a/2
g.+ üñi 39b/13

göze -1-: Pınar, kaynak.

g.+ ler 30b/7

gözet- -3-: Gözetmek.

g.- dürdi 37b/9

g.- e 65b/2

g.- üp 56b/15

gözle- -15-: Gözlemek.

g. 12a/3

g.- di 23b/7

g.- diler 03a/3, 54b/16

g.- mek 65a/9

g.- r 01b/6, 62a/7

g.- rken 64b/13

g.- yelüm 03a/3, 37b/4

g.- yeyüm 38a/15

g.- yü 65a/7

g.- yüp 25a/1, 57b/5 (g.- dur-) 65b/14

ğubār -1-: Toz, ince toprak.

ğ.+ ina 59b/14

ğül -1-: Hortlak, hayalet.

g.+ ı 19a/16

ğulām -1-: Köle

ğ.+ lar 03b/14

ğulüv -4-: Saldırma, hücum.

ğ. (ğ. ét-) 56a/4; (ğ. kı1-) 16a/1

ğ.+ m 15a/12

ğ.+ sı 34a/5

ğüne -2-: Tür, çeşit.

g. (g. güne “çeşit çeşit”) 30b/6

ğurāb -1-: Karga.

ğ. 52b/8

güşsa -7-: Gam keder, üzüntü. ğ. (p. gel-) 45a/17; (ğ. yè-) 35a/17, 44b/5 ğ.+ dan 36a/17 ğ.+ sın 44a/5, 45b/1 ğ.+ yıla 37b/16	g.- di 04b/4, 19a/2, 40b/3, 51a/5, 58a/14 g.- düm 51a/6 g.- düñ 51a/5 g.- er 17b/15 g.- mege 08b/8
güşşalan- -4-: Kederlenmek, üzölmek ğ.- dı 37b/14, 41a/17 ğ.- ma 38a/1 ğ.- masun 48b/3	göl -1-: Gül g. (g.- i gülüstān “bahçe gülü”) 55a/17
güş -1-: Kulak g.+ ın 08a/12	göl-āb -1-: Gül suyu g. birle 29b/2
güşimāl -1-: Akort yapma. g. (g. vèr-) 26a/10	göldür- -1-: Güldürmek. g.- esin 11b/14
güyā -5-: Sanki. g. 22b/8, 28a/2, 31b/2, 49b/10, 51b/5	gülenç -1-: Gülünecek hale düşmek. g. (g. ol-) 08b/7
güyende -3-: Şarkıcı. g.+ ler 03b/15, 26a/9, 34b/3	gülistān -1-: Bahçe g. (gül-i g.) 55a/17
güç -9-: Güç, sıkıntı. g. (g. èt- “zulm etmek”) 41a/14; (g. kıl- “toparlanmak”) 24b/15, 57b/2 g.+ e (g. gör- “denk olmak”) 02a/3 g.+ ine 56a/5 g.+ ile 18a/3, 18b/2, 39a/10, 42a/6 g.+ üle 15b/2	gölşen -1-: Gül bahçesi, bahçe. g. (g. kıl-) 41a/7
gül- -9-: Gülmek	gölüş- -9-: Gülüşmek. g.- diler 08b/6, 08b/7, 09b/10, , 17a/5, 50b/17; (‘ ar‘ ar g.-) 12a/7 g.- düğine 08b/6 g.- ecek 08b/7 g.- ürsiz 08b/7
	gölzār -1-: Gül bahçesi, bahçe.

g.+ ina 32a/3

g.- r 17b/15

gümān -1-: Şüphe, zan

g.+ uñ 39b/1

gümüſ -10-: Gümüş.

g. 07a/17, 26a/6, 49b/14, 51b/3,
51b/6

g.+ den 04a/2, 07a/3, 07b/7,
19b/12

g.+ in 48b/13

gümle -4-: Ses çıkarmak.

g.- di 15a/17, 25a/13, 62b/14

g.- yü 25a/4

gümlet -1-: Ses çıkartmak.

g.- di 03b/1

gümrah -13-: Günahkar, azgın.

g. 09a/4, 13a/10, 19a/14, 19b/8,
26b/6, 40b/1, 62a/3, 62a/10, 62b/3,
62b/9

g.+ ı 19b/2

g.+ ile (dīv-i g.) 67a/13

g.+ ları 07b/11

gümre -1-: Ses çıkarmak.

g.- yü 56a/16

gümüldü -1-: Gümbürtü.

g.+ ye 17b/15

gümüle -1-: Ses çıkarmak.

gün -68-: Gün.

g. 02b/9, 04a/12, 05b/3, 05b/10,
05b/16, 06a/11, 06b/9, 09b/14,
14a/5, 14b/17, 15a/1, 18b/12,
19b/3, 21a/5, 21b/2, 22a/6, 23b/7,
24a/1, 24b/16, 25a/2, 25a/11,
25b/1, 25b/7, 26a/1, 27b/8, 27b/12,
31a/16, 33a/13, 37b/5, 38b/15,
39a/4, 39a/8, 40a/3, 40b/1, 41a/11,
41b/3, 41b/16, 41b/17, 43a/11,
43b/3, 47a/9, 48b/7, 48b/10,
48b/11, 48b/15, 49a/10, 50a/2,
50a/10, 52a/14, 53a/1, 53a/14,
54b/2, 55b/9, 55b/10, 57a/17,
57b/3, 57b/4, 58a/6, 58b/16, 60b/8,
60b/14, 66b/8, 67a/13

g.+ de 19a/16

g.+ den 27b/12

g.+ idür 43b/6

günāh -7-: Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış.

g. (g. èt- "günah işlemek") 49a/2;
46a/2; (g. eyle-) 48b/11; (g. kı1-) 09b/5

g.+ ı 46a/2

g.+ ların 44a/15

g.+ uñuzdan 49a/1

günāhkār -1-: Günah işlemiş olan.

g. (g. ol-) 43a/2

günāhlu -1-: Günah işlemiş olan.

g. 48b/17

gündüz-3-: Gündüz.

g. 02b/1, 24a/1

g.+ de 37b/9

güneş -15-: Güneş.

g. 15a/9, 20b/1, 25a/10, 26a/1,

27b/17, 28a/1, 28a/10, 28a/12,

28a/16, 28b/16, 29a/8, 38a/7,

62b/13

g.+ den 29a/6, 29b/9

günlük-1-: Belli bir gün içinde olan.

g. 22b/15

gürbiz -1-: Güçlü kuvvetli.

g. 23b/11

gürbüz-2-: bkz. gürbiz.

g. 12a/11, 20a/2

gürk-ser -1-: Kurt başlı.

g. 61a/8

gürle-2-: Ses çıkarmak.

g.- di (gök g.-) 15a/17

g.- yü 25a/4

gürz -17-: Tepesinde metal topuz bulunan bir savaş aleti.

g. 02b/13, 02b/15, 15b/15, 16a/8,

25a/8 (g.- i girān birle) 15a/13,

15b/11, 16a/2, 65a/3 (g. ile) 65a/4

g.+ i 02b/14

g.+ ile 16a/13

g.+ in 01b/10, 01b/14, 15a/12

g.+ inün 01b/9

g.+ ler 15a/8

güt -4-: Gütmek.

g. 43a/7

g.- di 43a/9

g.- e 43a/8

g.- er 47a/5

güzel -3-: Güzel.

g. 14a/14, 20b/1

g.+ ler 18b/8

güzeşte -1-: Geçen, geçmiş.

g. 17b/6

güzide -1-: Seçkin, seçilmiş.

g. 61a/6

güzin -3-: Seçilmiş, seçkin.

g. 20a/11, 33a/15, 66a/15

H

ḥabbe -1-: En ufak şey, zerre

ḥ.+ sin 62a/12

ḥabbeze'l-yevm -1-: İyi günler.

h. 34a/8

haber -61-: Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi.

h. 21b/9, 22a/4;; (h. bildür-) 59a/13; (h. ér-) 23b/15; (h. ét-) 24b/7, 59a/7; (h. gönder-) 23a/13; (h. kı1-) 23b/17, 47b/9; (h. vèr-) 10a/6, 14a/3, 17b/6, 25b/3, 32a/12, 33b/16, 35a/12, 36b/9, 36b/10, 37a/17, 39b/14, 40b/13, 42b/1, 42b/11, 46a/17, 47b/10, 47b/13, 48a/16, 56b/6, 57a/5, 59a/7, 60b/6, 64a/13, 64b/16

h.+ e 40a/9

h.+ i 06a/3, 10b/10, 23b/16, 30a/14, 32a/13, 33a/6, 33b/6, 37b/7, 41b/6, 55a/5

h.+ in 36a/11, 36a/15, 42b/2, 46a/14; (h. al-) 33a/10 , (h. vèr-) 33a/6, 47b/7

h.+ inden 26a/12

h.+ iyile 36a/17

h.+ ler (h. aç-) 14a/5; (h. vèr-) 30a/13, 2b/15 (h. vèriş- alış-) 14a/6

h.+ leri 28a/8

h.+ lerin 59b/7 (h. al-) 22b/14

h.+ üñüz 47a/2

habîb -1-: Sevilen kimse, sevgili, dost.

h.+ üm 48b/2

habs -1-: Alı koymak, tutsak etmek.

h. (h. ét-) 32a/1

hacâlet -1-: Utanç, utanma.

h. 02b/17

hacer -1-: Taş.

h.+ dür 28b/17

hâcet -3-: Lücuzum, ihtiyaç.

h.+ üm 42a/13, 44a/12, 45a/4

hâcetgâh -1-: İstekte bulunma yeri, ibadet hane.

h.+ ı 06b/9, 08a/7

h.+ uñuz 06a/9

hâcib -1-: Kapıcı, hizmet eden.

h.+ ler 60a/2

hâcîl -7-: Küçük düşmüş kimse, utanmış.

h. 63b/2, 09a/10; (h. düş-) 02b/16;

(h. eyle-) 09a/11 (h. eyle-) 09a/16

(h. kı1-) 09b/6; (h. ol- “küçük düşmek”) 13b/11

hâdim -1-: Hizmet eden.

h.+ leri 11b/7

hâfız -1-: Muhafız, asker.

h.+ lar 37b/9

hâk -11-: 1. Doğru, gerçek.

h. 09a/3, 13b/9, 40a/10, 40a/11, 40b/2, 47a/14; (h. bil-) 11a/11

2. Emek, gayret.

h.+ larum 45a/13

3. Hisse, pay

h.+ için 48b/6

h.+ ler 04b/4, 28a/15, 29b/13,

32a/14, 54a/13, 54b/4, 57b/10

h.+ üñ 04a/13, 29a/13

hāk -5-: Toprak.

h. 18a/9, 28b/13

h. eyleyüp 35b/9

h.+ i 21b/17

h.+ ile (h. yeksān ol- “toprakla bir olmak, yere girmek.”) 21b/6

hākīm -1-: Hükmeden.

h.+ durur 09b/17

hākīr -1-: Değersiz, itibarsız.

h. 63b/2

hāk-şifāt -1-: Hakkı bilen.

h. 21b/10

hākīkat-3-: Asıl, gerçek.

h. 43a/, 344a/4

h.+ ina 35b/6

Hākķ -39-: Allah

H. 10a/11, 10a/12, 12b/12, 12b/13,

13b/3, 14a/17, 14b/1, 20a/10,

31b/8, 36a/17, 44a/17, 45a/11,

46a/3, 47b/11, 55a/4, 57b/14;

(Hāzret-i H.) 36a/16, 45b/1; (ķurb-

ı H. “Allah’a yakınlık”) 44a/6;

(‘ināyet-i H. birle “Allahın

ihsanıyla”) 20a/5; (teveccüh-i H.

ķıl- “Allah’a yönelmek”) 40b/9

H.+ a 13a/11, 16b/5, 41a/1

H.+ dan 09b/17, 10a/6, 49a/14;

(māsivāy-ı H. “Allahtan başka”)

35b/8 (ķaraf-ı H. “Allah

tarafından”) 25b/7

H.+ dur 14b/2, 14b/4

H.+ ı 08a/13, 20a/13, 24a/17,

24b/2, 57b/15

H.+ üñ 30a/1, 41a/5, 43a/17

hākīm -55-: Bilgin, filozof.

h. 02a/5, 02a/8, 03a/12, 03b/6,

04a/7, 04a/17, 05a/16, 06b/3,

07b/8, 08a/2, 09a/12, 10b/9,

11a/14, 12a/4, 13a/5, 13b/14,

13b/15, 15b/5, 17a/14, 18b/10,

21b/11, 23a/2, 23b/9, 25b/6,

28a/16, 29a/12, 30a/9, 30a/15,

30b/9, 31a/2, 32a/5, 34b/7, 35b/1,

38b/2, 39a/1, 45a/12, 51a/7, 51b/7,

53b/17, 56a/11, 58a/6, 59b/6,

61a/2; (h. idi) 04a/11; (h.- i ķār-dān

“işinin ehli bilgin”) 30a/8, 35b/16;

(h.- i mütēķaddimūn “önceki

bilginler”) 33b/5

Hākķ-şinās -1-: Allah’ı bilen.

H. (şahş-ı H.) 58b/2

hākķā -1-: Doğrusu, gerçekten.

h. 02b/6

Hakk Ta'ālā -80-: Allah.

H. 13b/8, 13b/11, 13b/13, 14b/6, 16b/4, 28a/12, 28a/17, 28b/6, 28b/7, 28b/14, 29b/16, 32a/14, 35b/3, 36b/12, 38a/3, 38a/5, 38a/12, 39a/7, 39b/5, 39b/11, 40a/8, 40b/1, 41a/6, 41b/14, 43b/10, 43b/14, 44a/8, 44a/9, 44a/12, 44a/15, 44a/16, 44b/1, 44b/16, 44b/11, 44b/13, 45a/3, 45a/4, 45a/10, 45a/13, 45b/9, 45b/11, 45b/12, 45b/13, 45b/17, 46a/4, 46a/7, 46a/10, 46a/11, 46a/12, 46a/15, 47a/12, 47a/17, 47b/1, 48b/2, 48b/16, 49b/1, 50b/3, 53b/3, 57b/16, 58a/17, 58b/3, 66b/13

H.+ dan 35a/16, 47b/12

H.+ dur 14b/7

H.+ nuñ 12a/13, 37b/1, 40a/7, 41a/9, 43a/14, 44a/16, 58b/9, 58b/10

H.+ nuñdurur 44b/6

H.+ ya 01b/3, 03a/17, 10b/2, 65a/2

H.+ yı 20a/7, 35a/6, 35a/7

Hakk Ta'ālā Celleve'ālā -2-: Allah

H. 10b/3, 37b/17, 41a/3

Hakk Tebareke ve Ta'ālā -1-: Allah.

H. 29a/6

hāl -32-: Durum.

h. 11a/16, 18b/4, 37a/4, 52a/1, 55b/13, 55b/16, 58b/15, 64b/15 (i' lām-ı h. için “durumun anlatılması”) 23a/13

h.+ de 36b/17

h.+ dur 10a/4, 24a/8

h.+ e 21b/1, 28a/15; (h. ér-) 64b/6

h.+ i 13b/5, 18b/5, 21b/6, 39b/16, 40b/15, 43a/17, 48a/13, 63b/14, 66a/3; (mācerā-yı h. “başlarından geçen durumu”) 42b/1

h.+ in 08b/14, 42b/10

h.+ inden 25b/3

h.+ ine 58a/8

h.+ le 61b/4

h.+ umı 51b/14

h.+ ümüzi 25b/4

h.+ üñi 26a/17

hālāş -1-: Kurtulma, kurtuluş.

h. (h. ét-) 46b/8; (h. kıl-) 20b/14; (h. ol-) 41a/5

hāldaş -1-: Arkadaş.

h.+ ıyıla 61a/9

hālet -8-: Durum, hal.

h. 08a/6, 45a/17

h.+ de 27a/10, 46b/6

h.+ e 07b/15, 41b/10

h.+ inde 28b/11

h.+ ine 57b/9

hâlik -9-: Yaratıcı, ilah.	h.+ dan 19b/17
h.+ a 66b/15	h.+ sın 48a/1
h.+ ı 09b/16, 22b/9, 35b/4	h.+ yı 20a/2
h.+ ın 08a/17	h.+ ya 20a/7
h.+ ına 50a/14, 59a/15	
h.+ uñ 06b/1, 30a/2	
Hâlik-ı Bîçün -1-: Allah.	hall -6-: Çözme.
H.+ uma 57b/15	(h. ét-) 45a/7; (h. eyle-) 10a/2; (h. kı1-) 08b/17, 19a/10, 29b/2; (h. ol-) 39a/17
hâlîfe -2-: Birinin yerine geçen kimse.	halvet -3-: Tenha, yalnızlık, yalnızca.
h. 48a/13	h. 26b/4; (h. ol-) 35a/14
h.+ si 49a/15	h.+ ce 36a/6
hâliş -2-: Saf, katkısız.	hâm -3-: Ham, saf.
h. 16b/10	h. 03b/10, 07b/2
h.+ den (zer-i h. “som altın”) 07a/7	h.+ dan (sîm-i h. “ham gümüş”) 04a/2
hâliyâ -2-: Şimdi.	hamâ’il -1-: Bir sebepten vücuda bağlanan şey.
h. 49b/7, 50a/16	h (h. kı1-) 52a/6
halk -14-: 1. Halk, yaşayan.	hâmîle -4-: Karnında yavru bulunan kadın.
h. 25a/15, 38b/9, 42a/3, 53b/4;	h. 31b/5, 37b/9; (h. ol-) 37b/13
h.+ a 08b/2, 22a/10, 35b/15	h.+ yem 43b/6
h.+ ı 18b/16, 52b/6	
h.+ ına 36a/9	
h.+ ını 54b/5	
h.+ ınıñ 31a/7	hamiyyet -1-: Milli şeref ve haysiyet.
h.+ uñ 38b/10	h (h. kı1-) 65a/3
2. Yaratma	
H. (h. eyle-“yaratmak”) 18a/5	haml -1-: Yük.
halqa -7-: Maden veya tahta çember.	h. in (h. bıraç-“bebeğini düşürmek”) 31b/5
h. 19b/16, 20a/7	

hamrā-şūret -1-: Kırmızı yüzlü.

h. 16b/17

hāmūş -3-: Sessiz, susmuş.

h (h. ol- “susmak”) 22a/12, 32a/4,
49b/2

hān -1-: Hükümdar.

h.+ ı 34b/9

hancer -1-: Bıçak.

h.+ ler 33b/9

harāb -8-: Yıkık dökük

h. 52b/3, 54b/4; (h. ol-) 52a/7,
52b/7, 53a/8, 54b/6
h.+ a (h. vēr-) 23b/16
h.+ dur 50a/12

harāc -1-: Vergi.

h.+ ı 03b/4

harāmī -1-: Yol kesen, haydut.

h. 49b/6

harb -1-: Savaş.

h. 65b/10

harbe -2-: Kısa mızrak.

h. 53b/10; (h. birle) 48b/9

harbī -2-: Savaşla ilgili

h (çeng-i h. “bkz çenk”) 24a/4
h.+ ler (çeng-i h.) 25b/15

harc -5-: 1. Sarf etmek

h. (h. èt-) 46a/14; (h. eyle-) 13b/14

2. Çıkma, çıkarma

h.+ a (h. süre- “öldürmek”) 33a/10,
49a/10, 49a/13

hareket -1-: Kımıldama, kımıldanma.

h.+ de 01b/15

hāre-sīm -1-: Gümüş çizgili.

h. 05a/2

harem -1-: Yabancı erkeklerin giremediği
kadınlara özel bölüm.

h.+ ine 27a/8

hāric -1-: Dış, dışarı

h.+ de 10a/9

harr -3-: Sıcaklık.

h.+ ı 29a/8

h.+ ından 28a/16, 28b/16

hāş -11-: 1. Saf, katışıksız (şey).

h. 16b/10, 58a/12

2. Bir hükümdârın şahsına veya
sarayına ait olan.

h. 06a/10, 06b/12, 07a/11, ,
19b/14, 35a/5, 61a/3, 63b/17
(hıl' at-ı h.) 66a/13 35b/16; (h. ol-)
27a/1

hasen -1-: Güzel.

h. 20a/13	h̄aşem -1-: Maiyet, emrinde ve hizmetinde bulunanlar.
h̄aşı̄l -3-: Ortaya çıkan, görünen.	h. 50a/8
h (h̄.- ı kelām “sözün özü”) 03a/14; (h̄. kı̄l-) 10a/11, 35b/9	h̄aşmet -1-: Heybet.
h̄aşlet -1-: Huy, yaratılış özelliği.	h. 62a/1
h̄.+ in 37a/7	h̄.+ e 36b/15
h̄aşm -1-: Karşı taraf.	h̄aṭā -2-: Yanlış.
h̄.+ ma 22a/4	h. (h̄. gel-) 29a/17
h̄aşret -9- 1. Kavuşma arzusu, özleyiş, özlem.	h̄.+ ya 60b/10
h. 04b/2, h̄.+ ile 04b/2, 04b/5, 12a/2, 56a/12, 54a/14	h̄aṭır -1-: 1. Etki, itibar.
h̄.+ inden 04a/4	h̄.+ ı 35b/7
2. Özlenen kimse.	2. His, duygu.
h. 46b/2, 47a/10	h̄.+ ların 20b/7
h̄āşşa -1-: Nesneye özgü olma durumu.	h̄atm -1-: Tamamlama.
h̄.+ sını 29a/14	h. étmiş 06a/2
h̄āşseten -1-: Özellikle.	h̄atṭ -18-: Yazı.
h. 13a/13	h. 52b/12
h̄āşşiyet -1-: Özellik.	h̄.+ ı 02a/13, 04a/8, 05a/12, 05a/13, 05a/15, 51b/8, 51b/10, 52a/11, 52a/12, 53a/12, 54a/2, 54a/4, 54a/7, 54b/10, 55b/6, 67a/6, 67a/7
h. (h̄ v̄er-) 28b/16	h̄atun -7-: Kadın, eş.
h̄asta -3-: Hasta.	h. 38a/10
h. 42a/15; (h̄. kı̄l-) 31a/1	h̄.+ lar 27a/10
h̄.+ ya 29a/2	h̄.+ ları 27a/5, 27a/11
	h̄.+ larıyuz 27b/2
	h̄.+ laruñ 27b/2

h.+ uñ 43b/8

havā -13-: Hava.

h. 28a/16, 28b/16, 56b/7

h.+ dan 56b/9, 57a/9

h.+ nuñ 29a/11

h.+ sından 31a/7, 31a/10

h.+ ya 41a/4, 56b/10, 56b/16

h.+ yıla 57a/9 (kürre-i h. “hava kütlesi”) 11a/2

hayf -7-: Eyvah, yazık.

h. , 13b/14, 26a/14, (h. kı1-)

13b/17; (h. ol-) 02b/15

h.+ ıla 24b/2

h.+ ın 24b/2, 56a/12

h.+ ını 56a/8

hayil -1-: Engel.

h. (h. ol-) 28a/13

havāle -2-: Gönderme.

h. (h. kı1-) 26b/13; 55a/1

havān -2-: İçinde bir şey dövmeye yarayan, tahtadan veya madenden yapılmış kap.

h.+ da 29b/2

h.+ lar 04a/2

haykır -8-: Bağırarak.

h.- dı 15a/15, 16a/12

h.- up, 50b/15

na'ra h.- up 16a/2, 26b/15, 62b/3,

62b/17, 65a/3

hayl -1-: At.

h. 50a/8

h.+ e 14a/13

havlı / havlu -9-: Avlu.

h. 06b/11, 06b/13, 16b/8, 29b/6,

52b/11, 53a/5, 53a/6

h.+ na 16b/7

h.+ sı 52b/10

haylī -5-: Çokça, epey.

h. 17b/16, 32a/11, 37b/5, 50a/17,

59a/17, 61a/3

hayme -3-: Çadır.

h. 33a/1, 59a/3, 61b/8

havz -2-: Havuz.

h. 30b/2, 30b/3

hayr -3-: İyi, makul iş.

h. (h. u şerr ol-) 11b/9

h.+ ıla 22a/3, 33b/2

hay -3-: Ünlem bildiren ses.

h. 56b/8, 62b/8; (h. kı1-) 22b/4

hayāt -1-: Canlı, yaşayan.

h.+ uñdur 12b/1

hayrān -11-: Şaşkın, şaşkırmış

- h. (h. eyle-) 09b/1; (h. kal-) 06b/1, 06b/2, 28a/15, 50b/4, 50b/4, 57b/9; (h. kıl-) 18a/6; (h. ol-) 17a/15, 34a/6, 61b/6
- ḥayvān**-5-: Hayvan, canlı.
 h.+ durur 28b/17
 h.+ ı 11a/3
 h.+ layın 51a/10, 54b/14
 h.+ umuzdan 31b/8
- ḥayvānāt** -1-: Hayvan.
 h. (h. eyle-) 58a/2
- ḥayyiz** -2-: Saha, mekan.
 h. (h.-i vücūd) 45a/14, 58a/1
- ḥazer** -2-: Sakınma, korunma.
 h. 61a/1
- ḥazım** -2-: Sindirme.
 h. (h. ol-) 37a/3
- ḥāzır** -3-: Hazır.
 h. 56b/12; (h. bulun) 23b/17; (h. dur-) 60b/5
- ḥazīn** -1-: Hüzünlü, kederli.
 h. 11b/8
- ḥazīne** -8-: Hazine
 h. 21a/4
 h.+ lerin 66a/17
 h.+ sidür 19b/14
- h.+ sin 60b/14
 h.+ ye 04b/7, 29b/4, 30a/14, 52a/4
- ḥazne** -2-: Hazine.
 h.+ sin 27b/5
 h.+ ye 27b/5
- ḥazret** -12-: Kat, huzur.
 h. 32a/14; (h.- i Ḥaḫḫ) 36a/16, 45b/1
 h.+ ine 36b/9, 46b/5, 55a/4
 h.+ inde 10a/11
 h.+ inüñ 29b/16, 57b/14
 h.+ üñ 27b/15
 h.+ üñden 34b/13
 h.+ üñe 60a/10
- hebā** -1-: Boş, zıyan.
 h. (h. geç-) 13b/17
- heft** -1-: Yedi
 h. 27a/8
- heft-iḳlīm** -1-: Yeryüzünün ekvatordan kuzey kutbuna kadar bölündüğü, yaşanılabilir, oturulabilir yedi bölgesi.
 h. (şerīf-i h. “yedi bölgenin kutlu kişisi”) 36a/10
- heft-kişver** -1-: bkz. heft-iḳlīm
 h.+ üñ 34b/10
- ḥekīm** -2-: Doktor.

h. 29a/2,
h.+ i 42a/16

46a/15, 47a/3, 47b/5, 48a/9, 54a/6,
58b/7, 59a/12, 66a/9; (hem ... hem)
05b/1, 08b/16, 12b/9, 30a/6, 46b/7

helāk -10-: Ölme, mahvolma, yok olma
h. (h. ét-) 08a/10, 17b/2, 38b/12,
02a/3; (h. kı1-) 37b/16, 40a/4,
45b/14; (h. ol-) 31b/4, 37a/4, 63b/6

hemān -16-: O anda.
h. 13a/13, 16a/5, 19b/13, 22b/6,
22b/7, 26b/10, 29a/5, 32a/4, 32b/3,
47a/6, 47b/16, 49b/10, 50b/3,
51a/4, 51a/11, 56b/15

helāklük -2-: Ölüm, mahvoluş.
h.+ i 37a/4
h.+ üñ 37b/6

hemān-dem -1-: Hemen, o anda.
h. 03b/2

helāl -4-: 1. Dinin yasaklamadığı şey,
hareket ve davranış
h.+ i 58a/16
h.+ üñ (h. idi) 55b/15
2. Nikahlı eş.
h (h. edin- “nikahlı karısı olmak”)
41a/10
h.+ i 55b/17

hem-çünān -2-: Böylece
h. 11b/12, 22a/1

hemīn -3-: Her zaman bu şekilde.
h. 25b/4, 38a/17, 50b/5

hele -1-: Her şeyden önce.
h. 26a/16

hemīşe -3-: Daima, her zaman.
h. 37a/5, 58a/15, 63b/1

helhelān -1-: Nara.
h. 63a/6

hendese -2-: Geometri.
h. (h. birle) 51a/12
h.+ yile 02a/6

hem -46-: Hem
h. 02a/16, 04a/10, 04b/1, 05a/7,
05b/15, 11b/12, 11b/15, 11b/17,
12a/8, 13a/1, 14b/4, 21a/12,
24a/15, 25b/5, 27a/13, 28b/6,
33b/4, 38a/2, 38a/13, 42b/16,
43b/1, 43b/6, 45a/8, 45b/7, 45b/9,

hengām -1-: Vakit, zaman.
h. (şeb-i h. “Gece vakti”) 59a/1

henūz -8-: Daha, hala.
h. 05a/8, 18b/4, 18b/5, 38b/5,
40b/10, 49b/17; (h. daḡı) 18b/6

hep -5-: Hep.

- h. 13a/3, 18b/9, 27b/9, 37a/6, 52b/7
- her** -102-: Her.
- h. 02b/4, 04a/17, 04b/7, 04b/8, 05a/1, 05a/6, 05a/7, 05a/16, 05b/3, 05b/7, 05b/11, 06b/17, 07b/10, 08b/13, 09a/7, 09b/14, 11a/17, 11b/4, 11b/9, 12b/10, 14b/5, 14b/6, 15b/1, 18b/1, 18b/13, 18b/14, 18b/16, 19a/7, 19a/9, 20a/11, 20b/7, 20b/15, 22a/7, 22b/10, 25b/2, 28a/7, 28a/16, 28b/3, 28b/4, 28b/17, 29a/1, 29a/2, 29a/3, 29a/4, 30a/2, 30a/3, 30b/15, 30b/16, 30b/17, 31b/14, 31b/15, 32a/12, 32b/7, 33a/13, 34b/9, 35a/12, 35a/17, 36b/5, 37b/8, 38b/17, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 40a/1, 41b/3, 41b/17, 43a/13, 43a/16, 43b/4, 45a/7, 46b/5, 47a/15, 47b/1, 48a/16, 48b/3, 48b/4, 49a/8, 49a/9, 49a/10, 49a/16, 49b/1, 49b/16, 50a/4, 52a/8, 52a/14, 53a/1, 53a/14, 53b/4, 53b/5, 54b/11, 55a/10, 57a/3, 57a/4, 58a/6, 63a/10, 66a/14
- hergiz** -4-: Asla, katiyen.
- h. 28b/1, 54b/17, 58a/4, 58b/10
- herif** -12-: Erkek
- h. 12a/11, 23b/11, 48a/5, 57b/7, 57b/10, 57b/12, 57b/16, 58a/14, 58b/8, 58b/13
- h.+ de 58b/15
- h.+ e 58b/5
- hevā** -1-: İstek arzu.
- h.+ sı 29a/9
- hey** -9-: Ünlem.
- h. 02b/1, 10b/5, 10b/6, 18b/8, 35b/12, 41b/3, 64a/3, 67a/15
- hey-ā-hāy** -2-: Bağıra çağıra.
- h. 13b/17, 26b/10
- heybet** -1-: Ululuk, azamet.
- h.+ i 48a/7
- hey'et** -3-: Şekil, görünüş.
- h.+ leri 22b/5, 49b/10
- h.+ i 32b/3
- hezār** -1-: Bin
- h. 18a/3
- hezār-bār** -1-: Bin defa
- h. 34b/4
- hezimet** -1-: Bozgun, ağır yenilgi
- h. (h. ol-) 13b/5
- hūdīv** -2-: Vezir.
- h. 54a/10, 62a/8

- hıfz** -1-: Koruma, saklama.
h. (h. için) 45b/2
- hıramān** -1-: Salına salına, naz ile yürüyen.
h. (h. serv-i h. “salınan servi”) 55a/17
- hışım / hışm** -5-: Öfke, Kızgınlık.
h. (h. ét-) 58b/3, 67a/10; (h. tüt-) 24a/10
h.+ ıla 56b/9
h.+ inuñ 08a/12
- hışımñāk** -1-: Öfkeli, kızgın.
h. 26b/12
- hışmet** -1-: Büyüklük, heybet.
h.+ i 58a/16
- hıyār** -1-: Salatalık.
h. 65a/14
- hice [taşı]** -5-: Mezar taşı.
h. 67a/17
h.+ leri 57a/15, 66b/11
h.+ si 21a/10, 67a/6
- hiç / hiç** -20-: Hiç
h. 04a/15, 14a/8, 17b/7, 24b/1, 28a/7, 28b/5, 30a/9, 35b/1, 41b/15, 42a/7, 44b/2, 47a/2, 48b/3, 49a/9,
- 49a/12, 49a/17, 51a/10, 60a/7, 60a/15, 62a/6
- hidāyet**-1-: Doğru yol.
h (h. ét- “doğru yolu göstermek”) 43b/1
- hidiv** -3-: Vezir.
h. 08b/2, 54a/10, 62a/8
- hikāyet**-7-: Hikaye.
h. (h. ét-) 42b/1; (h. eyle- “aktarmak, anlatmak.”) 08b/15, 25b/4
h.+ i 64b/16, 65b/16
h.+ ile 25b/5
h.+ in 48a/11
- hikmet**-22-: Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli bilgi.
h. , 39b/13, 44b/2, 53b/6; (ehl-i h. “arif”) 16b/11; (h.-i şamedānī “Samed’in (Allah) hikmeti.”) 67a/8; (‘ilm-i h.) 04a/11, 36a/13, 37b/1; 45a/6
h.+ den (‘ilm-i h.) 04a/13
h.+ dür 25b/2, 28a/15, 45b/17, 54a/13
h.+ e 29a/4, 36b/14
h.+ i 29b/16
h.+ in (kemāl-i h. “bilginin noksansızlığı”)29b/17
h.+ ine 30a/1
h.+ ini 30a/1

h.+ iyle 31b/12	himmeth -2-: Gayretli, yardımsever.
h.+ le (‘ ilm-i h.) 04a/12	h. 19a/12, 52a/17,
hikmetu’llah -1-: Allah’ın hikmeti.	hin -1-: An, zaman, sıra.
h.+ ı 39b/12	h.+ de 30a/15, 45a/17
hil’at -11-: Padişahlar ve vezirler tarafından birine mükâfat olarak giydirilen kıymetli kaftan.	hire -1-: Şaşkın.
h. 03b/5, 23a/4, 32b/16, 35a/5	h. (h. ol-) 40b/6
50a/3; (h.- ı hâş “kaliteli kaftan”)	hisâb -1-: Hesap.
66a/13	h.+ ı 05b/12
h.+ durur 27a/14	hişâr -1-: Küçük kale.
h.+ ın 03b/6, 37a/7, 27a/15	h.+ ı 26b/3
h.+ lar 39a/7	hitâb -1-: Seslenme.
hil’atla- -2-: Padişahlar ve vezirler tarafından birine mükâfat olarak giydirilen kıymetli kaftanı giydirmek.	h. (h. ét-) 44b/16
h.- dı 33b/14, 60a/13	hizmet -10-: Hizmet.
hile -4-: Oyun, aldatma.	h. (h. kıl-) 33b/13, 36b/7, 59b/15,
h. birle 59a/12, 59b/11, 61a/15	62a/11, 66b/6
h.+ si 60a/17	h.+ çün 14b/13
hilim -1-: Yumuşak huylu, öfkesine karşı serinkanlı olma.	h.+ ümde 51a/1
h. 08a/10	h.+ üñ 45a/9
hilkat -3-: Yaratma, yaratılma, yaratılış	h.+ üñde 60a/11
h. (h.- ı eşyâ) 29b/15 (h. kıl-) 18a/6	h.+ üñüze 60b/15
h.+ durur 28b/17	hod -4-: Bizzat, kendi.
	h. 08b/9, 19a/8, 37a/4, 53a/3
	hor -2-: Değersiz, hakir.
	h. 09a/16, 63b/2
	horla- -3-: Küçük görmek.

h.- dı 09a/10

h.- duñ 08b/9

h.- rsın 08b/4

hüb -3-: Güzel

h. 47a/4, 52b/12, 55a/15

hortüm-1-: Fil burnu.

h.+ ı 04b/15

hüb-cemāl -1-: Güzel yüzlü.

h. 39b/17

hoş -36-: Beğenilen, güzel, iyi

h. 02b/3, 02b/7, 04a/11, 05b/3,
08a/6, 21a/17, 32b/13, 33b/3,
40a/1, 48a/9, 52b/9, 53a/11,
55a/11, 55a/17, 55b/7, 57a/12,
66a/5, 67a/1; (h. geç-) 06b/8,
23b/14, 26a/13, 66b/8; (h. gel-)
50a/7, 60a/15; (h. gör- “iyi
görmek”) 26b/1, 26a/15, 33a/13,
34b/7, 49b/14, 51b/14; (h. ol-)
09a/2, 35b/8; (h. tut-) 26a/17
h.+ durur 41b/15, 47a/8, 65a/10

hudūd -1-: Sınır, çizgi.

h. (h. bildür-) 10b/15

hūlu -3-: Huylu

h. 04a/11, 33b/4, 48a/10

hūm -1-: Saldırı.

h. 24a/9; (h. kıl-) 01b/10

hūn¹ -5-: Sofra.

h. 37a/9

h.+ dan 37a/1

h.+ ı 36b/17, 62a/15

h.+ um 05b/3

hoş-dil -2-: Gönlü hoş.

h. (h. kıl-) 23a/2; (h. ol-) 23a/2

hūn² -2-: Kan.

h.+ ıla 05b/9

h.+ lar 25a/9

hoş-elhān -1-: Güzel sesli.

h. (būlbül-i h. ol-) 34b/4

hoş-hişāl -1-: Güzel huylu.

h. 39b/3

hūr -3-: Cennet kızı

h. 11b/17, 12a/1, 36a/16

hoşluk -3-: Hoş olma durumu

h.+ ıla 26a/17, 33a/13, 59b/7

hurd -8-: Parça.

h. (h. ét-) 16b/3, 65a/5; (h. kıl-)
01b/17, 02b/16; (h. ol-) 16a/9,
56b/11, 56b/17, 57a/10

hū -1-: Huy.

h.+ ların 55a/4

hūrī -1-: bkz. hūr

h. 11a/5

hurrem-1-: Sevinçli, şen.

h. (h. düş- “sevinmek”) 38b/2

Hurşid-şüret -1-: Hurşit yüzlü.

H. 36b/16

hūrūs -1-: Horoz.

h.+ a 55a/7

hūt -1-: Balık burcu.

h. 54a/1

huzūr -1-: Rahatlık.

h.+ uñuza 37a/4

hübūt -1-: Yukarıdan aşağıya inme.

h. (h. ét-) 12a/13

hüccet -1-: Delil, kanıt.

h.+ üñe 40a/14

hücre -2-: Küçük oda, odacık.

h. dahı 21a/3

h.+ den 21a/3

hücüm -3-: Saldırma, saldırı.

h.+ da 15a/15

h.+ ıla 24a/9

h.+ ından 33a/4

hücümet -1-: bkz. “hücüm”

h.+ inden 23b/14

Hüdā -1-: Allah.

h.+ dan 65b/9

hükemā -23-: Filozoflar, bilginler.

h. 01b/16, 24b/3, 27a/17, 29a/4, 32a/5, 37b/10, 41a/17, 41b/16, 42a/12, 43a/9, 44b/6, 46a/7, 48a/11, 53a/4, 57b/2, 60a/5, 62b/3, 62b/6, 65a/11, 65b/10, 67a/16; (h.- yı māziye “eski bilginler”) 41a/3; (h.- yı müte’ahhirin “sonraki bilginler”) 35b/15

hüküm / hüküm-23-: Karar, yargı.

h. 35a/16; (h.- i şāh) 26b/8; (h. ét-) 12b/16, 30a/4, 39b/4, 42b/13, 59a/5, 67a/9; (h. kııl-) 32a/13, 45b/4
h.+ i 38b/13, 49a/13
h.+ ile 05b/4
h.+ in 13b/8, 13b/11, 35a/12, 37a/13, 37a/15
h.+ iyile 13b/9, 37a/14
h.+ le 13b/8
h.+ üñ 35b/13, 53b/6

hükümet -2-: Devlet yönetimi.

h. (h. kııl-) 32a/13

h.+ in 51b/13

hümām -2-: Gayretli.

h. 05b/5, 30a/3

hümāyūn -2-: Padişaha, padişahlığa ait.

h. (çetr-i h. ur-), 61b/14; h. (çetr-i h. urul-) 34a/9

hürmet-2-: Saygı

h. (h. ét-) 35b/4, 38b/7

hüsran -1-: Zarar, ziyan.

h. (h. bul-) 63b/8

hüveydā -1-: Belli, apaçık

h. (h. kı1-) 10b/16

I

ır- -2-: Ayırmak.

1.- amadılar 20a/3

1.- masun 51b/17

‘Irāk -2-: 1. Musikide bir birleşik makam.

‘I. 34b/5

2. Irak ülkesi.

‘I. (server-i ‘I.) 01b/1

ıraḳ -1-: Uzak.

1.+ dur 66b/12

ırıl- -2-: Ayırmak, uzaklaştırmak.

1.- a 20a/5

1.- ur 20a/4

ırmağ -1-: Büyük akarsu.

1. 06b/10

Işfahān -1-: Musikide bir birleşik makam.

I.+ a 34b/5

ışmarla- -5-: 1. Göndermek.

1.- dı (ber-cehennem 1.-) 16a/15;

(cān 1.-) 32b/11 (Cehenneme 1.-)

62b/9

2. Emanet etmek.

1.- dı 21a/2; Allāha 1.- dı 38a/4

ıssı -1-: Sıcak.

1. (ı. ol-) 28a/2

‘ışḳ -1-: Aşk.

‘ı. 26a/12

‘ıyāl -1-: Çoluk çocuk.

‘ı.+ üñ 47a/11

‘ıyş -6-: Zevk, sefa.

‘ı. (‘ı. ét-) 06a/9, 20b/5; (‘ı. u nūş

ét-“yiyip içmek”) 04b/6; (‘ı. u nūş

kı1-) 26b/2, 27b/8

‘ı.+ a 56a/14

İ

‘ibādet-6-: Allahın emirlerini yerine getirme.

‘ı. (‘ı. kı1-) 50a/14, 59a/15, 66b/15

‘ı.+ de 10b/8

‘i.+ e 48b/17	i.+ inden 19b/16, 27b/2, 38b/7, 39b/7
‘i.+ leyidi 10a/10	i.+ ine 10a/5, 10b/4, 27a/3, 27a/5, 28a/6, 38a/3, 41a/4, 61a/3, 64a/4, 66b/12
‘İbrī -1-: İbrani.	i.+ ini 04a/10, 24a/10
‘İ. 37b/13	i.+ ümi 58b/9
icābet -1-: kabul etme.	i.+ ümüze 14a/15
i. (i. göster-) 42b/6	i.+ üñden 45b/1
icād -3-: Yaratmak.	i.+ üñe 12b/17
i. (i. ét-) 10b/16, 28b/5, 28b/10	
icāzet -5-: İzin, müsaade.	iç- -21-: İçmek.
i. 36b/3; (i. iste-) 36a/1, 36a/7; (i. vèr-) 01b/16, 36a/7	i.- di 04a/15, 26a/12
	i.- diler 14a/5, 49b/3
	i.- e 25a/1, 34b/16
	i.- en 13a/2
ictimā‘ -1-: Toplantı, bir araya gelme.	i.- er 25a/16
i.+ ı 34a/6	i.- meden 37a/4
	i.- medi 41b/16
iç -67-: İç.	i.- se 29a/15, 29a/16, 29a/17, 30a/13
i.+ i 03b/10, 48a/9, 51a/16, 53a/7, 62a/7	i.- üp 06b/8, 23b/13, 26b/2, 50a/14, 54b/3, 66b/14
i.+ in 07a/2, 07a/14, 07b/3, 26a/8, 52b/4, 53a/10	
i.+ ince 25a/1, 34a/3	içerü / içeri -10-: İçeri.
i.+ inde 07a/17, 09b/12, 10b/4, 11a/2, 12b/11, 14a/9, 17b/10, 18a/11, 18a/14, 18b/7, 18b/13, 22a/10, 27b/17, 28a/2, 28b/13, 29b/2, 30b/7, 30b/13, 37b/12, 38a/8, 38a/15, 44a/6, 48b/14, 49a/5, 49b/8, 50a/12, 53a/10, 53a/13, 54b/1, 62b/15, 63a/8, 63a/9	i. 03b/7, 06b/13, 19b/14, 36a/8, 42b/9, 48a/2, 53a/6
i.+ inde 46a/13	i.+ den 02b/12, 07a/4, 27a/1
	içil- -1-: İçilmek.
	i.- üp 34b/11
	içre -20-: İçinde, içine.

i. 02a/15, 04a/11, 06a/2, 09b/17,
11a/4, 11a/5, 12b/16, 13a/2,
18b/15, 24a/15, 25a/15, 28b/4,
28b/8, 28b/17, 31b/7, 32a/1,
54a/10, 55b/8, 58b/4, 62a/8

içün -17-: İçin.

i. 28b/3; (azığı i.) 60b/8;
(damuzluk i.) 43a/14; (Feth i.)
51a/8; (ğıdā eylemek i.) 60b/8;
(hıfz i.) 45b/2; (i' lām-ı hāl i.)
23a/13; (iẓhār-ı kudret için) 28b/9;
(kazası i.) 41b/11; (kendü i.)
62a/12; (kifāf-ı nefis i.) 45b/2;
‘izzet i. 34a/8, 60a/13; (revān i.)
34a/16; (teshīr-i cinnī i.) 15a/8
i.+ dūr (ad i.) 02b/3, (hoş gör- i.)
26b/1

içür- -3-: İçirmek.

i.- di 29b/3
i.- seler 30a/11
i.- ücek 31b/8

idrāk -1-: Akıl erdirme, anlayış.

i. (i. èt-) 36a/3

‘ifrit -1-: Kötü ve korkunç cin.

‘i.+ i 19a/17

igen -1-: Çok, pek çok.

i.+ i 52b/17

iğvā -6-: Yoldan şaşırtma, ayartma.

i. (i. èt-) 12a/12, 12a/15; (i. kı1-)
11a/13; (i. vèr-) 10b/5, 10b/8

i.+ sı 11b/13

iḥāta -1-: Sorma, kuşatma.

I (i. kı1-) 58b/9

iḥbār -1-: Bildirme.

i.+ ı 35a/13

iḥtiyār -11-: Seçme, seçilmiş.

i. 01b/2, 02a/14, 02b/3, 02b/17,
06a/2, 13a/3, 14b/7, 31b/16,
51b/10, 56a/10, 67a/16

iḥtiyāt -5-: Tedbir, sakınma.

i. 01b/2, 37b/7; (i. birle) 01b/1; (i.
èt-) 33a/17; (i. kı1-) 61a/3, 62a/10

iḥbāl -1-: Mutluluk, saadet.

i.+ i 58a/16

iken -1-: Bağlaç.

i. (temāşāda i.) 23b/15

iki -104-: İki.

i. 03a/11, 03b/2, 04a/8, 06a/10,
06a/12, 06b/12, 06b/15, 07a/3,
07a/5, 07a/6, 07a/13, 07b/4, 14a/9,
14a/15, 14b/11, 16a/15, 16a/17,
17b/7, 19a/3, 19a/15, 20a/7,
20a/17, 22b/2, 23b/3, 23b/7, 24a/3,
24a/5, 24b/4, 25a/6, 26a/9, 28a/3,
30a/10, 30b/13, 30b/14, 31a/3,

31a/16, 31b/12, 34b/17, 37b/3,
39a/14, 39a/15, 39b/5, 41a/13,
42a/17, 43a/10, 43a/11, 43b/2,
46a/3, 46b/2, 47a/8, 47a/10, 48b/4,
48b/5, 48b/8, 49a/15, 49b/11,
49b/16, 50a/15, 51b/1, 51b/2,
51b/5, 51b/7, 53b/9, 54a/4, 54a/9,
54b/12, 55a/1, 56b/1, 56b/7, 56b/8,
57a/13, 58b/7, 61a/3, 61a/11,
61b/6, 61b/9, 61b/15, 62b/8,
62b/10, 63a/16, 64a/8, 64a/13,
64a/14, 64a/15, 64b/2, 64b/9,
65a/14, 65b/17
i.+ müzi 37b/15
i.+ si 06a/14, 55a/8; (i. bile) 48b/9
i.+ sin 30a/17, 59b/9
i.+ sinden 36a/14
i.+ sini 22b/3

ikinci -7-: İkinci

i. 07b/9, 12a/13, 13a/16, 29b/5,
29b/9, 43a/15, 58a/1

ikişer -1-: İkişer.

i. 05a/1, 57a/5

ıklım -5-: Ülke, diyar.

i. 05b/4

i.+ e 02a/14

i.+ inüñ 34b/9

i.+ üñ 34b/9, 54a/8

İlâhî -6-: 1. Ey Allah'ım.

İ. 41a/2, 42a/13, 45a/4, 45a/6,
46b/5

2. Allah'la ilgili, Allah'a ait.

i. (tele'lü'-i envâr-ı i.) 43b/12

if lâm -6-: Bildirme, Anlatma.

i. 55b/13; (i.- ı hâl için) 23a/13 (i.
kıl-) 22b/14, 36a/7, 59b/17, 66a/3

ile -20-: İle.

i. (bebri-serler i.) 25a/4; (bebrü-
serler i.) 25b/17; (dilâverler i.)
63a/3; dilâverler i. bile 06a/11,
(emr i.) 28a/12; (emri i.) 12b/1,
26b/7, 38a/3, 39b/6, 44a/17; (gürz
i.) 65a/4; (hük-m-i şâh i.) 26b/8
(kahkahâ i.) 51a/4; (karındaş i.)
34b/6; (kîn i.) 61b/11; (kişi i.)
41b/3; (kişiler i.) 60b/9; (Mūsâ i.)
44b/10 (pertirler i.) 56b/14; (şâhib-
serîr i.) 22a/12; (vezirler i.) 22a/12

ilerü -12-: İleri.

i. 01b/7, 64a/14; (i. gel-) 03a/16,
05a/11, 27a/7, 52a/10; (i. getir-)
27b/3 (i. var-) 42a/4, 51b/6, 57b/11,
61a/12

i.+ sin 65a/7

ilet -8-: İletmek, erişmek.

i.- di 39b/6, 39b/8, 64b/12; (yağın
e.) 10b/11

i.- düm 10b/12

i.- elüm 22b/4

i.- en 35b/8	İ. 13b/13, 14a/3; (İ. getir-) 40b/15
i.- ürüz 31a/12	İ.+ a (İ. gel-) 14a/5, 46a/10, 46a/12, 46a/14
il- -1-: Zayıflamak.	
i.- miş 56a/2	‘imāretluḡ -4-: Bayıdırlık, mamurluk. ‘i.+ ın 19a/2, 19a/3, 19a/5 ‘i. 50a/11
illā -4-: Özellikle, bilhassa.	
i. 35b/10, 38b/9, 47b/15, 52b/6	
‘illet -1-: Sebep.	
‘i. 39b/11	
‘ilm / ‘ilim -17-: Bilim, bilgi.	
‘i. 10b/3, 29a/7; (‘i.- i hikmet) 04a/11, 04a/12, 04a/13, 36a/13, 36b/14, 45a/6 ‘i.+ e 02a/16 ‘i.+ den ger 02a/17 ‘i.+ i 13a/1, 25b/3, 35b/6 ‘i.+ ler 10a/11 ‘i.+ ini 10b/7 ‘i.+ üñ 08a/13, 25b/2	imdi -31-: Şimdi. i. 09a/10, 11b/10, 12a/17, 12b/2, 13a/8, 13b/14, 16a/16, 17a/4, 17a/13, 20a/8, 22a/9, 24a/13, 28b/17, 31b/11, 35b/5, 35b/17, 38b/10, 41a/6, 46a/5, 47a/14, 47b/7, 48a/6, 48b/16, 49a/1, 51b/17, 52a/14, 55b/13, 63a/9, 64a/3, 65a/9, 65b/9
ilt- -2-: İletmek.	
i.- emeyesin 20a/12	
i.- iser 11b/17	
iltifāt -1-: Yüzünü çevirip bakma.	
i. kılmayup 41a/15	
imām -1-: Önder, peygamber.	
i. 43a/8	
īmān -7-: Allah’a inanma.	
	imek -61-: Ek fiil. idi i. (arış i.) 19a/15; (binmiş i.) 65a/1; (bölük i.) 37b/3; (dérler i.) 19a/13, 19a/15, 21a/13, 51b/11, 54a/7, 55b/8, 59a/4, 59a/9; (dèser i.) 46a/15; (diyārından i.) 38b/4; (du‘ā dèrler i.) 05b/3; (el vèrmemiş i.) 38b/6; (er i.) 55b/8; (èdiser i.) 46a/13; (gelmiş i.) 21a/14; (gerek i.) 28b/1; (haḡīm i.) 04a/11; (Ḥantūr i.) 17a/17; (ḥelālüñ i.) 55b/15; (ḥükm èder i.) 59a/5; (kāfir i.) 41b/7; (Ḳanvān i.) 49b/13; (ḡarı i.) 59a/9; (ḡız i.) 38b/6; (ḡızḡun i.) 28a/10; (ḡızlarından i.) 38b/4;

(Manşūr i.) 50a/9; (nevmīz êtse i.) 46a/12; (peygāmber i.) 42b/2; (şāhib-cemāl i.) 38b/5; (server i.) 21a/13; (serveri i.) 55b/8; (tolaşur i.) 19a/16; (var i.) 59a/8; (vezīr i.) 02a/15; (yaşında i.) 19a/15; (yazulu i.) 53b/16; (yêrler i.) 05b/2, 05b/3, 21a/14, 51b/11, 54a/7; (yoğ i.) 41b/12; (‘āzık i.) 41b/7
i.- üm (mu‘ teber i.) 51b/11
i.- üñüz (ğavgā vèrmeye i.) 58b/12
imiş
i. (Aţlamūs i.) 04b/4; (bāţıl i.) 10b/12; (oğurlamış i.) 48b/13; (tòlu i.) 22b/16
i.+ sin düşmān i. 12a/8
ise
i. (cennetlik i.) 21b/17; (emer i.) 39a/4; (kimse i.) 35b/10; (tağdīr oldu i.) 50a/16 (vardı i.) 11b/1; (vücūd i.) 35b/7; (yavuz i.) 45b/14; (yolda i.) 36b/6

‘**inād** -1-: İnat, ayak direme.
‘i. 19b/10

inan- -6-: İnanmak.
i.- dı 12a/5
i.- madılar 56a/4
i.- mazsañ 09a/1
i.- mışiken 21b/5
i.- up 40a/14
i.- uruz 11a/12

‘**ināyet**-4-: Lütuf, ihsan.

‘i (‘i.- i Hāğğ birle) 20a/5; (‘i. êt-) 43b/1; (‘i. ol-) 25b/8
‘i.+ idür 43a/17

incin- -2-: İncinmek.
i.- miş 56a/2
i.- mişlerdi 46b/4

incit- -2-: İncitmek.
i.- me 41a/15
i.- üp 58b/12

incü -1-: İnci.
i. 51b/4

iñle- -1-: İnlmek, sızlanmak.
i.- di 62b/14

iñleş- -1-: Beraber inlemek.
i.- diler 26a/11

İnnāenzelnāhu-1-: Kadir Suresi’nin ağızlardaki adlarından biri.
İ. 48b/4

ins -1-: İnsan.
i. 17a/13

inşāf -2-: Bağışlama.
i. (i. êt-) 62a/2
i.+ a (i. gel-) 03a/1

insān -15-: İnsan.

i. 15a/14, 16a/5, 22b/8, 49b/10,
53b/14, 53b/17; (ceyş-i i. “insan
ordusu”) 16a/1; (i. birle) 58b/11; (i.
eyle-) 58a/2
i.+ a 16a/4, 16b/4
i.+ dan (efrād-ı i. “insanlar”) 53b/3
i.+ ıla 57a/11
i.+ uñ 10b/4, 17b/2

in-şā'allāh -1-: Allahın izniyle.

i. 43a/12

i'rāz -1-: Yüz çevirme, sakınma.

i.- ı kelām 36a/3

irfān -1-: Bilme, anlama.

‘i.+ a (maḳām-ı ‘i. “anlayış
makamı”) 35b/8

irgür- -2-: Ulaştırmak, eriştirmek.

i.- mişdi 52a/13, 52b/16

iri -1-: Büyük

i. 05b/12

irk- -1-: Biriktirmek, yığmak.

i.- üp 52a/5

‘İsā -2-: Hz. İsa.

‘İ. 41a/9

‘İ.+ leyin 37a/7

iskele -1-: İskele, gemi çıkarma köprüsü

i.+ ler 23a/15

ism -1-: Ad, isim.

i. (i.- i aẓm-i birle) 15a/10

‘ismet -1-: Namuslu olma, iffet.

‘i.+ inden 38b/6

issi -5-: Sahip.

i. 21a/12, 52b/16, 54a/6, 55b/7,
67a/8

istād -1-: Alma, alış.

i. (dād u i. èt-) 14b/2

iste- -17-: İstemek.

i. 46b/7, (durūd i.-) 58a/11; (du‘ ā
i.-) 58a/10

i.- di 19b/5

i.- diler 39a/2; (icāzet i.-) 36a/7

i.- dügüñ 12a/12

i.- r 41b/11; (icāzet i.-) 36a/1

i.- rken 56a/17

i.- rse 40a/12

i.- rseñ 20a/9

i.- rsin 41b/4

i.- yem (isti‘ ānet i.-) 08b/1

i.- yen 12b/14

i.- yü 46b/9, 47a/6

isti‘ ānet -4-: Hayır dua dileme.

i. (i. dile-) 07b/16, 08a/9, 08a/17;
(i. iste-) 08b/1

istiğfar -1-: Tövbe etme.

i. (i. kı1-) 48b/17	i.+ inde 14b/3, 28b/3, 28b/7, 30a/4, 43b/1, 46a/15
istihsānla- -1-: Beğenmek.	i.+ ini 24b/1, 59a/13
i.- yup 53b/7	i.+ ler (i. èt-)17a/12
istikbāl- 1-: Karşılama.	i.+ lerinden 54b/16
i. (i. kı1-) 32b/16	i.+ ümüz 38b/9
istimālet -6-: Teselli verme.	i.+ üñi 20a/10, 20a/12, 20a/13, 24b/2
i. (i. söyle-) 05b/15; (i. vèr-) 20b/7, 23a/2, 23a/5, 25a/5, 26b/6	i.+ üñile 11b/16
istimāletle- -1-: Teselli etmek.	işāret -20-: 1. Belirti, alamet.
i.- dı 66b/9	i. 03a/3
isüz -6-: Sahipsiz.	i.+ dūr 03a/7, 54a/1
i. 19a/1, 53a/5, 53b/1; (i. kı1-) 53a/3, 53a/16, 53b/2	i.+ i 50b/10, 51a/16
iş -52-: İş.	i.+ in 03a/12
i. 04a/15, 14b/2, 14b/6, 20a/9, 20a/13, 21b/6, (i. èt-) 24a/14, 25a/17, 38a/14, 38a/15, 43b/1, 49a/11, 56a/5; (i. gör- “becerikli olmak.”) 59a/13, 61b/1; (i. işle-) 12b/16	2. Gösterme, belirtme.
i.+ de 24b/1, 24b/2	i. (i. èt-) 02a/5, 11b/7, 50a/1, 63a/6, 63a/4, 66a/6; (i. eyle-) 17b/5, 50b/11; (i. kı1-) 03a/12, 04a/7, 17a/9, 20b/10, 50b/15
i.+ di 56a/5	işbu -22-: İşte bu.
i.+ dūr 27a/15	i. 04a/10, 05a/15, 05a/16, 05b/4, 05b/9, 05b/10, 05b/11, 06b/6, 11b/14, 21a/12, 21a/16, 24a/16, 28b/6, 38a/16, 39b/1, 49a/1, 53a/3, 54a/5, 54a/6, 54a/11, 57b/1, 64a/4
i.+ dūrür 02b/17	işle- -4-: Yapmak.
i.+ e 20a/8, 20a/10, 20a/11, 20b/5, 30b/17, 38b/15, 38b/17, 39a/11	i.- dügi 24b/1
i.+ i 14b/2, 14b/4, 20a/11, 49a/8, 65a/9; (i. tūt- “işe başlamak”) 20a/9	i.- rse 20a/11
	i.- se 43b/1
	i.- yen (iş i.) 12b/16

işlen- -1-: Yapılmak. i.- e 20a/9	‘i. (‘i. kı1- “karşılığını vermek”) 42b/6
iştiyāk -3-: İsteki arzu. i. 59b/7; (i. kı1-) 33a/11, 36b/3	iz -1-: İz, belirti i.+ in “i. izle- “takip etmek”) 65a/9
it- -1-: İtmek i.- di 13b/12	izhār -4-: Açığa vurma, gösterme. i. (i. ét-) 53b/4; (i. eyle-) 28b/10; (i. kı1-) 13b/11; (i.- ı kudret “gücünün görünmesi”) 28b/9
it -1-: Köpek. i. 17b/13	
iṭā‘at -2-: Boyun eğme. i. (i. ét-) 19b/11; (i. kı1-) 35b/5	izle- -2-: İzlemek, takip etmek. izin i.- mek 65a/9 i.- yü 65a/7
i‘tibār -3-: Önem verme, dikkate alma i. 31b/16; (i. ét) 54b/2; (i. eyle-) 41a/16	izn -3-: İzin. i.+ iyle 13b/3, 31b/8, 47b/11
i‘tidāl -2-: Aşırı olmama, ölçülülük. i.+ inden 06b/4, 06b/6	‘izz -2-: Yücelik, şeref, değer, ‘i. 64a/2 ‘i.+ üm 48b/6
i‘tikād -3-: İnanma, inanç. i. (i. kı1-) 08b/1, 37a/11 i.+ uñ 32b/9	‘izzet -28-: 1. Hürmet, saygı. ‘i. 35a/15, 35b/2, 35b/3; (i. için) 34a/8, 60a/13; (‘i. bul-) 62a/12; (‘i. ét-) 07a/8, 35a/16, 35a/17, 35b/4; (‘i. kı1-) 30b/4, 34a/12, 35a/3, 35a/15, 35b/6, 35b/15, 42b/10, 53a/15, 59b/12, 61b/11; (‘i. kı1ış-) 61b/3 ‘i.+ çün 62a/4 ‘i.+ den 35b/1 ‘i.+ e 36b/10 ‘i.+ i (i. kı1-) 35b/14
itiş- -1-: İtişmek, savaşmak. i.- diler 25a/10	
ittifāk -3-: Anlaşma, sözleşme. i. 13a/14; (i. kı1-) 09a/3, 24b/14	
‘ivāz -1-: Karşılık.	

2. Kıymet, yücelik.

‘i.+ i, 58a/15

‘i.+ in 27a/15

‘i.+ ini 35b/15

‘izzetle- -4-: Saygı göstermek.

‘i.- di 60a/12

‘i.- rsin 36b/13

‘i.- yüp 34a/14, 36b/7

‘izzetlü -1-: Yüce, ulu.

‘i. 10b/6

J

jīve -1-: Civa

j.+ leyin 33b/10

jiyān -1-: Kükremiş, kızgın

j. (şīr-i-j. “kükremiş aslan”) 26b/14

K

ķabā -1-: Önü açık kaftan, cüppe.

ķ. 48a/7

ķabīḥ -1-: Çirkin.

ķ. 05a/4

ķabīle -4-: Aynı soydan gelen topluluk,
boy

ķ. 47b/5, 47b/10

ķ.+ me 47b/8

ķ.+ mi 43a/11

ķabr / ķabir -8-: Mezar.

ķ.+ de 21b/14

ķ.+ e 21b/14, 22a/4

ķ.+ i 22a/3, 67a/14

ķ.+ ine 21b/13, 21b/15, 21b/16,

22a/1, 22a/2

ķabūl -11-: Rız olma.

ķ (ķ. ét-) 21a/7, 34b/14, 58b/2; (ķ.

eyle-) 35a/3; (ķ. kı1-) 33b/13,

55b/13, 61a/17, 62a/11, 62a/12,

66b/2, 66b/5

ķabūs -1-: Karabasan

k. 31b/1

ķabz -1-: Teslim alma, tutma.

ķ. 51b/13

ķabza -2-: Tutulacak yer, sap.

ķ.+ sına 01b/9, 20a/7, 61a/4,
61b/16

ķ.+ yı 20a/7

ķaç- -24-: Kaçmak.

ķ.- a 25b/9, 64a/10, 64b/15; (ķ. gel-
) 64a/7, 64b/7; (ķ.- gibi ol-) 65b/1

ķ.- an 63a/16

ķ.- anı 27b/11

ķ.- anın 63a/16

ķ.- anları 59b/2

ķ.- ardı 54a/9

ķ.- arsin 44b/2

ķ.- dı 26a/2, 44b/1, 63b/12

ķ.- dılar 59b/1, 64b/3
ķ.- duķ 18a/1, 18b/2
ķ.- ma 33b/3
ķ.- mağıla 38b/15
ķ.- uban 05b/14, 38b/17
ķ.- up 24b/16

ķaç -1-: Kaç.

ķ. 58a/4

ķaçan -2-: Ne vakit, ne zaman ki.

ķ. 31a/4, 46a/3

ķadar -20-: Kadar.

ķ. 03b/17, 04a/1, 05b/17, 10a/10,
11b/1, 18a/4, 18b/1, 19b/1, 29a/7,
29a/10, 29b/16, 30a/14, 31b/5,
37b/9, 40b/14, 43b/9, 46a/2, 48b/6,
58b/5, 63a/11

ķadd -7-: Boy.

ķ. 15b/9, 26b/11, 63a/3, 63b/3
ķ.+ ı 17b/13
ķ.+ i 14a/14, 19a/15
ķ.+ ile 18b/17
ķ.+ leri 22b/9

ķadeh -1-: İçki bardağı.

ķ.+ ler 26a/7

ķadem -17-: 1. Adım.

ķ. 01b/4, 01b/7, 01b/8, 01b/9,
01b/11, 01b/12, 01b/13, 08b/13,
50a/4

2. Ayak.

ķ. (ķ. başdur- “ayak bastırmak,
yaratmak.”) 58a/1

ķ.+ in 20a/6

ķ.+ iyile 33b/12, 60a/9

ķ.+ üñ 07a/10

ķ.+ üñle 07a/9, 34b/15

ķadem-reñce -1-: Tenezzül etme.

ķ (ķ. ķıl-) 34b/14

ķadım -3-: 1. Eski.

ķ.+ den 52a/7

2. Allah’ın sıfatlarından biri.

ķ. 06b/3, 30a/6

ķadımı -1-: Eskiden beri var olan.

ķ. (pır-i ķ. “uzun zamandan beri
yaşayan kimse”) 49b/3

ķādir -7-: 1. Güç.ve kuvvet sahibi

ķ. 28b/5; (ķ.- i mutlak “mutlak güç
sahibi”) 30a/4

ķ.+ dür 28b/7

2. İstedini dilediği gibi yapmaya
gücü yeten anlamında Allah’ın en
güzel isimlerinden

ķ. 18a/5, 18a/7

ķ.+ i 30b/15, 55a/11

ķadir -1-: Kadir gecesi.

ķ.+ dür 48b/3

ķadr -1-: Kıymet, değer.

ķ.+ in 63b/7	k. 47b/6
ķafā -5-: Baş	ķahķahā -2-: Yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses
ķ.+ sın 62a/5	ķ (ķ. birle) 17b/15; (ķ. ile) 51a/4
ķ.+ sına 61a/4	
ķ.+ sınca 61b/12	
ķ.+ sında 61b/15	ķahr -1-: Üzüntü, sıkıntı, keder
ķ.+ sından 01b/12	k. (ķ. gel-) 14a/16
ķafālı -1-: Kafalı.	ķahramān -2-: Alp, yiğit.
ķ. 52a/9	ķ.+ a 48a/8
ķafdan ķafa -1-: Baştan başa.	ķ.+ lara 67a/10
ķ. 05b/4	ķā'ide -4-: 1. Bir şeyin üzerine oturduğu taban, dayanak yeri.
ķafes -4-: Hayvanların hapsedildiği yer	ķ. 51a/15, 51a/16, 51b/2
ķ. 31b/17	2. Kural, usül.
ķ.+ de 32a/1	ķ.+ since 17a/11
ķ.+ den 32a/2	
ķ.+ dür 32a/3	ķak- -1-: Çırmak.
ķāfir -3-: Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.	ķ.- up (ķanat ķ.-) 56b/13
k. (k. idi) 41b/7	ķakı- -20-: Öfkelenmek, kızmak.
ķ.+ i 48b/14	ķ.- dı 08a/9, 08b/3, 08b/6, 11b/2,
ķ.+ lerile 48a/15	16a/7, 17a/7, 24a/10, 26b/10,
	39a/11, 56a/1
ķāğıd -1-: Kağıt.	ķ.- mağıl 46a/8
ķ.+ a 05a/12	ķ.- maķ birle 11b/2, 18a/17
	ķ.- maķ 08a/11
ķāhil -2-: Tembel, uyuşuk.	ķ.- yup 15a/15, 25a/3, 40a/5,
k. (k. düş-) 46a/13; (k. ol-) 47b/7	40b/17, 41a/16, 51a/1
ķāhillük -1-: Tembellik.	ķal- -50-: Kalmak.
	ķ.- a 46b/1, 52a/2

ķ.- anı 26a/3
ķ.- aydı (cāvidān ķ.-) 04a/14
ķ.- dı 10a/15, 10b/7, 39a/11, 41a/6,
49a/15, 52a/1; (fūrūmānde ķ.-)
43b/17; (‘āciz ķ.-) 43b/10
ķ.- dılar (ḥayrān ķ.-) 06b/1, 57b/9
ķ.- duğına (isüz ķ.-) 53b/2
ķ.- duķ 37a/15
ķ.- ıp 06b/8
ķ.- ıpdur 17b/4
ķ.- madı 27b/8
ķ.- mamış 52b/6
ķ.- masun 24a/15, 28b/2; (ḥayrān
ķ.-) 06b/2, 50b/4
ķ.- masun mı (ḥayrān ķ.-) 50b/4
ķ.- maz (bāķī ķ.-) 18b/9, 49a/11
ķ.- mış 08b/3, 32a/9, 32a/12,
35a/11, 37a/14, 52b/7, 66a/14,
66a/17; (isüz ķ.-) 53a/3, 53a/16
ķ.- mışdur 14a/13, 52a/3
ķ.- up 14a/7, 52a/7, 54b/3; (ḥayrān
ķ.-) 28a/15
ķ.- updur (yādigār ķ.-) 19a/7
ķ.- ur (ḥayrān ķ.-) 50b/4 (tehī ķ.-)
53b/5
ķ.- ursan 09b/17
ķ.- ursın 12a/3

ķal‘a -42-: Kale, hisar.

ķ. 15a/11, 15b/8, 15b/9, 15b/16,
16b/6, 23a/10, 23b/1, 24a/9,
24a/14, 26b/17, 32b/13, 32b/15,
ķ.+ da 21a/5, 21a/8, 22a/5
ķ.+ dan 16a/4, 23a/12

ķ.+ layın 17b/14
ķ.+ nuñ 23b/4
ķ.+ sı 22b/16, 23a/6, 25b/12
ķ.+ sın 23b/10
ķ.+ sına 15a/9, 16b/6, 24a/2,
25b/10
ķ.+ sınıñ 15a/13, 15b/6
ķ.+ ya 15a/9, 15a/10, 23a/9,
23a/16, 23a/17
ķ.+ yı 15a/14, 21a/6, 23a/7, 23b/8,
23b/15
ķ.+ yıla 21a/16, 23b/2

ķal‘a-miřāl -3-: Kale gibi.

ķ. 23a/16, 34a/4, 49b/10

ķaldur--5-: Kaldırmak.

ķ.- mış 01b/7
ķ.- up 01b/10, 17a/2
ķ.- updur 54a/3
ķ.- ur 53b/16
ķ. dum (cüst ü cū ķ.-) 54b/16

ķalem -1-: Kalem

ķ. 10b/16

ķalemvār -1-: Kalem gibi.

ķ. 62b/8

ķālīb -29-: Heykel.

ķ. 01b/1, 01b/11, 01b/14, 02a/3,
02a/11, 02a/12, 04b/10, 04b/14,
05a/12, 05b/11, 06a/6, 06a/7,
55b/10

ķ.+ a 05a/10
ķ.+ dan 02b/10
ķ.+ ı 05a/5, 05a/6, 55b/3
ķ.+ ın 02a/12, 55b/2, 55b/3
ķ.+ ınıñ 55b/5, 55b/7
ķ.+ ları 55b/7
ķ.+ layın 06a/4, 06a/6
ķ.+ uñ 02a/4, 04b/15

ķ. + uñ (felek-i ķ.) 10b/17

ķāmet -6-: Boy.
ķ. 63a/3, 63b/3
ķ.+ ile 15b/9
ķ.+ in 26b/11
k.+ ini 35b/1
ķ.+ leri 22b/5

ķālībī -1-: Heykel ile ilgili.
ķ. (tılısm-ı ķ. “büyülü heykel”)
01b/13

ķāmil -3- İlim, erdem ve yetenek sahibi ve bunlarda belli bir olgunluğa erişmiş kimse
k. 04a/11, 27b/14, 35b/11

ķalıñ -1-: Evlenecek kıza erkek tarafının verdiği hediye, çeyiz veya ağırlık
ķ. (ķ. vēr-) 43a/6

ķamu -9-: 1. Bütün, hep.
ķ. 02b/3, 02b/6, 09b/14, 15a/2, 30b/16, 35a/9, 41a/7
2. Hepsi, herkes.
ķ. 02a/17, 39b/13,

ķalkān -1-: Kalkan.
ķ.+ leyin 04b/15

ķām -1-: Arzu, istek.
k.+ ı 28b/5

ķāmukār -1-: İsteğine kavuşan kişi.
k. 54a/11

ķamaş -6-: Kamaşmak.
ķ.- mazıdı 45a/2
ķ.- up 40b/6
ķ.- ur 03b/9, 07a/16, 09a/7
ķ.- urdı 45a/2

ķan -9-: Kan.
ķ. 09b/3, 49a/14; (ķ. birle) 10b/4;
(ķana ķ. ol-) 41b/8
ķ.+ a 05b/13; (ķ. ķan. ol-) 41b/8
ķ.+ ı 63b/4
ķ.+ ıla 32a/3
ķ.+ ını 25a/16

ķamçı -3-: Kırbaç.
ķ.+ sı 19b/4
ķ.+ sın 19b/4, 19b/9

ķan / ķañ -2-: Kanmak, tatmin olmak.
ķ.- a (ķ. ķana) 25a/16
ķ(ñ).- mışdur 53a/5

ķamer -1-: Ay.

ḳandīl -1-: Aydınlatma aracı.

ḳ.+ ler 07a/17

ḳan-feṣān -1-: Kan saçan.

ḳ + durur 67a/10

ḳanā‘at -4-: Yetinmek, razı olmak.

ḳ. 58a/8, 58b/4

ḳ.+ 58a/9

ḳ.+ um 58b/4

ḳanad / ḳanat -6-: Kanat

ḳ. 03b/2, 07a/3; ḳ.(t) (ḳ. ḳaḳ-) 56b/13

ḳ.+ ı 03a/11, 57a/3

ḳ.+ ın 25a/17

ḳanadlu -1-: Kanatlı.

ḳ. 22a/13

ḳancarū -1-: Nereye, ne tarafa.

ḳ. 46b/12

ḳanda -13-: Nerede, nereye.

ḳ. 27a/8, 50a/4, 50a/5, 63a/16, 65a/9, 66b/12, 67a/9

ḳ.+ dur 04b/11, 23b/12, 35a/13, 36a/15

ḳ.+ dur 59b/5

ḳ.+ yıduñ 40b/1

ḳandaḳ-1-: Hendek.

ḳ.+ a 02a/12

ḳandan-3-: Nereden.

ḳ. 30b/11, 46b/11, 47a/1

ḳaḅı / ḳaḅu -5-: Hangi.

ḳ. 35a/7, 37a/10, 50a/16

ḳ.+ ñız 48b/11

ḳ.+ ñuz 49a/2

ḳanı -6-: Hani, nerede.

ḳ. 36a/14, 37a/16, 47a/11, 63b/10, 64b/7, 66a/8

ḳāni‘ -4-: Kanaat eden, yetinen.

ḳ. (vücūd-ı ḳ. “kannat eden kiři”) 58a/6; (ḳ. ol-) 55b/16, 58b/3

ḳ.+ em 58b/1

ḳanḳı -1-: bkz. “ḳaḅı”

ḳ. 11a/17

ḳānūn¹ -1-: Yasa, töre.

ḳ. (ḳ.- ı ezeli) 27a/12

ḳānūn² -2-: Bir tür telli çalgı.

ḳ. 03b/16, 26a/11

ḳap- -16-: Kapmak.

ḳ.- a 19b/9

ḳ.- ar 14a/15, 57a/9, 57a/10

ḳ.- dı 01b/10, 17b/17, 18a/2, 19b/4, 43b/10, 56a/2

ḳ.- duḅın 56b/16

ķ.- uban 21b/5

ķ.- up 20b/5, 20b/16, 56b/10, 65a/5

ķapak -1-: Kapak.

ķ.+ ın 17a/2

ķaplan -2-: Kaplan

ķ. 05a/3, 17b/12

ķaplan-miřāl -1-: Kaplan gibi

ķ. 50b/1

ķapu -93-

ķ. 02a/11, 03a/13, 03a/16, 03b/1,
03b/2, 06b/17, 07a/3, 19b/12,
20a/16, 52a/8, 52a/16, 52b/11,
53a/9, 53a/16, 53b/2, 65b/12

ķ.+ da 02a/1

ķ.+ dağı 01b/6, 03a/17

ķ.+ dan 18b/15, 19b/14, 52b/2,
53a/3, 53b/7, 56b/2

ķ.+ ña 35b/13, 61a/2

ķ.+ nuñ 03a/8, 03a/11, 18b/14,
19b/13, 19b/14, 19b/16, 52a/9,
54b/7

ķ.+ sı 03a/9, 07a/5, 16b/9, 18b/14,
18b/16, 53a/17, 53b/1

ķ.+ sın 05a/17, 66a/11

ķ.+ sına bile 65b/12

ķ.+ sına 01b/5, 01b/14, 02a/12,
02b/11, 04b/12, 06b/16, 15a/11,
15a/13, 15b/6, 15b/8, 15b/16,
23b/1, 26b/4, 36b/11, 47b/11,
52a/8, 52b/11, 53a/8

ķ.+ sında 18a/13, 18b/3, 53a/14

ķ.+ sından 03b/7, 06b/13, 15b/9,
53a/5, 53a/6, 54b/7

ķ.+ sını 02a/1; (baş ķ. ķı-) 65a/16

ķ.+ sınıñ 03a/7, 03b/1, 48a/1

ķ.+ sunuñ 18a/12

ķ.+ ya bile 27a/1

ķ.+ ya 02b/11, 04b/13, 06b/12,
07a/4, 18b/15, 18b/17, 19b/12,
52a/9, 53a/1

ķ.+ yı 03a/3, 03b/6, 15a/14, 20a/1

ķapucı -3-: Kapıcı

ķ.+ lar 47b/13

ķ.+ laruñ 48a/1

ķ.+ sı 47b/11

ķapul- -1-: Kapılmak.

ķ.- duğına 19b/4

ķapulı -1-: Kapılı.

ķ. 56b/1

ķar -1-: Kar.

ķ. (ķ. gibi) 07b/2

ķār -5-: Yarar, etki.

k. 38a/16 (k. ét-) 09b/12; (k. ķıl-) 16a/13, 29a/16, 29b/3

ķar- -4-: Karmak, karıştırmak

ķ.- ar (emrāza ķ.-) 37a/3

ķ.- dı 65a/4

ķ.- dılar 65b/5

ķ.- up 29b/3

k. (ħakīm-i k.) 30a/8, 35b/16

ķara -13-: Kara, siyah.

ķ. 14a/13, 15b/12, 29b/13, 30b/8,
31a/9, 43a/13, 43a/16, 56b/7,
61a/10, 64a/3

ķ.+ ca 43a/15

k.+ dur 50b/3

ķ.+ sından 30a/12

ķarı -37-: Yaşlı kadın.

ķ. 08b/13, 17a/2, 17a/5, 17a/7,
17a/8, 17a/9, 17a/10, 17a/16,
17b/3, 17b/7, 17b/10, 18a/11,
18a/17, 18b/12, 19a/10, 19a/14,
19b/14, 19b/16, 20a/1, 20b/4,
59a/9, 60a/7; (ķ. idi) 59a/9

ķ.+ dan 19b/8

ķ.+ nuñ 16b/16, 17b/9

ķ.+ sı 16b/14, 17a/14, 18a/13,
18b/10, 19a/1

ķ.+ ya 17a/1, 19b/13, 20b/4

ķ.+ yı 19b/12

ķ.+ yıla 17b/2

ķarañuluķ -1-: Karanlık.

ķ. (ķ. ol- “gece olmak.”) 43b/4

ķarar -1-: Kararmak.

ķ.- a 05b/17

ķarār -4-: 1. Miktar.

ķ.+ınca 24b/12, 25b/7, 65b/13

2. Bir yerde durma, yerleşme.

ķ (ķ. ķıl-) 49a/9

ķarıl -2-: Karışmak.

ķ.- up 15b/1

ķ.- ur 54b/15

ķaravaş -4-: Cariye, hizmetçi.

ķ. 48a/4, 66a/17; (ķ. ol-) 55b/14

ķ.+ larıyla 38a/8

ķarın -5-: Karın

ķ.+ ı 05a/1, 05a/2, 14a/13, 32b/5,
50b/1

ķaravul -1-: Gözcü, nöbetçi.

ķ. 61b/6

ķarındaş -14-: Kardeş.

ķ. 34b/6, 47a/8

ķ.+ ı 14b/13, 46a/17

ķ.+ ım 18b/5, 45b/11

ķ.+ ıyıla 14b/12, 61a/7

ķ.+ ları 47a/5

ķ.+ um 47a/2, 47a/7

ķ.+ uñ 46b/6, 47a/3

ķ.+ uñı 47a/6

ķarbān / ķarubān -5-: Kervan.

k. 46b/15, 46a/16, 46b/17, 47a/1

k.+ da 46b/16

ķār-dān / ķāridān -2-: İş bilir, işin
ehli.

karış- / **karuş-** -4-: Karışmak.

ķ.- up 24b/6, 25a/7, 25b/17, 65b/7

karış -2-: Bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesafe

ķ. 57a/3; (ķ. ola) 57a/5

karışdur- -1-: Karıştırmak.

ķ.- ur 06b/3

karın -1-: Yakın.

ķ. 29a/4

karşu -80-: Karşı.

ķ. 01b/11, 02a/2, 03b/16, 04b/13, 05a/12, 07a/4, 07a/14, 08a/1, 09a/8, 09b/3, 15a/4, 15a/11, 15b/16, 17a/2, 17a/7, 20a/17, 22a/16, 23b/1, 24b/5, 24b/11, 24b/13, 25a/4, 25b/17, 26b/4, 28b/4, 30a/5, 33b/15, 34a/1, 36b/16, 38a/9, 40a/16, 40b/9, 46b/1, 52a/9, 52b/11, 53b/8, 55b/4, 57b/9, 59a/2, 59b/10, 61b/5, 61b/10, 62a/7, 64b/15, 64b/17, 65a/2, 65a/4, 65b/7, 65b/16, 66a/1, 66a/4, 66a/5, 66a/7; (geceye ķ. “gece olmaya yakın”) 21b/16; (ķ. çık-) 36b/11; (ķ. gel- “karşılama”) 34a/8; ķ.+ dan 05a/10, 46b/10 ķ.+ larından 55a/13

ķ.+ ma 55b/11

ķ.+ muzda 24a/8

ķ.+ ña 63b/2

ķ.+ sına 03b/12, 03b/13, 08a/3, 08b/16, 14a/4, 24a/9, 28a/12, 30b/3, 36b/13, 40a/4, 53b/15, 55b/2, 60a/3

ķ.+ sında 53b/9

ķ.+ sından 65a/7

ķ.+ yıldı 34a/12

karşula- -1-: Karşılama

ķ.- dı 62b/5

karva- -2-: Kavramak.

ķ.- dı 39a/10

ķ.- yup 05b/8

karve-be-ķarve -1-: Köy köy.

ķ. 37b/8

kaşd -16-: Niyet gaye.

ķ. (ķ. ét-) 40b/16, 54a/9, 56a/3; (ķ. kıl-) 08a/9, 11a/17, 12b/7, 43b/14, 45b/6, 62b/5

ķ.+ ıla 39a/13, 39a/14, 39a/16, 39a/17

ķ.+ ına 07a/6, 65b/16

ķ.+ ları 47b/17

kaşd -3-: Ulak, haberci.

ķ. 59b/12; (ķ. kıl-) 32b/17

ķ.+ ıla 33a/12

kāşıdıluğ -2-

ķ.+ a 59b/11, 60a/15

kāşır -1-: Kısa.

ķ. (ķ. ol-) 51a/11

kaşır / kaşır -33-: Köşk, küçük saray.

ķ. 16b/7, 16b/9, 36b/11, ķ. 52b/7, 53a/8, 53a/13, 53a/17, 53b/7, 54a/6; (ķ.- ı bülendī) 10b/15; (ķ.- ı mu' allā "büyük köşk") 16b/8; (ķ.- ı muḥallā "süslenmiş köşk") 16b/12; (ķ.- ı zībā "süslü köşk") 20a/17
ķ.+ a 16b/7, 16b/8, 16b/12, 17a/6, 36b/13

ķ.+ da 54b/3

ķ.+ ı 21a/16, 52b/15, 53a/13

ķ.+ ına 12b/15

ķ.+ ında 15a/11

ķ.+ ından 21a/8

ķ.+ umdan 56a/3

ķ.+ uñ 12b/16, 13a/2, 16b/10, 19b/11, 20b/8, 27b/4, 40a/15

kaş -6-: Kaş.

ķ. 24b/12, 25b/7, 65b/13; (ķ. birle) 09a/6

ķ.+ ı 09a/6; (ķ.+ ı burtar- "kaş çatmak") 08a/5

kāşif -5-: Gözcü, akıncı.

ķ.+ ler 64b/6

ķ.+ leri 61b/3, 64b/1; (ķ. birle) 61b/2

ķ.+ uñ 64b/13

kāşiki -1-: Keşke, ne olurdu.

ķ. 58b/11

kat -27-:1. Kat, tabaka.

ķ. 12a/13, 18b/12; (ķ. kat "pek çok, çok")

ķ.+ ı 18b/13

ķ.+ ıla 12a/13

2. Makam, huzur.

ķ.+ ına 11a/17, 11b/5, 15a/4, 18a/13, 27b/2, 38b/8, 42b/5, 42b/8, 45b/16, 50b/16, 57b/6, 62b/16

ķ.+ ında 15a/9, 22b/2, 32a/9, 45a/4, 45b/7, 64a/5

ķ.+ indadur 47a/5

ķ.+ umda 56a/1

3. Defa, kez, sefer

ķ. 05a/3

kat- -3-: Katmak.

ķ.- dı 65a/4

ķ.- ısup 65b/8

ķ.- up 31b/7

katı -8-: Sert, kırıcı, acı.

ķ. 25a/13, 26a/1, 43b/3, 48b/14, 51a/5 (ķ. dut-) 46a/7; (ķ. gel-) 12b/7

ķ.+ yıla 03a/13

kaşış- -1-: Karışmak.

ķ.- up 24b/6

katl -1-: Öldürme.
k (k. ét) 41b/8

katrān -2-: Katran
k 15b/12; (k. gibi) 15b/12

katre -8-: Damla
k. 22b/10, 30a/4, 32b/6, 55a/11; (k.
katre) 30b/2
k.+ yi 22b/10
k.+ ye 30a/4

qav -1-: Çakmak taşı üzerine konup bir
çelik parçası ile vurulduğunda
kıvılcım çıkaran, kurumuş, kof
duruma gelmiş ağaç kabuğu, bir
nevi ağaç mantarı.
k.+ um 43b/7

qavī -1-: Sağlam, güçlü.
k. (k. ol-) 46a/15

qavl -103-: Söz, kelam.
k. 16b/9; (k.- i müfessirūn
“açıklayan kimsenin sözü”) 45a/16
k.+ ince 01b/16, 03b/6, 04b/3,
06a/2, 06a/6, 06b/7, 07b/8, 08a/2,
08b/15, 09a/12, 10a/1, 10b/9,
11a/14, 12a/4, 13a/5, 13b/15,
14b/8, 15b/5, 16a/17, 17a/14,
18a/9, 18b/10, 19a/10, 20a/14,
21b/11, 23b/9, 24b/3, 25b/6, 26b/2,
27b/1, 28b/7, 28b/13, 29a/12,

30a/7, 30a/15, 30b/9, 31a/2, 32a/5,
32b/9, 33b/5, 34b/7, 35b/2, 35b/16,
36b/1, 37a/9, 37b/10, 38b/2, 39a/1,
39b/4, 39b/15, 41a/3, 41a/8,
41a/17, 41b/9, 41b/16, 42a/2,
42a/12, 42b/4, 42b/12, 42b/14,
43a/5, 43a/9, 43b/2, 44b/6, 45a/10,
45a/13, 46a/7, 47a/11, 48a/11,
49a/15, 50b/5, 51a/8, 52a/2,
52a/16, 52b/3, 52b/8, 53a/4,
54a/12, 55a/12, 56a/11, 57a/11,
57b/2, 58b/5, 58b/15, 59a/3, 60a/5,
60b/3, 61a/2, 62a/9, 62b/3, 62b/6,
63a/12, 63b/9, 64a/4, 65a/11,
65b/10, 66a/16, 67a/16
k.+ inde 22b/12, 62b/13
k.+ ine 16a/16
k.+ e 43a/7

qavm -51-: İnsan topluluğu, budun.

k. 11a/10, 17a/11, 20b/13, 42a/5,
43a/11, 47b/5, 47b/8, 47b/10,
49b/10, 49b/14, 49b/15, 53a/4
k.+ den 06a/7
k.+ dür 14a/10
k.+ e 27b/12
k.+ i 05b/17, 07b/7, 11a/15, 21a/2,
22b/13, 27b/9, 30b/13, 32b/13,
38b/3, 41a/13, 41b/17, 46a/16,
46b/4, 49b/14, 52a/14, 54b/15,
59a/6
k.+ ile 22b/16
k.+ imüzün 31a/4
k.+ inden 41a/14, 41b/9, 48a/3

ķ.+ indendür 41a/15
ķ.+ ine 46b/16, 47a/1, 47b/9
ķ.+ inüñ 54b/6
ķ.+ iyle 46b/17
ķ.+ iyüz 59b/4
ķ.+ siz 30b/11, 59b/4
ķ.+ ümden 45a/8
ķ.+ üñ 14a/11
ķ.+ üñden 48b/8
ķ.+ üni 54b/14
ķ.+ üñüzde 31a/3

ķ.+ um 63b/11
ķ.+ uñı 11b/16

ķayıķ -1-: Kayık, küçük tekne.
ķ. 22a/15

ķayıır -1-: İlgilenip korumak, gözetmek.
ķ.- dılar 25b/8

ķāyim -3-: Ayakta duran
ķ. 07a/15, 16b/13, 53b/5

ķavs -1-: Yay biçiminde olan.
ķ. (ķ.- ı ķuzaķ “gök kuşağı”) 07a/1

ķayna -1-: Kaynamak.
ķ.- r 33b/10

ķavuş -1-: Kavuşmak.
ķ.- up 15a/10

ķaynaķ -1-: Yırtıcı hayvan pençesi.
ķ.+ ı 57a/5

ķaya -18-: Büyük taş kütsesi.
ķ. 17b/17, 28a/6, 57b/4; (ķ. birle)
17b/17
ķ.+ dan 15a/12, 15b/10, 30b/2,
30b/5, 30b/14, 31a/5, 31b/12,
32a/15
ķ.+ ları 17b/14
ķ.+ nuñ 30b/1, 57b/4
ķ.+ ya 30b/1, 30b/10, 57b/5

ķaytman -1-: ??
ķ.+ dan 48a/8

ķayyas -1-: ??
ķ (Hālil-i ķ.) 13b/16

ķaz -5-: Kazmak.
ķ.- dılar 02a/5, 51a/13, 57a/15
ķ.- ılı 52b/12
ķ.- up 29a/15

ķayd -5-: 1. Bağlama, bağlanma.
ķ. (ķ. u bend gider- “bağlı
durmundan kurtarmak.”) 66a/12
2. Endişe
ķ. (ķ. u endişe gel-) 58b/11
ķ.+ ını 09b/14

ķazā -4-: 1. Beklenmedik yer ve
zamanda başa gelen kötü olay.
ķ.+ lara 20b/17
ķ.+ ya (ķ. uğra-) 46b/5
2. Yargı.

- ķ.+ sı için 41b/11
3. Kaderin gerçekleşmesi.
ķ. 55b/17
- ķazdur-** -1-
ķ.- maķ 02a/4
- ķazıl-** -1-: Kazılmak.
ķ.- u 53a/11
- ķazıt-** -1-: Kazıtmak.
ķ.- masun 12a/2
- keçi** -2-: Keçi
k. 49b/15
k.+ leyin 50b/2
- kef** -1-: Bir türk savaş müzik aleti.
k. 34b/3
- kefâret** -14-: Karşılık, fayda.
k. (k. ol-) 31a/4, 31a/10, 31a/11,
31a/13, 31a/15, 31a/17, 31b/10
k.+ dür 30a/10, 30b/14, 31a/6,
31a/8, 31b/3, 31b/5, 31b/6
- kefeng** -3-: Tahta veya demirden, açılır
kapanılır kanat.
k. 51a/13
k.+ den 51a/15, 51b/1
- kefil** -1-: Sorumluluğunu üzerine alan.
k.+ dür 35a/9
- kehânet** -1-: Kahinlik.
k. 40b/7
- kelâm** -6-: Söz.
k. 12a/12; (hâşıl-ı k.) 03a/1;
(muhaşşal-ı k.) 45b/6
k.+ dan 09a/17
k.+ ı (i' rāz-ı k.) 36a/3
k.+ ina 41a/15
- kem** -1-: Kötü, fena.
k. 05b/16
- kemâ-kân** -2-: Eskisi gibi,
eskiden olduğu gibi.
k. 19a/6, 28a/1
- kemâ-yenbağī** -1-: Gereği gibi, uygun
şekilde.
k. 35b/4
- kemâhī** -1-: Olduğu gibi, tam manasıyla.
k.+ ı 29b/17
- kemâl** -9-: Mükemmellik, tamlık.
k. 54b/1; (k.- i hikmet) 29b/17; (k.-
i kerem) 16b/4, 47a/12, 47a/17; (k.-
i kudret) 53b/4 (k.- i şun^c) 30a/2
k.+ ine (k. êrgür- "tam ve
noksansız dereceye erişmiş
olmak") 34b/6; (k. êr-) 34b/12
- kemân** -2-: Yay
k. 15b/16, 56b/12

kemānçe -1-: Bir tür yaylı çalgı. k.+ lere 34b/1	k.+ ında 30b/1, 32b/13, 59a/14, 61b/7 2. Yan, köşe. k.+ ında 30a/8 k.+ ına 29b/12, 38a/10
kemend -3-: Ucu ilmikli, kaygan uzun ip. ([Eski bir savaş âleti) k. 56a/16, 56a/17 k.+ ler 25a/9	kendir -1-: Kenevir. k. 15b/15
kemer -13-: 1. İki sütun veya ayağı birbirine üstten yarım çember bağlayan yapı. k. 03b/8, 06b/14, 06b/17, 07a/1, 07a/2, 52b/12, 53a/9, 53a/10, 61b/12 k.+ i 53a/17 k.+ ler 03b/8 2. Bel bağı, kuşak. k. (k.- i kettānī) 35a/5	kendöz -5-: Kendisi k. 48a/15 k.+ i 21b/11 k.+ in 15b/2, 33b/7, 40b/6 kendü -81- k. 02b/3, 04a/3, 07b/8, 07b/12, 07b/16, 08b/11, 08b/14, 10a/11, 10b/2, 12b/5, 14b/3, 24a/2, 24a/6, 25a/17, 25b/2, 25b/3, 29b/17, 36b/8, 37b/14, 38b/1, 46a/9, 49a/17, 50a/9, 55b/17, 58a/10, 58a/13, 58b/13, 60a/10, 61b/17, 62a/6, 62a/12, 65a/5 k.+ den 07b/14, 08b/15 k.+ leri 22a/6, 53a/15 k.+ lerinden 63b/16, 64a/12 k.+ leyin 36a/12, 60a/17 k.+ m 52a/1 k.+ nden 47b/15 k.+ ñe 27a/16 k.+ ñile 28b/12 k.+ nūñ 13b/16, 16a/7, 21b/4, 50b/16
kemerlü -1-: Kuşaklı. k. 61b/15	
kem-ter -1-: Çok değersiz, çok aşağı. k. 35a/2	
kenār -18-: 1. Sahil, kıyı. k. 05b/6 k.+ a 15a/4, 22a/16, 22a/17, 50a/13, 59a/2 k.+ ı 06b/10 k.+ ına 15a/8, 29b/15, 38a/7, 40a/7	

- k.+ si 06a/10, 18a/2, 33b/15, 50a/10, 54a/6, 59a/7, 61b/1, 64b/8, 64b/11
- k.+ ye 07b/17, 08a/1, 11a/15, 16a/1, 40a/3, 61b/17, 62b/5
- k.+ yi 01b/5, 01b/6, 08a/4, 08a/5, 13b/7, 14b/3, 15b/2, 15b/12, 16a/10, 21b/5, 34b/8, 35b/9, 45b/12; (k. enāniyyet āyinesinde gör- “kendini beğenmek”) 62a/3
- k.+ yile 58b/13, 58b/14
- kepeng**-2-: bkz. kefeng
- k. 02a/7
- k.+ den 02a/7
- kerāmet** -1-: Akıl sınırlarını aşan.
- k. (k. vēr-)31b/11
- kerem** -4-: Cömertlik.
- k.+ inden 33b/12; (kemāl-i k.) 16b/4, 47a/12, 47a/17
- keremlü** -1-: Cömert.
- k. 45b/17
- Kerīm** -2-: Vaadini yerine getiren, lutuf ve ihsānı bol anlamında isimlerinden.
- K. 11a/7, 30a/6
- kerkes** -1-: Akbaba.
- k. (k. gibi) 18b/9
- kerr** -1-: Çekilip tekrar vurma (savaş).
- k. (k. ü ferr) 67a/12
- kerre** -4-: Defa, kez.
- k. 05b/5, 19b/1, 22a/8, 31a/7
- kes-** -5-: Kesmek.
- k.- di 21b/3
- k.- e (k. ur-) 56b/15
- k.- erler 51a/2
- k.- mez 11a/7
- k.- üp 14a/3
- kesb** -1-: Çalışarak kazanma.
- k. (k. ét- “kazanmak”) 54b/1
- ketm** -1-: Saklama, gizli tutma.
- k. (k.- i ‘adem) 45a/14
- kettānī** -1-: Keten.
- k. (kemer-i k. “keten kuşak”) 35a/5
- kevākib** -1-: Yıldızlar.
- k. (k.- i sipihr-miṣāl “gökteki yıldızlar gibi”) 07a/17
- Kevşer-miṣāl** -1-: Cennette bir nehir veya havuz.
- K. 55a/16
- key** -20-: Çok, pekçok.

k. 01b/2, 02a/16, 07a/13, 12a/1, 14b/3, 21a/13, 21b/1, 25a/11, 25a/15, 25b/12, 27a/14, 33a/16, 33b/8, 48a/6, 52b/11, 55b/8, 62a/6, 66a/15; (k. degül) 39b/2

keyfiyyet -1-: Nitelik.

k.+ ine 60b/10

keyvân-mişâl -3-: Yıldız.

k. 07a/13, 07b/4, 53b/8

kez -25-: Defa, kere.

k. 05b/2, 06a/8, 06a/10, 14a/11, 14b/10, 15a/15, 16a/6, 18a/17, 20a/16, 21b/8, 21b/12, 32b/10, 36b/17, 39b/11, 48a/1, 50b/15, 56b/15, 62b/17, 63a/7; (degme k.) 38b/13, 39b/3

k.+ den 48a/1

k. yine 16a/2

kıf -1-: Bardak, kadeh.

ķ. (ķ.- ı menķūr “oyma kadeh”) 34a/15

ķıgır -1-: Çağırmaq

ķ.- dılar 40b/14

ķıgırt -2-: Tellal çağırtmaq, ilan ettirmek

ķ.- dılar 39a/3

ķ.- up 27b/10

ķıl -414-: Yapmaq.

ķ.- 41b/11, (beyân ķ.-) 09a/17;

(cehd ķ.-) 27a/16; (cüst ü cū ķ.-)

23b/4; (da‘vet ķ.-) 59b/7; (geñez

ķ.-) 45a/8; (ħaber ķ.-) 47b/9; (ħoş-

dil ķ.-) 23a/2 (‘izzet ķ.-) 35b/14;

(ķabül ķ.-) 55b/13, 62a/11; (namāz

ķ.-) 44a/9; (şükür ķ.-) 63b/15;

(taleb ķ.-) 56a/10; (yād ķ.-) 24b/2

ķ.- a (ceng ķ.) 63a/1; (helāk ķ.)

37b/16; (ķulluķ ķ.); 60a/11(rūzī ķ.)

13b/13; (secde ķ.) 07b/16, 08a/15;

(teferrüc ķ.-) 52b/4

ķ.- adurur (cem‘ ķ.-) 60b/16

ķ.- alar (istiğfār ķ.-) 48b/17;

(teferrüc ķ.-) 50a/15; (yād ķ.-)

02b/2

ķ.- alum (da‘vet ķ.-) 47a/14;

(ħizmet ķ.-) 33b/13, 36b/7, 62a/11,

66b/6; (‘izzet ķ.-) 35b/6

ķ.- am (duħül ķ.-) 59b/14; (emr ķ.-)

) 45b/3; (ħükm ķ.-) 45b/4

ķ.- amadum (çäre ķ.-) 54b/17

ķ.- amaduñ (tā‘ at ķ.)13b/15

ķ.- an 14b/4, 30a/3; (beyân ķ.-)

52b/15; (merhem ķ.-) 30b/17;

(seyir ķ.-) 67a/7; (seyr ķ.-) 04a/9,

21a/11, 52a/12

ķ.- asın (ħurd ķ.-) 02b/16;

(vaşiyet ķ.-) 21b/7; (lāyık ķ.-)

22b/12; (müşerref ķ.-) 34b/15;

(rüşen ķ.-) 32b/9; (taħsîn ķ.-)

05b/1; (‘izzet ķ.-) 35b/15

ķ.- ayıdı (ğazā ķ.-) 48b/1

ķ.- ayım (āzād ķ.-) 63b/12; (da^ʿvet
ķ.-) 40b/2; (duḥūl ķ.-) 59a/12;
(ḥurd ķ.-) 01b/17
ķ.- dı, 32a/3, 44a/9, 50b/4; (beyān
ķ.-) 02b/10, 04a/8, 04b/3, 05a/14,
21a/11, 29a/14, 48a/12, 51b/8,
53a/12, 53a/17, 55b/6, 56a/11;
(cānın teslīm ķ.-) 16a/9; (cān-ı
sinān ķ.-) 48a/15; (cehd ķ.-) 11b/2;
(cem^ʿ ķ.-) 24b/17; (ceng ķ.-)
65b/13, 67a/13; (cevelān ķ.-)
65b/13; (du^ʿā ķ.-) 05a/6, 14b/9,
27b/16, 29b/1, 30a/13, 31b/9,
34a/12, 35a/3, 48b/15, 49b/7,
50a/7, 54a/13, 56a/13; (efrād ķ.-)
11a/2; (eşer ķ.-) 16a/6; (fark ķ.-
dı) 10b/16; (ḥaber ķ.-) 51a/17; (ḥalās
ķ.-) 20b/14; (ḥāşıl ķ.-) 10a/11;
(ḥavāle ķ.-) 26b/13; (hum ķ.-)
01b/10; (hüveydā ķ.-) 10b/16; (ġanī
ķ.-) 62a/13; (iḥtiyāt ķ.-) 61a/3,
62a/10; (işāret ķ.-) 03a/12, 04a/7,
17a/9, 20b/10; (i^ʿlām ķ.-) 22b/14,
59b/17, 66a/3; (ķaşd ķ.-) 08a/9,
11a/17, 12b/7, 43b/14, 45b/6,
62b/5; (müstemedd ķ.-) 50a/3;
(müstevlī ķ.-) 39a/8; (müşerref ķ.-)
33b/12, 60a/10; (müteḥarrik ķ.-)
10b/17; (naķil ķ.-) 05a/13; (nażar
ķ.-) 01b/6, 20b/8, 51b/7; (nesh ķ.-)
37a/13; (pāre ķ.-) 16a/15; (revā ķ.-)
31b/13; (şakķ ķ.-) 62b/8; şükürler
ķ.-) 16b/6, 23b/9, 25b/9, 40a/9;
(taḥşın ķ.-) 62a/14; (tecelli ķ.-)

43b/11; (tesbīḥ ve tehlīl ķ.-)
10a/11; (telķīn ķ.-) 14a/3; (tiġ-ı
berrān ^ʿuryān ķ.-) 62b/3; (vaḥy ķ.-)
37b/17; (yād ķ.-) 20a/8; (yaġma ķ.-
) 27a/9; (yamanlık ķ.-) 66b/4; (zīr ü
zeber ķ.-) 16a/13, 26b/16; (^ʿazm ķ.-
) 39b/5, 46a/16; (^ʿizzet ķ.-) 34a/12,
42b/10
ķ.- dılar 57a/12; (ārām ķ.-) 59a/3;
(baş ķapusını ķ.-) 65a/16; (cem^ʿ ķ.-
) 63b/17; (ceng ķ.-) 55a/2; (ceng-i
^ʿazīm ķ.-) 62b/13; (defn ķ.-) 64a/2;
(du^ʿā ķ.-) 02b/11, 04b/5, 06a/3,
06a/8, 07a/8, 07a/10, 47a/16,
50a/12, 55a/5; (du^ʿālar ķ.-) 21a/1;
(ġırīv ķ.-) 16a/6; (i^ʿlām ķ.-) 36a/7;
(ķuvvet ķ.-) 20a/3; (nażar ķ.-)
02a/7, 02a/12; (nişār ķ.-) 04b/9;
(pāre ķ.-) 65a/14; (pertāb ķ.-)
56b/11; (şükürler ķ.-) 63a/14;
(taḥşın ķ.-) 49b/2; (teferrüc ķ.-)
dılar 05a/5, 67a/5; (yaraķ ķ.-)
15a/5, 32a/16; (yörüüş ķ.-) 27a/2
ķ.- dıñuz (müşāhede ķ.-) 21a/1
ķ.- duġı 43a/4, 48b/6; (şüret ķ.-)
03a/7
ķ.- duġıçün (pāre ķ.) 16a/17
ķ.- duķ; (feth ķ.-) 33a/9; (sefer ķ.)
49b/5; (da^ʿvet ķ.-) 13b/9
ķ.- duķdan (ķabül ķ.-) 33b/13
ķ.- dum 51b/12; (baḥş ķ.-) 55a/3;
(cem^ʿ ķ.-) 51b/15; (ceng ķ.-) 56a/6;
(cenk ķ.-) 05b/16; (ġāfil ķ.-) 60b/6;
(ḥavāle ķ.-) 55a/1; (mekān ķ.-)

05b/10; (sefer kı.-) 52a/1; (zinā kı.-)
49a/3
kı.- dumisa (günāh kı.-) 09b/5
kı.- duñ (müšerref kı.-) 07a/10; (şād
kı.-) 36a/17
kı.- duñsa (dilek kı.-) 45a/11
kı.- ıcaķ (müšāhede kı.-) 62a/9
kı.- ınca (ceg ü cidāl yarağın kı.-)
32b/14 (ceg ü cidāl yarağın kı.-)
32b/14; (du‘ ā kı.-) 63a/15
kı.- ıvardur (‘ afv kı.-) 44a/16
kı.- ma (ħacīl kı.-) 09b/6
kı.- madı 04b/1, 39a/17, 58a/2; (ħall
kı.-) 19a/10; (kār kı.-) 29b/3;
(muķalled kı.-) 58a/3; (secde kı.-)
10a/12
kı.- mağa (‘ izzet kı.-) 35a/15
kı.- mağıçün (izhār kı.-) 13b/11;
(muħayyer kı.-) 26a/11, 34b/5;
(tesellī kı.-) 02a/1; (nişān kı.-) 04a/4
kı.- mağıla (ħāşıl kı.-) 35b/9
kı.- maķ (secde kı.-) 08a/16; (yarı kı.-
) 64b/11; (‘ ivāz kı.-) 42b/6
kı.- maya (kār kı.-) 29a/16
kı.- mayalum (dirāz kı.-) 22a/5,
27a/3
kı.- mayınca (emr kı.-) 14b/4
kı.- mayup (iltifāt kı.-) 41a/15
kı.- maz (aşşı kı.-) 37a/3, 66a/9;
(farķ kı.-) 54b/15; (iğvā kı.-) 11a/13,
(ķarār kı.-) 49a/9
kı.- mazmış (dirīğ kı.-) 52b/1
kı.- mış; (ārāyīde kı.-) 33b/9; (cidāl
kı.-) 15a/3; (iş kı. ola) 38a/14; (itā‘ at

kı.- ola) 35b/5; (i‘ tiķād kı.- ola)
08b/1; (muṭarrā kı.-) 55b/1; (şun‘
kı.-)
kı.- mışdur (ihāta kı.-) 58b/9; (sefer
kı.-)18b/9
kı.- mışlar 03b/9, 07a/13, 07b/1;
(naķş kı.-) 53b/14, 53b/17
kı.- sa (namāz kı.-) 48b/4, (seyr kı.-)
19a/15
kı.- sañ (nażar kı.-) 12b/10
kı.- sun (şād kı.-) 36a/16
kı.- uban (rencīde kı.-) 33b/1
kı.- uñ 47b/1; (ķulluķ kı.-) 37b/4;
(tecribe kı.-) 29b/1
kı.- +up (āh kı.-) 09b/2; (āhen-pūş
kı.-) 26b/11; (āzād kı.-) 50b/6;
(beyān kı.-) 02a/13; (bölük kı.-)
47a/15; (buħūr kı.-) 07a/7; (cem‘ kı.-
) 15a/4, 24b/17; (ceng kı.-) 23b/7;
(defn kı.-) 25b/11, 64a/5; (der-āğüş
kı.-) 39b/16; (duħül kı.-) 61a/15;
(du‘ ā kı.-) 03a/16, 27b/13, 35a/1,
36a/16, 36b/11, 52b/1; (feryād kı.-)
27a/10; (ğarr-nemiş kı.-) 62b/7,
65a/11; (ğayret kı.-) 14a/16, 19b/4,
65a/2, 65a/16; (ğırīv kı.-) 15b/16,
16a/3, 23a/11, 24b/5, 25a/6,
25b/17, 27a/6, 27a/2, 56b/12,
62a/17, 64b/14; (ğulüv kı.-) 16a/1;
(güç kı.-) 24b/15, 57b/2; (ħaber kı.-)
23b/17; (ħall kı.-) 29b/2; (ħamā‘il
kı.-) 52a/6; ħamiyyet kı.- 65a/3; (hāy
kı.-) 22b/4; (ħayf kı.-) 13b/17; (işaret
kı.-) 50b/15; (istikbāl kı.-)

32b/16;(iřtiyāk kı.) 33a/11, 36b/3;
(ittifāk kı.) 24b/14; (ķabūl kı.)
61a/17, 62a/12, 66b/2; (ķadem-
rence kı.) 34b/14; (ķār kı.) 16a/13;
(ķāsīd kı.) 32b/17; (ķulaġuz kı.)
14b/14; (mihmān kı.) 61a/16;
(muhayyā kı.) 22a/13; (muvahħid
kı.) 58a/3; (müteħarrik kı.) 11a/2;
(naķř kı.) 50b/6, 55a/13; (nażar kı.-
29a/14, 30a/9; (per kı.) 26a/7,
34a/16; (riķķat kı.) 56a/12; (sākin
kı.) 08a/10, 08a/15; (şayd kı.)
32b/2; (secde kı.) 08a/8, 09a/8
09a/14; (selām kı.) 40a/8;
(serkeşlük kı.) 26a/3; (seyf-i řārim
uryān kı.) 24b/6; (seyr kı.) 26a/8;
(seyrān kı.) 40a/2; (řāzumān kı.)
09a/17; (řehīd kı.) 49b/6; (şükür kı.-
) 36b/1; (taħsīn kı.) 66a/3; (tařvīr
kı.) 32b/12; (tebessüm kı.) 02b/13;
(tefekķür kı.) 33a/6; (teferrüc kı.)
50b/6; (teveccüh-i Haķķ kı.) 40b/9;
(yād kı.) 03a/17, 20a/14; (yaķıncaķ
kı.) 62b/4; (yalınçak kı.) 01b/3,
15b/14; (yaraķ kı.- 14b/1, 14b/16,
15a/2, 23a/8, 40b/13; (arż kı.)
61a/13; (arżm-i Cezīre-i řāmin kı.)
32b/1; (arżm-i Cezīre-i řāmūn kı.)
14b/16; (arış u nūř kı.) 26b/2,
27b/8; (arībādet kı.) 50a/14, 66b/15;
(arīzzet kı.) 30b/4, 35a/3, 59b/12,
61b/11
kı.- ur 11b/12, 28b/4, 30a/3, 30a/4,
39b/12, 41a/8; (bülend kı.) 31a/1;

(gölşen kı.) 41a/7; (ħall kı.)
08b/17; (ħasta kı.- ur 31a/1; (ħayrān
kı.) 18a/6; (helāk kı.) 40a/4; (ħil'at
kı.) 18a/6; (ħizmet kı.) 59b/15;
(ħüküm kı.) 32a/13; (ħükümet kı.)
32a/13; (maġbūn kı.) 14b/3;
(mu'atıtar kı.) 07b/11 (şavaş kı.)
41b/3; (secde kı.) 09a/12; (selām
kı.) 48b/2; (süst kı.- ur 16b/2;
(şükür kı.) 57b/9; (taleb kı.) 54b/1;
(tamām kı.) 28b/5

kı.- ur mısın (secde kı) 09a/2

kı.- uraķ (teferrüc kı.) 06b/16

kı.- uram (helāk kı.) 45b/14;

(i' tiķād kı.) 37a/11; (namāz kı.)

43a/4; (şükür kı.) 58a/8; (teşşekür

kı.) 57b/15; (yaraķ kı.) 59a/11

kı.- urken (cevlān kı.) 56b/9; (geri

kı.) 38a/8; (teferrüc kı.) 32b/10,

41a/12

kı.- urlardı (arīzzet kı.) 53a/15

kı.- ursan 12b/10; (ķabūl kı.) 66b/5

kı.- ursın; (şükür kı.) 57b/16; (tā'at

kı.) 35a/6

kı.- uruz 38a/2; (devā kı.) 30b/15

ķıl -3-: Tüy, kıl.

ķ. 39a/11,

ķ.+ ı 09b/16

ķ.+ ina 29a/17

ķılaġuz-1-: Kılavuz, yol gösterici.

ķ.+ lar 32b/12

ıl Barak -1-: Mitolojik insan-köpek

irk

. 61a/8

ıran -2-: Hastalık.

. (. ır-) 52b/7, 54b/5

ıldur-1-: Yaptırmak.

.- ur (yara .-) 60a/10

.- an 14b/6

ırd-1-: Maymun.

.- ı 61a/10

ılıç -10-: Kılıç

. 15b/14, 24b/5, 48a/14, 61a/4,

61b/16, , 63b/15, 67a/10; (. uryān

et-) 62a/17

.+ lar 15a/7

.+ umdan 05b/8

ırdur-1-: Öldürtmek.

.- a yine 12b/8

ırğun / ırun -2-: Öldürölmüş olan.

. 06a/6

.+ uñ 25b/11

ılış -4-: Karşılık yapmak.

.- dılar (ceng .-) 25b/17; (. izzet

.-) 61b/3; (vidā .-) 14a/7

.- up (ittifā .-) 09a/3

ırıl -4-: Öldürölen.

.- an 57a/14, 63b/16

.- madın 26b/6

.- ur 31b/7

ıllu -3-: Kılılı, tüylü.

. 04b/17, 32b/5, 50b/2

ır -33-: Kırk, 40.

. 02a/5, 05b/16, 06a/6, 06a/7,

07a/11, 07a/12, 09a/4, 09a/7,

16b/11, 18a/16, 21a/3, 21a/16,

22a/13, 22b/15, 23a/1, 23a/14,

24b/4, 24b/17, 25a/3, 26b/11,

42a/6, 47b/11, 48a/2, 50b/7, 52a/8,

54a/9, 55b/2, 55b/17, 61a/6, 63a/3,

63b/2, 64a/12

.+ dan 64b/4

.+ ı 09b/16

ır -18-: Ölmek, öldürmek.

. 60b/7

.- ar 17a/5

.- arlardı 16b/3

.- ayım 24a/15

.- dılar 24b/12, 26a/3, 65b/5

.- dum 05b/17, 54b/17, 55a/2

.- ıpdur 54b/6; (ıran .-) 54b/5

.- mış 06a/1, 06a/8; (ıran .-)

52b/7

.- up 16b/4, 23b/8, 63a/13

ırar -1-: Kırkar (sayı)

. 52a/8

kırmızı-2-: Kızıl, al.

ķ. 34a/4, 61b/13

kısm -1-: Cins, tür.

ķ.+ ından 58a/2

kısmet -2-: Takdir edilmiş olan, nasip

ķ. (ķ. ét-) 58a/17

ķ.+ ini 14b/6

kışsa -3-: 1. Hikaye, rivayet.

ķ. 22a/5, 27a/3;

2. Olay, macera.

(ķ.- i vāķi‘) 56a/4

kış -2-: Kış mevsimi.

ķ. 04a/15, 43b/6

kıvan- -2-: Övünmek, sevinmek.

ķ.- a 65a/10

ķ.- dı 65a/8

kıvandur- -1-: Sevindirmek.

ķ.- ur 65a/10

kıy- -3-: Kıymak, öldürmek.

ķ.- amadı 45a/15

ķ.- madı 63b/4

ķ.- masına 25a/17

kıyamet -1-: dünyanın sonu ve bütün

ölülerin dirilerek mahşerde

toplanacağı zaman

ķ.+ de 41a/8

kıymetī -1-: Değerli

ķ. 09a/6; (ķ. birle) 02b/15,

kız -24-: Dişi cinsten olan evlat, genç kadın.

ķ. 18b/5, 42b/5, 42b/7, 43a/1: (ķ. idi) 38b/6

ķ.+ a 42b/7

ķ.+ dan 43a/10

ķ.+ ı 18a/16, 42b/15

ķ.+ ımız 38b/9

ķ.+ ın 43a/8, 43a/10

ķ.+ lar 14a/14, 20b/1, 42a/17

ķ.+ ları 20b/9

ķ.+ larından 42b/2; (ķ. idi) 38b/4

ķ.+ larum 42b/17

ķ.+ larumdan 43a/6

ķ.+ larumuñ 18a/16

ķ.+ laruñ 42b/1, 42b/4

ķ.+ um 18a/15

kız- -7-: Aşırı derecede ısınmak.

ķ.- a 28b/16

ķ.- ar 28a/2, 28a/16, 29a/10,

29a/11

ķ.- duğı 29a/6

ķ.- miş 28a/14

kızgun -1-: Çok sıcak, kızmış.

ķ. (ķ. idi) 28a/10

kızıl -12-: Kırmızı, al.

k. 07a/3, 07a/14, 16b/13, 20a/16,
27b/17, 28a/9, 30b/8, 31a/15,
39a/4, 39a/15, 51b/3, 61b/8

kızlık / kızluğ -1-: Kıtılık.

k. 49a/1, 49a/3; (k. ol-) 48b/15

ki -76-: “ki” bağlacı

k. 01b/2, 02a/14, 02b/3, 02b/5,
02b/10, 04a/10, 05a/9, 05a/14,
05a/15, 06a/1, 07b/7, 08b/4, 09a/3,
11b/15, 13a/3, 14b/7, 14b/17,
15a/17, 16a/16, 17a/13, 18a/14,
18b/7, 20b/15, 21b/3, 21b/8, 22a/1,
22b/9, 23b/5, 23b/6, 25a/15, 26b/1,
27a/7, 27a/14, 27a/17, 28b/11,
29a/7, 32a/1, 32b/6, 35b/12, 37a/9,
38b/1, 38b/16, 39a/17, 39b/13,
39b/14, 40b/2, 41a/3, 41a/7, 41b/2,
41b/6, 43a/17, 44a/7, 44b/4,
45a/12, 48a/7, 49a/8, 49a/9,
49b/15, 52a/11, 52b/14, 53a/8,
53b/3, 53b/6, 54a/6, 54b/11, 55b/6,
56a/7, 56a/15, 58b/4, 60b/1, 63a/6,
64a/4, 67a/7, 67a/8, 67a/16

kibr -7-: Kibir, üstün görme.

k. , 08a/10, 15b/7, 24a/1, 61b/11,
62a/3, 62a/7; (k. ü kīn tūt-) 08a/6

kicimle- -1-: Zırhlamak (at için).

k.- yüp 60b/4

kifāf -1-: Yaşamaya yetecek kadar rızık

k. (k.- ı nefis “Yaşamaya yetecek
kadar yemek.”) 45b/2

kīl -1-: Söz.

k.+ e 54a/11

kilid -2-: Kilit.

k.+ i 19b/16

k.+ inde 52b/12

kim¹ -699-: Ki bağlacı.

k. 01b/1, 01b/4, 01b/5, 01b/6,
01b/12, 01b/16, 02a/2, 02a/7,
02a/10, 02a/13, 02b/2, 02b/6,
02b/11, 02b/13, 03a/6, 03a/8,
03a/9, 03b/1, 04a/4, 04a/8, 04a/10,
04a/13, 04a/17, 04b/4, 04b/7,
04b/8, 05a/4, 05a/5, 05a/6, 05a/15,
05b/12, 05b/16, 06a/5, 06a/7,
06a/15, 06b/2, 06b/11, 06b/13,
06b/15, 06b/17, 07a/1, 07a/9,
07a/12, 07a/16, 07b/7, 07b/9,
07b/15, 07b/17, 08a/4, 08a/6,
08a/8, 08a/9, 08a/15, 08a/17,
08b/1, 08b/3, 08b/6, 08b/8, 08b/10,
08b/14, 08b/16, 09a/3, 09a/6,
09a/8, 09a/11, 09a/13, 09a/15,
09b/3, 09b/7, 09b/9, 09b/12, 10a/2,
10a/4, 10a/7, 10a/9, 10a/11,
10a/16, 10b/1, 10b/11, 10b/12,
10b/14, 11a/1, 11a/9, 11a/10,
11a/15, 11a/17, 11b/1, 11b/3,
11b/5, 11b/6, 11b/8, 11b/9, 11b/10,
11b/11, 11b/13, 11b/16, 12a/6,

12a/8, 12a/12, 12a/13, 12b/1,
12b/3, 12b/7, 12b/9, 12b/11,
12b/12, 12b/17, 13a/4, 13a/8,
13a/10, 13a/11, 13a/12, 13a/14,
13a/15, 13b/7, 13b/8, 13b/9,
13b/13, 13b/14, 14a/2, 14a/17,
14b/5, 14b/11, 14b/14, 15a/1,
15a/13, 15a/15, 15a/16, 15b/11,
16a/1, 16a/9, 16a/11, 16a/12,
16b/9, 16b/12, 16b/15, 16b/17,
17a/4, 17a/7, 17a/8, 17a/11,
17a/12, 17b/5, 17b/7, 18a/4, 18a/5,
18a/6, 18a/8, 18a/10, 18a/13,
18b/1, 18b/7, 18b/13, 18b/16,
18b/17, 19a/1, 19a/3, 19a/5, 19a/6,
19a/12, 19a/13, 19a/17, 19b/1,
19b/8, 19b/12, 19b/14, 19b/16,
20a/1, 20a/4, 20a/5, 20a/9, 20a/10,
20a/11, 20b/8, 20b/11, 20b/12,
20b/13, 21a/1, 21a/2, 21a/8, 21b/5,
21b/12, 21b/13, 21b/14, 22a/5,
22a/7, 22a/9, 22a/11, 22a/14,
22a/17, 22b/5, 22b/8, 22b/11,
22b/15, 23a/2, 23a/6, 23a/10,
23b/11, 23b/12, 23b/15, 24a/5,
24a/7, 24a/10, 24a/12, 24a/13,
24a/15, 24b/7, 25a/5, 25a/12,
25b/4, 25b/12, 26a/16, 26b/3,
26b/6, 26b/12, 26b/16, 26b/17,
27a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/12,
27a/13, 27a/15, 27b/3, 27b/5,
27b/7, 27b/13, 27b/14, 27b/17,
28a/2, 28a/3, 28a/7, 28a/8, 28a/10,
28a/11, 28a/14, 28a/15, 28b/1,

28b/2, 28b/3, 28b/11, 28b/12,
28b/16, 28b/17, 29a/1, 29a/4,
29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/12,
29a/14, 29b/6, 29b/9, 29b/12,
29b/13, 29b/16, 30a/1, 30a/3,
30a/5, 30a/8, 30a/10, 30b/5, 30b/9,
30b/11, 30b/12, 30b/15, 31a/3,
31a/4, 31a/5, 31a/16, 31b/2, 31b/4,
31b/9, 31b/16, 32a/5, 32a/7,
32a/14, 32b/3, 32b/6, 32b/7, 33a/8,
33a/12, 33a/13, 33a/14, 33b/11,
34a/3, 34a/4, 34b/7, 34b/8, 34b/13,
35a/1, 35a/3, 35a/6, 35a/7, 35a/13,
35a/16, 35a/17, 35b/3, 35b/4,
35b/8, 35b/10, 36a/1, 36a/3, 36a/9,
36a/12, 36a/13, 36a/14, 36a/16,
36b/1, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/10,
36b/12, 36b/14, 37a/2, 37b/2,
37b/4, 37b/8, 37b/9, 37b/10,
37b/12, 37b/14, 37b/15, 37b/17,
38a/8, 38a/11, 38a/12, 38b/3,
38b/5, 38b/8, 38b/11, 39a/3, 39a/8,
39a/10, 39a/14, 39a/16, 39b/5,
39b/10, 39b/16, 40a/1, 40a/3,
40a/4, 40a/8, 40a/10, 40a/11,
40a/16, 40a/17, 40b/2, 40b/5,
40b/7, 40b/9, 40b/10, 40b/14,
40b/17, 41a/11, 41a/13, 41a/14,
41a/15, 41b/2, 41b/4, 41b/5, 41b/6,
41b/10, 41b/14, 41b/15, 42a/2,
42a/4, 42a/8, 42a/13, 42a/14,
42a/15, 42a/16, 42b/2, 42b/5,
43a/1, 43a/3, 43a/5, 43a/8, 43a/13,
43a/16, 43a/17, 43b/1, 43b/5,

43b/6, 43b/7, 43b/9, 43b/14,
43b/15, 43b/16, 44a/1, 44a/3,
44a/4, 44a/8, 44a/12, 44a/14,
44b/2, 44b/6, 44b/8, 44b/10,
44b/11, 44b/15, 44b/16, 45a/1,
45a/7, 45a/8, 45a/10, 45a/11,
45a/14, 45a/17, 45b/1, 45b/6,
45b/9, 45b/12, 45b/13, 45b/15,
45b/16, 45b/17, 46a/1, 46a/3,
46a/4, 46a/8, 46a/10, 46a/11,
46a/12, 46a/14, 46a/15, 46a/17,
46b/4, 46b/7, 46b/8, 46b/10,
46b/13, 47a/8, 47b/1, 47b/15,
47b/16, 47b/17, 48a/2, 48a/5,
48a/12, 48a/16, 48b/3, 48b/10,
48b/12, 48b/16, 49a/1, 49a/4,
49a/11, 49a/15, 49a/16, 49a/17,
49b/9, 49b/10, 50a/4, 50a/5,
50a/15, 50b/5, 50b/8, 50b/9,
50b/10, 50b/11, 51a/2, 51a/3,
51a/4, 51a/5, 51a/6, 51a/8, 51a/11,
51b/2, 51b/5, 51b/8, 51b/9, 51b/10,
51b/15, 52a/2, 52a/3, 52a/8,
52a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/17,
52b/13, 52b/15, 52b/16, 53a/1,
53a/4, 53a/5, 53a/12, 53a/13,
53a/17, 53b/1, 53b/4, 53b/17,
54a/1, 54a/2, 54a/4, 54a/5, 54a/13,
54a/15, 54b/2, 54b/3, 54b/5, 54b/6,
54b/7, 54b/10, 54b/14, 55a/11,
55a/14, 55b/6, 55b/7, 55b/10,
56a/8, 56a/11, 56b/3, 56b/4, 56b/7,
56b/8, 56b/13, 56b/17, 57a/2,
57a/5, 57a/6, 57b/4, 57b/6, 57b/17,

58a/1, 58a/2, 58a/3, 58a/5, 58a/11,
58a/15, 58b/3, 58b/5, 58b/6, 58b/7,
58b/9, 58b/10, 58b/13, 58b/14,
59a/9, 59a/10, 59a/11, 59a/17,
59b/4, 59b/14, 60a/4, 60a/7, 60a/8,
60a/10, 60a/13, 60a/17, 60b/7,
60b/10, 60b/11, 60b/16, 60b/17,
61a/14, 61b/6, 61b/7, 61b/12,
61b/17, 62a/5, 62a/8, 62a/14,
62b/1, 62b/2, 62b/3, 62b/8, 62b/13,
62b/14, 63a/1, 63a/3, 63a/8, 63b/1,
63b/2, 63b/3, 63b/6, 63b/13,
63b/15, 63b/17, 64a/11, 64a/14,
64a/16, 64b/1, 64b/13, 65a/1,
65a/8, 65b/5, 66a/8, 66a/13, 66b/1,
66b/4, 66b/5, 66b/9, 66b/12, 67a/7,
67a/8, 67a/15

kim² -118-: Hangi, kimse.

k. 05a/8, 12a/17, 25a/15, 33b/11,
38a/14, 41b/1, 42b/7, 50b/4,
57a/15, 60a/17
k.+ den 13a/2
k.+ durur 09b/16, 13a/1, 13a/2
k.+ dür, 10a/7, 12b/16, 12b/17,
32a/6, 47b/13, 49b/15, 59a/1,
63b/5
k.+ i 03b/14, 03b/16, 06b/17,
07a/1, 08a/3, 08a/4, 17b/2, 17b/3,
18b/14, 20b/2, 20b/3, 23a/1, 29a/1,
29b/13, 34b/11, 39a/2, 54b/12,
54b/13, 65b/11
k.+ in 16b/4, 20b/9, 21a/4, 27b/5,
27b/6, 29b/4, 29b/5, 31a/1, 31a/2,

32a/15, 32a/16, 52a/4, 52a/5,
52a/15, 54b/6, 64a/15, 64a/17,
64b/1, 65a/4, 65a/5
k.+ ine 52a/15
k.+ ini 65b/11
k.+ inüñ 03b/14, 03b/15, 07a/6,
07a/7, 31a/1
k.+ ler 35b/12, 64b/5, 67a/15
k.+ lerdür 20b/4
k.+ lersiz 17a/3, 17a/8, 17a/11,
20b/15
k.+ se 04a/16, 18b/9, 19a/10,
35b/1, 35b/12, 49a/9, 49a/11,
49a/13, 50b/17, 63b/8; (k. degül)
33a/15
k.+ seden 35a/8
k.+ durur 10b/5
k.+ se ise 35b/10
k.+ seler 34b/8
k.+ seleri 66b/5
k.+ nüñ 55b/15
k.+ sesi 13a/2
k.+ seye 49a/11
k.+ seyidi 02a/16
k.+ sin 11b/6, 63b/10
k.+ üñ 39a/3, 46b/13, 55b/14,
63b/5
k.+ üñdür 17a/16
k.+ üñle 05b/7

kimesne -8-: Kimse.

k. 27b/8, 28a/7, 35b/11, 48b/8
k.+ ler 31b/3, 53a/5
k.+ nüñ 46b/13

k.+ ye 58a/4

kimsene -13-: bkz. kimesne.

k. 14a/8, 25b/2, 44b/2, 47b/15,
49a/13, 51a/1, 51b/16, 57b/17
k.+ den 44b/15
k.+ dür 10a/9
k.+ müz 42b/16
k.+ ñüz 42a/8

kĭn -7-: Birine karşı duyulan öç alma isteği.

k. 25a/15, 61b/110; (kibr ü kĭn ı.-)
dāyire 08a/6
k.+ ile 15b/8, 24a/1, 62a/3, 62a/7

kirpük -1-: Kirpik.

k.+ leri 50b/3

kış -3-: ??

(k. ur-) 26b/17, 64b/16, 65a/11

kişi -106-: Kişi, şahıs.

k. 01b/6, 01b/7, 01b/10, 01b/17,
02a/14, 02a/15, 05a/4, 05b/6,
08a/17, 11b/6, 11b/12, 14b/2,
14b/3, 15b/2, 20a/2, 20a/8, 21b/14,
21b/15, 21b/17, 22a/3, 25b/2,
27a/7, 29a/15, 29a/16, 30b/10,
33b/8, 35b/6, 37a/5, 38a/16,
38b/16, 41a/13, 41b/3, 41b/4,
41b/9, 42a/6, 42b/15, 42b/16,
46b/10, 48b/7, 48b/8, 48b/12,
49a/2, 52a/8, 55a/15, 56a/2, 57b/4,

59b/1, 61b/12, 64a/12, 64b/12,
65a/1
k.+ den 41b/5
k.+ di 59a/4
k.+ dür 10a/7, 30b/4, 32a/9,
32a/10, 32a/11, 33b/4, 35a/10,
42b/17, 47a/3, 47a/4
k. ile 41b/3
k.+ ler ile 60b/9
k.+ lerdən 32a/5
k.+ lerdür 36a/9
k.+ lere 31a/13
k.+ leri 59b/3
k.+ lerile 59a/14
k.+ lerle 60b/9
k.+ lerüñ 31a/9, 58a/11, 59b/9
k.+ nüñ 21b/13, 21b/16, 22a/1,
22a/2, 30a/10, 30a/12, 45a/11,
48b/13, 51a/10, 57b/6, 58a/8
k.+ sin 57b/13
k.+ ye 14b/6, 29a/16, 41a/14,
60b/17, 62a/6, 65a/4, 65b/9
k.+ yi 49a/3, 50b/15, 63b/8, 65a/4
k.+ yidi 10b/10, 48a/14, 48b/7
k.+ yile 61a/9, 61a/10
k.+ yimiş 56a/4

kişne- -1-: (At) Ses çıkarmak.

k.- yüp 32b/10

kitāb -24-: Kitap.

k. 13b/8, 13b/9, 37a/14, 37a/16

k.+ da 32a/12

k.+ ı 32a/12, 35a/11, 37a/13

k.+ in 29a/14, 30a/9

k.+ ina 06b/8, 32b/12, 37b/2,
50b/6, 55a/13

k.+ indan 35a/12

k.+ lar 03b/17, 37a/13

k.+ lara 11a/12

k.+ larda 13b/8

k.+ ları 13b/1

k.+ larında 13a/15

k.+ uñ 37a/14

ko- / koy- -82-: Bırakmak, koymak.

ķ. 31b/11, 40a/13

ķ.- alar 21b/14, 39a/15

ķ.- amaduķ 37a/15

ķ.- an 52b/14

ķ.- anuñ (ad ķ.-) 02b/4; (dād ķ.-)
02b/4

ķ.- asın 50a/4; (ķulaģuña k.-)
11b/13

ķ.- avuz (baş ķ.-) 50a/5

ķ.- dı 05a/13, 21a/8, 37b/9; (baş ķ.-
) dı 03a/2; (ģiriv ķ.-) 62b/1

ķ.- dılar 08a/3, 23a/16, 24b/13,
26a/3, 36b/14, 37b/10, 39b/5,
55a/4, 60a/3, 62a/4, 64a/3

ķ.- dum 05b/13, 54b/16

ķ.- ğul 12a/4

ķ.- ı (ķ.- vër-) 26a/4

ķ.- ma 20a/10, 20a/13, 26a/16,
27a/16

ķ.- madı 21b/5, 28b/1

ķ.- madım 11b/11

ķ.- madum 05b/6

ķ.- mamış 52b/7
ķ.- mañ 24b/10, 26b/14
ķ.- maya 12a/17
ķ.- mayasın 56a/8
ķ.- mayup 27a/3; (alı ķ.-) 62a/12
ķ.- maz 10a/6, 28b/3, 47a/15
ķ.- mazlar 47b/16
ķ.- mış 04a/5, 05a/3, 48a/10
ķ.- mışlar 20b/9, 51b/4
ķ.- r 20b/17, 65a/10
ķ.- (ad ķ.-) rısañ 02b/7
ķ.- rsun 09b/15
ķ.- u (ķ.- vèr-) 63a/13
ķ.- up 01b/15, 06a/10, 08a/17,
15a/9, 17a/11, 20a/6, 22a/5,
24b/15, 30b/3, 34b/16, 38a/3,
40b/5, 41a/4, 64a/5, 64b/11; (alı
ķ.-) 14b/10, 59b/9 (baş ķ.-) 20b/6,
20b/11; (buşu ķ.-) 64a/13
ķ.- updur 47a/16

ķoęa -2-: Kova

ķ (ķ. birle) 42a/10
ķ.+ sı 42a/5

ķol -24-: 1. Kol, el. (organ).

ķ. 01b/10, 56a/9, , 61b/15; (ķ. şun-
“el uzatmak, uzanmak”) 18b/17,
20a/6, 42a/10, 46b/12, 55b/15,
62a/15; (ķ. şunuş-
“merhabalaşmak”) 08a/2; (ķ. ur-
“el vurmak, üstüne koymak”) 34b/2, 61a/4
ķ.+ ıla 65a/15

ķ.+ ında 03b/15
ķ.+ ıyla 25a/17
ķ.+ lara 15b/15
ķ.+ ları 22b/7, 14a/13
ķ.+ larıla 01b/8
ķ.+ undan 17a/10
ķ.+ unuñ 05a/1
2. Sıra, dizi.
ķ. (ķ. ķol “yan yana”) 61b/13; (ķ.
ol-) 07a/6

ķolan -1-: Kenevir, yün, kayış, deri
vb.nden yapılan, dayanıklı,
bağlamaya, tutmaya, taşımaya
yarar yassı ve enli bağ
ķ.+ ı 56a/17

ķolay -3-: Kolay.

ķ. 23a/6
ķ.+ ınca 24a/16
ķ.+ uñca 12a/15

ķoldař -1-: Bir işi hep beraber yapan,
arkadaş.

ķ.+ ıyla 61a/8

ķon- -9-: Konmak, yerleşmek.

ķ.- a 25a/1
ķ.- arsa 49a/9
ķ.- dı 25b/9, 34b/17, 65b/14
ķ.- dılar 06a/11, 26a/4
ķ.- mış 34a/3, 61b/7

ķop- -3-

ķ.- dı 02a/10, 56b/7

ķ. 38b/16

ķ.+ sından 19b/7

ķopar- -4-: Kopardmak, ayırmak.

ķ.- dılar 02a/6

ķ.- mışdı 39b/10

ķ.- up 17b/14

ķorkunç -4-: Korkunç.

ķ. 05a/4, 33b/8, 36a/13, 53b/10

ķoparış- -1-: Kopardışmak.

ķ.- ur 25a/17

ķoru- -1-: Korumak.

ķ.- r 35b/14

ķorħut- -1-: Korkutmak.

ķ. 26b/6

ķoř¹- -2-: Koşmak.

ķ.- a (ķ. ķořa) 23a/14

ķork- -31-: Korkmak

ķ.- a 46a/11

ķ.- acak 33a/15

ķ.- ar 16b/15

ķ.- aram 37b/15, 45b/8, 58b/3

ķ.- ardı 44b/9

ķ.- arlardı 19a/17

ķ.- dı 44b/7, 44b/13

ķ.- duńlayın 44b/17

ķ.- ısardur 44b/10

ķ.- ma 38a/1, 38b/13, 42b/12,

44b/13, 44b/15, 44b/17, 45b/9,

45b/13, 46a/5

ķ.- madı 44b/7

ķ.- mań 47a/17

ķ.- mayup 02a/2

ķ.- mazlar 44b/15

ķ.- up 32b/14, 33a/15, 40a/6,

44b/1, 47a/16, 59b/14

ķoř²- -6-: Bir kimseyi başka birinin yanına katmak, arkadaş olarak vermek.

ķ.- up 14b/11, 36a/5, 59b/9;

(ķulaĝuz ķ.-) 32b/17

ķořalař- -1-: Koşmak.

ķ.- u 52a/9

ķov- -8-: Kovmak, kovalamak.

ķ.- a 64b/12, 65b/12; (ķ.- getür-)

65a/1; (ķ.- a git-) 64b/10

ķ.- dı 63a/17, 67a/14

ķ.- dılar 18b/2, 59b/2

ķoyun¹ -20-: Koyun.

ķ. 22b/2, 42a/2, 47a/5, 49b/14,

60b/7, 60b/12, 60b/13

ķ.+ ı 43a/8

ķ.+ ın 43a/9

ķ.+ ları 43b/5

ķ.+ ların 42a/11

ķorku -2-: Korku

ķ.+ um 43a/7	k. 15b/17, 25b/15
ķ.+ uma 44a/11	
ķ.+ umuñ 43a/13	köşe -3-: yan taraf.
ķ.+ uñ 42a/4, 43a/14	k. 19b/11
ķ.+ un 43b/2	k.+ m (ciger k.) 59a/12
ķ.+ uñı 45b/3	k.+ sinde 67a/1
ķ.+ uñuza 42a/4	
ķ.+ uñuzı 42a/8	köşk -3-: Büyük süslü ev, kasır.
	k. 18b/15, 52b/2
ķoyun² -2-: Göğüs üzeri.	k.+ i 52b/7
ķ.+ uña 40a/13, 44b/16	
ķ.+ una 40b/5, 45a/1	ķubbe -28-: 1. Yarım küre şeklinde olan bina.
köbürge -2-: Davul.	ķ. 01b/5, 01b/14, 02a/10, 02a/12,
k. 15b/17	02b/11, 03a/7, 03a/9, 03b/1, 03b/7,
k.+ lere 24a/4, 25b/15	03b/8, 03b/10, 07a/17, 21a/9; (ķ.- i heremān) 06b/15; (ķ.- i mu‘allā “ulu kubbe”) 16b/12
	ķ.+ de 04b/7
köhne -5-: 1. Eski	ķ.+ den 04b/9
k. 52b/2	ķ.+ ler 06b/15, 07a/14, 07b/1
2. İçinde yaşanan zamana göre geride kalmış.	ķ.+ nin 03a/10
k. (dīv-i k.) 17a/13, 17a/15, 18a/10, 18b/11	ķ.+ sine 04a/9
	ķ.+ ye 21a/9
	ķ.+ yi 04a/10
ķöpri / ķöprü -11-: Köprü	2. Gökyüzü.
k. 01b/4, 01b/4, 02a/4, 64b/3 (ü)	ķ.- i feleke 15a/9, 25a/10, 26a/1, 62b/13
k.+ den 01b/14, 02a/12 (ü)	
k.+ durur 49a/8	
k.+ nüñ 02a/6	
k.+ ye 01b/16	ķubbelü -1-: Kubbeli.
k.+ yi 01b/17	ķ. 06b/15
ķös -2-: Savaşlarda, alaylarda kullanılan büyük davul.	ķuç- -2-: Kucaklamak, sarılmak.
	ķ.- up; (ķ.- yat-) 21a/10, 67a/4

ķudret -16-: Allah'ın her Şeye kadir olması, dilediği her Şeyi yapması Şeklinde tecelli eden sıfatı, kainatta g6r6nen g6c6
ķ. 53b/6, 55b/17; (iżhār-ı ķ. iēun “g6c6n6n g6r6nmesi”) 28b/9; ķ. birle 35b/4
ķ.+ i 29b/16
ķ.+ ile 30b/15, 31b/12
ķ.+ in (kemāl-i ķ. “g6c6n6n b6y6kl6đ6”) 53b/4
ķ.+ inde (ķ. ola)18a/7, 28b/5
ķ.+ inden 18a/5, 55a/11
ķ.+ ine 06b/1, 37b/1
ķ.+ ini 13b/11
ķ.+ iyile 43a/14

ķuds -3-: Kud6s
ķ. 02b/8, 32a/3
ķ.+ uņ 32a/2

ķudsī -1-: Mukaddes, kutsal.
ķ. olur 32a/4

ķ6h -1-: Dağ
k. 30b/1

ķ6hī -2-: Dağlı.
k. 02b/15
ķ.+ yile 61a/11

ķul -26-: Kul, k6le.
ķ. 44a/4, 53a/16, 66a/17

ķ.+ ıdur 36a/11
ķ.+ ıla 06a/11, 06b/13
ķ.+ in 41a/6
ķ.+ ina 35a/9, 47a/13
ķ.+ ıyam 46b/13, 57b/14, 60a/9
ķ.+ ıyıla 55b/17
ķ.+ lar 61a/3, 61b/15
ķ.+ ları 36b/5
ķ.+ larınuņ 45a/12
ķ.+ larıylan 40a/2
ķ.+ uma 46a/4
ķ.+ umuzdur 37b/4
ķ.+ uņ 35a/2, 60a/8; (ķ. gibi) 09a/12
ķ.+ uņı 09b/4
ķ.+ una 29b/3
ķ.+ usın 46b/13

ķulaē -3-: Gergin Şekilde aēılmıŐ iki kolun parmak uēları arasındaki uzaklık, 6lē6 olarak kullanılır.
ķ. 05a/1, 16a/11; (ķ. ola) 50b/7

ķulađuz -5-: Kılavuz, yol g6steren.
ķ (ķ. ķıl-) 14b/14; (ķ. ķoŐ-) 32b/17;
(ķ. ol-) 04b/12, 23a/3
ķ.+ lar 32b/15

ķulađuzla- -3-: Kılavuz etmek.
ķ.- dı 38a/6
ķ.- dum 54b/15
ķ.- r 11a/16

ķulak -8-: Kulak.

ķ. (göz ve ķ. ol-) 61a/12; (ķ. ol-
“dinlemek”) 09a/12, 09a/13,
09b/10, 9b/6

ķ.+ ları 04b/15, 32b/4

ķ.+ uña (ķ. koy- “”) 11b/13

ķulan -1-: Yabani at.

ķ.+ ca 50a/17

ķ.+ layın 50b/2

ķulhuvallāhüehad -1-: İhlas Suresi’nin
ağızlardaki adlarından biri.

ķ. 48b/4

ķullan-1-: Kullanmak.

ķ.- urdı 20b/16

ķulle -1-. (Dağ için) Tepe, doruk.

ķ.+ sine 43b/15

ķulluķ -6-: Kulluk.

ķ. 07a/6; (ķ. ķıl-) 37b/4, 60a/11

ķ.+ a 33b/12, 62a/11, 66b/5

ķulun-miřāl -1-: Altı aylıķa kadar olan at
veya eşek yavrusu gibi.

ķ. 32b/5

ķuluncaķ -1-: Sıpa.

ķ.+ layın 32b/10

ķuluncuķ -1-: Sıpa.

ķ.+ a 32b/3

ķumāř -2-: Kumaş.

ķ. 66a/17 (ķ. deĝiřtir “elbise
deĝiřtirmek”) 47b/4

ķunduz-1-: Kunduz.

ķ.+ layın 32b/4

ķüpāl -1-: Gürz tarzında demir topuz

k.+ ler 15b/15

ķur- -9-: 1. Bir şeyi oluşturan parçaları
birleştirerek bütün durumuna
getirmek.

ķ.- dılar 23b/1, 23b/2, 50a/13;

ķ.- up 33a/2

2. Bir araya getirmek, toplamak.

ķ.- dılar (bezm ķ.-) 34a/14; (dīvān
ķ.-) 26a/5,

ķ.- up (bezm ķ.-) 26a/5; (dīvān ķ.-
) 34a/2; (meclis ķ.-) 56a/14

ķurb -2-: Yakınlık (Allah için).

k. (ķ.- ı Hāķķ) 44a/6; (ķ. bul-) 1
0a/11

ķurbet -1-: Yakınlık.

ķ.+ ine 10a/11

ķurd / ķurt -3-: Kurt.

ķ. 17b/13, 22b/7, 49a/7

ķ.+ lara 45b/3

ķurı -2-: Kuru.

ķ. 44b/1

ķ.+ sıyıla 57b/8

ķurtar -6-: Kurtarmak.

ķ.- asın 46b/8

ķ.- dum 45a/16

ķ.- ıcaķ 66a/15

ķ.- sun 63b/6

ķ.- ur 41a/7, 63b/7

ķurtul -6-: Kurtulmak.

ķ.- alum 38b/11

ķ.- am 41a/3

ķ.- duķ 18a/3, 18b/2

ķ.- duñ 42b/12

ķ.- uben 49a/14

ķuru -6-: 1. Kara, toprak, yer.

ķ.+ da 33a/1, 50a/13, 59a/2

ķ.+ dan 14a/17, 61b/9

2. Verimsiz

ķ. 31b/12

ķurul -5-: 1. Kurulmak.

ķ.- mış, 61b/8

ķ.- u 16b/14, 20a/17, 34a/9

2. Toplanmak.

ķ.- mış, (bezm-i řāhī ķ.-) 03b/11

ķuřūr¹ -1-: Kōřkler, kasırlar.

ķ. 11a/5

ķuřūr² -1-: Eksiklik, noksanlık

ķ. 28b/2

ķuř -31-: Kuş.

ķ. 06a/12, 06a/14, 18b/3, 18b/4,

32a/2, 55a/6, 55a/11, , 56b/14,

57a/2, 57a/7, 57a/14, 58a/6; (ķ. ola)

56b/6

ķ.+ a 18b/7

ķ.+ ı 06a/17, 18b/6, 18b/10, 55a/12

ķ.+ lar 56b/9, 56b/12, 57a/9,

57a/11, 57a/12

ķ.+ ları 57a/10

ķ.+ layın 57a/7

ķ.+ uñ 06b/7, 31b/17

ķuřa -2-: Kuşatmak.

ķ.- yup 26a/4, 66a/3

ķuřatdur -1-: Kuşandırmak.

ķ.- urdı 67a/11

ķutlu -2-: Mūbarek.

ķ. 11b/6

ķuvvet -9- 1. Gūç, kuvvet.

ķ. 34a/16, 48b/14 (ķ. ķıl-) 20a/3;

(ķ. şun-) 26a/9

ķ.+ de 42b/17

ķ. ētūp 20a/14

ķ.+ ile 20a/4

ķ.+ iyle 20a/5

2. İyice, sağlamca

ķ. (ķ. dut) 44a/14

ķuvvetlū -1-: Gūçlū, kuvvetli

ķ. 10a/9, 48a/9

ķuyruk -1-: Kuyruk.

ķ.+ 1 05a/2, 32b/5

ķuyu / ķuyı -9-: Kuyu.

ķ. 28a/6 (ı), 30a/8 (ı), 42a/6

ķ.+ dan 41b/17, 42a/11

ķ.+ nuñ 30a/16, 42a/7

ķ.+ ya 30a/16, 41b/17

ķuzah -1-: Renk renk ve yol yol ışık.

ķ.+ dan (ķavs-ı ķ.) 07a/1

ķuzı / ķuzu -3-

ķ. 43a/16, 60b/12

ķ.+ sı 43a/13 (u)

ķüfr / ķüfür -5-: Allah'ın varlığını,
birliğini kabul etmeme.

k. 07b/13, 09b/17 (k.- i muṭlaķ

“Allah'ın varlığına âit hiç bir delili

kabul etmemek.”) 08a/16

k.+ den 12a/5 (ü)

k.+ i 10a/1

ķühen -1-: Eski, köhne.

k. (dīv-i k.) 19a/13

ķühle-reng -1-: Sürme renkli.

k. 30b/8

ķülāh -1-: Erkeklerin giydiği, keçeden
sivri başlık.

k. 05a/15

ķülāhlu -1-: Kūlah giymiş olan.

k. 61b/15

ķülhān -1-: Hamamların altına yerleştiren

ocak

k. 41a/8

ķün -2-: Allah'ın “ol” emri.

k. 10b/14; (lafz-ı k. “ol sözü”)

28b/8

ķünbed-1-: Kubbe.

k. (k. gibi) 16a/14

ķürek -1-: Kūrek.

k. urup 22a/15

ķürre -3-: Dünya, alem.

k. (k.- i havā) 11a/2; (k.- i mā'ī)

11a/2; (k.- i nār) 11a/2

ķürsī -1-: Kūrsü.

k. 10b/16

ķüs- -2-: Kūsmek.

k.- dūñ (k. ola)09a/16

k.- dūñise 09b/5

ķütvāl -1-: Kale muhafızı.

k.+ i 32b/15

L

lā-naẓīr -1-: Benzersiz.

l. 02a/16

lābüd -1-: Mutlaka, elbette.

l. 33a/14

lafz -1-: Kelime, söz.

l. (l.- ı kün) 28b/8

lağm-zen -1-: Savaşta düşman kale veya ordugâhını patlayıcı madde ile havaya uçurmak için kazılan dar yer altı yolu açan

l.+ lere 02a/4

lāhūt -1-: Allah'ın zatına ait olan ilk ve en yüce âlem

l.+ dan (‘ âlem-i l.) 10b/16

lahza -1-: En kısa zaman parçası, an

l. 39a/8

la‘īn -21-: Lanetlenmiş, melun.

l. 10b/9, 14a/14, 15b/9, 15b/11, 15b/13, 16a/2; (dīv-i l.) 16a/3, 16a/6, 21b/1; (Fir‘avn-ı l.) 38b/11, 39b/4, 41a/5, 48a/3 (şeytân-ı l.) 13a/6, 13b/11

l.+ dür 12a/11

l.+ e (dīv-i l.) 15b/16

l.+ i 16a/14

l.+ ler (dīv-i l.) 16b/3

l.+ üñ (dīv-i l.) 15b/6; (Fir‘avn-ı l.) 46b/8

lājiverd -1-: Lacivert.

l.+ ile 07a/15

laķve -1-: Ağız çarpılması.

L (l. ol-) 31a/13

la‘1 -5-: Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

l. 03b/12, 16b/13; (l.- i cevâhir) 27a/5; (l.- i yâķūt) 07b/1

l.+ e (l. beñzer) 55a/8

lāl -3-: Dilsiz.

l. 45b/4; (l. ol-) 31a/9

l.+ e 31a/10

lāl- mişāl -1-: Dilsiz benzer.

l. 45b/4

lāle -1-: Lale

l. (l.-i -nu‘ māt) 67a/3

la‘līn -1-: Lalden yapılmış.

l. 03b/14

lāyık -12-: Uygun, yaraşır.

l. 08b/8, 27b/15, 36b/10, 60a/4, 60a/10; (l. degül) 35b/10, 36b/5; (l. ķıl-) 22b/12 ; (l. ol-) 05a/15, 13a/4, 32a/2, 55a/4

lecüc -1-: Çok inatçı, çok ayak direyen (kimse)

1. 59a/4
- lema' āt** -1-: Parıltılar.
1. (l. birle) 43b/10
- lenger** -3-: Gemi demiti, çapa.
1. (l. şal-) 50a/13, 59a/2
1.+ leri (l. şal-) 23a/17
- leş** -5-: Ölmüş, öldürülmüş.
1. 63b/16
1.+ i 63a/4
1.+ in 23b/8, 25b/11, 63a/2
- leşker** -12-: Asker.
1. 23b/2
1.+ i 14a/17, 23b/17, 63a/10
1.+ ile 64a/6
1.+ in 24a/15, 54a/8
1.+ ine 14a/7, 24b/13
1.+ ümüz 23b/5
1.+ üñ 16a/7, 63a/10
- levh** -19-: 1.Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne.
1. 04a/6, 04a/10, 51b/6, 53b/11
1.+ de 04a/7
1.+ deki 51b/10
1.+ den 04b/3
1.+ e 04a/8, 53b/17, 54a/2, 54a/7
1.+ i 04a/7, 51b/7, 52a/6, 53b/13
1.+ üñ 53b/16, 54a/3
2. Yaratılmışlar hakkındaki bütün bilgiyi kapsayan kitap.
1. 10b/16
- levn** -2-: Renk.
1. 30b/14
1.+ i 29a/17
- leyki** -1-: bkz. leykin
1. 05b/6
- leykin** -1-: Fakat, ama, lakin.
1. 60b/9
- lezi̇z** -2-: Lezzetli, tatlı.
1. 50a/2; (tatlı ve l. gel- "hoşa gitmek") 54a/15
- lezzet** -1-: Zevk, haz.
1.+ in (l. al- "hissetmek") 54b/1
- libās** -1-: Giyim, elbise.
1.+ lar 40a/1
- likā** -1-: Yüz.
1. (l. ol-) 60a/7
- limān** -16-: Liman.
1. 22a/9, 22a/10, 23a/3, 23b/10, 32b/13, 59a/2; (l. al- "demirlemek") 15a/5
1.+ a 23a/10, 23a/14, 32b/13
1.+ dur 23a/6

1.+ ı 23a/12, 23a/15, 23b/15,
59a/11
1.+ u 23a/16

mācerā-1- Yaşanan olaylar dizisi, baştan
geçen.
m. (m.- yı hāl) 42b/1

lisān -1-: Konuşulan dil.
1.+ ıla 09a/17

ma'cūn -1-: Hamur kıvamında ilâç.
m. 04a/15

loḳma -3-: Bir seferde yutulacak
miktardeki yiyecek
1. 14b/5, 58a/7, 58b/6

mağāra-8-: Mağara.
m. 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18b/3,
66b/11
m.+ dan 18a/17

luṭf -4-: İyilik, hoşluk.
1.+ ı 44a/16
1.+ ıla 02b/4, 20b/8
1.+ ula 66b/7

m.+ ya 18a/17, 18b/4

mağāraveş -1-: Mağaraya benzer.
m. 04b/15

M

ma'ādin -1-: Madenler.
m.+ i 11a/4

mağbūn -3-: Aldatmak, kandırmak.
m. (m. eyle-) 09a/10; (m. kı1-)
14b/3; (m. ol-) 14b/8

ma'būd -14-: Tanrı.
m. 09b/11, 09b/12
m.+ a 12b/5
m.+ ı 10b/14
m.+ mı 09b/12, 12a/10
m.+ mıdur 09b/11
m.+ um 09a/9, 09a/15, 13a/9
m.+ uma 12b/7
m.+ uñ 13a/9
m.+ uñuz 10b/13

mağrib-1-: Batı.
m. 06b/16

māh -1-: Ay (zaman)
m. 31b/7

māh-peyker -1-: Ay yüzlü.
m. 25b/14

maḥal -1-: Yer mekan.
m.+ de 02b/4

maḥbūb -1-: Sevilen kimse.
m. 14a/14

maḥfi -1-: Gizli, saklı. m. (m. degül) 37a/4	m.+ ina (m. èr-) 12b/12 m.+ ında 21b/15 2. Yer, dünya. m.+ a 49a/9 m.+ ı 19b/7
māhī -1-: Balık. m. 45b/5	
māhiyyet -2-: Asıl unsur, nitelik. m. 35b/6, 36a/2	maḥbūl -3-: Kabul edilen, geçerli. m. (m. ol-) 13b/3 m.+ dur 58a/11 m.+ ken 10b/2
maḥlūḳ -3-: Yaratılmış. m. 58b/1 m.+ a 08a/17 m.+ la 14b/16	maḳsem -1-: ?? m.+ i 42a/17
maḥlūḳāt -3-: Yaratılmışlar. m.+ a 09b/14, 11a/6 m.+ uñ 10b/13	maḳşūd -3-: Amaç, gaye. m. (m. vèr) 09b/4 m.+ a 25b/3 m.+ umuz 33a/16
maḥv -2-: Yok olma, harap olma. m. (m. ol-) 04a/1, 30a/16	maḳtūl -1-: Öldürülmüş (kişi). m.+ uñ 41b/10
maḳ'ad -1-: Arka, art. m.+ ı 06b/14	ma'kūs -1-: Bir şeyin aksi, zıddı. m. 30a/15
maḳāl -2-: Söz, laf. m. + ı (maşdüḳ-ı m. "sözün doğursu") 42b/1 m.+ ın 42b/11	māl -22-: Taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey. m. 26a/17, 35a/4, 51b/2, 51b/15, 52a/1, 52a/3, 66a/17 (m.- ı ḡanīmet "ele geçirilen mal") 27b/7; m. (m. ü/ve menāl) 21a/3, 39a/6, 51b/14 m.+ ı 51b/15, 51b/17, 52a/1, 52a/3 m.+ ın 22a/5 m.+ um 51b/16
maḳām -8-: 1. Huzur, kat m. 44a/5; (m-ı 'irfān) 35b/8 m.+ a (m. èr-) 11a/14 m.+ ıdur 44a/6	

m.+ umı 51b/15

m.+ uñı 26a/17

m.+ uñ 44a/5

m.+ uña 33a/16

māl-ā-māl -1-: Ağzına kadar dolu.

m. 51a/17

Mālikü'l-mülki -1-: Her şeyin gerçek sahibi anlamında Allah'ın en güzel isimlerinden.

M. 30a/6

ma' lül -1-: Hasta.

m. 57b/14

ma' lüm -4-: Bilinen öğrenilmiş olan

m. (m. ét-) 36a/7; (m. ol-) 44a/13

m.+ dur 37a/5

m.+ udur 11b/10

ma' mūr -5-: Bayındır olmak.

m. 22b/16, 54b/12, 54b/13; (m. ét-) 33b/1

m.+ in 05b/4

ma' mūrлуқ -2-: Bayındır.

m.+ in 19a/2, 19a/6

mānend -1-: Benzer, eş.

m.+ i 07a/2

ma' nī -1-: Öz, gerçek, hakikat:

m.+ de 02b/6

manşūr-1-: Zafere ulaşan

m. 15a/6

manzara -2-: Manzara

m. 52b/3

m.+ larından 52b/4

māric -1-: Dumansız ateş.

m. (m.- i basıñ-ı nār) 11a/5

maşdūқ -1-: Doğrulanmış,

ispatlanmış

m. (m.- ı maқāl) 42b/1

maşhara -1-: Alay, dalga geçme.

m.+ ya (m. al-) 37b/3

māsivā-1-: Bir şeyin dışında kalan ve

ondan başka olan her şey.

m. (m.- yı Hāққ) 35b/8

ma' şūm -1-: Suçsuz, günahsız

(kimse).

m.+ dur 39a/13

m.+ ken 54a/16

maṭlab -2-: İstenen, istek

m.+ dur 51a/12

m.+ inuñ 51a/8

mazharü'l-emni ve'l-emān -1-: ??

m. 27b/10

māziye-1-: Geçmiş, geride kalmış.

m. (hükemā-yı m.) 41a/3

ma'zūr-1-: Mazereti olan, mazeretli.

m. (m. dut- "bağışlamak") 60a/11

mā'ī -1-: Su.

m.+ yi (kürre-i m. "su kütlesi")

11a/2

mecāl -2-: İmkân, fırsat

m. (m. vèr-) 23a/15, 66a/6

meclis -3-: Toplantı, eğlence.

m. 26a/8, 34b/11; (m. kır-) 56a/14

mecmū' -2-: Bütün, hepsi.

m.+ ı 62a/15

m.+ ın 62a/13

meded -2-: Yardım, imdat.

m. (m. eriş-) 09b/17; (m. èr-),

20b/13

meger -13-: Oysa ki, halbuki, meğer.

m. 27b/12, 38a/4, 39b/11, 41b/9,

42b/1, 43b/15, 46b/16, 47b/11,

47b/15, 48b/12, 55b/9, 56a/1, 59a/8

mehābet -2-: Ululuk, yücelik

m. 61b/17

m.+ e 36b/15

m.+ i 08a/1

mekān -10-: Yer.

m. (m. kı1-) 05b/10

m.+ a 11a/12, 19a/13, 41b/2,

51b/10, 67a/1

m.+ da 58a/5

m.+ ı 35a/14

m.+ umdurur 18a/14

m.+ umuzı 34b/14

mekkāre -1-: Hileci.

m. 59a/9

melaḥ -1-: Çekirge

m.+ dan 05b/12

melāmet -2-: Ayıplama, serzeniş

m. (m. ol-) 12a/15

m.+ dür 38b/16

melā'ik -1-: Melekler.

m. 37a/7

melek -6-: Melek.

m. 05b/7, 11b/3, 12a/16

m.+ i 12a/14

m.+ ler 13b/4

m.+ leri 12a/13

melek-ṭal'at -1-: Melek yüzlü.

m. 03b/13

melik -7-: Hükümdar, hakan.

m. 39a/12, 39a/14; (m.- i cihān

"cihan hükümdarı") 67a/7

m.+ i 22a/15, 61a/9
m.+ leridür 22a/14
m.+ lerinden 22a/14

m. (māl ü/ve m.) 21a/3, 39a/6,
51b/14

melik-zāde -2-: Şehzade, hükümdar
çocuğu.
m. 40a/2
m.+ ye 38b/10
m.+ yi 34a/13

menāre-1-: Minare
m.+ leyin 15b/9

menāre- mişāl -1-: Minare gibi, uzun.
m.- bir 04b/13

meliki'l-zamān -2-: Zamanın
hükümdarı
m. 38b/8, 38b/12

mencere -1-: Pencere.
m.+ ler 07b/1

mellāh -2-: Gemici, denizci.
m.+ lar 58b/17
m.+ lara 58b/16

menķūr -1-: Oyulmuş.
ķ.+ lara (ķıf-ı m.) 34a/15

menzil -1-: İki konak arası uzaklık
m. 46b/1

melūl -2-: Üzgün, mahzun.
m. (m. ol-) 11b/10, 39a/8

merātib -1-: Rütbeler, dereceler
m.+ ince 21b/14

memleket -2-: Ülke, yer.
m.+ i 58a/17
m.+ ine 21a/7

mercān-1-: Mercan.
m.+ dan 07a/1

men^c -1-: Engel olma.
m. (m. ét-) 47b/17

merdāne -2-: Yiğit, mert.
m. 03a/11, 57a/4

men -3-: “ben” zamiri.
m.+ i 57b/17
m.+ üm 63b/11
m.+ ümile 55a/2

merd-kār -1-: Güvenilir, mert kimse.
m. 11b/15

menāl -3-: Mal, mülk.

merdūd -5-: Kovulmuş, defedilmiş.
m. 12a/12; (m.- ı ebedī ol-
“sonsuzca kadar kovulmuş olmak.)
10a/13; (m. ol-) 10a/12, 10b/2

- m.+ a 10b/3
- merdübān** -1-: Merdiven.
m. 51a/14
- merḥabā** -1-: Selam, merhaba.
m. 34a/8
- merḥabāla-** -3-: Selamlamak.
m.- dı 34a/14
m.- dılar 61b/11
m.- yup 60a/12
- merhem** -5-: İlaç.
m. 20b/12, 31b/16; (m. kıl-)
30b/17
m.+ e 31b/16
m.+ i 31b/15
- merkeb** -1-: Eşek.
m. 43b/2
- mermer** -10-: Mermer.
m. 50b/7, 54b/8
m. birle 67a/4
m.+ den 04b/13, 06b/14, 06b/15,
53a/7, 53a/9, 55b/2
- Merrîḥ-şekil** -1-: Merihe benzer.
M. 36a/13
- meşbūt**-1-: ??
m. (m. degül) 10a/9
- mescūr**-1-: Dalgalı, taşkın.
m.+ a (baḥr-ı m.) 19b/4
- Mesḥāveş** -1-: Hz. İsa gibi
M. (dem-i M. “Hz İsa’nın nefesi
gibi.”) 34b/4
- mesned** -1-: Mevki, makam.
m. (m.- i şāhenşāhīde) 34a/10
- mesrūr**-1-: Sevinçli, memnun.
m. (şād m. ol-) 02b/4
- meşām**-1-: Burun.
m.+ ı 07b/11
- meşgūl**-6-: Bir şeyle uğraşan.
m. (m. ol-) 18a/2, 48b/17, 50b/16,
56a/14, 58b/12, 59a/8
- meşhūr**-1-: Herkesçe bilinen, ünlü.
m. (m. ét-) 52a/15
- mevc** -7-: Dalga.
m.+ i 08a/11; (m. ur-) 07b/11,
08a/11, 10a/1, 25a/4, 27a/2, 65b/7
- mevfūr**-1-: Çok, bol.
m. 54b/14
- mevt** -2-: Ölüm.
m.+ den 04b/2
m. yētişüp 58b/7

mey -1-: İçki, şarap. m. (m.-i muravvağ “esrarlı içki”) 34b/1	m.- dı 41a/1
meydān -2-: 1. Alan, saha. m.+ a 65a/6 2. Fırsat, imkan. m. (m. vēr-) 65b/1	Mıṣır / Mıṣr -6-: Mısır ülkesi. M. 39a/3 M.+ a 40a/10, 46a/16, 47b/3 M.+ da 37b/3 M.+ dan 41a/10, 41b/12, 41b/16, 43b/3
meydān-miṣāl -2-: Meydana benzer. m. 06b/13, 52b/10	Mıṣırī -1-: Mısıra ait olan. m. 16a/13
meyl -1-: Mil ?? m. 04b/13	mi‘de -1-: Mide. m.+ müz 37a/2
meyšūm -1-: Uğursuz, şom m. (m. ol-) 60b/2	miftāh -3-: Anahtar. m. 20a/16 m.+ ı 03a/7, 19b/17
mezheb -2-: Gidilen, benimsenen yol m. 49a/16 m.+ lerine (m. göre) 49a/17	mihmān -1-: Konu, misafir. m. (m. kıl-) 61a/16
mezīd -1-: Artma çoğalma. m. (m. ol-) 58a/17	miḥnet -2-: Sıkıntı, zorluk. m. 60b/3 m.+ den 46b/7
mezkūr -1-: Sözü edilen. m. 62b/12	mihr-peyker -1-: Güneş yüzlü. m. 25b/14
me’nūs -1-: Alışılan, alışkanlık olan. m. (m. ol-) 58b/10	mihrbānī -2-: Güneşe benzer. m. 30b/8, 31b/3
mıḥla -1-: Çivilemek.	mihter -8-: Yüksek rütbeli hizmetkâr m. 34b/10, 52b/17

m.+ ile 07a/11
m.+ ler 23a/17, 25b/15
m.+ lere 26a/9, 27b/6, 52a/5

miqdār-5-: Ölçü.

m.+ ı 25b/3, 64b/17
m.+ ınca 27b/6; (m. ola) 55a/7,
57a/2

miqdārlu -1-: Ölçülü

m. 27b/6

mīl -1-: İşaret direği.

m. 15b/9

miik -12-: Mülk.

m. 33a/16
m.+ e 35b/14
m.+ i 09b/16, 33b/12, 35b/13
m.+ in 05a/16
m.+ inde 50a/9
m.+ ine 67a/15, 67a/16
m.+ ümize 36a/10
m.+ üñ 23b/15
m.+ üñi 33b/1

miiket -1-: Mülk.

m.+ i 49a/11

mi' mārliq -1-: Mimarlık.

m.+ ı 12b/15

minber-1- hatîbin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü

m.+ e 48b/15

minqār-1-: Gaga.

m.+ ı 57a/4

minqārlu -1-: Gagalı.

m. 22b/8

mīr -10-: Baş, başkan, reis.

m. 16b/3, 21a/4, 21a/5, 26a/8,
27b/6, 34a/5, 57a/14, 61b/12,
62a/15

mīr-şikār -1-: Baş avcı

m.+ ları 55a/6

mişāl -3-: Benzer.

m. i 29a/6, 32b/6
m.+ inde 02a/7

miisk -1-: Güzel kokulu siyah madde

m. 07a/7

mişqāl -3-: 4,80 gr. karşılığı olarak kabul edilen ağırlık.

m. 29a/15, 29a/16, 30a/11

mismār -5-: Çivi, mih.

m. 03a/11

m.+ a 03a/13, 03a/17

m.+ ı 03a/6, 03a/9

miyān -2-: Orta.

m.+ ına 01b/3, 33b/9

		m.+ üni 45a/15	
mu' allā	-5-: Yüksek, yüce. m. 03b/8, 52b/9; (kaşr-ı m.) 16b/8; (kubbe-i m.) 16b/12 m.+ lar 52b/2		muḥabbet-güsterde -1-: Yayılmış dostluk. m. 60b/16
mu' allim	-1-: Hoca, müderris. m.+ lere 51a/12		muḥāfazāt -1-: Saklama, koruma. m. 30b/6
mu' āmele	-1-: Tutum, davranış. m. (m.- i vaḥdet-i vāhide) 36a/5		muḥallā -1-: Süslenmiş, donatılmış, tezyin edilmiş (kaşr-ı m.) 16b/12
mu' āniḳ	-1-: Sarılma, kucaklaşma. m. 46b/17		muḥarref -1-: Bozulmuş, tahrif edilmiş. m. (m. çal-) 65a/14
mu' ānid	-1-: İnatçı. m. 59a/4		Muḥarrem -2-: Kameri ayların birincisi. m. 31a/4, 31a/5
mu' aṭṭar	-1-: Güzel kokulu. m. (m. kıl-) 07b/11		
mu' azzam	-2-: Çok büyük, heybetli. m. 25b/12, 51a/6		muḥaşşal -1-: Elde edilen. m. (m.- ı kelām “sözün özü”) 45b/6
mu' cizāt	-4-: Mucizeler. m. 40a/11, 40b/4, 47b/1 m.+ ı 40b/4		muḥayyer -2-: Musikide bir basit makam. m. (m. kıl-) 26a/11, 34b/5
muḡanni	-1- :Şarkıcı, sanatkar. m. (m. ol-) 34b/2		muḥīte -1-: Çepeçevre kuşatan, etrafını çeviren, m.+ e (baḥr-i m.) 17b/14
muḥabbet	-2-: Dostluk, sevgi. m.+ ine 29a/10 m.+ inde 35b/9		muḥkem -4-: Sağlam, kuvvetli. m. 02b/12, 07a/13, 19b/13, 39a/10

muhtâc-1-: İhtiyacı olan, ihtiyaç duyan
m. (m. eyle-) 58a/4

muhterem -1-: Saygın, saygı değer.
m. 21a/13, 27a/14

muhteşem / muhteşim-4-: Görkemli,
heybetli
m. 03b/12, 03b/16, 03b/17 36a/12

mu'în -1-: Yardım eden, yardımda
bulunan
m. 06b/5

muķâbele -1-: Karşı.
m.+ sinde 54b/8

muķalled -1-: Örnek, yaklit edilen.
m. (m. kı1-) 58a/3

muķarreb -2-: Padişaha yakın olan
kimse
m. 04a/5, 51a/17

muķatṭa' -1-: Parçalara ayrılmış.
m. 53a/7

muķim-2-: Bir yere yerleşen, kalıcı olan
m. 06b/2, 53b/5

munakkaş -1-: Süsleme ustası.
m. 53a/9

muntazır -1-: Bekleyen, gözleyen
m. (m. dur-) 60b/13
m.+ dur 50b/12

mūr -1-: Karınca.
m. 05b/12

murād -17- Erişilmek istenen, istek, niyet
m. 02b/2, 56a/10, 60b/16, 66b/7;
(m. al-) 08b/11; (m. vēr-) 08b/4,
08b/10

m.+ ı 04a/13, 12a/9, 36b/2

m.+ ıdur 56a/9, 56a/10

m.+ ın 56a/9

m.+ um 35a/4

m.+ umca 22a/9

m.+ uñca 10a/6

m.+ uñı 11b/15

muraşsa -4-: Kıymetli taşlarla
süslenmiş, mücevherle bezenmiş.
m. 03b/10, 40a/1, 07a/15, 61b/15

muravvaķ -1-: Esrar
m. + lar (mey-i m.) 34b/1

muşaffā -1-: Saf, arı.
m. 53a/7

muşāfiha -1-: Selamlaşma,
tokalaşma.
m. 46b/17

muşayķal -2-: Cilalı, parlak.

m. 07a/14, 53a/7

m.+ dur (kâdir-i m.) 30a/4; (küfr-i
m. 08a/16

muşt -2-: Yumruk.

m. 03a/13; (m. ur-) 03a/17

muṭṭali -3-: Bilen, haberdar olan

m. (m. ol-) 37b/1, 41b/10, 60b/10

muṭarrā -1-: Göz alıcı.

m. kılmış 55b/1

muvaḥḥid -1-: Allah'ın birliğine
inanana, müslüman.

m. (m. kılmış) 58a/3

muṭavvaḥ -1-: Kolye, gerdanlık
takınmış kimse

m. 48b/1

muzaffer -1-: Zafer kazanmış, galip.
m. 15a/6

muṭteber -30-: İtibarlı, hatırı sayılır,
görkemli.

m. 03b/12, 06b/10, 07a/1, 07a/13,
07b/4, 16b/6, 16b/7, 19a/12, 21a/9,
22b/16, 23a/3, 23a/6, 23a/14,
24a/5, 29b/7, 32a/12, 32b/13,
36a/12, 39b/14, 51b/16, 52b/11,
53a/8, 53a/10, 53b/7, 54b/13,
55a/14, 56a/15, 59b/5, 61b/7; (m.
idüm) 51b/10

mübârek -12-: 1. Çok saygı değer,
hürmete layık.

m. (pîr-i m. "hürmete değer yaşlı
kimse") 35a/9, 35a/13, 36a/10,
48a/13; (şahş-i m.) 58b/6

m.+ üñ (pîr-i m.) 36a/3

2. Hayırlı, uğurlu, kutlu.

m. 07a/9, 07a/10, 33b/12, 34b/15,
39a/11, 60a/9; (m. ol-) 63a/15

muṭteberlük -1-

m.+ in 67a/5

m.+ ine 52b/9

mübâriz -7-: Eski savaşlarda
meydana çıkarak hasmıyla teke tek
dövüşen

m. 07a/11, 26a/9, 27b/6, 34b/10,
52a/5, 52b/16

m.+ ler 15b/15

muṭtedil -1-: Temkimli olan.

m. 27a/17

muṭṭi -1-: Bağlı, itaat etme.

m. (m. ol-) 19b/6

mübeddel -1-: Değiştirilmiş

m. (m. ol-) 60b/10

muṭṭlak -2-: Kesin, tam.

mübtelâ -5-: 1. Düşkün.

m. 08b/11, 57b/10, 57b/14	
m.+ ya 58a/10	
2. Hastalık, rahatsızlık.	
m. (m. ol- "hasta olmak") 31a/16,	
31b/1	
mücmere -1-: ??	mükemmel -1-: Eksiksiz, kusursuz, tam
m.+ ler 07a/7	m. 54b/12
müddet -1-: Süre, zaman.	mükerrem -2-: yüce, aziz, muhterem.
m.+ i 30a/15	m. 08a/15, 51a/6
müdellet -1-: İspatlanmış olan.	mül -1-: Şarap
m. 58a/3	m. + i (şoḥbet-i m. "şarap muhabbeti") 34b/6
müfessirün -1-: Tefsir eden.	mülâcca -1-: ??
m. (kavl-i m.) 45a/16	m.+ lar 57b/5
mühendis -2-: Mühendis.	mümkinât -1-: Olabilir şeyler.
m. 51a/12	m. (sâir m. gibi) 57b/17
m.+ ler 02a/5	münakkaş -1-: Süslü, resimli.
müheyyâ -1-: Hazır.	m. 07b/3
m. (m. kıl-) 22a/13; (m. ol-) 56b/12	müneccim -2-: Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe ait hükümler çıkararak kimse
mühre -1-: İstiridye kabuğu.	m.+ ler 37b/5, 38b/12
m.+ leyin 29b/13	müntehâ -4-: Bir şeyin varabileceği son nokta, son
mükâfât -2-: Bir başarı veya iyiliğin karşılığı.	m. 07a/2, 07a/13, 49b/17, 55a/13, 56a/16
m.+ ın 39b/11, 42b/6	münzel -2-: İndirilmiş, vahyedilmiş.
mükelled -1-:??	m (m. ol-) 13a/13, 13a/14
m. 11b/7	müretteb -1-: Dizilmiş, dizili.

m. 54b/12

m. 36b/14; (m. ol-) 36b/15

mürğ -3-: Kuş
m. 45b/5, 55a/17; (m.- i cān) 32a/3
m.+ üñ 55a/10

müste'ān -4-: Kendisinden yardım istenen, yardımını dilenen (Allah)
m. 30a/5, 31b/13, 32b/7, 35a/17

mürīd -3-: Mürşide bağlanan kimse.
m. (m. ét-) 11a/15
m.+ i 14a/4
m.+ leri 50a/1

müstemedd -1-: Kendisine yardım edilen.
m. (m. kı1-) 50a/3

mürsel -9-: Peygamber.
m. 13a/13, 35a/11, 40b/3
m.+ lere 13b/7, 35b/5, 37a/11
m.+ leri 11a/11
m.+ lerüñ 13a/15, 13b/1

müstemend -4-: Gamlı, dertli, üzgün.
m. 31a/2, 42a/13, 42a/16
m. eyler 63b/8

mürşid -1-: Rehber, kılavuz.
m. (m. ol-) 08b/2
m.+ ümüz 35a/9

müstevlī -1-: Kaplayan, yayılan
m. (m. kı1-) 39a/8

müsellaḥ -1-: Silahlı.
m. 54b/12

müşāhede -4-: Gözle görme.
m. 12b/12; (m. ét-) 62a/2; (m. kı1-) 21a/1, 62a/9

müsevvā -2-: Düz hâle getirilmiş, düzeltilmiş
m. 08a/16, 08b/11

müşekkeli -1-: Heybetli, iri.
m. 30b/12

müsülmān -1-: Müslüman.
m.+ lar 11a/11

müşerref -6-: Şeref kazanmış, şereflenmiş.
m. (m. kı1- "şerefledirme") 07a/10, 33b/12, 34b/15, 60a/10; (m. ol- "şerefledirme") 36b/3, 37a/17

müstağraḥ -3-: 1. Boğulmuş.
m. (m. ol-) 16b/13, 21a/6
2. Kendinden geçmiş.

müşkil / müşkül -6-: Zor, güç, çetin.
m. 02b/17, 10b/5
m.+ i 19a/10
m.+ ümi 10a/2

m.+ üñ 08b/17, 39a/17

Müşteri -2-: Jüpiter.

M. 54a/1, 54a/2

müte' accib -1-: Şaşkın, şaşan.

m. (m. ol- "şaşırmak") 61b/17

müte' allık -1-: İlgi, alaka.

m. (m. ol-) 27b/15

müteğarlık -1-: Boğulan.

m. (m. ol-) 03b/12

müteğayyir -1-: Değişen.

m. (m. ol-) 29b/1

müteharrik -2-: Hareket eden.

m. (m. kıl-) 10b/17, 11a/2

mütehayyir -1-: Şaşırmış, şaşmış.

m. (m. ol-) 61b/17

müteḳaddimūn -1-: Eskiler.

m. (ḫakīm-i m.) 33b/5

mütekellim -1-: Konuşan, söyleyen.

m.+ dür 45b/11

müetmmā -1-: Tamamlayan.

m. 34b/13

mütenazzımu'l-aḫvāl -1-: ??

m. 33a/4

mütevvaḳı' -1-: Meydana gelen olan.

m. (m. olan) 34b/13

müte'aḫḫirīn -1-: Son, sonuncu.

m. (ḫükemā-yı m.) 35b/15

müvekkel -5-: Vekil.

m. (m. ol-) 13b/4; (m. ṭur-) 11b/1,
12a/14

m.+ i 37b/14

m.+ ler 54b/16

müverrahūn -1-: Tarihçiler.

m. 43b/11, 46b/2

müverriḫūn -6-: Tarihçiler.

m. 42b/4, 48a/16, 58b/15, 60b/3,
63a/12

m.+ dan 16b/9

müzd -1-: Karşılık.

m.+ in (m. bul-) 46a/16

müzeyyen -3-: Süslenmiş, bezenmiş

m. 07b/3, 51a/6; (m. èt-) 26a/8

mü'min -2-: Müslüman.

m.+ ler 46a/2, 46a/3

N

nacaḳ -2-: Geniş ve keskin ağızlı büyük savaş baltası.

n. 01b/3, 51a/15

nā-çār -1-: Çaresiz
n. olup 12a/16

nādirü'l-vuķū' -1-: Meydana gelen
eşsizlik.
n. (n. düz-) 07a/15

nā-gāh -14-: Ansızın, birdenbire.
n. 03a/4, 05b/11, 15a/12, 17b/16,
19b/11, 23b/15, 32b/2, 33a/5,
40a/3, 43a/2, 43b/3, 49b/6, 55b/17,
64b/13

nağme -1-: Ezgi, ses.
n. (n.- i Dāvud "Hz. Davud'un sesi
") 34b/4

naḥīf -3-: Zayıf, çelimsiz.
n. 49a/12; (bende-i n. ve za'īf)
58a/17; (çarḥ-ı n.) 49a/13

naḥş -1-: Kandırma.
n. ète 65b/2

na'īm -1-: N,mete eren kimse.
n.+ de 22a/4

naḥd -1-: Maden??
n.+ den 07b/2

naḥil -1-: Aktarma, geçirme.
n. (n. ḳıl-) 05a/13

naḥkäre -1-: Küçük savaş davulu.
n. 19a/1

Naḥkās -2-: Sanatkar.
N. (N.- ı pāk "Allah.") 18a/9,
28b/13

naḥş / naḥiş -9-: Resimler, işleme.
n. (n. èt-) 06b/8, 07a/15
n.+ ın 32b/11
n.+ ından 03b/9
n.+ lar (n. urul-) 67a/5
n. ḳılmışlar 53b/14, 53b/17
n. ḳılup 50b/6, 55a/13

na'ıl -2-: Ayakkabı.
n.+ ının 44a/3
n.+ inuñ 44a/3

nāle -1-: İnleme, inilti.
n. 55b/1

nāliş -1-: İnleme, inilti.
n. ètdi 42a/14

nām -1-: İsimli.
n. 29b/3

namāz -4-: Namaz.
n. 43a/3; (n. ḳıl-) 44a/9, 48b/4
n.+ ı (n. ḳıl-) 43a/4

nāme -7-: Mektup.

n. 32b/17, 33a/12, 59b/7, 59b/8	n. 16b/13
n.+ sin 33a/7	
n.+ sinden 33b/6	nāz -2-: Cilve.
n.+ yi 59b/8	n.+ ıla 55b/11, 64a/3
nār -3-: Ateş.	naẓar -24-: Bakış, bakma.
n. 12b/16; (kürre-i n. “mağma”)	n. 33a/17, 62a/5; (alır gözile n. ét-
11a/2	) 36a/12; (n. eyle-) 05a/16; (n. kııl-
n.+ dan (māric-i basīṭ-ı n.) 11a/5	) 01b/6, 02a/7, 02a/12, 12b/10,
	20b/8, 29a/14, 30a/9, 51b/7; (n. ur-
	) 03a/10, 16b/8, 33b/7, 34b/8,
	52b/11, 54b/9
na‘ra -13-: Haykırma.	n.+ da 11b/4
n. (n. ḥaykır-) 16a/2, 26b/15, 62b/3,	n.+ ı 27b/14
62b/17, 65a/3; (n. ur-) 47b/16,	n.+ ina 06a/12, 32b/2
62b/5, 62b/7, 65a/13, 65b/4, 67a/11	n.+ ında 05a/13
n.+ sından 15b/7	n.+ lar (n. birle) 56b/14
n.+ sını 62b/16	
naşīb -1-: Pay, hisse.	nāzil -3-: İnmek.
n.+ üñ 27b/7, 55b/15	n. (n. ol-) 11a/11, 13a/15, 13b/2
naşīhat -1-: Öğüt	nāzūk -1-: Dikkat ve itina ile.
n. (n. ét-) 26b/5, 49a/5, 55b/16	n. 64a/3
nāsūt -1-: İnsanlık alemi.	ne¹ -245-: Ne.
n. + ı (‘ālem-i n.) 10b/16	n. 02a/1, 02b/1, 03b/7, 04a/17,
nāşī -1-: İleri gelen.	04b/7, 05a/7, 05a/14, 05b/7,
n. olur 36a/3	05b/11, 06b/4, 06b/6, 07a/12,
nāy -2-: Ney.	07b/7, 08b/8, 08b/10, 08b/17,
n. 15b/17, 26a/11	09b/15, 10a/3, 10b/5, 10b/6,
n.+ ler 34b/3	10b/13, 11b/1, 11b/9, 11b/12,
nāyim -1-: Uyuyan.	12b/16, 13a/4, 13b/2, 15b/3, 17b/3,
	17b/6, 17b/10, 18a/4, 18a/7, 18a/8,
	18a/11, 18a/14, 18b/7, 18b/8,

18b/9, 18b/11, 19a/8, 19a/14,
19b/1, 19b/14, 24a/8, 24a/14,
25b/1, 26a/16, 26b/15, 26b/17,
27a/7, 27b/5, 27b/13, 27b/14,
28a/4, 28a/5, 28a/6, 28a/15, 28b/8,
28b/17, 29a/4, 29a/7, 29a/10,
29b/10, 29b/11, 29b/14, 30a/1,
30a/3, 30a/5, 30a/14, 30b/4,
30b/11, 31b/5, 31b/16, 32a/6,
32a/12, 32b/6, 32b/8, 33a/13,
35a/6, 35a/8, 35a/12, 35b/12,
36a/1, 36a/2, 36a/9, 36b/4, 36b/9,
37a/6, 37a/10, 37a/17, 37b/9,
38a/13, 38a/16, 39a/13, 39b/14,
40a/12, 40b/7, 40b/14, 43b/1,
43b/9, 44a/13, 44b/17, 45a/5,
45a/7, 45a/10, 45a/11, 45a/12,
45b/14, 45b/17, 46a/2, 47a/3,
47a/7, 47b/1, 49b/1, 49b/8, 50b/11,
50b/14, 51a/5, 52a/10, 52b/13,
53a/2, 53a/3, 53a/11, 53a/12,
53a/16, 53b/3, 54a/13, 54b/5,
57a/16, 57b/7, 57b/13, 58a/6,
58b/5, 58b/17, 59b/4, 60a/17,
61b/4, 61b/7, 63a/11, 63b/14,
65b/10, 66a/14, 66b/5, 66b/10; (n.
ola) 08a/17, 15b/5, 57b/10
n.+ çeler 25a/7
n.+ çün 08b/7, 09a/15, 19b/6,
37a/8, 46a/10, 51a/1
n.+ den 08b/17, 43a/1, 50b/11
n.+ dir 10b/13

n.+ dür 08a/15, 24a/8, 26b/13,
27b/16, 28a/7, 36b/2, 44a/10,
46b/14, 47a/3, 56b/8, 64b/2, 64b/15
n.+ ler 06b/2, 18a/6, 39b/12, 50b/4,
52a/15, 64a/3, 67a/15
n.+ ñe 57b/16
n.+ nüñ 56a/15
n.+ sidür 63b/5
n.+ sisin 17a/16, 55b/14
n.+ yçün 07b/15, 08a/17, 08b/4,
09b/8, 21b/1, 29a/5, 11a/10,
37a/13, 39b/9, 41b/3, 42a/4,
44a/13, 44b/2, 44b/7, 57b/15, 58b/1
n.+ ydügin 29a/5
n.+ ydügünü 28b/12
n.+ ydür 64a/10
n.+ ye 07b/7, 12b/10, 14b/4, 30a/2,
38a/15, 51b/17, 62a/10
n.+ yi 14b/4, 28b/3, 30a/2
n.+ yiçün 05a/8
n.+ yidi 08a/8
n.+ yidügin 19a/10
n.+ ymiş 06a/1

ne² -l-: Ki bağlacı.
n. 55a/11

ne-gāh -l-: bkz. nāgāh (vezin gereği)
n.- 21b/1

neberd -l-: Savaş, cenk.
n. 25b/1

nebi -l-: Peygamber.

n. 04a/17	n. 05b/8, 17a/8, 54a/9, 62a/8, 67a/10
necât -2-: Kurtuluş, kurtulma. n. (n. bul-) 20a/13, 39b/15	nesḥ -1-: Hükmünü ortadan kaldırma n. (n. kı1-) 37a/13
n'êder -1-: Ne yapar. n. 65a/9	nesîb -1-: Soyu temiz olan. n. 29a/11
nef' -2-: Fayda, yarar. n. 18b/9 n.+ ine 04a/16	nesîm -1-: Hafif rüzgar. n. (n.- i ezel "başlangıcı olmayan rüzgar") 29a/9
nefes -4-: Nefes, soluk. n. (n. al- vër-) 15b/11 n.+ de 31b/14 n.+ i 58a/11 n.+ iyile 10b/4	nesl -2-: Soy. n.+ inden 32a/7, 33a/11 n.+ iyle 10a/15
nefir -3-: Boru şeklindeki nefesli müzik aleti n. 15b/17 n.+ ler 23a/9, 25b/15	nesne -26-: Nesne, şey. n. 03a/3, 10a/4, 25a/15, 28a/7, 28b/1, 30b/2, 31b/13, 33a/16, 38b/16, 38b/17, 50a/12, 60b/16 n.+ den 44b/2 n.+ durur 08b/11 n.+ dür 01b/2, 08b/9 n.+ ler 27b/16, 28b/10, 30b/7 n.+ leri 66b/17 n.+ m 43a/6 n.+ ñ 66a/14 n.+ sin 28b/1 n.+ ye 44b/3, 44b/4 n.+ yi 10b/5
nefs -8-: Öz varlığı, öz benliği, kişiliği. n. 29a/9; (kifâf-ı n. için) 45b/2 n.+ i 06b/5, 08a/12, 35b/6, 35b/8, 35b/10 n.+ ini 08b/1	
neheng -1-: Timsah. n. 23a/1	
nerre -5-: Erkek.	n'êt- -11-: Ne etmek, ne yapmak. n.- di 21b/4

n.- dügin 33b/16, 36b/9
n.- düğüni 60b/11
n.- elüm 17b/2
n.- er 30b/15, 55a/11
n.- ersiz 30b/12
n.- eyim 46a/14
n.- mek 02b/12
n.- sinler 35a/4

nev-cüvân -1-: Delikanlı, genç.
n. 63b/5

nevā -1-: Ses.
n.+ da 26a/11

nevāziş -1-: Okşama, gönül alma.
n.+ ler (n. ay-“gönül okşayıcı
sözler söylemek”)20b/8

nevmîz-2-: Ümitsizlik.
n. (n. ét-) 46a/12; (n. ol-) 46a/2

n'eyle-3-: Ne yapmak.
n.- r 64a/10
n.- rsin 57b/13
n.- yin 37a/3

ni -1-: bkz. ne
n. 31b/14

ni'am -1-: Nimetler.
n. (n.- ı vâfire “Bolca yiyecek
içecek”) 32b/1

nice / niçe -59-: 1. Çok, birçok, pek
çok.

n. 05b/5, 06a/1, 17a/13, 20b/9,
20b/10, 22a/8, 25b/4, 27b/12,
28b/8, 31a/8, 31b/3, 31b/12,
32a/10, 35b/12, 36b/16, 37a/12,
42a/2, 44a/12, 53a/5, 60b/15,
n.+ dür 25b/1
n.+ ler 05b/2, 15b/1, 15b/2, 21a/13,
31a/13, 31a/16, 31b/1, 51b/11,
54a/7

n.+ lerden 19a/7

n.+ lerüñ 16a/12

n.+ si 09b/17, 30b/16, 31a/3,
55a/11

n.+ sin 27a/13

n.+ sinüñ 31a/4

2. Nasıl.

n. 04b/1, 04b/2, 06b/1, 06b/2,
06b/4, 10a/7, 11b/11, 12b/5, 17a/3,
22a/7, 22b/13, 35a/6, 37a/10,
37b/15, 47b/1, 51a/3, 53b/1, 56b/6,
58a/5, 63a/11

nigār -2-: 1. Resim, nakış, şekil.

n. (n. ol-)28b/8

2. Sevgili.

n. 55b/15

nigebân -1-: Bekçi, gözcü.

n.+ lar 37b/8

nihân -1-: Görünmeyen, göz önünde
olmayan.

n. 52a/15

nikbet -2-: Talihsizlik, düşkünlük
n.+ inden 23b/14, 33a/3

nik-nām -1-: Namı iyi olan.
n. 18a/7

nīme -3-: Yarım, yarı, buçuk.
n. 51a/15, 51a/16, 51b/2

ni‘met -25-: Nimet.
n. 23a/5, 32b/15, 33b/14, 61a/15,
61b/1
n.+ den 58a/10
n.+ e 11b/17
n.+ i 58a/17, 58b/2
n.+ in 21a/13, 52a/14, 52a/17,
54a/7, 54b/14
n.+ inden 58b/5
n.+ ine 45a/4
n.+ le 45a/16
n.+ ler 14a/5, 58a/12
n.+ lerin 46a/8
n.+ ten 58a/13
n.+ üm 05b/2, 51b/11, 55b/10
n.+ ümüzle 37b/4

nişāb -1-: Yeter derece, istenilen oran
n.+ ndan 27b/7

nişār -1-: Saçma, serpmeye
n. (n. kı1-) 04b/9

nişān -13-: 1. İz, belirti.
n. 05b/17, 22b/11, 32b/7; (n. vēr-) 06b/16, 07a/2, 25b/13, 29b/9, 32b/3, 57a/6; (n. belür-) 38a/17; (n. kı1-) 04a/4
n.+ lar 06a/3, 56b/14
2. Vurulmak istenen hedef (ok, tüfek, top vb. ile)
n.+ lar (n. şut-) 56b/14

nişāne -2-: İşaret, belirti
n. 54b/8, 64a/2

nişāt -1-: Sevinç, neşe.
n. (n. birle) 11b/6

nite -46-: Nasıl.
n. 03b/11, 06a/12, 06b/17, 08b/11, 11b/4, 20a/8, 20b/1, 22b/9, 23b/11, 26a/13, 28b/3, 29a/10, 31b/11, 32a/16, 32b/3, 34a/9, 34b/6, 35b/11, 41a/6, 41b/14, 45a/11, 47a/8, 48a/6, 50a/17, 50b/3, 51a/7, 51b/3, 51b/17, 52a/14, 52b/5, 53a/2, 53a/9, 53b/7, 55a/6, 55a/10, 57a/9, 57b/7, 60a/6, 60a/16, 62a/6, 63a/9, 64a/3, 65b/9, 67a/1

nitekim -5-: Gerçekten, hakikaten
n. 04b/3, 44a/15, 44b/3, 54a/3, 54a/16

niye -3-: Niye, neden.
n. 03b/5, 31b/17

n.+ dür 42b/5	n.+ e 65b/8
nokta -1-: Nokta. n.+ sını 12a/2	nüş -3-: İçme, içiş. n. (‘ıyş u n. ét-) 04b/6; (‘ıyş u n. kıll-) 26b/2, 27b/8
n’ol- -2- :Ne olmak. n.- a 42b/15 n.- ur 37a/6	nutk -3-: Söz, konuşma, kelam. n.+ ı 08b/14; (n. vèr-) 09b/13 n.+ ına 32a/1
nöker -1-: Hizmetçi. n.+ i 62a/5	nübüvvet -1-: Peygamberlik n. 46a/13
nukre -2-: Gümüş. n. 07b/2 n.+ den 03b/10	nüh-ser -3-: Dokuz başlı. n. 17b/11, 18a/5, 18a/9
nu‘mân -1-: Kan renkli. n. (lâle-i n. “kırmızı Lale”) 67a/3; (şakâyık-ı n. “kırmızı şakayık”) 55a/17	nüzül -1-: Misafir için hazırlanan yemek n. 32b/15
	O
nür -10-: 1. İlahi Işık. n. 40b/5, 43b/14, 43b/17; (n. ol-) 02b/5 (n.- ı şu‘â‘) 45a/1 n.+ da 28b/9 n.+ dan 41a/4 n.+ yıla 43b/10 2. Işık n.+ ı 38a/11 n.+ ın 29a/7	o -7-: 1. İşaret Sıfatı o. 25a/11, 38b/15, 59a/6 2. İşaret zamiri o.+ rada 50a/4 o.+ dur 08a/11, 48a/7, 58b/14
nuşret -7-: Üstünlük, başarı, zafer. n. 22a/11, 65b/9; (n. vèr-) 16b/5, 25b/8, 26a/2, 63a/14	od -29-: Ateş o. 06a/16, 22a/16, 22b/2, 28a/2, 39a/15, 39b/4, 39b/7, 39b/8, 39b/9, 43b/7, 43b/9, 43b/12, 43b/13, 43b/17; (o. gibi) 15b/10; (o. saçıl-) 21b/16

o.+ a 22b/1, 39a/16, 39b/6; (o. yak-
“ateşe atmak, ateşte yakmak)
48b/13; (yanar o. dön-) 09b/8
o.+ ı 22a/17, 39b/6
o.+ ıla 05b/16
o.+ ina 08a/10, 12b/8
o.+ la bile 39b/7
o.+ layın 15b/13

oğlan -23-: Oğlan

o. 37b/6, 38a/11, 38b/10, 38b/12,
39a/12
o.+ dan 39b/1, 39b/17
o.+ dur 39a/12, 39a/17
o.+ ı 27b/3, 38a/12, 38a/17, 43b/8
o.+ lar 14a/15, 20b/2
o.+ ları 20b/9, 63a/5
o.+ ların 22a/5
o.+ larına 10a/14
o.+ larındandır 37b/11
o.+ larumuñ 18a/15
o.+ laruñ 20b/2

oğlancuk -1-: Oğlancık, daha küçük

erkek çocuk
o.+ için 45a/17

oğul -51-: Oğul, erkek evlat.

o. , 39a/1 (o. edin-) 38b/10, 38b/13
o.+ ı 14b/12, 16a/10, 18a/16,
27b/11, 32a/17, 39a/3, 50a/9,
59a/9, 60b/11, 61a/6, 62b/6,
62b/15, 63a/12, 64a/6, 66a/4,

66a/5, 67a/8, 67a/14; (o. degül)
38a/16
o.+ ıdur 17b/1, 27b/4, 37b/11
o.+ ın 17b/2, 66a/8, 67a/13
o.+ ina 59a/10
o.+ inuñ 62b/15, 66a/8
o.+ ıyam 63b/10
o.+ u 43a/10
o.+ um 17a/4, 18a/15, 19b/7,
20b/4, 59b/13, 59b/15, 60a/8
o.+ uma 17a/7
o.+ umuñ 17b/1
o.+ umuz 38b/9
o.+ uñ 44a/5, 60a/13
o.+ uña 45b/4
o.+ uñı 17a/6, 37b/17
o.+ unuñ 17a/10
o.+ uyıla 21a/7

oğurla--1-: Çalmak, hırsızlık yapmak.

o.- miş (o.- imiş) 48b/13

oğ -3-: Ok.

o. atarsañ 18a/12
o.+ ıla 57a/10
o.+ lar 15a/8

oğu- / okı-¹ -3-: Çağırarak, davet

etmek.
o.- mağa 43a/1
o.- ñ 42b/3
o.- r 42b/5

oğu- / okı-² -21-: Okumak.

o. 08a/13
o.- dı 13b/3, 21a/11, 53a/12, 54b/9
o.- dılar 06a/7, 33a/7
o.- duğı 13b/3
o.- dum 13b/10
o.- rısañ 08a/14
o.- yup 02a/13, 05a/14, 06a/5,
16a/5, 21b/7, 48b/5, 51b/8, 52b/13,
54a/4, 55b/5, 67a/6

oķun- -1-: Okunmak.

o.- maz 66b/11

ol- -453-: Olmak.

o. 18a/7, 28b/8; (bende o.-)
26b/10; (ķāni^ç o.-) 55b/16; (süvār
o.-) 23b/4
o.- a 07a/17, 26b/6, 31a/4, 41b/14,
43a/13, 46a/11, 46b/7, 53b/3,
54b/6, 63b/6; (ağacı o.-) 56a/15;
(^çākıl o.-) 45b/12; (arış o.-) 04b/14,
22b/9, 55b/2; (ayasınca o.-) 57a/4;
(^çazze o.-) 52b/14; (başınca o.-)
49b/16; (bende o.-) 60a/11; (bilmiş
o.-) 08b/1; bünyād o.- a 20a/10;
(cārī o.-) 30a/11; (deñlü o.-)
15b/11; (destūr o.-) 47b/15, 53a/1;
(düşmān o.-) 38b/3; (ķarāb olupdur
o.-) 54b/6; (ķoş o.-) 09a/2; (itā^ç at
ķılmış o.-) 35b/5; (i^ç tiķād ķılmış o.-
) 08b/1; (ķarış o.-) 57a/5; (ķavī o.-)
46a/15; kefāret o.- a 31b/10; 28b/5;
(ķulaç o.-) 50b/8; (ķuş o.-) 56b/6;
(miķdārınca o.-) 55a/7, 57a/2;

(murşid o.-) 08b/2; (müşerref o.- a)
36b/3; (müte^ç allik olmamış o.)
27b/15; (ne o.-) 08a/17, 15b/5,
57b/10; (Nekīr o.-) 46a/4; (oldı o.-)
54b/5; redd o.- a 27a/17; (şād o.-)
20a/11; (saldı o.-) 38a/14; (tām o.-)
18a/7, (taşınca o.-) 19b/15 (uyur
o.- mı) 09b/8; (var o.-) 03a/3,
66b/10; (yēr o.-) 18b/15; (yük o.-
) 13a/2; (^çacāyib o.- a 27b/14

o.- alar (meşğül o.-) 48b/17

o.- alum (fāyidemend o.-) 37a/17

o.- an 13a/1, 14a/1, 29a/2, 30a/16;
32a/8, 39b/1, 41a/14, 42b/10,
60b/1, 66a/3; (bed-gümān o.-);
14b/3; (ġāfil o.-) 60b/2; (ġarre o.-)
54b/10; (mütevvaķı^ç o.-) 34b/13;
(müvekkel o.-) 13b/4; (nāzil o.-);
11a/11; (rāh o.-) 13a/2; (reşāş o.-)
30a/8; (vaż^ç o.-) 03a/9;

o.- ana ħa27a/14

o.- andan (ķāş o.-) 27a/1; (ma^ç lūm
o.-) 44a/13

o.- anı 09b/11

o.- anımı (^çāk ve ^çāşī o.-) 55a/2

o.- anlar 27a/12

o.- anlara 35a/15

o.- anlarıñuzda 48b/17

o.- asın (emīn o.-) 12b/3, 13a/10

o.- avuz (^çāmil o.-) 36a/4

o.- ayıdı (yarar o.-) 48b/1

o.- ayım; (ķaravaş o.-) 55b/14;

(yaluñuz o.-) 57b/15

o.- a mı (cādūlarsız o.-) 09b/9;
(geleydi o.-) 59b/7; (küsdüñ o.-)
09a/16
so.- dı 04b/6, 10a/3, 18a/4, 40a/1,
40b/1, 43a/10, 43a/15 , 43b/16,
44b/1, 44b/3, 44b/12, 44b/14,
45a/1, 47b/2, 48b/10, 49a/4,
49a/17, 49b/17, 63b/14; (‘āšī o.-)
45a/4; (berķ o.-) 43b/4; (bölük o.-)
49a/16; (cārī o.-) 45a/17; (çāk o.-)
16a/12; (düşmān o.-) 10a/14;
(hāmīle o.-) 37b/13; (hāmūş o.-)
22a/12, 32a/4, 49b/2; (hāyil o.-)
28a/13; (hayrān o.-) 61b/6; (hord
o.-) 56b/17; (karañuluk o.-) 43b/4;
(kızlık o.-) 48b/15; (kulaķ o.-)
09b/1, 09b/6; (meşgūl o.-) 18a/2,
50b/16, 58b/12, 59a/8; (münzel o.-
) 13a/14; (müstağraķ o.-) 21a/6;
(mütehayyir o.-) 61b/17;
(müte‘accib o.-) 61b/17; (o. ola)
54b/5; (peltek o.-) 39b/8; (perīşān
o.-) 40a/6; (rāzī o.-) 38b/15, 43a/8;
(revān o.-) 49a/7; (sebeb o.-)
19a/14; (şād o.-) 33b/17, 38a/12,
39a/6, 46b/1; (tezellüminde o.-)
41a/16; (tutaş o.-) 21b/1; (yaķīn o.-
) 13b/13
o.- dı mı (münzel o.-) 13a/13
o.- dı ise (taķdīr o.-) 50a/16
o.- dığın 33b/11
o.- dılar (ğāretde o.-) 27b/9; (hord
o.-) 56b/11; (meşgūl o.-) 56a/14;

(süvār o.-) 04b/10, 54b/3, 64b/15;
(şādumān o.-) 47b/10
o.- dıyısı 49b/1; (nāzil o.-) 13b/2
o.- duğın 36a/2, 36a/14, 47b/3,
52a/10
o.- duğına (merdūd-ı ebedī o.-)
10a/13
o.- duğuñ (delīl o.- gibi) 09a/11
o.- duğuñı 12a/8, 33a/11
o.- duķ 37a/15
o.- duķca 20b/16
o.- duķlarıçün 27a/12
o.- duķların 57a/15
o.- duñ 51a/3; (ādemī o.-) 08a/12;
(delü o.-) 50b/17; (gülenç o.-)
08b/7
o.- duñsa 40b/4
o.- duñuz; (muţī‘ o.-) 19b/6
o.- ıcaķ 13a/4, 20a/13, 22a/3,
31a/6, 31a/8, 31a/13, 31a/16,
31b/1, 31b/3, 31b/6, 39a/17, 44b/4,
57a/17, 57b/1, 65b/17; (fāriğ o.-)
44a/9; (gerek o.-) 19b/17; (hoş-dil
o.-) 23a/2; (şād o.-) 02b/8; (tamām
o.-) 43a/7, 43a/9, 43b/2 ; (yardımcı
o.-) 45b/13
o.- ınca 38a/6, 48a/16, 55b/14,
57a/11; (müheyyā o.-) 56b/12
(tamām o.-) 48b/5
o.- ısar (şād u mesrūr o.-) 02b/4;
(nūr o.-) 02b/5
o.- ıсарdur 31b/15, 37b/6, 44b/10
o.- ma (melūl o.-) 11b/10; (perīşān
o.-) 40a/8; (ğāfil o.-) 60a/17

o.- madı (çäre o.-) 04a/15, 38b/15,
 54b/16, 55b/12; (k̄ani^c o.-) 58b/3,
 (peşmān o.-) 63b/9
 o.- madın 59a/1; (cem^c o.-) 23b/17;
 o.- maduğı 20b/16
 o.- maduğuna 38b/9
 o.- mağa 12a/17; (şākir o.-) 35a/17
 o.- mağıçün (muđannī o.-) 34b/2;
 (lāyık o.-) 55a/4
 o.- mağ 58b/11
 o.- mağlık (şād o.-) 25b/5
 o.- mamış (müte^c allık o.- ola)
 27b/15
 o.- masun 11b/13, 11b/16, 38b/11,
 38b/12, 44b/4, 51a/1; (tārık o.-)
 06b/2
 o.- masunçün (telef o.-) 30b/6
 o.- maya (def^c o.-) 18b/1; (muṭalli^c
 o.-) 60b/10; (mübeddel o.-) 60b/10;
 (müteğayyir o.-) 29b/1; (vaqıf o.-)
 60b/10
 o.- maya mı (ḥayf o.-) 02b/15
 o.- mayalar (nevmiz o.-) 46a/2
 o.- mayam (me^c bün o.-) 14b/8
 o.- mayayım (günāhkār o.-) 43a/2
 o.- mayıcağ (ḥazım o.-) 37a/3
 o.- maz 12b/1, 56a/5; (ḥoş o.-)
 35b/8; (pāyidār o.-) 63a/10; (suāl
 o.-) 44a/13
 o.- mazam (kāhil o.-) 47b/7
 o.- mış (ḥarāb o.- mış) 52a/7,
 52b/7; (ḥarab o.-) 53a/8; (likā o.-)
 60a/7; (maḥv o.-) 04a/1;

(müsteğarağ o.-) 16b/13; (revān o.-
) 55a/16, 67a/2
 o.- mışdı; (ceng o.-) 25a/11; (şād
 o.-) 06a/1
 o.- mışdur 49a/1; (lāyık o.-)
 05a/15; (nāzil o.-) 13a/15; (taş o.-)
 28a/1
 o.- mışiken (şād o.-) 26a/14
 o.- sa 60a/16; (almış o.-) 29a/9;
 (cem^c o.-) 08b/12; (eyle o.-) 08b/9,
 08b/17, 11a/12, 31a/9, 32a/8,
 47a/3, 47b/6; (gel-mış o.-) 29a/9;
 (mübetlā o.-) 31b/1; (seyr etmeli o.-
) 40a/2; (taḥlar o.-) 30a/12
 o.- sun 43a/13, 43a/16, 58a/15;
 (beşāret o.-) 20b/13; (fedā o.-)
 09a/16; (ğāfil o.-) 59a/12; (kana
 ḥan o.-) 41b/8; (mezid o.-) 58a/17;
 (mübārek o.-) 63a/15
 o.- sunlar (şādumān o.-) 47b/5;
 (muṭṭali^c o.-) 37b/1
 o.- uban (yār o.-) 58b/14
 o.- up 37b/7, 49a/6, 51b/13,
 57a/17, 61a/11, 66b/15 65b/7İ;
 (āhen-pūş o.-) 65b/17; (‘āşī o.-)
 19b/10; (‘azze o.-) 10a/12; (bevl o.-
) 30a/12; (bī-gümān o.-) 43a/2;
 (bölük o.-) 64a/15; (bülbül-i ḥoş-
 elḥān o.-) 34b/4; (cem^c o.-) 05b/3,
 24b/14, 26a/5, 46b/6; (fān o.-)
 21b/6; (ğālib o.-) 21b/3; (ğarđ o.-)
 24a/5, 27a/6; (göz o.-) 61a/12;
 (ḥacil o.-) 13b/11; (ḥākile yeksān
 o.-) 21b/6; (ḥalāş o.-) 41a/5;

(ḥayrān o.-) 34a/6; (hezīmet o.-) 13b/5; (ḥīre o.-) 40b/6; (ḥurd o.-) 16a/9; (‘ināyet o.-) 25b/8; (kaça gibi o.-) 65b/1; (kâşır o.-) 51a/11; (kol o.-) 07a/6; (kulağuz o.-) 04b/12, 23a/3; kulağ o.- 09a/12, 09a/13, 61a/12; (lāl o.-) 31a/9; (maḥv o.-) 30a/16; (maḥbūl o.-) 13b/3; (melāmet o.-) 12a/15; (melūl o.-) 39a/8; (merdūd o.-) 10a/12, 10b/2; (muṭṭali^c o.-) 41b/10; (müsteğrak o.-) 36b/15; (müşerref o.-) 37a/17; (nāçār o.-) 12a/16; (nigār o.-) 28b/8; (rehber o.-) 09a/11; sākin o.- 20b/3; (sebük-bār o.-) 01b/3, 51a/14; (serdih o.-) 20b/2; (süvār o.-) 24b/8, 25a/4, 26b/4, 33b/15, 50a/15, 56a/5, 65b/17, 66b/16; (şād o.-) 23a/7, 23b/9, 36a/15; (şādıkām) o.- 40a/9; (şāz o.-) 14b/9, 17b/15; (tamām o.-) 30a/15; (zāyi^c o.-) 30b/6
o.- updur 18a/16; (düşmān o.-) 10a/15; (ḥarāb o.-) 54b/6 (me`nūs o.-) 58b/10
o.- ṭurdı (ḥayrān o.-) 17a/15, (yayağ o.-) 15a/6
o.- ur 09b/12, 14b/5, 15b/12, 18a/8, 18b/7, 28b/8, 30a/4, 37a/4, 40b/4, 47a/9, 54a/1 59b/6; (bed-ter o.-) 29a/8; (cāmid o.-) 09a/1; (cem^c o.-) 17a/14; (cünūn o.-) 31a/15; (dēmek o.-) 37b/13, 54a/2, 54a/3;

(devā o.-) 31a/8; (dilsüz o.-) 31a/9; (dūn o.-) 14b/3; (görmez o.-) 31a/7; (ḥal o.-) 39a/17; (helāk o.-) 31b/4, 37a/4, 63b/6; (ḥalvet o.-) 35a/14; ((ıssı o.-) 28a/2; (ḥürd o.-) 57a/10; (kefāret o.-) 31a/4, 31a/10, 31a/11, 31a/13, 31a/15, 31a/17; (kudsī o.-) 32a/4; (laḫvī o.-) 31a/13; (lāyık o.-) 13a/4, 32a/2; (meyşūm o.-) 60b/2; (nāşī o.-) 36a/3; (peydā o.-) 15b/13; (pür-dāğ o.-) 37a/6; (renc o.-) 31a/3; (revān o.-) 06a/16; (sağ o.-) 37a/5; (ser-gerdān o.-) 29b/17; (şifā o.-) 31a/14; (şovuğ o.-) 27b/17; (şūm o.-) 60b/2; (şūret o.-) 38a/13; (taş o.-) 29b/13, 29b/1 30a/9 30a/10; (tehī o.-) 53b/3; (teşbi^c o.-) 31a/11
o.- uram 18a/15, 58a/6
o.- urdı 54a/9; (bī-ḫarār o.-) 39a/8
o.- urlar (mübtelā o.-) 31a/16; (toymaz o.-) 31b/4
o.- urşa (ḥayr u şerr o.-) 11b/9
o.- ursam (yēyicek o.-) 58b/3
o.- urşañ (yār o.-) 33b/1
o.- ursın 58a/5

ol

-932-: 1. İşaret Sıfatı.

o. 01b/6, 01b/7, 01b/8, 01b/10, 01b/11, 01b/17, 02a/10, 02b/9, 02b/11, 03a/4, 03a/10, 03a/13, 03a/15, 03b/11, 03b/16, 03b/17, 04a/6, 04a/7, 04a/13, 04b/6, 04b/10, 04b/14, 05a/12, 05a/13,

05b/14, 05b/17, 06a/2, 06a/3,
06a/4, 06a/7, 06a/8, 06a/14,
06a/17, 06b/5, 06b/7, 06b/8,
06b/12, 06b/16, 06b/17, 07a/5,
07a/17, 07b/2, 07b/3, 07b/6,
07b/11, 07b/12, 08a/8, 08a/13,
09a/4, 09a/17, 09b/1, 10a/10,
10a/16, 10b/1, 10b/3, 10b/6, 10b/7,
10b/9, 10b/10, 11a/9, 11a/14,
11a/16, 11a/17, 11b/2, 12a/6,
12a/11, 12b/7, 13a/10, 13a/16,
13b/1, 13b/2, 13b/4, 13b/5, 13b/8,
13b/10, 13b/14, 14a/3, 14a/5,
14a/11, 14a/12, 14a/14, 15a/13,
15a/16, 15b/6, 15b/11, 15b/13,
16a/2, 16a/7, 16a/14, 16a/16,
16b/5, 16b/10, 16b/16, 16b/17,
17b/3, 17b/15, 18a/4, 18a/5, 18a/8,
18a/16, 18b/1, 18b/4, 18b/6,
18b/10, 18b/14, 19a/10, 19a/11,
19b/1, 19b/2, 20a/9, 20a/10,
20a/11, 20a/15, 20b/5, 20b/6,
21a/2, 21a/3, 21a/6, 21a/7, 21a/9,
21a/10, 21b/2, 21b/7, 21b/11,
21b/15, 21b/16, 21b/17, 22a/1,
22a/2, 22a/4, 22b/1, 22b/10,
22b/12, 22b/13, 23a/7, 23b/9,
23b/12, 23b/13, 23b/16, 24a/4,
24a/12, 24a/17, 24b/1, 24b/4,
25a/2, 25b/7, 25b/8, 25b/10,
25b/16, 26a/1, 26b/3, 26b/10,
26b/14, 27a/6, 27a/10, 27a/11,
27b/1, 27b/2, 27b/7, 27b/8, 27b/10,
27b/12, 28a/1, 28a/4, 28a/5, 28a/6,

28a/7, 28a/8, 28a/9, 28a/10,
28a/11, 28a/15, 29a/7, 29a/10,
29a/13, 29a/14, 29a/16, 29b/2,
29b/4, 29b/7, 29b/8, 29b/10,
29b/12, 29b/16, 29b/17, 30a/5,
30a/14, 30a/15, 30a/16, 30b/1,
30b/2, 30b/3, 30b/7, 30b/9, 30b/13,
30b/14, 30b/15, 30b/17, 31a/3,
31a/4, 31a/6, 31a/8, 31a/10, 31b/8,
31b/11, 31b/12, 32a/1, 32a/2,
32a/4, 32a/12, 32a/13, 32a/15,
32b/1, 32b/8, 32b/9, 32b/16, 33a/2,
33a/6, 33a/8, 33a/10, 33b/10,
33b/16, 34a/6, 34a/13, 34a/17,
35a/11, 35a/12, 35a/13, 35b/12,
35b/17, 36a/3, 36a/14, 37a/13,
37a/14, 37a/15, 37a/16, 37b/2,
38a/6, 38a/17, 38b/15, 38b/17,
39b/8, 39b/16, 40a/5, 40a/9,
40b/15, 41a/15, 41b/1, 41b/2,
41b/4, 41b/5, 41b/10, 41b/17,
42a/3, 42a/4, 42a/5, 42a/9, 42a/10,
42a/17, 42b/2, 42b/4, 43a/1, 43a/8,
43a/10, 43a/14, 43b/2, 43b/8,
43b/11, 43b/12, 43b/14, 43b/15,
43b/16, 43b/17, 44a/7, 44a/17,
44b/8, 45a/17, 46a/4, 46b/14,
47b/17, 48b/3, 48b/5, 48b/13,
49a/3, 49a/4, 49b/10, 49b/14,
49b/15, 50a/7, 50a/8, 50a/14,
50b/5, 50b/16, 51a/12, 51b/5,
51b/6, 51b/7, 52a/3, 52a/6, 52a/14,
52b/1, 52b/2, 52b/4, 52b/8, 53a/9,
53a/11, 54a/11, 54b/2, 54b/3,

54b/7, 55a/3, 55a/4, 55a/9, 55a/12,
55a/15, 55a/16, 55b/1, 55b/5,
56a/10, 56a/13, 56a/16, 56b/2,
56b/5, 57a/2, 57a/7, 57a/13,
57a/16, 57a/17, 57b/2, 57b/4,
57b/6, 57b/12, 57b/14, 57b/17,
58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 58a/12,
58a/14, 58b/1, 58b/5, 58b/8,
58b/13, 58b/15, 59a/1, 59a/3,
59a/6, 59a/7, 59a/8, 59a/9, 59a/12,
59a/15, 59b/3, 59b/9, 59b/13,
59b/14, 60a/1, 60b/5, 60b/12,
61a/3, 61a/13, 61b/5, 62a/3, 62a/8,
62a/10, 61b/2, 62b/3, 62b/7, 62b/9,
62b/11, 63a/14, 64a/2, 64a/4,
64a/5, 64a/7, 64a/8, 64b/12, 65a/3,
65b/2, 65b/3, 65b/15, 66b/14,
66b/17, 67a/14,

2. 3. Tekil şahıs Zamiri

o. 03a/15, 06b/3, 08b/1, 09b/14,
18b/8, 26b/14, 32a/1, 35a/15,
46a/9, 49a/11, 49b/13, 53b/6,
64b/16; (O. "Allah") 09b/13,
09a/11, 10b/14, 30b/17, 35a/8,
46b/13

aña / ana: Ona.

a. 02b/6, 08a/15, 11a/8, 14b/2,
14b/5, 18b/5, 19a/5, 20a/15, 21b/4,
22b/12, 24a/15, 27b/14, 31a/4,
31a/11, 31a/14, 31a/15, 31a/17,
31b/3, 31b/5, 31b/6, 38b/6, 43a/8,
43a/17, 44b/5, 60a/4, 61b/5; (a.
göre) 08b/1, 10b/5, 22a/11, 35b/15,
36a/4

a. 66a/15

anca: O kadar, onun kadar, öylece.

a. 01b/12, 10b/6, 10b/7, 10b/8,
13a/7, 28b/10, 34a/3, 40b/9, 54a/8,
63b/3, 64b/1

a.+ layın 08a/12

a.+ nuñ 31b/15

a.+ sını 54b/17

ancalar: Niceler, niceleri,
birçokları.

a.+ 15a/17, 15b/1, 24b/1, 25a/10,
31a/15

ancılayın: Onun gibi.

a. 06a/7, 17a/8, 19a/12, 25a/12,
33a/16, 35b/11, 36b/6

anda: Orada.

a. 02b/4, 06b/8, 10a/15, 14a/1,
14a/11, 35a/14, 43a/12, 50a/2,
57a/17, 59a/3, 59b/6, 64a/5

a.+ dur 23b/13

a.+ durur 23a/7

andan: Ondan.

a. 01b/4, 01b/10, 02a/3, 02a/5,
02a/8, 02a/10, 02b/11, 02b/17,
03a/2, 03a/15, 03b/10, 03b/17,
04a/3, 04a/5, 04b/4, 04b/6, 04b/10,
04b/11, 04b/13, 05a/5, 06a/3,
06a/17, 06b/14, 06b/16, 07a/2,
07a/8, 07a/16, 07a/17, 07b/6,
08a/14, 08b/1, 08b/11, 09a/7,
09b/7, 09b/10, 10a/4, 10a/8,
10a/11, 10a/17, 10b/2, 10b/11,
10b/13, 11a/2, 11a/9, 11a/17,
11b/4, 12a/6, 12a/10, 12b/4, 12b/6,

13a/6, 13b/2, 13b/6, 14a/1, 14a/5,
14a/8, 14a/16, 14b/11, 14b/13,
15a/6, 15a/9, 16a/1, 16a/6, 16a/12,
16b/5, 16b/16, 17a/5, 17a/6,
17a/11, 17a/12, 17b/1, 17b/7,
18a/13, 18b/14, 18b/16, 19a/13,
19a/17, 20a/15, 20b/2, 20b/13,
20b/17, 21a/1, 21a/6, 21a/8, 22b/5,
22b/8, 22b/13, 23a/5, 23a/13,
23a/16, 23a/17, 23b/2, 23b/3,
23b/11, 23b/16, 24a/8, 25b/9,
25b/13, 26b/4, 27a/8, 27b/4, 27b/8,
27b/9, 28a/4, 28a/6, 28a/13,
28a/16, 28b/9, 28b/14, 29a/3,
29b/2, 29b/5, 29b/7, 29b/8, 29b/9,
29b/15, 30a/7, 30a/16, 30b/2,
30b/3, 30b/5, 30b/10, 31a/17,
31b/4, 31b/10, 32a/9, 32a/13,
32a/17, 32b/11, 32b/12, 32b/16,
33a/9, 33b/14, 34a/7, 34a/14,
34b/12, 34b/17, 35a/5, 35a/17,
36a/6, 36a/9, 36b/2, 37a/1, 37a/9,
37a/16, 37b/2, 38b/7, 38b/11,
39a/2, 39a/13, 40a/5, 40a/7, 40a/9,
40a/17, 40b/5, 40b/11, 40b/14,
40b/16, 41a/1, 41a/3, 42a/11,
42a/14, 42a/17, 42b/8, 42b/13,
43b/7, 43b/8, 43b/10, 43b/17,
44a/1, 44a/16, 46a/4, 46a/7, 46b/1,
46b/9, 47a/2, 47a/7, 47b/1, 47b/3,
47b/14, 48a/4, 48a/13, 48b/16,
49a/2, 49a/16, 49b/3, 49b/9,
49b/11, 49b/14, 50a/2, 50a/7,
50a/16, 50b/10, 50b/11, 50b/15,

51a/5, 51a/9, 51a/14, 51a/17,
51b/5, 51b/6, 51b/14, 52a/6, 52a/8,
52a/16, 52b/13, 53a/2, 53a/7,
53a/10, 53b/11, 53b/16, 54a/3,
54a/13, 54b/2, 54b/13, 55b/1,
55b/2, 56a/2, 56a/14, 56b/1,
56b/16, 57a/1, 57b/10, 57b/16,
58a/4, 58a/9, 58b/6, 59a/6, 59a/9,
59a/11, 59b/3, 59b/6, 60a/3, 60a/7,
61a/1, 61a/4, 61b/3, 61b/9, 61b/11,
62a/14, 62a/15, 62b/2, 62b/3,
62b/11, 62b/15, 63a/14, 63a/17,
63b/9, 63b/16, 64a/9, 64b/5, 64b/9,
64b/16, 65a/17, 65b/6, 66a/4,
66a/10, 66a/13, 66b/4, 66b/10,
67a/6; (a. ötürü) 10a/15

anı: Onu.

a. 03a/6, 04a/4, 05b/1, 05b/8,
10a/8, 12b/9, 14a/15, 17a/1,
17b/15, 17b/17, 18a/8, 19b/3,
19b/5, 21b/7, 21b/14, 22b/11,
24a/6, 24a/16, 24b/10, 26b/12,
26b/16, 27a/2, 27a/9, 28a/12,
28b/11, 29a/9, 29b/3, 29b/13,
31b/9, 31b/12, 32a/1, 32b/8,
35a/14, 38a/1, 38b/10, 38b/16,
39a/5, 40a/14, 41b/11, 42a/13,
44a/3, 45b/14, 46a/2, 47a/5, 47a/6,
47b/1, 47b/13, 49a/11, 49b/2,
50b/4, 50b/8, 51a/13, 54b/1,
55b/10, 56b/6, 56b/11, 57a/1,
57a/6, 57a/7, 58a/8, 58b/13,
59a/11, 60a/12, 61a/16, 61b/10,

63b/12, 63b/13, 64a/11, 64b/13,
64b/14, 65b/1, 65b/4, 66b/5

anlar: Onlar.

a. 09a/12, 18b/2, 23a/5, 32a/7,
42b/12, 48b/12

a.+ a 64a/12

a.+ dan 60b/9

a.+ dur 54b/2

a.+ ı 04a/5, 09a/11, 20b/4, 20b/7,
45b/2, 55b/4

a.+ uñ 42a/11, 45a/14; (a. gibi)
31a/13

a.+ uñçün 64a/1

anuñ: Onun.

a. 06a/5, 08a/17, 10a/14, 19b/7,
22b/11, 27a/14, 28b/12, 31b/16,
35b/1, 37b/6, 41a/4, 45b/15, 48b/3,
48b/12, 49a/15, 57b/9; (a. gibi)
25b/1,

a.+ çün 12a/9, 28b/15, 44b/5

a.+ dur 53b/6

a.+ ıla 19b/10, 32a/13, 35a/12,
60b/11, 63b/11

a. için 09b/9, 32b/7, 37b/12

a.+ la 21b/2

o.+ alara 47a/9

3. İşaret zamiri.

01b/12, 02b/6, 31b/16, 44a/16,
44b/17, 63b/11

o.+ dur 09b/12, 28a/3, 30a/2,
34b/13, 42a/14, 42a/15, 42a/16,
58a/2, 58a/3

oldur- -1-: Oldurmak.

o.- ur 29a/2

oluğ-mişāl -1-: Oluk gibi.

o. 04b/15

olun- -2-: Olumak.

o.- madı (farq o.-) 05a/11

o.- mış (taşvır o.-) 03a/4

on -51-: On (10)

o. 05a/1, 06a/10, 06b/12, 06b/15,
07a/17, 10b/14, 14b/10, 14b/11,
15a/5, 21a/5, 21a/15, 22a/6, 23b/3,
23b/7, 24a/3, 24a/5, 24b/4, 27b/3,
30b/7, 30b/13, 30b/14, 31a/3,
31b/12, 34b/17, 37b/3, 48b/4,
48b/5, 49a/15, 50a/15, 51b/1,
55a/1, 57a/3, 57a/13, 59a/5, 59a/7,
60b/4, 61a/11, 61b/5, 61b/9,
61b/15, 62b/10, 62b/17, 63a/16,
64a/8, 65b/5, 65b/14, 65b/17,
67a/13

on- -1-: Tamir etmek.

o.- ar 05a/7

oñar- -1-: Bir işi özenle yapmak.

o.- an 14b/2

ordu -2-: Ordu.

o.+ nuñ 61b/9

o.+ sından 61a/12

orta -23-: Orta.

o.+ da 20a/17, 61b/13
o.+ dan 39b/2
o.+ larına 49b/1
o.+ larından 49a/2
o.+ sına 57b/4
o.+ sında 03a/8, 03a/11, 03b/10,
06b/10, 16b/8, 16b/13, 19b/13,
19b/15, 50b/7, 51b/5, 52b/9, 53a/8,
53b/8
o.+ sından 01b/5, 57a/10
o.+ ya 27b/5, 65a/10

ortak -2-: Ortak, yoldaş.
o.+ ı 30a/5, 35a/8

ot -3-: Ot.
o. 57b/8
o.+ dan 18a/6
o.+ lar 04a/3

oṭak -1-: Büyük çadır.
o. (o. eyle- “yer, mesken tutmak”)
21a/7

otur- -59-
o.- an 02a/11, 12b/17, 36a/10,
53b/5
o.- dı 01b/15, 08a/3, 09b/3, 11b/8,
23b/2, 27b/4, 34a/13, 36b/14,
40a/7, 40b/9, 42a/12, 50b/9, 55b/4,
60a/3, 62a/5, 63a/17
o.- dılar 33a/2
o.- dum 55b/10

o.- mış 03a/5, 03b/15, 16b/16,
20b/2, 30b/3, 34a/11, 36b/16,
48a/3, 57b/7, 60a/4, 61b/15
o.- mışdı 59b/3
o.- mışıdı 36a/6
o.- mışiken 07b/13
o.- mışken 33a/5
o.- mışlar 27a/6
o.- up 08a/4, 26a/9, 57b/14
o.- ur 03b/12, 04a/3, 16b/14,
18a/13, 18b/3, 18b/4, 20b/2,
40b/10, 51a/4, 51a/9, 53b/9, 55b/3,
57b/5

o.- urdı 18b/6
o.- urken 34a/2
o.- urlar 03b/17, 34b/11
o.- ursın 50b/12
o.- ur mısın 40b/10

otuz -7-: Otuz (30)
o. 04a/8, 38b/5, 51b/7, 64a/7,
64b/7, 64b/14, 65b/6

otuzar -3-: Otuzar.
o. 22b/9, 23b/11, 52a/8

oyna- -1-: Güreşmek.
o.- sam 05b/7

oynat- -1-: Oynatmak.
o.- urdı 39a/9

oyun -1-: Oyun
o. ütmiş degül 49a/12

Ö

ög- -1-: Övmek.

ö.- mez 45b/12

öglen- -1-: Kendine gelmek, aklı başına gelmek.

ö.- di 47b/3

öğret- -1-: Öğretmek

ö.- di 36b/9

öğren- -5-: Öğrenmek.

ö.- di 44b/10

ö.- e 32a/1

ö.- ıcek 32a/2

ö.- memişdi 44b/8

ö.- mişsin 40b/7

ö.- ince 33b/2, 33b/14, 62a/11

ö.- inceye 66b/6

ö.- isergil 49a/14

ö.- meden 49a/13

ö.- medi 02b/5

ö.- mek 02b/17

ö.- memek 04b/1

ö.- memekçün 04a/15, 04b/4

ö.- meyüp 04a/14

ö.- mez 02b/8

ö.- mişise 21b/7

ö.- se 53b/5

ö.- üben 46a/5

ö.- ümden 63b/7

ö.- üp 63a/12

ö.- ür 49a/14

ö.- ürdi 31b/2

ö.- ürseñ 58b/7

ögürtle- -1-: Ayırmak, seçmek.

ö.- yüp 22a/14

ölç- -1-: Ölçmek.

ö.- diler 67a/6

öküz -2-: Öküz.

ö. 49b/11, 49b/12

öldür- -12-: Öldürmek.

ö.- di 20b/14, 40a/5

ö.- dügin (ö. gibi) 41b/2

ö.- dügün 41b/5

ö.- düm 45b/7

ö.- esin 39a/16, 41b/5

ö.- eyim 37b/15

ö.- mege 45a/15

ö.- mek 41b/11

ö.- mezisem 37b/15

ö.- miş 41b/6

öl- -32-: Ölmek

ö.- di 02b/6, 05a/7, 21b/9, 49a/15

ö.- dügin 41b/1

ö.- dügiyiçün 35a/17

ö.- düklerin 57a/16

ö.- dür 39a/12

ö.- dürüp 37b/10

ö.- e 21b/14

ö.- em 52a/2

ölü	-4-: Ölü ö. 31b/15 ö.+ si 63b/14 ö.+ sin 32b/11, 63b/14	ö. 66b/17 ö.+ din ö.+ i 23a/6 ö.+ in 24a/6, 62b/11 ö.+ ince 03b/7, 15a/9, 24a/4, 52b/1, 53a/6, 53b/7 ö.+ inde 02a/11, 03a/2, 07b/10, 08a/8, 09a/7, 09a/14, 09b/5, 20b/6, 23a/9, 32a/4, 35b/9, 62a/3, 62a/13 ö.+ ine 03a/16, 35a/1, 58a/12 ö.+ leriñce 02a/11 ö.+ lerince 16b/12, 51b/1, 66a/7 ö.+ lerinde 45b/4 ö.+ lerine 49b/12 ö.+ üme 58b/10 ö.+ ünde 07b/16, 20b/11, 44b/9 ö.+ üñde 09a/11 ö.+ üne 03a/10, 07a/11, 10b/6, 17a/9, 42b/13, 66b/16
ölüm	-5-: Ölüm. ö. 04a/16 ö.+ den 63b/6, 66a/15 ö.+ e 04a/13 ö.+ i 04b/1	
‘ömr / ‘ömür	-37-: Ömür, yaşam ‘ö. , 12b/11, 18a/11, 18b/7, , 49b/7, 49b/8, 52b/14; (‘ö.- i tavīl sür-) 54a/14; (‘ö. sür-) 04a/12, 05b/4, 21a/15, 49a/6, 51b/12, 54a/11, 60a/6, 67a/12; (‘ö. vèr-) 14a/17, 66b/13 ‘ö.+ den 54a/17 ‘ö.+ e 26a/13, 51b/9 ‘ö.+ i 33a/13, 50a/6, 54a/15, 54a/17, 54b/1 ‘ö.+ in 54a/16 ‘ö.+ ine 54b/2 ‘ö.+ inüñ 17b/6 ‘ö.+ nüñ 21a/15 ‘ö.+ ü 54b/10 ‘ö.+ ümüñ 05b/9 ‘ö.+ ümüz 18a/4 ‘ö.+ üñe 13b/14 ‘ö.+ üni 02a/16, 13b/17, 17b/9	
öñ	-46-: Ön. ö. 24a/7, 54a/13	öñdin -1-: Önce. ö. 59b/16, 61b/4 öñlendür- -1-:?? ö.- di 64a/9 öñlü -1-: Öne çıkan. ö.+ si 64b/6 ördek -3-: Ördük. ö. 06a/13, 06a/14, 32b/5 ört- -2-: Örtmek.

ö.- eler 58b/8	p. 14b/15, 15a/4, 26b/11, 59a/5,
ö.- miş 57b/8	59a/7
öt- -4-: Ötmek.	paşâ -7-: Saygı bildiren sesleniş.
ö.- düğince 06a/15	p. 12b/13, 19a/9, 25a/13, 27a/15,
ö.- er 06a/15	29a/1, 50b/4
ö.- üp 57a/1, 57a/9	
ötürü -1-: -den dolayı, -in yüzünden.	pâyidâr -1-: Kalıcı.
ö. (andan ö.) 10a/15	p. (p. ol-) 63a/10
öz -6-: Kendi.	pâyimâl -1-: Ayaklar altına alınmış,
ö. 07b/8, 12a/15, 25b/4	hakir duruma düşürülmüş
ö.+ i 11b/6	p. (p. ét-) 26b/1
ö.+ in 54a/10	pehlevân -5-: kuvvetli kimse, yiğit
ö.+ inden 44b/7	p.+ ı 03a/15 34b/10, 63a/3, 63b/3;
	(p. birle) 65a/13
P	
pâdişâh -4-: Hükümdar, padişah.	peleng -1-: Panter
p.+ ı 31b/11, 42a/15	p. 66a/6; (bebr ü p. gibi) 24a/13
p.+ ları 63a/9	Peleng-ser -1-: Panter başlı.
p.+ uñ 45b/16	P. 61a/9
pâk -4-: Temiz.	peltek -3-: Peltek.
p. 44a/3	p. (p. ol-) 39b/8
Naqqâşı p. 18a/9, 28b/13	p.+ dür 45b/11, 47a/4
p.+ sını 44a/3	
pâre -11- 1. Parça	penâh -1-: Sığınacak yer.
p. 02a/8, 42a/13; (p. kıl-) 16a/15,	p. (püşt ü p.) 35b/14
16a/17, 65a/14	
p.+ lerin 02a/9	pencere -4-: Pencere.
2. Adet, sayı.	p.+ den 40a/17
	p.+ sin 40b/8

p.+ sine 40a/16

p.+ ye 40b/9

p. (p. kı1-) 56b/11; (p. ur-

“dökülmek”) 06a/16

pençelü -1-: Pençeli.

p. 22b/9

pertev -1-: Işık, parlaklık

p. 38a/12

per -2-: Kanat??

p. (p. kı1-) 26a/7, 34a/16

pervaneveş -1-: Kelebek gibi.

p. 24b/13

per-tîr -1-: Ok kanatlı ??

p.- lerile 56b/14

pervâz -3-: Kanat??

p. (p. ur-) 05b/2, 32a/3, 56b/16

perde -2-: 1. Engel, mani.

p.+ sin (zulmet p.) 12b/12

2. Sesin tizlik ve peslik derecesi.

p.+ yile 26a/10

Perverdigâr -2-: Allah.

P. 28b/3, 38a/16

perdele- -1-: Engel olmak.

p.- yüp 62a/2

pes -63-: Şu halde, öyleyse, şimdi.

p. 08a/16, 09a/3, 11b/2, 11b/5,
11b/9, 12a/7, 12a/16, 12b/7, 14a/9,
16b/6, 19b/13, 23b/6, 24a/7, 26b/6,
28b/1, 28b/8, 28b/10, 31b/2, 31b/6,
31b/7, 32a/2, 32a/16, 36b/5, 37a/3,
37a/8, 37a/14, 38a/2, 39a/6, 39b/1,
40a/12, 40b/1, 40b/6, 40b/15,
41a/5, 41b/6, 41b/7, 41b/11, 42a/4,
42a/6, 42b/4, 42b/6, 42b/17, 43a/5,
43a/12, 43b/7, 43b/8, 43b/13,
44b/17, 45a/3, 45a/10, 45b/10,
46a/5, 46a/17, 46b/12, 47a/7,
47a/17, 47b/2, 47b/9, 49b/12,
51a/12, 52a/3, 53b/3, 63b/4

perî -2-: Cinlerden çok alımlı ve çok
güzel olağanüstü varlık.

p. 17a/14

p.+ si 19a/16

perîşân-3-: Kederli, üzgün.

p. (p. düş-) 64a/1; (p. ol-) 40a/6;
40a/8

perrân -1-: Uçan, uçucu.

p. 65a/15

peşkeş -1-: bkz. pişkeş

p.+ lerin 62a/10

pertâb -2-: Atılma.

peşmān -1-: Yaptığına üzülop

hayıflanan, pişman.

p. 66a/9; (p. ol-) 63b/9

peydā -1-: Ortaya çıkma.

p. (p. ol-) 15b/13

peygāmbēr -38-: Peygamber.

p. 19a/14, 35a/7, 37a/10, 37a/11,
37a/16, 37b/4, 38a/2, 38b/4, 40b/4,
40a/11, 40a/14, 41a/9, 42b/8,
43b/15, 44b/6, 44b/8, 48a/11,
49a/4, 49a/5; (p. idi) 42b/2

p.+ den 37a/12, 49a/5

p.+ dūr 42b/3, 43a/3

p.+ e 15b/4, 37b/12, 42b/9

p.+ i 46a/12, 48a/16

p.+ ler 44b/15, 46a/15, 46b/8

p.+ lerdēn 32a/12, 35a/11

p.+ lere 13a/13

p.+ ūñ 37b/17, 42b/15, 43a/9

peygāmbērān -1-: Peygamberler.

p. 37a/12

peygāmbērlik -4-: Peygamberlik.

p. 40a/8, 40b/2, 44a/7, 47a/13

peygāmbērlik -1-: bkz. peygāmbērlik

p. 40b/3

peyk -1-: Haberci.

p.+ in (ecel p. "ölüm habercisi")
25a/7

peykān-2-: Ok ucu, temren.

p.+ ina 15a/8

p.+ lar 56b/14

peyveste -1-: Ulaşmış, erişmiş

p. 38a/12

piç -1-: Kıvrım, büklüm.

p. (p. ét-) 35b/1

piç / piçe (beççe) -4-: Çocuk.

p. 17a/1

p.+ yi 17a/10

p.+ i 16b/16

p.+ inüñ 16b/16

pil -2-: bkz. fil.

p. 17b/12

p.+ e 04b/15

pīr -42-: Yaşlı, ihtiyar kimse.

p. 07b/12, 30b/3, 30b/4, 32a/10,
32a/12, 35a/15, 36a/7, 36a/11,
36a/13, 37a/12, 37a/13, 37a/16,
37b/2, 49b/9; (p.- i 'azīz) 36b/2,
37a/1, 49b/8; (p.- i qādīmī) 49b/3;
(p.- i mübārek) 35a/9, 35a/13,
36a/3, 36a/10, 48a/13; (p.- i Rebūb)
48a/13; (p.- i şerīf) 32a/14; (p.- i
zamān) 37a/10

p.+ dūr 35a/11, 35a/15, 42a/8

p.+ e 35a/15, 35a/17, 36a/6, 36a/7

p.+ i 35b/5, 35b/17, 36b/14

p.+ ler 07b/12
p.+ lere 35b/2, 35b/3
p.+ leri 20b/10, 36b/13

pīrāste -1-: Süslenmiş, bezenmiş.

p. 07b/3

pīrlık -1-: Üstatlık.

p. 37a/2

pīş -1-: Ön.

p. 05b/16

pīş- -1-

p.- miş 45b/5

pīş-bīn -4-: İlerisini gören.

p. 05b/9, 21a/15, 35a/16, 44b/5

pīşkeş -3-: Hediye, armağan.

p. (p. ét-) 66b/1

p.+ in 35a/4

p.+ lerin 62a/12

pūlād -2-: Çelik.

p. 25a/3

p.+ dan 19b/16

pūlād-pūş -1-: Çelik giyen (zırhlı)

p. 64b/14

pūllu -1-: Pullu.

p. 32b/5

pūşīde -2-: 1. Örtülü.

p.- turur 07b/5

2. Örtü.

p.+ sin 09a/5

put -76-: Put.

p. 07b/5, 07b/9, 08a/15, 08a/16,
08b/9, 09a/5, 09a/7, 09a/14,
09b/11, 10a/5, 11a/17, 11b/1,
11b/7, 12a/17, 13b/12

p.+ a 08b/2, 09b/3, 10a/7, 11a/10,
11a/13, 11a/17, 11b/12, 12a/9

p.+ da 07b/7

p.+ dan 09a/2, 11b/2, 11b/14,
12b/2

p.+ dur 10a/7

p.+ lar 08a/8, 09a/4, 10b/12, 11b/3,
11b/10, 11b/11, 11b/16, 11b/17,
12a/1, 12a/9, 12a/11, 12a/14, 13b/4

p.+ lara 07b/14, 07b/16, 12a/8,
12a/14

p.+ lardan 10b/11, 12a/9, 12a/12,
13a/8

p.+ ları 07b/6, 07b/9, 08b/4, 08b/8,
11b/10, 11b/11, 11b/16, 13b/5,
13b/12, 14a/6

p.+ larumuñ 12a/7

p.+ laruñ 08b/16, 11b/9, 11b/11,
11b/15, 13b/6

p.+ um 10a/2

p.+ uma 09a/1

p.+ umı 09a/1

p.+ umuñ 09b/9

p.+ un 07b/8

p.+ uñ 09a/2, 09b/8, 10a/5

r. (r. ol-) 13a/2; (r.-ı rāst) 54b/15

pür-dāg -1-: Yaralı.

p. (p. ol-) 37a/6

rāhat -1-: Huzur.

r. 51a/3

püšt -1-: Arka, sırt.

p. (p. ü penāh “yardımcı, sığınak”)
35b/14

rāhatluğ -1-: Huzur.

r.+ ıdur 57b/1

R

rabbānī -1-: Gönlünü Allah’a
vermiş kimse.

r. (‘ālim-i r.) 32a/10

Rāhatü’l-ervāh -1-: Musikide bir
makam.

r.+ ıla 26a/7

rācil -1-: Yaya.

r. 58a/4

rāhib -10-: Din adamı.

r. 09a/3, 09a/7, 09b/10

r.+ ile 09a/4

r.+ ler 07a/5, 07b/10, 11b/4, 14a/1

r.+ lerüñ 07b/12

r.+ üñ 09b/6

racīm -5-: Kovulmuş.

r. 11a/17, 11b/3, 12a/14, 13a/6;
(şeytān-ı r. “kovulmuş şeytan”)
10a/5

rāhibü’l-d-deyr -1-: İbadethanein rahibi.

r. 10a/4

ra‘d -2-: Gök gürültüsü.

r. 43b/4, 63a/5

rahīm -1-: Çok merhamet eden,
bağışlayan.

r. 11a/7

ra‘dvār -1-: Gök gürültüsü gbi.

r. 16a/2

rağş -10-: Güzel hızlı at.

r. 25a/5, 49a/7, 62b/17

r.+ ın 26b/17

r.+ ından 06b/12, 34a/6, 55b/4,
65a/1

r.+ lar 63a/6, 65a/13

rağm -1-: Rağmen.

r.+ ma 52a/5

rāh -1-: Yol.

raḥt -3-: Eşya, yol malzemesi. r. 33a/1, 59a/3, 66a/17 r.+ uma 05a/16	43b/1, 49a/15, 50b/5, 52a/15, 52b/8, 63b/9 r.+ ler 38b/1, 42a/5
raḥt -1-:?? r.+ ı 51a/7	Ravza -1-: Cennet. r. 02b/5
Ramazān -1-: Kameri ayların altıncısı. r. 31a/17	rāz -1-: Sır, gizli olan. r. (r. aç-) 26a/12
rāst¹ -24-: 1. Doğru, doğruca. r. 03a/10, 05a/12, 06b/12, 16a/3, 24b/5, 25b/16, 26a/11, 40a/15, 52b/9, 57a/17, 57b/5 r.+ a (rāh-ı r. “doğru yol”) 54b/15 r.+ dur 51a/16 r.+ in 63b/5 2. Uygun. r. 03a/12, 14b/17, 35b/3, 55a/14, 56b/14, 67a/3; (r. getir-) 14b/1, 32a/14; (r. yol) 11a/16, 13b/8	rāzī -3-: Kabul eden, uygun bulan. r. (r. eyle-) 38b/14; (r. ol-) 38b/15, 43a/8 Rāzık -1-: Rızık veren, besleyen (Allah.) r.+ uñ 30a/2 re‘āyā -1-: Yönetilen, halk. r.+ dan 52a/17 rebāb -1-: Bir tür telli çalgı. r. 26a/11
Rāst² -1-: Musikimizde bir makam. r. 34b/5	Rebī‘ ü’l-āḥir -1-: Kameri ayların dördüncüsü. R.- 31a/10
rāstluḡ -1-: Uygunluk, denklik. r.+ ı 60a/16	Rebī‘ ü’l-evvel -1-: Kameri ayların üçüncüsü. R. 31a/8
rāvī -24-: Anlatan, hikaye eden. r. 03a/1, 04b/3, 06a/2, 06b/7, 10a/1, 18a/9, 22b/12, 26b/2, 28b/13, 37b/10, 39b/15, 41a/8, 42a/1, 42b/12, 42b/14, 43a/5,	Recep -1-: Kameri ayların yedincisi. r. 31a/14

redd -2-: Geri çevirme.
r. (r. ét-) 38b/16; (r. ol-) 27a/17

refik -1-: Arkadaş, dost.
r. 58a/15

rehber -1-: Kılavuz.
r. (r. ol-) 09a/11

re'îs -4-: Gemi kaptanı.
r.+ ler 23a/8, 59a/1
r.+ lere 50a/11
r.+ lerüñ 22a/13

rek'at -3-: Namazda, kıyam, rüku ve iki secdeden meydana gelen bölüm
r. 48b/5
r.+ da 48b/5
r.+ ında 48b/4

remz -3-: İşaret, belirlilik.
r.+ in 03b/4, 29a/13
r.+ ine 51a/7

remzgâh -1-: Belirlenen yer.
r.+ uñ 64a/2

renc -9-: Hastalık, sıkıntı.
r. 30b/13; (r. ol-) 31a/3
r.+ dür 31a/3
r.+ e 30a/10, 30b/14, 31b/10
r.+ ine 31a/16, 31b/1
r.+ üñ 30b/17

rencide-1-: Rezil edilmiş, incinmiş
r. (r. kı1-) 33b/1

reng -7-: Renk
r. 31b/4; (r. reng) 30b/6
r.+ i 29a/17, 57a/5
r.+ inde 30b/7
r.+ indeki 31a/6

resm -4-: Tarz, yol, biçim.
r.+ e 05b/4, 24a/16, 54a/11
r.+ ile 16a/17

resül -2-: Kendisine kitap gönderilmiş peygamber, elçi.
r. 48b/1
r.+ ümüzüñ 36a/3

Resûlullâh -1-: Allahın elçisi (Hz Muhammet için).
R. 48b/2

reşâş -3-: Çisenti, serpenti.
r. (r. ét-) 29b/12, 30a/13; (r. ol-) 30a/8

reşşiye-1-: Serpme.
r. (eczâ-yı r.) 29b/12
r.+ den eczâ-yı r. 30a/8

revâ -1-: Uygun, layık.
r. (r. kı1-) 31b/13

revân -36-: 1. Akan, akar.

r. 19b/11; (r. için) 34a/16; (r. ol-) 06a/16, 49a/7 55a/16, 67a/2

2. Hemen, derhal, o anda

r. 01b/8, 17a/9, 21b/11, 24a/12, 24b/7, 24b/11, 26a/9, 33b/11, 36a/4, 36b/11, 46b/15, 48a/2, 49a/7, 49a/8 49a/11, 52b/6, 53b/12, 56a/15, 59a/17, 59b/11, 60a/2, 62a/3, 62b/6, 62b/9, 63a/16, 65a/15, 66a/11, 66b/16; (r. birle) 34a/16, 66a/10

revş -1-: Gidiş.
r. 56a/16

revzene -2-: Pencere.
r.+ ler 07b/1, 52b/3

re'y -1-: Düşünce, fikir.
r.+ ünçe 10a/5

reyhân -2-: Fesleğen.
r. 67a/2
r. + ı (rūh-rāh-ı r.) 34a/17

rıhlet -1-: Ölme.
r. étüp 19b/5

rızık -2-:
r.+ ın 09b/14
r.+ un 44a/5

rızk -14-
r. 58a/6, 58a/7

r.+ a 11a/4, 58b/1, 58b/3, 58b/4

r.+ ı 58a/7, 58b/1

r.+ ın 11a/6, 11a/7

r.+ için 58a/3

r. vèren 12b/2, 12b/3

r. vèrmege 35a/9

rıf'at -1-: Yücelik, ululuk.

r.+ ı 58a/16

rıkkat -1-: Acıma, şefkat.

r. (r. kı1-) 56a/12

risâlet -1-: Peygamberlik.

r. (teblîğ-i r. ét- "Peygamberlik yoluyla dini ulaştırılmak, bildirmek") 47b/8

rişte -2-: İplik, ip.

r.+ leyin 04b/16, 63b/3

rivâyet -2-: Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma
r. 46b/4; (r. eyle-) 25b/3

riyâset -1-: Reislik, başkanlık.

r. (şâhib-i r. "liderlik sahibi") 58a/11

rû-be-rû -3-: Yüz yüze

r. 15b/14, 60a/6, 63b/15

rûh -11-: Ruh, can.

r.+ ina 02b/10, 06a/3, 06a/8, 55a/5,
56a/13, 67a/17
r.+ ımı 02b/4
r.+ uñ 02b/7
r.+ una 04b/5, 52b/1
r.+ uña 09b/15

rūz -1-: Gün, gündüz.
r. 30b/6

rūzī -1-: Nasip, kısmet.
r. (r. kı1-) 13b/13

rūh-rāḥ-1-: Şarap.

r. (r.- ı reyḥān) 34a/17

rūzigār-16-: Yıl, zaman, vakit, çağ.

r. 04a/9, , 19b/10, 21a/12, 23b/14,
33a/4, 37b/5, 49a/10, 52a/12,
54b/6, 66b/8; (r. gör-) 35a/10, (r.
sūr-) 18b/8
r.+ ıla 51b/9, 52b/14, 55b/6
r.+ lar 51b/12

rūḥānī -1-: Maddi ve cismi tarafı olmayan,
manevi.

r. 03b/13

ruhbān-1-: Rahip, papaz.

r.+ lar 13b/6

rūsūm -1-: Suretler, şekiller.

r. 10b/15

ruhbānān -1-: Rahipler.

r. (r. birle) 12b/8

S

Rūm -3-: Yunan asıllı kimselere verilen
isim.

R. , 58a/13; (sālār-ı R. “Rumların
başı.”) 01b/16; (şāh-ı Rum) 22b/12

sa’ādet-6-: Mutluluk, bahtiyarlık.

s. 43a/17, 61b/17; (s.- i devlet)
29a/12
s.+ e 36b/15
s.+ i 03b/6, 58a/15

Rūmī -2-: Rum ülkesinde olan.

R. 08b/3

R.+ ler 09b/9

sa’ādetlü -2-: Mutlu.

s. 20b/12, 50a/6

rūšen -3-: Açık, meydanda

r. 52b/12, 53a/11; (r. kı1-) 32b/9

şabāḥ -17-: Sabah, gündüz.

ş. 04b/7, 06b/8, 24a/2, 24b/14,
25b/10, 26b/4, 38a/6, 45b/5,
48a/15, 50a/14, 54b/3, 57a/13,

rūy -1-: Yüz.

r. (r.- ı zemīn “yeryüzü”) 05b/8

57b/2, 58a/7, 58a/15, 59a/15,
64a/5, 65b/17

şabr / şabır -5-: Sabır, dayanma.

ş. 12b/8; (ş. ét-) 08a/10, 55b/12, (ş.
u ārām è-)55b/12;
ş.+ ile 45a/7

şaç- / saç- -3-:

ş.- arsañ 29a/7
ş.- up 08a/10, 12b/8

şaçıl- -1-: Saçılmak.

s.- mış 63b/4
ş.- ur (od ş.) 21b/16

şaçış- -1-: Karşılıklı saçmak.

ş.- dılar 25a/9

şadā -2-: Seda, ses.

ş. 15a/16; (ş.- yı şā' ika birle) 03b/3

şādīk -1-: Gerçek, doğru.

ş. (şubḥ-ı ş. “Geçici aydınlıktan
sonra tan yerinde ufuk boyunca
görülen ve gittikçe yayılarak
güneşin doğuşuna kadar kesintisiz
devam eden aydınlık”) 40b/9

şadr -2-: Baş köşe, en yüksek yer.

ş.+ ma 08a/2
ş.+ nda 07b/12

şaf / şaff -18-: Dizi, sırtı.

ş. 07b/10, 15a/6, 24a/3, 34a/17,
34b/11, 48a/4; (ş. bağla-) 15a/11,
52a/9, 61b/9; (ş. dut-) 61b/15; (ş.
şaf) 07b/10

ş.+ ıla 26a/9

ş.+ nda 34a/13, 62a/4

şafā -5-: Gönül şenliği, rahat.

ş. 05b/4, 25b/5

ş.+ lar (ş sür-) 21a/17

ş.+ nuñ 22a/2

şafālan- -1-: Şenlenmek, huzur
bulmak.

ş.- ur 22a/3

Şafer -2-: Kameri ayların ikincisi.

Ş. 31a/6, 31a/7

şafi (vezin gereği olablir “şāfi”) -1-:

Temiz, halis.

ş. 14b/8

şāfiluk -1-: Katışıksızlık, arılık.

ş.+ ı 29b/9

şafra-şiken -1-: Safra kıran.

ş. 50a/14

sağ¹ / sağ -9-: Sağ, sağ taraf.

s. 02a/8, 19b/15, 33b/9, 40b/5,
41b/15, 44a/11, 55a/9, 61b/13.

sağ² -4-: Diri, canlı.

s. 38a/1, 45b/2, 47a/10; (s. ol-)
37a/5

sāgar -1-: İçki kadehi.
s.+ ları 34a/16

şağla- -2-: Gürültü, ses.
ş.- yu 24b/11, 62b/1

şağluk -1-: Sıhhat, esenlik
ş.+ ıla 47a/9

sağrı -1-: Hayvanın beliyle kuyruğu
arasındaki dolgun yuvarlak kısım
s.+ sı 50b/2

sağāvet -2-: Cömertlik.
s.+ in 62a/14, 66b/3

sağī -1-: Cömert, eli açık (kimse).
s. 02a/17

şāhib -1-: Sahip, malik.
s. (ş.- i riyāşet) 58a/11

şāhib-cemāl -2-: Güzellik sahibi.
ş. 39b/3; (ş. idi) 38b/5

şāhib-da‘vet -2-: Davet sahibi,
peeygamber.
ş. 19b/9, 37a/12

şağib-kırān -5-: Uğurlu olarak bilinen
Zühre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter)

yıldızlarının aynı burç ve aynı
derecede oldukları kutlu zamanda
doğan kimse, böyle bir zamanda
tahta çıkan çok başarılı hükümdar.
ş. ş. 35b/7, 54a/5; (Sikender-i ş.)
27b/10

ş.+ ı 03a/15, 20a/4

şağib-kırānlık -1-: Hükümdarlık, hakanlık.
ş. 03b/5

şağib-şatvet -1-: Güç sahibi.
ş. 19b/9

şağib-serīr -4-: Taht sahibi, hükümdar.
ş. 51b/1; (ş. ile) 22a/12
ş.+ ler 06a/17
ş.+ lere 26a/8

şağib-teshīr -1-: Büyücü, sihirbaz.
ş.+ leri 15a/3

şağibü‘d-deyr -3-: İbadet hanenin sahibi.
ş. 09b/7, 10b/13, 12b/9

şağın -3-: Saha, meydan, avlu.
ş. 53a/6, 53a/7
ş.+ muñ 67a/3

şağrā -1-: Boş ve geniş yer, kır, ova.
ş.+ ya (yüz ş. tüt-) 57a/1

şağt -1-: Sert, güç.
s. (s. düş-) 07b/15

		s. (s. kı1-) 08a/10, 08a/15
sa'îd -1-: Kutlu, uğurlu.		
s. 29a/9	sağla- -4-: Saklamak.	
	s.- ram 45b/2	
şâ'ika -2-: Yıldırım.	s.- ya 45b/3	
ş. (şadây-ı ş. birle) 03b/3; (ş. birle)	s.- yavuz 22a/11	
15a/16	s.- yayım 38a/13	
sâir -2-: Başka, diğer, öteki	şal- -30-: 1. Koymak, bırakmak, atmak.	
s. 24b/8, 28b/2; (s. mümkünât	ş.- dı 17a/10, 28a/13; (ş. ola)	
gibi) 57b/17	38a/14,	
	ş.- dılar 02a/9, 20a/16	
şakal / sağal -4-: Sakal.	ş.- ıvêr 41a/15	
ş. 39a/13	ş.- mayalar 56a/9	
ş.+ ın 39a/10, 39a/10, 39b/10	ş.- mış 33b/9	
	ş.- mışam 05b/6	
sakf -2-: Çatı.	ş.- up, 01b/10, 07a/11, 14a/4,	
s.+ ı 03b/9, 03b/10	51a/1, 65a/3, 66b/16; (lenger ş.-)	
	23a/17, 50a/13, 59a/2	
sakın- -1-: Sakınmak.	2. Sallamak.	
s. 08b/5	ş.- ar (başın ş.-) 62a/7	
	ş.- arsin 50b/14	
sakın -3-: Sakın.	ş.- dı 16a/8, baş	
s. 12a/1, 33a/15; (s. ol- "tedbir	ş.- up 15b/15, 16a/2; (baş ş.-)	
almak") 20b/3	01b/3, 07b/6, 07b/14, 17a/3,	
	24a/11, 50b/14, 50b/15	
sâkı -5-: İçki meclisinde içki dağıtan.		
s. 03b/14, 26a/6, 56a/14	sâl-ğord -1-: bkz. sâl-ğorde.	
s.+ ler 26a/7, 34a/15	s. (dehr-i s.) 25b/1	
sakım -1-: Sağlığı yerinde olmayan, hasta.	sâl-ğorde -2-: Yaşlı, gün görmüş.	
s. 29a/3	s. 32a/9, 35a/10	
sâkin -2-: Öfke ve telâşa kapılmayan.	şalâ -2-: Çağırma, buyur etme.	

- ş. 36b/17, 62a/15
- şalābet** -2-: Kuvvet, sağlamlık.
ş. 62a/1
ş.+ e 36b/15
- şalāh** -1-: Doğruluktan, dinin yasakladığı şeylerden kaçınma.
ş.+ uñı 10b/3
- sālār** -1-: Baş, başkan, kumandan.
s. (s.- 1 Rūm) 01b/16
- şalavāt** -3-: Salavat.
ş. 14b/8, 15b/4, 25b/6
- şalın** -1-: Salınmaki bırakılmak.
ş.- dı 01b/5
- sālif** -1-: ??
s.+ ler (s. birle) 25a/8
- şāliha** -1-: Dinin emrettiği konularda uygun davranan kadın.
ş. 42a/2
- salkım** -2-: Salkım.
s. (s. salkım “Yukarıdan aşağıya sarkmış durumda, küme küme.”)
22b/7
- salṭanat** -3-: Bolluk, zenginlik.
s.+ ı 52a/13, 52b/15, 58a/16
- Şamed** -1-: Hiç kimseye veya hiçbir şeye muhtaç olmayan anlamında Allah’ın isimlerinden
Ş.+ dūr 30a/6
- Şamedānī** -1-: Samed ile ilgili.
ş. (hikmet-i ş. birle) 67a/8
- şamrān** -1-: Bir tür kokulu çiçek ??
ş. 67a/2
- şamt** -1-: Sessizlik, sükut.
ş.+ ından 32a/1
- şan-** -15-: İnanmak, zannetmek.
ş.- asın 15a/16, 16b/17, 25a/14, 27b/17, 38b/1, 50b/9, 52b/6
ş.- dı 01b/5, 43b/12, 46b/15
ş.- ma 18a/8, 19a/7
ş.- mişiken 21b/4
ş.- up 65b/3
ş.- ursan 10a/7
- şanā^ʿ** -1-: Sanaat.
ş.+ ın 58a/9
- şanā^ʿ at** -1-: Zanaat, meslek.
ş.+ um 58b/4
- şan^ʿ at** -4-: Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sahip olunması gereken bilgi ve ustalık
ş. 28b/10; (ş. eyle-) 27a/16
ş.+ ıla 02a/3, 56b/4

şancağ -4-: Sancak. s. 24a/3, 25b/14 s.+ ına 25a/6 s.+ lar 23a/9	ş. 28b/11 ş.+ i 28b/12, 32b/6, 32b/8
şancu -1-: Sancı, ağrı. ş. 31a/12	şanki -1-: Güya, sözde. ş. 48a/6
şandali -5-: Sandalye, iskemle. ş. 08a/3, 11b/7, 36b/14, 60a/3, 62a/4, 67a/17	şanlı -1-: Tanınmış, ünlü. ş. (adlu ş.) 55b/8
şanduk -10-: Sandık. ş. 38a/9, 38a/10 ş.+ da 38a/11 ş.+ ı 38a/3, 38a/9, 38a/10, 38b/7 ş.+ ın 38a/5, 38a/7 ş.+ lar 04a/1	şap- -1-: Sapmak. ş.- maya 41b/15
şanem -3-: Put. ş.+ ine 09a/13 ş.+ lerüñ 09a/8, 11b/8	şar- -1-: Sarmak, dolamak. ş.- up 15b/16
şanemiyye -4-: Put. ş.+ ye 06b/9; (deyri ş. “putlar kilisesi”) 07a/10 ş.+ yi 06a/10 ş.+ yiçün (deyr-i ş.) 08a/7	sarây -21-: Saray. s. 38a/8 s.+ a 27a/4, 27a/10, 40a/3, 52b/9, 53a/2 s.+ dan 40a/1 s.+ ı 52b/15 s.+ ın 50a/6 s.+ ına 38a/6, 40a/15 s.+ ında 11b/9, 49b/8 s.+ ından 38a/4, 38a/6 s.+ ınıñ 34b/10 s.+ lar 16b/7, 18b/15, 18b/16, 52b/2
şanı -1-: İkinci. ş. (Rüstem-i ş.) 03a/15	sarây-mişâl -1-: Saraya benzer. s. 53a/6
Şāni -4-: Yaratan Allah.	şarf -1-: Harcama. ş. (ş. èt-) 02a/16

şarı / şaru -8-: Sarı.

ş. 30b/1, 30b/8, 31a/14, 32b/3,
53b/15, 55a/9, 55b/1, 61b/8

sāriq -1-: Çalan, hırsız.

s. 48b/13

şārim -4-: Keskin.

ş. (seyf-i ş. "Keskin Kılıç") 24b/6;
(darbet-ı seyf-i ş. birle) 24b/12;
(seyf-i ş. birle) 25a/9; (seyf-i ş. ur-)
65a/14

şat- -1-: Satmak.

ş.- dılar 49b/6

şatun -1-: Bedel ödeyerek alma işi.

1. ş (ş. al-) 30b/10

şaḥ -1-: Dıştan görünen yüzü, tarafı.

s.+ ında 67a/3

saṭr / saṭır -10-: Satır.

s. 02a/13, 04a/8, 05a/10, 06a/5,
51b/8, 52a/10, 52b/12, 53a/11,
54b/9, 55b/5

saṭvet -4-: Ezici kuvvet, sindirici, boyun
eğdirici güç.

s. 36b/15

s.+ de 27a/6, 60a/5

s.+ i 58a/16

s.+ ile 48a/7

şavāb 1-: Doğru.

ş. (fikr-i ş) 60b/10

şavaş -4-: Savaş.

ş. (ş. ét-) 41a/13; 41b/4; (ş. kı1-)
41b/3; (ş. vèr-) 23a/17

şavlet -1-: Hücum, saldırı.

ş.+ i 58a/16

şay- -1-: Saymak.

ş.- duğum 17b/8

şayd -2-: Av

ş. (ş. u şikār ét-) 50a/17; (ş. kı1-)
32b/2

sāye -3-: Gölge

s. 28a/13

s.+ sinde 55a/15

sāyebān -3-: Büyük çadır, gölgelik.

s. 23b/1 33a/2

s.+ lar 61b/8

şayim -1-: ??

s. 07a/15

şayru -1-: Hasta.

ş.- van 42a/14

şayyād -1-: Avcı.

ş.+ lar 32b/2

- s. 55a/14, 55a/15
- sāz¹** -2-: Saz, telli çalgı.
s.+ ın 26a/10
s.+ ını 24a/4
- sāz²** -4-: Kamış, mızrak.
s. 15a/7, 15a/10, 33b/9, 56b/10
- sāzende** -3-: Saz çalan, çalgıcı.
s. 26a/9
s.+ ler 03b/15, 34b/1
- sāzlu** -1-: Sazlı.
s. 26a/10
- se-çeşim** -2-: Üç gözlü.
s. 55a/10, 55a/12
- se-pā** -2-: Üç ayaklı küçük masa.
s. 51b/6
s.+ ya 51b/6
- sebeb** -13-: Neden, gerekçe.
s. 11a/4, 41a/10, 43b/5; (s. ol-) 19a/14
s.+ den 11a/13, 24a/17, 37a/15, 39b/8, 54a/16, 54b/5, 57a/16
s.+ idür 10a/16, 10b/1
- sebük-bār** -2-: Yüğü hafif olan, hızlı, çabuk.
s. (s. ol-) 01b/3, 51a/14
- sebz** -2-: Yeşil.
- secde** -9-: Secde.
s. (s. kı1-) 07b/16, 08a/8, 08a/15, 08a/16, 09a/2, 09a/12, 09a/14, 10a/12
s.+ ler (s kı1-) 09a/8
- seçil-** -1-: Seçilmek.
s.- üp 65a/2
- sefā** -1-: Zevk, eğlence.
s.+ ya (ehl-i s. “eğlence, zevk ehli.”) 34a/17
- sefer** -4-: Yolculuk.
s. 60a/14; (s. kı1-) 18b/9, 52a/1.
s.+ in 49b/5
- seḥerveş** -1-: Seher.
s. (bād-ı s. “seher yeli gibi”) 26b/12
- sehi-kāmet** -1-: Fidan boylu.
s. (serv-i s. “uzun boylu”) 03b/13
- seḳāmet** -1-: Hastalık.
s. 31b/8
- sekiş-** -1-: Bir birine saldırmak.
s.- ir 25a/17
- sekiz** -10-: Sekiz (8).

s. 10b/14, 11a/4, 19a/4, 43a/7,
43a/8, 43a/9, 49a/6, 53b/16, 54a/9

sekizinci -3-: Sekizinci.

s. 15a/1, 25a/2, 58b/16

seksen -1-: Seksen (80)

s. 18b/17

sél -1-: Sel.

s.+ e 10b/8

selâm -16-: Selam, merhaba.

s. , 48b/5; (s. al-) 30b/4; (s. èt-)
36b/2, 60a/8; (s. kı1-) 40a/8, 48b/2;
(s. vèr-) 11b/5, 30b/4, 35b/17,
36a/8, 42b/5, 42b/9, 55b/11, 57b/12
s.+ ın (s. al-) 57b/12
s.+ ların (s. al-) 36a/8

selâmet -3-: Sağlıklı olma, esenlik.

s. 38a/2, 38b/16, 45b/2

selâsil -1-: Art arda.

s. 30a/12

selâşin -28-: Sultanlar, padişahlar

s. 02a/10, 06a/17, 08a/3, 08b/4,
15b/14, 22a/12, 26a/8, 26b/17,
27b/6, 31b/9, 33b/17, 50b/12,
56b/8, 66b/2
s.+ e 04b/8

s.+ ler 03a/10, 04a/4, 15a/9,
20a/15, 26a/4, 29b/5, 34a/13,
37b/1; (s. birle) 34a/6

s.+ lere 25a/5, 29b/5, 52a/4

s.+ leri 62a/13

s.+ lerile 50a/15

selâşinî-1-: Sultanlar.

s.+ ler 03b/3

seleb -4-: Silah.

s. 33b/9

s.+ e 15a/10

s.+ ile 56b/10

s.+ ine 15a/7

sem^c -1-: Kulak.

s.+ i 08b/10

sen -169-: Sen, 2. Tekil şahıs.

s. 02a/17, 05a/9, 05b/17, 06b/5,
08a/13, 08a/14, 09a/2, 09a/10,
09b/16, 10a/6, 10a/17, 10b/2,
12a/8, 12a/11, 13b/15, 17a/15,
18b/5, 20a/13, 20b/12, 23b/3,
24b/3, 31b/11, 32b/8, 33b/2,
35b/11, 35b/12, 35b/14, 40b/4,
42b/7, 43b/13, 44a/3, 44b/4, 46a/5,
46a/9, 47a/7, 47b/8, 49b/3, 55b/13,
56a/7, 61a/15, 66b/4

s.+ cileyin 33a/17, 35a/4, 35b/10,
51a/1, 66b/7

saña 05a/15, 08b/14, 09a/12,
09b/17, 10a/5, 10a/7, 11b/10,

11b/14, 12a/1, 12a/3, 12a/12,
12a/15, 13a/5, 13a/9, 13b/13,
14a/8, 15b/3, 21b/10, 33b/5,
35b/14, 38a/1, 38b/9, 39b/1,
39b/14, 40a/8, 43a/6, 44a/7,
45a/11, 45b/2, 47b/1, 48b/2,
50b/12, 51a/6, 55b/13, 55b/14,
57b/16, 58a/13, 59a/13, 61a/14
s.+ de 15b/4, 39b/14
s.+ den 08b/14, 13b/15, 27a/17,
39b/14
s.+ i 02b/7, 04a/9, 08a/14, 08b/5,
09a/9, 09a/10, 09b/15, 09b/16,
10a/6, 10a/16, 10b/1, 11b/6,
11b/17, 12a/2, 12a/17, 13b/10,
13b/15, 13b/9, 18a/9, 21a/12,
28b/13, 33a/11, 33b/1, 35b/11
35b/12, 36a/16, 36b/12, 39b/14,
40a/11, 40a/14, 40b/2, 40b/7,
41b/11, 42b/5, 44a/7, 45a/14,
45a/15, 45a/16, 46a/8, 46b/7,
47a/13, 47b/5, 52a/12, 54a/5,
55b/11, 56a/8, 58b/6, 63b/12
s.+ sin 35b/14
s.+ üñ 09a/11, 10a/5, 11b/15,
11b/16, 13a/9, 13b/14, 14a/2,
20a/5, 36a/17, 37b/6, 38b/8,
43a/13, 43a/16, 44a/2, 45a/4,
45a/13, 45a/15, 48b/7, 55b/15
s.+ üñdür 09a/10
s.+ üñem 61a/16
s.+ üñile 50a/6
s.+ üñileven 45b/9

sepîd -1-: Beyaz.

s. 30a/14

ser -3-: Baş.

s. + ine 15a/8

s.+ imdedür 36a/15

s.+ ler 25a/9

ser-âgâz -1-: Başlama, başlangıç.

s. (s. ét-) 26a/12

serâ-perde -3-: Pâdişah çadırı, otağ.

s.+ ler 23b/1, 33a/2, 61b/8

ser-bülend -3-: Büyük, ulu.

s. 55a/14, 55a/15; (serv-i s. "ulu
uzun") 67a/1

serdâr -1-: Kumandan, başkumandan.

s. (s.- ı Bercân) 26b/15

ser-dîh -5-: Baş olan, reis.

s. 03b/14; (s. ol-) 20b/2

s.+ ler 26a/6, 34a/14, 56a/14

serfirâz -1-: üstün olan (kimse),

seçkin

s.+ dan 27a/7

ser-gerdân -1-: Şaşkın, perişan.

s. olur 29b/17

ser-girân -1-: Başı ağır.

s.+ ı 34b/10

sergüzeşt -1-: Macera, baştan geçen olay.
s.+ ümüz 20b/17

ser-heng -1-: Kumandan, komutan.
s. 27a/7

serîr -13-: Taht.
s. 03b/11, 04b/6, 20a/17, 20b/1, 34a/9, 34a/10, 60a/2, 61b/14
s.+ e 36b/13, 63a/17
s.+ i 62a/3
s.+ ine 34a/11
s.+ üñ 03b/15

serkeş -1-: Dik başlı, asi, teslim olmayan.
s. 59a/4

serkeşlük -1-: Dik başlılık, asilik.
s. (s. kı1-) 26a/3

ser-leşker -3-: Baş asker, komutan.
s. 52b/17
s.+ ler 25b/13
s.+ lerin 63a/13

ser-te-ser -1-: Baştan başa.
s. 05b/8, 35b/13

serv -3-: Servi ağacına benzetme ile uzun, yüksek.

s. (s.-i hırāmān) 55a/16; (s.- i sehī-
kāmēt) 03b/13; (s.- i ser-bülend)
67a/1

server -72-: Bir topluluğun en ileri geleni,
başkan.

s. 02a/9, 03a/14, 04b/8, 20a/2,
20b/13, 25a/5, 26b/12, 29b/5,
34b/10, 35a/3, 36a/16, 37b/1,
50a/15, 52a/4, 52b/17, 55b/2,
56b/4, 64b/14; (s.- i cihān) 20b/12;
s.- i ‘Irāk 01b/1; (s. idi) 21a/13; (s.-
i Yūnān) 20a/6; (s.- i Yūnānī)
64b/10

s.+ dür 35a/4

s.+ e 50a/7

s.+ i 33a/17; (s. idi) 55b/8

s.+ ile 65b/4

s.+ ler 02a/10, 08a/3, 15b/14,
16b/3, 26b/17, 27a/10, 31b/9,
34a/1, 50b/12, 52b/5, 55b/4, 56b/8,
56b/11, 56b/13, 57a/1, 57a/10,
59b/2, 62a/4, 62a/13, 63b/17,
64b/2, 64b/15, 65a/8, 65a/16

s.+ lerden 02b/12, 16a/8, 59a/16,
61a/4, 63a/4

s.+ lere 03a/12, 20b/10, 26a/8,
27b/6, 63a/4, 66b/2

s.+ leri 15a/3

s.+ lerile 33b/15, 66b/15

s.+ lerinden 56b/10

s.+ lerüñ 15a/7

s.+ ümüz 49b/13

s.+ üñ 36b/1, 56a/13

serverle- -1-: Serverlemek
s.- di 04b/8

ses -1-: Ses.
s. 17a/2

sesirge- -1-: Ses duyar gibi olmak.
s.- yüp 57b/12

setr -1-: Kapanması gereken.
s.+ in 57b/8

settārū'1-^ç**uyüb** -1-: Ayıpları örten,
gizleyen Allah.
s. 11a/7

sev- -6-: Sevmek
s.- dügi 41a/6, 45a/12
s.- düginüñ 41a/7
s.- erem 55b/12
s.- medügin 41a/7
s.- üp 04b/9

sevāb -1- Allah tarafından verilen ödül.
ş. 48b/6

sevgü -3-: Sevgi.
s.+ si 58b/9
s.+ sin 39a/7, 44a/5

sevin- -1-: Sevinmek.
s.- ü 42a/17

seyf -11-: Kılıç.
s. 59a/4, 62b/4; (darbeti s.- i şārim)
24b/11; (s. ur-) 65b/5; (s.- i şārim),
25a/9; (s. şārim ' uryān kıl-) 24b/6;
(s.- i şārim ur-) 65a/14
s.+ ile 16a/14, 21a/14, 33a/9;
(darb-ı s.) 23a/15

seylāb -1-: Sel.
s. (s.- ı çeşme) 09b/3

seyr / seyir -13-
s. (s. èt) 05a/16, 40a/2, 50a/6,
51b/9, 54a/5, 57b/3; (s. kıl-) 04a/9,
19a/15, 21a/11, 26a/8, 52a/12,
67a/7; (s. ü temāşā èt-) 50a/16,

seyrān -1-: Gezip dolaşma, gezme.
s. (s. kıl- "gezmek, dolaşmak")
40a/2

seyyārevār -1-: Gezegen gibi.
s. 26a/7

şı- -22-: 1. Yenmek, düşman
öldürmek.
ş.- dı 19b/2, 21b/3, 48b/14
ş.- dıgına 26a/5
ş.- dılar 05b/13, 25b/8, 26a/2
ş.- dum 05b/16
ş.- yup 16b/4, 23a/16, 24b/9,
24b/12, 65a/5,
65a/17, 67a/14
2. Kırmak.

ş.- dılar 02a/8, 02a/9
ş.- ya 08b/13
ş.- yup 14a/4, 14a/6, 29b/4

2. Kırılmak.
s.- a (s. sina) 16a/15
ş.- ıcağ 02a/9

şıbgat -1-: ??
ş (ş. ét-) 60b/2

şınığ- -1-: Yenilmek.
ş.- up 63a/16

şıçra- -1-: Sıçramak.
ş.- yan 29b/15

şırça -2-: Cam.
ş.+ dan 21a/9
ş.+ yıla 07a/14

şifat -1-: Özellik, hal ve vasıf.
ş.+ larum 46a/9

sırr -2-: Gizli tutulan.
s.+ a 60b/10
s.+ ını 08a/13

şığ- -3-: Sığmak.
ş.- a 55a/15
ş.- ar 18b/16
ş.- madı 20a/7

şıva- -1-: Sıvamak.
ş.- mışlar 07a/14

şığın- -2-: Sığınmak.
ş.- an 14b/2
ş.- duğı 38b/17

şıvar- -5-: Hayvana su vermek, su içirmek.
ş.- a 42a/8
ş.- dı 42a/11
ş.- ıcağ 42a/6
ş.- urlar 42a/3
ş.- urlardı 42a/1

şığır -3-: Sığır, büyük baş hayvan.
ş. 16b/14, 60b/8, 60b/12, 60b/13

şıhhat -1-: Sağlık, esenlik.
ş.+ ı (ş. bul-) 29a/3

şız- -13-: Gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak.
ş.- an 31a/6, 31a/8, 31a/9, 31a/11, 31a/12, 31a/14, 31a/15, 31a/17, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 31b/7, 32a/15

şın- / sın- -9- 1. Öldürülmek, yenilmek.
ş.- dı 63a/8, 63a/12, 65b/3
ş.- dılar 65b/11
ş.- duğ 48b/12
ş.- ıcağ 63b/12

şızundu / şızundu / şızınu -20-: Bir kaptan veya bir yerden sızan.	s.+ den 16b/10
ş. 30b/14, 31a/6, 31a/8, 31a/9, 31a/11, 31a/15, 31a/17, 31b/3, 31b/5, 31b/6	şimā -1-: Yüz çehre
ş.+ lar 30b/5, 31a/3	s.+ ları (važ ^c -ı s.) 36a/9
ş.+ ları 30b/3, 30b/9, 30b/12	şimīn-sā' id -2-: Gümüş kolları.
ş.+ laruñ 32a/15	s. 26a/7, 34a/15
ş.+ sı 31b/10	şim-sāk -2-: Gümüş baldırlı.
ş.+ sınılayın 30b/2	s. 26a/7, 34a/15
ş.+ yı 31b/7, 31a/12	
şī -1-: Otuz	sin -12-: Mezar, kabir.
s. 06a/12	s. 21a/10, 21b/8, 66b/10, 67a/4
şidük -1-: Sidik, idrar.	s.+ de 21b/9
s.+ i 30a/12	s.+ e 46a/3, 46a/5
şihr / şihir -8-: Sihir, büyü.	s.+ i 21a/10
s. 09b/12, 16a/13, 40b/7	s.+ ler 57a/15
s.+ ile 09b/9, 11b/12	s.+ üñ 67a/5, 67a/8
s.+ ler 40b/13, 40b/14	şinān -1-: Savaş âletlerinin keskin ve sivri ucu.
s.+ mi (s. şut-) 09b/11	s. (cān-ı s. kıl- """) 48a/15
şilk- -1-: Çırpma, düşürmek için sallamak..	şine -11-: Göğüs
s.- erem 44a/11	s.+ ler 25a/8
şille -1-: Tokat, şamar.	s.+ si 04b/17, 22b/7
s. (s. ur-) 10b/7	s.+ sinde 05a/10, 06a/5, 55b/5
şim -6-: Gümüş.	s.+ sine 02a/12, 15a/7, 53b/9, 53b/15; (s. deg) 62b/8, 65a/15
s. 07a/7, 07b/5, 51b/13, 53b/12;	şifir -1-: Sınır.
(s.- i ħām) 04a/2	s.+ i 31a/10
	şipāhī -8-: Süvari.

s. 21a/5, 34a/5, 57a/14, 61b/13, 62a/15 s.+ ye 21a/5, 27b/6 s.+ yi 16b/3	şoĥbet -1-: Hasbihal, muhabbet. ş. (ş.- i mül) 34b/6
siper -1-: Kalkan, s.+ ler 15a/8	şoĥ- -1-: Sokmak. ş. 44b/16 ş.- dı 45a/1
sipih-r-mişāl -1-: Gök, sema, asuman s. (kevākib-i s.) 07a/17	şol -5-: Sol. ş. 02a/8, 33b/9, 41b/15, 55a/9, 61b/13
siyāh -8-: Kara, siyah. s. 02a/6, 04b/13, 07b/5, , 30a/14, 51a/13, 53b/10, 56b/9 s.+ dur 57a/5	şoñ -6-: Son ş. 12a/3, 21b/10, 33b/4, 66a/9 ş.+ ı 60b/2 ş.+ una 21a/14
siyāh-pūş -2-: Siyah giyinmiş. s. 07a/5, 07b/10	şoñra / soñra -20-: Sonra ş. 18a/1, 24a/7, 24b/1, 47b/5, 31b/2; (-dan / -den ş) 13b/7, 17b/8, 18b/3, 27b/12, 28a/4, 33b/2, 33b/13, 37a/12, 47a/1, 48a/13, 48b/4, 49a/6, 49a/16, 50a/6 ş.+ mı 49b/4
siyāset -1-: Huzur, kat. s.+ ine 63b/1	
siz -23-: Siz, 2. Çoĥul şahıs eki. s. 19b/6, 58b/11, 64a/16 s.+ cileyin 35b/7 s.+ ler 17a/8, 20b/15, 42a/4, 47b/16 s.+ lerden 48b/17, 49a/2 s.+ lere 33a/8 s.+ leri 10a/3, 17a/4, 20b/14, 33a/12, 33a/14, 36a/1, 48b/16 s.+ lerüñ 10b/12, 33a/10 s.+ üñ 46b/9, 49a/1 s.+ üñle bileven 47a/17	şor- -32-: Sormak. ş.- alar 28b/12 ş.- alum 17b/4 ş.- an 51a/10 ş.- dı 22b/13, 23b/11, 24a/8, 30b/11, 32a/7, 42b/10, 43a/3, 44a/13, 44a/14, 56a/1, 58b/16, 59a/10, 63b/10

ş.- dılar 13a/12, 19a/8, 19b/13, 23a/5, 27b/2, 51a/9, 64b/6, 60b/14, 64b/16	ş.+ sa 29a/10
ş.- duğumuza 19a/2	
ş.- duğ 19a/1, 19a/5, 19a/6	
ş.- dularsa 45b/17	
ş.- ıardur 44a/15	
ş.- up 65b/16	
şora- -5-: Sormak.	
ş.- arlarsa 39b/9, 44a/12, 44b/6	
ş.- arsam 10a/3	
ş.- arsañ 08b/17	
şorgur--2-: Sormak.	
ş. 32a/6, 63b/5	
şoriş- / şoruş- -2-: Birbirine sormak.	
ş.- dılar 61b/3, 59b/10	
şorut- -1- Ayakta durmak, dikilmek.	
ş.- dı 51a/10	
şovu- -5-: 1. Soğumak.	
ş.- r 28a/16, 29a/8	
ş.- ya 28b/16	
ş.- yup 29a/6	
2. Birine veya bir şeye duyulan istek, sevgi ve ilgi kalmamak	
ş.- muşdur 37a/2	
şovuk -5-: Soğuk.	
ş. 28a/2, 28a/11; (ş. ol-) 27b/17	
ş.+ dan 29a/6	
şoy- -1-: Soymak.	
ş.- dular 63a/13	
söyle- -48-: Söylemek.	
s. 09a/10, 09a/17, s. 09b/4, 45b/16, 46a/1, 46a/9	
s.- di 24a/16, 25b/2, 26b/8, 50b/13	
s.- diler 29a/4	
s.- dügi 51a/10	
s.- dügüm 08b/6	
s.- dük 25b/4	
s.- düm (istimâlet s.) 05b/15	
s.- düñ 35b/17	
s.- me 51a/2	
s.- medi 11a/10, 11a/13	
s.- medüğine 11b/10	
s.- medüñ 09b/4	
s.- mege 11b/11	
s.- meyüp 09a/16	
s.- mez 09a/10	
s.- mez 09b/8, 09b/10, 10a/3, 10a/4	
s.- mezse 09a/2	
s.- mezsın 09a/15	
s.- ñ 46a/4	
s.- r 10a/5, 50b/11	
s.- rdi 10a/2, 37b/5	
s.- rse 46a/8, 46a/9	
s.- rsın 46a/9	
s.- ye 08b/14, 11a/17, 12a/12	
s.- yeler 24a/15	
s.- yelüm 04b/2	
s.- yen 10a/7	

s.- yüp 08b/14, 09a/13, 17a/3,
31a/2

söylet -1-: Söyletmek.

s.- eyin 09a/1

söylen--1-: Kendi kendine konuşmak.

s.- di 07b/14

söyleş--4-: Söyleşmek, konuşmak.

s. 26b/5

s.- diler 59b/4

s.- üp 22b/14

s.- ürken 46b/15

söylet -6-: Konuşturmak.

s. 50b/11

s.- di 22b/14, 59b/3

s.- diler 22b/3

s.- en 51a/11

s.- üñ 14b/7

söz -51-: Söz.

s. 08b/7, 12b/7, 22a/7, 39b/13,
41a/10, 45b/5; (doğrı s.) 63b/7;
(egri s.) 63b/8; (toğrı s.) 63b/8

s.+ de 44b/2

s.+ den (doğrı s.) 63b/6; (toğrı s.)
63b/8

s.+ dür 36b/4

s.+ e 08a/9, 08b/7, 09b/8, 09b/13

s.+ i 02b/16, 12a/6, 13b/16, 17a/7,
43a/2, 46b/14, 47a/8, 50a/7

s.+ ile 60b/6

s.+ in 04b/2, 22a/13, 26b/8, 30a/7,
35b/17, 61a/17

s.+ ine 11b/13, 12a/4, 50b/16

s.+ ini 06a/2, 39b/13

s.+ iyile 13a/7, 56a/3, 56a/6

s.+ leri 14b/6, 22b/3

s.+ ler 13a/7

s.+ üm 12a/3, 21b/10, 33b/4

s.+ ümi 55b/16

s.+ ün 51a/11

s.+ üñi 09a/17

s.+ üyile 60b/12

şu -44-: Su.

ş. 06b/14, 28a/4, 29b/12, 30a/8,
30a/10, 30b/1, 30b/2, 30b/7, 31a/6,
31a/14, 37b/12, 38a/6, 38a/7, 38a/9,
38b/7, 41b/16, 42a/1, 42a/11,
42b/17, 52b/5, 64a/8; (ş. vèr-
“hayvan sulamak”) 42a/4

ş.+ dan 32b/6, 50b/4, 55a/11

ş.+ dur 29b/9

ş.+ mudur 12b/16

ş.+ nuñ 29b/10

ş.+ ya 06a/11, 17b/14, 31b/7,
38a/1, 38a/6, 38a/14

ş.+ yı 22b/10, 28a/3, 28a/6, 29b/10,
29b/7, 30a/16

ş.+ yıla 37b/13

ş.+ yın 08a/10, 12b/8

su'âl -4-: Soru.

s. 44a/14; (s. èt-) 13a/12, 21b/13;
(s. ol-) 44a/13

<p>şubh -1-: Sabah. ş. (ş.- 1 şādık) 40b/9</p> <p>şuffe -2-: Sofa. ş (ş. bağla-) 07a/6 ş.+ sine 27b/4</p> <p>şuḥuf -1-: Allah'ın dört büyük kitaptan başka bazı peygamberlere gönderdiği vahiyleri içeren sayfalar. ş.+ lara 11a/12</p> <p>sultān -28-: Hükümdar, hakan. s. 51a/2, 51a/3; (s.- 1 diyar-ı Kūmḳumūr) 14b/11; (s.- 1 Şāmin) 33a/7; (s. birle) 14b/11 s.+ 1 14b/13, 25b/9, 25b/16, 26b/3, 32a/6, 34b/9, 58a/13; (ş. birle) 23b/5 s.+ ın 58b/17, 59a/12 s.+ ına 32b/17 s.+ ınuñ 32a/17 s.+ ıyam 11b/9 s.+ lar 02b/16 s.+ ları 59a/6 s.+ larına 23a/13 s.+ larınuñ 22b/17 s.+ umuz 32a/7, 32a/8, 32a/13, 59b/5 s.+ uñ 59b/13 s.+ uñuz 23b/12</p>	<p>şun^ç -7-: Allah'ın yaratma kuvveti, kudret. ş. (şun^ç kı1-) 32b/8 ş.+ 1 28b/12, 32b/8; (kemāl-i ş. “kudretnin mükemelliği”) 30a/2 ş.+ ın 32b/7 ş.+ ıña 18a/8 ş.+ uña 28b/13</p> <p>şun- -21-: 1. Elini uzatmak, uzanmak. ş.- a 39b/5 ş.- ardı (kol ş.- “el uzatmak”) 18b/17 ş.- arsa 39a/16 ş.- dı 20a/7, 37a/1, 43b/16; (kol ş.-) 42a/10, 46b/12, 62a/15 ş.- ıcaḳ 20a/8 ş.- ma 20a/11 ş.- madı 37a/1 ş.- maduḡuma (el ş.-) 56a/1 ş.- mazam (kol ş.-) ş.- up (el ş) 44b/4 2. Takdim etmek, Bir şeyi vermek. ş.- dı 33a/7, 51b/7, 53b/13 ş.- dılar 34b/1; (kuvvet ş.-) 26a/9</p> <p>şunul- -1-: İkrām edilmek. ş.- dı 36b/17</p> <p>şunuş- -2-: Karşılıklı uzatmak. ş.- dılar 25a/8 ş.- up (kol ş.) 08a/2</p> <p>sūr -7-: Kale duvarı.</p>
--	--

- s.+ a 16a/8, 16a/10, 16a/12,
16a/14, 22b/2, 23a/14, 26b/15
- şurāḥī** -1-: Uzun boyunlu cam veya billur kap (şarap için)
ş. 03b/15
- sūre** -1-: Kur'ân-ı Kerîm'in Fâtiha, İhlas, Nur gibi ayrı ayrı isimleri olan yüz on dört bölümünden her biri.
s.+ sin 48b/5
- şūret** -24-: 1. Şekil, biçim.
ş. 03a/8, 03b/13, 32b/11, 53b/9, 53b/10; (ş. kı1-) 03a/7
ş.+ de 33b/10
ş.+ den 22b/10
ş.+ i 03a/4
ş.+ in 03a/4, 50b/6
ş.+ inde 05b/11
ş.+ ine 11b/3, 12a/16
ş.+ ler 06b/4, 22b/10
ş.+ leri 22b/6
2. Yüz, çehre.
ş. 36a/14; (ş. ol-) 38a/13
ş.+ i 49b/11
ş.+ in 53b/14
ş.+ ler 34b/11, 61b/6
- şūretā** -1-: Görünüşte, görünüşe göre.
ş. 02b/5
- şūretlü** -1-: Yüzlü.
- ş.+ dūr 47a/4
- şūrnā** -3-: Zurna.
ş. 15b/17, 23a/9, 25b/15
- sübāt** -1-: Ölüm uykusu, koma, derin uyku.
s. 31a/16
- sübḥānī** -1-: İlahî, Allah'a ait.
s (zāhid-i s. "kendini Allah'a adanmış kimse") 32a/10
- sūd** -2-: Süt.
s.+ in 39a/3
s. vèreler 45b/4
- sūflī** -1-: Bayağı değersiz.
s.+ ye ('ālem-i s. "değersiz bayağı alem, dünya") 10a/13
- sūheyl** -1-: Yıldız gibi parlama.
s.+ i 25a/13
- sūkūn** -1-: Durhunluk, rahatlık.
s. (s. vèr-) 11a/3
- sūlāle** -1-: Soy sop.
s. 38b/13
- Sūleymān-saṭvet** -1-: Hz. Süleyman gibi güçlü
S. 34a/10

Süleymān-sīret	-1-: Hz. Süleyman karakterli, ahlaklı. S. 61b/14	62b/17, 63a/2, 63a/6, 64a/11, 64a/12, 64b/15, 65a/13, 65b/15 2. İçinde bulunup yaşamak, geçirmek
sün-	-1-: Gerilmek, uzamak. s.- di 01b/8	s.- di (‘ömr s.-) 04a/12, 54a/11; (şafâlar s.) 21a/17 s.- düm (‘ömr s.-) 05b/4, 51b/12 s.- erken (‘ömr s.-) 67a/12 s.- miş (‘ömr s.-) 60a/6; (rūzigār s.-) 18b/8; (zamān s.) 08b/8 s.- mişdi (‘ömr s.-) 21a/15 s.- mişler (‘ömr-i tavīl s.) 54a/14 s.- üp (‘ömr s.) 49a/6
sünbül	-1-: Sümbül. s. 67a/2	3. Önüne katıp götürmek, kovalamak. s.- di 19b/3, 64b/5, 64b/12, 65a/5, 65a/17 s.- diler, 24b/9, 24b/12, 34b/3, 65b/6 s.- üñ 50b/15 s.- üp 24b/15
süñü	-2-: Süngü. s.+ ler 15a/7, 25a/8	4. Değdirmek, dokundurmak s.- di (yüzün yerlere s.) 09a/14 s.- erler (yüz s.) 35b/13 s.- üp (yüz yere s.-) 09b/2 s.- ür (yüz yere s.-) 60a/8
süñüş-	-1-: Süngülemek. s.- diler 25a/8	
sür-	-74-: 1. Yönetip yürütmek, sevketmek s. 60b/9 s.- di 23a/11, 26b/17, 47b/11, 65a/12 s.- diler 15b/8, 16a/4, 23a/10, 24b/5, 50a/13, 57b/5, 59a/1, 62a/17, 64b/3, 64b/17, 65a/7, 65b/1, 65b/3, 65b/7 s.- düğünce 25a/13 s.- düm 05b/15 s.- e 26b/13, 62b/7 s.- enleri 64b/3 s.- miş 64b/14 s.- üp 15a/4, 22a/15, 24a/1, 24a/5, 24b/10, 25a/5, 25a/7, 25b/12, 43b/3, 50b/8, 61b/2, 62b/10,	
sürç-	-4-: Ayak takılıp sendelemek s.- di 16a/6, 16a/10, 16a/13 s.- düğine 16a/7	
sürgün	-1-: Sürgün. s. èt- 55a/3	

sürü -1-: Sürü s. 22b/1	şād -20-: Sevinçli. ş. (ş. u mesrūr ol-) 02b/4; (ş. ét-) 02b/7, 25b/5; (ş. eyle-) 36a/17; (ş. gel- “hoş gelmek”) 33b/11, 60a/9; (ş. kı1-) 36a/15, 36a/17; (ş. ol-) 02b/8, 06a/1, 20a/11, 23a/7, 23b/9, 25b/5, 26a/14, 33b/17, 36a/16, 38a/12, 39a/6, 46b/1
sürü- / süre- -6- 1. Önüne katıp götürmek, kovalamak. s.- dük (harcı s.-)33a/10 s.- r (harcı s.-) 49a/10, 49a/13 2. Değdirmek, dokundurmak s.- yü (yüz s.-) 33b/13, 36b/7 s.- yüp 25a/9; (yüz s.) 50a/5	şādıkām -2-: Çok sevinçli. ş. 23b/13; (ş. ol-)40a/9
sürül- -5-; Kovulmak. s.- di 10a/12, 25b/10 s.- e 29a/17 s.- üp 10a/15, 26b/3	şādī -3-: Sevinçlilik, mutluluk. Ş. (ş. getir-) 07a/9, 33b/12, 60a/9
sürüş- -1-: Birbirini sürmek, kovalamak. s.- diler 25a/10	şādumān -2-: Sevinçli. ş. (ş. ol-) 47b/5, 47b/10
süst -1-: Zayıf, güçsüz s. (s. kı1-) 16b/2	şāh -252-: Padişah, hüümdar. ş. 02a/1, 02b/12, 02b/13, 03a/1, 03a/12, 03b/4, 04a/5, 04a/7, 05a/4, 05a/6, 05a/7, 05a/14, 05b/10, 06a/9, 07b/12, 08a/7, 08b/5, 08b/7, 08b/8, 09a/2, 10a/4, 10b/13, 11a/8, 13a/1, 14a/2, 14a/4, 14a/6, 14a/8, 14b/9, 17b/1, 19b/12, 20b/7, 20b/8, 20b/10, 20b/11, 21a/2, 21a/6, 21a/8, 21a/17, 22a/12, 23a/1, 23a/7, 23b/2, 23b/6, 23b/8, 24b/9, 26a/5, 26b/7, 26b/14, 27b/16, 28a/12, 28a/15, 29b/1, 29b/3, 29b/4, 29b/15, 30a/17, 30b/4, 32a/4, 32b/16, 33b/6, 33b/11, 34a/1, 34a/11, 34a/14, 34b/7,
süvār -14-: Ata binmiş kimse. s. 61b/9; (s. ol-) 04b/10, 23b/4, 24b/8, 25a/4, 26b/4, 33b/15, 50a/15, 54b/3, 56a/5, 64b/15, 65b/17, 66b/16 s.+ la 23b/4	
	Ş
Şa‘bān -1-: Kameri ayların sekizincisi. ş. 31a/15	

35a/3, 35a/14, 35b/7, 35b/14,
 36b/6, 36b/9, 36b/14, 36b/16,
 37a/11, 37a/13, 37a/15, 50a/11,
 50a/12, 50b/10, 51a/9, 51a/17,
 52a/3, 52a/17, 52b/1, 53a/15,
 53a/16, 53b/2, 53b/9, 53b/11,
 54a/14, 55a/9, 55b/3, 56a/13,
 56a/14, 57a/8, 57b/5, 57b/10,
 58a/8, 58a/9, 58b/16, 59a/1, 59b/2,
 59b/8, 59b/17, 60a/3, 60a/12,
 60a/13, 60b/15, 61a/12, 61b/3,
 61b/5, 61b/12, 61b/14,
 63a/4^c Aṭrān, 63a/9, 63a/15, 63b/1,
 63b/4, 63b/5, 63b/9, 63b/10,
 63b/12, 63b/16, 64a/1, 66a/4,
 66a/12, 66b/5, 66b/6, 66b/10,
 67a/14, 67a/17; (ş. birle) 20a/15;
 (ş.- ı cihān) 02b/13, 03a/2, 04b/8,
 12b/7, 14a/2, 14a/9, 16b/11,
 21b/11, 24b/8, 24b/15, 27b/8,
 27b/9, 27b/14, 28a/11, 30a/7,
 30b/5, 34b/13, 35a/12, 37a/2,
 50a/4, 51a/17, 54a/4, 57a/12,
 60a/8, 66a/3, 66b/13; (ş.- ı
 Ẕamkamūr) 14a/16; (ş.- Rūm)
 22b/12
 ş.+ a 03a/16, 03b/16, 05a/14,
 14a/6, 14b/9, 21a/1, 21a/7, 22b/4,
 22b/14, 24a/2, 28b/7, 36b/8,
 36b/10, 36b/11, 51b/12, 59b/17,
 61b/4, 63a/15, 64a/1
 ş.+ dan 03b/5
 ş.+ dur 63a/10

ş.+ ı 24a/4, 26b/9, 26b/10, 27a/9,
 31b/9, 32b/12, 34b/9, 36a/10,
 36b/15, 59a/3
 ş.+ için 59a/2
 ş.+ ıdı 37b/3
 ş.+ ıla 01b/15, 02a/11, 02b/10,
 03a/10, 03b/3, 04a/4, 04b/3, 06a/2,
 06a/17, 07a/3, 08b/5, 09b/10,
 11b/3, 15a/9, 15a/11, 15b/5, 15b/8,
 16a/4, 16a/6, 17a/1, 17a/3, 17b/8,
 18a/4, 19a/11, 29a/13, 29b/5,
 31b/9, 49b/2, 50b/12, 50b/16,
 51a/8, 54b/8, 56b/5, 56b/8, 56b/11,
 57a/1, 57b/6, 57b/9; (hük-m-i ş.)
 26b/8
 ş.+ muñ 27a/5
 ş.+ uñ 03a/15, 03b/7, 07b/17,
 20a/3, 23a/16, 23b/7, 33a/7, 34a/7,
 52a/14, 58b/5, 59b/14, 61a/4, 62a/1

şāḥ -2-: Dal, budak.
 ş.+ da 56b/1
 ş.+ ina 56a/16

şāḥ-be-şāḥ -1-: Daldan dala.
 ş. 56a/17

şāhenşāhīde -1-: Şahlar şahı.
 ş. (mesned-i ş. “şahlar şahı
 makamı”) 34a/10

şāhī -1-; Şaha ait, şahın.
 ş. (bezm-i ş. kurul- “Şahın meclisi
 kurulmak”) 03b/11

şahş -13-: Kişi. ş. 01b/8, 03b/12, 23b/12, 31a/4, 48a/6, 57b/13, 58a/5; (ş.-ı hâk- şinās) 58b/2; (ş.- ı mübârek) 58b/6 ş.+ uñ 03a/11, 57a/4, 58a/12, 63b/7	ş. 11b/17 ş.+ lar (ş. birle) 04a/1 ş.+ uñ 04a/16
şāhzāde -2-: Padişah oğlu veya pâdişah ailesinden olan erkek çocuk ş. 62b/7 ş.+ lerile 66b/7	şaş- -3-: Şaşmak, şaşırarak. ş.- dılar 13b/7, 15b/1 ş.- up 24a/7
şakāyık -1-: Gelincik çiçeği. ş. (ş.- ı nu' mān) 55a/17	şaşır- -1-: Şaşırarak, şaşmak. ş.- a 48a/8
şakı- -5-: Gazap ile bağırıp çağırmak. ş.- dı 16a/8, 24a/10, 25a/3 ş.- yup 15a/15, 43b/4	şavķ -4-: Işık. ş. (ş. u şu' ā') 55a/8 ş.+ ı 22a/2, 27b/17 ş.+ ından 09a/6
şākir -1-: Şükreden kimse. ş. (ş. ol-) 35a/17	şāz -4-: bkz. şād. ş. (ş. eyle-) 09b/4; (ş. gel-) 07a/9; (ş. ol-) 14b/9, 17b/15
şakķ -1-: Yarık, parça. ş. kıldı 62b/8	şāzumān -1-: Sevinçli, şad. Ş. (ş. kııl-) 09a/17
Şām -2-: Şam. Ş. 38b/4; (belde-i Ş. "Şam Şehri") 49b/5	şeb -4-: Gece. ş. 30b/6,; (ş.- i deycūr) 43b/11, 57a/5; (ş.- i hengām) 59a/1
şān -1-: büyüklük, ululuk. ş.+ uñuñ 27b/14	şebāb -1-: Genç, yiğit. ş. 42a/7
şarāb -3-: Şarap, içki.	şecā' at -1-: Yiğitlik, yüreklilik. ş.+ le 48a/9
	şecer -2-: Ağaç.

ş. 28b/17	64a/10, 65b/14, 66a/3, 66a/5,
ş.+ üñ 55a/15	66a/8, 66a/9,
şefe'ât -1-: Bağışlanma.	ş.+ in 05b/5, 26b/3
ş.+ ı 58a/16	ş.+ inde 26a/14
şeh -4-: bkz. şāh.	ş.+ inden 39a/3
ş.+ den 54a/8, 62a/7	ş.+ ine 25a/2, 25b/9, 26a/3
ş.+ ler 10b/6, 35b/13	ş.+ inüñ 04b/12
şehādet -1-: Kelime-i şahadet.	ş.+ leyin 16b/6
ş.+ i 14a/3	ş.+ ü 52b/15
şehīd -1-: Allah yolunda ve din uğrunda	ş.+ üñ 18b/14, 19a/1, 19a/5,
savaşırken ölen kimse	19a/11, 26b/7, 52a/14, 52b/4,
ş. (ş. kı1-) 49b/6	52b/8, 52b/9, 54b/7, 65b/12, 66a/7,
şehr/şehir -87-: Şehir, kent.	66a/11,
ş. 18b/12, 18b/15, 18b/16, 19a/6,	ş.+ ünüñ 66a/2
19a/12, 25b/12, 27a/3, 41b/9,	şehr-be-şehir -1-: Şehir şehir.
51a/3, 53a/13, 54a/6, 54b/13,	ş. 37b/8
59b/5, 64a/11, 64b/9, 65b/6	şehriyār -29-: Hükümdar.
ş.+ de 33b/15	ş. 04a/9, 04a/13, 05a/9, 05b/6,
ş.+ den 26b/12, 34b/17, 40a/6,	06a/2, 15a/17 18b/7, 19a/12,
40a/7, 54b/3, 66a/10	21a/12, 21b/9, 26b/1, 27a/14,
ş.+ e 06a/8, 24b/16, 25b/16, 26b/3,	28b/11, 38b/1, 38b/16, 39b/1,
27a/2, 27a/4, 40a/15, 52a/7, 52b/2,	44b/4, 47a/8, 51b/9, 52a/12,
52b/6, 64a/7, 64a/8, 64a/11, 64b/8,	52b/15, 54a/6, 54a/9, 54a/11,
64b/12, 65b/11, 66a/4, 66a/5,	56a/9, 58b/14, 63a/9, 64a/4,
66b/17	ş.+ mış 52a/17
ş.+ i 05b/10, 05b/13, 19a/11,	şekāvet -3-: Kötü yaratılışlı.
22b/16, 26a/4, 27a/3, 27a/9, 51a/6,	ş. 29a/7
52a/13, 52a/17, 53a/13, 55a/2,	ş.+ ile 29a/7
şeker -1-: Şeker.	şeker -1-: Şeker.
ş.+ den 50a/2	ş.+ den 50a/2

şekl / şekil -19-: Şekil, biçim.	ş. + ile (pîr-i ş. “kutlu bilgin kişi”) 32a/15
ş. 03b/13, 06a/6, 33b/8, 50b/5, 53b/12; (ş. ve dâyire tüt-) 10b/15	
ş.+ e 05a/4	
ş.+ dür 05a/4	
ş.+ i 54a/6	
ş.+ in 06b/7, 17b/9, 49b/12, 53b/17, 55a/12	
ş.+ inde 55b/10	
ş.+ inüñ 53b/11	
ş.+ üñ 03b/17, 04a/6	
şem^c -4-: Mum.	
ş. 07b/11, 24b/13	
ş.+ ile 05b/2	
ş.+ ine 26a/5	
şemşîr -1-: Kılıç.	
ş.+ den 61a/10	
şerbet -1-: Tatlı bir içecek.	
ş. 04a/14	
şerer -1-: Kıvılcım.	
ş. 18a/6	
şerh -2-: Açıklama, anlatma.	
ş. (ş. ét-) 08b/14, 15b/3	
şerîf -3-: Şerefli, kutsal, mübarek	
ş. 49a/12; (ş.- i heft-iqlîm “yedi bölgenin kutlu kişisi (hükümdarı)”) 36a/10	
şerîk -1-: Ortak, eş, denk (Allah).	
ş.+ i 35a/8	
şerr -5-: Kötülük fenalık.	
ş. ; (hâyır u ş. ol-) 11b/9; (ş. ü zulm) 46b/8	
ş.+ ile 22a/3	
ş.+ inden 23b/14, 45a/16	
şeş-tâ -2-: Yerini daha sonra tambura bırakan altı telli eski bir saz, çeşte.	
ş. 03b/16, 34b/2	
şevk -2-: Şiddetli arzu, istek.	
ş. 02b/9, 58b/14	
şevket -1-: Büyüklük, heybet.	
ş.+ i 58a/16	
Şevvâl -1-: Kameri ayların onuncusu.	
Ş. 31b/3	
şeytân -20-: Şeytan, iblis.	
ş. 11a/9, 11a/12, 11a/13, 11a/14, 11b/8, 12a/4, 12b/4, 13b/5, 13b/10, 41a/17; (ş.- ı la ^c în) 13a/6, 13b/11; (ş.- ı racîm) 10a/5	
ş.+ a 11a/16	
ş.+ dan 12a/6	
ş.+ dur 12a/6, 12a/11	

ş.+ ı 10b/9	ş. (ş.- i jiyān) 26b/14
ş.+ ıla 13b/12	
ş.+ layın 62a/2	şîr-mişāl -1-: Aslan gibi.
ş.+ uñ 10a/8	ş. 22b/9
ş.+ uñdur 10b/11	
şiddet -1-: güç, hareket veya kuvvetin derecesi	şîr-peyker -1-: Aslan yüzü.
ş.+ inden 33a/4	ş. 25b/14
	şîr-serler -1-: Aslan başlı.
şifā -2-: Derman, ilaç.	ş. 61a/9
ş. (ş. ol-) 31a/14	şîrîn -1-: Hoş, güzel.
ş.+ sın 30b/17	ş. 09a/17
şikār -4-: Av	şîşe -1-: Şişe.
ş. (ş. ét-) 50a/17, 55a/6; (şayd u ş. ét-) 50a/17	ş.+ ler 04a/1
ş.+ lar 06a/12	şol -5-: 1. İşaret Sıfatı "O".
şikāyet -2-: Şikayet.	ş. 15b/4, 16a/17, 35b/4, 63a/1
ş. 42b/11, (ş. eyle-) 04b/2	2. İşaret Zamiri O.
	ş. 41b/5
şimāl -1-: Kuzey.	şomlık -1-: Uğursuzluk.
ş. (bād-ı ş. "Kuzey rüzgarı")	ş.+ ından 48b/12
28a/13	
şimdi -14-: Şimdi.	şöyle -161-
ş. 10a/3, 11a/9, 27a/8, 35a/13,	ş. 01b/2, 01b/15, 02b/8, 03a/1,
43b/6, 45a/17, 47a/15, 51b/5,	03b/1, 04a/14, 04b/8, 05a/6, 05a/9,
53a/2, 53a/16, 61a/14	05a/14, 05b/12, 05b/16, 06a/17,
ş.+ den 50a/4, 50a/6	06b/11, 06b/15, 07a/1, 07a/16,
ş.+ ye (ş. degin) 10a/2	07b/3, 08b/3, 08b/5, 08b/15, 09a/1,
	09a/6, 09b/10, 10a/1, 10a/16,
şîr -1-: Aslan.	10b/1, 10b/3, 11a/8, 11b/3, 11b/15,
	12a/3, 12a/4, 13a/3, 13a/6, 13a/10,

14b/7, 14b/9, 15a/15, 15a/16,
15a/17, 16a/9, 16a/11, 16a/12,
16a/16, 16b/8, 16b/15, 17a/5,
17a/8, 17b/4, 18b/11, 18b/13,
18b/16, 18b/17, 19a/6, 19a/7,
19a/17, 19b/16, 20a/1, 21b/8,
23b/6, 24a/10, 24a/12, 25a/15,
25b/12, 26b/16, 27a/14, 27b/7,
27b/17, 28a/2, 28a/11, 28a/14,
28b/7, 28b/10, 28b/14, 29a/3,
29a/7, 29a/12, 31a/5, 31a/16,
31b/2, 31b/4, 32a/5, 32b/3, 33a/14,
35b/16, 36a/13, 36b/3, 38a/17,
38b/1, 38b/2, 39a/7, 39a/10,
39a/17, , 39b/4, 39b/13, 40a/1,
40a/16, 40b/3, 40b/5, 41b/15,
42a/2, 42a/3, 44b/4, 44b/5, 45a/1,
45a/12, 48a/7, 48a/16, 48b/1,
48b/10, 49a/8, 49a/17, 49b/10,
49b/15, 51a/4, 51a/5, 51a/8, 52a/8,
52a/11, 52b/5, 53a/3, 53a/16,
53b/2, 54a/14, 56a/7, 56b/3, 56b/4,
57a/5, 57a/6, 57b/7, 58a/14, 58b/8,
60b/1, 60b/4, 60b/5, 60b/9, 61a/1,
61a/2, 62a/14, 62b/8, 63b/4, 63b/9,
63b/12, 64a/4, 64a/16, 66a/16,
66b/1, 66b/6, 66b/12, 66b/13,
67a/16
ş.+ mi 39b/1
ş.+ dir 27a/12
ş.+ ce 51b/5
ş.+ miydi 54a/9

ş. 29a/11
2. İşaret Zamiri
ş.+ ña deg 40a/3
ş.+ ña 08b/252a/13, 52b/15; (ş.
deg) 40a/3
ş.+ ndan 39a/14

şu‘ā‘ -2-: Bir merkezden yayılan ışık,
ışın.
ş. (şavķ u ş.) 55a/8
ş.+ ndan (nūr-ı ş.) 45a/1

şükķa -1-: Kumaş parçası.
ş.+ ların 25b/14

şu‘le -1-: Işık, parıltı.
ş.+ ler 15b/13

şüm -1-: Uğursuz.
ş. (ş. ol-) 60b/2

şükr / şükür -17-: Şükür, teşekkür.
ş. 37a/9, 66a/15; (ş. kı1-) 36b/1,
57b/9, 57b/16, 63b/15
ş.+ in 42b/13, 45a/14; (ş. kı1-)
58a/7
ş.+ ler (ş. kı1-) 16b/6, 23b/9, 25b/9,
40a/9, 63a/14
ş.+ üm 57b/17, 58a/1, 58a/3

şümār -1-: Hesap, sayı.
ş.+ a (ş. gel- “hesaplanmak”) 18b/1

şu -6-:1. İşaret sıfatı.

T

- tā** -53-: Kadar, değin.
t. 03a/9, 04a/10, 09a/11, 09b/17, 10a/15, 12b/3, 12b/12, 13b/8, 14b/14, 14b/17, 20a/9, 20a/13, 21b/9, 22a/11, 22b/11, 23a/2, 23b/5, 24a/7, 24b/1, 24b/2, 26a/16, 26b/3, 27a/4, 27a/17, 28b/2, 32a/1, 32b/8, 33a/12, 33b/2, 33b/3, 33b/14, 35a/17, 39b/14, 40a/3, 40a/10, 40b/2, 41a/3, 43a/8, 44b/10, 45a/8, 48b/5, 53a/1, 56a/8, 60b/7, 60b/10, 60b/11, 60b/17, 61a/1, 61b/6, 62a/11, 64a/14, 65b/5
- ta' accüb** -4-: Şaşma, hayret etme.
t. (t. édiş-) 19b/11; (t. ét-) 52b/9, 53b/3, 58b/8
- ta' allüm** -1-: Ders alarak öğrenme, belleme
t. (t. ét-) 48b/10
- ta' ām** -7-: Yemek.
t. 22b/2, 31b/4, 37a/3, 41b/16, 42a/13, 42b/13
t.+ ı 37a/3
- tā' at** -4-: İbadet.
t. 48b/17; (t. ét-) 48a/16
t.+ ı (t. kııl-) 13b/15, 35a/6
- tabağ** -4-: Tabak, çanak.
t. 39a/14, 39b/4
t. birle 58a/12
- tabaka** -1-: Katman, kat.
t. 07a/12
- tabanlı** -1-: Tabanlı.
t. 50b/3
- tabi' at** -1-: Doğa, tabiat.
t. 28a/16
t.+ da 28a/1
- tabīb** -2-: Doktoru tabip.
t. 31a/1
t.+ e 37a/8
- tabl** -5-: Davul.
t. 15b/17, 24a/4, 25b/15, 50a/8, 52b/16
- tāc** -2-: Taç.
t. 05a/15
t.+ ı 21b/4
- tāc-ḥāne** -3-: Başkent.
t. 26b/4
t.+ sine 26b/7, 66a/7
- tācidār** -2-: Taç sahibi, hükümdar.
t. 51b/1; (bülend-i t. "Ulu hükümdar.") 19a/12
- tāclu** -1-: Taçlı.
t. 55a/7

tağ -12-: Dağ. t. 15a/16, 17b/14 t.+ a 04b/12, 06a/1, 43b/10, 43b/11, 43b/14, 43b/15 t.+ da 66b/11 t.+ dan 06a/4, 05b/10 t.+ ları 17a/17	taht -19-: Hükümdar koltuğu. t. 03b/11, 04a/6, 16b/14, 20b/6, 21b/4, 33a/5, 48a/2, 48a/4, 51a/3, 53b/8; (t.- ı zerrîn) 23b/2 t.+ a 17a/1, 53b/12 t.+ ı 51a/6, 54a/6 t.+ uma 05a/16
tağıl -2-: Dağılmak. t.- dı 43b/5, 65b/12	tahta -1-: İşlenmiş ağaç parçası. t.+ ya 41a/1
tağıt -2-: Dağıtmak. t.- dılar 16b/5 t.- duğ 17a/6	tahtıgâh -7-: Başkent. t.+ ı 23b/12, 23b/13, 24b/16, 34b/16, 59b/5 t.+ ları 64a/6 t.+ um 34b/14
tağla -1-: Dağlamak. t.- dı 24a/12	
tağlu -2-: Dağlı. t. 63b/2; (cigeri t.) 63b/1	tâ'ife -1-: insan topluluğu, bölük, takım t. 53b/4
tahsîn -2- t. êtdiler t. kılasın	tāk -1-: Kubbe kümbet. t. 07b/4
tahsîn -7-: Aferin, övme, alkışlama. t. (t. êt-) 01b/15, 20a/15, 66b/1; (t. kıl-) 05b/1, 49b/2, 62a/14, 66a/3	tağallat -1-: ?? t.+ i 58b/15
tahsînle -5-: Aferinlemek, övmek, alkışlamak. t.- di 29b/4, 30a/7 t.- diler 03b/3, 48a/12, 58a/8 t.- yüp 07b/3	tağdır -3-: Alın yazısı, kader. t. (t.- i zebân) 67a/7; (t. ol-) 50a/16 t.+ ile 53a/12
	taqrîr -1-: Sözle anlatma, anlatış. t. (t. êt-) 56a/4

taḳvā -2-: Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibâdetle meşgul olma. t.+ sını 10b/8 t.+ ya (zühd ü t.) 36b/14	t. (t. eyle-) 59a/13; t. olıcaḳ 30a/15, 43a/7, 43a/9, 43b/2, 48b/5
ṭal -1-: Dal. ṭ.+ inleyin 01b/8	ṭamar -2-: Damar. ṭ.+ larında 10b/4, 10b/5
ṭaleb -2-: İsteme, dileme. t. (ṭ. ḳıl-) 54b/1, 56a/10	ṭamla- -5-: Damlamak. ṭ.- r olsa 30a/12 ṭ.- r 28a/7, 30b/3 ṭ.- yan 28a/7, 30b/5
ṭāliʿ -1-: Talih, kısmet. ṭ.+ i 48a/9	ṭamu -2-: Cehennem. ṭ. 11a/4 ṭ.+ dan 21b/15
tām -2-: Eksiği olmayan. t. (fenā-yı t. “yokluk”) 35b/9; (t. ol-) 18a/7	ṭamuluḳ -1-: Cehennemlik. ṭ.+ ısa 21b/15
ṭamāʿ -1-: Doymazlık, aç gözlülük. ṭ.+ um 33a/16	ṭañ -1-: Şaşma, şaşırma. ṭ. gelüp 17b/16
tamām -19-: 1. Bütün. t. 23b/17, 48b/10 2. Bütünüyle, eksiksiz. t. 28a/12, 30a/3, 60b/6; (t. ḳıl-) 28b/5; (t. ol-) 28b/5 t.+ dur 38b/9 3. Zaman ve yer bildiren kelimelerle anlamı kesinleştirir, tam t. 05b/5, 18b/2, 21a/16, 41b/16, 43a/8 4. Bitme, sona erme	ṭan -1-: ?? ṭ.+ ıla 32a/4 ṭaʿn -2- Kınama, ayıplama ṭ. (ṭ. ét-) 38b/9 ṭ.+ ından 38b/11 ṭanıṣ- -2-: Danışmak, bilgi edinmek, istişare etmek. ṭ.- dılar 22a/7, 22a/17 ṭañlaṣ- -1-: Hep beraber şaşırma. ṭ.- dılar 17b/9

taᅅgrı -9-: Tanrı.

t. 44a/8, 64a/3

t.+ dur 09b/15

t.+ nuñ 44a/2, 47b/15

t.+ sın 12b/5

t.+ sıyun 44a/2

t.+ ya 13a/8

t.+ yım 44a/8

taᅅtana-1-: Gösterişli olma, debdebe, görkem

t.+ sın 61b/16

taᅅnz -2-: Alay etme.

t. (t. eyle-) 09b/8

t.+ ıla 40b/3

taᅅp- -13-: Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

t. 12b/3, 12b/7

t.- a 08a/17

t.- alum 12b/5, 12b/6

t.- an 08b/2

t.- anları 11b/12

t.- arlar 32a/6

t.- arsin 09b/15, 35a/6, 37a/10

t.- aruz 11a/8

t.- mazın 13a/9

taᅅpu -3-: Huzur, kat, makat.

t. 53a/16

t.+ ña 35b/12, 61a/1

tar -1-: Dar

t.+ dur 45b/10

taraba taᅅtası -1-: Tahta perde, tahta bölme.

t. (t. gibi) 62b/4

taraf -32-: 1. Taraf, yön, yan

t. (t.- ı Hakk) 25b/7

t.+ a 26a/9, 43b/4, 50a/16, 51b/3

t.+ da 66a/1

t.+ dan 09a/7, 14b/15, 23b/13,

24b/6, 25a/1, 42a/17, 47b/10,

59a/14, 61a/14, 61b/5, 62b/1,

63a/2, 64a/7, 64b/2, 65b/3, 65b/15,

65b/17

t.+ ın 64a/10

t.+ ma 07a/6, 18a/4, 61a/12

t.+ ından 04b/12, 23a/10, 64a/12

2. Yöre, yer.

06b/16, 41b/13

tārāᅅ -1-: Yaağma, talan.

t. (t. ét-) 27a/4

tārīᅅ -1-: Tarih.

t. 52a/6

t.+ i 67a/14

t.+ leri 57a/15

tārīk -2-: Karanlık.

t. (fıkr-i t. "karanlık fikirli") 06b/2;

(t. ol-) 06b/2

tarlık -1-: Darlık, sıkıntı. t.+ ını 45a/6	t.+ ından 52a/16; (hice t.) 67a/17 t.+ ınlayın 42a/10 t.+ ınıñ 06b/17, 20a/6 t.+ lar 18b/13 t.+ uñ 28a/15, 28b/11, 29a/14, 30a/11, 30a/12 t.+ uña 12b/17
taşalan- -2-: Kaygılanmak, endişelenmek, üzölmek. t.- dı 24a/11 t.- up 09a/14	
taşvır -3-: Resim. t. (t. kıl-) 32b/12; (t. olun-) 03a/4 t.+ ler 07a/16	taş² -1-: Dış. t.+ ını 24a/11 t.+ umı 58b/9
taş -73-: Taş. t. 09a/6, 15a/16, 17b/14, 20a/4, 20a/5, 27b/17, 28a/13, 29a/5, 29a/10, 29b/4, 29b/6, 30a/14, 31b/9, 52a/7; (t. ét-) 08b/5; (t. ol-) 28a/1, 29b/13, 29b/15, 30a/8, 30a/10; (t. ur-) 42a/6 t.+ a 20a/5, 28a/1, 28a/9, 28a/11, 28a/13, 29a/8, 31b/11, 31b/13; (çakmağın t. çak-) 43b/9 t.+ da 53a/11 t.+ dan 18b/13, 18b/15, 29a/15, 29a/16, 29b/2, 30b/2, 30b/7, 31b/13, 53a/4 t.+ ı 16b/10, 28b/6, 28b/10, 28b/15, 31b/11, 42a/7, 42a/10, 48a/9, 52a/8, 62a/7 t.+ ıla 05b/13, 09a/6, 49a/3 t.+ ınca (t. ola) 19b/15 t.+ ında 52a/10, 53a/17; (hicesi t.) 21a/11; (hıceleri t.) 57a/15, 66b/11 t.+ ındağı (hicesi t.) 67a/6	taş- -5-: Taşmak. t.- ar 28a/5 t.- up 28a/3, 28a/5, 29b/7, 29b/14 taşğun -3-: Taşkın. t. 29b/8, 29b/10, 29b/14 taşra -2-: Dış, dışarı. t. 04b/13, 06b/16, 34b/17 tat- -1-: (Olumlu veya olumsuz bir şeyi) Bütün nitelikleriyle yaşamak t.- mış 35b/6 tatlu -2-: İnsanın üzerinde iyi etki bırakan, hoşgiden, yumuşak t. (t. dil) 35a/5; (t. ve leziz gel-) 54a/15 tavar -6-: Davar. t.+ ın 42a/3 t.+ ların 42a/1, 42a/5

<p> ṭ.+ umuza 31b/8 ṭ.+ umuzuñ 31b/6 ṭ.+ uñ 44a/5 </p>	<p> tāzelen- -1-: Tazelenmek, yenilenmek. t.- elüm 47b/4 </p>
<p> ṭavarlu -1-: Davarlı. ṭ. 42a/3 </p>	<p> tebāh -1-: Yıkılmış, mahvolmuş t. 05a/7 </p>
<p> ṭavāyif -1-: Topluluklar, bölükler. ṭ. (ṭ. birle) 62b/12 ṭ.+ e (cemī^c-i ṭ. “toplulukların hepsi”) 19b/10 </p>	<p> tebdīl -1-: Değiştirme, değiştirilme. t. (t. ét-) 49a/13 </p>
<p> ṭavīl -1-: Uzun ṭ. (‘ömr-i ṭ. sür- “uzun özür sürmek”) 54a/14 </p>	<p> tebessüm -1-: Gülümseme. t. (t. kı1-) 02b/13 </p>
<p> ṭayan- -1-: Dayanmak t.- urum 44a/11 </p>	<p> tebliğ -1-: Eriştirmek, ulaştırmak. t. (t.- i risālet ét- “peygamberliği ulaştırmak”) 47b/8 </p>
<p> ṭayı -1-: Dayı. ṭ.+ sını bile 45b/6 </p>	<p> tecelli -1-: Allah’ın kudretinin şahıslarda ve eşyâda görünmesi t. (t. kı1-) 43b/11 </p>
<p> ṭayy -1-: dürüp bükme, katlama ṭ. (t. ét-) 43b/14 </p>	<p> tecribe -1-: Tecrübe. t. (t. kı1-) 29b/1 </p>
<p> taẓarru^c -1-: Yalvarma, yakarma t. (t. ét-) 09a/8 </p>	<p> tedbīr -1-: Çare, önlem t. (t. ét-) 04b/1 </p>
<p> tāze -1-: 1. Dinç görünüşlü, yıpranmamış t. 64a/17 2. Tam, o an. t. 38a/8 </p>	<p> tefekkür -2-: Düşünme. t. 03b/4; (t. kı1-) 33a/6 </p>
	<p> te’emmül -1-: İyice, etraflıca düşünme. t. (t. ét-) 11a/9 </p>

teferrüc -10-: İnceleme, dikkatlice bakma,
t. (t. ét-) 07a/4, 16b/7; (t. kııl-) 05a/5, 06b/16, 32b/10, 50a/15, 50b/6, 52b/4, 67a/5
t.+ in (t. kııl-) 41a/12

tefsîr -1-: Yorumlama, yorum.
t. (t. ét-) 49a/17

tehî -2-: Boş.
t. (t. kıal-) 53b/5; (t. ol-) 53b/3

tehlîl -2-: Kelime-i tevhidi söyleme.
t. (tesbîh ve t. kııl-) 10a/11
t.+ e (zıkr ve tesbîh ve t.) 58b/12

teklîf -1-: Buyurma, öneride bulunma.
t. (t. ét-) 37a/2

tekrâr -9-: Yine, bir daha.
t. 05b/14, 06a/8, 09a/14, 26a/5, 27b/16, 35a/3, 36a/12, 51a/9, 56b/13

tekye -3-: Dayanma, güvenme.
t. (t. ét-) 66a/2; (t. ur-) 51b/9, 50b/9

telef -1-: Yok etme, mahvetme, öldürme
t. (t. ol-) 30b/6

tele'lü' -1-: Parıldama
t. (t.- i envâr-ı ilâhî) 43b/12

telkîn -1-: Bildirme, öğretme.
t. (t. kııl-) 14a/3

temâşâ -3-: Seyretme, bakma.
t. (t. ét-) 27b/15; (seyr ü t. ét-) 50a/17
t.+ da (zevķ-i t. iken) 23b/15

temerrüd -1-: İnat etme, kafa tutma
t. 19b/10

temîz -2-: Suçsuz, günahsız
t. 38a/13; (ehl-i t. "günahsız kimselerden olan.") 36b/2

ten -13-: Beden, vücut.
t. 12b/9, 12b/10, 12b/13, 12b/14, , 32a/3, 37a/8, 56a/9; (t. degül) 12b/15; (t. dirilt-) 31b/16
t.+ de 31b/16
t.+ ile 31b/17
t.+ leri 05b/17

tenhâ -1-: Tek başına, yalnız.
t. 58b/10

tep- -1-: Filizlenmek.
t.- di 49b/17

terâne -1-: Nağme, ezgi.
t.+ den 09b/1

terbiyet -1-: Eğitme, yola getirme
t. (t. ét-) 48b/10

tercümān -2-: Çevirmen, dilmaç. t. 26b/7; (t. birle) 26b/5	teşbi' -1-: karnını doyurma, karnı doyurulma. t. (t. ol-) 31a/11
terennüm -1-: (Kuş için) Şakıma, ötme t. (t. birle) 55b/1	teşekkür -1-: Şükretme. t. (t. kı1-) 57b/15
terk -1-: Bırakma. t. (t. èt-) 11b/16	tevbe -2-: suç veya gūnahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme. t. èter 09b/5, 48b/17, 49b/3
tertib -1-: Usül, tarz. t.+ ile 53a/14	teveccüh -1-: Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma t. (t.- i Hakk kı1-) 40b/9
tesbīh -3-: Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme t. (t. èt) 57b/8; (zıkr ve t. ve tehlīl) 58b/12; (t. ve tehlīl kı1-) 10a/10; (zıkr ü t.) 57b/15	tevekkül -3-: Allah'a güvenme, Allah'a bırakma. t. (t. birle) 03a/17; (t. èt-) 01b/3, 65a/2
tesellī -4-: Avutma. t. (t. èt-) 66b/8; (t. eyle-) 04b/8, 20b/7; (t. kı1-) 02a/1	tevḥīd -4-: Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme. t.+ den 14a/3 t.+ i 31a/2 t.+ ile 02b/9 t.+ in 53b/6
tesḥīr -3-: . Sihir yapma, büyü yapma t. (t.- i cinnī) 15a/8; (t. èt-) 16b/2 t.+ ler 16a/4	tezellüm -1-: Zulm etme, zarar verme. t.+ inde (t. ol- "zarar vermek") 41a/16
teslīm -2-: Emaneti yerine verme. t. (t. èt-) 45b/2; (cānın t. kı1- "ölmek") 16a/9	

tıfl -1-: Küçük çocuk. t.+ iken 19a/4	t.+ de 46b/3
tılsım / tılsım -10-: Sihir, büyü. t. 01b/15; (t.- ı kâlibî) 01b/13, 02a/12 t.+ a 02a/17 t.+ ı 01b/12, 02a/14 t.+ ıla 02b/14 t.+ ıdur 01b/1, 02a/3 t.+ uñ 04a/9	tızcek -7-: Çabucak, hemencecik. t.+ 60a/11
tılsımât -1-: bkz. tılsım. t. içre 02a/15	toğtolu -1-: Çok dolu. t. 21a/3
tırağa -1-: Gürültü. t. 02a/9	toğ- -9-: Doğmak. t.- anı 19a/9 t.- anın 37b/10 t.- ardı 06b/6 t.- dı 35a/8, 37b/14, 39a/3, 43a/17 t.- ıcağ 31a/14, 38a/7
tırnağ -3-: Tırnak. t.+ ı 04b/17, 22b/8 t.+ inuñ 05a/1	toğan -2-: Doğan (Kuş). t. 06a/13, 06a/14
tığ -5-: Kılıç. t.; (t.- i berrân uryân kıl-) 26b/13, 62b/2; (t.- i berrân birle) 16a/10; (t. uryân èt-) 62b/7; (t. ur-) 26b/13	toğrı -3-: bkz. doğru t. (t. söz) 63b/8; (t. yol) 41b/14
tır -2-: Ok. t. 15b/16, 56b/12	toğur- -3-: Doğurmak. t.- dı 38b/1 t.- ıcağ 37b/14 t.- ur 19a/9
tız -7-: Çabuk, hemen. t. 14a/1, 34a/6, 48b/11, 52b/6, 60b/3	tokın- / tokun- -4-: Değmek, dokunmak. t.- dı 28a/13 t.- duğınca 29a/8, 29a/11 t.- ıcağ 27b/17
	toğsan -3- t. 17b/13, 19a/3, 59a/5

toķuş- -1-: Savaşmak.

ť.- up 25a/10

toķuz -5-

ť. 10b/17, 17b/12, 18a/15, 49a/6,
67a/13

ťol- -12-: Dolmak

ť.- acađı 29b/11

ť.- acađdur 28a/4

ť.- an 53b/4

ť.- ar 28a/4, 28a/6

ť.- dı 11b/7

ť.- dı 15a/16, 23a/11

ť.- mıř 29b/11, 55a/17

ť.- mıřıdı 05b/9

ť.- muř 04a/1

ťola- -1-: Dolamak, sarmak.

ť.- mıř 05a/3

ťolab -1-: Ćark, Ćıkrık.

ť. 02a/7

ťolař- -1-: Gezinmek, gidip gelmek.

ť.- ur idi 19a/16

ťolı / toľu -8-: Dolu.

ť. 04a/1, 04a/3, 18b/16, 30a/16,
48a/9, 51a/17, 51b/2, 62a/7

ť. imiř 22b/16

ťolm- -1-: Batmak (Gök cisimleri için).

ť.- ıcaķ 28a/1

ťonat- -1-: Donatmak, giydirmek.

ť.- up 23a/8

ťoprak -4-: Toprak.

ť. 58b/8, 64a/4

ť.+ a 64a/3

ť.+ ı 22a/2

ťoy- -3-: Doymak.

ť.- mayup 54a/14

ť.- maz, 54a/17; (ť. ol-) 31b/3

ťoyur- -1-: Doyurmak.

ť.- dılar 23a/5

ťoz -1-: Toz.

ť.+ ıyıla 47b/11

ťül -1-: Uzunluk, boy.

ť. 10b/15

ťur- -98-: 1. Durmak, beklemek.

ť.- alar 14b/15

ť.- amaz (ķarřu ť.) 17a/8

ť.- an 24a/8

ť.- dı 01b/11, 24b/17, 25a/1,
25b/10, 27a/11, 62a/05, 66a/02,
66a/04

ť.- dılar 04b/14, 06a/05, 15a/10,
15a/11, 21a/10, 28a/10, 29b/08,
30b/11, 50b/08; (müvekkel ť.-)

12a/14

ť.- duđuna 24a/10

.- inca 66a/1
.- ma 17a/4
.- mi 15b/10
.- midurur 05a/08
.- milar 15a/14
.- up 01b/9, 03a/17, 07a/04,
07b/12, 11a/09, 23b/06
.- ur 03a/6, 24a/06, 51b/03,
53b/15, (dikilü .-) 54b/8; (epsem
.-) 09b/8; (müvekkel .-) 11b/1
.- ursın 18a/14
2. Durmak, hareketi kesmek.
.- dı 01b/12, 09a/12, 09a/13,
09b/7
.- dılar 15a/05
.- unca 16a/14
3. Uyanmak.
.- up 24b/14, 57a/14, 59a/15
4. Yerinden kalkmak, ayaa
kalkmak.
.- amaz 08b/12
.- dı 42b/7, 62b/02
.- u 42b/3
.- up 09a/04, 15a/12, 15b/07,
34a/12, 34b/12, 36b/11, 62b/04
5. Balamak.
.- dı (cenge .-) 23b/2, 24b/7,
.- dılar (cenge .-) 23a/15, 24b/06,
27a/01, 62b/12, 63a/7; (ceng
yaraına .-) 23a/12; (ullu
adına .-) 07a/06
6. Dikilmek, ayakta durmak.
.- dı 55b/04

.- dılar 08a/04, 09a/08, 17a/02,
26a/06, 34a/15,
.- mi 07b/12, 20b/03
.- midurur 10b/06
.- miıdı 62b/06
.- milar 07b/10
.- up 07b/16, 14a/04, 40a/04
.- ur 03b/14, 07b/12, 08b/12,
20b/02, 36b/16, 55b/03
.- urlar 48a/4
7. Bulunmak.
.- ıca 08a/11
.- mi 17b/14
.- ur 07b/05
urur- -3-: bkz. durur-
.- dı 08a/5
.- up 08a/1
.- urısa 08b/11

urmazlan- -1-: Duramamak.
.- urken 08a/5

u -5-: Karı.
. (. gel- “rastlamak, denk
gelmek”) 17b/17; (. ua “karı
karıya”) 24b/11, 56b/14
.+ a (u .-) 24b/11, 56b/14

ut- -32-: 1. Kavramak, tutmak.
. 44b/13
.- ar 03b/15
.- dı 17a/10, 21b/3, 44b/13
.- duın 39a/14

.- dum 05b/8
.- mış 04a/3
.- up 20a/2, 20a/7, 53b/15
2. Etkilemek.
.- ar (sihir mi .) 09b/11
.- dı (hışım .-) 24a/10
.- mağıundurur (hoş .-) 26a/17
3. Bir kimseyi ücret karşılığında
alıştırmak.
.- asın 42b/15
4. (Ağrı, sancı, hastalık vb.)
Musallat olmak, yakalamak.
.- dı 43b/8
.- up (kibr ü kın .- “fkelenmek”)
08a/6
5. Yakalamak, ele geirmek.
.- dılar 22b/3, 31b/17, 64b/4
.- up 06a/12, 22b/13, 23b/10;
(kpr .-) 64b/3
6. Ynelmek.
.- up (yz .-) 13a/11, 57a/1;
(yzin .-) 10b/11
7. Yardımcı fiil.
.- sun (işi .-) 20a/9
.- up (dvn .-) 59b/3, 60a/1;
(nişnlar .-) 56b/14; (şekil ve dyire
.-) 10b/15

uşaş -1-: Rastlamak, karşılamak.
. (. ol-) 21b/1

utsağ -1-: Esir, tutsak.
.+ lara 65b/16

utul- -1-: Yakalanmak, mptela olmak
(hastalık iin).
.- sa 30a/11

uy- -4-: 1. Duymak, işitmek.
.- madın 22a/10
.- mışdurur 07b/7
2. Haberdar olmak, ğrenmek.
.- maya 60b/11
.- up 37b/15

tl -2-: Tyl
t. 22b/7, 50b/2

ty -1-: Ty.
t.+ i 32b/3

U

u -52-: bkz. ve
u. 02a/17, 02b/4, 02b/8, 04a/15,
04b/6, 05a/15, 05b/12, 06b/5,
11b/9, 11b/17, 12a/1, 12a/3,
12b/16, 14b/2, 15b/17, 18b/13,
21a/17, 21b/4, 24a/4, 24a/9, 26b/2,
27b/8, 29a/1, 30b/6, 33a/5, 33b/9,
34b/3, 34b/4, 36a/12, 36a/16,
43b/4, 47a/13, 50a/17, 51a/3,
51b/14, 52b/7, 52b/10, 52b/16,
54a/6, 55b/12, 56b/10, 55a/8,
58b/11, 63a/5, 63b/2, 63b/3, 65a/8,
65b/10, 66a/12

ubbd-1-: İbadet eden kimseler

	‘u.+ a 10b/8		
uç¹	-6-: Uç. u.+ ı 05a/3, 14b/4 u.+ ın 05a/3 u.+ ında 29b/6, 45b/5	‘uğde	-1-: Dügüm. ‘u.+ sin 45a/7
uç²	-3-: Sebep, vesile, neden u.+ ından 10a/13, 56a/7, 56a/12	‘ulemā	-1-: Alemler. ‘u. 13a/12
uçur-	-1-: Uçurmak. u.- dılar 65a/15	ulu	-51-: 1. Maddi yapısı bakımından büyük. u. 02a/7, 04a/6, 05a/2, 06b/11, 07a/1, 07b/4, 07b/5, 09a/1, 09a/5, 09a/7, 10a/9, ; (u. ulu) 17a/17, 19a/10, 19a/12, 21a/10, 21a/13; 22b/1, 27a/4, 29b/6, 42a/10, 56b/1, 56b/3, 57b/4, 67a/4 u.+ dur 18b/17, 42a/5 2. Bir topluluğun maddi veya manevi büyüğü, saygı duyulacak niteliklere sahip kimse. u. 04a/11, 08b/1, 09a/4 u.+ dan 08a/9, 08a/16 u.+ lar 60b/1 u.+ lara 08b/4 u.+ ları 07a/8, 40b/11 u.+ sı 07b/12, 09a/9, 34b/9, 59b/4 3. Yaşı daha ileri olan, , yaşlı. u. 14b/12, 18b/5 4. Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük, yüce.. u. 27a/14, 33b/3, 33b/4, 51a/2, 51b/12
‘ūd	-2-: Öd ağacı. ‘ū. 07a/7, 07b/11		
uğra-	-5-: 1. Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek u.- dum 18b/4 u.- maduğ 18a/4 2. (Kötü bir durum) Başına gelmek. u. (kazāya u.-) 46b/5 3. Karşı gelmek, raslamak. u.- dı 65b/16 u.- dılar 59b/10		
uğur	-1-: Ön, taraf, yön. u.+ una 16a/8		
‘uğāb-şūret	-1-: Kartala yüzlü. ‘u. 33b/8		
uğābvār	-1-: Kartal gibi. u. 56b/13		

5. Çok etkili, etkisi kuvvetli olan.
u. , 49a/2, 62a/6
- ulu'l-‘azm** -1-: Kur’ân-ı Kerîm’de bazı peygamberler için kullanılan bir tabir.
u. 42b/3
- ululuk** -5-: 1. Maddi yapısı bakımından büyüklük
u.+ da 57a/2
u.+ una 18a/12
u.+ unı 19a/11
2. Çok üstün niteliklere sahip, yüce
u.+ ı 08a/17, 08b/2
- ‘ulûm** -1-: İlimler.
‘u. 32a/10
- um-** -1-: ümit etmek, olmasını beklemek.
u.- ardı 07b/15
- ‘umk** -1-: Derinlik.
‘u. 10b/15
- ur-** -134-: 1. Kesmek, yarmak
u.- a (boynın u.-) 08a/12
u. dı (zağm u.-) 16a/11, 26b/14
2. Darbe indirmek, vurmak.
u.- alar 56b/13
u.- alum 02b/13
u.- amaz 08b/12
u.- asın 02a/2, 02b/15, 03a/9
- u.- ayım 01b/17
u.- dı 03a/13, 03b/1, 03b/1, 16a/9, 21b/5, 24a/11, 40a/5, 41a/17, 48a/1, 54a/10, 63a/7
u.- dılar 13b/5, 16a/5, 65a/14 (yumruğ v.) 03a/13, 03a/14; (eṭvās u.-) 03a/14
u.- duğı 03a/8
u.- dukları 16b/3
u.- mağa 53b/11
u.- maz (yüzüne u.- “başına kakmak (mecaz)”) 11a/6
u.- masun 23b/5
u.- unca 03b/2
u.- up 16a/13, 48b/9, 65a/4; (kīş u.-) 26b/17, 64b/16, 65a/11; (kürek u.-) 22a/15; (yüzüne u.- “başına kakmak (mecaz)”) 11a/7
u.- ur 25a/16
u.- urlar 02b/14, 08b/5, 14a/10
u.- ursa 46a/8
3. Müzik aleti çalmak.
u.- dılar 24a/4, 25b/15, 34b/3
u.- up 15b/17
4. Koymak.
u.- dılar 42a9/6; (el u.-) 15a/10, 19b/12, 34a/16; (kol u.-) 34b/2
u.- dı (el u.-) 02b/11, 28a/11, 28a/14
u.- miş 03a/5, 53b/9
u.- mişlar 20b/3, 61b/14
u.- ulu 51b/6
u.- up 13b/17, 53b/15; (el u.-) 61b/16; (kol u.-) 61a/4

5. Kurmak.

u.- dılar 23b/1

u.- mışlar 61b/14

u.- ulu (bezm u.-) 20b/1

u.- up 23a/15

6. Sürmek.

u.- up 23a/13

7. Öldürmek, isabet ettirmek

u.- dılar (kese u.-) 56b/15

u.- uñ 50b/15, 50b/17

u.- up 57a/11; (tîğ u.-) 26b/13

u.- ur (hayf u.-) 26a/14

8. Birbirine, bir yere çarpmak

u.- ıcağ (mevc u.-) 08a/11

u.- dı (berğ u.-) 40b/5; (mevc u.-)

10a/1; (nağar u.- “bakmak”) 33b/7, 34b/8

u.- dılar (bâdiyeler u.-) 34a/14; (nağar u.-) 03a/10, 16b/8, 52b/11

u.- up 51a/4; (bâdiyeler u.-) 26a/6; (mevc u.-) 07b/11, 25a/4, 27a/2, 65b/7; (nağar u.-) 54b/9; (pervâz u.-) 56b/16

u.- ur (berğ u.-) 15b/13, 36a/13; (pertâb u.-) 06a/16; (pervâz u.-) 32a/3

u.- urdı (pervâz u.-) 05b/2

9. Takmak.

u.- dılar (ecel eyerin u.- “”) 25b/16

10. Bağırarak.

u.- ıcağ (na^çra u.-) 67a/11

u.- dı (na^çra u.-) 47b/16

u.- up (na^çra u.-) 62b/7, 65a/13, 65b/4

11. Yardımcı fiil

u.- an (tekye u.-) 51b/9;

u.- dı (baş u.-) 60a/260a/6, 60a/12, 62a/3, 66b/6

u.- miş (yoluñ u.-) 10a/17, 10b/1

u.- up (baş u.-) 07a/8, 27b/13, 30b/5, 30b/11, 30b/12, 33a/7, 34a/12, 34b/12, 35a/1, 60a/14

u.- updur (baş u.-) 35b/12

u.- ur (yolın u.-) 11b/13; (yoluñ u.-) 10a/6

‘urûğ -1-: Damarlar.

‘u. 04a/2

urul- -5-: 1. Vurulmak.

u.- up 56b/17

2. Çakılmak.

u.- u 03a/11

3. Çizilmek.

u.- miş (nağış u.-), 67a/5

4. Kurulmak.

u.- miş 61b/8

u.- u 34a/9

uruş- -2-: Savaşmak, çarpışmak.

u.- dılar 21b/2

u.- ur 25a/17

‘uryân -5-: Yalın, çıplak.

‘u. 57b/7; (ğılıç ‘u. ét- “kılıcı kınından çıkarmak”) 62a/17; (tîğ

‘u. ét-) 62b/7; (seyfi şârim ‘u.

- kı1-) 24b/6; (tiġ-ı berrān ‘u. kı1-
“kılıcı kınından çıkarmak”) 62b/3
- uş** -1-: Akıl.
u.+ şı 39b/1
- uşan-** -3-: Bıkmak, sıkılmak.
u.- madıñ mı 58b/6
u.- maz 54a/17
u.- mazlar 31b/4
- uş** -17-: İşte, şu, şurada.
u. 05a/8, 09a/9, 12a/7, 19a/9,
24a/14, 28b/11, 30b/12, 33a/12,
35a/2, 38b/10, 47a/5, 47a/7,
53a/16, 55b/13, 56b/7, 60b/14,
64b/6
- uşda** -2-: bkz. uş
u. 17a/13, 53a/2
- ‘**uşşāk** -2-: Musikide bir basit makam.
‘u.+ ı 26a/11, 34b/5
- uy-** -5-: Uymak, ayak uydurmak.
u.- asın 11b/13
u.- ma 12a/4
u.- mişdurur 07b/7
u.- up 11b/17, 19b/3
- uyan-** -3-: Uyanmak.
u.- dı 15b/7, 40a/17
u.- ur 31a/17
- uyku** -2-: Uyku.
u.+ sında 31b/1
u.+ sından 31b/2
- uyluğ** -1-: Bacağın kalçadan dize kadar
olan kısmı
u.+ ı 22b/8
- uyu-** -5-: Uyumak.
u.- du 37b/16
u.- mağ 57b/1
u.- r, 31a/17; (u.- ol-) 09b/8
u.- yup 66b/15
- uz** -1-: Uygun, doğru.
u. 24a/16
- uzun** -6-: 1. Uzun
u. 47a/4, 50b/1
2. Uzunluk.
u.+ ı 04b/14, 05a/1, 18b/14, 50b/7
- uzunluğ** -1-: Uzunluk.
u.+ ın 67a/5
- Ü**
- ü** -110-: bkz. ve.
ü. 02b/3, , 03b/1, 03b/9, 04a/11,
04a/12, 04a/13, 04b/8, 05b/16,
06b/3, 06b/5, 07b/5, 07b/11,
07b/13, 08a/6, 08a/10, 11b/1,
11b/17, 15b/7, 15b/9, 15b/16,
15b/17, 16a/13, 16b/3, 16b/13,

17a/13, 18a/3, 18b/1, 21a/3, 21a/4,
21a/5, 23b/4, 24a/1, 24a/12,
24a/13, 25a/8, 25a/13, 25a/15,
25b/7, 25b/15, 26a/1, 26a/8, 26a/9,
26a/13, 26b/1, 26b/11, 26b/16,
27b/6, 27b/10, 28b/9, 30a/6,
30a/14, 33a/16, , 33b/17, 34a/5,
34b/6, 34b/9, 34b/10, 35a/4,
35b/14, 36a/13, 36b/14, 37a/6,
37b/7, 40b/7, 43b/17, 45a/14,
46b/8, 47b/5, 47b/8, 49a/12, 50a/4,
50a/8, 50a/16, 51b/13, 51b/14,
52a/3, 52a/4, 52b/2, 52b/14,
52b/16, 53a/4, 54a/8, 55a/14,
55a/15, 55a/16, 56b/12, 57a/14,
57b/15, 61b/11, 61b/12, 61b/17,
62a/1, 62a/3, 62a/7, 62a/15, 63a/3,
63b/16, 64a/2, 65a/11, 65b/8,
65b/9, 65b/13, 67a/12

üç -15-: Üç (sayı)
ü. 14b/15, 15a/4, 17a/16, 18b/6,
23a/7, 24b/16, 31a/16, 32b/14,
41b/16, 48b/4, 51b/12, 55a/7
ü.+ in 54a/8, 64a/2
ü.+ ine 51b/13

üçüncü / üçüncü -2-: Üçüncü
ü. 13a/16, 58a/3
ü.+ sin 30a/17

ükme -1-: Yığılmış, biriktirilmiş.
ü. 55b/10

üküş -1-: Çok, sayısız.
ü. 61a/15

üküşlük -1-: Çokluk
ü.+ iyile 49b/7, 54b/6

üleşdür- -5-: Paylaştırmak.
ü.- di 52a/5, 66b/2
ü.- diler 29b/5, 49b/16
ü.- ür 21a/5

ülüş -1-: Pay
ü. 43a/13

ümmet -7-: Bir peygamberin getirdiklerine
inanıp oana tabi olanların meydana
getirdiği topluluk
ü.+ i 37a/15
ü.+ i-men 37a/11
ü.+ ine 48b/3
ü.+ inüñ 44a/15
ü.+ isin 35a/7, 37a/10
ü.+ ümde 48a/17

ün -3-: Ses.
ü. 44a/1; (ü. ét-) 13b/4, 24b/10

üre- -1-: Doğup sayıca çoğalmak.
ü.- yüpdür 18a/16

üründüle- -1-: Seçmek.
ü.- düm 44a/7

üst -9-: Üst, yukarı taraf.

ü.+ inde 57b/4	ü.- dügin 28b/4
ü.+ ine 05a/3	ü.- er 14a/15
ü.+ üme 05b/11	ü.- meye 09b/16
ü.+ ünde 34a/10, 51a/8	
ü.+ ünden 09a/5	üzer -18-: Üst, yukarı.
ü.+ üne 48a/5, 63a/2	ü.+ inde 33b/8, 63b/3
ü.+ üñe 58b/7	ü.+ ine 01b/7, 09b/7, 13b/4, 19b/2, 37b/5, 37b/7, 55a/1, 57a/2, 67a/12, 67a/14
üstād -3-: Usta, hoca.	ü.+ lerine 27a/11, (yanlarına); 54b/16, 54b/17
ü. 08b/15, 53a/11	ü.+ üme 56a/3
ü.+ a 01b/15	ü.+ ümüze 18b/1
üstün -1-: Baskın, kuvvetli.	ü.+ üñde 45a/13
ü. 60b/6	
üş- -2-: Üşüşmek.	üzere -4-: 1. Üstünde, üzerinde.
ü.- di 18b/2	ü. 01b/4, 03b/8, 03b/11
ü.- er 60b/3	2. Bir şeyin dışa bakan yüzü, dış yüz
üşen- -3-: Çekinmek, korkmak.	ü. 02a/11
ü.- me 33a/15, 45b/15	3. Gibi, olduğu yolda
ü.- mezler 44b/15	ü.+ yiken (hāl ü.) 55b/16
üşleşdir- -1-: Paylaştırmak.	üzre -58-: Üstüne, üstünde, üzerinde.
ü.- di 62a/13	ü. 02a/9, 03a/5, 03b/8, 03b/11, 04a/6, 04a/11, 04b/6, 05b/15, 06b/14, 07a/12, 07a/13, 07b/10, 09b/16, 11b/1, 12a/14, 13a/14, 13b/5, 15b/15, 16a/2, 16b/14, 16b/16, 17b/14, 20a/1, 20b/1, 22a/3, 22a/11, 24b/4, 25a/8, 26a/6, 27a/12, 28a/13, 29a/7, 29b/8, 34a/15, 34b/12, 38a/9, 39a/9, 48a/3, 51b/16, 53b/8, 53b/14,
üşüt- -1-: Üşütmek, soğutmak.	
ü.- ür 28a/12	
üt- -3-: Yenmek, kazanmak.	
ü.- düm 05b/8	
ü.- miş degül (oyun ü.-) 49a/12	
ü.- mişidi 54a/8	
üz- -3-: Koparmak, kesmek.	

55b/1, 55b/4, 56a/4, 59b/8, 60a/2,
61a/14, 61b/14, 63a/1, 63a/4,
63a/7, 63b/14, 64b/9, 65a/3, 65b/6,
65b/12
ü.+ yüz 60a/14

üzül- -1-: Ayrılmak, kesilmek.
ü.- di 01b/5

V

va'az -1-: İbadet yerlerinde yetkili ve
görevli bir kimse tarafından yapılan
dînî konuşma
v. (v. et-) 48b/15

vâcib -1-: Yapılması gerekli olan.
v. (ceng-i v. "yapılması gerekli olan
savaş") 48a/15

va' de -1-: Söz verme, taahhüt.
v. 43a/9

vâfire -1-: Çok, bol.
(ni' am-ı v. "çokça yiyecek içecek")
32b/1

vaḥdet -1-: Yalnızlık, uzlet, inziva.
v. (mu' âmelei v.- i vâhîde) 36a/5

vâḥid -1-: Tek, bir.
v. 35b/4

vâhîde -1-: bkz. vâḥid (tamlamalarda).

v. + de (mu' âmele-i vaḥdet-i v.)
36a/6

vaḥy -1-:) Bir emir veya hükmün Allah
tarafından bir kimsenin kalbine
bildirilmesi
v. (v. kııl-) 37b/17

vâkı'a -1-: Rüya.
v.+ sında 46b/3

vâkıf -1-: Bilici, bilen, haberdar olan
v. (v. ol-) 60b/10

vâkı' -1-: Meydana gelen, olan.
v. (kışşa-i v. "meydana gelen olay")
56a/4

vakt -10-: Zaman.
v. 15a/9, 20b/16, 26a/1, 34b/5,
43a/1, 61a/16
v.+ dur 58a/4
v.+ i 26b/1, 37b/14
v.+ ini 26a/15

vakṭehā -1-: Bazen, arasıra.
v. 06a/14

var- -134-: 1. Ulaşmak, erişmek,
gitmek.
v. 01b/1, 01b/2, 13a/9, 23b/4,
26b/5, 40a/10, 45b/16, 47b/8,
58a/10, 60b/6, 66a/4, 67a/16
v.- a 35b/11, 43b/14

v.- acağũñ 59b/13
v.- alar 13b/8
v.- alum 04b/11, 06a/9, 14b/1,
22a/17, 28a/9, 30a/17, 32a/14,
34b/15, 36b/7, 47a/14, 47b/4,
47b/5, 47b/6, 47b/7, 58b/7, 66b/17
v.- am 59a/11, 59b/14
v.- an 62b/11, 66a/1
v.- anları 59b/1
v.- asın 02b/8
v.- ayım 01b/17, 24a/14, 43a/11,
43b/13, 47b/12, 59a/12
v.- ayum 47b/9
v.- dı 11b/5, 16a/5, 19b/2, 42a/11,
46b/1, 47b/12, 58a/13, 60b/5,
60b/13, 63a/1, 66a/1; (ilerü v. “öne
çıkmaq”) 57b/11
v.- dı ise 11b/1
v.- dılar 28a/10, 50a/1, 57a/17,
64b/15
v.- duğı 66b/12
v.- duğına 35b/7
v.- duğumuz 11a/12
v.- duğunca 57a/8
v.- duğ 17b/16
v.- dum 14a/12, 43a/1, 54b/15
v.- dumısa 05b/7
v.- ıcağaz 20a/13
v.- ıcağ 46a/1, 59b/16
v.- ıp 20a/6
v.- madı 19b/1, 27a/11
v.- mağa 46a/13
v.- mağ 36b/8
v.- mamağ 27a/13

v.- sunlar 35b/17
v.- uban 32a/3
v.- uñ 42b/3
v.- up 01b/14, 02a/2, 05a/10,
08a/4, 14b/14, 16a/13, 16a/14,
17a/9, 18a/2, 19b/4, 20b/11,
21b/11, 22b/2, 26b/8, 27b/2, 29b/8,
32b/15, 33b/16, 34a/1, 38a/9,
41b/6, , 42a/9, 43b/17, 46b/3,
47b/9, 48b/8, 48b/14, 50b/9,
51b/15, 58a/12, 59a/6, 61a/15,
61b/4, 62a/3, 62b/12, 63a/2, 66a/2,
66a/16, 66b/12, 66b/14; (ilerü v.-)
42a/4, 51b/6, 61a/12
v.- ur 22a/4, 53a/3
v.- uruz 30b/15, 33a/14, 33b/13
2. Bir hale girmek, o hal üzre olmak
v.- dı (fikre v.-) 10b/11
v.- up (fikre v.-) 08a/4, 11a/8

var -149-: Mevcut olan, var.

v. 02a/1, 02b/3, 04b/17, 05a/9,
05b/11, 06a/13, 11b/15, 12b/16,
13a/3, 14a/14, 14b/7, 15a/17,
16a/16, 18a/15, 18b/14, 19b/13,
21b/8, 25a/15, 26b/1, 27a/14,
28b/11, 29b/16, 30a/3, 36b/5,
38b/1, 38b/16, 39a/17, 39b/13,
39b/14, 41a/7, 44b/4, 45a/3,
45a/12, 46b/6, 48a/7, 48a/9, 49a/8,
49b/11, 50a/17, 50b/1, 50b/3,
51a/2, 51a/4, 51a/17, 52b/10,
53a/2, 53a/3, 53a/16, 54a/6, 55a/8,
55b/16, 56a/7, 57b/7, 58b/13,

58b/14, 60b/1, 61a/1, 64a/4,
66a/13; (v. idi) 59a/8; (v. ét-)
09b/15; (v. eyle-) 09b/13, 46b/14;
(v. ola) 03a/3, 66b/10
v. çün 02a/14
v.+ dı 40b/12
v.+ duğın 44a/13
v.+ dur 04a/1, 08b/16, 12a/10,
13a/15, 14a/9, 14a/12, 16b/9,
18a/14, 19b/14, 21b/7, 23a/6,
23b/12, 27b/13, 27b/16, 27b/17,
28a/6, 28a/3, 30b/13, 32a/8,
32a/10, 32a/12, 35a/8, 35a/10,
35a/11, 35a/14, 35a/16, 42a/8,
43b/7, 44a/12, 45a/4, 45a/13,
46b/4, 47a/2, 49b/17, 50a/12,
50b/10, 58b/4, 59b/5, 59b/6,
60a/17, 63b/11, 66b/10, 66b/11,
66b/12
v.+ durur 38a/15
v.+ ı 09b/13
v.+ ıdı 17a/17, 18b/5, 19a/4,
19a/14, 26b/17, 46b/16, 49a/4,
49b/13, 50a/9, 55b/10,
v.+ ısa 02b/9, 27b/5, 30a/14, 31b/5,
33b/5, 37b/9, 41b/11, 66a/14
v.+ ımış 22b/17
v.+ ken 13a/9
v. mı 47a/2
v. mıdı 25b/3
v. mıdur 14a/9, 30a/9, 36b/3,
50a/11
v.- uz 11a/11

varış- -1-: Bir birine gelmek.

v.- dılar 01b/12

varlık / varluğ -3-: Var olma durumu,
bulunma.

v. 44b/5

v.+ ı 12b/15, 31b/17

v.+ um 35a/2

vaşf -13-: Bir kimse veya şeyin taşıdığı
hal, sıfat, nitelik.

v. (v. ét-) 10b/10, 12a/11. 18a/10,
18b/11, 19a/11

v.+ a (v. gel-) 15a/15

v.+ a 16b/9, 18b/1, 29b/16

v.+ ı 17a/14

v.+ ın 19b/8

v.+ ını 18a/6

v.+ un 18a/5

vaşiyyet -1-: Bir kimsenin sözlü veya
yazılı olarak bildirdiği, ölümünden
sonra arkasından yapılmasını
istediği şey

v. (v. kııl-) 21b/7

vaz' / vazi' -3- Biçim.

v. 49a/12; (v.- ı sīmā) 36a/9; (v. ol-
) 03a/9

vaz -3-: Bırakma, terk etme.

v. (v. gel-) 09a/3, 12b/2, 13a/8

ve -536-: Bağlaç, ve.

v. 01b/12, 02a/10, 02b/15, 03a/5,
03b/4, 03b/6, 03b/8, 03b/9, 03b/10,
03b/12, 03b/15, 03b/16, 03b/17,
04a/1, 04a/2, 04a/3, 04a/5, 04b/11,
04b/13, 04b/16, 04b/17, 05a/2,
06a/13, 06a/14, 06a/15, 06a/17,
06b/10, 06b/11, 07a/3, 07a/7,
07a/13, 07a/15, 07a/17, 07b/1,
07b/3, 07b/16, 08a/3, 08a/5, 08a/6,
08a/16, 08b/3, 08b/4, 08b/10,
08b/17, 09a/6, 09a/9, 09a/16,
09b/1, 09b/11, 10a/6, 10a/7, 10a/9,
10a/10, 10b/13, 10b/14, 10b/15,
10b/16, 10b/17, 11a/1, 11a/2,
11a/3, 11a/4, 11a/5, 11a/7, 11a/8,
11a/10, 11a/11, 11a/12, 11b/4,
11b/12, 12a/8, 12a/17, 13a/9,
14a/4, 14a/5, 14a/8, 14a/12,
14a/13, 15a/3, 15a/6, 15a/7, 15a/9,
15a/12, 15a/14, 15a/16, 15b/12,
15b/14, 15b/17, 16a/4, 16a/7,
16b/7, 16b/9, 16b/10, 16b/13,
16b/15, 17a/3, 17a/17, 17b/5,
17b/6, 17b/9, 17b/13, 18a/1,
18a/14, 18a/16, 18b/1, 18b/2,
18b/15, 19a/3, 19a/4, 19a/5,
19b/10, 19a/12, 20a/5, 20a/6,
21a/1, 21a/3, 22a/3, 22a/4, 22a/12,
22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/9,
22b/16, 22b/17, 23b/1, 24a/1,
24a/3, 24a/9, 24b/17, 25a/5,
25a/11, 25b/11, 25b/14, 25b/15,
26a/7, 26a/8, 26a/9, 26a/11,
26b/14, 26b/16, 26b/17, 27a/5,

27a/7, 27b/5, 27b/6, 27b/13, 28a/1,
28a/3, 28a/4, 28a/6, 28a/16, 28b/8,
28b/9, 28b/16, 29a/8, 29a/16,
29a/17, 29b/5, 29b/6, 29b/11,
29b/14, 29b/16, 29b/17, 30a/12,
30b/7, 30b/8, 31a/6, 31a/8, 31a/11,
31a/15, 31a/17, 31b/3, 31b/6,
32a/9, 32a/11, 32a/13, 32b/3,
32b/4, 32b/5, 32b/15, 33a/1, 33a/2,
33a/8, 33a/14, 34a/8, 34a/15,
34b/1, 34b/2, 34b/3, 34b/5, 34b/9,
34b/10, 34b/11, 34b/13, 35a/6,
35a/7, 35a/8, 35a/9, 35a/11, 35b/4,
35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/10,
35b/11, 36a/8, 36a/11, 36a/13,
36b/9, 36b/14, 36b/15, 37a/3,
37a/10, 37a/11, 37b/1, 37b/9,
37b/12, 38a/1, 38a/2, 38b/9, 39a/6,
39a/16, 39b/10, 40a/10, 40a/11,
40b/2, 40b/4, 40b/11, 41a/1, 41a/5,
41a/9, 41b/5, 41b/15, 42a/13,
42a/14, 42a/15, 42a/16, 42b/1,
42b/6, 42b/10, 42b/16, 42b/17,
43a/4, 43a/11, 43a/13, 43a/15,
43b/6, 43b/7, 44a/3, 44a/5, 44a/11,
44a/12, 44b/5, 45a/6, 45a/7, 45a/8,
45a/15, 45a/17, 45b/2, 45b/3,
45b/4, 45b/5, 45b/6, 45b/7, 45b/9,
45b/10, 45b/17, 46a/4, 46a/8,
46a/11, 46a/15, 46b/3, 46b/7,
46b/10, 46b/12, 46b/17, 47a/3,
47a/4, 47a/5, 47a/11, 47a/13,
47a/16, 47a/17, 47b/1, 47b/2,
47b/5, 47b/8, 47b/10, 48b/4, 48b/6,

48b/14, 48b/17, 49b/8, 49b/10,
49b/14, 49b/15, 50a/5, 50a/6,
50a/8, 50a/15, 50a/16, 50b/1,
50b/3, 50b/12, 50b/13, 50b/16,
51a/6, 51a/10, 51a/12, 51a/15,
51b/2, 51b/3, 51b/4, 51b/9, 51b/17,
52a/1, 52a/5, 52a/8, 52b/4, 52b/5,
52b/7, 52b/12, 52b/15, 52b/17,
53a/13, 53b/5, 53b/6, 53b/14,
53b/15, 54a/1, 54a/11, 54a/15,
54b/12, 54b/13, 54b/14, 55a/2,
55a/7, 55a/9, 55a/14, 55b/1,
56a/14, 56b/5, 56b/7, 56b/8,
56b/13, 56b/15, 57a/3, 57a/4,
57a/5, 57a/16, 57b/7, 57b/13,
57b/14, 57b/15, 57b/16, 58a/2,
58a/3, 58a/5, 58a/7, 58a/9, 58a/10,
58a/11, 58a/15, 58a/17, 58b/9,
58b/12, 58b/14, 59a/3, 59a/4,
59a/9, 59b/15, 60b/7, 60b/8,
60b/10, 60b/12, 60b/13, 61a/12,
61a/13, 61b/8, 61b/13, 61b/17,
62a/10, 63a/5, 63b/2, 63b/5,
64a/10, 64b/2, 64b/17, 65a/3,
65a/4, 65a/14, 65b/8, 65b/10,
66a/6, 66a/9, 66a/16, 66a/17,
66b/2, 66b/9, 66b/11, 66b/16,
67a/2, 67a/3, 67a/4, 67a/8,

vech -14-: 1. Sebep, neden.
v.+ ile 13a/4, 28b/17, 37a/17,
57a/16, 58b/9, 58b/10,
2. Şekil, tarz biçim.

v.+ ile 10b/9, 15a/14, 18a/10,
32b/6, 35a/6, 58a/6, 62a/1, 62a/9

vefât -1-: Ölüm, ölme.
v. (v. ét-) 49a/6

vegerni -3-: Yoksa, eğer.
v. 17a/4, 51a/2, 63b/6

vehimnâk -2-: Korkulu, korkunç.
v. 33b/8, 53b/10

vehm / vehim -13-: Yersiz korku ve zan,
şüphe, kuruntu.
v. 56a/2; (v. al-) 01b/5, 33b/6,
48a/6; (v. düş-) 09b/7
v.+ e 05a/4 (v. düş-) 02a/10, 13b/6,
15a/17, 24a/6
v.+ inden 31b/2, 56a/2, 56b/4
v.+ lerden 12b/3

veled -1-: Çocuk.
v.+ üñe 21b/9

velâ -1-: ??
v. 27a/17

velî -35-: Ama, fakat, şöyle ki
v. 01b/1, 02a/3, 04a/17, 05a/2,
06b/15, 10a/9, 13b/13, 15b/11,
18b/16, 20b/3, 20b/15, 22b/6,
27b/15, 29a/5, 29b/7, 35b/4,
37a/11, 37b/11, 41b/1, 41b/7,
42a/8, 44b/8, 44b/16, 47a/12,

48a/10, 50a/12, 50b/2, 51b/14,
52b/3, 52b/10, 53a/8, 56b/3, 57a/2,
58b/17, 63b/13

velī-‘ahd -1- Bir hükümdardan sonra
tahta çıkacak kimse.

v. (v. ét-) 50a/9

vêr- -178- 1. İletmek, eriştirmek

v. 14b/8, 25b/6

v.- di 04a/7, 11a/3, 29b/3, 49b/17

v.- esin 15b/4

v.- üp 59b/9

v.- ür 58a/7

2. Bağışlamak, ihsan etmek.

v. 45a/7, 45a/8

v.- di 21a/6, 27b/11, 32a/16,
38a/13, 39a/6, 39b/12, 40a/9,
40b/2, 47a/13, 66b/3; (v.- bile)

50a/8

v.- dügi 31b/14, 58b/1, 58b/2

v.- dügüm 58b/3

v.- e 43a/8

v.- elüm 23a/4, 39a/4

v.- en 29a/1, 31b/13

v.- evüz 33a/13

v.- gil 45a/6

v.- idügi 58b/4

v.- iser 12a/1

v.- memiş 57b/16

v.- miş 10b/7, 18b/7

v.- mişdür 10b/3

v.- üp 23a/5, 33b/14, 39a/7,
47a/13, 50a/3

v.- ür 11a/6, 11b/16, 30b/16,
45a/12

3. Bırakmak, onun istifadesine
sunmak.

v.- di 14b/13

4. Kızı, kadını biriyle evlendirmek.

v.- di 43a/10

v.- e 43a/8

v.- em 43a/6

5. Katmak.

v.- enüñ 26a/13

6. (Belli bir yere doğru) Çevirmek,
yöneltmek.

v.- i durur 64b/8

v.- üp 24b/16, 25b/10, 50b/9, 64a/7

7. Teslim etmek.

v.- mezse 66a/5, 66a/9

v.- sün 66a/8

v.- ürse 66a/5

8. Yaymak, çıkarmak, neşretmek

v.- ür 55a/8

9. Yardımcı fiil.

v. (haber v.-) 37a/17; (icâzet v.-)
01b/16; (istimâlet v.-) 23a/2, 26b/6

v.- di (başgun v.-) 62b/2; (beyyinât
v.-) 47b/2; (cevâb v.-) 28a/17;

(düşnâm v.-) 40a/3; (haber v.-)
14a/3, 25b/3, 33b/16, 42b/11,

47b/10, 60b/6, 64b/16; (harâba v.-
); 23b/16 (istimâlet v.-) 20b/7;

(nuşret v.-) 26a/2; (selâm v.-)
11b/5, 42b/9, 55b/11, 57b/12; (sèle

v.-) 10b/8; (sükün v.-) 11a/3

v.- diler (bahā v.-) 49b/15; (haber v.-) 36b/10, 40b/13, 42b/1, 46a/17, 48a/16, 64a/13; (haberin v.-) 33a/6; (haberler v.-) 32b/15; (koyu v.-) 26a/4; (koyu v.-) 63a/13; (selām v.-) 36a/8; (şavaş v.-) 23a/17
v.- dügin (haber v.-) 36b/9
v.- dügince (el v.-) 66b/8
v.- dügine (düšnām v.-) 40a/5
v.- e (murād v.-) 08b/10
v.- eler (haber v.-) 39b/14; (süd v.-) 45b/4
v.- elüm (haberin v.-) 47b/7
v.- emez (beyān v.-) 25b/2; (haberler v.-) 30a/1
v.- en (kerāmet v.-) 31b/11; (maḫsūd v.-) 09b/4; (nuşret v.-) 16b/5, 25b/8, 63a/14; (rızk v.-) 12b/2, 12b/3
v.- esün (at ayağına v.-) 61a/17
v.- eyim (cevāb v.-) 40a/12; (haber v.-) 47b/13; (cevāb v.-) 39b/10
v.- ince (selām v.-) 30b/4
v.- ipdurur (hāşşiyet v.-) 28b/16
v.- me (mecāl v.-) 66a/6
v.- medi (amān v.-) 21b/3; (boyun v.-) 19b/2; (haber v.-) 59a/7
v.- mege (ḫaliñ v.-) 43a/6; (rızk v.-) 35a/9
v.- megiçün (dad v.-) 26a/13
v.- memiş idi (el v.-) 38b/6
v.- meye idüñüz (ğavğā v.-) 58b/12
v.- meyüp (mecāl v.-) 23a/15
v.- mezseñüz (yol v.-) 47b/16

v.- mezsiz (şu v.-) 42a/4
v.- miş (murād v.-) 08b/4
v.- mişsin (fisāda v.-) 10b/3
v.- se (haber v.-) 35a/12
v.- üñ (yol v.-) 47b/12
v.- üp (amān v.-) 66a/12; (cevāb v.-) 13a/14, 19a/2, 32a/7; (fursat v.-) 16b/4; (güşimāl v.-) 26a/10; (haber v.-) 56b/6; (icāzet v.-) 36a/7; (iğvā v.-) 10b/8; (istimālet v.-) 23a/5, 25a/5; (meydān v.-) 65b/1; (nuḫ v.-) 09b/13; (selām v.-) 35b/17, 42b/5
v.- ür (cevāb v.-) 08b/17, 36a/2; (dert v.-) 30b/16; (haber v.-) 10a/6, 17b/6, 57a/5; (iğvā v.-) 10b/5; (nefes al- vèr-) 15b/11; (nişān v.-) 06b/16, 07a/2, 25b/13, 29b/9, 32b/3, 57a/6; (yègin v.-) 31b/14
v.- ürdi (cevāb v.-) 10a/3, 59a/5
v.- ürse (cevāb v.-) 09a/1; (haber v.-) 32a/12; (‘ömr v.-) 66b/13; (‘ömür v.-) 14a/17

vèriş- -1-: Karşılıklı vermek.

v.- üp (haberler v.- alış-) 14a/6

veyā -2- Bağlaç, veya, ya da.

v. 08b/10, 46a/11

vezîr -53-: Vezir.

v. 02b/10, 06a/3, 09b/10, 22a/7, 36b/4, 51a/8; (v. birle) 04a/5; (v. idi) 02a/15; (v. idüm) 51b/11

v.+ e 51a/17	v. kılışdılar 14a/7
v.+ i 51a/3	
v.+ idür 36a/11	vilâyet -1-: İl, şehir.
v.+ ile 36b/1, 58a/8	v.+ ümüzün 31a/7
v.+ iyim 51a/2	
v.+ le 07a/11	vilâyet-be-vilâyet -1-: İl il, şehir şehir
v.+ ler 01b/15, 02a/11, 02b/10, 04b/3, 06a/17, 07a/4, 08b/5, 11b/3, 12a/5, 15a/11, 15b/5, 15b/8, 16a/4, 16b/2, 17a/1, 17b/1, 17b/8, 18a/5, 19a/11, 20a/15, 22a/12, 49b/2, 50b/16, 51a/5, 52a/17, 53a/4, 53b/1, 54b/8, 57b/6, 57b/9, 66a/13, v.+ leri 15a/3, 17a/3, 40b/11, 66a/16	v. 37b/8
v.+ lerile 05a/4, 16b/12	vildân -1-: Kullar, köleler.
	v. 11a/5
vezîrlük -2-: Vezirlik.	vîrân -7-: Yıkık, harap.
v. 51b/12	v. 19a/6, 52a/6, 52b/2, 52b/10, 54b/2, 54b/3, 54b/13
v.+ üm 51a/7	vü -18-: bkz. ve
	v. 01b/8, 02b/5, 04a/17, 15b/17, 20a/9, 23a/9, 24a/1, 24a/5, 24a/10, 25b/15, 26a/6, 26a/12, 27a/4, 29b/13, 55b/17, 62b/14, 63b/3
vezn -1-: Ölçüsü.	vücūd -20-: Var olma, varlık.
v.+ i 01b/12	v. 29a/8, 29a/9, 35b/10, 35b/11, v. êt- 60a/4; (v.- ı kâni‘) 58a/6
ve’s-selâm -1-: “İşte o kadar, son söz bu” anlamında sözü kısa kesmek için kullanılır.	v.+ a (hâyyiz-i v.) 58a/1; (hâyyiz-i v. getir-) 45a/14 (v. getir- “yaratmak”) 11a/1, 58a/1; (v. gel- “yaratılmak”) 28b/9, 45a/17, v.+ ı 10a/8, 10a/10, 11a/1
v. 21a/16	v. ise 35b/7
ve’s-şenâ -1-: Dua ile ??	v.+ dur 36b/10, 36b/14
v. 33a/8	v.+ uñ 20b/12, 35b/15
vidâ‘ -2-: Ayrılık	vüzerâ -6-: Vezirler
v. (v.êt-) 50a/3	

v. 15a/7, 16a/6, 29a/13, 56b/5
v.+ yıla 08a/3, 21a/9

Y

yā -118-: Ey
y. 02a/4, 02a/13, 02b/13, 03a/6,
07a/9, 08a/6, 08b/6, 10a/2, 10b/12,
10b/13, 11a/9, 12a/7, 12b/6, 12b/9,
12b/16, 14a/8, 17a/11, 20a/4,
20a/13, 20b/13, 22a/8, 22b/15,
28a/8, 28a/17, 28b/7, 28b/14,
29a/4, 29a/15, 30a/2, 30a/10,
30a/17, 31b/10, 33b/2, 33b/3,
35a/1, 35a/9, 35b/3, 36a/9, 36a/10,
36b/12, 37b/2, 39a/1, 40a/8,
40a/11, 40a/12, 40a/16, 40b/1,
40b/7, 41b/5, 41b/10, 42a/14,
42b/12, 43a/3, 43a/5, 43a/11,
43a/12, 43a/15, 43b/6, 44a/1,
44a/2, 44a/6, 44a/10, 44a/16,
44b/2, 44b/12, 44b/13, 44b/14,
44b/16, 45a/10, 45a/13, 45b/1,
45b/9, 45b/11, 46a/1, 46a/8,
46a/10, 46b/6, 47a/11, 47b/1,
47b/4, 47b/8, 48a/14, 48b/2, 48b/6,
48b/7, 48b/11, 48b/16, 49a/3,
49b/5, 49b/9, 49b/15, 50b/10,
50b/11, 50b/14, 50b/17, 51a/3,
51a/5, 51a/16, 51b/8, 52a/11,
52b/13, 53a/12, 53b/2, 53b/17,
54a/15, 54b/10, 55b/6, 57b/13,
58a/4, 58a/13, 58b/6, 59b/6,

60a/15, 62a/11, 63b/1, 63b/5,
63b/13, 67a/7

ya -7- [ünl.]: ya
y. 04b/2, 10b/13, 17a/16, 26a/17,
37a/8, 44b/5, 58a/6

yaban -2-: İssız yer
y.+ a 30b/6
y.+ da 12a/3

yād -8-: Anma, hatırlama.
y. (y. ét-) 02b/7, 20a/8, 25b/5; (y.
kıl-) 02b/2, 03a/17, 20a/8, 20a/14,
24b/2

yad -7-: Yabancı, ait olmayan.
y. 17a/2, 48b/8, 57b/12,
60b/14; (y. yağı) 54b/5, 59a/10

yādigār -1-: Bir kimseyi veya olayı
hatırlatmak üzere verilen veya
onlardan kalan şey
y. (y. kıl-) 19a/7

yağı -4-: Düşman.
y. 05b/10; (yad y.) 54b/5, 59a/10
y.+ nuñ 59a/12

yağı- -1-: Düşmanlaşmak.
y.- madum 54b/16

yağma -3-
y. 27a/4; (y. kıl-) 27a/9

- y.+ yadur 24b/10
- yağrın** -1-: Sırt.
y.+ ı 50b/2
- yağşı** -1-: Güzel.
y. 48a/10
- yağūd** -1-: Veya, ya da
y. 09b/11, 15a/17, 47b/8
- yağ-** -10-: 1. Yakmak
y.- am 43b/7
y.- ar 28a/15
y.- dı 39b/8, 39b/10; (yıkıp y.
“Yok etmek, mahvetmek”) 19b/6
y.- dılar (oda y.) 48b/13
y.- duğına 39b/11
y.- madı 39b/9
y.- up (yıkıp y.) 14a/10
2. Üzölmek, efkerlanmak.
y.- ar (cigerin y.- “çok üzölmek”) 06a/15
- yağa** -4-: Yaka.
y. (y. yağaya al-) 25a/7
y.+ sın 09b/2
y.+ sından 39a/1
y.+ ya (yağa y. al- “birbirine girmek (savaş, kavgaya için”) 25a/7
- yağıl-** -1-: Acı çekmek, üzölmek.
y.- dı (yandı. y.) 09a/14
- yağın** -14-: Yakın.
y. 05a/10, 11b/5, 14b/7, 17b/16, 22a/16, 25b/3, 26b/8, 30b/12, 33b/3, 59b/16, 64a/8; (y.  r-) 22a/7
y.+ ı 42a/15
- yağıncağ** -2-: Yakın.
y. (y. kıl-) 62b/4
- yağınlık** -1-: Yakınlık
y. 44a/6
- yağın** -19-: Kesin ve sağılam bilgi.
y. 02b/1, 06b/6, 10b/8, 10b/12, 13a/1, 13a/2, 14b/7, 18b/8, 18b/8, 21a/15, 21a/17, 25a/15, 29a/4, 35a/16, 38a/17, 44b/6, 51a/11, 66a/15; (y. ilet-) 10b/11; (y. ol-) 13b/13
- Ya‘k b ** -1-: İsrailoğulları (Hz. Yakub’un soyundan olmaları hasebiyle)
Y.+ ler 46b/4
- y k t** -4-: Kırmızı renkli değıerli bir taş.
y. 34a/16, 51b/3
y.+ dan (la‘l-i y.) 07b/1
y.+ layın 55a/9
- yalıncağ** -2-: Yalın, çıplak.
y. (y. kıl- “kınından çıkarmak”) 01b/3, 15b/14

yaluñ -1-: Alev.

y.+ ı (y. gibi) 06a/16

yaluñuz -12-: Tek başına, yalnız.

y. 19b/17, 20a/2, 42a/11, 48a/5,
57b/6, 57b/10, 57b/13, 64b/10,
64b/16, 65a/3, 67a/11; (y. ol-)
57b/15

yaluñuzluk -1-: Yalnızlık.

y.+ dan 58b/6

yalvar--4-: Yalvarmak.

y.- ası 37a/8

y.- ayım 09b/5

y.- up 09a/15, 46b/5

yaman -5-: 1. Sert, çetin.

y. 33b/4, 48a/10; (yavuz y.) 48a/8

2. Kötü, fena.

y. 54b/16, 55a/4

yamanlık -3-: Kötülük.

y. (y. ét-) 33a/17; (y. kıl-) 66b/4;
(y. bul-) 66b/4

yan -21-: 1. Taraf, yön.

y.+ ın 14a/10

y.+ ına 23b/4

y.+ ında 03b/17

2. Bir eksene göre sağ veya solda
kalan taraf.

y.+ ına 01b/14, 07b/12, 19b/15,
20a/6, 39a/15

y.+ ınca 34b/2

y.+ ında 39b/5, 53b/11, 62b/6

y.+ ını 62a/7

3. Kat, nezd, huzur.

y.+ ında 02b/16, 23b/17

4. Beraberinde bulundurmak,
birlikte olma.

y.+ ına (y. al-) 15a/9, 61b/9

5. Yakın, civar.

y.+ uña 12a/1

y.+ uñda (çevre y.) 14a/8, 50b/17

y.+ uña 12a/1

y.+ 14a/8, 50b/17

yan -10-: 1. Yanmak.

y.- dı 39b/12

y.- ıcağ 39b/15

y.- madı 39b/12

2. Parlamak.

y.- ar 07a/17, 07b/11

y.- miş 15b/10

3. Acı çekmek, üzülme

y.- ar 09b/8 (y. oda dön-)

y.- dı (y. yakıldı) 09a/14

4. Kömürleşmek.

y.- dı 05b/17

yaña -32-: Taraf, yön, cihet

y. 06a/4, 06b/16, 07b/14, 10a/6,
12a/5, 13b/15, 38a/4, 38a/6,
41b/13, 43b/3, 57b/8, 61a/6, 62a/7,
64a/12

y.+ dan 07b/12, 20b/6, 23b/7,
25a/2, 25b/16, 26b/12, 27a/1,

33a/2, 33b/16, 60a/1, 60b/5, 61a/13, 61a/17, 64a/8 y.+ sinuñ 21a/12 y.+ ya 03b/2, 07b/4	y.- miş 19a/12
yañıl- -2-: Yanılmak. y.- ıcağ 42b/8 y.- ur 02b/6	yapış- -3-: Yapışmak. y.- an 39b/8 y.- dı 39b/7 y.- mişken 39b/7
yañi -16-: Yani. y. 03a/16, 13b/12, 17b/12, 25a/17, 26b/14, 31a/13, 31b/1, 32a/1, 44b/14, 46a/12, 46b/4, 46b/8, 51b/16, 54a/2, 65b/1, 67a/15	yapraq -1-: Yaprak. y. 44a/11
yanqulan- -1-: Yankılandı. y.- dı 25a/14	yapu -6-: Yapı y.+ sı 16b/9, 18b/15 y.+ sın 05a/17, 07a/4 y.+ sina 52b/11 y.+ ya 06b/16
yap- -7-: Yapı olarak kurmak, bina ve inşa etmek y.- an 51a/6, 52b/15 y.- mışıdum 21a/16 y.- mişlar 06b/15, 07a/13 y.- uban 05b/10 y.- up 52a/13	yar- -2-: Yarmak. y.- ar 48a/7, 60b/7 y.- dılar 02a/6
yap yap -1-: Yavaş yavaş. y. 45b/16	yār -18-: Dost, yar. y. 14b/4, 15b/3, 19a/7, 21b/3, 25a/14, 39b/12, 41a/7, 45a/12, 47a/13, 48a/7, 49a/8, 54a/9, 56a/7, 60b/1, 65b/9; (y. ét-) 09b/15; (y. ol-) 33b/1, 58b/14
yapdur- -4-: Yaptırmak, inşa ettirmek. y. 41a/3 y.- an 52a/17 y.- dı 52a/13	yara- -3-: Yaramak. y.- r 60b/7
	yara -1-: Yara. y. (y. aç-) 15b/4
	Yaradan -1-: Tanrı.

y.+ ı 14a/2

yaradıl- -2-: Yaradılmış.

y.- dı 10a/10

y.- mişuñ 11b/9

yarak -18- 1. Hazırlık, malzeme, teçhizat.

y. y. (y. buyur- “hazırlık emri”)

14b/10, 33b/15; (y. kııl-

“hazırlanmak, hazrlık yapmak”)

14b/1, 14b/16, 15a/2, 15a/5, 23a/8,

32a/16, 40b/13, 59a/10, 59a/11,

60a/10

y.+ ın (ceng ü cidāl y. kııl- “savaşa

hazırlanmak”) 32b/14; (y. èt-)

26b/3, 36b/8

y.+ ına 59a/8, (ceng y. tur-) 23a/12

y.+ ındadur 59a/10, 59a/11

2. Silah.

y.+ ın 15b/7

yaraqlu -1-: Gerekli, fayalı.

y. 15b/7

yarar -2-: Faydalı, yararlı.

y. (y. eyle-) 09b/13; (y. ol-) 48b/1

yarat- -26-: Yaratmak.

y.- am 45b/4

y.- an 29a/5

y.- dı 09b/12, 10b/14, 11a/4, 11a/5,

28b/1, 28b/2, 28b/6, 28b/10, 29a/5

y.- duğın 30b/16

y.- miş 35b/12, 50b/5

y.- mişdur 28b/15, 32b/6

y.+ up 10b/17

y.- ur 06b/5, 18a/7, 28b/3, 28b/8,

29a/2, 30a/5, 30b/16, 30b/17

yardım / yardum -1-: Yardım.

y. (y. èt-) 05b/7; (y. eyle-) 40b/17

yardımcı -1-: Yardımcı, destek.

y. (y. ol-) 45b/13

yarı -1-: Yarım.

y. kıılmaq 64b/11

yarıl- -1-: Üzölmek, yüreği oynamak

y.- up 15b/2

yarın -5-: Yarın, ertesi gün

y. 26a/14, 40b/7, 41a/8

y.+ a 66b/13

yarındası -4-: bkz. yarın

y. 06a/9, 06b/8, 41b/2, 66b/15

yarış -1-: Yarış.

y.+ ı 18b/15

yārluq -1-: Dostluk, yarlık.

y.+ ı 31b/17

yasag -2-: Yasak.

y. (y. èt-) 54b/15

y.+ ıla 54b/16

yāsemīn	-1-: Yasemin çiçeği. y. 55a/16	y. 19b/15, 21a/8, 31a/17, 53a/10, 53a/11, 30b/8, 61b/7 y.+ lar 11b/4
yaslu	-1-: Yaslı, üzüntülü. y.+ layın 20b/3	yat- -32-: 1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek. y.- a 45b/5 y.- dı 26b/2, 37b/16, 40b/8, 50a/14, 57a/13 y.- dılar 04b/7, 54b/3 y.- duğı 40a/15 y.- up 24b/14, 39a/9, 57a/17, 57b/1, 57b/2, 59a/15, 66b/15 y.- urken 15a/12 2. Uzanmak. y.- urlar 56b/3 y.- ur 02a/11, 04a/3, 22b/2, 27b/17, 28a/2, 38a/11, 43b/15, 57a/1 3. Gömülü olmak. y.- duğı 02b/5 y.- ur 06a/6, 53b/1; (kuçup y.-) 21a/10, 67a/4 4. Cinsel ilişkide bulunmak. y.- urlar 48b/9
yaşşı / yaşsu	-2-: Basık ve yayvan y. 32b/6, 50b/2	
yaşşılık	-1-: Yassılık. y.+ ı 57a/3	
yaş¹	-15-: Yaş, ömür. y. (y. yaşa-) 54a/13 y.+ ımdayıdum 17b/8 y.+ ına 07b/13 y.+ ında 07b/12, 17a/16, 27b/3, 59a/8; (y. idi) 19a/15 y.+ ındaydı 19a/4 y.+ lar 06a/16 y.+ umda-men 19a/3	
yaş²	-15-: Islaklık. y. 06a/16, 09b/3, 17b/10 y.+ ın 09a/15	
yaşa-	-4-: Yaşmak. y.+ arısa 54a/17 y.- mağ 18b/9 y.- yan 04a/16 y.- yup (yaş y.) 54a/13	yatla -1-: Hazırlamak. y.- r 11b/16
yaşıl	-8-: Yeşil.	yatur- -1-: Yatırmak. y.- up 39a/9
		yavaşlık -1-: Hilim, sükun, vakar. y. 45a/7

yavlağ -1-: Pek, çok, gayet.

y. 48b/15

yavru / **yavru** -3-: Yavru.

y. 56b/2

y.+ lar 56b/3

y.+ laruñ 56b/5

y.+ larıdur 56b/6

y.+ sın 17a/11

y.- an 02a/14, 04a/8, 04a/11,

05a/15, 51b/8, 52a/11, 52a/13,

53a/12, 54a/4,

54b/10, 55b/6, 67a/7

y.- dı 59b/8, 67a/14

y.- dılar 15a/9

y.- mışdı 54a/7

y.- mışlar 07a/16, 53b/14

y.- up 32b/17, 52b/14, 57a/15

yavrucağ -1-: Yavrucak.

y.+ ını 31b/17

yaz -1-: Yaz (mevsim).

y. 04a/15

yavuz -4-: 1. Güçlü.

y. 48a/8; (y. ise) 45b/14

2. İyi, gürbüz, güzel.

y. 35a/10

3. Kötü.

y. 61a/1

yazı -1-: Ova, düzlük.

y. 50b/7

yazıl- -2-: Yazılmak.

y.- dı 54a/2

yay -1-: Yay.

y.+ lar 15a/8

yazu -19-: Yazı.

y. 02a/13, 04a/8, 05a/10, 06a/2,

06a/5, 21a/11, 51b/8, 52a/10,

53a/11, 54b/9, 55b/5

y.+ ları 66b/11

y.+ lu 52a/6

y.+ sın 06a/7

y.+ sına 05a/12

y.+ yı 04a/11, 52b/13, 54a/4,

67a/15

yay- -1-: Sermek.

y.- dı 40b/8

yaya -1-: Yaya, yrr.

y. 24b/17

yayak -4-: bkz. yaya.

y. 41b/12, 61a/13; (y. ol-) 15a/6

yazulu -3-: Yazılı.

y. 52b/12, 53a/11; (y. idi) 53b/16

yaz- -22-: Yazmak.

y. 59b/7

y- -51-: 1. Yemek.

y. 26a/16
y.- di 26a/12
y.- diler 14a/5, 42b/13
y.- dügi 58a/13
y.- dügümüz 58a/10
y.- düm 49b/16
y.- medi 41b/16
y.- medüh 37a/1
y.- mekten 37a/6; (ta'âm y.) 31b/4
y.- mezem 58b/1
y.- rem 58a/7
y.- rler (ta'âm y.) 22b/2
y.- señ 37a/6, 37a/7
y.- ye 25a/1, 34b/16
y.- yen 13a/2, 37a/5, 37a/7
y.- yenüh 37a/5
y.- yecek (y. ol-) 58b/2
y.- yüp 06b/8, 23b/13, 26b/2,
37a/4, 49b/3, 50a/14, 51b/14,
54b/3, 66b/14
2. Harcamak, tüketmek, bitirmek.
y.- diler 52a/5
y.- düm 52a/1
y.- meyecek 51b/15
y.- meyenün 52a/5
y.- r 19a/9, 51b/15
y.- rler idi 05b/2, 05b/3, 21a/14,
51b/11, 54a/7
y.- rlerdi 52a/14
3. Bir duruma uğramak, maruz
kalmak.
y.- r 08b/13
y.- di (zaḥm y.-) 65b/13
y.- me (ğussa y.-) 35a/17

y.- yesin (ğam y.-) 44b/5
y.- yicek (zaḥm y.-) 16a/12

yed- i beyzâ -4-: Hz. Musa'nın elini
koynuna sokup çıkarması sonucu
gösterdiği peygamberlik mucizesi.
y. 40b/14, 45a/1
y.+ ya 40b/13

yèdi -55-: Yedi (7)
y. 02b/1, 03a/13, 03b/13, 05b/4,
05b/5, 05b/16, 06a/7, 06a/8,
06a/11, 06b/14, 10b/17, 11a/4,
13a/15, 13a/16, 14b/10, 14b/17,
15b/6, 16a/3, 16b/1, 18b/2, 18b/3,
18b/12, 19b/3, 19b/5, 19b/15,
20a/2, 20a/16, 21a/7, 21a/8, 21b/2,
21b/8, 21b/12, 22b/16, 25a/1,
27b/8, 32a/17, 40b/12, 50a/2,
50a/10, 51b/1, 52b/16, 52b/17,
53a/7, 53a/9, 54a/8, 58b/15,
62b/17, 63a/3, 63b/3, 67a/6, 67a/13
y.+ sinde 05b/9

yèdinci-1-: Yedinci.
y. 13b/1

yèdişer-4-: Yedişer.
y. 03a/13, 03a/14, 57a/4

yèdür- -4-: Yedirmek.
y.- 26a/16, 58a/10
y.- emedi 58b/6
y.- üp 51b/14

		y.+ e 31b/3, 62a/15
yèg	-2-: 1. Daha iyi, daha üstün. y. 02b/17 2. Kuvvetli, yeğîn. y. 64b/4	
yègin	-2-: 1. Güç, kuvvet. y. (y. vèr-) 31b/14 2. Çevik, tez. y. 65a/1	yemîn -1-: Söz, ant. y.+ üme 56a/4
yeksân	-1-: Aynı seviyede, düz. y. (hâkile y. ol-) 21b/6	yemiş -4-: Meyve. y. 56a/17, 59a/17; (y. dèr-) 59a/17, 59b/1 y.+ i 56a/15
yeğûl	-2-: Dedi. y. 29b/1, 30a/13	yèn- -1-: Yenmek, yemek. y.- di 37a/9
yèl	-7-: Yel, rüzgar. y. 28a/2, 43b/3, 43b/9, 64a/17; (y. gibi) 65a/4 y.+ e 10b/7 y.+ ile 14b/17	yèni -2-: Yeni. y. 19a/7, 43a/13
yèle¹	-1-: Yele y.+ si 50b/1	yènil- -1-: Yenilmek, yemek. y.- üp 34b/11
yèle²	-2-: Koşan. y. (y. yèle “koşa koşa”) 10b/7	yèr -106- 1. Belli bir alan, bölüm, kısım. y. 02a/5, 61a/12; (y. ola) 18b/15; y. (y. yèr) 31a/7, 53a/8 y.+ de 14b/4 y.+ den 02a/5 2. Zemin, ayak basılan yüzey. y.+ den 48a/2; (y. yère gir-)19a/17 y.+ e 03a/6, 14a/13, 21b/5, 21b/6, 37a/8; (yèrden y. gir-)19a/17, (yüz y. sür-) 09b/2, 60a/8 y.+ i 43b/14 y.+ ini 51a/13 y.+ lere (yüzün y. sür-) 09a/14 3. Kara.
yèlken	-1-: Yelken. y.+ ile 23a/11	
yèmek	-2-: Aş, yemek.	

y.+ den 65b/6
4. Mevki, mekan, mahal
y. 02b/5, 34a/13, 47b/15, 60a/2
y.+ de 34a/12, 38b/17, 64a/14,
65b/13
y.+ desin 44a/3
y.+ dür 02b/5
y.+ e 06b/3, 43b/17
y.+ inde 50a/3, 54b/8, 64a/2,
55a/8, 64b/11
y.+ inden 02a/6, 02b/13, 08a/1,
08a/5, 08b/12, 08b/13, 15a/12,
17a/17, 20a/3, 20a/4, 20a/5,
20a/15, 24b/12, 25b/11, 34a/12,
36b/4, 51a/12, 52b/8, 56a/16,
62a/4, 62b/2, 62b/4
y.+ ine 13b/13, 29b/8, 46b/17,
63b/16
y.+ lerinden 09a/4, 15b/7, 56b/12
5. Taraf, bölge, ülke.
y. 05b/6, 06a/4, 50a/17, 59a/17,
22a/16, 30b/12, 47a/16,
y.+ e 05b/6, 05b/7, 18a/12, 58b/7,
59a/17, 60b/14, 63a/1
y.+ in 52b/8
y.+ ine 14a/11
y.+ ini 41a/7, 41a/8
y.+ lerde 02b/6
y.+ lere 35b/4
y.+ lerüñ 37a/4
y.+ ümüzde 31a/15
6. Toprak, arazi.
y. 02a/5
7. Durum, konum.

y.+ ince (yêrlü y.) 28b/4, 30a/2
y.+ inde 28b/5; (yêrlü y.) 39b/12
y.+ indedür 30a/3
y.+ ine 09b/3; (y. gel- “yapılmak”)
01b/12; (y. getir- “Olmak,
gerçekleşmek”) 44a/7, 45a/9, 47b/8

yêrlü -3-: Uygun, yerinde.

y. (y. yeri) 28b/3, 30a/2, 39b/12

yeryüzi -4-: Dünya

y.+ nde 14b/5, 53b/14

y.+ nden 11a/3

y.+ ne 35b/13

yêşim -2-: Yeşil renkli, kıymetli taş.

y.+ den 19b/15, 53a/10

yêt -9-: 1. Erişmek, ulaşmak.

y.- di 13b/12, 13b/13, 26b/4,
43b/15, 65a/4

y.- diler 22b/1, 42b/8

2. Yetmek, kafî gelmek.

y.- dügince 28a/17

y.- meye 20a/9

y.- miş 35b/7

yêt -1-

y.+ tiler

yêtiş -1-: Erişmek.

y. - üp (mevt y.) 58b/7

yêtmiş -14-: Yetmiş (70).

y. 03a/14, 04b/14, 14b/16, 49a/16,
52a/13, 54b/12, 64b/11, 64b/17,
65a/3, 65a/4, 65a/7, 65a/13, 65b/4,
67a/6
y.+ in 65a/5

yevmen-fe-yevmen -1-: Günden güne,
gittikçe.
y. 58a/17

yığ- -4-: Yığmak.
y.- dılar 21a/4
y.- dum 52a/1
y.- mışlar 51b/4
y.+ mışsın 51b/5

yıgıl- -2-: Yıgılmak.
y.- uşurur 51b/3

yıgın -1-: Yıgınlı.
y. 51b/4

yıgınlu-1-: Yıgılı.
y. 51b/4

yık- -2-: Yıkmak.
y.- up (y. yaq-) 14a/1019b/6

yıkıl- -1-: Yıkılmak.
y.- up 53a/8

yıl -36-: Yıl, sene.
y. 02b/1, 04a/12, 04b/5, 05b/3,
12a/3, 12b/11, 13b/16, 18a/11,

18b/9, 19b/3, 19b/5, 21a/15,
30b/15, 43a/7, 43a/8, 43a/9,
43a/11, 43a/13, 43a/14, 43a/15,
43b/2, 49a/6, 51b/12, 54a/11,
54a/17, 55a/2
y.+ da 13b/15, 21a/16

y.+ dan 18b/3
y.+ dı 38b/5
y.+ dur 18a/15, 18b/6
y.+ larla 21a/16

yılan -1-: Yılan.
y. 67a/11

yıldırım -2-: Yıldırım.
y. (y. gibi) 24a/10
y.+ lar 43b/4

yıldırımveş -1-: Yıldırım gibi.
y. 16a/7

yılduz -2-: Yıldız.
y.+ a 54a/1
y.+ ı 48a/9

yıllık -1-: Yıllık (mesafe için).
y. 36b/6

yırt- -2-: Parçalamak, yırtmak.
y.- dı 66a/11
y.- up 09b/2

yigen -1-: Yeğen.
y.+ in 45b/6

yigirmi-23-: Yirmi (20).

y. 03b/7, 03b/8, 14b/10, 14b/16,
15a/5, 18b/14, 21a/4, 22b/16,
23a/8, 23a/14, 23a/17, 25b/13,
25b/17, 26b/11, 34a/2, 34a/5,
51b/12, 52b/17, 53b/16, 59b/17,
64a/5, 67a/9

yigit -3-: Yiğit.

y. 42b/2
y.+ lerden 35a/15
y.+ leri 20b/10

yine -46-: Bir daha, tekrar.

y. 04b/9, 05b/15, 07b/8, 09b/1,
09b/6, 11a/8, 11a/17, 11a/10,
12a/5, 12a/12, 12b/8, 13a/6, 16a/2,
16a/9, 16a/12, 16a/13, 17b/9,
18a/2, 18a/10, 19a/13, 30b/9,
30b/16, 31a/2, 35a/4, 40a/13,
43a/15, 43b/17, 44b/16, 45a/13,
48a/12, 48a/13, 49b/3, 49b/7,
50b/2, 50b/10, 50b/14, 50b/16,
51a/3, 52b/6, 53b/4, 56b/16, 57a/4,
60a/6, 65b/4, 66b/9

yit -1-: Yitmek, ziyan olmak.

y.- üp 56a/7

yitür -2-: Yitirmek, ziyan olmak.

y.- diler 56a/6
y.- mek 39b/2

yohsa -7-: Yoksa.

y. 02b/16, 09b/17, 12a/3, 13a/13,
26a/14, 35a/4, 49b/4

yok -34-: Yok, var olmamak.

y. 02a/16, 08b/10, 08b/14, 12a/7,
13b/14, 21b/17, 28b/5, 30a/5,
46a/14, 38b/14, 50b/17, 51a/3,
56a/12; (y. idi) 41b/12
y.+ dan 09b/13, 46b/13

y.+ dur 09a/9, 17b/8, 38b/17,
42a/15, 42a/16, 42a/17, 42b/16,
43a/6, 44a/8
y.+ durur 05b/12, 33a/16
y.+ mıdur 42a/8
y.+ mı 12b/6

yokaru -4-: Yukarı.

y. 25a/10, 40a/10, 48a/2, 53b/16,
54a/3

yoksul -2-: Yoksul, fakir.

y. 42a/13, 42a/15

yol -26-: 1. Yol, tarik.

y. 10a/10, 43b/5, 46b/1, 53a/15,
64b/13; (y. bul-) 35b/10; (y. ver-)
47b/12, 47b/16
y.+ da ise 36b/6
y.+ da 46a/16, 46b/9
y.+ ı 42b/7
y.+ larından 52b/5
2. Uyulan ilke, sistem, usul.

y. 32a/1; (doğru y.) 41b/15; (râst y.)
13b/8; (çoğru y.) 41b/14,
y.+ a 2a/1, 35a/12; (egri y.)
11b/17; (râst y.) 11a/16
y.+ ın urur 11b/13
y.+ uñ urur 10a/6, 10a/17, 10b/1
3. Mesefe, uzaklık.
y.+ da ise 36b/6

yoldaş -13-: 1. Dost, arkadaş.

y. 65a/9; (y. edin-) 57b/15
y.+ dur 65a/8
y.+ ı 15b/6
y.+ ıla 59a/16
y.+ ılıyla 61a/7
y.+ ın 65a/11
y.+ ını 65a/10
y.+ ıyla 61a/9
y.+ larına 64a/15
y.+ larıyla 61b/1
2. Yol arkadaşı.
y. 45a/8, 47a/13

yoş -1-: Kaba, adi, bayağı.
y. 27a/15

yön -1-: Yön.
y.- ün 57b/8

yönel- -1-: Yönelmek.
y.- di 41b/14

yörit - / yörit- -2-: Yürütmek, hareket
ettirmek.

y.- di 08a/1, 43a/1

yörü- / yöri- -55-: Yürümek.

y. 23b/4, 30a/17, 42b/7, 45b/11,
47a/14, 47b/14, 51a/2, 58a/9,
59a/15, 64a/10, 66a/13
y.- di 01b/7, 01b/8, 01b/9, 01b/11,
03b/7, 07b/4, 07b/17, 16a/3, 24b/4,
24b/5, 24b/8, 25a/5, 41b/12, 43b/3,
48b/9, 64a/14
y.- digi 41b/12
y.- diler 06a/4, 15a/9, 16a/1,
25b/16, 34a/7, 50a/15, 50a/17,
52a/6
y.- düler 58b/16
y.- r 10b/4, 35b/13
y.- rken 17b/11, 52b/4
y.- ye 01b/4
y.- yüp 06a/11, 06b/9, 14b/17,
15b/17, 22a/6, 25a/2, 34a/17,
50a/10, 52b/1, 57b/3,
59a/17, 63b/16; (becid

yörüüş -1-: Yürüme.
y. (y. kıl-) 27a/2

yu- -2-: Yıkamak.
y.- dılar 05b/13
y.- ya 30a/5

yum- -1-: Sıkıp kapamak
y.- a 12b/14

yumruk -3-: Yumruk.
y. (y. ur-) 03a/13, 03a/14
y.+ ıla 03a/6, 03a/9
y.+ ın 03a/5

yumşak -2-: İnsanda hoş ve rahat bir
etki bırakır şekil, incitmeden.
y. 46a/1, 46a/4

Yūnān -2-: Yunan

Y. 07b/6
Server-i Y. 20a/6

yurd / yurt -1-: Yurt,
y. (y. edin-) 19b/8; 21a/16

yut- -1-: Yutmak.
y.- ulur 14b/5

yuva -1-: Kuş barınağı.
y. 56b/1

yügrüşlü -1-: Koşuşlu.
y. 64a/17

yügürü -1-: Koşan.
y. 41b/10, 50b/8

yük -1-: Yük.
y. (y. ola) 13a/2

yüksek -1-: Yüksek.
y. 30b/1, 56b/1

yükün -1-: Önünde eğilmek, baş eğmek.
y.- üp 01b/16, 60a/5

yüñ -1-: Tüy, kuş tüyü.
y.+ ünüñ 57a/3

yürek -2-: Kalp, yürek.
y.+ i 37a/5
y.+ ler 15b/2

yüreklen- -1-: Korkusuz duruma
gelmek, cesaretlenmek
y.- di 47b/3

yüz¹ -89-: Yüz (100).
y. 04a/12, 05a/17, 05b/2, 05b/3,
05b/9, 05b/13, 05b/14, 06a/6,
06a/8, 07a/12, 07b/1, 07b/9,
07b/12, 07b/13, 08b/13, 13b/16,
14b/10, 14b/12, 14b/15, 14b/16,
15a/4, 15a/5, 15a/9, 15b/6, 16a/3,
16b/1, 16b/11, 17b/8, 17b/13,
18a/15, 18b/14, 19a/4, 19a/15,
21a/4, 21a/15, 23a/1, 23a/7, 23a/8,
23a/17, 23b/7, 24b/10, 24b/17,
25a/3, 25b/13, 25b/17, 27a/2,
27a/3, 32b/14, 34a/2, 34a/4, 34a/7,
36b/5, 36b/6, 39a/4, 40a/2, 48a/8,
48b/13, 49a/4, 49b/15, 51b/11,
52a/13, 52b/16, 52b/17, 53a/14,
53b/1, 54a/9, 54a/10, 54a/11,
54b/11, 54b/12, 59a/5, 59a/8,
59b/17, 61a/7, 61a/13, 62a/16,

65a/6, 65a/12, 65a/15, 66a/1,
67a/11

yüz² -62-: 1. Yüz, çehre, surat
y. 12b/13, , 57a/1, 63b/7, 67a/11;
(y. çevir-) 67a/11; (y. döndür-)
11b/14; (y. sür- “Huzûrunda yere
kapanmak”) 35b/13; (y. sürü-)
33b/13, 36b/7, 50a/5; (y. yere süre-
) 09b/2, 60a/8

y.+ i 02a/11, 11b/6, 13a/4, 31a/14,
48a/9, 60a/7, 63a/7

y.+ in 08b/4, 10b/11, 12b/12,
12b/13, 12b/14, 13b/6, 18b/8,
54a/11, 66a/11; (y. çevür-) 54a/11;
(y. İskender Şâh’a tüt-) 10b/11; (y.
yèrlere sür-) 09a/14

y.+ inde 36a/13

y.+ ine 12b/4, 13a/6, 13b/17,
20b/3, 50b/13, 51a/10

y.+ leri 49b/11

y.+ lerinüñ 49b/11

y.+ üm (y. ele al-) 55b/13

y.+ üne 50b/13; (y. ur-
“ayıplayarak kusurunu yüzüne
söylemek”) 11a/6, 11a/7

y.+ üni 60a/7

y.+ ünüñ 29a/17, 38a/11

2. Yüzey.

y.+ i 23a/10,

y.+ inde 53b/16, 54a/3

y.+ inden 52a/7, 56b/7

y.+ ine 22a/15, 34b/2, 57b/3

3. Kesici araçlarda ağız.

y.+ inde 59a/4, 63b/15

y.+ ine 67a/10

y.+ üne 15a/7, 24b/5,

4. Ön taraf, ön cephe.

y.+ leri 13b/5

5. Yön, taraf.

y. (y. dut-) 38b/15, 41a/1, 57a/1; (y.

tüt-) 13a/11, 57a/1;

y.+ ini 39b/13

yüz-be-yüz -1-: Yüz yüze.

y. 26b/9

yüzlü -2-: Yüzlü.

y. 20b/1, 38a/11

Z

zafer -2-: Galibiyet.

z. 24b/1; (z. bul-) 14a/15

za' ferân -2-: Safran.

z. 67a/3

z.+ dan 32b/3

zâhid -3-: Zahit, takva sahibi, dindar.

z. 10b/7, 46b/15; (z.- i sübhānî)

32a/10

zâhir -4-: Görünen.

z. 32b/7

z.+ dür 12b/9, 35a/8

z.+ i 19a/9

<p>zaḥm -7-: Yara. z. (z.- ı cān) 31b/15; (z. ur-) 16a/11, 26b/14; (z. yè-) 16a/12, 65b/13 z.+ a 30b/17 z.+ umuza 20b/12</p>	<p>z.+ da (baş-ı z. “Az zamanda uzun bir zaman yaşamış olma hali”) 27b/14 z.+ dan 08b/3, 13b/7 z.+ lar 60a/6 z.+ lar 60a/6; (z. sür-)08b/8 3. Dönem, devir. z. (āḥir z.) 48a/16; (Eflāṭūn-ı z.) 26b/8; (feylesōf-ı z.) 16b/11; (pīr-i z.) 37a/10; (Rüstem-i z.) 26b/15; (Zāl-i z.) 02a/1, 26b/14; (zemīn-i z.) 03b/3, 62b/13; (Ze’l-Ḳarneyn-i z.) 02a/13, 07a/9, 37b/2, 53a/12; (z.- ı evvel “önceki dönemlerden”) 32a/11 z.+ dan 17b/3 z.+ ında 17a/13, 17b/7, 55b/7 z.+ ından 13a/12 z.+ umda 51b/10, 54b/11, 55b/9 z.+ uñ 03a/15, 20a/3</p>
<p>zahmet-6-: 1. Sıkıntı, eziyet. z. (z. èriş-) 46b/5 2. Güçlük, zorluk. z. 46a/14; (z. çek-) 11a/15, 18a/8; z.+ i 02b/2 z.+ ler 02b/1</p>	<p>z. (z. èriş-) 46b/5 26b/8; (feylesōf-ı z.) 16b/11; (pīr-i z.) 37a/10; (Rüstem-i z.) 26b/15; (Zāl-i z.) 02a/1, 26b/14; (zemīn-i z.) 03b/3, 62b/13; (Ze’l-Ḳarneyn-i z.) 02a/13, 07a/9, 37b/2, 53a/12; (z.- ı evvel “önceki dönemlerden”) 32a/11 z.+ dan 17b/3 z.+ ında 17a/13, 17b/7, 55b/7 z.+ ından 13a/12 z.+ umda 51b/10, 54b/11, 55b/9 z.+ uñ 03a/15, 20a/3</p>
<p>za‘īf -1-: Güçsüz kuvvetsiz (bende-i naḥīf ve z.) 58a/17</p>	<p>z. (z. èriş-) 46b/5 26b/8; (feylesōf-ı z.) 16b/11; (pīr-i z.) 37a/10; (Rüstem-i z.) 26b/15; (Zāl-i z.) 02a/1, 26b/14; (zemīn-i z.) 03b/3, 62b/13; (Ze’l-Ḳarneyn-i z.) 02a/13, 07a/9, 37b/2, 53a/12; (z.- ı evvel “önceki dönemlerden”) 32a/11 z.+ dan 17b/3 z.+ ında 17a/13, 17b/7, 55b/7 z.+ ından 13a/12 z.+ umda 51b/10, 54b/11, 55b/9 z.+ uñ 03a/15, 20a/3</p>
<p>zālim -1-: Acımasız, merhametsiz (kimse). z.+ lerden 42b/12</p>	<p>z. (z. èriş-) 46b/5 26b/8; (feylesōf-ı z.) 16b/11; (pīr-i z.) 37a/10; (Rüstem-i z.) 26b/15; (Zāl-i z.) 02a/1, 26b/14; (zemīn-i z.) 03b/3, 62b/13; (Ze’l-Ḳarneyn-i z.) 02a/13, 07a/9, 37b/2, 53a/12; (z.- ı evvel “önceki dönemlerden”) 32a/11 z.+ dan 17b/3 z.+ ında 17a/13, 17b/7, 55b/7 z.+ ından 13a/12 z.+ umda 51b/10, 54b/11, 55b/9 z.+ uñ 03a/15, 20a/3</p>
<p>zamān -59-: 1. Süre, vakit. z. (devr-i z. “kader, talih, baht”) 21b/4, 49a/11 z.+ a 52a/15 z.+ dur 55b/12, 58a/5 2. Bu sürenin belirli bir parçası, vakit. z. 05b/14, 07b/6, 07b/12, 07b/14, 09a/13, 09b/6, 10b/10, 11a/9, 11a/15, 13b/2, 17b/10, 21b/7, 26a/12, 32a/4, 32a/9, 33b/6, 34b/9, 37b/2, 49a/4, 50a/8, 50b/6, 54a/5, 59a/8, 67a/5</p>	<p>zamān-dīde -1-: Görmüş geçirmiş, yaşlı. z. 35a/10</p> <p>zarar -1-: Sıkıntı, ziyan. z. (z ve ziyān èr-) 37a/3</p> <p>zāt -1-: Kimse, kişi, şahıs. z.+ ına 35b/5</p> <p>zāyi‘ -1-: Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış (şey). z. (z. ol-) 30b/6</p>

zebān -2-: 1. Lisan, konuşma.

z. (Eflāṭūn-ı z.) 17a/5

2. Dil.

z.+ ı (taḫdīr-i z. "Dilin") 67a/8

zeber -2-: Üst.

z. (zīr ü z. ḫıl-) 16a/13, 26b/16

zehr / zehir -5-: Zehir, aḡu.

z. 29a/15, 29a/16, 29a/16, 29a/17;

(z. vēr-) 29b/3

zehre -2-: Öd, safra.

z.+ si 16a/12

z.+ sini 48a/7

zelīl -2-: Aşağılanan, hor görülen
(kimse).

z. 57b/14; (z. eyle-) 10b/6

zemīn -8-: 1. Yer, Mahal.

z. 34b/9; (Ze'l-Ḳarneyn-i z.)
28b/14, 35a/1; (z.- i zamān) 03b/3,
62b/13

2. Taban, döşeme, toprak sathı.

rūyı z. 05b/8;

z.+ den (zīr-i z. "zeminin altı")

52a/4

z.+ e (zīr-i z.) 51b/2

zencīr -2-: Zincir.

z. (z. birle) 53b/12

z.+ lerile 02a/8

zengi -1-: Üzengi.

z.+ ler 33b/9

zer -5-: Altın.

z. 51b/14; (z.- i ḫāliş) 07a/7

z.+ den 04a/2, 07b/5, 16b/10

zerrīn -14-: Altından yapılmış.

z. 03b/11, 03b/15, 04a/6, 11b/7,
26a/5, 34a/9, 34a/14, 36b/13,
48a/7, 52a/6, 53b/11, 61b/14,
61b/15; (taḫt-ı z.) 23b/2

zerrīn-pūş -1-: Altında yapılmış şeyi
giymiş.

z. 03b/14

zevāhir-1-: Dış görünüş, dış yüz.

z. 27a/5

zevāl -1-: Öğle vakti.

z.+ e 26a/1

zevḳ -5-: 1. Eğlenme.

z. (z.- i temāşā) 23b/14

2. Manevi âlemlerde iman
hakikatlerinin hazzına erişme.

z. 02b/9; (z. eyle-) 58b/14

z.+ i 58b/13

z.+ inde 58b/14

zevraḳ -1-: Cam şişe.

z.+ larıla 34a/17

zıdd -2-: Bir şeyin aksi, tersi, karşıt.
z.+ ı 06b/3, 30a/5

zıķla- -1-: ??
z.- yup 38a/3

zī-sa‘ ādet -2-: Saadet sabi.
z. 45a/11

zī-şafā -2-: Sefa sahibi.
z. 47a/9

zībā -1-: Güzel.
z. (ķaşr-ı z. “güzel köşk”) 20a/17

zihī -12-: Ne güzel, ne hoş.
z. 04b/4, 19a/12, 19b/8, 29a/12,
31b/9, 43a/17, 52a/17, 61b/17,
62a/1

zıkr -3-: Allah’ın isimlerini söylemek
sûretiyle yapılan ibâdet
z. (z. ü tesbîh ve tehlîl) 57b/15; (z.
ve tesbîh) 58b/12
z.+ i 58b/10

zinā -1-: Evlilik bağı olmayan erkek ile
kadın arasındaki cinsel ilişki.
z (z. kııl-) 49a/3

zinhār -1-: Sakın, aman, asla.
z. 20a/11

zır -4-: Alt, alt taraf.

z. (z. ü zeber) 16a/13, 26b/16; (z.-
i zemīn) 51b/2; 52a/4

zīrā -18-: Çünkü, şundan dolayı.
z. 07b/15, 08a/15, 10a/9, 11b/11,
12b/11, 27a/12, 35b/3, 35b/8,
44b/15, 45b/12, 45b/16, 46a/2,
49a/1, 53b/4, 58a/11, 60b/11,
63a/8, 63a/10

zīre -3-: bkz. zīrā (vezin gereği)
z. 01b/1, 14b/2, 29a/3

ziyān -2-: Kayıp, zarar.
z. (zarar ve z. ér-) 37a/3; (z. ét-
“Boşuna harcamak, telef etmek”)
35b/1

ziynet -1-: Süs.
z.+ i 58a/16

Zī’l-hicce -1-: Kameri ayların on
ikincisi.
Z. 31b/6

Zī’l-ķa‘de -1-: Kameri ayların on
birincisi.
Z. 31b/5

zū-fūnūn -1-: Fen sahibi.
z.+ in 22a/13

zūlm -1-: Eziyet, cevr.
z.+ inden (şerr ü z) 46b/8

z̄ulmet -2-: Karanlık

z. 12b/12, 28b/9

z̄ur -1-: Kuvvet, güç, zor.

z. 65b/10

z̄ühd -2-: Dünyadan elini eteğini çekip

kendini ibadete verme, takva.

z. 36b/14

z.+ ile 10b/8

z̄ümürrüd -1-: Yeşil renkte, çok
değerli taş

z. 51b/4

z̄ünnār -1-: Keşişlerin bellerine
bağladıkları kıldan uzun kuşak

z.+ ın 14a/

4.2 Özel Adlar Dizini

A

‘A.+ dur 59b/6

‘Acāyibü’l-Mahlūkāt -4-: Kazvî’nin
coğrafik ve kozmografik eseri
‘a. 06b/7, 32b/11, 50b/6, 55a/13

‘Aķırķanūl -1-: Kiři adı.
‘A.+ ı 14b/12

‘Acūze -12-: Kiři adı.

‘A. 59a/9, 59b/11, 60a/1, 60a/7,
60a/12, 60a/14, 62b/14, 64b/7,
65b/16, 66a/1, 66a/8, 66a/10; (‘A.
birle) 64b/13, 65b/11
‘A.+ den 66a/5
‘A.+ yi 60a/6

Aķmār -3-: Kişi adı.

A. 21b/12
A.+ a 21b/9
A.+ ı 21b/3

Aķmār Şāh -1-: bkz. Aķmār.
A.+ uñ 21b/11

Aķmār Şeh -1-: bkz. Aķmār.
A. 21a/13

Ādem -2-: Hz. Adem.

Ā. 43b/15
Ā.+ üñ 10a/15

Aķrūş -2-: Kiři adı.
A.+ ı 22a/14, 24b/14

Ādem Şafī -4-: bkz. Ādem

Ā. 10a/13, 10a/14
Ā.+ ye 10a/12

Aķvās-i Kāhırī -1-: Kişi adı.
A. 61a/5

Aķzīm-i Ĥitāyī -1-: Kişi adı.

A. 63b/17

‘Amūm -1-: Bir ada adı.
‘A. 62b/10

‘Akād -2-: Şehir adı.

‘A.+ ı 54b/13

‘Amūmī -8-: Bir millet adı.
‘A.+ ler 64b/1, 64b/3, 64b/12,
65a/17, 65b/3, 65b/6, 65b/8, 65b/10

- ‘**Arakānī** -1-: Kişi adı.
 ‘A. 02b/13
- Arasteṭālīs Ḥāṣ** -1-: bkz. Resteṭālīs.
 A. 53b/2
- Aresteṭālīs** -2-: bkz. Resteṭālīs.
 A. 60b/15, 61a/2
- Aresteṭālīs Ḥakīm** -1-: bkz. Aresteṭālīs.
 A. 67a/16
- ‘**Arkān**-8-: Bir kişi adı.
 ‘A. 64b/12, 65a/1, 65a/2, 65a/6,
 65a/7
 ‘A.+ 1 64b/16
 ‘A.+ uñ 65a/13
- ‘**Arkān-ı Kūhī**-4-: bkz. ‘Arkān.
 ‘A. 64b/5, 64b/10, A. 65a/11
 ‘A.+ ye 64b/17
- ‘**Arkānī** -1-: bkz. ‘Arkān.
 ‘A. 03a/1
- ‘**Aşfar Ḥurş-ser** -1-: Bir kişi adı.
 ‘A. 61a/9
- Āsiye** -11-: Hz. Asiye.
- Āsiye Ḥatun** -8-: bkz. Āsiye
 Ā. 38a/12, 38a/17, 38b/2, 38b/4,
 38b/11, 38b/12, 39a/12, 39b/4,
 40b/17
 Ā.+ de 39a/6
- Āşgāl** -2-: Bir kişi adı.
 Ā. 63a/5, 63a/17
 Ā.+ 1 41a/4
 Ā.+ uñ 38a/9
- Aṭlamūs** -3-: Bir kişi adı.
 A. 04a/11
 A.+ 1 14b/14
 A. imiş 04b/4
- Aṭrāk Dīv** -4-: Bir varlığın adı.
 A. 19a/14, 19b/3, 19b/6, 19b/8
- ‘**Aṭrān** -44-: Bir kişi adı.
 ‘A. 59a/13, 59b/4, 59b/10, 60a/5,
 60a/8, 60b/5, 60b/13, 60b/15, 61a/12,
 61a/13, 61a/17, 61b/4, 61b/5, 61b/10,
 61b/11, 62a/4, 62a/6, 62a/13, 62a/14,
 62a/15, 62b/3, 62b/5, 62b/13,
 62b/14, 62b/15, 63a/12, 63b/10,
 64a/6, 64a/7, 64b/7, 66a/4 66a/5
 ‘A.+ a 59b/7, 59b/11, 60b/13, 62b/7

‘A.+ dan 60a/15, 61a/3, 61a/6

‘A.+ ı 60b/14, 61b/3, 62a/9

‘A.+ uñ 60a/16, 62b/9

‘Aṭrān-i‘ Amūmī -1-: bkz. ‘Aṭrān.

‘A. 61b/16

‘Aṭrīn -35-: Bir kişi adı.

‘A. 56a/3, 59a/4

‘A. 55b/17, 59a/7, 63a/8, 63a/12,
63b/10, 63b/11, 63b/12, 63b/13,
66b/4, 64b/6, 66a/13, 66b/6, 66b/7,
66b/9, 66b/10, 66b/13, 66b/16

‘A.+ e 62b/15, 63a/7, 66b/3, 63b/9

‘A.+ i 63a/6, 63a/13, 63a/17, 63b/2,
64a/6, 63b/4, 63b/14, 66a/6, 66a/4,
66a/7, 66a/9, 66a/10, 66b/8

‘A.+ in 59a/10

‘A.+ üñ 56a/6, 59a/8, 66a/12, 66b/1

‘Aṭrīn-i‘ Amūmī -1-: bkz. ‘Aṭrīn.

‘A. 62b/16

‘Aṭrīnī -3-: bkz. ‘Aṭrīn

‘A. 66b/17

‘A. 66a/16, 66b/5

‘Aṭrīn Şāh -3-: Bir kişi adı.

‘A. 56a/2

‘A. 55b/14

‘A.+ a 59a/7

Aṭvās -1-: Bir kişi adı.

A. 16a/10

‘Azīm -1-: Allah’ın İsimlerinden.

‘A. 30a/6

B

Bābūr -13-: Bir varlıđın adı.

B. 22b/17, 23a/6, 24b/16, 25a/2,
26a/2, 26b/9, 27a/8

B.+ ı 26b/16, 27a/9, 33a/10

B.+ le 26b/5

B.+ uñ 27b/4

Bābūr Bebrü-ser -7-: bkz. Bābūr

B. 23b/13, 24a/9, 24b/3, 27a/7,
27b/11

B.+ le 33a/9

B.+ üñ 23a/6, 24b/15 27b/2, 27b/3

Bābūr Bebr-ser -1-: bkz Bābūr.

B. 23b/16

Bāṭūr -2-: Bir varlıđın adı.

B. 28a/8, 30a/17

Bāṭūr Bebrü-ser -3-: bkz. Bāṭūr.

B. 27b/13, 27b/16, 30b/5

Baygür / Baykür -2-: Bir kişi adı.
B.+ 1 22a/14, 24b/15

C.+ dur 17b/1

Bebrūs-1-: Bir varlığın adı.
B.+ 1 32a/17

Cânūs Şeh -1-: Bir kişi adı.

C. 54a/7, 54a/12

Bebrūs Bebrū-ser -1-: bkz. Bebrūs.
B.+ e 27b/11

Cebrā'îl -6-: Hz. Cebrail.

C. 38a/5, 39b/6, 40a/8, 40a/9,
40a/12, 45b/14

Behrām -1-: Firdevsî'nin Şehnâme
adlı eserinin karakterlerinden biridir.
B. 36b/16

Cebrā'îl-i Emîn -2-: bkz. Cebrā'îl

C. 40a/14, 48b/2

Bercân-2-: Bir kişi adı.
B. 26b/15; (serdâr-ı B.) 26b/15

Cemşîd -1-: Firdevsî'nin Şehnâme

adlı eserinin karakterlerinden biridir.
C. 34a/11, 36b/16, 61b/14

Buqrât-2-:Hipokrat.
B. 28b/7, 28b/14

Cermîn-i Kūhî-1-: Bir kişi adı.

C.+ yi 59a/17

C

Cām-ı Zerrîn -4-: Bir kişi adı.
C.- 55b/8, 55b/9, 55b/11, 56a/11

Cezîre-i 'Aķārad -1-: Bir yer adı.

C.+ a 54b/13

Cāmasb Hākīm -8-: Dānyâl
peygamberin oğlu, Şahmaran
hikayesinin karakteri.
C. 06a/6, 32b/9, 37a/9, 38b/4, 50a/8,
52b/3, 57a/11, 64a/4

Cezîre-i 'Amūm -2-: Bir yer adı.

C. 59b/4, 63a/8

Cezîre-i Cālīm -1-: Bir yer adı.

C. 22b/15

Cāndan -1-: Bir kişi adı.

Cezîre-i Cālūt -4-: Bir yer adı.

C. 14a/11

C.+ da 27b/12

C.+ a 22a/7, 33a/9

Cezire-i Şāmen -1-: Bir yer adı.

C.+ den misin 49b/3

Cezire-i Şāmin -3-: Bir yer adı.

C. 30b/13 (‘azm-i C. kı1-) 32b/1

C.+ e 32b/12

Cezire-i Tāmūn -1-:

C. 15a/1; (‘azm-i C. kı1-
) 14b/16

Cezire-i ‘Aķār-1-: Bir yer adı.

C. 50a/11

Cezire-i ‘Amūm -4-: Bir yer adı.

C. 58b/17, 59b/4, 63a/8; (C. birle)
67a/9

C.+ a59a/1

Cüvānbaht -1-: Bir kişi adı.

C. 62b/6

Ç

Çehil-pā -8-: bkz. ‘Irākī.

Ç. 01b/3, 50b/17, 52b/1, 56a/17,
58b/5

Ç.+ ya 04a/7, 59a/15

Ç.+ yıla 22a/15

Çehil-pā-yı ‘Irākī -6-: bkz. ‘Irākī.

Ç.+ 32b/17, 51a/14, 66b/16

Ç.+ ye 58a/9

Ç.+ yi 36a/4

D

Dāru’s-selām -1-: Cennet’in kapılarından

biri gibi

d. 06b/17

Dāvud -1-: Hz. Davut.

D.+ ıla (nağme-i D. 34b/4

Dīv-i Kūmķum -1-: Bir varlıđın adı.

D. 67a/12

E

Eflātūn-45-: Platon.

E. 02a/13, 02b/10, 04b/3, 05a/12,
05a/13, 05a/14, 06a/5, 17a/12,
17a/15, 17b/6, 17b/9, 18a/10, 18b/11,
19a/13, 21a/11, 22b/13, 29a/13,
29b/15, 30a/7, 30b/11, 31a/2, 32a/4,
32a/5, 52a/10, 52b/13, 53a/11,
53b/13, 54a/14, 55b/5, 57b/13,
57b/16, 58a/4, 59b/3, 59b/5, 59b/8,
67a/6; (E.- 1 zamān) 26b/8; (E.- 1
zebān) 17a/5

E.+ a 07b/6, 17b/4

E. birle 27b/1

E.+ dan 06a/3, 17a/14, 54a/12

E.+ ı 29b/4

Eflâṭūn Ḥakīm -18-: bkz. Eflâṭūn

E. 09b/7, 28b/14, 29a/3, 29b/2,
31b/10, 32a/6, 52a/2, 52a/16, 53a/4,
53a/17, 54a/3, 54b/9, 56a/11, 57b/11
E.+ e 04a/7, 51b/7, 53b/13, 59b/6
E.+ i 05a/11, 26b/7

Efrāsiyāb -1-: Firdevsî'nin Şehnâme
adlı eserinin karakterlerinden biridir.
E.+ lara 02a/2

Efrenc -1-: Avrupa, Fregistan.
E. 22a/14

F

Felâṭūn -1-: bkz. Eflâṭūn
F.+ ı 05a/13

Feridūn -1-: Firdevsî'nin Şehnâme
adlı eserinin karakterlerinden biridir.
F. 34a/11

Feth/Fetiḥ -18-: Bir kişi adı.
F. 50b/11, 50b/12, 50b/14, 50b/15,
50b/17, 51a/1, 51a/3, 51a/4, 51a/5,
51a/6, 51a/8; (F. için) 51a/8
F.+ i 50b/10, 51a/9
F.+ üñ 50b/10, 50b/16, 51a/16

Feth-i Metâlib -3-: bkz. Feth/Fetiḥ

F. 50b/8, 52a/6
F.+ i 51a/11

Fir'avn -83-: Hz. Musa'nın düşmanı,
Firavun.

F. 37b/2, 37b/3, 37b/6, 37b/15,
38a/4, 38a/5, 38a/7, 38b/3, 38b/6,
38b/8, 38b/13, 38b/15, 39a/1, 39a/7,
39a/9, 39a/11, 39a/13, 39b/10,
39b/16, 40a/6, 40a/11, 40a/15,
40a/16, 40b/3, 40b/9, 40b/11,
40b/16, 40b/17, 41a/9, 41a/11, 41b/1,
41b/7, 41b/11, 44b/10, 45a/15,
45a/16, 45b/13, 46a/2, 46a/8, 46a/10,
46a/12, 47a/15, 48a/1, 48a/4, 48a/5;
(F.- ı la'în) 38b/11, 39b/4, 41a/5,
46b/8, 48a/3

F.+ a 37b/5, 38b/6, 39b/11, 41b/6,
45b/6, 46a/13, 47a/13, 47b/5, 47b/6,
47b/7, 47b/9

F.+ dan 40a/5, 41a/3, 45b/13, 46b/4
F.+ ı 38b/14, 40a/4, 40a/10, 45a/3,
47a/14

F.+ uñ 38a/6, 38b/5, 39a/3, 39a/10,
40a/15, 40b/6, 40b/12, 45b/6, 47b/11

Furkân -1-: Hakkı batıldan ayırt etmesi
sebebiyle Kur'ân-ı Kerîm'e verilen
isim.

F.+ da 13a/14

G

Ġūrī -1-: Afganistan'ın Gur bölgesinden olan.

Ġ. 16a/9

H

Ḥabeşī -1-: Habeşistanlı.

Ḥ.+ yile 61a/11

Ḥakīm Ḥāş -1-:bkz. Eflāṭūn

Ḥ. 60a/16

Halhal Kūhī -1-: Bir kişi adı.

H. 61a/11

Hālīl -41-: Bir kişi adı.

H. 07b/15, 07b/17, 08a/2, 08a/3, 08a/15, 08b/3, 08b/5, 08b/6, 08b/8, 08b/15, 09a/7, 09a/8, 09b/8, 10a/7, 10b/10, 11a/8, 11a/10, 11b/5, 11b/8, 12a/5, 12a/7, 12b/4, 12b/6, 13a/7, 13a/10, 13b/7, 13b/14, 14a/1, 14a/6, 14a/7; (H.- i ḳayyas) 13b/16; (H. birle) 14a/4

H.+ e 08a/6, 12a/4, 14a/6

H.+ i 08a/1, 08a/10, 12b/8

H.+ üñ 10a/1

Hālīl Rāhib -6-:bkz. Hālīl.

H. 07b/13, 08a/4, 08a/8, 09a/13, 13a/6

H.+ i 07b/12

Ḥamzavī -1-: Eserin Müellifi.

a.+ ye 14b/7

Ḥantūr -5-: Bir varlığın adı.

Ḥ. 17b/11, 18b/17; (Ḥ. birle) 18a/12, 18b/12; (Ḥ.+ idi) 17a/17

Hārūn -30-: Hz. Harun.

H. 45b/11, 46a/17, 46b/2, 46b/6, 46b/9, 46b/11, 46b/12, 46b/14, 46b/17, 47a/2, 47a/3, 47a/7, 47a/8, 47a/11, 47a/12, 47a/14, 47a/16, 47b/1, 47b/3, 47b/4, 47b/8, 47b/9; (H. birle) 46b/16

H.+ a 46a/17, 46b/6, 47b/2

H.+ ı 45a/8

H.+ sın 47a/7

Heremān -1-: Mısır piramitleri.

H. + dan (ḳubbe-i H.) 06b/15

Hirḳalanūs -2-: Bir kişi adı.

H. 14b/13; (H. bile) 22b/1

H.+ ıla 22a/15

Hūr-ı Mağribī -1-: Bir kişi adı.

Ḥ. 63b/17

Hurşîd -1-: Firdevsî'nin Şehnâme adlı eserinin karakterlerinden biridir.
H. 36b/16

Hatt-ı İstivâ -1-: Ekra vor çizgisi.
H.+ dan 57b/8

Havâşş-ı Ahcâr -1-: İbnü's-Süveydî'nin taşların özellikleri ile ilgili kitabı.
H. 29a/13, 30a/9

I

İrâkî -67-: Bir kişi adı.
İ. 01b/5, 01b/8, 01b/11, 01b/12, 01b/13, 01b/14, 02a/11, 02b/11, 03a/13, 16b/12, 20b/13, 22b/4, 27a/5, 27a/6, 27a/8, 27b/1, 33a/5, 33a/6, 33b/16, 36a/6, 36a/8, 50b/10, 50b/11, 50b/13, 50b/14, 51a/3, 51a/4, 51a/5, 51a/9, 51b/1, 51b/6, 53a/6, 53b/7, 53b/12, 56a/15, 56b/3, 56b/4, 56b/5, 58a/12, 58a/14, 58b/1, 59a/16, 63b/5, 63b/9, 63b/14, 66a/4, 66a/6, 66a/7, 66b/16 (Çehil-pâ-yı İ.) 32b/17, 51a/14
İ.+ den 33b/11
İ.+ nüñ 50b/13, 58b/8
İ.+ ye 01b/11, 20b/6, 33b/7, 36a/12, 63b/4

İ.+ yi 33a/2, 33a/6, 33b/10, 33b/14, 36b/7

İ.+ yile 04a/6, 22a/17, 36b/9, 59b/1

İ

İbni Yâmin -1-: Hz. Musa'nın babasının ismi (rivayet).
İ. 37b/11

İbrâhîm -1-: Hz. İbrahim
İ. 44b/7

İmrân -1-: Hz. Musa'nın babası olduğu rivayet edilen kişi.
İ. 37b/11

İskender -101-: İskender-i Zülkarneyn.
İ. 03a/1, 03a/15, 04a/5, 04b/10, 05a/5, 06b/12, 07b/2, 07b/6, 07b/11, 07b/15, 07b/17, 08a/14, 13a/7, 13b/2, 14a/1, 15b/13, 20b/3, 20b/5, 21a/2, 26b/4, 26b/5, 26b/16, 27b/4, 27b/12, 33b/7, 33b/11, 33b/16, 34a/7, 34a/12, 34a/13, 34b/15, 35a/1, 36a/11, 36a/15, 36b/2, 50a/2, 50a/11, 50a/13, 50b/10, 51a/12, 53a/4, 53a/6, 53a/17, 54b/4, 57a/6, 59a/6, 59a/14, 60a/6, 60a/16, 60b/4, 60b/13, 61a/2, 62a/3, 62a/4, 62a/5, 62a/12, 62b/1, 62b/5, 62b/6, 62b/16, 63a/2, 63a/6, 63a/14, 63a/17, 63b/2, 65b/3, 65b/15, 66a/1,

66a/16, 66b/1, 66b/3, 66b/9; (İ. Birle)
12a/5
İ.+ e 08a/2, 08a/4, 13a/8, 33b/15,
33b/16, 50a/7, 59a/14, 59b/16,
60b/12, 61a/15, 61b/2, 61b/4,
63b/13, 66a/2 (āsītāne-i devlet-
nümā-yı İ.) 34a/4; (ceyş-i İ.) 62a/17,
65b/7
İ.+ i 30b/10, 60a/5, 60b/5, 62a/16
(ceyş-i İ.) 15a/13
İ.+ ile 48a/12
İ.+ üñ 08a/5, 36b/5, 61b/2, 61b/16,
62a/14

İskender-i Zü'l-Ḳarneyn -3-: bkz.

İskender.

İ. 21b/12, 59b/6, 35b/2

İ.+ den 20b/14

İskender Şāh -99-: bkz. İskender.

İ. 01b/2, 04b/4, 06b/7, , 07a/11,
07b/8, 07b/13, 07b/17, 08a/9, 08b/2,
08b/15, 09a/9, 09b/10, 10a/1, 10a/8,
10b/9, 11a/10, 11a/14, 11a/16,
12a/10, 12b/3, 13a/5, 14a/16, 14b/9,
15a/9, 16b/5, 17a/8, 22a/5, 23b/11,
24b/9, 25b/10, 26a/4, 26b/2, 27b/1,
28a/7, 28a/14, 29b/13, 30a/13, 32a/5,
32a/13, 32b/9, 33a/8, 35b/16, 36a/1,
36a/14, 36a/15, 36b/6, 36b/10,
36b/13, 37a/1, 37a/9, 48a/12, 49b/3,

49b/7, 50b/5, 52a/16, 52b/3, 52b/8,
54a/12, 54b/2, 55a/5, 55a/12, 56a/11,
57b/2, 58a/15, 58b/13, 58b/15,
59b/10, 59b/13, 61b/10, 62a/9,
62b/2, 62b/17, 64a/6; (İ. Birle)
50a/10
İ.+ a 07a/8, 10b/12, 22b/5, 23b/10,
26a/2, 32b/16, 33b/13, 34a/1, 55a/6,
59b/2, 61b/6, 62b/4, 66a/17
İ.+ dan 66a/12
İ.+ ı 17a/12, 17a/15, 60a/3
İ.+ için 23b/1
İ.+ ıla 25b/6
İ.+ uñ 23a/13, 36a/10, 58b/2, 62a/14,
66b/2

İskender Şāh Zü'l-Ḳarneyn -1-: bkz.

İskender.

İ. 27a/9

İ' tişām-1-: Bir kişi adı.

İ. 58b/5

İ' tişām Ḥakīm-11-: bkz. İ' tişām

İ. 19a/10, 28b/6, 30a/7, 36b/1, 39b/3,
45a/10, 47a/10, 52a/2, 55a/12, 59a/3,
62b/12, 66a/15

K

Ḳāf -7-: Mitolojik bir dağ.

Ḳ. 18a/11

Ḳ.+ a 05b/5, 54a/9
Ḳ.+ dan 19a/13, 19b/7
Ḳ.+ uñ 18a/4, 19a/16

Ḳāf Tağı -1-: bkz. Ḳāf
Ḳ.+ n 19a/16

Ḳalısün -1-: Bir yer adı.
Ḳ.+ a 14a/17
Ḳ.+ da 14b/15

Ḳālün -1-: Bir kişi adı.
Ḳ. 02a/15, 02b/10

Ḳamḳamül -26-: Bir kişi adı.
Ḳ. 04b/10, 04b/11, 05a/6, 05a/9,
06a/9, 14a/9, 14a/17, 14b/9, 14b/11,
21a/6, 22a/5, 22a/13, 26b/5, 26b/6,
26b/8, 26b/10, 26b/13; (Ḳ. birle)
04b/6
Ḳ.+ a 04b/10, 05a/5, 21a/2, 21a/6,
26b/13
Ḳ.+ ı 07a/11, 26b/9, 32a/16

Ḳamḳamül Şāh -2-: bkz. Ḳamḳamül
Ḳ. 22a/8
Ḳ.+ a 26b/5

Ḳamḳamūr / Ḳamḳumül -7-: Bir yer adı.

Ḳ. 06b/9, 08a/7, 26b/9, 32a/17,
33a/8; (şāh-ı Ḳ.) 14a/16

Ḳancar-19-: Bir varlığın adı.

Ḳ. 15b/5, 16b/6, 16b/17, 17a/4,
17a/16, 18a/9, 19b/7, 20b/4, 20b/6,
21a/8, 21b/1

Ḳ.+ a 16a/9

Ḳ.+ ı 16a/11, 16a/17

Ḳ.+ uñ 17a/9, 17a/16, 17b/2, 19b/14

Ḳancar Dīv -10-: bkz. Ḳancar

Ḳ. 15a/11, 15a/14, 16a/15, 20b/14,
20b/15, 21b/7

Ḳ.+ i 15b/8, 16b/1, 21b/13

Ḳ.+ üñ 15a/9, 15b/5

Ḳancarī Dīv -2-: bkz. Ḳancar

Ḳ. 21b/2, 21b/8

Ḳancar Şatır-pā / Ḳancar Şatr-pā -1-:

bkz. Ḳancar

Ḳ. 14b/17, 16a/1

Ḳ.+ dur 14a/13

Ḳanvān -1-: Bir kişi adı.

Ḳ (Ḳ. idi) 49b/13

Ḳardāc-1-: Bir kişi adı.

Ḳ.+ ı 16a/13

Ḳartınūs Seg-ser -1-: Bir varlığın adı.
Ḳ. 61a/8

Ḳ.+ ı 59b/16

Ḳārūn -2-: Zenginliğiyle tanınan, Hz. Musa ve Harun'un şahsında Allah'ın emirlerine karşı çıktığı için cezalandırılan kişi.
Ḳ. 29b/3, 37a/8

Ḳaytāmāz Türk -4-: bkz. Ḳaytamāz.

Ḳ. 59b/16

Ḳ.+ e 59b/8

Ḳ.+ em 59b/11

Ḳ.+ ile 59b/12

Ḳaşferān Şāh -3-: Bir kişi adı.
Ḳ.+ a 14b/11, 14b/13
Ḳ.+ ı 06a/10

Ḳaytamaz Türki -1-: bkz. Ḳaytamāz

Ḳ. 59a/16

Ḳayfūr -3-: Bir kişi adı.
Ḳ. 05a/13,
Ḳ.+ ı 02a/1

Ḳaytās -39-: Bir kişi adı.

Ḳ. 03b/5, 03b/6, 16a/10, 16a/17,
17a/9, 20a/14, 23b/6, 24a/2, 24b/4,
62b/10, 63a/14, 63a/15, 64a/15,
63a/16, 64a/8, 64a/13, 64b/2, 64b/5,
64b/7, 64b/11, 65a/12, 65b/1, 65b/4,
65b/12, 65b/15, 65b/17, 66a/2

Ḳayfūr Çoban -5-: bkz. Ḳayfūr
Ḳ. 01b/16, 05a/11, 26b/14, 61a/6,
62b/11

Ḳ.- ı Yūnānī 03a/16, 16a/14, 20a/4,
64b/8

Ḳaylasūn-ı Ḳahrahā -2-: Bir kişi adı.
Ḳ.+ y1 61a/7, 62b/11

Ḳ.+ a 03b/5, 23b/3, 64a/13, 64b/9,
66a/3

Ḳaysūn -3-: Bir şehir adı.
Ḳ. 22a/15, 14b/13 (‘azm-i Ḳ. èt-)
14b/14

Ḳ.+ ı 03b/3, 24b/9, 65b/3

Ḳ.+ uñ 16a/16

Ḳaytamāz -3-: Bir kişi adı.
Ḳ. 59b/10
Ḳ.+ a 59b/9

Ḳaytfūn-ı Ḳalūnī -1-: Bir kişi adı.

Ḳ. 64b/9

Keyvūr Şeh -1-: Bir kişi adı.

Ḳ.+ den 54a/10

Kevşer-1-: Cennette bir nehir veya havuz.

K. 55a/16

Lūṭ -1-: Hz. Lut.

L. 38b/4

Ḳıbtī -12-: Eski Mısır halkı

Ḳ. 40a/5, 41a/14, 41a/15

Ḳ. 41a/15, 41b/1

Ḳ.+ lerden 40a/3, 41a/13

Ḳ.+ lerden 42b/10

Ḳ.+ lerüñ 40b/11

Ḳ.+ ye 41a/14

Ḳ.+ yi 41a/17, 41b/6

M

Maḳṭū^c-ı Ḥabeşī -1-: Bir kişi adı.

M. 61a/11

Manşūr -2-: Bir kişi adı.

M. (M. idi) 50a/9

M.+ ı 50a/9

Kūh-ı Ḳāf -5-: bkz. Ḳāf

K. 18b/2, 19b/6, 25a/14

K.+ da 18b/12

K.+ dan 17b/11

Marān Ḳayṭoğan -1-: Bir kişi adı.

M. 63a/6

Medyen / Mediyen -4-: Hz. Şuayb'ın bulunduğu şehir.

M. 41b/13, 41b/17

M.+ e 41b/17, 42b/12

Kūh-ı Tūr-ı Sinā -1-: Hz. Musa'nın

Allah ile konuştuğu yer.

K. 43b/11

Melik Nāşır -9-: bkz. Nāşır.

M. 35a/7, 35a/13, 36a/9, 50a/3,
50a/9

M.+ a 33a/3

M.+ ıla 36a/6

M.+ uñ 50a/7, 50a/8

Ḳumḳum Dīv -1-: Bir varlığın adı.

Ḳ.+ i 67a/14

Ḳumḳumūr -2-: Bir yer adı.

Ḳ.+ dan 14a/17

Ḳ.+ dur (sulṭān-ı diyar-ı Ḳ.) 14b/12

L

Melik Nāşır Deryā-bār -1-: bkz. Nāşır.

M. 34a/6

Loḳmān Ḥekīm -2-: Lokman Hekim.

L. 29b/1, 30a/13

Melik Nāşır Deryā-bār Şāminī -3-:

bkz. Nāşır.

M. 34a/8, 34b/12

M.+ ye 36a/4

Melik Nāşır Şāminī -5-: bkz. Nāşır.

M. 33a/3, 33b/10, 33b/17, 34a/2, 34b/8

M.+ nūñ 36b/17

Melik Nāşır Şāh -1-: bkz. Nāşır.

M.+ ı 34b/17

Merrīḥ -2-: Mars.

m. 36a/13; (devr-i m.) 21a/14

Meryem Nāhide -1-: Hz. Meryem.

M. 41a/9

Mesīḥā -1-: Hz. İsa gibi

M. 34b/4

Metmelāk-ı Zengī -1-: Bir kişi adı.

M.- ı 61a/10

Mihrās Vezīr -2-: Bir kişi adı.

M. 51b/11

M.+ den 52a/3

Mu‘āşım ‘Araḳānī -2-: bkz. ‘Araḳānī

‘A. 02b/12

Muḥammed -5-: Hz. Muhammet.

M. 13a/12, 44a/14; (M.-i Muştafā şalla’llāhu‘aleyhi vesellem) 48a/17

M.+ den 13a/15

M.+ e mi 13a/13

Murād Şāh -1-: Bir kişi adı.

M. 67a/8

Mūsā -211-: Hz. Musa.

M. 37a/11, 37a/12, 37a/15, 37a/16, 37b/10, 37b/12, 37b/14, 37b/16, 37b/17, 38a/5, 38b/3, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/10, 39a/15, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/10, 40a/1, 40a/4, 40a/5, 40a/6, 40a/8, 40a/9, 40a/11, 40a/12, 40a/15, 40b/1, 40b/3, 40b/5, 40b/7, 40b/8, 40b/10, 40b/12, 40b/15, 41a/6, 41a/10, 41a/12, 41a/14, 41a/15, 41a/17, 41b/1, 41b/2, 41b/3, 41b/5, 41b/6, 41b/10, 41b/11, 41b/12, 41b/13, 41b/16, 42a/2, 42a/3, 42a/7, 42a/9, 42a/11, 42a/12, 42a/14, 42b/2, 42b/5, 42b/6, 42b/8, 42b/9, 42b/10, 42b/12, 42b/13, 43a/3, 43a/5, 43a/6, 43a/7, 43a/9, 43a/11, 43a/12, 43a/15, 43b/2, 43b/5, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 43b/14, 43b/16, 43b/17, 44a/1, 44a/2, 44a/3, 44a/4, 44a/6, 44a/10, 44a/11, 44a/12, 44a/16,

44a/17, 44b/1, 44b/2, 44b/3, 44b/6,
44b/8, 44b/12, 44b/13, 44b/14,
44b/16, 44b/17, 45a/5, 45a/10,
45a/13, 45a/17, 45b/1, 45b/6, 45b/9,
45b/10, 45b/11, 45b/13, 46a/1, 46a/8,
46a/12, 46a/13, 46a/16, 46a/17,
46b/9, 46b/12, 46b/13, 46b/14,
47a/3, 47a/6, 47a/7, 47a/11, 47a/16,
47b/1, 47b/2, 47b/4, 47b/5, 47b/9,
47b/10, 47b/12, 47b/13, 47b/16,
47b/17, 48a/2, 48a/11, 49a/5
M.+ dan 37a/14, 48a/13
M.+ dur 47a/4
M. ile 44b/10
M.+ nuñ 37b/13, 38a/7, 39a/11,
39b/5, 39b/6, 39b/9, 39b/15, 43b/4,
43b/9, 44a/14, 45a/2
M.+ nün 43a/10, 46b/3
M.+ ya 40b/15, 40b/16, 40b/17,
43a/10, 44a/8, 44b/11, 45b/12, 46a/1,
46b/1, 46b/11, 46b/13
M.+ yı 38a/2, 38a/3, 38b/2, 38b/3,
39a/1, 39a/2, 39a/5, 39a/8, 39a/9,
39b/16, 39b/17, 40a/17, 40b/14,
41b/7, 42b/10, 46b/7, 46b/11,
46b/15, 47a/11, 47b/17, 48a/4, 48a/5

Muṣṭafā -2-: Hz. Muhammet.

M. (ber-revān-ı M.) 25b/6;
(Muḥammed-i M. şalla'llāhu
‘aleyhivesellem) 48a/17

Muṣṭafī (Muṣṭafā) -1-: Hz. Muhammet.

M. (ber-revān-ı M.) 14b/8

Müjdād-ı Sindū -1-: Bir kişi adı.

M. 62b/6

Münker -1-: İnsanı ölümünden sonra
sorguya çeken iki melekten biri
(Diğeri Nekīr'dir)

M. 46a/3

Müselsel-i Sistānī -1-: Bir kişi adı.

M. 61a/5

N

Naḳrūş-2-: Bir kişi adı.

N. 22a/17

N.+ ı 22a/14

Nāḳūr -3-: Bir kişi adı.

N. 15a/9

N.+ ı 22a/14, 24b/14

Nāşır -18-: Bir kişi adı.

N. 33a/14, 33b/4, 34a/9, 35a/6,

36a/8, 36a/9, 36a/14, 36a/15, 36b/1

N.+ a 33a/1, 34a/1, 34a/13, 35a/5,

36a/16, 50a/3

N.+ ı 32a/15, 36b/7

N.+ uñ 34b/16

P

Nāşır Melik -1-: bkz. Nāşır.

N.+ e 36a/8

Nāşır Şāminī -4-:bkz. Nāşır.

N. 32a/8, 33b/6, 34a/11

Nekīr -1-: İnsanı ölümünden sonra sorguya
çeken iki melekten biri (Diğeri
Münker'dir)

N. (N. ola) 46a/4

Nekrūş-1-: Bir kişi adı.

N.+ 1 24b/14

Nemrūd -1- [Ö.İ]: Hz. İbrâhim'i
ateşe attıran hükümdar.

N. 44b/7

Nerimān -1-: Firdevsî'nin Şehnâme
adlı eserinin karakterlerinden biridir.

n.+ 1 20a/3

Nīl Irmağı -4-: Nil Nehri.

N. 40a/7, 48a/3

N.+ na 38a/3

N.+ nuñ 38a/4

Nizāmü'l-mülk -1-: Büyük Selçuklu
veziri.

N. 51b/13

Peykūr Efrenc -1-: Bir kişi adı.

P.+ i 15a/9

Pīr Rebūb -2-: bkz. Rebūb

P. 48a/11, 49b/2

Pīrūs Bebr-ser -1-: Bir kişi adı.

P. 61a/10

Pīşeng Şāh -2-: Bir kişi adı.

P. 32a/7, 33a/11

R

Rebūb -9-: Bir kişi adı.

R. 36a/8, 36a/15, 36b/10, 36b/11,
36b/15, 36b/17, 37a/10; (pīr-i R.)
48a/13; (R. birle) 36b/11

Rebūb Pīr -9-: bkz. Rebūb.

R. 35a/11, 36a/5, 36a/14, 36b/1,
36b/4, 36b/9, 37a/2, 49b/4
R.+ le 50a/3

Rebūb Zāhid -2-: bkz. Rebūb.

R. 32a/11

R.+ e 36a/5

Restetālīs -11-: Aristoteles.

R. 01b/13, 02a/4, 03a/2, 03a/7,
17b/3, 17b/4, 29a/12, 35b/16, 60a/14,
60b/3
R.+ üñ 03b/4

Şâminî-4-: Bir topluluk adı.
Ş. 31a/3, 31b/9
Ş.+ ler 33a/2
Ş.+ lere 32a/16

Resteţâlîs Hâş -2-: bkz. Resteţâlîs.
R. 03a/2, 17b/4, 60a/15

Sedd-i Sikender -1-: İskender Seddi.
s. 24a/6

Resteţâlîs Hakîm -2-: bkz. Resteţâlîs.
R. 29a/3, 35b/2

Selâsil -1-: Bir şehir adı.
S. 04b/12

Rüstem -4-: Firdevsî'nin Şehnâme
adlı eserinin karakterlerinden biridir.
R. (R.- i şanî "ikinci Rüstem.")
03a/15; (R.- i zamân "çağın
Rüstem'i") 26b/15
R.+ lere 02a/2, 59a/4

Seyl-i 'Arîm -2-: Arim Seli (Sebe halkına
gönderilen ceza).
s.+ leyin 24b/11, 62a/17

Rüstem[-i] Dâsitân -1-: Bir kişi adı.
R. 63a/5

Sikender -19-: bkz. İskender.
S. 03a/16, 03b/5, 08b/6, 11b/11,
12a/7, 12b/4, 12b/6, 14b/14, 14b/15,
24b/13, 25a/1, 25a/5, 32a/16, 32b/2;
(S.- i şaḥib-kırân) 27b/9
S.+ i 34a/11, 60a/2; (ceyş-i S.) 25a/3
S.+ le 51a/5

Rüşen Kazân -1-: Bir kişi adı.
R. 52a/11

Sikender-i Ze'l-Karneyn -1-: bkz.
İskender.
S.+ e 25b/7

Şâgür -2-: Bir kişi adı.
Ş. 16a/8, 16a/9

Sikender Şâh -26-: bkz. İskender.
S. 04b/7, 06a/12, 13a/11, 14a/7,
14b/15, 15a/2, 17b/4, 23b/9, 25b/8,
26b/12, 27a/1, 36a/16, 56b/6, 58a/1

Şâmin -1-: Bir yer adı.
Ş. (sulţân-ı Ş.) 33a/7

S.+ a 15a/1, 16a/3, 24b/7, 25a/4,
26b/10, 33b/14, 36b/8, 59b/15
S.+ dan 13b/16
S.+ ıla 16b/1
S.+ uñ 32b/14, 33a/5

Şāh İskender -2-: bkz. İskender.

Ş. 27a/11

Ş.+ i 34a/9

Sīmrūş Şāh -1-: Bir şahıs adı.

S.+ un 56b/10

Şāh Kamkamūl -1-: bkz. Kamkamūl

Ş. 14a/8

Soqrāt -1-: Sokrates.

S. 28b/7

Şāh Zū'l-Karneyn -2-: bkz. Zū'l-
Karneyn (İskender).

Ş. 26a/12

Ş.+ üñ 60a/9

Soqrāt Hākīm -1-: bkz. Soqrāt

S. 28a/17

Şāķūf -2-: Bir lahıs adı.

Ş. 61b/4 (Ş. birle) 64a/11

Süleymān -20- : Hz. Süleyman.

S. 14a/12, 17b/7, 19a/14, 19b/1,
19b/2, 19b/4, 19b/5, 34a/10, 61b/14

S.+ a 19b/6

S.+ dan 17b/8

S.+ dur 50b/9; (ceyş-i S. “Hz.
Süleyma'nın ordusu”) 25a/14

S.+ durur 17a/13

S.+ lar 17a/7, 36b/16

S.+ leyin 19b/9

S.+ un 19b/3

Şāķūf-ı Rūstenī -2-: bkz. Şāķūf.

Ş. 59a/16, 61a/5

Şa' lūs -5-: Bir şahıs adı.

Ş. 36b/2

Ş.+ ı 36a/6, 36b/7

Ş.+ ıla 36a/7, 36a/11

Ş

Şa' lūs Hākīm -1-: bkz. Şa' lūs.

Ş. 36b/3

Şa' lūs Vezīr -2-: bkz. Şa' lūs.

Ş. 36b/8; (Ş. birle) 36a/4

Şāmūs -2-: Bir kiři adı.

Ş. 64a/10

Ş.+ a 64a/9

Şāmūs-ı Şāvī -2-: bkz. Şāmūs.

Ş. 59a/16, 61a/5

Şāvī -1-: bkz. Şāmūs.

Ş. 64a/10

Şehmār -3-: Bir kişi adı.

Ş. 63a/5, 63a/7

Ş.+ ile 63a/17

Şehnām -3-: Bir kişi adı.

Ş. 67a/12, 67a/17

Ş.+ ıdı 67a/9

Şehr-i 'Akād -3-: bkz. 'Akād

Ş.+ a 64a/6, 65b/15

Ş.+ da 66b/10

Şehr-i Çüvār -1-: Bir yer adı.

Ş.+ a 34b/14, 34b/17

Ş.+ da 33a/3

Şehr-i Salh/Şehr-i Salh -3-: Bir yer adı.

Ş. 23b/12

Ş.+ a 24b/16, 25b/12

Ş.+ da 23b/13, 27b/9

Şehr-i Selāsil -2-: bkz. Selāsil

Ş. 05a/17

Ş.+ deki 14a/7

Şeh Sikender -1-: bkz. İskender.

Ş. 33b/3

Şu' ayb-18-: Hz. Şuayb.

Ş. 42b/2, 42b/8, 42b/9, 42b/12,
42b/14, 42b/17, 43a/2, 43a/3, 43a/5,
43a/7, 43a/9, 43a/10, 43a/11, 43a/12,
43a/15, 43a/17, 47a/5

T

Ṭaberiyye -6-: 839 Taberistan'da
doğmuş bir tarihçi.

Ṭ. 14b/8, 16a/17, 20a/14, 41b/9,
45a/13, 62a/8

Ṭahmarāš -1-: Bir kişi adı.
Ṭ. 55a/5

Ṭahmarāš Šāh -1-: bkz. Ṭahmarāš
Ṭ.+ idum 54b/11

Ṭahmurād/ Tahrumurād -4-: Bir kişi
adı.
Ṭ. 05b/1, 06a/1, 06a/3, 06a/7

Ṭaynul -1-: Bir kişi adı.
Ṭ. 61a/8

Tenselūs -1-: Bir kişi adı.

T. 61a/8

Tevrāt -1-: Hz. Musa'ya indirilen dört
kutsal kitaptan biri.

T.+ i 49a/17

V

Veẓīr Epīr -1-: Bir kişi adı.
V.+ i 48a/12

Yehūdā -1-: Hz. Musa'nın
atalarından.
Y. 37b/11

Y

Yūnānī -6-: Yunanistanlı.

Y. 08b/16, 64b/8; (server-i Y.)
64b/10

Yūsuf -1-: Hz. Yusuf.
Y. 37b/4

Yūšaʿ -11-: Hz. Yuşa.

Y. 48a/13, 48b/8, 48b/13, 48b/14,
48b/15, 49a/3, 49a/5

Y.+ ı 48b/11

Y.+ nuñ 48b/5

60a/15, 62a/11, 63b/1, 67a/7; (Z.- i
cihân) 31b/10, 36b/12, 63b/13; (Z.- i
zamân) 02a/13, 07a/9, 37b/2, 53a/12;
(Z.- i zemîn) 28b/14, 35a/1

Yuşa‘ bin Nün -6-: bkz. Yūşa‘

N. 48a/14, 48b/7, 49a/3, 49a/4,
49a/15

Zengī -1-: Zenci, Siyahi.

Z.+ yile 61a/11

N.+ layın 48a/17

Zü'l-Ḳarneyn -1-: İskender'in lakabı.

Z

Z. 27a/9

Zāl -2-: Firdevsî'nin Şehnâme adlı
eserinin karakterlerinden
biridir.Rüstemin babası.

Zü'l-Ḳarneyn Şāh -1-: bkz. Zü'l-
Ḳarneyn.

Z. 36a/10

Z. (Z.- i zamân) 02a/1, 26b/14

Zebūr -1-: Davut peygambere indirilen dört
kitaptan biri.

z.+ da 13b/3

Zü'l-Ḳarneyn -45-: bkz. Zü'l-Ḳarneyn.

Z. 02a/4, 03a/6, 08a/6, 10a/2,
10b/12, 11a/9, 20a/4, 22a/8, 22b/15,
26a/12, 28a/17, 28b/7, 29a/4, 29a/15,
30a/10, 35a/9, 35b/3, 39a/1, 48a/14,
48b/6, 49b/5, 49b/9, 49b/15, 51a/16,
51b/8, 52a/11, 52b/13, 53b/2,
53b/17, 54a/15, 54b/10, 55b/6,

SONUÇ

Anadolu sahası için önemli bir eser olan Hamzavî'nin mensur-manzum İskendernâme adlı eserinin çevriyazısı ile Türkçenin batı kolu hakkında bilgiler edinilmiştir. Eserde Doğu Türkçesinin özellikleri tespit edilmiş ve bunlar hakkında bilgi edinilmiştir. Ayrıca eserin daha geç dönemde yazıya geçirilmesi sebebiyle özellikle eklerde yer yer Osmanlı Türkçesi özellikleri tespit edilmiş ve bunlar dizinde gösterilmiştir. Dizin kısmında kelimelerin, anlamları verilmiş ve gramatikal sıralaması alfabetik sıraya göre yapılmıştır. Ayrıca madde başı altında kelimelerin birden fazla anlamı sıralanmıştır. Türkiye Türkçesinde kullandığımız birçok kelimenin anlamının o dönemde kullanımının farklı olduğunu tespit edilmiştir.

Bu çalışmamızla İskendernâme adlı eserin, karşılaştırmalı metin çalışacak olanlara da fayda sağlaması düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyol, A. (1990), *Hamzavi Kıssa-i İskender, Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi Özellikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altuğ, M. (2014). *16. Yüzyıla Ait Figani'nin İskendernamesi Üzerinde Bir Sentaks İncelemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Avcı, İ. (2013). *Türk Edebiyatında İskendernâmeler ve Ahmed-i Rıdvân'ın İskendernâme'si*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Ayverdi, İ. (2011) *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Yay. / Milliyet.
- Bağdemir, A. (1992), *Kitab-ı İskender 200a-300b (Giriş-Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Banarlı, N. S. (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. 5 C. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2011). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Ankara: DİB Yay.
- Feyzioğlu, N. (1991), *İskender-nâme Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökyay, O. Ş. (1978), *"İskender-nâme"*, MEB İA, C. V/II, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. s. 1088-90.
- Kalfa, M. (1994), *Kıssa-i İskender 301a-405a (Giriş-Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kâtip Çelebi. (2017). *Keşfü'z-zunûn*, (Çev. Balcı, R.). 5 C., İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.

- Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Redhouse El-İngilizî William J. (2016). *Müntahabat-ı Lügat-i Osmaniyye*. Ankara: TDK Yay.
- Seçkin, N. (1991), *Hamzavi Kıssa-i İskender (101a-200bv.) Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi Özellikleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şemsettin, S. (2013). *Kamus-ı Türki*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Taberi, (Tarihsiz). *Taberi Tarihi* (Çev. Gürcütuna, M. F.). C.I. İstanbul: Sağlam Yay.
- Tökel, D. A. (2000), *Divan Siirinde Mitolojik Unsurlar, Sahıslar Mitolojisi*, Ankara: Akçağ Yay.
- Tören, H. (2001), *Alî Şîr Nevâyî Sedd-i İskenderî (İnceleme-Metin)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu. (1993). *Derleme Sözlüğü*. 12 C. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu. (1995). *Tarama Sözlüğü*. 8 C. Ankara: TDK Yay.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Ünver, İ. (2000). “*İskender (Edebiyat)*”, TDV İslam Ansiklopedisi. C. XXII, İstanbul: TDV Yay, s. 557-559.
- Yıldırım, N. (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yay.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad: Hüseyin Emektar

Doğum Yeri / Tarihi: Yenihisar / 01.01.1993

Eğitim Durumu

Lise: Söke Hilmi Fırat Anadolu Lisesi (2007-2011)

Lisans: Akdeniz Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi / Türk Dili ve Edebiyatı bölümü (2011-2015)

Yabancı Dil: --

İş Deneyimi: --

İletişim: e-posta adresi: emektar.19.93@gmail.com